

ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΤΗΣ
ΛΟΓΙΚΗΣ,
ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗΣ,

Νεωτέρα τινὶ Μεθόδῳ σωταχθεῖσα
εἰς τὴν Ἰταλικὴν Διάλεκτον

Τ Π Ο

ΦΡΑΓΓΙΣΚΟΤ ΣΟΑΤΙΟΥ

ΚΛΗΡ. ΚΑΝΟΝΙΚ. ΣΟΜ.

ΒΑΣΙΛΙΚΟΤ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΤ.

Μεταφραθεῖσα μετ'

Εἰς τὴν ἡμετέραν Διάλεκτον παρὰ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΑ ΤΟΥ ΜΗΛΙΩΤΟΥ

Εἰς χρῆσιν τῶν αὐτῶν Μαθητῶν.

Νῦν δὲ πρῶτον τυπωθεῖσα χάριν τῶν Φιλελόγων
συνδρομῆ φιλοτίμων Ἑλλήνων, ὧν τὰ ὀνόματα
καταγράφονται ἐν τῇ πλεί τῶν δε τῶ Δ'. Τόμος.

Ἐπιγρασία Σπυρίδωνος Βλαπτῆ.

ΕΝΕΤΗΣΙΝ. 1804.

Παρὰ Νικολάου Γλυκεῖ πρὸς τὸν Ἰωαννῖνον.

Con regia approvazione.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΤΗΣ
ΗΘΙΚΗΣ
Η
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΗΘΙΚΗ.

ΜΕΡΟΣ Α΄.
Ο ΦΡΟΝΙΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τὸ ἀξιολογώτερον καὶ ἐπωφελέστερον μέρος τῆς Φιλοσοφίας, χωρὶς τῶ ὀποίου ὀλίγον ὠφελῆν τὰ ἑπιλοιπα, ὅπερ ἔστιν ἐκεῖνο, ὅπῃ μᾶς διδάσκει νὰ γνωρίζωμεν ἑαυτὸς, ὅπῃ μᾶς δείχνει τὰ χρέη μας, ὅπῃ μᾶς ἀνοίγει καὶ μᾶς ἐξομαλίζει τὴν ὁδὸν, ἧς ὀποίας νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἀδαιμονίαν, τὸν παντοτεινὸν σκοπὸν τῆς ἑπιθυμιῶν μας, εἶναι ἡ Ἐπιστήμη, ὅπῃ μέλλομεν ἤδη νὰ πραγματοποιήσωμεν. Μαθήματα τοιαύτης φύσεως πλέκονται παρ' ἑαυτῆς τὸν ἑπιαιώντως, καὶ καθ' ἑαυτὰ φανερόντις ἰσοχρόνως μὲ πόσον ζῆλον καὶ προθυμίαν ἀρέπει νὰ καλλιεργῶνται καὶ νὰ ἀναδύονται.

Εἰς τὴν ἀναδύω τέτα τῶ πόσον ὠφελίμε καὶ ἀγαθῆς μέρος τῆς Φιλοσοφίας θέλω μᾶς ὁδηγήσει τὰ εἰρηρῆτα ἀξιώματα τῆς Παλαιῶν, αἱ βαθεῖς μελέται καὶ θεωρίαι τῆς Νεωτέρων, καὶ τὸ πᾶσι μίᾳ ἀκριβῆς ἀνάλυσις τῆς τοῦ ἀνθρώπου καρδίας. Ἀπορῥέγοντες δὲ εἶθε μὴ τὴν ὀχληρὰν ξηρότητα τῆς γυμναστικῆς καὶ μεμονωμένων ὑποθηκῶν· ἐκεῖθεν δὲ πὴν ματαίαν πο-

λυπώσαν ἢ σιζυγίαις ἢ ἀργῶν θωρητῶν, θέλω
 μὴ φροντίσαι, ὅση δυνάμις, γὰρ ἐκθέσωμεν πρὸς ὑπο-
 θήκας εἰς ἕξοτον, ὅπου γὰρ κατέγονται ἐξ ἀρχαῶν
 βιβλίων, σαθρῶν, καὶ ἀτάκτως πρὸς ἀλλήλας, σιω-
 πητικῶν· ἀποσιζυγίζοντες πρὸς σχέσεις μας εἰς ἐκείνα
 ἀποσημειώσας τὰ μέρη, τὰ ὅποια ἠμποροῦν γὰρ μᾶς
 φέρειν εἰς σωτηρίας πρὸς πλέον ἀναγκαιοτήρας καὶ ἰ-
 παροφελουτέρας.

Ὁ ἀνθρώπος, πρὸς ὃν εὐφραίνεται ἡ ἀνὰ χεῖρας Ἐ-
 πιστήμη, ἠμπορεῖ γὰρ θωρητῶν ὑπὸ κάποιον εἰς ἕξοτον
 καταστάσεις, καὶ τὴν τριπλῶν ἀναφορῶν, ὅπῃ ἔχει
 πρὸς ἑαυτὸν, πρὸς τὰς ὁμοίους τε, καὶ πρὸς τὸν ὑπέρ-
 τατον Δημιουργὸν ἑαυτοῦ καὶ ἢ ὁμοίων τε. Ἀπὸ τῆς
 τριπλῶν ταύτων ἀναφορῶν προκύπτει ἡ θρησκευτικὴ διαί-
 ρισις ἢ ἡ χριστιανική, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦσι γὰρ εἶναι φρό-
 νιμος εἰς τὴν ἑαυτοῦ κυβέρνησιν καὶ διοίκησιν, ὑπερβαίνει
 πρὸς τὰς λοιπὰς, καὶ ἀσεβῆς πρὸς τὸν ὑπέρτατον Δη-
 μιουργόν.

Ἐκείνο λοιπόν, ὅπῃ καθίσταται τὸν φρόνιμον ἀνθρώ-
 πον, τὸν ὑπερβαίνει ἀνθρώπον, καὶ τὸν ἀσεβῆ ἀνθρώ-
 πον, θέλει εἶναι τὸ ὑποκείμενον ἢ ἡ παρόντων Στοι-
 χείων· τὰ ὅποια διηρῶνται μὴ εἰς τρία μέρη κατὰ
 τὴν τριπλῶν διαίρησιν ἢ πρὸς τὴν ἀνθρώπινον χριστιανικήν· ἀπραγ-
 ματεύονται δὲ τὸ μὴ Πρῶτον πρὸς τὴν φρονίμου ἀν-
 θρώπου, τὸ δὲ Δεύτερον πρὸς τὴν ὑπερβαίνει ἀνθρώπου,
 καὶ τὸ Τρίτον πρὸς τὴν ἀσεβῆ ἀνθρώπου.

Εἰς τὸ Πρῶτον τῶν τῶν, τὸ ὅποσον ἐπραγματεύθη ἐλ-
 λειπέστερον εἰς ὅλα τὰ μέγιστα πᾶσι φανεύεται διδακτι-
 κά βιβλία τῆς Ἡθικῆς, θέλωμεν ἐκταύθη ὀλίγοντε

ωφελιγότερον, ὡς αὐτὸ ὅπερ αὐτὸ εἶναι ἢ βάσις τῆς λει-
πῶν, καὶ ἀνήκει εἰς ὀλοκλήρην εἰς μόνῳ τῷ Ἡθικῷ
Φιλοσοφίαν· ἐπειδὴ εἰς τὰ λοιπὰ δύο ἀπαιτεῖ πολ-
λὰ τὸ Φυσικὸν Δικαίωμα, πολλὰ δὲ τὸ Πολιτικὸν καὶ
Δημοτικὸν, καὶ ἔτι πλείω ἢ Ἡθικὴ Θεολογία, καὶ μή-
τε ἡμπορεῖ χωρὶς ἀδικίαν γὰ ἀφαιρέσει τις ἀπὸ τὰς
παιυτάς διδασκαλίας ἐκεῖνο, ὅπερ αὐταὶ θεωρῆν ὡς
ἰδιότης ἐπιβάλλον.

Ἀφ' ἧς λοιπὸν ἐκθέσωμεν καὶ πλάτος ὅλα ἐκεῖνα,
ὅπερ ἀφορᾷ εἰς τὸν φρόνιμον ἀνθρώπον, ὡς τῶ ἐ-
πεικῆς ἀνθρώπου, καὶ ὡς τῶ δόσεβης ἀνθρώπου πε-
σαῦτα μόνον θέλωμεν εἰπεῖν, ὅσα ἀνήκον εἰς τὸν ἠ-
θικὸν Φιλόσοφον, τῶ ὅποιον τὸ ἔργον εἶναι γὰρ θεωρῆ
τὰ γρήτων καθ' ὅσον μόνον ἀποδείχονται καὶ τὸν
ἐρθεῖν λόγον, καὶ γὰρ διορίζη τις ὑποθέσας καὶ τὰς
ὑφικὰς ἀρχὰς, χωρὶς γὰρ καταβαίνει εἰς ἐκείνας τὰς
λεπτομερεῖς ἐφαρμογὰς καὶ τὰς ἐπι μέρους γρήσεις, αἱ
ὅποιαι ἀποταμιεύονται εἰς τὸν Νομοδιδάσκαλον καὶ
Θεολόγον.

Δὲν θέλωμεν λείπει μὲ ὅλον τῶτο γὰρ δώσωμεν εἰς
τὸ Δεύτερον Μέρος μίαν ἐπιπόλαιον ἰδέαν τῆς ἀρχῆς
καὶ τῆς προόδου τῆς κοιωνιῶν, τῆς ἀναπτύξεως (ἐξ-
διπλώσεως) τῆς ἐθίμων, τῆς καταστάσεως τῆς ἔξ-
ταγμάτων τῆς ἀφορώτων εἰς ἀχρόσμησιν καὶ ἔξταξιν
πάντων τῆς κοιωνιῶν· καὶ γὰρ κάμωμεν μίαν ἀνεξήθη ἔξ-
σολῶν τῆς γρηῶν, καὶ τῆς ἀρετῆς, εἰς ἧς φαίνεται τί πο-
τε εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ συγκροτεῖ τὸν χαρακῆρα τῶ ἀ-
πλῶς τιμῆς ἀνθρώπου, καὶ τὴν ἀποκαθίστα τὸν ἀνθρώ-
πον ἀποδοκίον εἶναι ἐν ἐνάρετον· ἔξσολῶν, τῶ ὅποιον
δὲν

δὲν τὴν ἀρίστην παρ' ἄλλοις πόσον καθαρῶς διω-
ρισμῶν, ὅσον ἐφαίετο ἀξιον.

Ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ Τρίτον Μῆρος, ἀφ' ἧς δεξιῶν
τὰ χεῖρ, ὅπου δεξὸν τὸν ὀρθὸν λόγον ὑποχέοντα κά-
θε ἀνθρώπου πρὸς τὸν ὑπέρτατον Δημιουργόν τε, θε-
λομῶν δείξει καὶ ἐκεῖνα, ὅπου ὑποχέοντα ἰδιαιτέρως
τὸν Χριστιανὸν Ἄνθρωπον· εἴα μὲν δεξὸν εἶναι λάβειν ἀ-
πὸ τὴν Ὁρθόδοξον φελαστότερον βάρος, καὶ ἀξιοπιστίαν
ἐκεῖνα, ὅπου θελομῶν δείξει πρὸς τὸν ὀρθὸν
λόγον· ἄλλο δὲ δεξὸν εἶναι γνῆ σαφὲς πόσον ἐπλειοποιί-
σῃ τὴν Ἡθικὴν Φιλοσοφίαν αὐτῆς ἢ ἰερὰ Ὁρθόδοξον
καὶ τέλος δεξὸν εἶναι ἡμπορῆ καθε εἴας, ὅπου τὴν φρι-
βώει, εἶναι γνωρίζῃ πόσον φελαστότερον ἀπὸ καθε ἄλ-
λων χρεωσεί, ὅχι μόνον δεξὸν τὸν ὀρθὸν λόγον, ἀλλὰ
πολύ φελαστότερον δεξὸν τὴν Ὁρθόδοξον, εἶναι φρό-
νιμος, ὁπαικῆς, καὶ ἀσεβῆς.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ
 ΤΗΣ
 ΗΘΙΚΗΣ.
 ΜΕΡΟΣ Α΄.
 Ο ΦΡΟΝΙΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Σοφόν, ἢ φρόνιμον ὠνόμαζαν οἱ Παλαιοὶ ἐκεῖνον, ὅς τις ἰξάριε γὰ κυβερνᾶ καλῶς τὸν ἑαυτοῦ τὰ. Ἀπὸ τῆς φράσεως ἁυτῆς ἐγνώρισαν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι τὸ εἶναι τὸ φρονιστὸν μέρος τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως καὶ σοφίας· ὡς ἂν ὅπου χωρὶς αὐτὸ δεῖν ἢμπορεῖ νὰ φθάσῃ τιτὰς εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, ἢ ὁποῖα φύσει ἀρέσκει εἰς κατ' εἶα, καὶ εἰς ἐπίκτησιν τῆς ὁποῖας μάτῳ κοπιᾶζει νὰ ἀποκτήσῃ τὰ ἐξωτερικὰ βοηθήματα καὶ μέσα, ὁποῖος ἔχει τὰ ἐμπόδια εἰς τὸν ἑαυτοῦ τὰ, καὶ δεῖν ἰξάριε νὰ τὰ ἀποβάλλῃ.

Τὸ μέσον, ὅπῃ οἱ Στωικοὶ διώριζον εἰς τὸ τὰ, ἢ τὸν μίαν ἀπόλυτος κυριότης τῆς παθῶν. Ἡ΄θελον ὁμῶς μίαν κυριότητα πιαύτῳ, τῳ ὁποῖου δεῖν τῳ συνωιδανέται ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσει εἰς ἑαυτῳ· εἰς ἕῳπον ὅπῃ, αὐτὶ νὰ ἀπολυῶν τὴν εἰς τῳ εὐδαιμονίαν ὁδὸν, τῳ ἕκαμναν μὲ τὰς ἐποθήκαστων εἶτι δυσκολωτέραν, δεῖ νὰ μὴ εἰπῶ πάντῃ ἀφρόσβατον.

Ἀλλὰ

Ἀλλὰ μὲ ὅλον ὅπως εὐλόγον ἔσπευτε νὰ ἀπεδεχθῶ-
 μιν τὴν ῥιγόπιτα καὶ αὐστηρίαν τῆς διδασκαλιῶν, ἢ
 μάλλον εἰπεῖν ἀξιώσιώς της, ὅσον εἶναι δίκαιον μὲ ὅ-
 λον πῶτο νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι μία ἔμφρων καὶ μετρία
 κυβέρνησις τῆς πατρῶν, ὅσον εἶναι εὐνα ἀπὸ τὰ ἀφῶ-
 τε μίσα, ὅπως μᾶς φέρην εἰς πῶτο.

Ἐγὼ ὁμως ἀείσκω εὐνα ἄλλο μέσον καὶ δρασιμώ-
 περον, καὶ ἀκολούτερον, καὶ ῥηκώτερον· ἀγκαλα καὶ νὰ
 μὴ τὸ εἰδῶρησε κανεῖς ἕως πῶρα ὅσον ἔσπευτε, καὶ
 ἔσοι ἡτὸν ἀρκετόν· πῶτο δὲ ὅτι τὸ νὰ διοικῆτις καὶ νὰ
 κυβερνᾶ καλῶς τὴν φαντασίαν.

Λέγω δὲ ὅτι ὅσον τὸ εἰδῶρησε τινὰς ἀκόμι ἕως
 πῶρα καθ' ὅσον ἔσπευτε, ἐπειδὴ μὲ ὅλον ὅπως πολ-
 λα εἶπαν πολλοὶ καὶ τὴν κράτης τῆς φαντασίας, καὶ
 καὶ τῆς κακῶν, ὅπου αὐτὴ ἐργάζεται· ὅσον ἰξάρα
 ὁμως αὐτὴ ἐποχρεῖσθῆτις ἕως πῶρα νὰ πραγματωθῆ
 αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν καθ' ὅλον τὴν ἔκτασιν, ὅπου
 ἔσπευτε.

Πόσον λοιπὸν ὑπέρροιας ἔχεν ἡ φαντασία καὶ τὰ
 πάθη ἐπᾶνω εἰς τὴν ἀδαιμονίαν τῆς ἀνθρώπου, καὶ
 τίνι ῥόπῳ ἀρέπει νὰ κανονίζωνται πόσον ἐκείνη, ὅ-
 σον καὶ ταῦτα, θέλομεν τὸ ἰδῆ καὶ μέρος, ἀρχίζοντας
 ἀπὸ τὴν φαντασίαν.

Τ Μ Η Μ Α Α΄.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Φύσις καὶ ἰχὺς τῆς Φαντασίας.

Η Φαντασία ἐκλαμβνομένη καθ' ὅλην τὴν ἔκτα-
σιν, εἶναι ἐκείνη ἢ οὐσία, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ ἔχει
ζωηρῶς παρόντα τὰ ἰδιόαλματα τῶν πραγμάτων, ὅ-
που πραγματικῶς ὄντ' εἶναι παρόντα εἰς τὰς αἰδή-
σεις.

Περὶ τῆς ἰχύος τῆς εἴπαμην ἤδη ποτὶ ἀ εἰς τὴν
Μεταφυσικῶν (Τμήμ. Β΄. Κεφ. Γ΄. Ἀρθρ. Δ΄.), ὁ-
μοίως καὶ πρὸς τῆς μεγίστης ἐκείνης οὐρασείας, ὅπως
αὐτὴ ἔχει, ὅσον εἰς τὰ παρεληλυθότα, ὅσον εἰς τὰ
ἔστωτα, καὶ οὐκ εἰς τὰ μέλλοντα πράγματα.

Διὰ τὰ κάμνην ὁμοίως καὶ ἐνταῦθα μίαν σημειώ-
σιν, υποθετεύω ὅτι εἰς τὴν ἀδύνασιν τῆς Ζαί-
ρας (1) ἡ παθητικὴ σκλήν τῆς Λησπιαῖα μᾶς ἀφί-
ξάνησε μίαν γλυκεῖαν κίτησιν (ἡξέθεισιν). Ἐπει-
τα, ἀφ' ἧ οὐδύθη ἡ σκλήν, ἀίσως ἢ διὰ οὐρα θε-
λίση καὶ ὀπιστρέψη ἐκ ὀδύπρη, καὶ τὰ συνομιλήση
εἰς ὑπαρχῆς μετ' ὃν γέροντα ἐκείνον, τὴν καὶ εἰς αὐ-
τὴν τὴν οὐσυχίαν τῶν ὅσον σεβάσμιον, ἰδὲ μᾶς ἀ-
νοίγεται πάλιν ὀδύς εἰς τὸν νοῦν ἢ σκλήν. Τὸν
βλέπομην κατ' ἰδέμην ὡς μέσον τῶ Νερεσανῶ καὶ τῶ
Κα-

(1) Τραχυνδία γινόμενα τῶ Βιανταίρη.

Κατιλλάνος ἄπο τὸ εἶνα μέρος, καὶ τῆς Ζαΐρας ἄπο τὸ ἄλλο. Ἀχρῶν τῆς γουρῆς θρῆνῆς περὶ ὑπὲρ τῆς ὑποπτολομῆς αἰτωλείας τῶ τέκνων του· βλέπομεν τὰ δάκρυα, ὅπως καταβρέχων τὰ ἀποισμῆνα ὄμματά τε, βλέπομεν τὰ δάκρυα, ὅπου χύνων οἱ ὤφρῆς, θεωροῦμεν τὰς ἐκστάσεις τῆς χαρᾶς, ὅπως αὐξάνων πάντοτε ὁπόταν ἀναγνωρίζῃ κατ' ὀλίγον ὀλίγον τὰ τέκνα τε εἰς τὴν Ζαΐραν καὶ εἰς τὸν Νερεσάρον. Ὅλη ἡ πρόβασις τῆς σκῆψης παρῖσταται ἀεκεχειμῶν ἐμφορῶν· καὶ θεῶν ἔχουμῃ ἐκεῖ μὲ τὴν διαύσιαν· ὁ τόπος, τὰ πρόσωπα, αἱ θέσεις, ὅλα διεγείρονται εἰς ἡμᾶς, ὡς αὐτὰ νὰ ἦτον παρόντα. Ἰδὼν χεῖρασμῆν ἐν μέρει ἡ ἰχὺς τῆς φαντασίας.

Ἀλλὰ δεῦν διχαρῆται μόνον εἰς τὴν, νὰ ἀναζωογονῆ δηλογοῖ τὰς παρωχημῆνας ιδέας· ἀλλ' ἀποπτύσσα τὸν χαλιῶν, πηδᾷ πολμηρῶς, καὶ πλανᾶται ἀκόμη καὶ εἰς τὸ μέλλον. Ὁ Καῖσαρ κεντήμῶς ἄπο μίαν ὑπερβολικὴν φιλοτιμίαν, ἐπιθυμῆ τὴν βασιλείαν τῆς Ρώμης. Εἰς τὴν δὲ βασιν τοῦ Ρυβικότου ἡ φαντασία του τῶ ζωγραφίζει τὸν Πομπήιον εικημῶν, τὴν γερουσίαν πεφοβισμῆν, τὸν δῆμον ὑποπεταμῶν· βλέπει τὴν λαμαρᾶν πομπῶν τὰ ἰδίω θειάμβη· βλέπει τὰς βασιλεῖς τῆς γῆς προσπίπτοντας εἰς τὰς πόδας τε· βλέπει τὰ ἔθνη νὰ κοιτάζων μὲ ἐκπληξιν τὰς νίκας του· βλέπει τὸν Κόσμον ὅλον νὰ κρέμαται ἄπο τὰ νύματα του· ἀθλιλιος! δεῦν βλέπει καὶ τὸ ξίφος τῆ Βρυτῆ, ὅπου τὸν προσμῆν ἐκῆ μέσα εἰς τὴν γερουσίαν νὰ τὸν σφάζῃ!

Μεγαλητέρα ἔτι μάλλον εἶναι ἐκείνη ἡ διώαμις τῆς φαντασίας, ἡ ὁποία κάμνει τὰ παρόντα ὑποκείμενα νὰ ἀλλάζων ἢ γῆμα ἢ θεωρίαν. Ἐἶνα παιδίον (πολλάκις καὶ εἶνα ἀνδρας) μὲ ψυχῶν κατειλημῶν ἄπο τὰς ἐνπετυπωμῆς ἐαυτῶ ἑομερᾶς ιδέας τῶ νυκτερινῶν φασμᾶτων, δὲρίσκειται κατὰ τύχῶν μόνον ἐν σκότει νυκτερινῶν εἰς μίαν ἐκτεταμῆν πε-

διαδα· σὺα δειδρον, ἢ σὺας παλαιόπυργος, ὅπῃ τῷ παρῖσεται ἔξαφνα εἰς τὴν ὄψιν, δευ εἶναι πλέον δι αὐτὸ δευδρον, ἢ πύργος· ἀλλ' εἶναι σὺα φοβερόν φάσμα, τὸ ὁποῖον χυῖται χεδόν ἐπαῖω του νὰ τὸ καταφάγη· βλέπει τὸ εἰσαίσιον σῶμα τῷ ἀνακαλύπτει τὰ φρικτὰ μέλη τῷ· τῷ φαίνεται ὅτι χεδόν πλησιάζει· αἰδανέται ὅτι χεδόν τὸ πιανει· λακταρίζει, φάγει, ὁ ἔομος τῷ δακόπτει τὴν φωνὴν· καὶ ὅλα αὐτὰ ἀπὸ σὺα σωρόν ἀμορφον περῶν, ἢ ἀπὸ σὺα κητίζρον.

Ἐκ τῶτων εὐκολα ἤμπορεῖ νὰ καταλάβῃ τινὰς πόσον ἐκτείνεται ἡ δυναστεία τῆς φαντασίας, ἥτις κυριῶει ἀπολύτως καὶ τὸ παρεληλυθός καὶ τὸ ἔστος καὶ τὸ μέλλον. Κανὼν σὺα σφῶγμα δευ εἶναι εἰς αὐτὴν ἀδράβατον· κανὼν δευ ἤμπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὰς ὀρμητικὰς πίσεις τῆς.

Ὅλῶ ὅμως αὐτὴν τὴν δυνάμιν δευ τὴν λαμβάνει ἀλλοθεν, εἰ μὴ ἀπὸ τὸ παρεληλυθός. Ἐπειδὴ καθ' ἑαυτὴν δευ ἤμπορεῖ νὰ ἔχη καμμίαν ἰδέαν, ἢ ὁποῖα νὰ μὴ εἶναι χορηγημένη εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὰς αἰδησεις. Καὶ αὐταὶ αἱ εἰκόνες τῶν παρόντων ἀντικειμένων, δευ ἀνήκον μῆτε αὐταὶ εἰς αὐτὴν. Διὰ τὴν ἐν ὅσῳ τὸ ἀντικείμενον εἶναι ἔμφοροσῶμας, αἱ αἰδησεις εἶναι ὅπῃ ὀμιλεῖν δευ νὰ εἰπῶ ἔτσι· αὐταὶ μᾶς πληροφοροῦν περὶ τῆς παρουσίας του, αὐταὶ μᾶς προσφέρουν τὴν ἀδρασασι, εἴτ' ἐν εἰκόνα τῷ· ἢ φαντασία σιωπᾶ, ἐκτός εἰμὴ ἀν δελήση νὰ ἀναμιχθῇ μὲ τὰς ἐκ τῶν παρεληλυθότων πραγμάτων ἰδέας, δευ νὰ τὸ συγχύσῃ καὶ νὰ τὸ ἀδραμορφώσῃ.

Ἐνθὺς ὅμως ὁποῦ ἀρθῇ ἐκ μέσῳ τὸ ἀντικείμενον, ἀνθυποβάλλεται ἀμέσως εἰς τὴν ἀντίληψίν τῳ ἢ φαντασία· αὐτὴ δευ ἀνυλάττει εἰς ἡμᾶς παρον τὸ εἰδωλόνητ· αὐτὴ καὶ ἐσβεσμήον, μὲ πολλὰς χρόνας τὸ ἀναζωπυρεῖ, μὲ μυρίους ἔοπους τὸ ἀυξάνει, τὸ σμικρύνει, τὸ σιωδέει, τὸ δαλύει, τὸ δευθέτει ὅπως θέλει, καὶ τῷ δίδει τὴν μορφὴν, ὅπῃ τῆς ἀ-

ρίσκει. Καὶ ἡ μὲν φύσις καὶ ἰχὺς τῆς φαντασίας τοιαύ-
 τε. Νυνὶ δὲ καιρὸς εἶναι νὰ ἰδῶμεν καὶ ποίαν ὀπίρ-
 ροίαν ἔχει ἐπαύω εἰς τὴν ἀδαιμονίαν τῆ ἀνθρώπου,
 καὶ πρῶτον ὁποῖον μετοχῶν ἔχει εἰς τὰ κακὰ τῆς
 ψυχῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἐπίρροια τῆς Φαντασίας ἐπαύω εἰς τὰ
 κακὰ τῆς ψυχῆς.

Εἴρηται πολλάκις (Λογικ. Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'.
 Κεφ. Β'. καὶ Μεταφυσικ. Μέρ. Α'. Τμήμ. Β'. Κεφ. Δ'.
 Ἀρθρ. Β'.) ὅτι αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ ἀλγηδόνες, τὰ ἀ-
 γαθὰ καὶ τὰ κακὰ, ἀλλὰ μὲν λέγονται σωματικά
 ἢ φυσικά, ἀλλὰ δὲ ψυχικά ἢ ἠθικά· καθ' ὃ ἠθέλω
 τύχη νὰ ἔλκην φελασόπρον τῶν ἀρχλιῶτων, ἢ ἀπὸ
 πῆς ἐν τῆ σῶματι προσβολῆς, ἢ ἀπὸ τῆς ἰδέας καὶ
 τὰ ἔσωπρικά αἰδηήματα τῆς ψυχῆς.

Εἴρηται προσέτι (Μεταφυσικ. αὐτόθι) ὅτι μὴ ὁ-
 λον ὅπῃ τὰ ὀνόματα ἀγαθὸν καὶ κακὸν κυρίως ση-
 μαίνειν ἐκείνο, ὅπῃ ἔχει φύσιν νὰ παράξη μίαν ἡ-
 δονίαν, ἢ μίαν ἀλγηδόνα· αἰς τὴν περὶ μὲν ὅμως
 ὀμιλίαν τὰ μεταχειρίζονται πολλάκις εἰς τὸ νὰ ἐκ-
 φράζην ὅχι τὸ αἷτιον τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ἀλγηδόνης,
 ἀλλ' αὐτῶν τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ἀλγηδόνα· καὶ εἰς
 ταύτων τῶν διττῶν ἐκδοχῶν διόλου μὲν μεταχειριθῆ καὶ
 ἡμεῖς ἀδιαφόρως τίτις τῆς ὀρθῆς εἰς καθὲ φέριστασιν,
 ὅπῃ δὲν ἀπαιτῆ ἡ ἀκρίβεια νὰ προσδιορίσωμεν τῶν
 κυρίων καὶ ἰδιαιτέρων σημασίαν των.

Λοιποὶ ὅποιοι ἔχονται ὅτι τὰ κακὰ, ἢ αἱ ἀλ-
 γηδόνες τῆς ψυχῆς ἠρτῶνται πρὸ φελασόπρα, ἢ ἰ-
 σως, καὶ ὅλα ἀπὸ τῶν φαντασίων, τίτου ἢ προτάσις
 εἶναι κίττωτος μὴπως ἰομιθῆ φελασόπος· καὶ ὅμως

Κεφ. Β'. Ε' πύρ. αὐτ' εἰς τὰ ψυχ. κακά. 17

δεν εἶναι εἰς τὴν ἡθικὴν ἀλήθειαν δίκωλυτέρη τού-
της εἰς τὸ νὰ ἀποδείξηται.

Καὶ μῆτε εἶναι χρεία νὰ καταφύγωμεν τίποτε εἴ-
κα εἰς μίαν μακρὰν ἀπαδείκμησιν ὅλων ἐκείνων τῶν
κακῶν, τὰ ὁποῖα φανερώς ἀποδίδονται ἀπὸ κατ' ἔ-
νωσιν εἰς πῖν φαντασίαν. Θέλομεν ἐκλάβῃ τὸ πρῶτον
ὑπὸ ὑψηλότερα, καὶ θέλομεν τὸ θεωρήσει ὑπ' ὄψιν
καθολικώτερον.

Ἡ φαντασία εἶναι, ὡς εἶρηται εἰς πῖν ἀρχῶν τῆ
ἡγεμονικῆς Κεφαλαίας, ἡ δύναμις, κατ' ἴσιν ἡ ψυχὴ ἔ-
χει ζωηρῶς παρούσας τὰς εἰκόνας τῶν πραγμάτων,
ὅπως πραγματικῶς δεν εἶναι παρόντες εἰς τὰς αἰδή-
σεις. Λοιπὸν τὰ κακά τῆς ψυχῆς κοινῶς ἀλλῶν ἀρ-
χῶν δεν ἔχον, εἰ μὴ ταύτῃ καὶ μόνῃ.

Ἡ εἰκὼν ἐνὸς αγαθοῦ ἀποβληθέντος, ἢ ἐνὸς κα-
κοῦ, ὅπου ἐδοκιμάσαμεν ἢ εἰκὼν ἐνὸς κακοῦ, ὅπου
νομίζομεν ὅτι εἶναι παρὸν, χωρὶς τῶντι νὰ εἶναι ἢ
ἢ εἰκὼν ἐνὸς κακοῦ, ὅπου εἰς τὸ μέλλον ὑποπτύο-
μεθα, ἰδὲ συλλήβδην ὅλα τὰ κακά, ὅπως συγχερο-
πῶν πρὸς παραχρᾶς καὶ τὰς ἀθυμίας τῆς ψυχῆς. Ἐὰς ἀ-
φαιρεθῆν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἢ δύναμις τῆ μεταφέρε-
σθαι εἰς τὸ παρεληλυθός, ἢ εἰς τὸ μέλλον, ἄς ἀ-
φαιρεθῆν ἢ δύναμις τῆ πλάττειν, ἢ ἢ ἀδυναμία, τὰ-
τ' εἶσιν ἀνοησία τοῦ ὑποθέτειν ἐκεῖνα, ὅπου δεν ὑ-
πάρχουσι, καὶ εἰδύς ἀφανίζονται τὰ κακά τῆς ψυ-
χῆς τῆ καὶ μῆτε θέλει ἔχει πλεον ἄλλο, εἰ μὴ τὰ
κακά, ὅπως ἠρτῶνται ἀπὸ τὰ κατ' ἐνέργειαν ἀλγεῖ-
νὰ αἰδήματα, πρὸ ὁποῖα εἶναι κακά τοῦ σώματος.
Καὶ ἔσθ νὰ φανῆ πῖπο σαφέστερα, ἄς ἐξετάσωμεν νὰ
εὐρωμεν τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ἀδύχονται ὅλαι αἰ τῆς
ψυχῆς ἀληθοῖες.

Τρεῖς ἀναφορᾶς ἠμποροῦν αὐτὰ νὰ ἔχον, κατ' ὅ
δηλονότι ἀναφέρονται ἢ εἰς τὸ παρεληλυθός, ἢ εἰς τὸ
ἐνεσός, ἢ εἰς τὸ μέλλον.

Ἐκεῖνα, ὅπου ἀναφέρονται εἰς τὸ παρεληλυθός,
ἔχον τὴν ἀρχῶν ἢ ἀπὸ τὴν εἰκόνα ἐνὸς κακοῦ

18 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαρμασία.

πελμυθούτος, τὸ ὁποῖον γινώσκοντες τὴν αἰχρότητα, ἢ φοβόμεθα τὴν ποικίλιν, τὸ ὁποῖον καθ' ἑαυτὸ μὴ, καλεῖται ἐλεγχος συνειδήσεως, προσεθείσεως δὲ αὐτῆς καὶ πῶς ἐσωτερικῆς λύπης, δι' ὅτι τὸ ἐσφραζάμεν. λέγεται μεταμέλεια (μετάνοια)· ἢ ἕκτο τὴν εἰκόνα εὐδὸς κακοῦ, ὅπου εὐδοκίμασάμεν, ἔσθ' ὁποῖον μᾶς κατοφθαίνεται δι' ὅτι ἐκατανήσκημεν γὰρ τὸ ὑποφράμεν, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ ὀνομαθῆ πίκρα· ἢ ἕκτο τὴν εἰκόνα εὐδὸς αγαθοῦ ἀπεβληθέντος, τὸ ἑποῖον ἀγαπούσαμεν ἀκόμη γὰρ τὸ ἔχωμεν, καὶ τὸτο οἱ μὴ Λατίνοι τὸ ὀνόμαζον ὀλλάκις desiderium, οἱ δὲ Γάλλοι τὸ λέγουν regret· ἡμεῖς δὲ εἰς τὴν γλώσσαν μας ἠμποροῦμεν γὰρ τὸ ὀνομάσωμεν ἑλλητικώτερον μὴ, πόθον· κοινότερον δὲ, πίκραν καὶ αὐτὸ καθὼς τὸ ἀνωτέρω (1). Εἶναι λοιπὸν φανερὸν ἐκ πάντων, ὅτι εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ψευδέσεις ἢ λύπη προέρχεται εἰς ἡμᾶς ἕκτο τὴν εἰκόνα εὐδὸς πράγματος παρεληλυθότος, τὸ ὁποῖον μᾶς τὸ ἀποκαθίστα ἢ φαντασία παρὸν.

Ὡς δὲ πρὸς τὸ μέλλον αἱ ἀδημονίαι ἔσθ' τὰ πράγματα, ὅπως ὀπιθυμίαι, αἱ ἀνησυχίαι, αἱ παραχαῖ, αἱ εὐνοχωρίαι ἔσθ' τὰ πράγματα, ὅπως φοβόμεθα, ὅλα καὶ αὐτὰ προέρχονται φανερῶς ἕκτο τὴν ἰδίαν ἀρχὴν.

Ἡ ἀμφοβολία ἠμπορεῖ μόνον νὰ πέσῃ ἐπαύω εἰς τὰς

(1) Τὸτο καὶ οἱ Ἕλληες πόθον οἷς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ αἰδομαίον, οἷς ἐπὶ τὴν καὶ ἕκτο τῆς ἐνδόξης Συγγραφῆς τῆς ἀκείβητας τὴν τῆς λέξεως ἐκδοχὴν, καὶ ἕκτο τῆς ἀντικειμένου, οἱ τῆς καμνότητος διαφέρει τῆς φιλίας καὶ τῆς πόθου, (πῶς ὅτι οἱ μεταγενέστεροι πῶς λαμβάνον ἀδιαφορῶς) λέγουν ὅτι φιλοῦ τις παρὸντα, πόθον δὲ ἀπόστα· ἢ ὁ πόθος (εἰς τὸν ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πῶς τὸ desiderium τῆς Λατίων, ἢ τὸ regret τῆς Γάλλων) κυρίως ἄλλο δὲ οἷμα, ἀλλ' ἡ λύπη ἔσθ' ἀντικειμένου ἀγαπητῶν, τῶ ὁποῖον ἀπίστον, ἢ ἔχασθη.

Κεφ. Β'. Ε' επίρ. αὐτ' εἰς τὰ ψυχ. κακὰ. 19

τὰς ἀληθόνας, ὅπῃ δοκιμάζει ἡ ψυχὴ εἰς τὴν πει-
 ράσειν μιᾶς δυσυχίας παρῆσις (ἐνεσώσις). Καὶ
 τῆ ἀληθείᾳ ἡ εἰδησις, ὅπῃ ἠθέλει δοθῆ εἰς ἑαυτὴν πε-
 ρεῖ τὰ θανάτου ἐνὸς συγγενεῖται, ἢ ἐνὸς φίλου τοῦ ἀ-
 κρωῦ ἠγαπημένου· ἢ εἰδησις μιᾶς πυρκαϊᾶς, μιᾶς
 πλημμύρας, ἢ ὁποῖα τὰ ἀφανίσαι μίαν οἰκίαν, ἢ ἕ-
 να ὑποσατικόν· ἢ εἰδησις μιᾶς κλεψίας, ἢ χρεοκο-
 πίας (φαλλομύτης) τινὸς ἐμποροῦ, ἢ ἐνὸς ναυαγίου,
 ὅπου τὴν ὑσέρησε τὸ πλεονέστερον μέρος τῆς πλοῦ-
 σίαςται, εἶναι ὅλα εἰδησιεὶς πικρόταται· εἰδησιεὶς, ὅ-
 πῃ τὸν βυθίζων εἰς τὴν πλέον πικρὰν λύπην, καὶ
 ὅπῃ γρηῶνται βέβαια ἄπο κακὰ ἀληθινὰ ἐνεσώτα,
 ἐν οἷς φαίνεται ὅτι ἡ φαντασία δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχη
 κάμμιαν μετοχλήν.

Καὶ μήτε ἀξίζεις νὰ εἰπῆ τις, ὅτι ὅταν τὸ κακὸν
 μᾶς εἰδοποιῆται ἐκ διηγήσεως ἄλλων, τότε ἀναπλη-
 ροὶ τῆς ὀφθαλμῶν ἢ φαντασίας, καὶ ζωντανίζεις εἰς
 τὴν ψυχῇ τὸ κακὸν εἰς ἕνα ὅσον ὡς ἡ λύπη, ὅπῃ
 δοκιμάζει δι' αὐτὸ ἡ ψυχὴ, φέρεται νὰ ἀποδίδωται
 εἰς τὴν φαντασίαν· ὅρα τί τὸ ἠθέλει εἶναι ἀλλα-
 γή, καὶ ὄχι ἀφαίρεσις, εἴτ' ἐν δὲ λυσις τῆς δυσκολίας·
 ἐπειδὴ ἡ ἀποκρίσις δὲν ἰσχύει ὅταν τὸ λυπημένον ἀπό-
 σωπον ἐπιτίθεται παρὸν εἰς τὴν δυσυχίανται.

Μήτε ὠφελεῖ εἰς τοιαύτῃν πείρασιν νὰ εἰπῆ τις
 ὅτι, ἐπειδὴ τὸ κακὸν περιέρχεται ἄπο μίαν ἐνεσώ-
 σαν λυπηρὰν πείρασιν, ἠμπορεῖ ὅρα τὸ νὰ σωμα-
 τειθῆ εἰς τὰ σωματικά κακὰ· ὅρα τί ἡ λύπη,
 ὅπου δοκιμάζειται εἰς αὐτὴν τὴν πείρασιν, εἶναι
 πολὺ μεγαλητέρα, ἄπο ἐκείνην, ὅπῃ ἠμποροῦσε νὰ
 ἠρπῆται ἄπο μόνῃ τῇ φυσικῇ δράσει μιᾶς τοιαύ-
 τῆς πείρασίνως. Καὶ τῶνόντι αὐτὸ ὅσον πικρῶς λυ-
 πημένος ἠθέλει εἶναι θραπὴς μιᾶς δυσυχίας ὁμοίας,
 ἀντικείνης ὁμως εἰς ἄλλης, ἠθέλει δοκιμάσῃ μόνον ἕ-
 να αἰδημα οἴκτου, αἰδημα ὁμως πολλὰ ὑπεροπτικόν
 ἄπο τὴν ἰδίαν αὐτῆς λύπην.

Ἀλλὰ χερεῖς νὰ καταφύγῃ εἰς πιαῦτα πράγ-

20 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

ματα, ἡμεῖς ἔχομεν ἄλλης λόγου ἰχυροτέρως, ἢ τῆς
 ὁποίας πρέπει νὰ ἀποδώμεν καὶ ταῦτα τὰ κακὰ εἰς
 τὴν φαντασίαν. „ Ἀνίσως τὴν σιγῆν, ὅπου μοι
 „ ἀναγγέλλεται ὁ θάνατος ἐνὸς γλυκυτάτου φί-
 „ λου, λέγει ὁ Συγγραφεὺς (dell' idce sull' indole del
 „ riacere) εἶμην βέβαιος, ὅτι μετ' ὀλίγας σιγὰς
 „ ἢ ἐνθυμησίς του δὲν θέλει ὑφίσταται πλέον εἰς
 „ τὴν ψυχῆν μου, ἢ πεθέλω ἐνθυμηθῆν πλέον ὅτι
 „ τὸν ἐγνωρίσα, ἢ λύπη μου ἢ θόλῃ εἶναι ἀπλῶς
 „ εἶας οἴκτες ἢ τὸ κακὸν πᾶ ἄλλῃ· αἰδημα, τὸ
 „ ὅποιον λαμβανόμενον καθ' ἑαυτὸ, δὲν συνίσταται
 „ ἴσως, εἰμὴ μόνον εἰς τὸν κλονόν (παραχλὺ) μο-
 „ τοπότιων τιῶν μορίων πῆς αἰθητικότητός μας (1).
 „ Ἐκεῖνο δὲ ὅπου προξενεῖ τὴν ἀπελπισίαν καὶ ἀ-
 „ θημονίαν, εἰς τὴν ὁποίαν πίπτω, εἶναι ὅτι τὴν
 „ σιγῆν ἐκεῖνῃ προβλέπω ποσάκις θέλω ἔχη
 „ πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν εἰκόνα πῆς συμβάσεως ζημίας·
 „ αἰθαίνομαι τὴν λυπηρὰν μοναξίαν, ὅπου ἀνοίγι-
 „ ται ἔμπροσθέν μου, καὶ τὴν συγκρασίαν ὅπου θέλω
 „ κάμῃ αὐτῆς καὶ τὰ καλῶ, ὅπου εἶχον· ὅτι εἰς τὰς
 „ θλίψεις μου δὲν θέλω ἔχη πλέον ἐνὰ πισόν σιω-
 „ ῤοφορ, εἰς τὸν ὅποιον νὰ φανερώω τὰ κατ' ἐμὲ
 „ ἀφόβως, καὶ γὰρ λαμβανῶ παρ' αὐτῆ συμβαλὺν καὶ
 „ βοήθειαν· εἰς τὰς δὲ τυχίας μου δὲν θέλω βλέπειν
 „ πλέον ἐκεῖνον τὸν πολῦτιμον μαργαρίτῃν πῆς φι-
 „ λίας, ὅστις γὰρ πολλαπλασιάζῃ τὴν δὲ τυχίαν
 „ ἢ πῆς συμμεθέξω· πού γὰρ εὖρω πλέον ἐνῶ
 „ νὰ συμμετέχη εἰς τὰς ἐνθουσιασμάς πῆς φαντασίας
 „ μου, καὶ ἔχωντας δὲ ὁμοίωτα κλίσεως τὴν αὐτὴν
 „ ἀξίωσιν εἰς τὴν πῆς ἀληθείας ἀνακάλυψιν,

„ γὰρ

(1) Θίλιμν ἔκτασι καὶ πᾶσι τὴν γνῶμην ἐν εἰσῆσι
 1774.

Κεφ. Β'. Ε' επίρ. αὐτ' εἰς τὰ ψυχ. κακά. 21

ἢ μὴ μὲν συνφορῶν; ποῦ θέλω εὖρη εἶνα ὑποκρί-
ἢ μβρον τόσον ἀρετῶν, τόσον αἰδαντικῶν, ὅπως μὴ
ἢ παρηγορησῶ εἰς κάθε ἔργον φιλίας, ὅπως ἡθε-
ἢ λα μεταχειριθῆ μετ' αὐτῶν, τόσον γλυκῶς εἰς τὸν
ἢ χαρακτῆρα, σαθραῖτατον εἰς τὴν τιμὴν, δραστή-
ἢ εἶον, ἡλικιωτικῶν, δόξῃ; Σιωπῶντος ἄπο κατα-
ἢ νῶν εἰς τὴν σειράν τῆς ἀλγεῶν αἰδημάτων, ὅ-
ἢ ποῦ μὴ ἀπεκδέχονται, καὶ ταλαιπώρων εἰς τὸν
ἢ αὐτὸν καιρὸν κατ' ἐκείνῃ τὴν κρῶτην στιγμήν ὅ-
ἢ λα; τὰς ῥοπὰς τῆς λύπης, ὅπως προβλέπω, κατα-
ἢ ποτιζομαι εἰς τὴν πλέον ὀδυνηρὰν πίκραν. Λύ-
ἢ πῃ ἢ ἡθικὴ ἀλγηδὼν φησὶται ἀπὸ τὴν ἐνώσειν τῆς
ἢ φασμάτων, ὅπως καταδυναστεύων τὴν διανοίαν μου,
ἢ ὅσον τὸ δόξῃσι μέρους μου, εἴτ' ἔν ὁ νῆς μου,
ἢ προσηλωμένος πρὸς ἑξῆς εἰς τὸ παρεληλυθὸς καὶ
ἢ τὸ μέλλον, πρὸς εἰς τὸ παρὸν, καὶ ἀπαβύβλων.
ἢ τὰς τῆς δύο ῥοπῶν τῆς υπάρξεως πρὸς ἀλλήλους,
ἢ πολιορκεῖται ἀπὸ τὸν φόβον τῆς καταδοκιμαζῶν κα-
ἢ κῶν, βυθίζεται εἰς μίαν ἡθικὴν (ψυχικὴν) ἀλ-
ἢ γηδῶνα.

Θέλει φανῆ τυχὸν εἰς μερικὴς ὑπερβολὴν ἐκεῖτο
ὅπως εἶπα ἀνωτέρω, ὅτι ἀνίσως εἶμην βέβαιος πῶς
μετ' ὀλίγας στιγμῆς ἢ μνήμη τῆς ἀποθανόντος φίλου
μου, ὅσον θέλει ὑφίσταται πλέον εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ
θέλει παύσῃ ἐν ἐμοὶ ἢ ἡθικὴ ἀλγηδὼν· καὶ ἢ ἀφορ-
μῇ, ἢ τὴν ὁποῖον τὴν δοκιμάζω, εἶναι ὅτι προ-
βλέπω ποσάκις θέλω ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν εἰ-
κόνα τῆς σύμβασης ζημίας. Ἐκείτο, ὅπως μὴ λύπῃ
(θέλω εἶπῃ) εἶναι δι' ὅτι τὴν ἔχω ἢ ἢ παραγ-
ματικῶς πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ ὅχι δι' ὅτι σοχάζο-
μαι ποσάκις θέλω τὴν ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν εἰς τὸ
μέλλον.

Καὶ ὅτι μὴ αὐτὰ συνέρχονται ὅμως καὶ τὰ δύο,
ὅσον εἶναι ἀμφιβολία. Διὰ τὴν ὅταν ἀκινῶμεν τὴν λυ-
πηρῶν εἰδησιν, ἢ εἰκὼν τῆς ἀποθανόντος φίλου καὶ τῆς
αὐτῶν δυσυχίας εἶναι ἢ πρῶτον, ὅπου μᾶς παρείσα-

22 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

ται· αὐτὴ εἶναι ἡ πρῶτη καὶ ὅπως μᾶς θλίβει· ἀλλὰ εἰς ὡς ἡ λύπη μᾶς οὐκ εἶναι ἄλλο, εἰ μὴ μόνον εἰκότως. Μετὰ τὸ ὅμως ἐπιγίνεται ἄλλο, ἢ εἰκῶν τῆς προσημασίαν, ὅπως ἐκαυτῶν τῶν φιλιῶν τε ἀξιότιμον, ἢ τιμιότης τῆς καρδίας τε, ἢ γλυκύτης τῆς χαρᾶς τε, ἢ περπνότης τῆς σωμαστροφῆς τε, αἱ χαίρεις, ὅπως ἐλάβουμην παρ' αὐτῶν, αἱ παραμυθίαι εἰς τὰς θλίψεις μᾶς, αἱ συμβουλαὶ εἰς τὰς ἀπορίας μᾶς, αἱ βοήθειαι εἰς τὰς ἀνάγκας μᾶς, ὅλα αὐτὰ ἀραδιάζονται ζωιτανὰ εὐὰ κατόπιν τῶν ἄλλων ἐμπροθεῖν εἰς τὴν ἡσυχίαν μᾶς· καὶ ἐν ᾧ ἡ φαντασία μᾶς φέρει παροῖτα ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ, καὶ μᾶς βῶνει ἡμᾶς τῆς ἀπάτης ἕως εἰπεῖν εἰς τὴν κτίσιν τούτων, ἐν τῶν τὰ βλέπομεν αἰφνιδίως ἀφηρησμένων. Εἰμεθα λοιπὸν κατὰ τινὰ ἕξοπον εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην, ἐν ἣ ἡ πλάττωσιν εἰ Ποιηταὶ τὸν Ταύταλον· καὶ ἡ συνεχὴς καὶ ἀμοιβεῖα μεταβολὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀρεσκόμεθα βλέποντες τὸ ἀγαθὸν ἐνὶ μὲν ἑμπροθεῖ μᾶς, ἐνταυτῆ δὲ πάλιν ἀφηρησμένων, εἶναι ἡ ἀληθὴς αἰτία τῆς λύπης μᾶς.

Λύπη ὅμως ἡ λύπη οὐκ ἔστιν εἶναι ὅσον πικρὰ, ἀίτιας μᾶς ἀνεφαίνετο καμμία ἐλπίς, ὅτι ἡμπορώσασμεν γὰρ φθάσωμεν πάλιν ποτὲ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ὅπως ἀφηρησμένων· ἀλλὰ τὸ ἐπεκτείνεσθαι εἰς τὸ τοῦ μέλλοντος ἡσυχίαν, τὸ μὴ βλέπειν εἰς ἐκείνου τὴν ἀβυσσον οὐδεμίαν ἀκτῖνα φωτός, τὸ ἰδεάζεσθαι ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς καθε σιγῆ τῆς ζωῆς μᾶς θίλει εἶναι πάντοτε ἐσφημερῆ πάσης παρηγορίας, τὸ εἶναι ἐκεῖνο, ὅπως διπλασιάζει καὶ πολλαπλασιάζει τὴν λύπην μᾶς.

Λύπη, ὅπως εἶπαμεν ὡς τὸ τῶν ἀγαθῶν, ἡμπορῶν μετὰ τινος μικρᾶς μεταβολῆς γὰρ ἐφαρμοσθῆναι καὶ εἰς ὅλα τὰ ὀπλοῖπα. Ἡ ἀμοιβεῖα ἄρα μετὰ βῶσις τῆς ψυχῆς εἰς τὸ παρεληλυθὸς καὶ τὸ μέλλον, εἶναι κυρίως ἐκεῖνο, ὅπως τῆ προσημασίαν τῶν θλίψεων καὶ εἰς τὰς ἐνεστάσας δυσυχίας. Δι' ἡ λύπη ἄρα τῆς ψυ-

Κεφ. Β'. Ε' επίρ. αὐτ' εἰς τὰ ψυχ. κακά. 23

χῆς ἢ εἰς τὰς ἐντεώσας δυσυχίας ἤρτλνται ἄπο τῆν φαντασίαν.

Εἶναι ὁμως καίτινα κακά, ἢ λύπαι τῆς ψυχῆς, τὰ ὁποῖα δὲν ἠμποροῦν πολλοὶ νὰ πληροφορηθῆν κτλὰ πῶς ἠμποροῦν νὰ ἄποδοθῆν εἰς τὴν φαντασίαν.

Καὶ ἐν πρώτοις θέλει φανῆ ἡ ἀφροσύνη εἰς μερικὰς πῶς ἐκείνη καὶ ἡ πρώτη λύπη, ὅπε ἀιδάσταις ἢ ψυχῆ τῆν ἰδίαν σιγμῶ ὅπε ἀφαιρεῖται τὸ ἀγαθόν, ἠμπορεῖ νὰ ἄποδοθῆ εἰς τὴν φαντασίαν, ἐν ᾧ δὲν ἔχει ἀκόμη χάραν ἢ εἰς τὸ παρεληλυθὸς καὶ τὸ μέλλον μετάβασιν.

Μ' ὅλον τοῦτο, ὁπόταν ὁ λόγος δὲν εἶναι ἡ μίαν ἡδονῆς φυσικῆς, τὴν ὁποῖαν ἡδὴ ἐνεργεῖα ἀπολαμβάνομεν, καὶ ἡ ὁποῖα αἴφνης μᾶς ἀφαιρεῖται, εἰς τὴν ὁποῖαν ἡδονῆς εἶναι μία λύπη αἰδήσεως, εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς ἡδονῆς, ἀν ἀναλύσωμεν τὸ πρᾶγμα μὲ ἀκρίβειαν, θέλομεν ἰδῆ, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ πρώτη λύπη ἤρτλνται κυρίως ἄπο τῆν φαντασίαν· καὶ ἀν τότε ἡ αἰτία δὲν προέρχεται ἄπο τὴν εἰς τὸ παρεληλυθὸς καὶ τὸ μέλλον μετάβασιν, προέρχεται μ' ὅλον τὸ ἄπο τῆν καὶ φαντασίαν κτλὰ σιν, ὅπε πρὸ ὀλίγου ἐσημειώσαμεν. Ἀνίσως ἀρπᾶσω ἄπο εἰς βρέφος εἰς πωρικόν, ἢ ἄλλο τι πρᾶγμα ἀγαπητὸν εἰς αὐτὸ, ποῖα εἶναι ἡ αἰτία, ἔξ τὴν ὁποῖαν λυπεῖται τὸσον; ἢ δι' ὅ,τι εἰς τῆν φαντασίαν τὴν ἀπελάμβανεν ἡδὴ τῆν ἐκ τῆτου ἡδονῆς, ἢ δι' ὅ,τι τῆν ἰδίαν σιγμῶ, ὅπε τὸ βλέπει νὰ ἀρπᾶζῆται, τὴν παρῆσεται αἴφνης ὅλη ἡ ἡδονῆ, ὅπε ἡδονῆ δὲν ἄπολαύσῃ ἀπ' αὐτό· καὶ ἡ ἄποβολὴ αὐτῆς τῆς κατὰ φαντασίαν ἡδονῆς εἶναι δι' αὐτὸ τὸσον πικρὰ, ὅσον ἡδονῆ εἶναι ἡ ἄποβολὴ μίαν πραγματικῆς ἡδονῆς. Διὰ τὴν αἰτίαν τοῦ ἀφαιρέσω κανεὶν ἄλλο πρᾶγμα, ἔξ τὸ ὁποῖον δὲν τῆ μέλει, καὶ ἄπο τὸ ὁποῖον δὲν ἀπολαμβάνει ἡδὴ καμμίαν ἡδονῆ οὔτε πραγματικῶ, ἔπε καὶ φαντασίαν, δὲν θέλει δεῖξῆ δι' αὐτὸ καμμίαν δυσκολίαν ἢ λύπην.

Β'. Εἰς ἄλλης θέλει φαῖν, ὅτι ὅσα ἡμπορεῖ γὰρ λησθεῖν εἰς τὴν φαντασίαν μήτε τὸ αἶδημα τῆ θυμῆ, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς ἡμᾶς τὸσον πρόχειρος, ὅταν λάβωμεν καμμίαν ὕβριν, καὶ ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς εἶναι τὸσον λυπηρός.

Εγὼ ὅμως βλέπω ὅτι αὐτὸ ἔργον, ἢ ὁ λόγος ὁ ὕβρειακὸς μᾶς ἔρχεται ἄποτινα φρενόληπτον, μᾶς εἶναι ἀδύφρονον· αὐτὸ μᾶς ἔρχεται ἄποτινα φίλον μας μὲ ἄποτον ἀφραπείας φιλοφρονητικῆς καὶ συμποσιακῆς, μᾶς προξερεῖ καὶ ἡδονῶν. Πόθεν προέρχεται λοιπόν, ὅπως τὸ ἴδιον ἔργον, καὶ ὁ αὐτὸς λόγος γὰρ μᾶς κινῆ εἰς τὸς αἰσθητικὰς, καὶ γὰρ μᾶς πληττη (λυπη) τὸσον, ὅποταν μᾶς ἔρχεται ἄπο ὑποκειμένων, εἰς τὸ ὁποῖον ὑποθέτομεν προαίρεσιν ὕβρειας πρὸς ἑαυτὸς; ἢ ὅτι ἡ ἰδέα αὐτῆς τῆς ὑποτιθεμένης ὑβρειακῆς προαίρεσεως, ἢ ἰδέα τῆς ὑπεροχῆς, ἐπεὶ τὴν σιγμῶν ἐκείνων μεταχειρίζεται κατ' ἡμῶν, ἢ ὁποῖα πληθύνει τὴν φιλαυτίαν μας, ἢ ἰδέα τῆς ἐξουδεώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς βάζει ὡς πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς ἄλλης, καὶ τὴν ὁποίαν ἰδιαζόμεθα παντοεινῶν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, αὐτὴ ἡ ὕβρις μείνη ἀτιμώρητος, αὐταὶ εἶναι αἰτίαι τῆς λύπης μας· αἰτίαι, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐπομῶν ὅλας ἄπο τῆς φαντασίας, ἄπο τῆς ὁποίας προέρχονται, (καθὼς θέλομεν ἰδῆ εἰς τὸ ἀκόλουθον Τμήμα) καὶ ἄλλαι αἰτίαι θυμῆ.

Γ'. Ἄλλοι πάλιν θέλουν εἰπεῖν, ὅτι καθὼς εἰς τὰ ἔργα τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης ἀρέσκει ἡ ποικιλία, ὅταν εἶναι καλῶς συνεταγμένη μετὰ τὴν ἐνόητα, ἢ κανονικῶς, ἢ ἀναλογίαν, ἢ τάξιν, ἢ ἀρμονίαν, ἢ σύμπτωσιαν τῶν μέσων μετὰ τὸ τέλος, κτλ. οὕτως ἀπαρέσκει ἐκεῖνο, ὅπως παρῆσιν ἀταξίαν, ἀσυμμετρίαν, ἀσυμφωνίαν, ἀσυνταξίαν κτλ. ἢ ὁποῖα δυσἀρέσκεια (ἢ τις καὶ αὐτὴ εἶναι λύπη) ἀνήκει περιεσώπρον εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ εἰς τὴν αἶδησιν· καὶ ὡς αὐτὸ ὅπως ἡρπῆται ἄπο μίαν κατ' ἐνέργειαν αὐ-

Κεφ. Β'. Ε' πέρ' αὐτ' εἰς τὰ ψυχ. κακά. 25

τίληψιν, δὴν ἡμπορεῖ εἶναι τὸ εἶναι ἀποδοθῆναι εἰς τὴν φαντασίαν.

Ἐγὼ ὁμῶς πᾶσι πρῶτον καὶ ἐνταῦθα ἐν πρώτοις, ὅτι ἐκεῖνα τὰ ἴδια, ὅπως εἰς μερικὰς ἀπαρέσκειν, εἰς ἄλλας ἀρέσκειν κατ' ὑπερβολὴν. Τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, ὅπως εἶναι ἢ ἐκ φύσεως ἀχρημα; ἢ ἐκ τέχνης ἡμορφωμένα, καὶ προξενεῖν εἰς ἡμᾶς πᾶσι ἐναντιόπτα καὶ ζωγραφισμῶν μόνον βλεπέμω, εἰς τοὺς Μαύρους, εἰς τὰς Κινέζους, εἰς τοὺς ἀγρίους προξενεῖν μεγάλων ἡδονῶν. Αἱ πλέον ἀνδέραι οἰκοδομαί, αἱ πλέον ἀχρημαί ζωγραφίαι, αἱ πλέον ἀνδέραι βωμολοχίαι, ὅπως κινεῖν πᾶσι ἀναγκασίον εἰς τὰς κερτικὰς καὶ εἰδημόνας, πληρεσι θαύματος τὰς ἀπλὰς καὶ ἰδιώτας ἀνθρώπους. Οἱ ἕσποιοι (αἱ μῦδοι), ὅπως ἐσυμψύχον οἱ ἀπορονοίμας εἰς τὰ κεφαλοδέσματα, καὶ εἰς τὰ σολίδια, τὰ ὅποια μᾶς φαίνονται πᾶν σήμερον τὸσον ἀχρημα, εἰς ἐκεῖνας ἐφαίνοντο ὡραιότατα· καὶ αὐτὰ, ὅπως τῶρα ἀρέσκειν τὸσον εἰς ἡμᾶς, θέλων φανῆναι ἴσως εἰς τοὺς ἀπορονοίμας ἀνδέραι. Πόθεν προέρχεται λοιπὸν ἡ τσαύτη διαφορά εἰς τὰ ἴδια πράγματα; ἢ ἀπὸ τῆς ἁπλοῦς ἰδέας, ὅπου ἀχρηματίζου κατ' εἴρας τὰ ὡραία καὶ ἀχρημα, πρὸς τὴν πᾶσι ἀβία καὶ κείναι τὰ πράγματα· ἀχρημα τὸ ὡραῖον ἔχει σαφερὰς τὰς ἀρχὰς καὶ ἀμεταβέβητας, ἀχρημα ἀπεδείξαμεν εἰς πᾶν Μεταφυσικῶν (Οἰτολογ. Τμήμ. Β'. Κεφ. Δ'. Ἀρθρ. Β'), δὴν γνωρίζεται ὁμῶς ἀπὸ ὅλης ἐπίσης. Κατ' εἴρας λοιπὸν κατὰ τὰς βαθμὰς τῆς γνώσεών τε, ἢ καὶ τὰ πᾶσι, ἢ τῆς συμψύχων τε, ἢ τῆς ἐξίτης δημιουργεῖ εἰς τὴν ἁπλοῦς μίαν εἰκόνα, καὶ εἴνα μέρων τὰ ὡραία ἴδια, καὶ ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως συμφωνεῖν μὲν αὐτὸ, τὰ δὲ εἰσχεῖ ἀρετὰ· ὅσα δὲ ἀντιπίπτου, τὰ δὲ εἰσχεῖ δυσἀρετὰ. Οἱ οἱ δὴν ἔχει ἰδέαν τινὸς καλλιτέρου πράγματος, εἰς τὰς πλέον ἀνδέραι, ἀτάκτως καὶ ἀχρημα πᾶσι ἀχρημα δὴν δοκιμάζει ἄλλο, εἰμὴ ἀχρημα εἶναι, ἢ ἀχρημα ἴσως καὶ τέρψιν· ὁποῖος ὁμῶς ἔχει

26 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

χει ιδέων πραγμάτων, τὰ ὅποια ἢ εἶναι τῶντι, ἢ αὐτὸς πισθεῖ, ὅτι εἶναι καλλίτερα, εἰς ὅλα, ὅσα αὐτιβαίνον εἰς τὸ ἐδικόν τε καὶ φαντασίαν μέτρον, αἰθαίνεται ἀποτροφῶν καὶ δυσαρίσκειαν.

Δ'. Ἀλλ' ἡ ὀχληρία (πληξίς), ἡ ὅποια εἶναι καὶ αὐτὴ εἰς τὸ σω βαρὺ κακὸν τῆς ψυχῆς, πῶς ἠμπορεῖ, θέλει εἰπῆ ἄλλος τίς, γὰρ ἀποδοθῆ εἰς τὴν φαντασίαν, ἀφ' ἧς μάλιστα δεῦν συνίσταται εἰς ἄλλο, παρὰ εἰς τὴν ἔλλειψιν, ἢ τὴν ἀδυναμίαν τῶν αἰδημάτων καὶ τῶν ιδεῶν; Ἡ φαντασία δεῦν ἠμπορεῖ γὰρ εἶναι, εἰ μὴ τὸ πολὺ πολὺ μία ἀποφατικὴ αἰτία τῆς ὀχληρίας, εἰς τὸ ὅποιον τῆτο δεῦν ἔχει βέβαια καμμίαν ὑπεροχὴν ἐπάνω εἰς τὴν αἰδησίαν.

Εγὼ ὅμως, μὲ ὄλον ἐπὶ καὶ ἀπὸ τῆς θεωρίας τῆτο φαίνεται ἔτις ἔχον, σοχαζομαι ὅτι καὶ εἰς τὴν ὀχληρίαν ἡ φαντασία συνεργεῖ ὡς συνεργητικὴ αἰτία, ὡς ἐκείνην ἀπὸ ὅτι κοινῶς πισθεῖται· ἐπειδὴ σχεπτίμως ἀείσκω, ὅτι ἡ ὀχληρία δεῦν συνίσταται εἰς μίαν παντελῆ ἔλλειψιν αἰδημάτων καὶ ιδεῶν, μήτε ἀπλῶς εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν αἰδημάτων καὶ μὴ συνειδητῶς ιδεῶν· καὶ τί τῆτο ἀπὸ ὀχληρίας ἠθελε ἀποκαλέσθ' ὑπὸν· ἀλλὰ συνίσταται εἰς τὴν ἔλλειψιν αἰδημάτων καὶ ιδεῶν ἀρεσῶν καὶ ἐπαγωγῶν, καὶ εἰς τὴν συνήκειαν καὶ ἀρκεσίαν αἰδημάτων καὶ ιδεῶν ἀδύσφορον, τὰ ὅποια καὶ τὴν χαμνότητα, ὅπῃ ἀποζενεῖν εἰς τὴν ψυχῆν, ἀποβαίνουσι τέλος πάντων δυσάρεστα. Λοιπὸν ἡμεῖς ἀπιδείξασθ' εἰς τὴν Μεταφυσικῶν (Ψυχολ. Τμήμ. Β'. Κεφ. 5'. Ἀρθρ. Α'.), ὅτι κατ' ἀρχὰς καθεῖσα αἰδημα κατ' ἑαυτὸ δεῦν ἠμπορεῖ γὰρ εἶναι ἀδύσφορον· ἡ σύγκριστις ἔπειτα μὲ τὰ ἰχυρότερα αἰδηματα κάμνει τὰ ἀδυνέστερα γὰρ νομιζονται ὡς ἀδύσφορα. Τὸ ἴδιον ἀρέπει γὰρ εἰπῶμεν καὶ ὡς τῶν ἀντιλήψεων καὶ ιδεῶν· καὶ τί καὶ αὐταὶ τότε παύου ἀπὸ τὸ γὰρ εἶναι ἠδονικαὶ, καὶ ἐπαγωγοὶ, καὶ γίνονται ἀπὸ τῶν μὲν ἀδύσφοροι, εἰτα δὲ δυσάρεστοι, ὅταν δοκιμάσασθ' ἄλλας ἐπαγωγότερας καὶ ἠδονικότερας, ἀπὸς

Κεφ. Β'. Ε'πίρ' αὐτ' εἰς τὰ ψυχ. κακὰ. 27

τὰς ὁποίας νὰ γῶν σύγκρισις. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ σύγκρισις τῶν ἐνεσῶτων αἰδημάτων, ἢ ἀντιλήψεων, ἢ ἰδεῶν πρὸς τὰς παρωχημύχας, καὶ ἢ ὕψεις, ὅτε εἰς αὐτὰς καθορᾶται, εἶναι ἐκεῖνο, ὅτε ἀφαιρεῖ ἀπὸ αὐτὰς τὸ ἐπαγωγὸν καὶ τὴν ἡδονὴν, καὶ προξενεῖ τὴν ὀχλησίαν. Διὰ τὴν τὴν βρέφη καὶ οἱ δούλεις, ἐν οἷς δὲν ἔχει χώρην αὐτὴ ἡ σύγκρισις, δὲν ὀχλεῖται (πλήττων) καμμίαν φροσὴν, ἀλλὰ καθὼς παύσαν τὰ ζωηρὰ αἰδήματα, ὅτε τὰς κρατῶν ἐξύπνης, αὐτὴ νὰ δοκιμάσῃ καμμίαν δυσκολίαν ἐξ τῆς τοιαύτης ἔλλειψιν, ἀποκοιμίζονται· ἐκ τῆσαντίσ δὲ εἰς ἐκεῖνα τὰ διηγήματα καὶ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ παιγνίδια, εἰς τὰ ὁποία τὰ βρέφη, καὶ οἱ ἀγροικοὶ καὶ ἀπαιδοῦτοι ἀνδράποιοι λαμβάνων μεγάλην τέρψιν, οἱ ἀνδρες καὶ εἰδομοιέστεροι ἀνδράποιοι, οἱ ὁποῖοι γνωρίζων ἄλλα πράγματα καλλίτερα, καὶ οἱ ὁποῖοι δὲν λείπων νὰ κάμνουν καθ' ἑαυτοὺς αὐτῶν τὴν σύγκρισιν, ὀχλεῖται θανατιφόρος. Διὰ τὴν αὐτῶν αἰτίαν βλέπομεν τὰς θυρηλάδας καὶ ἡδονικὰς νὰ πλήττων καὶ νὰ ὀχλεῖται ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ αἰδήματα καὶ τὰς κοινὰς καταστάσεις τῆς ζωῆς, εἰς τὰς ὁποίας λαμβάνων ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστητιν ὅσοι ἄλλοι· ἐπειδὴ συγκρίων πᾶσι τοῖς αὐτὰ μὲ ἐκεῖνα τὰ ἰχυρότερα, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι συνηθισμένοι, καὶ τῶν ὁποίων αἰδανόνται τότε τὴν ἔλλειψιν.

Ἡμποροῦμεν λοιπὸν νὰ συμπερανώμεν ἀπ' αὐθείας, ὅτι αἱ ἀληθοῦτες τῆς ψυχῆς ὅλαι, ἢ τελαχισον αἱ πλεονόστεραι κρέμονται ἀπὸ τὴν φαντασίαν· λέγω δὲ αἱ πλεονόστεραι ἐξ νὰ ἀφίσσω ἕσπον ἐξ τὰς ἐξαιρέσεις, ἢ τύχη νὰ εὐριδῆσῃ καμμίαν ἀληθοῦτα, ἢ ὁποία νὰ μὴν ἔχη οὐδεμίαν ἐξάρτησιν ἀπὸ τὴν φαντασίαν, μὲ ὅλον ὅτε ἐγὼ δὲν ἠμποροῦσα ἕως τῆρα νὰ γνωρίσω, ἢ νὰ πλάσω καμμίαν τοιαύτην.

Μάλιστα μία σκέψις φαίνεται ὅτι ἄρεται νὰ σηκώσῃ καὶ εἰς τὴν κάθῃ ἀμφισβησίαν· ἐπειδὴ αἱ ἀληθοῦτες ἐν ἠμποροῦν νὰ ἀρελθῶν ἄλλοθεν, εἰ μὴ ἢ ἀπὸ

ἀπὸ μίαν πραγματικῶν προσβολῶν, ἢ ἀπὸ μίαν ἰδέαν διεγερθησὺν εἰς τὴν ψυχῶν, ἢ τὸ ὅποιον ἔστω καὶ διαιρῶν τινὲς πᾶς ἀληθοῦτας εἰς ἀληθοῦτας αἰδημάτων καὶ εἰς ἀληθοῦτας ἰδεῶν (1). Ἀλλ' αἱ πρῶται λέγονται ἀληθοῦτες ἢ κακὰ σωματικά, αἱ δὲ δεύτεραι λοιπὸν, αἱ ὅποιαι εἶναι πᾶς ψυχῆς, δὲν προσέρχονται, εἰ μὴ ὅταν διεγερθῶν με μίαν κάποιαν ζωνόρροπα αἱ ἰδέαι, ἀπὸ πᾶς ὁποίας γινώσκονται, ὅπερ ἀρῆκει κυρίως εἰς τὴν φαντασίαν. Ἀρα αἱ ἀληθοῦτες ἢ τὰ κακὰ πᾶς ψυχῆς προσέρχονται ὅλα χωρὶς ἐξαιρέτην κυρίως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον ἀπὸ τῆς φαντασίας.

Πρέπει ἄρα ἢ τὸ ἔστω γὰρ ὀνομαζόμεναι τὰ κακὰ πᾶς ψυχῆς ὅλα καὶ φαντασίαν, ἢ φαντασιακά (αὐ εἶναι συγκαταριθμῶν γὰρ μεταχειρισθῶν αὐτῶν τὴν λέξιν); Τῆ ἀληθείας ὀλίγον ἀφελεῖ με πρῶτον ὄνομα γὰρ ὀνομασθῆν, ἀφ' ἧ εἶναι ἐγνωσθῆν ἢ ἀρχήτων. Ὡς τὸσον ἢ γὰρ εἰπαίμεντι καὶ πῶς πῆ, πρέπει πρῶτον μὲν γὰρ ἀναμνησθῆν τῆς διττῆς ἐννοίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἰπαίμεν κατ' ἀρχάς (Κεφ. Β'.) ὅτι συνηθίζον γὰρ ἐκλαμβάνον τὸν ὄρον κακὸν ὁ δεύτερον δὲ γὰρ φαντασιώσασθαι, ὅτι εἰς τῆς κοινῆς γῆσιν πᾶς ὁμιλίας κακὸν φαντασιακὸν ἐννοῶν ἐστὶν κακὸν ὑποπερσευμένην, ὁ ὅστις ἐστὶν κακὸν, ὅπῃ φαντασιάζεται τις ὅτι ἔχει, χωρὶς γὰρ τὸ ἔχει ὅτι λογῆς εἶναι τὰ κακὰ τὰ Ἀργαῖα εἰς τῆς κοινῆς τὸν Μολιέρου τὴν ὀπιγραφήσιν, ὁ φαντασιακὸς ἄρρωστος.

Αἰσῶς λοιπὸν ἐκλάβωμεν κακὸν τὴν πραγματικῶν ὀλίφιν, ὅπῃ δοκιμάζει τις, αὐτὴ ἀπὸ ὁποιασδήποτε αἰτίων πᾶς προσέρχεται, εἶναι πάντοτε πραγματικωτέτη, καὶ δὲν ἴσχυρῶν πρὸς γὰρ ὀνομασθῆν φαντασιακῆν.

Α'ν

(1) Ο' Κασίτης κλημῆν αὐτῶν τῆς διαίρειν ἐν τῆς De moralis disciplina humanae Societatis. Σελ. 64.

Κεφ. Β'. Ε'πίρ'. αὐτ' εἰς τὰ ψυχ. κακά. 29

Ἄν ὅμως κακὸν θελήσωμεν γὰ ἐκλάβωμεν τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ θλίψις προσέρχεται, ἴσως ὄχεται λόγος γὰ διίχθεισθαι, ὅτι τὰ κακά τῆς ψυχῆς πρέπει πάντοι γὰ ὀνομαθῆν ὅλα, ἢ πλάχισον τὰ πλεονάστερα φαντασιακά.

Ἐπειδὴ αὐτὸς ἠμπορεῖ γὰ εἰπῆ, ὅτι καὶ πρὸς τὴν Μολιέρν ἡ θλίψις τῆ Ἀργάντ, ἔσ' μὲν τὸν φόβον τῆ υποτιθεμένην κακῶν τε, εἴαι πραγματικώτατη ἐπειδὴ ὅμως αὐτὴ τὰ κακά, ὅθεν ἡ αἰτία, εἴ ἢ προσέρχεται εἰς αὐτὸν ἡ θλίψις, ὅθεν εἴαι πραγματικά, ἔσ' τὸ λέγεται φαντασιακή. Λοιπὸν εἰς τὰ κακά τῆς ψυχῆς (θέλει εἰπῆ) ἡ αἰτία, ὅπως μᾶς βασανίζει, λαμβανέται πάντοι ἢ διὰ τὸ παρεληλυθός, ἢ διὰ τὸ μέλλον. Ὅπότεν λυπημέθα εἴσ' τὴν ἀνάμνησιν εἰς κακῶν, ὅπως εὐδοκιάσαμεν, ἢ εἴσ' τὴν προσδοκίαν εἰς κακῶν, ὅπως υποπτύομεθα, ἢ αἰτία τῆς λύπης μας εἶναι δι' ὅτι μεταφερέμενοι μὲ τὴν φαντασίαν εἰς τὴν στιγμήν, ἐν ἣ εὐδοκιάσαμεν τὸ ἀλγεῖνον αἰδημα, ἢ ἐν ἣ φοβόμεθα ὅτι θείλομεν τὸ δοκιμάσει, φανταζόμεθα ὅτι τὸ αἰδανόμεθα ἤδη. Ὅπότεν ἡ λύπη μας προσέρχεται διὰ τὴν ἀνάμνησιν εἰς ἀγαθῶν ἀποβληθέντος, ἢ αἰτία ὡσαύτως εἶναι, δι' ὅτι πλάττοντες μὲ τὴν φαντασίαν τὸ ποιῶν ἀγαθὸν παρὸν, ἰδεάζομεθα ὅτι τὸ βλέπομεν πῶς ἤδη μᾶς ἀρπάζεται. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐρετώσας δυσυχίας, ἡ λύπη μας προσέρχεται ὡσαύτως διὰ τὴν εἰς τὸ παρεληλυθός καὶ τὸ μέλλον τῆς ψυχῆς μεταβασιν· τὸ ὅποιον τὸ πρέπει γὰ λέγεται καὶ εἴσ' κάθε ἄλλο κακὸν τῆς ψυχῆς. Αὕτη λοιπὸν ἡ μαγεία τῆς φαντασίας μᾶς προσέρχει κάθε βάσανον. Ὅλα τὰ κακά μας προσέρχονται διὰ τὸ ἰδεάζεσθαι παρόντα καὶ πραγματικά ἐκεῖνα, ὅπως ὅθεν εἶναι παρόντα, ἢ εἶναι πλάχισον καὶ φαντασίαν. Λοιπὸν εἴμεθα εἰς τὴν πλεονάσειν τῆ Ἀργάντ· λοιπὸν τὰ κακά μας πρέπει γὰ ὀνομαθῆν ὡσαύτως φαντασιακά.

Ἴσως γὰ μὲν εἶχεσ' αὐτικὸν ὅποιος ἠθέλε κάμη τὴς

Κεφ. Γ'. Ε' πὶρ' αὐτ' εἰς τὰ σὼμ. κακά. 31

νεία πράγμα πρὸς βλάβη τε, αἰσῶς αὐτὸς αἰδων-
θῆ πρὸς τὰς λύπην καὶ βάσανον, ἐγὼ δὲ θέλω
αντιπαθεῖν ἀναφανδὸν εἰς τὴν κοινὴν χρήσιν τῶν λέγειν
οἰομαζώντες τὸ πάθος τὴν φαντασιακόν. θέλω εἰπῆ
μόνον, ὅτι τὸ πάθος τὴν ἤρπεται ἀπὸ τῆν φαντασίαν
ἐπειδὴ γινάσκει ἀπὸ τῶν εἰκόνας, ὅπῃ τὴν παρίσαν-
ται, εὐδὸς κακῶν, ἐπεὶ εὐδοκίμασεν, ἢ φοβεῖται μὴ
δοκιμάσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ε' πὶρ' ῥόια τῆς Φαντασίας ἐπαύω εἰς τὰ
κακά τῶν σώματος.

Μαρὸς ἤθελεν εἶναι βέβαια, ὅποιος ἤθελε δι-
χρηιδῆ ὅτι τὰ κακά τῶν σώματος προέρχονται καὶ αὐ-
τὰ ὅλα ἀπὸ τῆν φαντασίαν, καθὼς ἐφαίγοντο ὅτι
διῆχρηίζοντο οἱ Στωϊκοί, οἱ ὅποιοι τὰ ὠνόμαζον καὶ
κατ' ὀπίσθια κακά, καὶ ἀπέφασσκον προσέτι ὅτι εἶναι
κακά. Ὅτι ὁμως καὶ εἰς αὐτὰ ἡ φαντασία ἔχει με-
γάλλην μετοχὴν, τὴν δὲ εἶναι ἴσως δύσκολον γὰρ ἀ-
ποδειχθῆ.

Καὶ ἐν πρώτοις ὀπίθυμῶσα γὰρ ἐρωτήσῃ καθ' ἑνάς
τὸν ἑαυτὸν τε, αὐτὴ ἡ φαντασία τὴν δὲ τὸν ἕκαστε ποτὴ
γὰρ νομίσῃ εἶναι φυσικὸν κακὸν μεγαλήτερον, ἀπὸ ὅ,τι
ἦτον καθ' ἑαυτὸ. Ἐγὼ ὅσον τὸ κατ' ἐμὴν σοχάζομαι,
ὅτι εἶναι πολλὰ ὀλίγοι ἐκεῖνοι, εἰς τῶν ὁποῖους δὲ
σωθῆσθαι συχνότατα τὸ τοῖστων. Εἰς τὰ πρὸς μαζότερα
κακά ὁ φόβος αὐξάνει πολλὰ τὸ ἀληθινὸν μεγαλειον
τῶν κακῶν καὶ ὁ ἐκ τῶν προερχόμενος φόβος ἢ τῶν θανάτων,
ἢ τινὸς μακροχρονίου καὶ βασανιστικῶν ἐνοχλήματος, ἢ
τινὸς ἐλαττώματος καὶ ἀχρημίας, ὅπῃ ἔχει γὰρ μᾶς
μείνη εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἀπὸ αὐτῶν, εἶναι τὰ αἰτία,
ἐπεὶ κάμνουν τῶν ἀδυνείας βαρυτέρας καὶ ἀλγεινοτέρας.

Τύποις προσίθονται ἔτι καὶ αἱ ἀλλόκοτοι θεωρίαι, καὶ τῶν ὁποίων φαίνονται τινές, ὅτι σπυδαίνου ὀπίσθεσι, γὰρ βατανίζονται ὑπερφόρον. Εἰς τὰ πραγματικὰ κακὰ προδήτοιμα, λέγει ὁ Φορτερέλλης, καὶ ἡμῶν μυρία, ὑπερφόρον φαντασιακάς, ἀλλὰ γὰρ τὰ κάμωμα βαρύτερα. Εὐθύς ὅπως εἶνα κακὸν ἔχειτε ἀσυνήθιστο, αὐτὴ ἡ ἰδιοψοπία του μᾶς ἐρεθίζει καὶ μᾶς παρᾶττει ὑπερφόρον. Οὐκισώττωμα μίαν τύχην, μίαν εἰμαρτήν, εἶνα ὅσον ἰξέρω τι, τὸ ὅποιον ἐπιίδεται ὀπιότως γὰρ μᾶς βατανίζη με ὑπερφόρον ὑπερφόρον· τὰς ἰδίας πραγματικὰς ὑπερφόρον σπυδαίνου, ὅσον ἰξέρω πόσον, γὰρ τὰς ὑπερφόρον μὲν ἑαυτοῖς μετὰ πλέον ζωρὰ χρώματα, γὰρ τὰς ἀναπτύσσουμα ἀπὸ μίαν μίαν ἐμπροσθεν μᾶς, γὰρ τὰς παρρησιαζουμα καὶ γὰρ τὰς μεγαλυνομα, ὡς αὐτὰ ἐξήτασσουμα ἀπὸ κανόνα κριτικῆς δικαιολογίας τινὸς ὑβριως ὑπερφόρον ὑπερφόρον εἰς ἡμᾶς· καὶ μελετώντες μετὰ ταύτῃ σπυδαίνου τὰ κακὰ μᾶς, καὶ ὀπιήπτες μετὰ τούτῃ ὀπιήπτες ἐκεῖνα, ὅπως ἡμποροῦν γὰρ τὰ κάμωμα μεγαλήτερα, καταντῶμα γὰρ τὰ κάμωμα τῶντι βαρύτερα (δεινότερα).

Εἶναι ἀναγκαιότατον γὰρ παρατηρήσουμα καὶ ἐνταῦθα, ὅτι εἶναι δύο εἶδη ὑπερφόρον· τῶν ὁποίων ἀλλαι μὲν λέγονται Ζητικαὶ ἢ ἀμμοσι, καὶ εἶναι ἐκεῖναι, ὅπως ὑπερφόρον ἀπὸ ὑπερφόρον ἀπὸ μίαν ἀλλοίωσιν ὑπερφόρον· ἀλλαι δὲ, ὑπερφόρον ἢ ὑπερφόρον, καὶ εἶναι ἐκεῖναι, ὅπως ὑπερφόρον ἀπὸ τὴν κατέπαυσιν μίας ἀλλοίωσιν ἀλλοίωσιν.

Ὅτι ἡ κατέπαυσις αὐτὴ μᾶς προσεβῆ καθ' ἑαυτὴν εἶνα αἰθνημα ἀληθινῆς ὑπερφόρον, καὶ ὑπερφόρον πόσον μεγαλήτερας, ὅσον σφοδρότερα ἐσάθη ἡ ἀλγηδὼν καὶ τῶν χυπερα ἢ κατέπαυσις τῆς, τῆτο εἶναι εἶνα ὑπερφόρον, τὸ ὅποιον ὅσον εἶναι ἴσως κανεῖς, ὅπου γὰρ μὲν τὸ βεβαιόνη μετὰ τὴν ἰδίαν του πείραν. Ὁ Π. Βόγλιος (Vogli) ὑπερφόρον μάλισα (ἐν τῇ ὑπερφόρον φύσεως τῆς ὑπερφόρον καὶ τῆς ἀλγηδόνος πραγματεία τῆ), ὅτι εἰς

κάθε βαθμὸν ἐλαττώσεως πῆς ἀληθοῦτος, ἀντιστοι-
 χεῖ εἰς τὸν βαθμὸν ἴσος καὶ ἐναντίος ἡδονῆς· εἰς ἕο-
 πον ἐπ' ἑ, καὶ τὸν λογαριασμὸν πῆτε τῆ σοφῆ ἀνδρός,
 ὅσπερ ἀπὸ μίαν ἀδυναμίαν ὅσον διεξοδικῶ καὶ βασι-
 ρικῶ τῶ ὑποθέσει τινὰς, αὐτὴ ἀδραβὰλη τῶ ἀλ-
 γηδόνα καὶ τῶ ἡδονῶ ὅπερ ἐδοκίμασεν ἀμοιβαδὸν,
 θέλει εὖρη τὸ κεφάλαιον τῶ δύο πλοῦρων ἡτοι με-
 ρῶν ἐπ' ἀκειβῆς ἴσον.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸν θελήσῃ τινὰς νὰ ἀδραδεχθῆ τῆτον
 τὸν λογαριασμὸν, ὅτι ἡ κατάπαυσις μίας ἀληθοῦτος
 προξενεῖ ἡδονῶν, τῆτον δὲν θέλει εἶναι κἀνεις ὅπερ νὰ
 τὸ ἀρνηθῆ. Τῆτε περὶ τὸς, πόσας σιγμάς ἡδονικὰς
 δὲν ἡθέλαμεν ἔχει ἐν μέσῳ τῶ φυσικῶν ἀληθοῦτων,
 ἀνίσως ἐξέδραμεν νὰ ἀφεληθῶμεν ἀπὸ ἐκείνου τῶ
 ἀδραμυθίαν, ὅπερ ἡ φύσις οἰκοθεν μᾶς προσφέρει;

Πολλὰ ὀλίγοι ὅμως εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐξέδ-
 ρην νὰ ἀφεληθῶν ἀπὸ αὐτῶ τῶ ἀδραμυθίαν τὸν
 καιρὸν ὅπερ αἰθαυόσται, ὅτι ἐλαφρώθῃσων, αὐτὴ νὰ
 μῆναι εἰς τὸ νὰ ἀπολαμβανῶν τῶ παρῆσαν ἀναψυ-
 χῶν, τῆς μεταφέρει ἡ φαντασία εἰς τῶν θεωρίαν τῆ
 ἀπερειαμυθῆ κακῆ, ὅχι δὲ νὰ κἀμη δὲ τῆς συγκεῖ-
 σεως γλυκυτέρων πῆν παρῆσαν ἀνακίφισιν, τὸ ὁποῖον
 ἡθέλεν εἶναι ἔργον φρονήσεως, ἀλλὰ δὲ νὰ ἀναυεώ-
 σῃ ἕοπον τινὰ εἰς τῶν ψυχῶν τῶν τῶν βάσανον, ὅ-
 περ ἐδοκίμασων, δὲ νὰ τοὺς κἀμη νὰ ἀγανακπίσων
 δι' ὅτι κατήντησων νὰ ὑποφέρων πόσα, δὲ νὰ τῆς κἀ-
 μη νὰ αἰθαυόσται ζωνρότερον τὸ βάρος καὶ τῶν σκλη-
 ροπίτα, ὅπερ ὑπέφερον.

Καὶ δὲν ἀρκεῖται εἰς τῆτον μόνον, ἀλλὰ νοσημύε-
 ται νὰ τῆς μεταφέρει καὶ εἰς τὸ μέλλον, καὶ νὰ παρι-
 στα εἰς αὐτῆς μὲ τὸν πλέον ἱσομακτικὸν ἕοπον ἐκεί-
 νο, τὸ ὁποῖον ἴσως δὲν θέλεν δοκιμάσει, ἀλλὰ φο-
 βῆνται μήπως ἀναγκασθῶν νὰ δοκιμάσων, εἰς ἕοπον
 ὅτι ἐλιβόμῆροι ἀεναῶς ἀπὸ τῆς σκοτεινῆς εἰκόνας τῆ
 παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος, ἀφίρην νὰ τῆς φεῖγη
 ἀπὸ τῆς χεῖρας ἡ παρῆσα ἀδραμυθία.

Ἐκ τῆς παθητικῆς τούτων γίνεται φανερόν πόσῳ ὑπερβαίνει ἡ φαντασία καὶ εἰς τὰ κακὰ τῆς σῶματος. Καὶ τί ἠθέλει γῆρῃ αὐτῆς εὐφραίνει τινὰς εἶδη πλήρη κατάλογον ὄλων τῶν κακῶν, ὅπως ἠρπίζεται ἀμέσως ἀπὸ αὐτῶν; Τοιαῦτα εἶναι ἐκεῖνα, ὅπου με κυριολεξίαν ὀνομάζονται φαντασιακά. Τοιαῦτα πολὺ περισσότερον ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀπὸ φαντασιακῆς μεταβάσεως, ἢ εἰς αὐτὰ μακρὰς προσηλώσεως, εἰς πραγματικά· ἢ ἐκ μικρῶν καὶ ελαφρῶν γίνονται ἢ εἰς τῆς φαντασίας μεγάλα, καὶ βαρύτερα. Τοιαῦτα τέλος πάντων ἐκεῖνα, ὅπου προέρχονται ἀπὸ θλίψεις τῆς ψυχῆς, ἢ βεβουλησίας, ἢ καὶ ἐξ ὀλοκλήρου παρηγορίας ἀπὸ τῆς φαντασίας· τὰ ὅποια μὴ μίαν σειράν δυσυχεστάτων ἡμερῶν, φέρει συχνάκις πολλοὺς χρόνους εἰς τὸν τάφον. Ὅποιος ἐξετάζει μὲ ἀκρίβειαν τὰ φαινόμενα, θέλει ἀθωώσει βέβαια τὴν φύσιν ἀπὸ πολλὰς αἰτίας, ὅπου τῇ προσάπτονται εἰς τὰ φυσικὰ κακὰ, καὶ θέλει μεμφθῆναι δι' ἄλλας τόσας τὴν φαντασίαν.

Ἀρτι εἰδομένη τὰ κακὰ, ὅπως προέρχονται ἀπὸ τῆς φαντασίας, τώρα πρέπει νὰ ἰδῶμεν καὶ τὰς θεραπείαις των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Θεραπείαι τῆς κακῶν, ὅπως ἤρτηνται ἀπὸ τῆς Φαντασίας.

Λ Ρ Θ Ρ Ο Ν Δ'.

Θεραπεία γυμνική.

Ἀρκαλεῖν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆς Φαντασίας εἰς τῆς Αἰσθησιμ.

Αν μόνον τῆτον τὸν κανόνα ἰξάραμην νὰ μεταχειριδῶμην καθὼς ἔφραπε, δευ ἠθέλον εἶναι πλέον εἰς τὸν Κόσμον ἠθικὸν κακὸν νὰ μᾶς βασανίξῃ· καὶ μήτε ἠμπορεῖ τινὰς νὰ εἴπῃ πόσον τὸ ἐκ τῆς καὶ μόνου κέρδος· ἐπειδὴ ἡ κακοδαμονία μας προέρχεται ἀσυγκρίτως πλεονάζοντερον ἀπὸ τὸ ἠθικὸν, ὡς ἀπὸ τὸ φυσικόν.

Ἡμεῖς δευ σκομέθα ποτε μαζὶ μετὰ τὸν ἑαυτὸν μας, ἐλεγχῶ ὁ Μοντανῆς (Montagne Essais. L. 1. c. 3.) ποτε δευ σκομέθα εἰς τῆς ἐνεσῶσαν στιγμήν· ἡ φαντασία μᾶς κρατεῖ διλωτικῶς ἐξω ἑαυτῆς ἀχολομεθῶν εἰς τὸ παρεληλυθός, ἢ εἰς τὸ μέλλον· καὶ ἰδὼ ἡ ἀρχὴ καὶ ρίζα ὄλων τῶν κακῶν τῆς ψυχῆς.

Ἄν ἐκεῖνος, ὅπως βλέπομην βεβυθισμῶν εἰς μίαν πόσον βαθεῖαν λύπην διὰ τὰ χεῖματα, ὅπως τῆς ἠρπάχθησαν, ἢ διὰ τῆς ζημίαν ὅπως ἔπαθεν, ἢ διὰ τὸ ἀξίωμα, ὅπως δευ ἠμπορέσει νὰ ἀπολαύσῃ, ἢ διὰ τὸ ἐγχείρημα, ὅπως τῆς ἀπέβη ζημιῶδες, ἢ διὰ ἀλλῶν παρομοίων ἀτυχίαν, ἀπέβαλλε τὰς τοιαύτας ἐπιπόνας, καὶ αὐτὸ αὐτῷ ἐσυλλογίζετο καθ' ἑαυτὸν λέγων· μὴ ὄλα αὐτὰ ὅπως μοὶ ἠκολύθησαν, ἐγὼ εἶμαι μὴ ὄ-

λοι πῆτο ζωιτανός, εἶμαι ὕγιής, ἔχω ἀκόμι μὲ τί
 γὰ ζήσω κῆ γὰ ἀχαρισήσω τὰς φυσικὰς με χρείας·
 ἔξ τὰς χρείας πῆς ἐσολήφωας, σοχαζόμεθα ἔπειτα·
 ἐν τούτῳ ἄς χαρῶμεν (ἀπολαύσωμεν) τὰ παρόν-
 τε· αὐτὸς λέγων αὐ ἔκαμιε ποιήτις λογῆς, ἠθέλαυθ
 τὸν ἰδίῳ γὰ ἀλλάξῃ ἀπόσωπορ, γὰ ἀλλάξῃ θειωρίαν,
 κῆ γὰ ῥῆν εὐθυμος.

Λξιομίμητον εἶναι, αὐ ὄχι εἰς ἄλλο, πλάχισον
 εἰς τῶ παρῆσαν φερίσασιν, τὸ φεραδούγμα πῆ Λ-
 ρεσίππη, ὅτῃ μᾶς ἀναφέρει ὁ Πλήταρχος (ἐν τῷ
 φερε δ' εὐθυμίας πῆς ψυχῆς). Λγαγκαθεῖς ὁ Λρεσίπ-
 πος γὰ χάση εὐα χωρίον (χωράφι) καλόν, ὑπῆ-
 ρῆ εἰς εὐαν ἀπὸ τῆς φίλης τε, ὁ ὁποῖος ἐπάχισε μὲ
 συλλυπητικὰς λόγους γὰ δεῖξῃ τῶ θλίφῃ ὅτῃ εἰδο-
 κίμαζε δι αὐτό· ἀπὸς τὸν ὁποῖον εἶπε μὲ ἠσυχίαν
 ψυχῆς· κῆ ἔξ τί γὰ λυπῆμαι ἐγὼ ἔξ πῆτο, ἢ ἔξ
 τί γὰ λυπῆσαι ἐσὺ ἔξ λόγημη; δεῶ εἶναι ἀληθι-
 τὸν ὅτι ἐγὼ ἔχω ἀκόμι ἔεις ἀρεῆς, κῆ ἐσὺ ἔχεις
 εὐα μόνον; πῆτο εἶναι ἀληθινόν, ἀπεκρίθη ὁ παρη-
 γορηπῆς πῆ Λρεσίππη. Λοιπὸν φεραστότερον δίκαιον
 ἠθέλα ἔχη ἐγὼ γὰ λυπῆμαι ἔξ τῶ εὐοικλύσῃ τύ-
 χῶ, εἶπεν ὁ Λρεσίππος, φερα σὺ ἔξ τῶ εὐοικλύ-
 μῃ (1).

Καὶ δεῦ εἶναι μεγάλη μανία, ἐξακολοθεῖ ὁ ἰδίος
 Πλήταρχος (αὐτόθι), γὰ λυπῆμεθα ἔξ τὰ ἀπο-
 βληθεῖτα φεραστότερον, φερα γὰ χαίρωμεθα ἔξ ἐ-
 κείνα ὁποῦ μᾶς μῆων, χαμνοντες ὡς αὐ τὰ μικρὰ
 παιδάεια, τὰ ὁποῖα, ἀνίσως τινὰς ἀρπάση κανεῖνα
 ἀπὸ τὰ ποτῆ ἀ παιγνιάπων, ρίπτου ἀπὸ τὸ πεί-
 σματων κῆ τὰ λοιπὰ, κῆ ἔπειτα βοῶν κῆ κλαῖον κῆ
 τα·

(1) „ Χωρίον ἢ ἀπολίσεας καλόν, ἠρώσῃτε εὐα τῆς πᾶν ἀρε-
 „ στικῶν σωμαχθεῖσαι κῆ σωμαχνοκτεῖν· ὡχί σὺ μὲ χωρί-
 „ δον εὐ εἶν, ἐμεῖ δὲ ἔεις ἀρεῖ κατεκλείπονται; σωμαχθεῖσαι-
 „ πῆ δ' ἰκίει· τί ἔν (εἶπεν) ἢ σὺ μᾶλλον ἢμεῖ σωμαχθεῖμεθα;

παράτταν τὸ πᾶν; Τὸ πλεον μικρὸν ἐναντίον μᾶς κἀ
 μνη χιτὸν ὅλης γὰ πίπτωμεν εἰς ἐπιτόπιτα· τὸ πα-
 ραμικρὸν αὐτόχημα μᾶς παράττει· ἢ πλεον ἀνεταί-
 θητος, ζῆμια μᾶς ρίπτει εἰς ἀπολπίσιαν· μαλόνοιμεν
 μὲ τὸν Θεόν, μὲ τὴν τύχην, μὲ τὸν ὕρανόν, μὲ
 τὴς ἀνθρώπους, καὶ ἴσχυροίμεθα ὅτι τὸ πᾶν μετέχει
 εἰς τὴν θλίψιν μας, ἢ μάλλον εἰπεῖν εἰς τὴν μα-
 ρτίαν μας.

Παρομοία γνώμη ἔγραφε καὶ ὁ Σενέκας πρὸς Μαρ-
 τίαν· „ εἰμεθα, ἄλλω, ἀδικώτατοι πρὸς τὰ ἐνα-
 „ πολισθέντα ὑμῶν τὸν πόσον τῆς, ὅσων μᾶς ἀφῆρέ-
 „ θησαν. Ἀλλ' οὐκ ἠθέλησεν γὰρ σοχαθῆς πόσον ἢ
 „ βίασκατος τύχη σὲ ἐσυμπόνησε, ἢ ἐν αὐτῇ τῆς τι-
 „ μωρεῖν σε, ἠθέλησεν ἰδῆ ὅτι ἔχεις φεικτότερον λό-
 „ γον παρηγορίας (1).

Καὶ τῶντοι εἰς ὁποιαδήποτε δυστυχίαν, ὅποιος ἠμ-
 πορεῖ γὰ ἀνακαλῆ τὴν ἰσχυρίαν ἀπὸ ἐκείνα, ὅπῃ ἔ-
 χασεν, εἰς ἐκείνα ὅπῃ καὶ μῆριν, δεῖ εἶναι ἀμφισβο-
 λία, ὅτι αὐτὸς θέλει εὐρη πάντοτε φεικτότερον ἀπὸ
 ὅ,τι εἶναι χρεία ὑμῶν γὰρ παρηγορηθῆ. Διὰ τὴ εἶναι
 πόσον σπάνιον γὰ εὐρεθῆτις φερμενός, καὶ τῆς ἀπολύ-
 τως ἀναγκαίως, χρεῖς γὰ ἔχη πλεον ἐλπίδα γὰ λα-
 βῆ ἄλλοθεν βοήθειαν, ὡς μῆτε εἰς τὴν ὀμιλίαν μας
 δεῖν πίπτειν πιαυτα ἀδελφείματε. Λι φεικτότεραι
 δυστυχίαι δεῖν μᾶς ἀφαιρη, εἰ μὴ μόνον τὰ χετικὰ
 ἀναγκαῖα, ἢ μάλλον εἰπεῖν τὰ φεικτέ· τὰ ὅποια
 πόσον ἀρέπει γὰ τὰ τιμωρῆ, εἶναι πολλὰ εὐκολον
 γὰ καταλάβωμεν, καὶ θέλωμεν τὸ ἰδῆ πλεον ἴσχυρο-
 μῶς εἰς τὸ ἀκόληθον Τμήμα. Λοιπὸν ἐν ὅσῳ μᾶς
 μῆρι ἀκοίμ μὲ τὴ γὰ θεραπείωμεν τὰς χρεῖας τῆς
 ἀπο-

(1) Iniquiores sumus adversus relicta creptorum deside-
 tio. Sed si extimare volueris, quam tibi valde fortuna, e-
 tiam cum sciverit, pepererit, scies te habere plus quam
 solatia.

38 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

Υπολύπε και αληθινῆς ἀνάγκης· ἐν ὅσῳ εἴμεθα ἀπικλαυμῆσι τῶν ἀλγεῶν αἰδημάτων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ οἴτω; πραγματικά κακά, ἢ τί τὰ βασανζόμεθα ἢ τὰ κακά τῆς φαντασίας; Ἀπειροὶ ἴσως ἀνθρώποι ἤθελαν ὀνομαδῆ δὴ δαιμονόεσσι, αἰσῶς ἠμποροῦσαν γὰ ἀλλ' ἄξ-ν πὺν ἑαυτῶν καταΐασιν μὲ πὺν ἔδικλῶμας. Λοιπὸν δεῦ εἶται μωρία γὰ καταΐαινῶμεθα κακοδαίμονες μὲ ἐκεῖτα τὰ ἴψα, τὰ ὅποια, ἀπὸ τὰ εἶχο ἄλλοι. ἤθελαν ἐρμίζονται δὴ δαιμονόεσσι;

Ὅσα εἶπαμῶν ὅσα τῶν παρεκλυθότων κακῶν, ἠμποροῦν γὰ ἐφαρμοδῶν και εἰς τὰ μέλλοντα· ἢ τί τίς ἢ κρία γὰ ταρατῶμαι ἢ ἐνὰ κακόν, τὸ ὅποιον ἀκόμει δεῦ τὸ ἔχῳ; δεῦ εἶται ἀποπον γὰ καταΐαινῶμαι εἰς ἔσπον ὡσε ἐκεῖτο, ὅπῃ δεῦ ὑψίζαται, γὰ μὲ κάμῃ ἀθλιον;

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Ὅτι τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον εἰς ἐκτέλεσιν τῆς τῆς καμῶς εἶμαι ἢ ἐκδομῆχος ἠδομῆ, ὅπῃ δοκιμαζομῆ εἰς τὰς θλίψεις.

Εἰς τὸ ἀξίωμα, ὅπῃ ἐξεθίσαμῶν εἰς τὸ ἠγμῆμον Ἀρθρον, προβλέ-ω ὅτι ἠμπορεῖ γὰ γῆν μία ἐΐασις, πὺν ὅποιαν ἠκῆσα μάλιςα πολλακίς γὰ πὺν κάμῶν. δεῦ εἶται εἰς τῶν ἐξῆσιωμῆ, ἠμπορεῖ γὰ εἰπῆτις, γὰ ἀνακαλέσω πὺν ψυχῶν μῆ ὑπὸ πὺν φαντασίαν εἰς τῶν αἰδησιν· και γὰ ἐμπεδίσω γὰ μὺν προσφίρωται εἰς πὺν φαντασίαν μῆ αἰ λυπηραὶ ἰδέαι ἐσὸς κακῆ, ὅπῃ ἐδοκίμασα, ἢ ἐσὸς κακῆ, ὅπῃ φεβῆμαι γὰ μὺν δοκιμάσω· ἐπειδὴ αὐταὶ μοὶ παρῆσανται γὰ μὴ θέλοισι, και μὴ θέλοντος ἐμπήγοισι ἐμπροδῶ μῆ· και ὅσον παχίζω γὰ τὰς ἀπιβάλω,

πόσον φελοτότερον ὀπιμίως ἐπιφέρειν, ἢ γὰρ νὰ μὲ βασανίζην.

Εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς τῆς ἐιστάσεως, ἐγὼ δὲν διι-
 χυρίζομαι, ὅτι ἡ εὐχυσία μας ἐπάνω εἰς τὴν φαντα-
 σίαν εἶναι πλήρης καὶ ἀπόλυτος· ἢ γὰρ τί μὲ τῷ ἠθε-
 λα ἀποδώσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνῃ φύσιν φελοτότερον
 ἀπὸ ὅ,τι κρέπει, καὶ κἀκεῖς δὲν ἠθέλω μοι γνωρίσῃ
 χάριν, αἰσίως ὑπέθετον εἰς αὐτὸν μίαν τελειότητα,
 τὴν ὁποίαν μὲ τὴν ἰδίαν πείραν τὴν δέρισκει ψα-
 δαμήνῃ· ἀλλὰ μήτε κάμνω πάλιν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας
 καταφρόνησιν φελοτότερον ἀπὸ ὅ,τι κρέπει· ἢ γὰρ τί
 ἡ εὐχυσία μας ἐπάνω εἰς τὴν φαντασίαν εἶναι βεβαιό-
 τατα μεγαλιτέρα ἀπὸ ὅ,τι ἴσως νομίζομεν. Εἶναι τὴ
 λάχιστον ἰκανὴ νὰ μᾶς ἀφροσύνη ἀπὸ τὰ κακὰ, ὅ-
 ποῦ ἐκεῖνη ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἀφροσύνη· καὶ εἰς τὸν
 σκοπὸν μας μήτε χρειάζεται γὰρ ἀπαιτήσωμεν φελοτό-
 τερον. Τὸ πᾶν ἴσεται εἰς τὸ γὰρ ἰξόρη τινὰς νὰ πῖν
 μεταχειριδῇ.

Εκεῖνον, ὅποῦ λέγει ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπο-
 στρέψῃ τὴν φαντασίαν ἀπὸ τὰς λυπηρὰς ἰδέας, ἐγὼ
 ἠθέλω τὸν ἐρωτήσῃ ἀπὸ πάντων, ἀν ἔδοκίμαστε πο-
 τὲ νὰ βάλῃ εἰς τῷ καθῶς κρέπει ὅλας τε τὰς δυ-
 γάμεις· ἀν τὸ ἔκαμε τῷ δίδυς εἰς τὴν ἀπώτῃν εἰ-
 σβολῇ εὐδὸς λυπηροῦ συμβεβηκότος· ἀν τὸ ἔκαμε
 πολλακίς καὶ μὲ ὀπιμονῇ· ἀν τὸ ἔκαμε μὲ τὰ ἀπαι-
 τήματα μέσα· ἢ γὰρ τί ὅλα αὐτὰ ἀπαιτῶνται ἀπὸ τῆ
 νὰ ἀπφασίση τὸ ἀδύνατον τῆς ἀποβιάσεως.

Εἶναι λοιπὸν πολλοί, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν ἀπώτῃν
 ἔχουσιν εὐδὸς ἀριστὴρ συναντήματος, ἀντὶ νὰ ἀπομα-
 κρύνῃ ἀπὸ αὐτὸ τὴν ἀφροσύνην, τὴν ἀφροσύνην μᾶ-
 λιστα εἰς αὐτὴ μετὰ μεγάλης ἀσπιδῆς· δὲν ἐναχολῶν-
 ται, ἢ γὰρ μόνον εἰς αὐτὸ· ἀποφάσῃ ὅλα ἐκεῖνα,
 ὅπε ἠμποροῦν γὰρ πύς ἀπφασίση ἀπὸ αὐτὸ· φε-
 αὐτὸ καὶ μόνον συνεχῶς φελοτρέφονται· τὴς ὁποῖης ὁ
 Πλάτωνος τὴς παρομοιάζει ἀφροσύνη μετὰ εὐδὸς εἰ-
 ὄος καθάρων, οἱ ὁποῖοι, ἀφ' ἑ ἔμβην, λέγει, εἰς ἑ-

να λάκκον πλησίον τῆς Ολυμπίου, δευ ἡμπορῶν πλέον
κα εὐχην ἐκείθεν, ἀλλ' ἐκεῖ μέσα φερεφόρμιοι ἀ-
ποθνήσκον ἀπὸ τὸν κόπον καὶ τῷ λειποθυμίῳ (1).

Δευ λέγω ὅτι προσηλόγοιται εἰς αὐτὸ ἐπίπδες,
δι' ὅτι ἀγαπῶν νὰ βασανίζονται· ἐπειδὴ βάσανος κα-
θ' ἑαυτῷ δευ ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ ἀγαπηθῇ· δευ τί οἱ
ἀνθρώποι εἴμεθα ἐκ φύσεως κατακτάσμιμοι νὰ ἀπο-
τάξωμεν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπερ μᾶς λυπῶν, ἢ πιαυτε·
ἀλλὰ εἶναι ἡ ἀγάπη τῆς ἡδονῆς, ὅπερ τῆς προσηλόγου
εἰς τῆς δυσαρῆς ἰδέας. Δευ ἰξόρω τί ἡδονῷ δι-
είσκον εἰς τὸ νὰ παρῆσαν ἑαυτοῖς καὶ νὰ αὐξῶν
τὰ δυσυχήματά των, εἰς τὸ νὰ καταρῶνται καὶ νὰ κα-
κολογῶν τῷ εἰμαρμόνῳ, ἢ τῷ τύχῳ, αὐ ἡ προσ-
βολῆ ἔρχεται ἀπὸ ἀγνώστον χέρι, καὶ νὰ μελετῶν καὶ
νὰ προκαταλαμβάνειν δευ τῆς φαντασίας τῷ μειωθῆ
ὄρεξιν τῆς ἐκδικήσεως, αὐ ἡ προσβολῆ ἔρχεται ἀπὸ
χέρι γνωστοῦ. Ἡ παρημοῖ ἀπὸ τὰ χεῖρα αὐτῆς τῆς
ἀθλίας ἡδονῆς, φερεθάλλων τὸν ὄφιν εἰς τὸν κόλ-
πον τῆς, αὐτὶ νὰ πν πρίζων. Λοιπὸν τί τὸ ἐντευ-
θεν κέρδες; ἡ ἡδονῆ τῆς νὰ ξεθυμῶν ἐναντίον εἰς
τῷ τύχῳ, ἢ πῶν οὐρεωτικῶν εἰμαρμόνῳ, μειῶ-
ται καὶ ἐξουδενῆται πολλὰ ὀγλίγωρα· ἡ ἡδονῆ τῆς
φανταθείσης ἐκδικήσεως ἐξαφανίζεται καὶ αὐτὴ πολλὰ
ὀγλίγωρα, ἢ δευ τὰ ἐμπόδα, ὅπερ ἀπαντᾶ, ἢ δι' ἀλ-
λῶν αἰτίων, καὶ δευ μῆτι λοιπὸν πλέον εἰς τὸν πει-
στον ἀνθρώπον ἄλλο, εἰ μὴ βάσανος. Τότε ἡ ψυχὴ
περᾶται νὰ ἀπομακρύνῃ τῆς δυσαρῆς ἰδέας, εἰς
μάτῳ ὅμως, ἐπειδὴ εἶναι παράκκιρα· ἡ προσβολῆ
ἡδὴ ἔγινε βιθυστάπ· τὰ ζωτικὰ πνύματα, ἢ ὅποιον
ἄλλο εἶναι ἐκεῖνο τὸ ἐνεργῶν, ἀπὸ τὸ ὅποιον κρέμα-
ται

(1) „ Πᾶσι ἐν Ολυμπίῳ τῆς καθάρης λέγασιν εἰς τε
„ χρεῖν ἐμβάλλοντας, ὃ καλεῖται Καθαρόλεθρον, ἐκβῆναι μὴ
„ διακμήν, ἀλλ' ἐκεῖ φρεμῶν ἐναποθνήσκον, ἔτω κτ. (Πλέ-
τηρ. καὶ Εὐθυμ. τῆς ψυχ.).

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 41

ται ὁ μηχανισμὸς τῆς ἰδέων, ἔλαβον ἤδη τὴν ἔξιν
 γὰρ ἔρχην εἰς τὰς ἴνας, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι συλλε-
 ζόμεθα αἱ ανιαραὶ ἰδέαι. Ὅταν ἡ ψυχὴ κοπιᾷ
 γὰρ τὰ σείλη εἰς ἄλλο μέρος, πολλὰ ἀπ' αὐτὰ φέρον-
 ται μὲ ὅλον τὸ μηχανικῶς εἰς τὰς αὐτὰς ἴνας, εἰς
 τὰς ὁποίας δεικνύει καλλίτερον ἀντιωμύλιον τὴν ὁ-
 δόν· τότε ἡ ψυχὴ φθραπνεῖται δι' ὅτι ἀδυνατεῖ γὰρ
 ἀποβάλλει τὰς ανιαρὰς ἰδέας, ἀπελπίζεται, ὀργίζε-
 ται, παροξύνεται ἀδυνατομένη τὴν ἀδυναμίαν τῆς,
 ἀλλ' εἰς ποῖον πρέπει γὰρ ἀποδώσει τὸ σφάλμα, εἴμη
 εἰς ἑαυτὴν;

Διὰ τὸ λοιπὸν πρέπει γὰρ φυλαττώμεθα μὲ κα-
 θε δὴμέλειαν διὰ τὰς γοντείας αὐτῆς τῆς ἀπατηλῆς
 ἡδονῆς, καὶ γὰρ ἀσυνάζωμην, ὅσον εἶναι δυνατὸν ἀπο-
 θυμώτερα ἢ γὰρ ἀποβάλλωμην διὰ τὴν ψυχὴν τὴν
 ανιαρῶν εἰκόνα τῆς ὀπισυμβάσεως δυσυχίας. Πρέπει,
 λέγω, γὰρ ἀσυνάζωμην, ἐπειδὴ ἀπαιτεῖται ἀναμειβο-
 λως μία ἀσυνά, καὶ ἀσυνά ἐνίοτε μεγαλωτάτη. Ἰσέον
 ὅμως ὅτι ἡ ἀντίστασις, δεῦρ προέρχεται κατ' ἀρχὰς
 ἀμέσως διὰ τὴν δυσκολίαν τῆς ἀποσῶν τὴν φαντα-
 σίαν διὰ τὴν ανιαρῶν ἰδέων· ἢ τὶ ἐν ὅσῳ τὰ ζω-
 τικὰ πνεύματα δεῦρ ἔμαθον καθ' ἕξιν τὴν ὁδόν, ὅπως
 τὰ φέρει εἰς αὐτὴν, δεῦρ εἶναι τὸσον δύσκολον γὰρ τὰ
 ἀποσῶσάωμην. Ἡ μεγαλητέρα ἀντίστασις προέρχεται
 διὰ τὰ θέλησθαι ἐκείνης τῆς κρυφίας ἡδονῆς, ὅπως ἀ-
 νωτέρω ἐσημειώσαμεν.

Ἡ ἄλογος φιλαυτία μεταχειρίζεται κατ' ἐκείνας τὰς
 σιγμαῖς μυελίας μηχανάς, ἢ γὰρ μᾶς ἀπατήση. Θέ-
 λει εἰπῆ ὅτι εἶναι μωρία γὰρ σερνῆναι τινὰς εἰς αὐτὴν
 τὴν ἀκμὴν τῆς λύπης καὶ αὐτὴν τὴν μικρὰν παρηγο-
 ρίαν, ὅπως αὐτὴ ἡ ἰδία (λύπη) προσφέρει· θέλει
 εἰπῆ, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα τέλος πάντων μία φθραμυ-
 θία· ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἄκρα παρηγορία τῆς δυσυχάν-
 των· ὅτι πολλὰ σκληροὶ θέλωμην φανῆ καθ' ἡμῶν
 αὐτῶν, ἀν' ἀποποιήσάωμην εἰς ἑαυτὴς καὶ αὐτὴν τὴν
 φθραμικρὰν ἀνακρίσιν· θέλει μᾶς υποχρεῖσθαι, ὅτι

42 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

μὴ ταῦτα θέλωμεν εὖρη εὐμασπέραν παρηγορίαν· ὅταν εἶναι λόγος εὐτυχιστοῦ ἀγαθῆ ὑποβληθεύσης, ἀνακαλῶντάς το ἄρ' τῆς φαντασίας, θέλει μᾶς κάμνῃ νὰ νομίζωμεν ἐπίστευσι ὅτι τὸ ἔχομεν ἔτι, καὶ μὲ αὐτῶν τῶν προσωρινῶν ἀπάτην νὰ ἐμπαίζωμεν ἑαυτὸς· πότε μὲν θέλει ἐπιχαλεπῆ εἰς βοήθειάν τῆς τῶν ἀλαζονείας μας, κάμνωντάς μας νὰ νομίζωμεν ἔτι θέλει εἶναι πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν μας νὰ φανώμεν, ὅτι εἴμεθα πολλὰ αἰθαιτικοί· πότε δὲ θέλει μᾶς δώσει ἐλπίδας ὅτι ἡ θεία τῆς λύπης μας θέλει διεγείρῃ τῶν τῶν ἄλλων συμπάθειαν, καὶ δι' αὐτῆς θέλωμεν λάβῃ τῶν ἐπιθυμητῶν εὐτυχίαν· ἄλλοτε δὲ θέλει μεταχειριδῆ καὶ αὐτῶν τῶν ημετέραν ἀλαζονικῶν πεποιθήσεων, ὅτι εἴμεθα ἀνδρείοι, καὶ θέλει ἀξιώσει νὰ θεωρῶμεν τῶν δυσυχίαν, ὅπως ἐπάθομεν, ἄρ' νὰ λάβωμεν τάχα ἔπειτα τῶν ἠδονῶν νὰ τῶν καταφρονησωμεν.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι εὐδραὶ ὑπικινδυνώταται, καὶ τολμῶ ἐπεῖν, ὅτι ἀίσιως μὲ αὐτὰ δώσωμεν εὐτυχίαν εἰς τῶν φαντασίαν νὰ ἴσῃ κυρία τῆς λυπηρᾶς ἰδέας, εἴμεθα νικημεροί. Θέλει μᾶς τῶν ἀνακαλῆ ἔπειτα χωρὶς νὰ θέλωμεν, ὁπόταν ἄρ' θέλῃ ἔχῃ ἄλλο πλῆρον, ἄρ' ἐκεῖνο μόνον ὅπως ἡμπορεῖ νὰ μᾶς βασανίξῃ, καὶ ματαίως θέλωμεν παχίξῃ τότε νὰ πῖν ἀπομακρυώμεν, ματαίως θέλωμεν σπυδαίξῃ νὰ ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν ψυχῶν τὴν ὑποβληθεύσαν ἠσυχίαν. Χρειαζέται προθυμία καὶ σαφερότης ἄρ' νὰ τῶν ἀποβάλλωμεν ἐκ πρώτης ἀρχῆς. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον μέσον ἄρ' νὰ ἐμποδίσωμεν τὰ λυπηρὰ ὑποτέλεσματά τῆς.

Ἀλλὰ ποῖα μέσα ἔχει νὰ μεταχειριδῆ εἰς τῆς; Εἶναι πολλοὶ οἱ ἔσοποι, καὶ ὀλίγον ἄρ' φέρει ποῖον νὰ προτιμήσῃ ἀπὸ αὐτῆς· ὅλοι εἶναι ἀρεστοί, ἀρ' μόνον ἐπιτύχῃ νὰ ἐμποδίσῃ τῶν προσήλωσιν τῆς ψυχῆς. Ἄρ' ἐρχίσωμεν ἑμᾶς ἀπὸ τὰ μηχανικὰ μέσα, ἔπειθ' αὐτὰ μᾶς παρησιάζονται ἀκολώτερα.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Μέσα μηχανικά, δι' ὧν μὰ ἀπάγωμεν τὴν
φαντασίαν ἀπὸ τῆς λυπηραῆς ἰδέας.

Μέσα μηχανικὰ ὀνομάζω ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δεῶν
αἰταιτῶν μίτε σπασθῶν, μίτε ἀγολίας ψυχῆς, ἀλλὰ
μόνον μίαν μηχανικῶς φράζιν. Τὸ φράζιν λοιπὸν τῶ-
των εἶναι τὰ ἀποφύγαμην εἰδύς τῆς σιωπῆς καὶ τὴν
μοναξίαν, ὅπο τὰ ὁποῖα δεῶν εἶναι ἄλλο χειρότε-
ρον φράγμα εἰς τὰς στιγμὰς τῆς λύπης, καὶ εἰς τὰ ὁ-
ποῖα σιωπῆζίν μάλιστα τὰ ἐπιδίδονται κατ' αὐτὸν
τὸν καιρὸν ἐκεῖνοι, ὅπῃ δεῶν ἰξέρων τὰ κυβερνῶν φρο-
σίμως τὸν ἑαυτὸν τῶν. Εἰς τὰς λυπηρῶν δεῶν εἶναι,
λέγειν, ἄλλο γλυκύτερον ὅπο τῆς μοναξίαν· ἀλλ' ἢ
ποιαύτη γλυκύτης δεῶν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἢ ἀπατηλὴ ἐ-
κείνη ἡδονή, ὅπῃ ἀνεφέρομην πρὸ ολίγου, ἢ ὁποῖα
μὰς θέλγει πρὸς ὥρας, ὅτῃ τὰ μὰς ρίψῃ ἔπειτα εἰς
μίαν λυπηροτέραν πικρίαν. Αὐτὴ εἶναι τὸ ἄσμα τῆς
Σειρήων, τὸ ὁποῖον τέρπει τοὺς ἀπροφυλάκτους, ὅτῃ
τὰ τῶν εἰσαφανίσῃ· εἶναι τὸ φαρμακευτικὸν ποπίριον
τῆς Κίρκης, εἶναι ἢ γοητεία τῆς Ἀλκίης.

Τὸτο τὸ ὀλέθειον γοητεύμα πρέπει τὰ τὸ ἀποφύ-
γαμην εἰδύς μὲ ὄλας μὰς τὰς δυνάμεις. Ἐν φράτοις
πρέπει τὰ εὐρωμην εἶνα φίλον, φίλον ὅμως φρόνιμον
καὶ ἄχερτικόν, εἰς τὴν κόλπον τῶ ὁποῖα τὰ ἡμπορεῖ-
μεν ἐλεύθερως καὶ ἀσφαλῶς τὰ ἀποθέσωμεν τῆς λύ-
πῆς μὰς. Διὰ τὴν αὐτῆς κρατῶμεν κεκλεισμένῳ,
ἡμπορεῖ ποτε τὰ κάμη ἐκεῖνο, ὅπῃ καμνεὶ ὁ αἶρ, ἢ
ἢ ἀναθυμιάσις, ὅταν θλίβωνται μὲ ὑπερβολῶν, τὰ
ὁποῖα εἰσέρχονται ἔπειτα μὲ φθισοτέραν ὀρμῶν.
Ἄν εἶναι ἢ λύπη μὰς ποιαύτη, ὥσῃ τὰ ὀπῆζιτη εἶνα
ξεθύμασμα, ἄς ὄρεθῇ εἶνα ξεθύμασμα φρόνιμον·
καὶ αὐτὰ τὰ δάκρυα σιωπῆν εἰς τὴν τὰ τῆς ἀνοίξῃν
καμ-

44 Μέρ. Α. Τμήμ. Α'. Φαρταλα.

καμμίαν ἄλλω ὁδῶν, ἄς ἀρεθῆ ἑλεύθερος ὁ δρόμος εἰς τὰ δάκρυα. Τὰ δάκρυα εἰς τὰς μεγάλας λύπας εἶναι ἰσχυρὸν ᾠδαμυθιον· καὶ ὁ φρόνιμος ἠμπορεῖ μὴ γὰρ τὰ κρύπτη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἄλλων· ὅμως πολλὰ ὀλίγον φρόνιμος θέλει εἶναι ἀν' ἧς ἐπιδειξίν ματαίας ἀνδρείας βιάζονται γὰρ τὰ ἐμποδίστη καὶ ἐν τῇ κρυπτῇ.

Ἀφ' ἧς συχωρηθῆ εἰς τὴν λύπην τὸ εἶνα, ἢ τὸ ἄλλο, ἢ καὶ τὰ δύο αὐτὰ πρῶτις αἱ ξιθυμάσματα, ἐπιζητιάζωσω μετὰ ταῦτα ἡ συμφορὰ, ἡ ἀφαιρέσις καὶ ἡ ἀποπλήνσις τῶν ῥοῶν, αἱ χαριέστεραι καὶ ζωρότεραι συνωστροφαί, τὰ πολυρωιότερα καὶ ποικιλώτερα θεάματα, εἶνας τίμιος ᾠδέματος μὲ χαρμοσύρους συνομιλίας, μία πωήγυρις, εἶνα κυνηγέτιον, μία ὀπθονμία εἰς τὰς ἀρεθῆς, μία ᾠδήγησις, καὶ ὅλα ἐνὶ λόγῳ, ὅσα ἠμποροῦν γὰρ προσφέρων ᾠδασότερα αἰδήματα, καὶ ἰδέας ζωρότερας καὶ ποικιλώτερας, καὶ γὰρ ἀφίστην ὀλιγατέραν δικαίω καὶ βουλήν εἰς τὴν φαντασίαν.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐνδέχεται γὰρ μᾶς ὀχλήσων αὐτὰι αἱ ἡσυχύσεις (ἐγλεπτιζέδες), γὰρ μὲν εὐρωιῶν δύφροσαιῶν εἰς καμμίαν, γὰρ μᾶς φωνῶν ὅλοι ἀνδρείς· ἀλλὰ τότε ἡμεῖς μάλιστα πρέπει γὰρ ἀλλάζωμην ἡσυχύρα, καὶ γὰρ μεταβαίνωμην εὐθὺς ἀπὸ εἶνα εἰς ἄλλο· θέλωμην ἀπαντήσει τέλος πάντων κίνεον γὰρ μᾶς ἀρεθῆ, ἢ τολαχίσειν γὰρ μᾶς ᾠδαμυθήσει καπάτι· ἀλλὰ καὶ ἀν' ὅσον κατορθώσωμην με ὅλα αὐτὰ ἄλλο, ᾠδᾶ μόνον τὴν τῶν ῥοῶν ἀφαιρέσειν καὶ ἀπαχόλησιν, καὶ τὸ ὅσον εἶναι μικρὸν κέρδος.

Ἀλλὰ ὅσον εἶναι μήτε παντός, μήτε τῶν αὐτῶν πάντων (θέλει εἰπήτης) γὰρ μεταχειρίζεται τὸ ῥοῶν· ἡσυχύ τι πῶς ἠμπορεῖ μία μητέρα ἀποθανόντος τῶ παιδός πῆς, ἢ μία γυνὴ ἀποθανόντος τῷ ἀνδρός πῆς, γὰρ ὀπζηπίση τὴν ἡσυχύσειν εἰς τὰς πανηγύρεις, εἰς τὰ παιγνίδια, καὶ εἰς τὰ συμπόσια; Οἱ νόμοι πῆς εὐκοσμίας, ἢ ἡττον ἢ οἱ νόμοι πῆς φύσειως, καὶ αὐτῇ

ἢ ἐναντιωπάτη κοινὴ συνήθεια θέλων πῶν κατακρίνη.

Ἐγὼ βέβαια ὁὐ θέλω τὰ ἀντιβαίητις εἰς τοὺς τόμους τῆς φύσεως καὶ τῆς φύσεως, μήτε εἰς τὰ παρὰ τοὺς νόμους ἔθιμα, μετ' ὅλον ὅπως μερικὰ ἀπ' αὐτὰ ἦτον οἰκτιροῦν τὰ καταργηθῆν· ὅρα τί ποία συνήθεια ἀλογωτέρα ἴσως τὸ τὰ καταδικάζειν (καθὼς συνηθίζουσι εἰς μερικὰς πῆρας) μίαν χήραν τὰ σέκη κλεισμένη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μητρὸς, ὁλοκλήρως ὅρα ὅτι δέχεται τὰς συλλυπητικὰς παρηγορίας ὅλων ἐκείνων τῶν κηφύων, ὅπως πηγαίνειν εἰς αὐτὴν ὅρα μόνον τζιμιόσιαν, καὶ τὰ αἰδανέται ἐκ τῶν τῶν λύπης ἀνευρωμένην κάθε εἰσόδῳ; Ἡ ποία ἀπανθρωποῦρα ἴσως τὸ τὰ υποχρεῶν (καθὼς συνηθίζουσι εἰς ἄλλας πῆρας) τοὺς πλέον στυγρὰς συγγενεῖς τὰ συζυγοφύων εἰς τὸν τάφον τὸ λείψον τῆς φιλοτάτης υποκειμένης, ὅπως τῆς συνέβη τὰ χάσκον, καὶ τὰ ἔχον ὑπ' ὄψιν τὸ λυπηρὸν θέαμα ἕως τὰ τελειώτην αἰ ἔχαστοι τελεταὶ καὶ ἀκολυθία; Ἡ ποία βαρβαρωτέρα ἐν ταύτῳ καὶ ἀσχεπέστερα, ὅπως τὸ τὰ κλείνει μίαν πόσον κατὰ τὴν σκλήρην (ὡς συνηθίζεται εἰς κάποιες ἄλλους πῆρας) μετ' ὁμοίαν καὶ ἐτοιμασίαν εἰς ἀκαίρου καὶ μεγαλοσχεπέως, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀσχεπῶς συμποσίαι;

Ἀλλ' αἱ τοιαῦται συνήθειαι εἰς τὰ πεπολιτισμένα μέρη τῆς Εὐρώπης ἢ καταργήθησαν ἀπὸ κράτος, ἢ γίνονται μετ' ὁμοίαν μετριότητα· ὅρα τί εἰς τὸν θάλασσαν τῆς συγγενεῖς τὸ τὰ μακρυνεταὶ τινὰς ἴσως τὸ τὴν οἰκίαν καὶ ἴσως τὴν πόλιν, καὶ τὰ ἀφαιρῶνται ἀπὸ τῶν ὄψιν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἠμποροῦν νὰ προσφέρῃ τὴν εἰκόνα τῆς ἀποθανόντος, καὶ τὰ ἀνακαλέσῃ τὴν μνήμην τῆς ὀπισυμβάσεως ζήτησις, ὅχι μόνον ὁὐ ἐμποδίζονται, ἀλλὰ μάλις καὶ διορίζονται ἴσως τὴν πῶν κοινῶν συνήθειαν.

Χωρὶς δὲ τῶν, τὰ μέσα, δι' ἃν ἀπάγεται τις ἀπὸ τὴν μοναξίαν καὶ σιωπῆν, ὁὐ εἶναι μόνον αἱ παρηγορίαι, τὰ παρηγορήματα, καὶ δημῶδη συμπόσια, τὰ κοινὰ θεάματα καὶ τὰ δημόσια καὶ διοριζόμενα πράγματα.

πε. Αὐτὰ ἤμπορῶν νὰ χρησιμώσῃν εἰς ἐκεῖνα τὰ κακά τῆς ψυχῆς, εἰς τὰ ὁποῖα μῆτε τὸ καθήκον, μῆτε ἄλλαι φεικτάσεις μᾶς ἐμποδίζου νὰ τὰ μεταχειρισθῶμεν, ὅτι λογῆς εἶναι αἱ θλίψεις, ὅπῃ προέρχονται ὑπὸ αἰτία μόνον εἰς ἡμᾶς γνωστὰ, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ὁμοτιῶς αὐτῶν ζῴων τῶν ἀσπίδων, ὅσον μᾶς ὑποβαίνει εἰς ὄγκος· εἰς δὲ τὰς λοιπὰς φεικτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀπαγορεύονται ταῦτα, ὑπομῶμεν ἄλλα· ὑπομῶμεν αἱ κατὰ μέρος σωματικαὶ, μία φεικτάσις, μία φεικτάσις εἰς τὰς ἀρχάς, ὑπομῶμεν ἄλλα τὸσα μέσα, δι' ὧν νὰ ὑποφύγῃμεν τὴν οἰκτικὴν μοναξίαν, καὶ νὰ δεικνῶμεν σὺν τῷ σπείροισι μίαν ἐπιφάνειαν ἀσπίδων.

Ἀλλὰ εἴ νὰ κάμωμεν τὸτο, πρέπει νὰ νικῶμεν εἰς αἴτιον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ τὸ ἀγαπᾶμεν καθ' ὑπερβολὴν καὶ χεῖρον ὅλοι εἰς τὰς θλίψεις· τὸτο δὲ ὅστις ἡ ραθυμία. Τότε μᾶς ἔρχεται μία κάποια ἀνορεξία πρὸς καθὲν πρᾶγμα, μᾶς κυριεύει μία κάποια χαλινότης καὶ ἄσπικη ἀδυναμία· τότε ὅσον ζῴων ἄλλο, ὅτι μὴ νὰ καθήμεθα ἢ νὰ ὑπτιάζωμεν ἀθλίως ὅπῃ τύχη, μακρὰν ὑπὸ παντὸς κρέτης, καὶ νὰ ἀποφύγῃμεν ἕως καὶ αὐτὸ τὸ νὰ αἰδυνώμεθα τὸ βᾶρος τῆς ἰδίου σώματός μας, καὶ τὸ ὀπιζῶμεν εἰς φεικτοτέρων ὀπιτασίων τῆς ἀθλιότητός μας· ἐπειδὴ ἡ φαντασία κατ' ἐκείνας τὰς στιγμὰς ὅσον ὀπιθυμῆται ἄλλο τι τόσο, ὅσον τὸ νὰ εἶχῃ εἰς τὰς ὀπιταγὰς τῆς ὅλα τὰ ζωτικὰ πνεύματα, χωρὶς νὰ ἐναχολῶται κενεῖα εἰς τὰ τῶν μῶν καθήκοντα. Πόσον δὲ σκολώπερα ἡμπορεῖ μὲ τῶν τῶν ὅσον νὰ τὰ διδάξῃ τὴν ὁδὸν εἴ νὰ ἀνιχνεύσῃ τὴν λυπηρὰν ἰδέαν, καὶ νὰ τὰ σιωπῆσῃ νὰ τὴν ἀγαθὴν εὐδύαν, ὅπῃ ἡθελε τὰ νῆσῃ, εἶναι εὐκολὸν νὰ τὸ καταλάβῃ καθύστερας.

Ὅσον ὅταν καταλάβωμεν εἰς αὐτὴν εἰς ἐαυτὴς, πρέπει νὰ παχίζωμεν ὅση δυνάμεις νὰ ἐναχολῶμεν τὰ ζωτικὰ πνεύματα εἰς τὰς κόπῃς τῆς σώματος, εἴ νὰ τὰ ἀποφύγῃμεν ὑπὸ τὴν ὀπιτασίαν τῆς φαντασίας.

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 47

σίας. Καὶ αὐτὸν δεῖ ἔχουμεν ἀλλῶν σωματιωτέρων ἀχολίας, πρέπει νὰ παχίζουμεν δεῖ νὰ νικῶμεν τὴν ῥαθυμίαν, καὶ γὰρ κυράζουμεν τὰ ζωτικά πνεύματα με σφοδρὰ καὶ γυμνασικὰ παιγνίδια, με ἐπίπονα κυνηγίδια, με τινακτικὰς ἵππασίας, με μακρὰς καὶ ἐσπιδισμῶδες περιπάτους, ὄχι εἰς τόπους ἐρήμους, σκοτεινοὺς, καὶ μελαγχολικὰς, ἀλλ' εἰς ὁδοὺς πολυανθρώπων, εἰς ἀκρας θαλάσσης, ἢ λιμνῶν, ἢ ποταμῶν, ἐπανῶν εἰς λόφος ἔχοντας καλὸν θῶρι, καὶ τὰ ᾠραπλήσια.

Καὶ ὅταν δεῖ ἠμπορεῖμεν νὰ ἐναχολῶμεν τὸ σῶμα, ἄς παχίζουμεν νὰ ἐναχολῶμεν καὶ τὸ πνεῦμα ἄς ἐκλέγωμεν μίαν κωμῶδιαν, εἷς δρᾶμα, εἷς ποίημα, μίαν ἰσορίαν ἠδονικὴν, εἷς πόνημα ἐπαγωγόν, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ δευτεῖβουμεν τὸν καιρὸν.

Πολλοὶ ἐφθασαν νὰ χαλινώσκην τὴν φαντασίαν ἀναλαμβάνοντες μίαν σωματικὴν βαθυτάτην. Ἄλλοι ἠμπούσαν νὰ τὴν ἀπατήσκην μόνον με σωματικὸν ἀσκοπον κόπον, μετακομίζοντες ἀπὸ εἷς τόπον εἰς ἄλλον σιῶεργα, βιβλία, εἰκόνας, ὄργανα, ἐπιπλᾶ, καὶ περὶ τοιαῦτα. Ολίγον δευτεῖβει ποῖον μέσον πρέπει νὰ μεταχειρισθῆτις, αὐτὸ μόνον ἐπιτύχη νὰ νικήσῃ τὴν ὀλεθρίαν ῥαθυμίαν, νὰ βάλῃ εἰς ἐργασίαν καὶ νὰ ἐναχολήσῃ τὰ ζωτικά πνεύματα (1).

Ἐνα τέλειν ἀποτέλεσμα τῆς λύπης εἶναι ἢ τῆς βρώσεως καὶ πόσεως ἀνερεξία, τὴν ὁποίαν ἐκτὶ νὰ τὴν πολεμήσῃ, πρέπει μάλιστα νὰ τὴν βοηθήσῃ, ὡς προβλεπτικὸν καὶ σωπίριον φάρμακον αὐτῆς τῆς φύσεως. Διὰ τί τὸ νὰ ἐκπυρρῶσθαι εἰς παρομοίας περιστάσεις τὸν σόμαχον ἀπὸ φαγητῶν, ἠμπορεῖ νὰ εἶναι πολλὰ ἐπιβλαβὴ· ἐπειδὴ ἡ χωνύσις τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δεῖ ἠμπορεῖ νὰ γῆν, καθὼς ἀποδείχθησιν

οἱ

(1) Οἱ κόποι τῆ σῶματος ἀπαλλάττην τὴν ψυχὴν ἀπὸ πόνου ἰλιγε καὶ Δύκας Ροχενκώλτ. De la Rochefoucault (Mass. 2).

48 Μέρ. Α'. Τμῆμ. Α'. Φαρμασία.

οὐκ ἰσχυροὶ, ἐλαθέρα, πλήρη, καὶ τακτικῶς μάλα τὸ
ἐν κενότοιμῳ ἄγνοος καθαρῶς τὸ ὀπιτέρημα, ὅ-
πως ἢ ἀρροβολῆ πρὸς λύπην εὐρύκει καὶ ἐφθίρει ἴσως
εἰς τὸν νόμαχοι, εἶναι πολλακίς ἀφελιμώτατον· ἐπει-
δὴ ἀλλῶς ἢ καχεξία, ὅπως εἰς τὴν ἀφείρχεται, συ-
νεργῆ εἰς τὸ ἐν αὐξήτῃ φερόμενον τὴν καχεξίαν,
ἢ πρὸς εἰρήνην, πρὸς ψυχῆς.

Εἰς τὸ λοιπὸν ἐγὼ δεῶ ἀποποιῆμαι ὅτι ἀρετὴ
ἐν ὑπακρήτι, εἰς τὴν φύσιν, καὶ ἐν μεταχειρίζεται
ἐπιβλήματα καὶ ἐγχεύματα εἰς τὰ φαρμακία· λέγω δὲ
ἀπλῶς ἔτι, ὅτι πολλοὶ αὐτὴ τὴν συμβαλλόντων μίαν
χρῆσιν μετέπειτα καὶ φρόνημον τινὸς ποτὲ ζώοντος· καὶ
ἐφθίρει ἐν ἀκέρῳ ὄντι, ὅπως ἐλεῖται, ὅτι μὲν τὸ
τὸ μίσην ἠμποροῦσι πολλακίς εἰς τὰς πλέον λυπη-
ρὰς φερόμενας ἐν καθυστερήσει τὴν ψυχῆς, καὶ ἐν
ἐν ὅπως αὐτῶν. Μία πιαῖα χρῆσις τὴν ὄσαστε
καὶ τὴν ἐφείρχει τὰ ζωτικὰ πιδύματα, καὶ ποτὲ ὅπως
ἀπείρχει ἐκεῖνα ἀπὸ τὸ ἐν ἀκέρῳ εἰς τὴν φαρμα-
σίαν, ἔκαμπε τὸ αὐτὸ ἐν ἀγαπῇ τὴν κίτησιν, τὴν
συνωστισθῆναι, τὴν ὑποκαθῆναι, καὶ τὴν ἐφείρχει (τὴν
ἐγχεύματα). Ἐπιστρέφοντας τὸ ἐπίρχει εἰς τὴν οἰ-
κίαν καὶ κεραισθῆναι, ἐκαμπε ὄντι ὑπὸ τὸν νόμον καὶ
βαδύτατον· καὶ ἐφείρχει τὴν ἀλλῶν ἡμέραν, ἐγεί-
λα καὶ αὐτὸν μὲν ἐκεῖνα, οἱ ὅποιοι ἠθέλων κατα-
πικασταί, καθὼς αὐτὸς, ἀπὸ ἀγαπάσθαι, ἢ λύπην.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Δ'.

Μέσα φιλοσοφικὰ, δι' ὧν μὰ προλαμβάνω-
μεν, ἢ μὰ διασκεδάζωμεν τὰς θλίψεις.

Τὰ μέγιστα τῶν εἰρημῶν μέσα εἶναι μηχανικὰ, τὰ
ὅποια δεῶ ἀρετὴ βέβαια ὁ Σοφὸς ἐν τὰ καταφρο-
νῶν ἢ πιαῖτα· ἐπειδὴ ἢ ὀπίρροιζ τὴν φυσικὴν ἐπασθῶ
εἰς

εἰς τὸ ἠδιστὸν εἶναι μεγάλη· καὶ ἀρέσκει τέλος πάντων γὰρ ἐπιθυμητῆ, ὅτι εἶναι καὶ αὐτὸς ἀσθρῶτος, καὶ τὸ θαρσύνει πολλὰ εἰς μόνον τὰς δυναμίας τῆς ψυχῆς ἡμπορεῖ εἶσιον γὰρ τὸν κάμψι γὰρ ὑπερῶψα καὶ γὰρ τι κατῆ.

Ὅμως ὅσον ἀλαζονικός καὶ ἀνόητος ἤθελεν εἶναι, αἰσῶς ἀπεχίστατο ἢ ἀπεπειθετο γὰρ μεταχειρισθῆ αὐτὰ τὰ μέσα, ἀλλο πῶσον ἀνδρείον εἰς αὐτὸν, καὶ αἰχρὸν ἠθελεν εἶναι, αἰσῶς ἐαυτοῦ μὴ τὴν φθάνου- θίαντα ἔκτὸ αὐτὰ μόνον, καὶ ὅσον ἦν ἰκανὸς γὰρ εὖρη καὶ ἄλλα μέσα καὶ βοηθήματα ἐν ἑαυτῷ· καὶ πῶς τὸ μάλλον κατῆ ὅσον εἶναι ὁμολογῶμεν, ὅτι τὰ ποιῶ- τα μέσα εἶναι μὴ μέχρι τινὸς δραστήρια, ὅσον εἶναι ὁμῶς πάντοτε ἀτοκῶντα, μήτε ἀσφαλῆ. Διὰ τὴν φαντασία καὶ ἐν μέσῳ αὐτῆ τῆς τῶν ἀρραρίσεων, ἔπος εἰπεῖν, καὶ ἐκχύσειν ἡμπορεῖ γὰρ εὖρη μουρία, σιγμὰς καὶ γὰρ παραρητιδιῆ· καὶ ἀλλοίμετον εἰς ἑμᾶς, αἰσῶς, ὅσον μᾶς εὖρη τότε κατῆ ἑαυτῶς ὡπλισμῶν, κατῶς ἀρέσκει ἐσωτῆς τῆς.

Ἀνάγκη εἶναι λοιπὸν γὰρ ἰδιῶν μετὰ πᾶσι μέσα ἀρέσκει καὶ ὁ φιλόσοφος γὰρ φεραμβανῆ καὶ τῶν ὀρθῶ λόγων τῆς θλίψης, ἢ γὰρ τῆς ἐκλύθη.

Αἱ θλίψεις τῆς ψυχῆς κρέμονται, ὡς εἶρηται ἐμ- φροδον (Κεφ. Β'), ἀλλὰ μὴ ἔκτὸ τὸ παρεκλυ- θός, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸ τὸ ἐσωτός, ἢ τὸ μέλλον. Καὶ ὡς μὴ πρὸς τὸ παρεκλυθός, ἀρρέχονται ἢ ἔκτὸ ἐλεγ- χον συνειδήσεις, καὶ μεταμέλειαν καὶ τὴν κακὸν πε- φραγμῶν, ἢ ἔκτὸ πίνακ (λύπῳ) καὶ τὴν κακὸν ἀρρηγορός, ἢ καὶ τὴν ἀγαθὸν ἀποβληθέν· ὡς ἔκ- πρὸς τὸ μέλλον θαρσύνεται, ἀρρέχονται ἔκτὸ τὴν ἐ- πιθυμίαν, ἢ ἔκτὸ τὴν φόβον. Εἰς δὲ τὰς ἐσωτάτας ἐυσυχίας ἀπεδείχθη ἐν τῆς ἐμφοδον (Κεφ. Β'), ὅτι αἱ ἀρῶται αἰτίαι, ὅπως ἀρῶται τὴν λύπῳ εἶ- ναι ὁ πόθος τινὸς ἀγαθῶ ἀποβληθέντος, ἢ ὁ φόβος τινὸς κακῶ μέλλοντος, εἶτ' ἐν ὑποπτικῶν.

Ἀλλὰ καὶ μὴ τῆς ἐπιθυμίας καὶ τῶν φόβων ἐπι-
 Elem. di Filos. T. IV. D Da

Θα δὲν λέγομεν τίποτε· ἐπειδὴ ὡς τῶν θέλουμεν ἐμιλήσει εἰς τὸ ἀκόλευτον Τμήμα, ὡς αὐτὸ ὅπως ἐκεῖ εἶναι ὁ ἀρμοδιώτερος τύπος τε. Περὶ δὲ τῶν ἐλέγχου τῆς σιμειδῆσεως ὀλίγα τινα θέλομεν εἰπῆ· ἐπειδὴ τὸ μίαν μόνον θεραπείαν ἐπιδέχεται, ἡ ὁποία εἶναι πολλὰ εὐκόλον γὰρ γνωστῆ. Περὶ δὲ τῆς ἁγῆτι κακῶν γεγονότος πίκρας, καὶ τῶν ἁγῆτι ἀγαθῶν ἀποβληθέντων πέφου, θέλομεν ἐμιλήσει ὡς ἡσυχότερα, καὶ μάλιστα ὡς τῶν πρώτων· ἐπειδὴ αἱ θλίψεις μας θεωρημένας ὡς πρὸς τὸ παρεληλυθὸς ἀπὸ τῶν προέρχονται αἱ περιελαστέρας, καὶ ἔχει ὡς ἡσυχότερον ἐπίρροισιν καὶ εἰς τὰς θλίψεις τὰς ἁγῆτι παρούσας (ἐνεώσας) δυσυχίας.

§. Α'. Περὶ τῶν ἐλέγχου τῆς σιμειδῆσεως, ἔπειδὴ τῆς μεταμελείας.

Τὸ μόνον μέσον ἁγῆτι νὰ ἀποφύγωμεν τὴν ἔλεγχον τῆς σιμειδῆσεως, εἶναι νὰ κανονίζομεν μετὰ σαφερῶτητα τὰς πράξεις μας, καὶ τῶν νόμων τῶν τιμῶν καὶ τῶν καθήκοντος, ἁγῆτι νὰ μὴ ἀναγκαζώμεν ποτὲ νὰ τὸν δοκιμάσωμεν, καὶ νὰ διορθώσωμεν εἰς τὸν πρῶτον κακόν, ὅπου γίγεται ἐναντίον τῶν νόμων, ἁγῆτι νὰ τὸν κάμωμεν νὰ παύῃ ἀμέσως. Ὅποιος ὁμως ἀποποιεῖται ἐπιμόνως τὸσον τὸ εὖα, ὅσον καὶ τὸ ἄλλο τῶν τῶν εὖα, αὐτὸς αἰς κατακερματίζηται, καὶ αἰς βασανίζηται ἀπὸ τῶν ἐλέγχου τῆς σιμειδῆσεως τε, αἰς εἶναι καὶ εἰς τῶν ἐπιλοίπουσιν φρικτὸν ὡς πείραγμα· ὁ Φιλόσοφος θέλει τὴν λυπηθῆ, δὲν θέλει ὁμως τὸν συμπαθῆσαι· ἡ τιμωρία τε εἶναι δικαιοτάτη.

Ἡ δὲ μεταμέλεια ἀποτείνεται ἢ εἰς μίαν ἀνομίαν (μεγάλον, θανάσιμον ἀμάρτημα), ἢ ἀπλῶς εἰς μίαν ἀνομίαν, ἢ εἰς σφάλμα. Εἰς τὴν πρώτῃ περιελασθῆν δὲν πρέπει νὰ κάμωμεν μήτε ὡς ἡσυχότερα, μήτε

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 51

μήτε ὀλιγώτερα ἄπο, ὅσα εἴπαμεν ἤδη προσεχῶς, ὅτι ἀρέπει νὰ κάμνωμεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως· εἰς τὴν δούτερον, τὸ θρησκ. μέσον εἶναι νὰ παραλαμβάνωμεν τὴν μεταμέλειαν εἶναι νὰ εκπληρώσωμεν μὲ ἀκρίβειαν τὴν πολυθρύλλητον ὑποθήκην τῆς παλαιᾶς Σοφῆς, ὅς τις λέγει· „ Πρὸ τῆς νὰ ὀπιχειριθῆς „ εὐα ἀγαθὰ, σοχάζε ἐκεῖνο, ὅπῃ ἠμπορεῖ νὰ σοὶ „ ἀφελθῆ ἐκ τῆς ὑποθήκης, τὴν ὁποίαν θέλωμεν τὴν ἀναπτύξει πλατύτερα, ὁπόταν ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς φρονήσεως. Διὰ τὴν αὐτὴν μὲ ὀλίω τὴν προσοχὴν ἢ προσύλαξιν, μᾶς ἀπολεθῆσθαι νὰ κάμνωμεν ἢ κανεὶν ἄλλο, αὐτὸ ἢ εἶναι ἐπιδεκτικὸν διορθώσεως, καὶ ἂς παχίζωμεν εἰς τῆς διορθώσεως νὰ παύσωμεν τὴν μεταμέλειαν, ἢ εἶναι ἀνεπίδεκτον διορθώσεως, καὶ τότε δεῦν ἔχομεν ἄλλο νὰ κάμωμεν, ἢ νὰ ὑποφέρωμεν μὲ ὑπομονὴν, καὶ νὰ δὴχαισόμεθα. Διὰ τὴν τὴν ἀφελθῆ νὰ λακτίζωμεν, τὸ τῆς λόγου, πρὸς κενῆα;

§. Β'. Περὶ τῆς διάτι κακοῦ γεγονοῦς λύτης, ἔ τῆς διάτι ἀποβληθῆν ἀγαθοῦ πόθου· εἰ μὲν ἔ περὶ τῆς διὰ τὰς ἐμεγίστας δυσυχίας θλίψεω.

Η εἰκὼν εὐδὸς κακῆ, ὅπῃ ὑπεφέραμεν, δεῦν εἶναι πάντοτε λυπηρὰ εἰς ἡμᾶς· ταῖς ὀλεστέραις φραγαῖς μάλιστα εἶναι ἠθικὴ ἢ ἠθικὴ εἰς τὴν συνειδήσειν τῆς ὅτι εἴμεθα ἤδη ἀπληροῦτοι ἄπο αὐτοῦ. Διὰ τῆς βλέπομεν ὅτι λαμβάνει ὅλοι κοινῶς μεγάλῃ δὴχαισῆσιν εἰς τὸ νὰ διηγῶνται τὰ παρελθόντα κακὰ τῆς, καὶ ποσῶν μᾶλλον, ὅσῃ βαρύτερα ἐσθῆσιν τὰ κακὰ. Ἡ δὴχαισῆσις αὕτη ἠμπορεῖ νὰ ἀφελθῆται ἐν μέρει ἄπο τῆς ματαιότητος τῆς ἐνθυμείδαι τὴν θρηναϊότητα, μὲ τὴν ὁποίαν τὰ ὑπερέ-

ραμεν, ἢ τὴν ἐξείρειν μίαν μεγαλιτέραν ὑπόληψιν τῆς
δυναμειῶν μας, δείχνοντες πόσον ἀνδρείοι ἐσάθμεν
τὰ τὰ ὑποφέρωμεν, ἢ καὶ τὴν γὰ κινήσωμεν εἰς οἶκτον
καὶ συμπάθειαν τῆς ἀκρίτου. Ἐκεῖτο ὁμοίως, ἀπὸ τὸ
ὁποῖον κυρίως καὶ κατ' ἀρχαίον λόγον φερόμεται, εἴκοι
ἢ συγκρίσεις ὅπως κάμνομεν καθ' ἑαυτοὺς τὴν παρόντες
καὶ τὴν παρεληλυθότος, καὶ ἢ σιωπαίθουσις τῆς, ὅτι ὁσὺ
εἰμεθα πλέον δυσυχεῖς ὡς πρότερον.

Τότε ὁμοίως μοῖον ἢ εἰκὼν τὴν κακῆ, ὅπως ἐδοκιμά-
σαμεν, προσέρχεται εἰς ἡμᾶς λύπη, ὅταν εἶναι συ-
νθεσθῆμι μὲ ἀνανάγκησιν. Λύπη δὲ πάλιν ἀποτεί-
νεται πότε μὴ ἐναντίον εἰς πράγματα ἄψυχα, ἢ ἀ-
λογα· καθὼς ὅταν θυμὸν ἐνα παιδὶ ἐναντίον εἰς
τὴν πέραν, εἰς τὴν ὁποῖαν προσκόπτορας ἔπειρε,
ἢ ὁ ἰππότης ἐναντίον τῆ ἵππου, ὅπως τὸν ἐκρέμισε·
πότε δὲ ἀποτείνεται ἐναντίον εἰς τὴν ἀφρημηθῆμι ἰ-
δῆαν, ὅπως κοινότερον ὀνομάζεται τύχη, καὶ καθ' ἑαυ-
τῶν ὁσὺ σημαίνει ἄλλο, ὅτι μὴ μίαν τυφλῶν καὶ τυ-
χαίαν συνδρομῶν τῆς πραγμάτων, τὴν ὁποῖαν ὁμοίως
ἡμεῖς εἰς τὰ κακὰ, ὅπου μᾶς ἐρχονται ἀπροσδοκή-
τως, καὶ ἀπὸ ἀγνωστον αἰτίας, σιωπαίθουσις γὰ τὴν
προσωποποιήμεν καὶ γὰ τὴν ὀνότωμεν ἔπως εἰπεῖν
εἰς τὴν φαντασίαν μας, ὅτι γὰ ἔχωμεν τι, ἐναντίον
τῆ ὁποῖα γὰ ξεθυμαίνωμεν· πότε δὲ ἀποτείνεται ἐ-
ναντίον ἡμῶν αὐτῶ, ὅταν μᾶς προσέρχεται τὸ κακὸν
ἐξ αἰτίας εὐδικῆς μας, καὶ ἀναγκαζόμεθα γὰ ὁμολο-
γήσωμεν ἑαυτοῖς τὴν ἀδυναμίαν μας, ἢ τὴν ἀπρο-
σιώλωμας· τὸ ὁποῖον εἶναι πάντοτε ὑβριστὸν εἰς τὴν
φιλαυτίαν μας· πότε δὲ τέλος πάντων ἀποτείνεται ἐ-
ναντίον εἰς τῆς ἄλλης, τὸ ὁποῖον συμβαίνει, ὅπότεν
μᾶς προσέρχεται ἀπὸ ἀπόσωπον γνωστον τὸ κακὸν, τὸ
ὁποῖον καὶ πόσω μεγαλιτέρον μᾶς φαίνεται, ὅσω μι-
σσητερον μᾶς εἶναι τὸ ἀπόσωπον. Τὰ σοιχεῖα λοι-
πον, ἐξ ὧν συνίσταται ἢ λύπη καὶ ἐνα κακὸν, ὅπως
ἐδοκιμάσαμεν, εἶναι ὁ θυμὸς καὶ τὸ μῖσος· καὶ καὶ γὰ
ἀφαιρέσωμεν τὴν λύπη εἰς ταύτην τὴν φερίσασιν,
ἄλλο

ἄλλο μίσην δεῖ εἶναι, εἰ μὴ νὰ ἀφαιρέσωμεν τὰ
 φθάρματα αὐτῷ πάθει, τὸ ὁποῖον τίνι ἔσῳ γί-
 νεται, δέλομεν τὸ ἰδὴ εἰς τὸ ἀκόλουθον Τμήμα.

Ἡ συχνότερα ὁμως λύπη μᾶς ἀπέρχεται ἀπὸ τὴν
 εἰκόνα εὐδὸς ἀγαθῆ ἀποβληθέντος· καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ
 μεγαλιτέρα καὶ ἀφθοιωτέρα πηγὴ τῆς ψυχικῶν μας
 κακῶν. Ὁ θάνατος, ἢ ἡ ἀποδημία, ἢ ἀποβολὴ πῆς
 φιλίας, πῆς χάριτος, πῆς εὐνοίας εὐδὸς ὑποκαταμένου
 δυνατῆ ἢ περιληψῆς εἰς ἡμᾶς· ἢ ἀποβολὴ πῆς πε-
 ρισσίας μας ἐξ αἰτίας κλεψίας, ἢ χρεοκοπίας τινὸς
 ἐμπορίου, ἢ πλημμύρας, ἢ πυρκαϊᾶς, ἢ ἐναντίας τύ-
 χης εἰς τὸ παίγνιδι, ἢ εἰς τὸ ἐμπόριον· ἢ ἀποβολὴ
 ἀξιοματρῶν, ἢ τίτλων, ἢ ἐξουσίας, ἢ πῆς κοινῆς ὑ-
 ποληφείας· εἶναι τὰ σιωπηδέστερα αἰτία, ἐξ ὧν πα-
 ρύσσεται αἰ μεγαλιτέρας, πικρότερας, καὶ πλέον ἀπα-
 ρηγόρητοι θλίψεις μας. Λοιπὸν δεῖ νὰ ἀπολαμβανώ-
 μεν, ἢ νὰ δὴλύωμεν τὰς τιαύτας θλίψεις, ἀρέσκει
 νὰ ἰδῶμεν πρότερον ὁποῖαν ἐκτίμησιν τῆς πραγμά-
 των τῶν ἀρέπει νὰ κάμνωμεν.

δ. Γ'. Ἐκτίμησις τῆς ἀγαθῶν.

Τὸσον μεγαλιτέραν λύπην μᾶς προξενεῖ ἐν ᾧρει
 ἢ ἀποβολὴ εὐδὸς ἀγαθῆ, ὅσον ἀναγκαιότερον τὸ ἰο-
 μίζομεν εἰς τὴν δόξαιονίαν μας. Ὁ Μαξιμιανὸς ἀ-
 κόμη δεῖ παρηπίθῃ πῆς Ρωμαϊκῆς Βασιλείας, καὶ λυ-
 πείσθη δι' ὅτι ἐβλεπεν ἑαυτὸν σερμηῶνον πῆς τιαύ-
 τῆς ἀξίας, ἐβαλεν ὅλας τὰς δυνάμεις, μετεχειρί-
 θῃ καθε πάσης γῆρας, ἠνώσθη τὴν προδοσίαν με τὴν
 καββαδικτικῶν δεῖ νὰ τὴν ὑποκρίσῃ ἀλλῶ μίαν φο-
 ραν, ἕως καὶ εὐρήκεν, ἀπὸ τῆς θρόνου, καὶ τῆς δόξης
 τοῦ θάνατον. Ὁ Διοκλητιανὸς ὁμως, ὅστις εἶ-
 χε τὴν δόσῃ τὸ φθάρμα πῆς ἡγναίας παραίτη-
 σεως, ὅλον τὴν νωτίον· προσκαλέσθη ὑπὸ τῆς Ρω-
 μαίων νὰ ἀναλάβῃ τὸ σκήπτρον, τὴν τὸ βασιλείον,

εἶπε (δείχνοντάς τὸν μικρὸν κῆπον, ὃν ἔκαλλιερ-
γασε μετὰ τῶν χεῖρας), μοὶ εἶναι προτιμότερον
ἀπὸ τὸ βασιλεῖον τῆς Ρώμης.

Ἡ πρώτη λοιπὸν σκεπὴ τῆ φρονίμου ἀνθρώπου ἔστω
τὰ κάμνη μίαν ὀρθῶς ἐκτίμησιν τῶν αγαθῶν· ἢ ἀ-
πὸ ἐκεῖνα, ὅτι ὅσον εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν βίαι-
μονίαν τε, τὰ ἄποστα τὴν ψυχῶν τε, εἰς ἕσπον ὅ-
τι ἢ ὑποβολιτῶν τὰ μὲν τῶν εἶναι ἀλγιστῆ. Ὁ Σέ-
νικας ἐξελθὼν εἰς Κλαύδιον τὸν Ἀυτοκράτορα, γυ-
μνωθεὶς τῶν ὑπαρχόντων τε, ἐξοριθεὶς ἀπὸ τῆν Ρώ-
μῶν, καὶ ἐξορκαθεὶς εἰς τὰ ὄρη τῆς Κόρσικας, πῶς
ἠμπόρεσε τὰ ὑπομείνῃ μετὰ τὴν γαλλικὴν ψυχῆς ἐ-
κείνου τὴν μεγάλῃ δυσυχίαν, ἢ τὴν ὁποῖαν κά-
θε ἀλλος ἠθέλε πείσῃ εἰς ἀκρῶν ἀπελπισίαν; Ὅλα
τὰ πράγματα, (ἐγραφε ἀπὸ τῆν ἐξορίαν τε πρὸς
Ἑλβίαν, πρὸ Παραμυθίας Κεφ. δ'), ὅτι μετὰ ἐλεύθε-
ριότητα μοὶ δίδέμεται ἢ τύχη, πλεον, δόξαν, τιμὰς
καὶ τὰ ἀδαπλήσια, τὰ εἶχα βάλῃ εἰς σὺν τὸν
ἀπὸ τῆν ὁποῖον τὰ ἠμπορῇ πάλιν τὰ τὴν λάβῃ χω-
ρεῖς σύγχυσίν μου. Ἡ τοι μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἐμῶν σὺν
μέγα ἔλασμα· ὅθεν ἢ τύχη μοὶ τὰ ἐπῆρσεν ὀπίσω,
ὅσον μοὶ τὰ ἠρπασεν ἀπὸ τῆν χεῖρας· ἢ abstulit, non
,, avulsit. Τοιαύτη πρέπει τὰ εἶναι ἢ ἐξέθεσις τοῦ
φρονίμου ἀνθρώπου, καὶ μήτε εἶναι ἔργον ἀκρῶς δύσκολον
τὰ τὴν ἀποκρίσῃ.

Ἐπειδὴ ἐγὼ ὅσον διῆχουρίζομαι, ὅτι πρέπει τὰ
φθάσῃ τινὰς εἰς ἐκείνου τὴν ὑπερβολῶν τῶν Στωϊ-
κῶν, ὅτι ἠθέλω ὁ Ἐπίκτητος, ὅστις λέγει εἰς τὴν
ἀρχῆν τῆν Ἐγχειριδίου· ,, Εἶναι μερικὰ πράγματα,
τὰ ὅποια κρέμονται ἀπὸ ἡμῶν αὐτῶν, ὅτι λογῆς εἶ-
ναι ἢ ὑπόληψις, ἢ κλίσις, ἢ ὀπιθυμία, ἢ ἀποτρο-
φή, καὶ ὅλα αἱ ἡμέτεραι πράξεις, εἶναι πάλιν ἀλ-
λα, τὰ ὅποια ὅσον κρέμονται ἀπὸ ἡμῶν, ὡς εἶναι
τὸ σῶμα, τὰ πλῆθη, βασιλείαι, καὶ ὅλα ἐκεῖνα, ὅ-
τι ὅσον εἶναι ἡμέτερον ἔργον. Ἐκεῖνα ὅτι κρέμονται
ἀπὸ ἡμῶν αὐτῶν, εἶναι, λέγει, φύσει ἐλεύθερα, καὶ
μήτε

μήτε ἠμπορῆν νὰ ἐμποδιῶν ἄδικτος, ἢ νὰ βιά-
 θῶν· ὅξ ἐναντίας ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν κρέμνεται ἀπὸ
 ἡμᾶς αὐτῆς, εἰσι δὲλα, ἀκαταφρόνητα, καὶ ὑποκεί-
 μβα εἰς τὴν δυνάμιν τῆς ἄλλων. Λοιπὸν αὖ νομί-
 σης, λέγει ἄδικατιῶν, ὅτι εἶναι ἐδικά σου ἐκεῖνα
 μόνον, τὰ ὅποια τῶντι σοὶ ἀνήκον, καὶ ἠμπορέσης
 νὰ θεωρῆς ὡς ἀλλότρια καὶ ἕστα ἐκεῖνα, ὅπῃ τῶν-
 τι εἶναι πιαῦτα, ἔσο βέβαιος ὅτι κἀντὶ αὐτῶν
 δὲν θέλει ἰχύσει νὰ σὲ ἀποπλανήσῃ τῆς προθέσειός
 σε· ὅτι δὲν θέλεις ὑπηρεσιῶν κἀντὶ αὐτῶν, τὸ
 ὅποιον νὰ σὲ συγχίσῃ· ὅτι δὲν θέλεις ἀδικιοποι-
 ῆν, μήτε θέλεις μεμφιμοιρήσει ποτὲ· ὅτι κἀντὶς δὲν
 θέλεις σὲ βλάψῃ· ὅτι δὲν θέλεις λάβῃ ποτὲ τὴν
 ἀδικιοκρατὴν λυπῶν.

Λοιπὸν ὅσα, καὶ αὖ εἰπῶ τοιαῦτα, δὲν ἰξάρω βέ-
 βαια, ἀίσιως ἠμπορέσω νὰ καταπέισω τινὰ, ὅτι τὸ
 σῶμα δὲν εἶναι ἀδικίον, ἀλλὰ ἀλλότριον
 καὶ ἕστον. Ἐγὼ ἰξάρω, θέλει μοὶ εἰπῆ, με βεβαιό-
 τητα ὅτι εἶναι ἐδικόν μου· καὶ τὰ ἀλγεῖνά αἰδήματα,
 ὅπῃ οἱ αὐτῶ μοὶ ἔρχονται, ἰξάρω ὡσαύτως, ὅτι εἶ-
 ναι καὶ αὐτὰ ἐδικά μου.

Ἡ τοιαύτη δόξα τῆς Στωϊκῶν ἦτον μία σωφίπει-
 α τῆ καθολικῆτων συστήματος· ἐπειδὴ αὐτοὶ ἔλεγον, ὅ-
 τι ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἶναι ἐνα μέρος τῆς μεγάλης
 ψυχῆς τῆς Κόσμου, τὰ ἐστὶ τῆ Θεοῦ. (Μεταφ. Μέρ. Α'.
 Τμήμ. Α'. Κεφ. Γ'. Ἀριθ. Α'.) Λοιπὸν κἀθε ψυ-
 χῆ, ὡς μέρος κατ' αὐτῆς Θεοῦ, εἶναι κατ' ἑαυτῶν τε-
 λεία, καὶ δὲν πρέπει νὰ ζητῆ ἄλλο, εἰμὴ νὰ ἀπο-
 λαμβανῇ αὐτῶ τὴν τελειότητα, ἀπομακρυνώνας ἀ-
 φ' ἑαυτῆς ὅλα τὰ ἐμπόδια, ὅπῃ ἠμπορῆν νὰ προέλ-
 θῶν ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ ἀράγματα τὰ μὴ ἐξαρτώμε-
 να ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνῳ βελῶν, ἀλλὰ διοικεμένα ἀ-
 πὸ τῶν ἀήττητον δεασοτεῖαν τῆς Εἰμαρμένης. Οφεί-
 λει ὡς τὸσον ὁ Σοφός, κατ' αὐτοῦς, νὰ συσέλλεται
 ἐν ἑαυτῶ, νὰ ἀποθέτῃ ὅλα εἰς ἑαυτὸν, νὰ ἀρκῆται
 εἰς ἑαυτὸν μόνον, καὶ νὰ θεωρῆ ὡς ἀλλότρια ἑαυτῶ

ἐλα ἐκεῖνα, ὅπῃ ὄν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τε, συμπεριλαμβανῶν εἰς αὐτὰ καὶ τὸ ἰδίον τε σῶμα. Διὰ μέσθ τῶ πιστῶν ἀφαιρέσεων ἔφθασαν μερικοὶ ἄπο αὐτῶς γὰ ἄν τελεῖως ἀναίδηται, ὄχι μόνον εἰς τὰ σωματικὰ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ τῶ σώματος· εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι βέβαια ἄξιοι γὰ θαυμάζονται· πλὴν ἀφαιρέσεις πῶσον δυσκόλως καὶ εἰς τιαύτας ἀρχὰς ἐπερειδομένης, ὄν ἀρέπει γὰ τὰς ἀπαιτῆ μία μετρία καὶ ὀρθὴ Φιλοσοφία.

Ἀρκεῖ μόνον γὰ γίνεται μία ἐκτίμησις τῶ πραγμάτων ὀρθότερα ἄπο ὅ,τι κοινότερον γίνεται· ἀρκεῖ γὰ μὴ ὑποδέπονται ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν ἐκεῖνα, ὅπῃ ὄν εἶναι τιαύτα.

Ἐγὼ λοιπὸν ἐρωτῶ ποῖα εἶναι ἡ βᾶσις τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας; Καθ' ἑῶς θέλει εἰπῆ βέβαια, ὅτι εἶναι ἡ εὐθυμία τῆς ψυχῆς· ποῖα δὲ ἡ συμπλήρωσις τῆς; πᾶς τις θέλει εἰπῆ ὅτι εἶναι ἡ αὐτάρχεια. Ἐῶς ἀνθρώπος εὐθυμος καὶ αὐτάρχεις εἶναι βέβαια εὐδαιμων· ἀλλὰ ἔξ γὰ εἶναι τινὰς εὐθυμος, τί ἀρά γε ἀπαιτεῖται; ἡ ἀπαλλαγὴ τῶ κακῶν· ἀλλὰ ἔξ γὰ εἶναι αὐτάρχεις; ἡ ἀπαλλαγὴ τῶ χρειῶν. Ἄς ἀρθῶσιν ἄπο τὸν Κόσμον τὰ κακὰ, καὶ θέλῃν ἀρθῆ εὐθὺς αἱ θλίψεις· καθ' ἑῶς θέλει εἶναι εὐθυμος. Ἄς ἀρθῶσιν αἱ χρειαι, καὶ θέλῃν ἀρθῆ αἱ ἐπιθυμίαι· καθ' ἑῶς θέλει εἶναι αὐτάρχεις. Ἀλλὰ ποῖα εἶναι τὰ ἀληθινὰ κακὰ; ἀν ἀφαιρέσης πᾶς ἀλγυδιότας τῶ σώματος, καὶ πᾶς ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως, τὰ λοιπὰ εἶναι ὅλα κατ' ὀπίνοιαν, ἔλεγχον ὁ Πρασῶ, καὶ τὸ ἀπειδείξαι καὶ ἡμεῖς. Ποῖαι δὲ αἱ ἀληθινὰ χρειαι; αἱ φυσικαί· ὅποιος ἔχει τὸν βόπον γὰ ἀναπληρῶν αὐτὰς, ἔχει βέβαια ἐκεῖνο, ὅπῃ ἀρκεῖ ἔξ γὰ εἶναι αὐτάρχεις. Πῶσοι τῆ ἀληθείᾳ ὄν ζῶν με αὐτὸ μόνον αὐταρκέσατε; Ὁ Διογῆνης ἦτον εἰς τὸν πίθον τε, λέγει Μαξιμος ὁ Τύριος, ἰλαρώτερος, παρά ὁ Ξέρξης εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Αἱ ἄλλαι χρειαι εἶναι ὅλαι χειροποίηται, ἔξ γὰ εἰπῶ ἔτσι· ἡμεῖς αὐτοὶ

αὐτοὶ ἔχωμεν τὴν αἰσθησίαν, ἅτε γὰρ τίς κατασκευάζωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι κάρμιοντες ἀναγκαῖα εἰς τὴν δόξαιμονίαν ἐκεῖνα, ὅπερ ἐκ φύσεως ὄντ' εἶναι πιαῦται, κατασκευάζωμεν ἑαρεῖαν καὶ δύσβατον, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ἄβατον τὴν εἰς αὐτὴν ὁδὸν, τὴν ὁποῖαν ἡ φύσις πᾶν ἔκαμψεν δίκωλον καὶ ὀπίσσω. Ἡ φύσις ἀπαιτεῖ ὀλίγα, λέγει ὁ Βοήτιος (Παραμυθ. Φιλοσοφ. Βιβλ. γ.) καὶ τὸ λέγει ὁμῶς μετ' αὐτὴν καὶ ἡ πεῖρα καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος. Ὁ πραγματικὸς κόσμος, λέγει εἷς ἄλλος Φιλόσοφος, ἔχει τὰ ὄρατα· μέγιστος ὁ κατ' ὀπίσσω ὄντ' ἔχει πέρατα· ὅλα ἐκεῖνα ὅπερ ἡμπορῶν γὰρ μᾶς κάμψεν βελτίονας καὶ δόξαιμονετέρας, μᾶς πᾶν ἔβαλεν ἡ φύσις παρρησία καὶ πλησίονμας, λέγει καὶ ὁ Σενέκας (Περὶ εὐπορίας Βιβλ. Ζ'). Πόσον ὀλίγον ἀσπίδω εἶναι τέλος πάντων εἰς τὴν δόξαιμονίαν τὰ πλάτη, τὰ ἀξιώματα, τὰ μεγαλεῖα, αἱ ὄρεσται καὶ τὰ ᾠδαιπλήσια, ἅτε τὰ ὅποια μαίρονται εἰς περαιοτέρους ἀνθρώπους· πόσον μάλιστα ἀνίκανα εἶναι ἅτε γὰρ τὴν προξενήσαν, καὶ πόσον πολλὰ καὶ τὴν ἐμποδίζον, τὸ εἶπαν μυρῖοι· μάλιστα δὲ πάντων τὸ ἀπέδειξεν ὁ Βοήτιος (αὐτόθι), περὶ τῶν ὁποῖων ἡμεῖς μήτε πολυῶμεν γὰρ ὀμιλήσαντες, ὡς ἀν' ὅπερ εἶναι γνωστότατον (1). Πρὸς τί τέλος λοιπὸν γὰρ τιμῶμεν τόσον πᾶν ταῦτα ἀγαθὰ;

Ἀλλὰ πρέπει ἀρά γε ἅτε τὸ γὰρ τὴν ἀμελήν πάλιν τινὰς μετ' ἐλπίσσω, γὰρ τὴν κατὰφρονῆν, καὶ γὰρ τὴν ἀπορρίπτῃ; Μετριοὶ Φιλόσοφοι ἐφθασαν καὶ εἰς τὸ, καὶ εὖρον εἰς τὸ δόξαιμονίαν· τὰ ᾠδαιπλήσια τὴν Κράτητος, τὴν Διογένης, καὶ τῆν λοιπῶν Στωϊκῶν εἶναι

ἅτε

(1) Σεβῆρος ὁ Αυτοκράτωρ, ἀφ' ὃς διήλθεν ὅλας τὰς βαθμύς τῆς τύχης ἕως ὅπου ἔλαβεν καὶ τὴν βασιλείαν τῆς Ρώμης, ταυτὸν εἶπεν τῷ κόσμῳ. Omnia sui, εἶπε, sed nihil expedit τῷ ἑαυτοῦ ὅλα ἐπιτελεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ τίποτε εἰς τὸ γὰρ μᾶς κάμψεν δόξαιμονίαν. (P. Man. Arct. Lib. VI.)

ἄβροτα· καὶ καθ' ἑαυτὸν ἰξάρεται ὅτι ὁ δεύτερος ἔρρι-
 ψεν ἕως καὶ τὸν κύαθον, μετὰ τὸν ὁποῖον ἔπινεν, ὁπό-
 ταν τὸ πρῶτον εἶδος τοῦ παιδίου τὸν εἰδίδασκεν, ὅτι
 ἠμπορεῖ νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν τότε χρεῖαν ἰκανώτατα
 μετὰ τοῦ τῆς χεῖρα. Μία φιλοσοφία μετεωριώτερα
 ὅσον ἀπαιτεῖ τὰ αὐτὰ. Ἀπολαμβάνεται, ἔλεγχον ὁ
 Πλάταρχος (Περὶ Εὐθυμ. τῆς ψυχ.), ἐν ὅσῳ εἶναι
 εἰς τὴν ἄξιασιν, μετὰ τὴν φειδωλίαν, ὅπως ἀρμό-
 ζει εἰς ἑαυτὸν φρόνιμον ἄνθρωπον· κατεῖς δὲ σοὶ ἐναν-
 τιοῦνται εἰς τὸ ὅμως σωθήσῃ νὰ ἠμπορῆς νὰ
 κάμνης καὶ χωρεῖς αὐτὰ, ὁπόταν σοὶ ἀρπαδῶν· σο-
 χάσῃ πόσας σιγμὰς ἀπερνᾷς δίδυμότητος, χω-
 ρεῖς νὰ συνεισφέρῃς εἰς τὸ μὴτε πλῆτι, μὴτε τιμαί,
 μὴτε μεγαλεῖα· εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ἐν ὅσῳ ζῶ εὐ-
 θυμος καὶ αὐτάρκης, εἶμαι δὴ δαίμων. Αὕτη λοιπὸν ἄς
 εἶναι ἡ πρώτη μετὰ φροντίς· ὅσον δὲ εἴη τὴν δίδυμίαν
 καὶ αὐτάρκειαν ὀλίγα χρειάζεται ἑαυτὸν φρόνιμος ἄν-
 θρωπος. τὸ αὖτε παχίζω νὰ ἄχτην· τὰ ὀφίλοιπα
 αὖτε ἰομίζονται πρὸς τὰ· ἀπολαμβάνεται ἐν ὅσῳ τὸ
 συγχαρὲν ἢ τὴν τύχην, καὶ ὑποφέρει δίδυμῶς τὴν ἐρησί-
 πον, ὁπόταν σοὶ λείψῃ. Προπαρεσκευασμένος μετὰ
 αὐτὰς τὰς σκέψεις, ἠμπορεῖς τότε νὰ εἰπῆς ἀνδρείως
 μετὰ τὴν Ἐπίκουρον εἰς τὴν τύχην· „δύνασαι νὰ με-
 ,, ἀφαιρέσῃς ὅτι σοὶ ἀρέσκει· ὁ θυμός σου ὅμως δὲν
 ,, θέλει φθάσει ποτὲ νὰ μοὶ προξενήσῃ λύπην (1).

§. Δ'.

(1) Οὕτως εἶναι ὁ φόρος, λέγει εἰς ἄλλο μέρος ὁ ἴδιος Πλά-
 ταρχος, τὸ νὰ αἰσθάνηται τις καλλίτερα τὴν ἀπολαύσιν τῆς ἀγα-
 θῶν, ἐν ὅσῳ εἶναι εἰς τὴν ἄξιασιν. Ὅστις ἠμπορεῖ ἀφῆρας
 νὰ εἰπῇ πρὸς τὴν τύχην, „ἴδου μετὰ αὐτὴν φέρεις· εἰλεγὼν δ' ἄλλο
 ,, ἢ τὴν ἀπολαύσιν ἢ τὴν μόνην, ἀππλαγμένους τὴν φόβον τῆς ἀποβε-
 λῆς, ἠμπορεῖ νὰ αἰσθάνη καλλίτερα τὴν ἡδονὴν τῆς ἀπολαύσεως.

§. Δ'. Πρόγινωσις, εἴτ' εἴμ προμελέτησις
τῆς κακῶν.

Εἶναι ὁμῶς φθισάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀποβολὴ καὶ εὐθὺς παράγματος, εἴτε τὸ ὅποιον ὀλίγον μᾶς μέλει, μᾶς ἐγγίζει πικρῶς, μόνον καὶ μόνον δι' ὅτι μᾶς ἠκολυθῆσεν ἀπροσδοκῆτως. Δεῦ ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ ἴποσωμεν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὰ καθ' ὑπόληψιν ἀγαθὰ, θεωρῶντας τα ὡς παράγματα μὴ ἀναγκαῖα εἰς τὴν βιταϊκότητάς μας, ἀλλὰ πρέπει προσέτι νὰ εἴμεθα πᾶντοτε προσπαροσεκτασμενοὶ εἰς τὴν ἀποβολὴν αὐτῆς προμελετήσας τὴν ὡς ἐνδεχόμενον παράγμα.
 „ Πρέπει νὰ εἴμεθα πᾶντοτε ἔτοιμοι, λέγει ὁ Σενέκας (Περὶ Παραμυθ. πρὸς Ἑλβίαν.), καὶ νὰ
 „ προβλέπωμεν ὅλας τὰς προσβολὰς καὶ ὅλας τὰς ὀρ-
 „ μὰς τῆς τύχης, πρὶν ἀκολουθήσεν. Ἡ τύχη εἶναι
 „ ἀφόρητος εἰς ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας ἐρχεται ἀπροσ-
 „ ὄκητος· ἐκεῖνος ὁμῶς, ὅστις πρὶν προσμελεῖ πᾶντο-
 „ τε, εὐκολα ὑποφέρει τὰς προσβολὰς τῆς.

Πρὸς τὸτο τὸ τέλος πρέπει νὰ ἴποκρίσωμεν μίαν ἔξιν, ἡ ὁποία καὶ εὐκολοὶ εἶναι καθ' ἑαυτῶν, καὶ ὄφελος μεγαλώτατον μᾶς προξενεῖ· καὶ εἶναι, ὅταν ἀκώμεν τὰς τῆς ἄλλων δυσυχίας, καὶ ὅπως ἐφωμεν πρὶν σκέψιν εἰς ἡμᾶς, καὶ νὰ ἐρωτῶμεν ἑαυτὰς τί ἡδέλαμεν κάμη, αἰσῶς μᾶς ἐσυμβεβιαιε τὸ κακὸν ἐκεῖνο, εἴτε τὸ ὅποιον φθισαπονεῖται ἄλλοι. Ὅποιος θεωρεῖ, λέγει ὁ ἴδιος Σενέκας (αὐτότι,) τὰ κακὰ τῆς ἄλλων (τῆς ὁποίων βλέπομεν καθ' ἑκάστῳ ἀπειρα), ὡς δυνάμενα νὰ ἀκολουθήσεν εὐκόλως καὶ εἰς αὐτὸν, αὐτὸς θέλει εὐρίσκηται πᾶντοτε καθωπλισμένος κατ' αὐτῆν, πρὸ τῆ νὰ τῆ ἀκολουθήσεν.

Οὕτως ὑπέφερε με πῶσω γαλλίῳ ψυχῆς ὁ Ἀναξαγόρας τὸν θάνατον τῆ φίλτατη ὑστὲ, ὅστις πρὸς τὸν ἀναγγεῖλαντα ταύτῳ τὴν λυπηρὰν εἰδήσιν, ἰξύρον, εἶπεν, ἀπὸ πολλῆς ὅτι ὁ εὐός μου ἦτον θνητός· „ ἦδειν

60 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαρμακία.

„ Σηπὼν φησὶσας. Τῆς αἰτίας ἡξείσεως ἦτον καὶ ἡ ἀπόκλεισις μιᾶς Λακεδαιμόνιος γυναικός· ἡ ὁποία μαθασα, ὅτι ὁ μοροφθῆς τῆς ἡδῆ ἐφοιδάθη εἰς τὴν πόλιν, ἀπὶ τὰ ἐπιδοθῆ κατὰ τὸ εἶδος τῶν γυναικῶν εἰς θρήνην καὶ ὀλοφθῆν, εἶπε μὴ ἀπαρξίαν ψυχῆς· ἰξῶρον ἀπὸ τῆν ὄραν, ὅπῃ τὴν ἐχρησα, ὅτι ἐφρεπε τὰ ἄποθῆν. Καὶ ἡξεί τί τὰ μὲν μιμῶμεθα καὶ ἡμεῖς τὰ πιαυτὰ φησὶσάματα, ὅπῃ θρεῖ δὲσὸχαῖς ὁ Πλάταρχος (αὐτῶδε); ἡξεί τί, ὅπῃσῃ μᾶς ἀζολῶθῃ κατὰ τὴν ἐπιδοθῆν, ἀπὶ τὰ ἐπιδοθῆμεθα εἰς ὀλοφθῆν καὶ ἀσασαγῆν, ὅσο λῆγομῃ ὡς ὁ Ἀγαθαγόρας, καὶ ἡ Λάκαυα· ἰξῶρον ὅτι τὰ ἀγαθάμῃ τῶν τῆν διαίτησιν τῆς ἀσάτω τυχῆς, ἦτον ἐφῆμερα καὶ ὄχι βίβλια· ἰξῶρον ὅτι ἐκῆτος, ὅπῃ μοι ἐδωκε τῆν ἀρχῆν (ἐξῆσιαν), ἡμπορούσῃ εὐκολα τὰ μῃ τῆν ἀρχῆσῃ· ἰξῶρον ὅτι ὁ φίλος μου ἦτον ἀνδρωπος, ζῶν ὀλαθῆ φύσει δὲμπεβῶρον, καθῶς τὴν ἐσομάζει ὁ Πλάτων; Ἀγίσως ἀπὶ τῆν κοινῶν τῶν, ὅσο τὸ ὑλπίζον, ἀλλὰ φροσιδόκων, καὶ τὰ φησὶσῃ, ἐκάμῃτῃ αὐτῆς τῆς σκίφῃς καὶ φροσπαρασκέωσῃ, ὅσο ἔχῃε τῶσῃ εὐκολα τῆν ἡσυχίῃσῃ τῆς ἡ ψυχῆς.

δ. Ε'. Περί τῶν κακῶν, ὅπῃ ἐπιδέχονται Θεραπείαν.

Εἰς ἐκείνῃς, ὅπῃ δύνῃσῃ τὰ ἄποσῃσῃ ὅσο ὀλοφθῆ τῆν ψυχῆν ἀπὸ τῆν μῃ ἀναγκαῖα ἀγαθά, εἰς ἐκείνῃς, ὅπῃ ἡμπορῆν τὰ εἶναι καθ' ἐκάσῃν ὄραν φροσπαρασκέωσῃσῃ εἰς κάθῃ λυπηρῶν σωμασῃμῃ, ἦτον ἰσῶς ἰκαναὶ αἱ φροσιρημῃῃα Θεραπείαι. Πρίπει ὀμῶς τὰ φροβλεφῃμῃ καὶ ἡξεί ἐκείνῃς, οἱ ὀποῖοι ὅσο ἔχῃν τῶσῃν ἀρετῆν καὶ δεξιότητα, καὶ οἱ ὀποῖοι εἰς τὰ λυπηρὰ σωμασῃμῃματα πίπτῃν εἰς ἀμῃ-

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 61

χρείας καὶ ἀπελπίαν. Τὸ γὰρ εἶπῃ τις εἰς αὐτὸς
 τί εἴθετε γὰρ κάμω, καὶ γὰρ εἶναι ἀσπαρησκόμα-
 μύροι. εἶναι ἀκαίρος Θεραπεία· αὐτοὶ χρειάζονται
 βοηθήματα πῶς ὄρας, καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἐνεργήματα·
 καὶ αὐτὰ ἀρέσκει γὰρ τῆς δειξάμεν.

Πρέπει λοιπὸν ἐν πρώτοις γὰρ ἰδοῦμεν, αὐτὸ κα-
 κὸν ἐπιδέχεται διόρθωσιν, ἢ ὄχι. Εἰς τίνι αὐτίκῃ
 πῶσιν ἢ ὀδοναυδία προσφέρεται ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ δεῖ
 ἀρέσκει γὰρ κάμῃ τις ἄλλο, ὅρα, ἀπὸ τῆς ἐπέχει
 τὴν φαντασίαν εἰς τίνι θεωρίαν τῶ παρόντος κακοῦ,
 γὰρ τὴν μεταφέρει εἰς τὴν μέλλουσαν Θεραπείαν, καὶ μὴ
 τῆς ἐλπίδα ταύτης πῶς Θεραπείας γὰρ παρηγοῖται.

Τίς οἶδε μάλιτα, αὐτὸ εἰς αὐτὰς τὰς ἀφαιρέσεις
 δεῖ κμπερῆ γὰρ χασιμέωσιν εἰς μεγαλητέραν παρηγο-
 ρίαν τῶ κακῶ καὶ ἢ ἰδία εἰκὼν τῶ ἀποβληθέντος αγαθοῦ, ἢ
 τῶ κακῶ, ὅπως δοκιμάζει; Εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ ἀ-
 γαθὸν γίνεται πολλὰ γλυκύτερον, ὅποτε τὸ ξανα-
 ποκίση τις, ὅρα πρὶν τὸ χασῆ· καὶ ὁ λόγος
 ἀπόδεικτος· ἐπειδὴ εἰς τίνι ἀμειστον ἰδοῦμεν, ὅπου αὐτὸ
 καθ' ἑαυτὸ ἀφῆκεν, ἀποσίδεται ἢ ἐμμισος ἰδοῖν
 πῶς παύσει τῶ ἀλγῆς, ὅπως εἶχε ἀφῆκεν ἢ ἔλ-
 λειψίς τῶ. Διὰ τῶτο εἰ πανουργέτεροι καὶ ἀκρεβέστεροι
 Ἐπικυβέριοι ἐσυνήθησαν εἶσοτε γὰρ στυγνὰ ὀπίσθε
 πρὸς καιρὸν εἶνα αγαθὸν, καὶ γὰρ αἰδανθῶν ζωηροῦ-
 ρων μετὰ ταῦτα τίνι ἀπολαυσίοντα· εἴθετα μάλιτα
 καὶ γὰρ ὀπιδιώκων ἐπιταυτῶ ἀλγηδόνας, καὶ γὰρ δοκιμάζων
 τὴν ἰδοῦμεν πῶς αἰφριδίας καταπαύσει τῶν (1).

Τε-

(1) Αὐτὸ ἢ σιωπῆσαι δεῖ εἶναι μικρὸν καὶ ἀπὸ τῆς ἐδίας
 μας καιρῶς, ὡς παρηγοῖ ὁ Συγγραφεὺς τῆς περὶ φύσεως πῶς ἡ-
 φθῆς ἰδοῖν. Εἶναι, λέγει, πολλοὶ, οἱ ὅποιοι ἀφῆκεν τὸν πει-
 πτικὸν ἢ τὸν χερὸν μέχει κεράσων, διὰ τὰ εἰδανθῶν ἔπειτα, ἀ-
 φῆ πῶς ἀνάσκει, τίνι ἰδοῦμεν πῶς αἰφριδίας καταπαύσει τῶ
 κάμῃ. Τὰ κινετικὰ πῶτα, οἱ ὄμοιοι καὶ πικρὸν χυμοῦ, καὶ ἐπι-
 στικὰ πῶτα, εἰς πῶ ὅποια ἀείσκειται πῶσιν ἀλγηδόσιν, δεῖ εἶ-
 ναι ἰδοῦμεν διὰ ἄλλο, εἰμὴ διὰ τὸν κατὰ λόγον.

62 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

Τὴν λοιπὸν περὶ τούτου, ἀπίσως εὖ αὐθραυπος ἐν ᾧ ἔχει παρῆσαν τὴν εἰκόνα τῆ ὀπσιμβαντος αὐτῆς κακῆ, ἢ τῆ ἀποβληθῆτος αγαθῆ, ἀπὸ τῆς δυσφορίαν ὅπου ἐπιτεῖθαι ὑποφέρει ἡμπορέση μετῴντας πρῶτον τῆς ἡδονῆς, ὅπῃ θέλει δοκιμάσει τῆς σιγμῆς, ὅπῃ αὐτὴ θέλει παύσει, γὰρ μεταφερθῆ ἔπειτα εἰς τῆς φαντασίας εἰς μίαν τοιαύτην σιγμῆς, καὶ γὰρ ταυτιδῆ ἔπος εἰπεῖν μετῴντως, εἶναι φανερόν, ὅτι θέλει προλάβῃ γὰρ ἀπολαύσῃ ὅλλω τῆς ἡδονῆς ἐκείνης τῆς ἀτυχῆς σιγμῆς, τῆς ὁποῖαν ἢ εἰκῶν τῆς παρόντος κακῆ ἐχρησίμευσε γὰρ τῆς αὐξήσῃ.

Τὴν ἡμπορέσῃ ἴσως γὰρ συμβῆ, θέλει εἰπῆ τις, ἀπίσως εἶμην βίβαιος ὅτι θέλω ξαναποκτήσει τὸ ἀποβληθῆ ἀγαθόν, ἀπίσως εἶμην πληροφορημένος ὅτι θέλω διορθώσῃ τὸ κακὸν ὅπῃ ὑποφέρω· ὅταν ἔμως ἢ ἀπίστως εἶναι ἀβέβαιος, τὸ πρᾶγμα εἶναι πολλὰ ἀξιοφορητικόν· ἐγὼ ὅμως λέγω ὅτι τὸ πρᾶγμα τότε ἀνάγεται εἰς εὖ ἔργον ὑπολογισμῆς (λογαριασμοῦ)· ὅσον ἔχη γὰρ κάμη τινὰς ἄλλο, εἶμην γὰρ ἐξετάσῃ ἀπὸ ποῖον μέρος ἢ πιθανότης εἶναι μεγαλιτέρα ἢ καὶ τὸν ἀειθμὸν ἢ καὶ τὸ βάρος τῆς λόγων· ἀλλὰ τὸ κακὸν εἶναι, ὅπῃ εἰς τῆτον τὸν ὑπολογισμὸν σφάλαν κοινότερον οἱ αὐθραυποι· εἰς τί δίδου μεγαλίω δυνάμιν εἰς τῆς λόγους τῆς φοβεῖσθαι, καὶ ὅσον λογιζονται χερδὸν εἰς τῆς τύπος ἐκείνης, οἱ ὅποιοι ἀρέπει γὰρ τῆς ἐγκαρδιώσῃν. Ἀλλὰ καὶ ἀπίσως περὶ καὶ μίαν βεβαιότης πληρεστάτη, ἢ ὁποῖα καὶ ἔχει χάραν πολλακίς μάλισα εἰς τῆς κακῆ, ὅπῃ εἶναι ἐκ φύσεως ἢ ἀξιοπισμῆς μέχει τινὸς καιρῆ, ἢ προσωρινὰ, εὐρίσκονται ὅμως αὐθραυποι, οἱ ὅποιοι, ἀπὸ γὰρ σοχαζώνται τῆς μέλλῃσῃν ἀξιοπισμῆς, φαίνονται ὅτι ὅσον ἔχου ὀρεξίν εἰς ἄλλο, εἰς γὰρ θλίβονται μετῴντως τὸ αἰθρημα τῆς παρόντος κακῆ. Τί ἡμπορεῖ ὁ Φιλόσοφος γὰρ κάμη εἰς τοῖστας αὐθραυπος, οἱ ὅποιοι θέλου ἐξάπαντος τὸ κακόντας; εἶμην γὰρ τῆς θρημῆς εἰς τῆς ἀουστίας τῆς.

Εἶναι φρόνιμος αὐθραυπος ὅμως θέλει ἰδῆ, ὅτι ὀφεί.

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῶν ψυχ. κακῶν. 63

φείλει νὰ κάμῃ ὅλον τὸ ἐναντίον, νὰ δίδῃ δηλαδὴ
κάθε βάρος εἰς τὰς ψυχαικὰς ἐλπίδας, ἵνα νὰ ἀ-
παλλάτῃται, ὅσον εἶναι δυνατὸν, ἀπὸ τὸν φόβον.
Μία θεωρία θέλει τὸν ἐγκαρδιώσῃ εἰς τὸ τοσοῦ-
τότερον. Ἡ θεραπεία τῶν κακῶν, ὅπῃ ἔχει λόγον νὰ
ἐλπίζῃ, ἔσω μικρὰ ἢ μεγάλη, τὸ κακὸν τε ὡς πόσον
πῶποτε ἔχει νὰ μειωθῇ· ἢ ὅτι εἴσασίς τε θέλει γῆ-
πῶποτε ὀλιγώτερον ἀλγεινὴ, ἀπὸ ὅ,τι εἶναι ἄρως τὸ
παρόν· ὅθεν ἢμπορεῖ λοιπὸν νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι μίαν
κατάστασιν καλλίτεραν· ἔχει ἄρα λόγον κατὰ πάντα
τρόπον νὰ παρηγορῆται.

δ. ε'. Περὶ τῶν κακῶν, ὅπῃ δὲ ἐπιδέ-
χονται θεραπείαν, εἴτ' ἔμ διορθωσιμ.

Τὸ χειρότερον εἶναι ὅποτε τὸ κακὸν δὲν ἐπιδέχ-
εται διορθωσιν· εἶναι ὅμως χειρότερον εἰς μόνον τὴν
ὀλιγογνώμονα καὶ μὴ καθωπλιτισμῆς καθὼς πρέπει
μὴ τὰ ἐκ τῆς φιλοσοφίας βουθήματα· ἵνα τί ὁ σο-
φὸς ἰξάρεται ὡσαύτως καὶ εἰς αὐτὰ νὰ παρηγορηθῇ·
εἰς αὐτὰ μάλιστα ἠδυνῆται τοσοῦτότερον, νὰ δεῖξῃ
τὴν ἀρετὴν τε· ἵνα τί εἰς τὸ νὰ παρηγορηθῇ ἵνα ἔ-
να κακὸν, ὅπῃ ἢμπορεῖ εὐκολὰ νὰ διορθωθῇ, ὀλί-
γη ἀρετὴ χρειάζεται. Αὐτὸς ἰξάρεται νὰ ἀποκτήσῃ τὴν
δυσκολὸν μὲν, ὅμως ὠφελιμωτάτῃ ἔξιν, νὰ ὑποτάσ-
σῃται ἀπαράχως εἰς τὴν νόμον τῆς ἀνάγκης· ἔχασα,
θέλει εἰπῆ, τὸν πατέρα μου, ἢ τὸν ἀδελφόν μου, ἢ
τὸν φίλον μου, τὰ φίλτατα· ἢ πληγὴ εἶναι μεγάλη,
πλὴν δὲν ἐπιδέχεται θεραπείαν· μήτε τὸν σῶα, μή-
τε τὸν ἄλλον ἢμπορῶ νὰ ἀναστήσω· λοιπὸν τί ὠφε-
λεῖ νὰ τὸ συλλογίζομαι; „ Σκληρὸν μὲν, ἀλλὰ ἵνα
„ τῆς ὑπομονῆς γίνεταί κατότερον, παν ὅ,τι ἀδέμι-
„ τὸν εἶναι διορθῶσαι, θέλει εἰπῆ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶ
„ Ὁρατῆς.

64 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαρτασία.

Ἡ ἀπέραχος αὐτῆ ἀδρεία τῆς ψυχῆς φαίνεται, ὅτι ἦτον εἰς τοὺς Στωϊκὰς ἰδέζοντα φερατότερον, ἢ εἰς ἄλλης· τὴν ἀχίσον εἰς αὐτὴν ἐπαίρειται αὐτοὶ οἱ Φιλόσοφοι. Ἐγὼ ὁμως σοχάζομαι, ὅτι τὸ νὰ ἀποκτῆσθαι τινὰς τῶν ἐξ ἡμῶν τῶν ὑπέκειν ἀπέραχως εἰς τὰς νόμους τῆς ἀνάγκης, ὅσον εἶναι τέλος πάντων τὸσον δυσκολόν, ὅσον νομίζεται· φθάνει νὰ ὑποδοῖται τινος εἰς τὰ τοιαῦτα μετὰ ἀπόφασιν εἰς τὰς πρώτας φερατάσεις· φθάνει νὰ ἐπαυλαμβυθῆ μετὰ φερατότητα καθ' ἑαυτὸν τὸ, ὅ γέγονε, γέγονε· διορθώσεις δὲ εἶναι· ἀς προσέχω εἰς τὰ λοιπὰ.

Κάποιος μάλις ἐφθασε νὰ εἴπῃ, ὅτι ὅσον εἶναι εἰς τὸν Κόσμον κακὸν ἀποκτοῦποφερτότερον ἀπὸ τὸ ἀρεπιδικτὸν διορθώσεως· καὶ ὁ λόγος ἴσως εἶναι ἐχθρὸν ἢ τὸν ἀληθῆς, ἢ ὁξύς καὶ ἀγχίνης· ἢ τὴν μίαν ἐλπίδα ἀμυδρὰ πολλακίς θλίβει φερατότερον, ἢ εἰς ὅπου φεραμυθεῖ, ἢ εἰς τὰς παραχὰς καὶ ἀνησυχίας τῆς ἀντικειμῆς φέβει. Ἐγὼ μάλις φέλω φροδοῖσαι τῶν εἰρημνῶν, ὅτι τὸ μεγαλήτερον κακὸν ὅπερ γνωρίζω εἰς τὰς θλίψεις, εἶναι ὁ σάλος τῆς ἀβεβαιότητος, εἴνα μὴ εἰς τὰ συχρὰ τινάγματα ὅπερ λαμβάνει εἰς αὐτῆς ἢ ψυχῆς, ἀλλο δὲ δι' ὅτι τότε εἶναι δυσκολώτερον νὰ ἠμπορέσῃται νὰ ἀποσπάσῃ τῶν θλίψεων ἀπὸ τὴν λυπηρὰν ἰδέαν. Ἐξ ἐναντίας ἢ βεβαιότητος τῆς, ὅτι τὸ κακὸν εἶναι ἀφερτότερον, ὅτι εἶναι ἀφύκτον, ὅτι ὅσον ὠφελει πλέον νὰ τὸ συλλογιζῆται τινὰς, φροδοῖσαι μίαν κάποιαν γαλλῶν καὶ δίστάθειαν· ἢ τὴν ὁ ἀνδρωπο; τότε φέρνει τὰ μέτρα τῆς, ἀποφασίζε-ται καὶ ἠσυχάζει· καὶ τὸ πρῶτον μάλλον, καθ' ὅτι ἠμπορεῖ τότε καλλίτερα καὶ ἀποκτοῦτερα νὰ μεταχειριδῆ τὰ ἀνωτέρω εἰρημνῶν μηχανικὰ μέσα εἰς ἀγχυσίν τῆς, μὴν ἔχοντας πλέον τὴν, τὸ ὅποιον νὰ τὸν ἀναγκάζῃ νὰ ἀνακαλῆ καὶ ἀκων τῶν λυπηρὰν ἰδέαν, καὶ νὰ τῶν φέβῃ πάντοτε ἐμφοδοῖσαι τῆς.

Ἀλλ' εἰς τὸ ἀφερτότερον κακὰ δὲ εἶναι ἀρά γε ἀλλο μέσον φερατῶν, ἢ νὰ ἠσυχάσῃ τινὰς ὅπως
σεν;

σῦν; εἶναι γὰρ, πολλὰ, καὶ πολὺ ἀδραμυθητικώ-
τερα.

Δ. Ζ'. Ὅτι καθε κακὸν ἔχει κάποιαν
ἀνταμοιβήν.

Οἱ Ζωγράφοι καὶ Ἀγαλματοποιοὶ νοσηροῦνται ἐνίο-
τε γὰρ χηματίζον τεχνικῶς κάποιαν εἰκόνα εἰς τό-
πον ὅπερ θεωρεῖσθαι ἀπὸ εἴνα μέρος γὰρ ἀδραμυθαιεν
εἴνα πρόσωπον χαρῆσαν καὶ δεικνύσαν· καὶ ἀπὸ
τὸ ἄλλο, εἴνα τέραι ἀμόρφον καὶ φρικωδέσαν. Τοιαῦ-
τα εἶναι ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἀνθρώπινα παράγ-
ματα· ὅλα γὰρ ἔχον ὄψιν διττήν· ἢ δὲ διαφορὰ
εἶναι ὅτι ὁ μὲν μικρότερος καὶ ἀφύης ἀνθρώπος προση-
λόνεται διθύς εἰς τὴν λυπηρὰν ὄψιν τῆς παραμύ-
των, καὶ καταπίπτει (ἐξυθνίζεται)· ὁ δὲ μακροτέρου
σφύρας διθύς τὴν εἰκόνα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ πα-
ραμυθίζεται.

Ἀλλὰ πῶς ἡμπορεῖ γὰρ ἡψὴ τῶτο, θέλει εἰπῆτις,
καὶ εἰς τὰ κακά, ὅπερ ὄσον ἔχον θεραπείαν; Ἄν ὄσον
ἔχον θεραπείαν, ἔχον ὅμως ὅλα κάποιαν ἀνταμοιβήν·
ἢ τί ὄσον εἶναι, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, κακόν, ὅτι γὰρ μὴ
εἶναι συνωδόμενον μὲ κάποιον καλόν· εἴνας Λεῖβρι-
τιανὸς μάλιστα ἠθέλεν εἰπῆ, ὅτι εἶναι ὅλα καλά·
ὁ Ροβινέτος, ὅτι τὰ καλά καὶ τὰ κακά εἶναι εἰς ἰ-
σοσασθίμην· ἐγὼ ὡς τὸσον ὄσον λέγω μῆτε τὸ εἴνα
μῆτε τὸ ἄλλο· ἀλλ' ὅτι καθε κακὸν ἀνταμείβεται ὡς
τὰ πολλὰ μὲ κάποιον καλόν, καὶ μᾶς πληροφορεῖ εἰς
τῶτο ἢ κατ' ἡμέραν πείρα. Πισάκις, λέγει ὁ Φοντε-
τέλλης, ἢ κάποιαν συμβεβηκότα, τὰ ὅποια κατ' ἀρ-
χὰς μᾶς ἐφάνησαν ἀφόρητα θοινά, ὄσον μῆσομυ μετὰ
ταῦτα τὸσον δὲ χαρῆσημύοι, ὅπερ ἠθέλαμυ δυσαρρη-
θῆ ὑπερβολικά, ἀνίσως ὄσον μᾶς συμέβαιον; ἢ ἰ-
δία δεινότης τῶ κακῶ, προθέτει ὁ Π. Σπελλίνιος, συ-

66 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαρμασία.

νεργεί πολλάκις εἰς τὸ νὰ προέλθῃ ἀπ' αὐτὸ εἷα καλὸν μεγαλίτερον· ἐπειδὴ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνο, ὅπῃ συμβαίνει εἰς τὰ ὕδατα μιᾶς πηγῆς, τὰ ὁποῖα ὅσον ὑψηλότερα σπκόνονται, ἄπο τὸσον ὑψηλότερα πίπτειν.

Τί νὰ ἀπαριθμῶμεν ὅλας τὰ ἀνταμοιβὰς, ὅπου σιωφερόειν χεῖρον πάντοτε ὁποιοιδήποτε κακόν; τὰς ἀδραμυθίας τῆν φίλων, καὶ τῆν συγγενῶν· τὴν προμηθεῖαν, ὅπῃ βλέπομεν νὰ λαμβάνειν οἱ ἄλλοι φεῖ ἡμῶν, ἢ ὁποῖα μᾶς ἀδραμυθεῖ ἄλλ' πῆς καλῆς ὑπολήψεως, εἰς τὴν ὁποῖαν δείχνειν ὅτι μᾶς ἔχουν· τὴν διδασκαλίαν, ὅπῃ μᾶς χορηγῶν αἱ δυσυχίαι εἰς τὸ νὰ μάθωμεν νὰ κυβερνώμεθα καλλίτερα (1)· τὴν δίκαιειαν ὅπου μᾶς προσφέρουσι ἄλλ' νὰ ἔχκεινόμεν τῆς ἀληθεῖς φίλους ἄπο τῆς ψεύδεις· τὴν ὀπίγνωσιν τῆν σφαλμάτων εἰς τὰ ῥήσα καὶ ὀπίκηρα πράγματα πῆς γῆς· καὶ ἄλλα μυεῖα, τὰ ὁποῖα ἔλα ὁμῆ ἠνωμένα, ὅσον εἶναι μικρὰ καὶ ἀκαταφρόνητα;

Δὲν πρέπει νὰ ἀδραλείψωμεν ἐνταῦθα μίαν σκέψιν, ἢ ὁποῖα σιωπελεῖ πολλὰ εἰς τὸν σκοπὸν μας, καὶ εἶναι, ὅτι πολλάκις ἢ ἄποβολὴ εὐδὸς ἀγαθῆ, θεωρημῶν κατ' ἑαυτὴν, ὅσον εἶναι ἄλλο, εἰμὴ κατὰ πᾶν σις τινὸς κακῆ, ἢ τινὸς ζημίας. Εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι, καὶ μετὰ τὸ εἰς παροιμίαν, λέγει ὁ Ἀββᾶ Τρεβλέτ (Δοκιμ. φεῖ ἄεφόρων ὑποθέσεων Φιλολογικῶν καὶ Ἡθικῶν Τόμ. Α'), ὅτι τὰ μεγάλα πλεῖπ, εἶναι μεγάλα ἐνοχλήσεις· καὶ θέλομεν ἰδῆ καὶ ἡμεις ἐν οἰκείῳ τόπῳ πόσον πρέπει νὰ προτιμάται τῆτων μία ἀναπαυτικὴ μεσότης. Ὡσαύτως τὰ ἀξιώματα ὅσον εἶναι ἄλλο, λέγει ὁ Σενεκάς, ὅτι μὴ δὲ
 λεία

(1) Ἡ τύχη μᾶς διεθδοικε ἀπο πολλὰ ἐλαττώματα, τὰ ἐπιπῶν εἰς λόγους δὲ ἠδελῶν ἡμπερίου νὰ διεθδῶσῃ, λέγει καὶ ὁ Δύκας Ρεχιφουκώλτ. De la Rochefoucault (Ἰπποδ. 187.).

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 67

λεία (σκλαβεῖα) τιμημένη (1)· ἡ ἀρχὴ (ἐξουσία) δὲ εἶναι ἄλλο, ἢ μὴ μία μέριμνα γὰρ επαγρευμένη τῆς εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀλλων διαγωγῆν, γὰρ φροντίζει γὰρ τῆς χρείας τῆς ἄλλων, γὰρ ἀκίχη τῆς διαφορᾶς των, γὰρ καταλλάττει (εἰρυνόμην) τῆς λογομαχίας των, γὰρ καθησυχάζει τῆς παραχᾶς των· ὅλα τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ ἔχον κάποιαν ἀδελφειαν ἐνόχλησιν, ἢ κατὰ πᾶσιν τῆς ὁποίας προξενεῖ πολλάκις εἰς τὸν Φιλόσοφον κἄνθρωπῳ μεγαλητέραν ὑπὸ τῆς λύπῃ, ὅπερ προξενεῖ ἢ ὑποβολὴ αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ.

Δὲ εἶναι κακὸν, ἐνὶ λόγῳ, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος γὰρ μὴ ἠμπορῇ γὰρ εὖρη κάποιαν ἀταμοιβῶν, ἢ γὰρ παρηγορηταί· αὐτὸς εἶναι, λέγει ὁ Πλάτων, εἰς αὐτὴν μέλισσαν, ἢ ὁποία ὑπὸ τὸν πικρὸν θυμὸν λαμβάνει μέλι γλυκύτερον. Οἱ Ζήνων ὑποβαλὼν εἰς εὐαγαθίον ὅλῳ τῆς ἀδελφειαν, ἔχῃ δι' ὅτι τὸ τῶν ἑδωκὸν δικαιοσύνην γὰρ ἀποσκηταί καλλίτερα εἰς τῆς ὁπσιήμας (2). Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐξομολογεῖται ὑπὸ τῆς Ἀθηνῶν καὶ καταφυγὼν εἰς τῆς Θήβας, ἐνόμισε αὐτὸν εὐδαίμονα, ὅτι ἠμπορῆσεν ἐκεῖ, μᾶλλον ὑπὸ τῆς κοινῆς φροντίδας, γὰρ ἀκροάζηται τὸν Κράτητα.

§. Η'.

(1) Οἱ Διγενεὶς ἀπὸς εὐα, ὅς τις ὑπερξεδιάζει τῆς εἰς τῆς θύρας Ἀλεξάνδρου τυχῶν τῆς Καλλιθένης, εἶπαι, εἶπε, μάλιστα δυσχερέστατος, ἐπειδὴ ἀπέπει γὰρ γόματιζῃ καὶ γὰρ διαπῆν ὅχι ὅταν ἔχῃ ἰρίην, ἀλλ' ὅταν ἀρίσκῃ τῆς Ἀλεξάνδρου.

(2) ἢ Νῦν ἀπλόηκα, ὅστις ἐνομαζήκα. (Πλάτων. Ἀπεφθ.) Πίσταυτος καὶ Ἀλεξάνδρου ἐν τῆς ὑποβολῆς τῆς ἀγαθῶν τῆς παρηγορητῶ λέγων· ἢ, εἰ μὴ ταῦτα ἀπώλοντο, ἐκ αὐτῶν εὐδαίμονα αὐτὸς. σιωπῆσαν αἰτιπῶν τῆς Φιλοσοφίαν, εἰς τῆς ὁποίας τὸν ἰσχυριστῶν αἰ δυστυχία.

δ. Η'. Ὅτι τὰ κακὰ εἶναι πάντοτε μικρότερα ἀπὸ ὅ,τι φαίνομαι.

Αλλὰ ἐκτὸς τῆς γὰρ ἰσχύος τινὰς γὰρ εὐρέως ἀδίδε τὸ ὄμμα εἰς τὴν καλλιτέραν ὄψιν τῶν πραγμάτων, πρέπει προσέτι γὰρ πληροφορηθῆναι, ὅτι καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς χειροτέρας ὄψιν θεωρημένα, εἶναι πάντοτε ὀλιγώτερον βάρεια ἀπὸ ὅ,τι πρὸς ζῶντας φέρεται ἢ φαντασία. Δὲν εἶναι κἀκεῖνα πρᾶγμα κακὸν εἰς ἡμᾶς, ἐλεγε δὲ Μενάνδρος, ἀνίσως πληροφορηθῶμεν, ὅτι δὲν εἶναι τοῖσιν· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ὄπλον, εἴη τοῦ ὁποῖου οἱ Στωϊκοὶ ἀντίσταντο εἰς καθ' ἑαυτὴν δυσυχίαν. Ἀποκλείοντες ἀπὸ τῆς κλάσει τῶν κακῶν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως δὲν εἶναι κακία, παρηγορηθῆναι εἰς τὰς δυσυχίας των, ἀποποιήμενοι καὶ τὸ γὰρ τὰς ὀνομάζουσαν κακία. Ὁ Ἐπίκτητος ἠθέλησεν ἀκόμη φερατότερον· ὁπόταν, ἐλεγε, θλίβουσαι εἰς κἀκεῖνα λυπηρὸν συναίσθημα, συνιθίζε γὰρ λέγει καθ' ἑαυτὸν, αὐτὸ δὲν εἶναι ἐκεῖνο, ὅπως φαίνεται, αὐτὸ εἶναι ψιλὴ φαντασία· ἀλλὰ γὰρ συνιθίζουσα τινὰς γὰρ θεωρῆναι ὡς ψιλὴ φαντασίῳ καὶ ἐκεῖνα ὅπως εἶναι πρᾶγματα, εἶναι ἔργον πολλὰ δύσκολον, τὸ ὁποῖον τὸ ἀφίνομεν εἰς τὰς Στωϊκὰς τοὺς συνιθισμένους εἰς τὰ αὐτὰς δοκιμασίας. Εἰς ἡμᾶς ἀρκεῖ μόνον γὰρ εἶναι χαλιναγωγή ἢ φαντασία, εἰς ἕῶπον ὅπως γὰρ μὴ παρασάινῃ ὡς πραγματικὰ ἐκεῖνα, ὅπου δὲν εἶναι τοιαῦτα.

Ὡς τὰ πολλὰ εἰς τὰς δυσυχίας ἐκεῖνο, ὅπως μᾶς θλίβουσαι, δὲν εἶναι τὸ κακὸν, ὅπως ἐνεργεῖα δοκιμάζουσα, ἀλλ' εἶναι ἐκεῖνο ὅπως εἰς τὸ μὴ ταῦτα ἰδεάζουσα μὲ τὴν φαντασίαν. Μία μητέρα μὴ εἶναι ἕξαιρα χίρα μὲ πολλὰ παιδιά, καὶ μὲ ὀλίγῳ κατάστασιν· αὐτὴ εἶναι καιρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει γὰρ αἰθαλέται ὀλιγώτερον τὴν δυσυχίαν, αὐτὸς ὁ καιρὸς εἶναι βέβαια αἱ πρῶται ἡμέραι τῆς ἀτυχίας, εἰς τὰς ὁποίας ἔχει ἀκόμη κάποιον τὶ εἰς βοήθειαν τῶν παιδίων τῆς·
ἢ εὐ·

ἢ εὐδαια καὶ εὐνοχωρία ὀπίσθινα μὴ ταῦτα. Μὲν ὅ-
 λον πῦτο εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν βλέπειν γὰρ
 εἶναι εἰς ἐχάτων ἀπελπισίαν· προχωρῶντος τὸ χρο-
 νον, ἢ λύπη μειῖται, καὶ ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον ἐξαφανί-
 ζεται. Πόθεν προέρχεται λοιπὸν γὰρ λυπῆται τόσον,
 ὁπόταν ἀκόμιν δὲν αἰσθάνεται τῶν ζημιῶν, καὶ ὁπόταν
 ἔσπερε γὰρ αἰσθάνεται τῶν ζημιῶν, γὰρ μὴ λυπῆται
 πλέον; ἢ δι' ὅτι ἡ φαντασία, ἡ ὁποία συνηθίζει
 γὰρ μεγαλύνει ὅλα τὰ πράγματα, πῶν κάμνει γὰρ θεω-
 ρῆ τὸ κακὸν ὑπὸ τῶν πλέον φρικτῶν ὄψιν. Τότε γὰρ
 μίξει καθεὶν πρᾶγμα ἀφανισμῶν χωρὶς θεραπείαν·
 τότε καθεὶν ἐλπίς ἐξορίζεται ὑπὸ αὐτῶν ὅτι πάντα·
 βλέπει ἐκυτῶν εἰς τὰ ἐχάτη κακά. Ὁλος αὐτὸς δὲ
 φόβος μειῖται κατ' ὀλίγον ὀλίγον· καθεὶν βῆμα, ὅπερ
 κάμνει ὑπὸ τῶν φαντασιῶν εἰς τὸ πραγματικόν, τῶν
 κάμνει γὰρ βλέπει μίαν ἀκτίνα ἐλπίδος καὶ ἀγαμ-
 θίας· κατ' ὀλίγον ὀλίγον τὰ πράγματα φθάνει εἰς
 μίαν ἀκτῶν, ἐν ἣ, ἀφ' ἧ ἀρθῆ καθεὶν φόβος, καὶ ἔξ-
 λυθῆ καθεὶν φόβος, δὲν ἢμπορεῖ πλέον γὰρ ἀνίσταται.

Ἐνας νέος κενόδοξος λαμβάνει μίαν ὕβριν· νομί-
 ζει ἔτι ἀτιμάσθην ὄχι μόνον εἰς γυναικίαις, ἀλλὰ
 εἰς καθεὶν μέρος τῆς πόλεως, εἰς καθεὶν μέρος τῆς κό-
 σμου, καὶ πάντα, καὶ ὅτι πάντα. Πόθεν προέρχεται
 λοιπὸν ἡ ἀδημονία, ὅπου πῶν παροργίζει, δὲν εἶναι
 χρεία γὰρ τὸ ζητῶν· ἀν' ὅμως αὐτὸς ἠθέλει γὰρ πλη-
 ροφορηθῆ, ὅτι καθεὶν ἀνθρώπος ἔχει αρκετὰς ἀσχολίας,
 εὐδικίαι, καὶ δὲν δίκαια γὰρ συλλογίζεται ὅτι τῶν
 ἄλλων· ὅτι ὅτι τῶν συμβάντων τῶν θέλων ὁμιλήσει τὸ
 πολὺ πολὺ εἰς μίαν ἢ δύο συμμασροφὰς κηφύων
 ἀνθρώπων, καὶ μὴ μίαν ἑβδομάδα ἢ τὸ πολὺ εὐα
 μῶνα, κἀνείς δὲν θέλει ἐνθυμηθῆ πλέον μήτε τὸ
 συμβεβηκὸς του, μήτε αὐτὸν τὸν ἴδιον, βέβαια δὲν
 ἠθέλει ἔχει πλέον τόσῳ ἀδημονίαν.

Ἀλλὰ καθεὶν εἶναι τῶν ἀλαζονείων, ἢ τῶν ἀ-
 νοσιῶν γὰρ νομίζει ἑαυτὸν κενόν τῶν πάντων· καθεὶν ἔ-
 ναις εὐχαρίζεται, ὅτι τὰ ὄμματα ὅλη τῶν κόσμος εἶναι

προσηλωμένα εἰς αὐτὸν μόνον, ὅτι εἰς τὰ μικρὰ συμβεβηκότα τυ πρέπει γὰρ λάβῃ μετοχὴν ὅλον τὸ αὐθράπιον ἄρτος. Ἐκ τούτων λοιπὸν προέρχονται αἱ περιαισόπραϊ θλίψεις μας, καὶ τὰ φερασόπρα ἀποπήματα μας· αὐ γυμνωθῶμεν ἀπὸ αὐτῶν τὴν ἀφοσίωσιν, αὐ πληροφορηθῶμεν, ὅτι τὰς ἀλλὰς ὀλίγον, ἢ τελείως δεῦρ τὰς μέλει φέρει ἡμῶν, θέλει εἰμεθα φρονιμώτεροι καὶ ἀδαιμονέστεροι.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπὸ ταύτων τὴν μικρὰν παρέχασιν εἰς τὸ προκείμενόν μας, λέγομεν ὅτι εἰς καθὲν δυσυχίαν πρέπει γὰρ ἔχωμεν εἰς βέβαιον, ὅτι τὸ κακὸν εἶναι πάντοτε μικρότερον ἀπὸ ὅ,τι μᾶς φαιίνεται. Ὅποιαδήποτε ἔξιν καὶ αὐ ἀποκρίσωμεν εἰς γὰρ χαλιόνωμεν τὴν φαντασίαν, εἶναι βέβαιον ὅτι αὐτὴ κατ' ἀρχὰς δεῦρ θέλει λείπει γὰρ ἐνεργήσῃ ὅπως ἐν τῶν δεσποτείας τῆς· καὶ συλλεθισμένη καὶ τὸ φυσικόν τῆς γὰρ μᾶς κάμνη γὰρ βλέπωμεν τὰ πράγματα εἰς τῶν μικροσκοπίων, ἢ εἰς καλιμνίων πολλαπλασιαστικῶν ὑάλων (1), θέλει μᾶς κάμνη γὰρ βλέπωμεν τὰ κακά μας πάντοτε ἢ μεγαλήτερα, ἢ πολυαιθμότερα ἀπὸ ἑ,τι εἶναι κατ' ἑαυτὰ· ὁ λόγος ὅμως μᾶς πείθει, ὁ λόγος ἡδὸν μᾶς ἀναγκάζει γὰρ τὰ πισθῶμεν μικρότερα καὶ ἀπὸ ὅ,τι φαίνονται.

§. Θ'.

(1) Οἱ πολλαπλασιαστικοὶ ὑάλωι εἶναι τεχνητοὶ ἔχοντες χημικὰ ἡμισφαιρικοὺς, ὅμοιοι μὲ τὸ σφαιδύλι, ὅπου μεταχειρίζονται αἱ γυωπικοὶ εἰς τὸ ἰσθῆν· αὐτοὶ ἀπὸ τὸ κυρτὸν μέρος εἶναι πεδικοτοὶ εἰς ἐπίπεδα, καθὼς εἰ ἀδύνατοι ὅ,τι φορῶμεν εἰς τὰ δικτυοειδῆ. Ἀνὰ γυωπικὴν τῆς εἰς τὸν ὑάλων εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τῶν ἔχον τὸ ἐπίπεδον τῶν ἡμισφαιρῶν ἀπὸ τὸν ὀφθαλμὸν, ἔστι ἀντικείμενον θύραρον δι' αὐτὴν τὴν ὑάλω πολλαπλασιάζεται εἰς ὅσα ἐπίπεδα ἔχει τὸ κυρτὸν μέρος τῶν ὑάλων· μίαν λαμπράδα φέρει πῆν ἀντικείμενον τῶν βλέπει πολλαπλασιαστικῶν εἰς τειχόκοιτῃ ἢ περὶκοιτῃ λαμπράδας κτ.

δ. Θ'. Μίεσον, δι' ἃ τὰ κακὰ φαίνομαι
μικρότερα ἀκομι εἰς ἀπό ὅ,τι εἶμαι.

Αλλ' ἡ αὐτὴ φαντασία, ἡ ὁποία ἔχει φύσιν νὰ
αὐξάνῃ καὶ νὰ μεγαλύνῃ τὰ κακὰ, ὅσον ἠμποροῦσαν
ἀρά γε νὰ σρέψῃ καὶ εἰς τὸ ἐναντίον, νὰ τὰ κάμῃ δι-
πλαθῇ νὰ φαίνωνται ἐλαφρότερα καὶ ἐυκολώτερα εἰς τὸ
νὰ τὰ υποφέρωμεν;

Εἰς πῦτο ὅσον πρέπει νὰ κάμωμεν ἄλλο, εἰμὴ νὰ
τῶν ἐναχολῶμεν εἰς τῶν θεωρίαν τῆς ἄλλων ἀνθρώ-
πων, ὅπου εἶναι δυσυχέστεροι ἀπὸ ἡμᾶς, ἢ εἰς τὸ
αὐτὸ, ἢ εἰς ἄλλο εἶδος κακῶν. Εἰς τὰ κακὰ καὶ ἀγα-
θὰ μέτρον ἀπόλυτον ὅσον εἶναι· ἀλλὰ ὠφθαλμομετρία
πρὸς τι μικρότερον ἢ μεγαλήτερον, φαίνομαι μεγαλή-
τερα ἢ μικρότερα. Διὰ πῦτο λέγει ὁ Σενέκας πρὸς
Μαρτίαν· „γράφηθι ὅπου θέλεις· εἰς καθὲ μέ-
„ρος θέλεις εὖρη κακὰ βαρύτερα ἀπὸ τὰ ἐδικά σου·
„οἱ πλεον ἐνδοξοὶ στρατηγοὶ, οἱ πλεον δυνατοὶ ἡ-
„γεμόνες εἶναι καὶ αὐτοὶ ὑποκείμενοι εἰς αὐτὰ, καὶ
„μὴτε τῶς Θεοῦ αὐτῶς ὅσον τῶς ἀφῆσαν οἱ μῦθοι α-
„πιπλαγμύνης τάπων, ἴσως ἕξ νὰ εἶναι αἱ θλίψεις
„των ὠφθαλμοδία εἰς τὰς ἐδικάσ μας. Ὅσον ἠμπορεῖς
„νὰ μοι ὀνομάσῃς μίαν οἰκίαν πόσον ἀθλίαν, ὥστε
„νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ εὖρη αἰτίαν εἰς μίαν ἄλλαν
„ἀθλιωτέραν ἕξ νὰ παρηγορηθῇ.

Ὡσαύτως καὶ ὁ Φοντενέλλης „κοιτάξατε, λέγει, τῶς
„σκλάβης διδεδυμένους εἰς τὰς ἀλύσεις· σρέψατε τοὺς
„ὀφθαλμούς σας εἰς ἐκείνους τῶς ἀθλίους, οἱ ὅποιοι
„ὅσον ἔχον μὲ τι νὰ ζήσαν, ἢ ζῶν δυσυχῶς μὲ τα-
„λαιπωρίας καὶ ἰδρώτας· ὠφθαλμήσατε ἐκείνους, ὅπως
„καταπίκονται εἰς βασανιστικὰς ἀνιάτους ἀδυνασίας·
„ἀπὸ τοιαύτης σιωπίζεται ὠφθαλμότερον τὸ ἀνθρώπινον
„ἄσος. Τί μέγα πρᾶγμα ἠθέλουν εἶναι εἰς τὸν Δι-
„μικρῶν τῆς φύσεως νὰ μᾶς κάμῃ καὶ ἡμᾶς τοιαύ-
„τους; ἢ, νὰ εἰπῶ καλλίτερα, πόσον ὀφείλομεν νὰ

„ πὺν ὀχαιρωμένων δι' ὅτι μᾶς ἕκαμῃ ἀνομοίως; Αἰ-
 „ τί λοιπὸν γὰρ θλιβώμεθα ἢ τὰ κακά, ὅπῃ δε-
 „ κμαζομένων, ἄς ἀφραϊνώμεθα ἢ ἐκεῖνα, τῆδ' ὅ-
 „ ποίων εἰμεθα ἀπηλλαγμένοι.

Ὅχι μόνον ἢ τῶ ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλο τέλος ἤθε-
 λα εἶναι γὰρ σφραγίσθαι συγχαίς τὸ ὄμμα εἰς ἐκείνας,
 ὅπῃ εὐείσκειται εἰς ὁμοίαν ἢ χειροτέραν κατάστασιν
 ἀπὸ ἡμᾶς· τῶ δέ ὅτι γὰρ ὠδαιρωμένων ποῖος ἀπὸ
 αὐτῶς ἡμπορεῖ γὰρ ὠδαιρωμένη καλλίτερα, καὶ γὰρ τὸν
 μιμώμεθα. Ἐῖτα πιστὸν ὠδαιρωμένη προξενεῖ μεγά-
 λην ὠδαιρωμένην εἰς εἶα φρόνιμον· ἢ τὶ ὅποιος λέ-
 γει συγχαίς καθ' ἑαυτὴν· εἶναι πῶσοι καὶ πῶσοι πτω-
 χότεροι, καὶ πλέον ὀχαιρωμένοι καὶ πλέον φθοιρημένοι
 ἀπὸ πῶν τύχῃ ὠδαιρωμένη ὅπῃ εἶναι ἐγὼ, καὶ μὴ ὅλον τῶ-
 το ζῆν εὐθύμοι καὶ ἀτάραχοι· αὐτὸς δὲ εἶναι ὀχαι-
 πῶν γὰρ μὴ αἰδανθῆν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶ εἶα ὅξυ κεν-
 τρον ἢ γὰρ παχίζῃ γὰρ τῶς μιμηθῆν.

§. Γ'. Ἀμακεφαλαίωσις τῶ παρόντος Κεφαλαίῳ.

Διὰ γὰρ ὠδαιρωμένη ἐν ὀλίγοις τῶ μέχει τῶδε
 ρηθῆναι, λέγομεν ὅτι, ἐπειδὴ αἱ θλίψεις τῶς φυ-
 χῆς προέρχονται ὡς τῶ πολλὰ ἀπὸ τὸν πόδον ἐνὸς
 ἀγαθῶ ἀπεβληθέντος, ἀρέπει γὰρ κάμνωμεν ὀρθλῶ
 ἐκτίμωσιν ἐκείνων τῶ ἀγαθῶν, εἰς τῶ ὅποια εἶναι
 τῶσεν ἀποσηλωμένοι οἱ ἀνθρώποι γὰρ γνωρίζωμεν πό-
 σον ὀλίγον συντεῖναι εἰς τῶν ὠδαιρωμένησιν· καὶ
 ἐπομῶν ὅταν μὴ τῶ ἔχωμεν, γὰρ τῶ μεθῶμεν ὡς
 ὠδαιρωμένη· ὅταν δὲ μᾶς ἀρπαθῶν, γὰρ εἰμεθα παρε-
 σκιδασμένοι, ὡς γὰρ ἡμπορῶμεν καὶ χωρὶς αὐτὰ γὰρ
 ζήσωμεν εὐθύμως. Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ τιμὴ εἶναι τῶ μό-
 να ἀγαθὰ, τῶ ὅποια ἀρέπει πάντοτε γὰρ τιμῶμεν,
 τῶ ἀφῶν δὲ ἡμπορεῖ κατεῖναι γὰρ μᾶς τῶ σερ-
 σῆ·

Κεφ. Δ'. Θεραπ. τῆς ψυχ. κακῶν. 73

ση· ἡ δὲ πρῶτα δεῦν ἠμπορεῖ γὰ ἀπολεσθῆ, εἰμὴ δὲ ἀναξιοπτιά μας, εἰς τὴν ὁποῖαν περιέσασιν εφ' ἡμῖν κείται γὰ τὴν ξαναποκτῆσωμεν μετὰ εἰα καπρθώματα· αἱ ὕβρεις καὶ συκοφαντίαι ἠμποροῦν πρὸς καιρὸν εὐὰ τὴν ἀμαυρώσειν· ἡ λάμψις τις ὁμοῦς ὀδηγηθῆναι ἀπὸ τὴν ἀληθείαν, ἐπανέρχεται δὲ γὰ φωνῆ ζωροτέρα καὶ σιλποτέρα.

Ἀφ' οὗ δὲ εἰλωμεν τὰ ἀληθῆ ἀγαθὰ ἀπὸ τὰ ψαδῆ, καὶ δὲ κειθῆν τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν δόδαμογίαν ἀπὸ τὰ ἐπεσιώδη, να ἐχωμεν τὴν ψυχὴν παρεσκλασμεθῆν πάντοτε εἰς τὴν ἀποβολὴν τῆς φρώτων, δὲ να μὴ μάς ἐλθῆ, αὐτὴν τύχη, ἀποροδοκῆτος· καὶ αὐτῶντι μάς ἀρπασθῆ καίνοσα ἀπὸ αὐτὰ, γὰ σρέφωμεν τὴν δῆνοια εἰς ἐκεῖνα, ὅπε μάς μὴεν, δὲ να παρηγορημεθα μετὰ τὴν θῆαν καὶ ἐπόλαυσειν τῆτων δὲ τὴν ἀποβολὴν ἐκείων.

Δια γὰ ἐμποδίσωμεν ἐν πσῆτω τὴν φαντασίαν να μὴ οἰκειοποιηθῆ τὴν λυπηρὰν εἰδῆαν, ὅπε ἡ ζιμία ἠμπορεῖ γὰ διεγείρη καὶ πρῶτῶν ἀποροβελῆν, εἰς κατὰφύλωμεν παρῶθους εἰς τὰ μηχανικὰ μέσα, εἰπε εἰδείσωμεν· εἰς ἀποφύλωμεν ὡς φαρμάκι τὴν ἀργίαν καὶ μοναξίαν, καὶ ἐκεῖθεν τὴν ὀλεθρίαν ἠδονῆν, ἡ ὁποῖα μάς κρατεῖ ὡς δεδεμῆνυς εἰς αὐτῆ· εἰς ὀπιδιώσωμεν παντοιοθῶπως τὴν συνθροφίαν, τὴν σωμασκίαν, τὸν κόπον, καὶ τὴν δῆχυσιν.

Ἡ φαντασία μὲλλον τῆτο δεῦν θέλει λείπει να μάς κάμη να αἰδασώμεθα ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν τὴν δυνάμιν τις καὶ χωρεῖ γὰ θῆλωμεν· ἠμεῖς ὁμοῦς εἰς παχιζώμεν να τὴν ὑπερτικώμεν μετὰ ἐναντίας εἰκόνας. Ἀν τὸ κακὸν ὀπιδέχεται διόρθωσειν, εἰς εἰναχολῆται ἡ δῆνοια εἰς τὴν ταύτης θῆωρίαν, καὶ δὲ τις ἐλπίδος, εἰς ἀπορολαμβωῆ τὴν ὀδωμυθίαν, ὅπε φρέπει να ἀροεῖθῆ εἰς αὐτῆ τις θῆραπείας· αὐτὸ κακὸν καθ' ἑαυτὸ εἶναι ἀθῆραπῶτο, ὀνοῖν θῆάτερον, ἡ να μὴ τὸ βυθώμεν πλείως εἰς τὸν νῆν μας, ἡ ἐν αὐτὸ μάς παρῆσεται ἀφ' ἑαυτῆ ὀπιμόνω, να ἀροσηλόσω.

74 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

λόγωμιν τὴν φαντασίαν εἰς τὴν καλλιτέραν ὄψιν τε·
καὶ ἐπειδὴ καθεὶ κακὸν φέρει μεθ' ἑαυτῆ ὡς τὰ πολλὰ
κάτι ἀγαθόν, εἰς τὴν θεωρίαν ταῦτα μόνον εἰς προση-
λόγωμιν τὴν ἁνοίαν.

Ἐὰν δὲ ἡ φαντασία θέλῃ δυναστικῶς εἰς μᾶς δεί-
ξῃ καὶ τὴν λυπηρὰν ὄψιν τε, εἰς πληροφορημέθα τότε
εἶτι αὐτὸ ὅσον εἶναι καθ' ἑαυτὸ τὸσον λυπηρὸν, καθὼς
κατὰ μᾶς τὸ ζωγραφίζει· εἰς ἐνθυμούμεθα ὅτι ἡ
φαντασία ἔχει φύσιν παντοπὲ εἰς μεγαλύνῃ ὅλα τὰ
πράγματα· καὶ ὅτι μεταβαίνωντες ἀπὸ τὰ κατὰ φαντα-
σίαν εἰς τὰ πραγματικά, καθεὶ κακὸν γίνεται παν-
τοπὲ μικρότερον. Εἶτα εἰς σρέφωμιν τὸ ὄμμα εἰς τὴν
θεωρίαν ἐκείνων, οἷτινες εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν
χειροτέραν ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ εἰς παρηγορημέθα, ὅτι ὑ-
περέχομιν ἀπὸ πολλῶν· εἰς ἀδραστηρίωμιν ποιοὶ ἀπὸ
αὐτῶν ἡμπορῶν, ἢ ἡμπόρισαν εἰς εὐρὴν ταχύτερον πα-
ραμυθίαν, καὶ εἰς τὰς μιμνήμεθα.

Διὰ τῆς χηΐσεως τῶν ἰσθμῶν μέσων σπανίως θέλει
μᾶς προῆσθαι ὑπερβολικῶς πίκραν ἢ ἀποβολήτινος ἀ-
γαθῆ. Εἶναι ἀποδόηλον, ὅτι ἡ χηΐσις τῆς φελασοτέ-
ρων τῶν μέσων ἡμπορεῖ εἰς χηΐσιμῆσιν καὶ εἰς τὸ
εἰς νικήσωμιν καὶ ἄλλα εἶδη θλίψεων, τὴν πίκραν
ὁπλαδὴ, ὅτι προέρχεται ἀπὸ εἰς κακόν, ὅτι εἰς εδοκι-
μάσωμιν, τὴν ἀνησυχίαν, ὅτι εἰς ἁνοίαν ἀπὸ τὴν ἐ-
πιθυμίαν, τὴν ενοχολίαν, ὅπου προέρχεται ἀπὸ
τὸν φόβον· ἀλλὰ φελα τῶν ἀφίσωμιν εἰς ὁμιλήσω-
μιν εἰς ἄλλο μέρος με φελασοτέραν ἀκρίβειαν.

Διὰ εἰς εἰπῶ λοιπὸν με εἰς ἅλα λόγον τὸ παν, εἰς
ὅλα τὰ κακά, ὅπου ἡρτῆται ἀπὸ τὴν φαντασίαν,
ἀπὸ εἰς εἰς παχίζωμιν παντὶ δῶσει εἰς τὴν ἀποβῆ-
πωμιν, καὶ εἰς ἀνακαλώμιν τὴν ψυχῆν ἀπὸ τὴν φαν-
τασίαν εἰς τὴν αἰδήσιν. Τῆτο εἶναι τὸ μόνον μῆσον
ἄλλο εἰς τὰς ὑπερτικώμιν· τὰ ἄλλα ὅλα εἰς τῆτο ἀ-
εἰς γαγονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Θεραπεῖαι τῆς Φαντασίας εἰς τὰ κακὰ,
ὅπῃ δὲν κρέμαται ἀπὸ αὐτῷ.

Τὰ πιαυῦτα κακὰ φεμρίζονται μόνον εἰς τὰς ἀλ-
γηόους τῆ σώματος, καὶ εἰς λύπας πραγματικὰς, εἰς
τὰς ὁποίας ἡ φαντασία δὲν ἔχει καμμίαν μετοχὴν
μήτε πλάττωτάς τας, μήτε ἕξωτάς τας, μήτε με-
γαλιωτάς τας.

Πόσον ὀλιγαριθμώτερη εἶναι αὐτὰ, ὡς πρὸς ἐκεί-
να, ὅπῃ φεμάγονται ἀπὸ τὴν φαντασίαν, συναρτάται
δύκολως καὶ ἰκανῶς ἐκ τῆς εἰρημύων εἰς τὸ Β'. Κεφα-
λαιον. Ἄν ἠμπορῶσε τις γὰρ λογαριάσει με ἀκεί-
βριαν ἐνθεν μὴ τὰς δυσυχεῖς στιγμὰς, ὅπῃ ἀπεργά-
ζῃ αἰτίας τῆς φυσικῶν καὶ πραγματικῶν κακῶν· ἐκεί-
θεν δὲ ἐκείνας, ὅπῃ δοκιμάζει ἐξ αἰτιῶν ἡθικῶν καὶ
φαντασιακῶν, ἠθελον εὖρη μεγαλωπιάτῳ τῷ μετα-
ξὺ τῶν ἁφροῶν. Δὲν φαίνεται ὅμως κοινότερον τὸ-
σον μεγάλην πρῶτον, οἱ ὅτι τὰ φυσικὰ κακὰ φανε-
ρόνται καθ' ἑαυτὰ δύκολώτερα, ἢ τὰ ἡθικὰ. Β'.
οἱ ὅτι εἰς τὰ ἡθικὰ ἐμπίπτουσιν ὡς ὅπῃ τὸ πλεῖστον
οἱ ἄνθρωποι ἐξ ἰδίας ἑαυτῶν αἰτίας, καὶ ἕξ τῆς ἐν-
ἕξονται φεμασώτερον γὰρ τὰ φανερώσων, καὶ τὰς συμ-
φέρει καλλίτερα γὰρ τὰ κρύπτων. Γ'. καὶ ἂν δὲν ἔχη
γὰρ τὰς ἀκολυθῆση καίενά ὄνειδος μήτε ἕξ τὰ πρῶτα
μήτε ἕξ τὰ δέυτερα· μ' ὅλον τῆς ὀλιγωτέρον φροδου-
μῆνται γὰρ δημοσιεύων τὰ ἡθικὰ, ἢ τὰ φυσικὰ·
ἐπειδὴ ὀλιγωτέρων συμπάθειαν καὶ ὀπικερίαν ἠμπο-
ρῶν γὰρ ἐλπίσων ἢ τῶν ἄλλων εἰς ἐκείνα, ἢ τὰς
εἰς ταῦτα. Δ'. καὶ τελοῦται· εἰς τὸ γὰρ σιωπῶσι τὰ
ἡθικὰ κακὰ τὰς ἀναγκάζει πολλάκις καὶ μία φρόνιμος
ὑπερηφάνεια· ἐπειδὴ ἀνακαλύπτωντάς τας, ἔπεται πολ-
λάκις γὰρ δημοσιεύων τὰ ἴδια αὐτῶν ἔργα· πρᾶγμα
πάντοτε ἀνόητον, ὅπότεν γίνεται χωρὶς ἀνάγκης.

Μ' ὅλα

Μ' ὅλα ταῦτα ὅμως οἱ φθισασόπροι ἄνθρωποι εἶναι αρκετὰ εὐλακεῖς καὶ ὁμολογοῦν ἕως ἐν γῆρι, ὅτι τὰ ἠθικὰ κακὰ, ὅπῃ τὸς συμβαίνει νὰ δοκιμάζων εἰς τὸν βίον, ὑπερβάλλων πολλῶ τῷ μέτρῳ τὰ φυσικὰ. Ὅθεν μὲ ὅλον ὅπῃ ἡ Φιλοσοφία δὲν ἠμπόρῃσθ νὰ ἀποτρέψῃ καμμίαν θεραπείαν διὰ τὰ τελευταῖα, ἕκαμην ὅμως μεγαλωπιάτῳ δαλόσιν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ἐπειδὴ ἀποτρέφει θεραπείαν διὰ τὰ φρονῖτα, τὰ ὅποια εἶναι καὶ πολυαριθμόπρα καὶ βαρύτερα.

Δὲν εἶναι μ' ὅλον τὸτο παντάπασι σεσημημένη θεραπεία καὶ εἰς φαρμακείαν καὶ φυσικῶν κακῶν· ἀλλὰ καθὼς ἡ ἰατρικὴ καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ φαρμακερώτατα σώματα πορίζεται πολυτιμότητα καὶ ὠφελιμώτατα ἰατρικὰ, ἔπο καὶ ἡ Φιλοσοφία, τὴν φαντασίαν, ἡ ὅποια μετέχει τόσον εἰς τὰ ἠθικὰ κακὰ, ἠμπορεῖ νὰ τὴν μεταχειριδῶν ἰσχυρῶς εἰς θεραπείαν τῶν κακῶν τῶ σώματος.

Πρέπει ὅμως νὰ μεταχειριδῶμεν μέθεδον πάντη ἐναντίαν εἰς τὸ εἶδος καὶ εἰς τὸ ἄλλο εἶδος τῶν κακῶν. Διὰ τὴν εἰς τὰ φρονῖτα, μετὰ τὸ νὰ κρέμαται ἀπὸ τὴν φαντασίαν, πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα ὅλας μας τὰς δυνάμεις διὰ νὰ ἀνακαλώμεν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν φαντασίαν εἰς τὴν αἴσθησιν, εἰς τὰ δόξπρα τῆς αἴσθησιν, ἐπειδὴ σπυρίζονται εἰς τὴν αἴσθησιν, πρέπει νὰ παχίζωμεν παντὶ θεοῖ νὰ μεταφέρωμεν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν αἴσθησιν εἰς τὴν φαντασίαν.

Πρὸ πῶτων ὅμως τῶτων πρέπει νὰ ἀφαιρῆται ἀπὸ τὸ πραγματικὸν κακὸν, ὅλον ἐκεῖνο ὅπῃ ἠμπόρῃσθ νὰ ἀποτρέψῃ ἡ φαντασία· τὸ ὅποιον εἶναι, ὡς τὰ πολλὰ μεγαλώτατον. Εἴπαμεν ἤδη (εἰς τὸ Γ. Κεφάλαιον) πόσον συμβέχων εἰς τὸ νὰ κάμω βαρύτερον καὶ βασανιστικώτερον τὸ κακὸν, ὅπῃ πραγματικῶς δοκιμάζομεν, ὁ φόβος τῆς θανάτου, ἡ ἐνὸς μακροχρονίῃ ἐνοχλήματος, ἡ μίας ἀχρημάδας ἡ ἐλαττώματος, ὅπῃ ἠμπορεῖ νὰ μᾶς μείνῃ μὴ ταῦτα· πόσον ἡ μὴ μὴ πῶς υγείας, ὅπῃ ἀπελαμβανόμεν φρότερον, καὶ

ἢ συνεχῆς σύγκρισις αὐτῆς μετὰ τὴν παρεῖσαν ἀδελφειαν· πόσον ὁ φθόρος τῆς ἀνδρείας καὶ εὐτυχῆς καταστάσεως ὅπου βλέπομεν εἰς ἄλλους. Ὅλα λοιπὸν ταῦτα πρέπει νὰ ἀφαιρεθῶν, καὶ τότε ὅσον μῆκει πλέον ἄλλο, ἢ δὲ τὸ πραγματικὸν κακόν, τὸ ὁποῖον κεινότερον ὅσον εἶναι πολὺ, καὶ ἢ μπορεῖ δυσκολώτερα νὰ τὸ θεραπεύσῃ αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ φαντασίᾳ.

Ὅποιος ἀγαπᾷ νὰ ἰδῇ τὰ ἀδόξα θαύματα, ὅπου ἐνεργεῖ ἡ φαντασία εἰς τὸτο, ἀς γυρίσῃ ἐπιθετικῶς τὸ βλέμμα εἰς ἐκεῖνα, ὅπου μᾶς παρέπεμψαν αἱ παλαιαὶ καὶ νέαι ἱστορίαι. Ἀς ἰδῇ τὸν Μυκίων Σκέβριαν νὰ κινήσῃ ἐμπροσθεν τῆ Βασιλέως Περσῆα ἐπαύῳ εἰς τὸν βωμὸν τῆν ἀμαρτήσασαν δεξιότη. Τρέμουν οἱ περιεστάμενοι καὶ φέροντες ἀκόντες τὸν φόρον (τὸ τζέρισμα) τῆν κρεάτων, καὶ βλέποντες τὸν ἀφανισμόν καὶ τὴν κατάφλεξιν τῆς χειρός· καὶ μόνος αὐτὸς ὅσον αἰδανέται τίποτες· ἡ ἰδέα τῆ ἐπαύου, ὅπου ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποκτήσῃ δὲ τῆς ἡρωϊκῆς ἀνδρείας, ἡ ἐκπληξίς, ὅπου θέλει νὰ ἐμπνύσῃ ἐπὶ ἑαυτῆ εἰς τῆς ἐχθρῆς τῆ, τὸ καλόν, ὅπου ἐλπίζει νὰ προξενήσῃ μετὰ τὸτο εἰς τὴν πατρίδα τῆ, καταστάνει εἰς αὐτὸν ἕδον τὴν πλέον φεικτῶν βάσανον. Ἀς ἰδῇ τὸν Ἀγισίλαν ἀδελφὸν τῆ Θεμισοκλέες, ὁ ὁποῖος δίδει μίαν παρομοίαν δοκιμῶν ἐπὶ ἑαυτοῦ ἐμπροσθεν τῆ Ξέρξης, καὶ προσφέρει νὰ καύσῃ ἀκόμη καὶ τὴν ἀριστερῶν, ἀντὶ ὅσον εὐχρησθήσῃ ὁ βαρβαρὸς μετὰ τὴν δεξιῶν. Ὁ Ἀνάξαρχος καταδικάζεται εἰς τὴν Κύπρον ἐπὶ τῆ βαρβάρη Νικοκρέοντος νὰ κοπανιθῆ εἰς τὸ γυδί· βλέπωντας ἀφόβως πρὸς τὸν τύραννον, ξεθύμωκε, καὶ εἶπε, τὴν θυερότητα· ἔξωρε ὅμως ὅτι τὸν σάκκον τῆ Ἀναξάρχη κοπανίζεις, καὶ ὄχι τὸν Ἀνάξαρχον. Ὁ ἄδοχος τῆ Μεξικῆ καταδικάζεται εἰς τὸ Μεξικὸν νὰ ψιθῆ ζῶν ὅμως μετὰ εἰς ἀρχιεπίσκοπος εἰς ἀπαλλῶν φωτίαν· ἐν ᾧ ὁ δούτερος εὐγάζει φωνὰς ὀξύτητας ἀπὸ τῆς σφοδρῆς πωασμῆς, εἰς τῆς ὁποῖους ὅσον ἢ μπορεῖ πλέον νὰ ἀντισταθῆ, ὁ Γεατιμεζίνος (ἕως ὠνομάζετο)

78 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαρτασία.

ζετο) σφαρξείς πρὸς αὐτὸν, ἀμὴ ἐγὼ, τῷ εἶπε μὲ
γαλλῶν ψυχῆς, σοχάζεσθαι ὅτι ἀναπαύομαι εἰς κα-
κὰ κρεββάτι ῥόδων;

Ἄπειρα ᾠδαδείγματα τοιαύτης ἀδελφείας δὲ εἰσκομῆν
εἰς τὰς βαρβάρους τῆς Ἀμερικῆς, οἱ ὅποιοι ἐν μέσῳ
τῶν δαιμονίων βασανιστηρίων, ἀπὸ τὰ ἐκφέρωνται ἀ-
φρώδως εἰς ὄδυρμους, ὑβρίζον ὑπερηφάνως τὰς ἐχθρὰς
των καὶ τὰς ὀνειδίζον ὡς ἀπείρους εἰς τὰ βασανιστήρια,
καὶ ἀποθνήσκον ἀδογτες μὲ γαλλῶν ψυχῆς ἀνεκλά-
λητον. Καὶ ὄχι μόνον εἰς βαρβάρους, ρωμαλαίους καὶ
σκληρὰς ἀνδραπίνας ἐφάνησαν κάθε καιρὸν ἄπειρα
τοιαῦτα ᾠδαδείγματα, ἀλλὰ καὶ εἰς γυναῖκας ἀπα-
λὰς· ἴσθ' ἅτι καθ' ἐνῆς, ἰξδύρει μὲ ποίαν θαρσαλαό-
πτη πικρὰν μίση εἰς τὰς φλόγας αἱ νεαῖδες τῆς Ἰν-
δίας, ἴσθ' ἅτι λάβεν τὴν δόξαν τὰ ἀποθανόν ὄμω μὲ
τὰς ἀνδραπίνων, ἢ ἴσθ' ἅτι ἀπεφύγεν τὸ ὄνειδος τῷ νὰ
ὀπιζήσεν μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἢ τὸ συζύγων τας· καὶ
εἰς παιδία ἔυφερά· καὶ εἶναι γνωστὸν τοῖς πασι μὲ
ποίαν ἀφοβίαν ἐσωηθίζον ᾠδὰ τοῖς Σπαρτιάταις
τὰ ὑπομῆν καὶ αὐτὰ ἔμαροθον τῷ βωμῷ τῆς Ἀρτέ-
μιδος τὰς μαστιγώσεις χωρὶς νὰ χύσων ἕτε σαλαγ-
μὸν δακρυῶν, ἢ νὰ ἀφήσεν ᾠδαμικρὸν στυγμὸν.

Δὲν εἶναι ἀληθῶν τόσοι ὀδυμῆρα, τῆς ὁποίας νὰ
μὴν ἠμπορῇ ἡ φαντασία νὰ ἀποδείξῃ ἀνώτερος καὶ
τῆς πλείον ἀδελφείας καὶ ἔυφερης ἀνδραπίνας· ἀρκεῖ εἰς
αὐτὴν ἐνῆ ἀντικειμῶν οἰοδηποτε ἴσθ' ἅτι ἠμπορῇ
νὰ ἐναχολῇ τὴν ψυχῶν· εἰς ἄλλας μὲν ὁ ἔρωσ τῆς
πατείδος, εἰς ἄλλας δὲ ὁ ἔρωσ τῆς δόξης, ἢ ὁ φό-
βος τῆς ατιμίας, καὶ εἰς ἄλλας ἄλλοτε ᾠδαπλήσιον
ἐπειχέ τον τόπον τῆς τῷ ἰχυρῷ ἀντικειμῶν. Εἰς τὰς
Στωικὰς ἰχυρὸν ἀπὸ πάντων ἡ πληροφορία ὅτι τὰ
κακὰ τῷ σώματος δὲν ἦτον κακὰ (1). Ὁ νόμος, ὅς

τις

(1) Ὁ Πρωτόδικος ἐν μίση τῶν πλείον ὀξίων κεντημάτων
τῆς ποδάρχεις, καὶ ἐλεγχον, ὅτι ἀγαπᾷ πλὴν δὲν εἶλεως
κατωρδῶσει μὲ τῶν ἐπὶ ὁμολογησῶν, ὅτι ἐστὶν εἶσα ἐνῆ κακὸν.

Κεφ. Ε'. Θεραπευτ. τῆς φυσικ. κακῶν. 79

τις κατέστη ἄπο μίαν ἀμαχον ἀνδρίαν, ἔκαμιν ἀναι-
 δήτως τὸς Λακεδαιμόνας, καὶ κάμνει καὶ σήμερον τὸς
 Ἀμερικανὸς. Μία ἀμεμπτος ἀπελπισία, ὅπερ ὅτι τὸ
 ὄραν τὸ ἀνώφελές τε οὐδέσθαι ἄρ' εὖ κακόν, ὅπερ
 οὐκ ἔστιν ἡμπορεῖ τις νὰ ἀποφύγη μήτ' νὰ διορθώσῃ, εἶ-
 ναι ἱκανόν ἐν γῆρει εἰς τὰς ἀνδρείας ψυχάς· ἡ ἐλπίς
 ὅτι τὸ κακόν θέλει παύσει ὀλίγῳ, αἰ παραμυ-
 θίαί ἢ αἰ ἀταμοιβαί, ὅπερ τὸ σωβροδύειν, ἡ θεω-
 ρία εὐδὸς κακῶν μεγαλητέρων, ὅπερ ἄρ' ἴσως ἀπέ-
 φυγον, ἡ πρὸς ἄλλας δυσυχετέρας ἀντιπαρεξέτασις,
 καὶ ἄλλαι μυρία τοιαῦτα ὅσοι σκέψαις ἐπιπαύουσιν εἰς
 τὴν ἀμαχίαν τῆς ἀνδρείας μὴ, ἱκανῶς ὅμως προ-
 νίμων ἄρ' νὰ ἐπιζητῶν ἀντικείμενα σωτείνοντα εἰς
 ἀνακρίσιν τῆς δεινῶν.

Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ ἐνισχύει περισσότερο τὴν ψυ-
 χὴν εἰς τὸ νὰ ὑποφέρῃ καὶ αὐτὴς τὰς πλέον πικρὰς
 καὶ βασανιστικὰς σφαγὰς, εἶναι ἡ ζωηρὰ ἐλπίς μιᾶς
 μελλούσης ἀταμοιβῆς. Ἀυτὴ ἡ ἐλπίς, τὴν ὁποίαν ἐκ
 μόνης εἰκασίας ἡμπορεῖσαν οἱ παλαιοὶ Φιλόσοφοι νὰ
 ὑποχέθων ἑαυτοῖς ἄρ' τὸ ὄρθ' λόγῳ, ἐβεβαιώσθη ἡ-
 δὴ εἰς ἡμᾶς πληρέστατα ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Ὀρθοκείας.
 Πόσον ἀνόητος λοιπὸν ἠθέλῃ εἶναι, ὅποιος οὐνάμε-
 νος ἄρ' τὸ ποιῆτε μέσῃ καὶ τὸ παρόντα κακὰ νὰ κά-
 μῃ ἐλαφρότερα καὶ ὑποφερτοτέρα, καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ
 ἀξιώθῃ ἀγαθῶν αἰωνίων, θελήσῃ ἄρ' τὴν αὐτομο-
 νησίαν τε καὶ ἐκεῖνα νὰ ζημιωθῇ, καὶ τὰ παρόντα κα-
 κὰ νὰ κάμῃ λυπηρότερα καὶ βαρύτερα; Ἀλλὰ ὅτι τὸ
 θελόμεν ὁμιλήσει προσφύεσθαι εἰς τὸ τρίτον Μέ-
 ρος τῆς παρῆσης Πραγματείας, εὐδα θελόμεν ἄρ'
 δείξει καὶ πόσον ἐπελειοποίησεν ἡ Ὀρθοκεία τὴν ἡδι-
 κλὴν Φιλοσοφίαν πόσον εἰς τὸτο, ὅσον καὶ εἰς ὅλα τὰ
 ἄλλα λοιπα μέρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4'.

Ἡδοναὶ τῆς Φαντασίας.

Εκείνο ὁποῦ εἶπεν ὁ Ἀνάχαρσις περὶ τῆς γλώσσης, ὅτι εἶναι εἰς τὸν αὐθροπον τὸ χεῖρισον ἐνταῦθα καὶ κάλλισον πρᾶγμα, ἢμπορεῖ νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῆς φαντασίας. Διὰ τί καθὼς τὰ κακὰ καὶ αἱ θλίψεις τῆς ψυχῆς, ὅπως ἠρτῶνται ἢτοι ὅλα ἢ τελάχισον καὶ ἀδυστότερα ἄπο τὴν φαντασίαν, ὑπερβαίναν πολλῶν τῶν μέγαν τὰ φυσικὰ, ἔτω καὶ αἱ ἡδοναὶ, ὅπως ἠρτῶνται ἀπ' αὐτῶν, ἢμπορεῖ νὰ βεβαιωθῆ ὅτι ὑπερβαίναν πολλῶν τῶν μέγαν τὰς ἠρημύνας ἄπο τῶν αἰθουσιῶν· εἴ τι καὶ αἱ ἡδοναὶ τῆς ψυχῆς ἔχον καὶ αὐταὶ καθὼς αἱ θλίψεις, τῶν ἑπιπλῶν αναφορᾶν πρὸς τὸ παρεληλυθός, πρὸς τὸ ἐνεσός, καὶ πρὸς τὸ μέλλον.

Καὶ θεωρεῖται λοιπὸν πρὸς τὸ παρεληλυθός, ἠρτῶνται ἄπο τῶν εἰκόνων ἢ ἐνός αγαθῶν, ὅπως ἀπελαύσαμεν, καὶ ὁποῖα ἢ ἐνθύμησις μᾶς εὐφραίνει ἔστι, ἢ ἐνός κακῶν, ὅπως ἐπαυσε, καὶ ὁποῖα ἀγαπῶμεν νὰ αἰδωθῶμεθα ἔτι τὴν ἀπαλλαγῶν· ἢ ἐνός καλῶν, ὅπως ἐπρέξαμεν, τὸ ὁποῖον μᾶς διηγείρει καθεώραν μὲν τῶν ἀνήμεσίνων ἐνα γλυκὺ αἰθῆμα διαρεσκειᾶς.

Θεωρεῖται δὲ πρὸς τὸ μέλλον, προσέρχονται ἄπο τῶν ἐλπίδων ἢ τῆς ἀπολαύσεως ἐνός αγαθῶν, ἢ τῆς καταπαύσεως ἐνός κακῶν, τὰ ὁποῖα μᾶς τὰ ἀδυσταίνει καὶ τὰ οὕτω ἢ φαντασία ἕσπον τινὰ ὡς παρόντα, μεταφέροντάς μᾶς εἰς τῶν στιγμήν ἐκείνῶν, καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀκολουθήσαν.

Εἰς αὐτάς δὲ τὰς ἐπεσώσας εὐτυχίας ἢ ἐκ τῶν ἡδονῶν ἠρτῶνται ὀλιγώτερον ἄπο τὸ πραγματικὸν αγαθόν, ὅπως ἡδὴ ἀπολαύσαμεν, ἔτι ἄπο ἐκείνου ὅπως ἀντιλαμβανόμεθα εἴ τι τῆς φαντασίας. Ἡ κτῆσις

τῆ πλάτῃ φέρειπειν, ἢ τῷ ἀξιωματῶν, ἢ τῷ τί-
τλων, ἢ τῷ τιμῶν εὐφραίνειν τῷ ψυχῶν ὅχι τῶσιν
δι' αὐτὰ, ὅσον ἔξ τῶ κέρδη, ἢ ἔξ τῶ ἀναπαύσεις,
ἢ ἔξ τῷ ὑπόληψιν, ὅπῃ ἐλπίζει ἔξ τῶν γὰ ἀ-
πολαύσει. Ἐῖτας στρατηγὸς ὅταν νικᾷ, εῖτας τεχνίτης,
ἢ εῖτας σκευαῖος ὅταν φέρῃ εἰς καλῶν ἔκφρασιν εῖτας
ἔργοι μακρᾶς σκευῆς· εῖτας ἐνάρετος ἀνδρῶπος, ὅταν
ἐκτελῇ μίαν καλῶν πράξιν, εἶσαι δὲ θυμότετοι, ὅχι
δι' αὐτὰ καθ' αὐτὰ, ἀλλὰ ἔξ τῷ καλλιτέραν ὑπό-
ληψιν, ὅπῃ ἔξ τῶν ἀποκτῶν, καὶ ἔξ τῶν ἔπαιτον,
ἢ τῶ βραβεῖον, ὅπῃ εἰς τῷ παρεῖσαν ζωῶν, ἢ μὴ
θάνατον ἐπιτεῦθεν ἐλπίζουσι.

Καὶ ἡ γνώσις τῆς ἀληθείας ἀρέσκει εἰς τῷ ψυ-
χῶν καὶ πῶν εὐφραίνει καθ' ὑπερβολῶν· ἀλλ' ἐκτὸς τῶ-
των, ὅπῃ ἔξ τῶ φθάτωμῃ εἰς αὐτῶν μᾶς χρειάζεται
πολλὴ δυνάμις τῆς φαντασίας, εἰς τῶ μάλιστα απαι-
τεῖται ἡ σύγκρισις πολλῶν ἰδεῶν, εἶσαι προσέτι καὶ
πολλὰ σπουδῶν γὰ ἀρέσκει ἢ ἐπίκτισις τῷ γνώστων
αὐτῶ καθ' αὐτῶ μόνον, καὶ ἔχει μᾶλλον καὶ κυρίως
ἔξ τῶν χηῶν καὶ ὠφέλειαν, ὅπῃ ἐλπίζεσσι γὰ λά-
βῃ εἰς αὐτῶ. Πολλῆς δὲ φροσύνης παραίτιος εἶσαι
καὶ ἡ θεωρία τῶ ὠραίων· ἀλλὰ κατὰ ὅπῃ αὐτῶ ἢ εἰ-
φροσύνη ἤρπται εἰς τῶ πῶσιότερα ἀπὸ τῶν συμφω-
νίαν τῶ θεωρημῶν ἀντικειμῶν μετὰ τῶ ἐν τῶ ἰσχυρία
ἐκάστῃ ἐχηματισμῶν ἀρχέτυπον τῶ ὠραίων, εἰς τῶ
μιμητικὰς τέχνας, οἶσαι αἱ καλῶν ὠραίων τέχνας,
συμπλεῖ πολὺ εἰς αὐτῶ προσέτι ἡ σύγκρισις καὶ ἡ
ὀραμῶν συμφωνία τῆς μιμήσεως μετὰ τῶ εἰκόνα τῶ
εἰς μίμησιν ἀδελφωμῶν ἀντικειμῶν. Εἰς ὅλας
ἐνὶ λόγῳ τῶ τῆς ψυχῆς ἰδούσας ἢ φαντασία ἔχει
πλείστω μετοχῶν· καὶ δικαίως ἀρα ἢμπορεῖ γὰ νομι-
θῆ καὶ γὰ ὀνομαθῆ πρῶτον πηγὴ τῆς δὲ δαιμονίας
ἔχ ἢτον, ἢ τῆς κακοδαιμονίας τῶ ἀνθρώπων.

Ἀπὸ θελομῶν ἀγωνιδῆ ὁμῶς ἐπιτεῦσαι γὰ δεῖξωμῶ
τῶν ἔργων ἀρέπει γὰ διοικῆται ἢ φαντασία ἔξ γὰ
ἀπολαύσωμῃ τῶ εἰς αὐτῶ ἰδούσας, μετὰ τῶν αὐτῶ

82 Μέρ. Α'. Τμῆμ. Α'. Φαντασία.

λεπτομέρειαν, ὅπῃ ἐδείξαμεν τὰ μέσα, δι' ὧν τὰ ἀποφύγωμεν τὰς ἀληθινὰς· ἐπειδὴ ὁ φόβος, καθ' ὃν προσορίζονται αἱ ἡδοναί, μᾶς παρίσταται οἰκοθῆν δίκωλάτερα, ὡς ὁ φόβος, καθ' ὃν ἀποφεύγονται αἱ ἀληθινές.

Θέλωμεν εἰπῆ μόνον τούτων, ὅτι ὁποῖος ἐπιθυμῆ τὰ εἶναι ἀδαιμόνων, πρέπει τὰ ἀποφεύγειν Α'. τὰς ἡδονὰς ἐκείνας τῆς φαντασίας, αἱ ὁποῖαι ἐπιφέρουσι μεθ' ἑαυτῶν ὡς πόνον τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως. Ἡ εἰκὼν, φέρειπειν, εὐδὸς κέρδους καὶ αἰχρῆ εἶναι ἡδονικῆ εἰς εὐα φιλάργυρον· ἢ ἰδέα μιᾶς ἐκδικήσεως καὶ ἀδίκης, τέρπει εὐαν ὀργίλον· ἢ ἰδέα μιᾶς αἰσθητικῆς ἡδονῆς καὶ ἀτίμου, ἡδύκει εὐα φιληδονον· πλὴν ἐκεῖνα, ὅπῃ καθ' ἑαυτὰ εἶναι αἰχρὰ, ἀνομα καὶ ἀτίμα, μ' ὅλον ὅπῃ ἡδύων πρὸς καιρον, ἐν ὅσῳ διπλαθὴ ἀκμάζει τὸ πάθος, ἀφ' ἧ ὅμως τὸ κατένασθῆ, ἀφίρην εὐα βαθυτάτον καὶ ὀλεθριώτατον ἴχνος πικροτάτης θλίψεως.

Β'. Πρέπει τὰ ἀποφύγειν τὰς ἡδονὰς τῆς φαντασίας ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι συνερῶν εἰς διέγερσιν, φόβῳ, καὶ αὐξήσιν τῆς ἐπιθυμιῶν. Λί ἐπιθυμίαι ἠθέλων κοιμῶνται, ἢ πύλαχισον ἠθέλων ἡσυχάζῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆ ἀνθρώπου, ἀνίσως δὲν τὰς ἐξυπνεσεν ἢ φαντασία προσφέρουσα πότε τὸ, καὶ πότε ἐκεῖνο τὸ ἀγαθὸν ὑπὸ προσωπεῖον θελκτικώτατον καὶ ἀπατηλώτατον. Ἀλλὰ μ' ὅλον ὅπῃ ἡ θεωρία τῶν τῶν ἀγαθῶν, ὅπῃ συνειθίζει ἢ φαντασία τὰ προσελάζει εἰς τὴν ψυχῆν, εἶναι πρὸς ὥρας ἡδονικῆ, θέλωμεν ὅμως ἰδῆ εἶδη ἐχομύως πόσων κακῶν ἀφορμῆ γίνεται μὲν ταῦτα ἢ ἐντεῦθεν προερχομένη ἀκρασία τῆς ἐπιθυμιῶν.

Ἐκείνας ὅμως τὰς ἡδονὰς τῆς φαντασίας, αἱ ὁποῖαι μὴτε ἔλεγχον συνειδήσεως ἐπιφέρουσι, μὴτε φόβῳ εἰς τὰ αἰχρὰ πάθη χορηγῶσι, πρέπει εἰς ἐναντίας τὰ τὰς διωκόμεν μὲν καθε αουδῆν καὶ ἐπιμέλειαν. Τοιαῦτα δὲ εἶναι.

Α'. Ἐκείναι ὅπῃ γινῶνται ἀπὸ τιμίας καὶ ἐναρέτης πράξεις. Ἐῖνα ἔργον γήναιότητος, δικαιοσύνης, μεγαλοφυχίας, ἀνδρείας, μετεωότητος, καὶ ἐν τῷ πράττειν δαι, καὶ ἐν τῷ ἀνακαλεῖσθαι εἰς τὴν δόξαν, ἀφίνας πάντοτε εἰς τὴν ψυχῇ σὺν αἰδῆμα εὐαρεσκείας καὶ εὐχαριστήσεως, μετὸ ὅποιον δὲν εἰσῆται καμμία ἡδονὴ τῆς ζωῆς.

Β'. Ἐκείναι ὅπου ἀποέρχονται ἀπὸ τῆς ἀσκήσιν τῆς ὀπιδεξιότητος, καὶ ἀγχινοίας. Ολίγας στιγμῆς, λέγει ὁ Γιανσῶν, δοκιμάζει ἡ ψυχὴ ἡδονικώτερας ἀπὸ ἐκείνας, κατ' ἄς δευτέρι κατ' ἑαυτῷ τὸ χεῖδιον, καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν μέλλει γὰ ἐκπλέση κανὼν ἀειεὶς ἀξίολογον· καὶ ἀφ' ἧς ἀχθῆ εἰς πέρας εὐτυχῆς, εὐρίσκει μίαν νέαν ἡδονῇ ἢ ψυχῇ γὰ τὸ ἀνακαλῆ εἰς τὴν διάνοικον. Τὸ ἴδιον ἀπολεθεὶ καὶ δευτῆς προσκτιθεῖσας γνώσεις, τὰς ὁποίας καὶ αὐτῆς εἶναι ἡδονικώτατον γὰ τὰς ἀναμιμνήσκεται, καὶ ποσῶν μᾶλλον, ὅσον ὠφελιμώτεραι, καθολικώτεραι, σπανιώτεραι καὶ δυσκολώτεραι, ἢ κατ' οἶον δῆποισι ἄλλον λόγον ἀξίολογώτεραι ἢ θελαν εἶναι.

Γ'. Ἐκείναι ὅπου ἀποκύπτειν ἀπὸ τῆς θεωρίας τῆς ἀράας. Μία περπὴ πρόσοψις (θεωρεῖ), σὺν μεγαλοπρεπῆς θέαμα, σὺν ἀειεὶς ἀξίολογῆς ζωρηφικῆς, ἢ λιθοξοικῆς, ἢ ἀρχιτεκτονικῆς, μία ἀρμονικὴ μουσικὴ, μία ἐπαγωγὸς τραγωδία, ἢ κωμωδία, ἢ ἀπλῶς ποιήσεις, μία ὑψηλὴ πραγματεία ποιήσεως, ἢ φιλοσοφίας, ἢ ρητορικῆς, ὅλα ταῦτα εἶναι πράγματα, τὰ ὅποια ὄχι μόνον, ἐν ᾧ ἀπολαμβάνονται, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀνακαλεῖνται εἰς τὴν μνήμην, προξενῶν πάντοτε εἰς τὴν ψυχῇ μίαν νέαν καὶ ἀνεκλάλητον ἡδονῇ.

Δὲν πρέπει γὰ ἀπέχεται ἡ φαντασία καὶ ἀπὸ τὸ γὰ ἀνακαλῆ ἐκείνας τὰς ἄλλας ἀθῶας ἡδονῆς, τὰς ὁποίας ἀπέλαυτον, ἢ ἢμπορεῖ γὰ ἀπολαύσῃ ἢ ψυχῇ χωρὶς πίπτειν καὶ χωρὶς ἔλεγχον συνειδήσεως. Μία χαρμώσιμος συλλογισμὸς, μία περπὴ ἀγρευλία, μία ὠξεύγησις διδακτικὴ καὶ ἡδονικὴ εἶναι ἀ-

84 Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Φαντασία.

τικείμενα γλυκείας ευφροσύνης κάθε καιρόν, ὅπως ἀνακαλύπτονται εἰς τὴν μνήμην. Εἰς τὰς ψευδηγοῦσας μάλις αὐτοτέρας ἡδονῆς εἶναι πολλάκις νὰ τὰς ἀνακαλῆ τις εἰς τὴν μνήμην, ὡς νὰ τὰς κάμνη. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀναπλάσματα τῆς φαντασίας, τὰ ὅποια παρ' Ἰταλοῖς ὀνομάζονται castelli in aria (κάσρη ἐναέτια), προξενῶν καὶ αὐτὰ εἰς τὴν ψυχρὴν μίαν γλυκείαν ἡδονὴν, ἢ ὅποια καὶ αὐτὴ εἶναι ἀδῶς ὅποταν ἡ ψυχὴ δεῖν ἐπιδίδωται κατ' ὑπερβολὴν εἰς τοιαῦτα ἀναπλάσματα, ἢ ὅποταν δεῖν δίδεν χάραν εἰς πάθη ἀπειρή καὶ ἀτακτα, ἢ κατ' οἶον δῆποτε ἄλλον ἔσπον παρακτικὰ τῆς ἡσυχίας τῆς.

Τοιαῦτα εἶναι ἡ χησις καὶ κυβέρνησις τῆς φαντασίας εἰς ἀποφυγὴν τῶν κακῶν, καὶ ἐπίκτησιν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, ὅπως ἡμπορεῖ αὐτὴ νὰ προξενήσῃ. Νυνὶ δὲ πρέπει νὰ ἰδῶμεν ποίαν χησιν καὶ κυβέρνησιν πρέπει νὰ κάμνη ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος καὶ τῶν παθῶν δι' αὐτὸ τὸ ἴδιον τέλος.

Τ Μ Η Μ Α Β΄.

Π Ε Ρ Ι Τ Ω Ν Π Α Θ Ω Ν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α΄.

Αρχὴ καὶ Φύσις τῶν Παθῶν.

Ὁ ἀνθρώπος, ἐπειδὴ εἶναι κατεσκευασμένος ἀπὸ τῆς φύσεως μὲν ὡς ὄργανισμὸν λεπτότατον, καὶ ἐκτεθειμένος εἰς τὴν διωκενὴν ἐνέργειαν τῆς ἀντικειμένων, ὅπως τὸν ἀερακυκλόντα, πολλὰ εὐκόλα ἠμπορεῖ νὰ παραχθῆ καὶ νὰ ἀφανισθῆ, ἀίσιως δὲν εἶχε κανένα μίσην, διὰ τὴν νὰ ἐξαγνώσκῃ τὰς ὠφελίμους ἀπὸ τὰς βλαβεράς προσβολὰς τῶν ἀντικειμένων. Τὰ τοῦ μίσητος, τὸ ὁποῖον τὴν ἐχαίρειν ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης τῆς φύσεως, εἶναι ἡ Αἰδητικότης. Αἰσίως μία προσβολὴ ἐξ ἀπαράτητος, ἢ ἄλλως ἐξ ἀπαράτητος καὶ κεραιώσας τὰς σωματικὰς ἰσχύας, τείνει εἰς τὴν νὰ ἐκλύσῃ τὴν ὑφὲν καὶ τὴν ἀρμονίαν τῶν, εὐθύς ἢ αἰδητικότης τὴν εἰδοποιεῖ ὅτι τούτοις ἐξ τῆς ἀληθοῦτος. Ἄν μία ἄλλη τείνη ἐξ ἐναντίας εἰς τὴν νὰ τὰς ἐξασκῆ ἡσυχῶς ἐξ ἀπαιτίας κινήσεως πεπτικῆς καὶ καρδιῆς, καὶ νὰ ἐκτῆ εἰς αὐτὰς τὴν φυσικῶν ἰσχυρῶν, ἢ νὰ τὴν ὑποκαθίστῃ, ὁποῦν ἐξ ὁποιαδήποτε αἰτίας ἠθέλω τὴν χάσῃ, τὴν εἰδοποιεῖ καὶ ὅτι τῆς εὐθύς ἢ αἰδητικότης ἐξ ἀπαιτίας ἐναντίας αἰδημάτων, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἰδρῶν.

Ἄλλ' ἢ ἐσωτερικῆς αἰδητικῆς τῆς ἰδρῶν καὶ τῆς ἀληθοῦτος πολλὰ ὀλίγον ἠθέλε τὸν ὠφελῆσῃ, ἀίσιως δὲν εἶχε ἄπορον, διὰ τὴν νὰ γνωρίζῃ καὶ τὰ ἀντικείμενα, ἐκ τῶν ὁποίων τὴν ἐρχονται αἱ ἰδρῶν καὶ, ἢ αἱ ἀλγεῖαι

προσβολαί. Οὕτως ἤθελε ἄκρῆν τὸ πολὺ πολὺ τὰ
 ἀφέλιμα αἰδήματα ἅπ' τὰ βλαβερά, ὅμως δὲ ἤ-
 θελεν ἢ μὴ μὴτε ἐκείνα γὰ ἰσπολαύσῃ, μὴτε ταῦ-
 τα γὰ ἰσποφύγῃ. Ὁ Θεὸς κοιτᾷ εἰς τὴν διώξιμιν τῶν
 αἰδαίνεσθαι ἐσωτερικῶς τὰ ἰσποτελέσματα τῆς ἐξωτε-
 ρικῶν προσβολῶν, τὴν εἶδ' ἔστι προσέτι καὶ ἐκείνη τοῦ
 γινώσκων τὰ ἀντικείμενα, ἐκ τῆς ὁποίας αὐταὶ ἀφ' ἑρ-
 χονται.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀφέλιμα καὶ βοήθεια πολλὰ
 ἐλλείπει ἢ θελεν εἶναι, ἀνίσως ἰσπόντος τῶν ἀντικειμέ-
 νων, δὲ ἤθελε ἄκρῆν πλέον καμμία ἰδέαν αὐτῶν, ἢ
 τῆς ἰσποτελεσμάτων του. Διὰ τί ἄρα γὰ ἰσδύρη ποιῶν
 ἀντικείμενον γὰ ἐσχυκαλιθῆ, καὶ ποιῶν γὰ ἰσποφύγῃ,
 ἢ θελεν εἶναι χρεῖα πάντοτε γὰ αἰδαίνεσθαι, εἴτ' ἔν γὰ
 ἰσκιμάζῃ πρότερον τὰς προσβολὰς των, αἱ ὁποῖαι ἢ μ-
 πορῶσαν πολλάκις γὰ εἶναι τοιαῦται, ὅπως γὰ μὴ
 τῆς δίδων πλέον καιρὸν ἐκλογῆς. Ἐκεῖνο λοιπὸν, ὅ-
 πως τελειοποιῆ καὶ ἐν τῷ τῷ θαυμαστὸν ἔργον τῆς
 φύσεως τὸν ἀνθρώπον, εἶναι ἡ μνήμη καὶ ἡ φαντασία·
 οἱ ἄνθρωποι ἐνθυμέμενος τὰς ἀπερασμῆνας προσβολὰς, καὶ
 ἀνακαλῶν τὴν εἰκόνα τῆς ἀντικειμένων, ὅθεν αὐταὶ
 προηλθον, ἢ μὴ πορεῖ, καὶ χωρὶς γὰ τὰ ἔχῃ πλέον ἐ-
 γεργεία παρόντα, γὰ κάμη τὴν ἐκλογῆς τῶν καὶ γνω-
 εῖζωντάς τε ἔπειτα ἐκ τῆς ἐγνωσμένων σημείων, ἰσδύ-
 ρει πρὸς τὸ συμφέρον γὰ τὰ ἰσποφύγῃ, ἢ γὰ τὰ ἐπι-
 διώκῃ.

Τὰ ἀντικείμενα λοιπὸν ὅπως τείνουν εἰς σωτήρησιν
 καὶ τελειοποίησιν τῶν ἀνθρώπων, λέγονται ἀγαθὰ· ἐ-
 κείνα δὲ ὅπως τείνουν εἰς ὄλεθρον καὶ ἀφαισμέντα,
 λέγονται κακά. Πολλάκις ὅμως ἀγαθὰ καὶ κακά λέ-
 γονται καὶ αἱ προσβολαὶ αἱ ἀφέλιμα ἢ βλαβεραί,
 ὅπως αὐτὰ κάμη ἐπάνω εἰς τὸν ἀνθρώπον· καὶ ἡ ἡ-
 σση, ἢ ἀλγηδῶν, ἐπὶ αἰδαίνεσθαι ἐξ αὐτῆς ἢ ψυχῆ
 (ὅρα Τμήμ. Α'. Κεφ. Β'). Συμβαίνει μάλιστα καὶ
 πολλαὶ φοραὶς, ὅπως ἡ ἡσση καὶ λύπη (ἀλγηδῶν),
 αἱ ὁποῖαι εἶδ' ἔστησαν εἰς τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τῆς φύ-
 σιν

σιν ὡς μέσα, δι' ὧν νὰ δακρίνη τὰς ὠφελίμης προσβολὰς ἄπο τὰς βλαβεράς, νὰ νομίζονται παρ' αὐτῶν ὡς τέλη· καὶ δὲ τὸ γνωρίζοντας μὴ δὲ πῶς ἠδονῆς τὰ πράγματα, ὅπῃ σιωπελευν εἰς σιωπῆρσιν καὶ τελειότητά τε, νὰ μὴ τὰ ἐπιζητῆ πλέον δὲ τὸ τοῦ αἰτίου, ἀλλὰ δὲ τὴν ἠδονὴν αὐτῶν, ὅπῃ τὸ ὑπόχονται· γνωρίζοντας δὲ πάλιν δὲ πῶς ἀληθόνος τὰ πράγματα, ὅπῃ συυεργῶν εἰς ὀλεθρον καὶ ἀφανισμόν τε, νὰ μὴ τὰ ἀπεφύγη πλέον δὲ τὴν βλάβην, ὅπῃ ἠμπορῶν νὰ τὸ προξενήσων, ἀλλὰ δὲ τὴν ἀληθόνα, ὅπῃ τὸ προέρχεται ἀπ' αὐτῆς. Πόσων σφαλμάτων παραίτιον γίνεται τὸ τοῦ ἀντικαθίστασαι ὡς τέλος ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶναι μέσον, ὅσον εἶναι τόπος ἐσταυθῆ νὰ τὸ ἐξέτασάμεν· ἐδῶ ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ἔτι ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα, δὲ νὰ διορίσωμεν ἀκριβέστερον εἰς πόσα σημαυόμενα, καὶ δὲ ποίους λόγους ἠμπορῶν νὰ ἐφαρμοδῶν τὰ ὀνόματα τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν.

Κάθε πρᾶγμα, ὅπῃ θεωρεῖται παρ' ἡμῶν ὑπὸ χῆμα ἀγαθῶν, παρέχει εἰς ἡμᾶς μίαν φυσικῶν κλίσιν πρὸς αὐτό· καὶ τὸ τοῦ οἰομάζεται ἀγάπη· ἐξ ἐναντίας καθε πρᾶγμα, ὅπου θεωρεῖται ὑπὸ χῆμα κακῶν, μᾶς προξενεῖ μίαν φυσικῶν ἀποτροφῶν· καὶ τὸ τοῦ καλεῖται μῖσος.

Ἡ ἀγάπη καὶ τὸ μῖσος εἶναι τὰ πρῶτόντα πάθη τῶν ἀνθρώπων, εἶναι τὰ ἡλικώτερα, εἶναι ἐκεῖνα, ὅπῃ δικαίως ἠμπορῶν νὰ ὀνομαδῶν θεμελιώδη. Τὸ γνωσκῶν λοιπὸν καλῶς τὴν ἀρχὴν καὶ φύσιν τῶν τῆς δύο πρῶτόντων παθῶν, εἶναι πρᾶγμα ὠφελιμώτατον· καὶ δὲ νὰ τὰ γνωρίσῃ τινὰς καλῶς, πρέπει νὰ θεωρήσῃ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὰς βῆεις ἐξφόρας καταστάσεις, ὅπῃ ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω.

Ἀπίσως ὁ ἀνθρώπος ὅσον εἶχεν ἄλλο, εἰμὴ μόνον τὴν ἐσωτερικῶν αἰσθητικότητα, ἢ ἀγάπῃ τε ἢ φελε περιερίζηται μόνον εἰς μίαν ἀπλῶν ἀρέσκειαν τῆς ἠδονικῶν αἰσθημάτων, ὅπῃ πρὸς τὸ παρὸν δοκιμάζει· καὶ

τὸ μῖσός τε δεῦ ἤθελεν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ μία ἀπλὴ
 δυσαρέσκεια τῆς ἀλγειῶν αἰδημάτων, ὅπως ἤθελεν
 εἶναι ἠναγκασμός γὰ ὑποφῆρη.

Προικισμός ὁμως ἀπὸ τῆς φύσιν μὲ τῆς δυνά-
 μιν πῦ δραγιώσκειν τὰ ἀντικείμενα, ἐκ τῆς ὁποῖων
 προέρχονται αἱ ἠδονικαὶ καὶ ἀλγειναὶ προσβολαί, αἰ-
 δαίνεται ὅτι αὐξάνει μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἢ ἀγάπη καὶ
 τὸ μῖσός τε. Διὰ τί εἰς τῆς ἀρέσκειαν τῆς ἠδονικῶν
 αἰδημάτων προσίδεται μία ἄλλη ἀρέσκεια τῆς ἀντι-
 κειμένων, εἴ ὣν προέρχονται τὰ αἰδήματα, εἴ ἔν
 μία ἰσωπερικὴ ἀναχρῆσις εἰς τὸ γὰ τὰ θεωρῆ, μία
 ἰσωπερικὴ ἠδονή, δι' ὅτι τὰ ἔχει παρόντα ὡσαύτως
 εἰς τῆς μυσάχθειαν (ἀποστροφῆ) τῆς ἀλγειῶν αἰ-
 δημάτων συζύγνυται ἑτέρα ἀποστροφῆ τῆς ἀντικειμέ-
 νων, εἴ ὣν ταῦτα προέρχονται, ὅ ἔστι μία αἰτία, μία
 δυσαρέσκεια, μία ἀθυμία δι' ὅτι ἀναγκάζεται γὰ
 τὰ ἔχη παρόντα.

Ἀνίτως ὁμως δεῦ εἶχε μνήμην καὶ φαντασίαν, αὐ-
 τὰ τὰ πάθν ἤθελεν εἶναι εἰς αὐτὸν ἕτι μᾶλλον πε-
 ρωρισμῶμα· ἕτα τί ἤθελεν περιλαμβανόμενα εἰς μό-
 να τὰ αἰδήματα καὶ τὰ παρόντα ἀντικείμενα, τῆς ὁ-
 ποῖων ἀρξέντων ἐκ μέσων, ἤθελε παύη καθε ἀγά-
 πη καὶ καθε μῖσος. Ἡ φαντασία λοιπὸν καὶ ἡ μνήμη
 εἶναι ἐκεῖται, ὅπως παρρησιάζονται εἰς αὐτὸν τὴν εἰ-
 κόνα τῆς ὠφελίμων καὶ ἐρασῶν ἀντικειμένων καὶ μὴ
 παρόντων, καὶ ἀνακαλῶντας τῆς ἐννοιῶν τῆς ἠδονικῶν
 αἰδημάτων, ὅπως ἐκ πέπων προέρχονται, ὠδύονται
 εἰς αὐτὸν ἐκεῖνῳ τῆς κλίσειν, ἡ ὁποῖα συγκροτεῖ
 κυρίως τῆς ἀγάπην, ὅ ἔστιν ἐκεῖνῳ τῆς ἀρέσκειαν
 εἰς τὸ γὰ θεωρῆ τὴν εἰκόνα τῆς πλείων ἀντικειμένων,
 ἐκεῖνῳ τῆς διωκεῖν ἐπιτρέπειαν πρὸς αὐτὰ, ἐκεῖνῳ
 τῆς ἀποδοῦν εἰς τὸ γὰ τὰ ἀνιχνύειν, ἐκεῖνῳ τῆς εὐ-
 φροσύνην εἰς τὸ γὰ τὰ εὐείσκη. Ἡ φαντασία καὶ ἡ
 μνήμη εἶναι ὡσαύτως ἐκεῖται, ὅπως παρρησιάζονται
 τῶ τῆς εἰκόνα τῆς βλαβερῶν, ἢ δυσαρέσκειαν ἀντικει-
 μένων, καὶ ἀνακαλῶντας τῆς ἐννοιῶν τῆς ἐκ πύπων
 ἄρξεν-

Κεφ. Α'. Ἀρχὴ ἔφύσις αὐτῆς. 89

προερχομένων ἀλγεῶν αἰδημάτων, φέρει εἰς αὐτὸν ἐκείνῳ τῷ ἄποστροφῷ, εἰς τῷ ὁποίῳ συνίσταται κυρίως τὸ μῖσος, τὸ ἐστὶν ἐκείνη ἢ ἀπὸ τῆς γὰρ ἔχη ἔμφοδος τῆς τῶν εἰκόνων, ἐκείνη ἢ διωκτικῆς πρὸς πᾶσι μυσάχθεια, ἐκείνη ἢ ὀπίμονος ἀπεθὶ τῆς γὰρ τῶν ἄπομακρύνη, ἢ γὰρ τῶν ἄποφύγη, ἐκείνη ἢ σετοχωρία καὶ δυσχέρεια τῆς γὰρ τῶν ἀπάντησι ἐκ δούτερε.

Ἀρίστως ἐκαμταν μίαν ἀπειρεσίαν ἀτάλασιν τῶν τῆς δύο παθῶν οἱ Φιλόσοφοι, (οἱ ὅποιοι τῆν εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τῷ ἄδαιμονίῳ ἀγάπῳ, καὶ τὸ πρὸς τὸ κακὸν καὶ τῷ κακοδαιμονίῳ μῖσος τὰ ἐθεώρησαν ὡς δύο κλίσεις ἐνσπαρμύρας ἀπὸ τῷ φύσει εἰς τὸν ἀνθρώπον, ὡς δύο ἁδθεσεις ἐμύτης, ὡς δύο εἶδη φυσικῆς ὀρμῆς) δεῦ ἠθέλων καταφύγη, ὡς ἐτυχον, εἰς τὸσον ματωίας καὶ κενῆς ἐννοιῶν ἐκφράσεις. Διὰ τὸ γὰρ λέγει τινὰς, ὅτι ἢ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τῷ ἄδαιμονίῳ ἀγάπη εἶναι ἐμφυτος εἰς τὸν ἀνθρώπον, εἶναι ἐνσπαρμύρη εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῷ φύσει, εἶναι μία φυσικὴ ὀρμη, εἶναι τὸ ἴδιον γὰρ λέγει εἰς μετὰ πολλὰ λόγια ἢ τὸ πολὺ πολὺ γὰρ λέγει, ὅτι αὐτὴ ἢ ἀγάπη εἶναι εἰς τὸν ἀνθρώπον μία ἁδθεσις, ἢ ὁποία δεῦ εἶναι γνωστὸν πόθεν προέρχεται. Εἰς τὸν ἀνθρώπον λοιπὸν δεῦ εἶναι ἄλλο τὶ ἐμφυτον (ἀσυγχωρητὰ γὰρ μεταχειριδαιμῶ τῶν τὸν ὄρον), εἰμὴ ἢ δύναμις τῆς αἰδανεθαι, τῆς σκέπεθαι, τῆς μεμνηθαι, τῆς βέλεθαι, καὶ τῆς ἐνεργεῖν, φέρει τῆς ὁποίων ἀμιλήσαμῶ καὶ πλάτος εἰς τῷ Ψυχολογίῳ. Ἡ δὲ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τῷ ἄδαιμονίῳ φυσικὴ ἀγάπη, καὶ τὸ πρὸς τὸ κακὸν καὶ τῷ κακοδαιμονίῳ φυσικὸν μῖσος δεῦ εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἀποτελέσματα ἀμεσα τῆς εἰρημύρων τῶν δυνάμεων.

Ἐξηγηθεῖσης λοιπὸν ὑπο τῆς ἀρχῆς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς μίσους, ἐξηγηθῆ ἡθεθὸν καὶ ἢ τῆς ὀπλοίτων παθῶν, τὰ ὅποια κυρίως ἄλλο δεῦ εἶναι, ὅτι μὴ ἴσσοποι καὶ ἀλλοιώσεις τῶν τῆς δύο πρῶτων παθῶν. Ἀρχίζωμεν λοιπὸν ἀπὸ ἐκείνα, ὅπερ κρέμαται ἀ-

πὸ τὴν ἀγάπην, ἐπειδὴ αὐτὴ ἔχει υποκείμενον πρὸς τὸ ἀγαθόν, τὸτο δὲ εἶναι ἢ παρεληλυθός, ἢ συετός, ἢ μέλλον, καὶ τὰς ἢ ἐκείναι τὴν εἶδός, καὶ οἱ φόποι ἄρα καὶ αἱ ἀλλοιώσεις αὐτῆς εἶναι ποικίλαι καὶ ἄφθοροι.

Ἡ ἀγάπη εὐδὸς ἀγαθῶ παρεληλυθότος φθάνει τὴν δὲ ἀρεσκίαν ἢ τὴν δυσἀρεσκίαν, καὶ ὁ ἠθέλε μᾶς ἀρεσκῆ πάντοτε ἢ μνήμη τῆς, ἢ ἠθέλε μᾶς ἀπαρεσκῆ ἢ ἀποβολῆ τῆς. Ἡ ἀγάπη εὐδὸς ἀγαθῶ παρόντος γίνεται δὲ χαρῆσις, δὲ φροσύνη, χαρὰ, ἀγαλλίασις, καὶ τὴν μείζω, ἢ ελάσσω προσβολῶν, ὅπως τὸ τοῖστον ἀγαθὸν κάμνει εἰς ἡμᾶς, ἢ ὅποια ὅπως γίνεται σαφερὰ καὶ ἐκτικῆ, λέγεται ἰλαρότης. Ἡ ἀγάπη εὐδὸς ἀγαθῶ μέλλοντος ἄννα τὴν ὀπιθυμίαν, ἢ ὅποια εἶναι συναδελμική με τὴν ἐλπίδα ἢ με τὸν φόβον· τὸ φῶτον αὐτὴ ἢ ἀπόλαυσις τῆς εἶναι πιθανή, τὸ ὑδύτερον, αὐτὴ εἶναι ἀπίθανος· ἢ δὲ ἐλπίς ἔπειτα λέγεται κυριώτερον πεποίθησις· καὶ ὁ φόβος δυσιτία, καὶ τὸν λογισμὸν (λογερισμὸν), ὅπως εἰς μίαν τοιαύτην ἀπόλαυσιν κάμνωμεν ἢ πρὸς ἀξίας τῆς ἡμετέρων δυνάμεων, ἢ πρὸς ὀπικρίας, ὅπως παρ' ἄλλων προσμύζωμεν.

Ἄν ἡ ἀγάπη ἀφορᾷ μόνον εἰς ἡδονῶν, λέγεται ὀρεξις, λαιμαργία (λιχρεία), ἀσέλγεια, ἀκολασία καὶ πρὸς διαφόρους βαθμούς καὶ πρὸς διαφόρους ἡδονάς, εἰς τὰς ὅποιας ἀποτίθεται. Ἄν ἀποτίθεται εἰς πλῆθη, λέγεται φιλαργυρία· αὐτὴ εἰς τιμᾶς, φιλοτιμία· αὐτὴ εἰς γενῶσι πραγμάτων γενῶν, πολυπραγμοσύνη ἢ περιέργεια· καὶ αὐτὴ τὰ γενᾶ πράγματα φιλῶνται εἰς ἀφροσύνη, ἢ ἀγαίαν ἀπὸ τὸ ἔθος, προξενῶν τὸν σαυμασμόν. Ἄν τέλος ἀποβλέπη εἰς τὸ τίμιον καὶ τὴν ἀρετῶν, ὅσον ἔχει ἴδιον ὄνομα, ἀλλ' ὀνομάζεται ἄντικως ἀγάπη τιμῆς, ἀρετῆς, δικαιοσύνης κτ.

Ἡ ἀγάπη, ὅπως ἔχομεν πρὸς ἑαυτῆς, λέγεται ἀγάπη ἡμῶν αὐτῶν, ἢ φιλαυτία· ἢ ὅποια, αὐτὴ εἶναι συναδελμική ἀπὸ μίαν ὑπερβολικῶν ὑπόληψιν ὅπως ἔχει

ἔχει τὴν ὄψιν αὐτῆς, ὀνομάζεται ὑπερηφάνεια ἢ ἀλαζονεία· αὐτὴ δὲ σιωπῶσινται ὑπὸ μίαν ὑπερβολικὴν ἐπιθυμίαν τῆς τιμᾶσαι αὐτῆς ἄλλων, καλεῖται κερδοδοξία· ἢ ἀγάπη, ὅπως οφείλει ὁ ἀνθρώπος νὰ ἔχη εἰς ὅλους ἐν γῆσι τὰς ὁμοίους τῆς, λέγεται εὐνοια· ἐκείνη, ὅπως ληστείνεται εἰς πρόσωπα διωρησμένα ἢ κρατεῖ τὸ γνηθὸν ὄνομα ἀγάπη, ἢ λαμβάνει τὸ ὄνομα τῆς φιλίας. Ἡ πρὸς τὴν πατέρα ἀγάπη δὲν ἔχει ἴδιον ὄνομα, ἀλλὰ χαρακτηρίζεται μὲ τὸ ἐπίθετον πατριωτικὴ, ἢ λέγεται φιλόπατρις. Ἡ τῶν γονεῶν πρὸς τὰ τέκνα, τῶν τέκνων πρὸς τὸς γονεῖς, τῶν ἀδελφῶν καὶ συζύγων, καὶ ἀπλῶς τῶν συγγενῶν πρὸς ἀλλήλους λέγεται φιλοσοργία, ἢ ἐπισημαίνεται μὲ τὰ ἐπίθετα πατρικὴ, μητρικὴ, ἱϊκὴ, ἀδελφικὴ, γαμικὴ, συγγενικὴ. Ἡ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς ἐτέρας ἐπιθυμία καὶ ὁ ὑπὲρ πάντων ζήλος, λέγεται χεῖρις, ἢ εὐποιία· ἢ ὑπὲρ τῆς διτυχίας τῶν ἄλλων χαρὰ, καλεῖται συγχαρμοσύνη (συνηδέσθαι). Ἡ πρὸς τὰ ὑποκειμένα, ὑπὸ τὰ ὅποια διεργεπίθην, κλίσις εἶναι ἀγάπη, λέγεται δὺγνωμοσύνη. Ἡ κλίσις πρὸς τὰς ἀξίας καὶ προκομμένας ἀνθρώπων, λέγεται ὑπόληψις, σέβας, δὺλάβεια. Ἡ κλίσις πῆλος πάντων, ὅπως οφείλομεν νὰ ἔχωμε πρὸς τὸν ὑπέρτατον Δημιουργόν μας πρὸς λαμβάνει εἰς αὐτῶν ὅλας ὅπως πῆς διαθέσεις τῆς ἀγάπης, δὺγνωμοσύνην ὁπλοδὴ, ὑποταγῆν, τιμῆν, σέβας, δὺλάβειαν, τὰ ὅποια ὅλα τὰ πρὸς λαμβάνει ἢ ὀρθοκεία ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἀγάπης.

Τὰ πάθη, ὅπως γίνονται ὑπὸ τὸ μῖσος, εἶναι καὶ αὐτὰ ὡσαύτως ἄσφορα, καὶ τὴν ἄσφοραν τῶν κακῶν, ὅπως τὰ πρὸς ἄσφον, θεωρημένων ὁπλοδὴ καὶ τῶν καὶ τὸ παρεληλυθός, καὶ τὸ ἐνεσός, καὶ καὶ τὸ μέλλον.

Τὸ μῖσος ἄσφον κακὸν παρεληλυθός, τὸ ὁποῖον μᾶς κακοφαίνεται ἀκόμη δι' ὅτι ὑπαγκάσθημεν νὰ τὸ ὀκνημάσωμεν, εἶναι πίκρα. Τὸ μῖσος ἄσφον κακὸν ἐνεσός, εἶναι λύπη, θλίψις, πρὸς ἀλγία, στενοχώ-
εία,

εία, ἀδημονία (1) καὶ λόγον, ὅπῃ τὸ κακὸν ἠθέλον εἶναι μᾶλλον, ἢ ἥττον αἰδαντικόν· καὶ ὅποταν τὸ πάθος γῆρη ἰκτικόν, τότε λέγεται ἀνία ἢ μελαγχολία. Τὸ μίσος δὲ εἶνα κακὸν μᾶλλον, ὀνομάζεται φόβος· ὁ ὅποιος, ἀν τὸ κακὸν μᾶς παρίσταται ὡς μέγα καὶ ἀφόβητον, μεταβαίνει εἰς κατάπτωσιν καὶ ἀπελπισίαν· εἰ δὲ ἐξ ἐναντίας τὸ κακὸν παρίσταται ὡς μικρὸν, καὶ ἔλαττον τῶν ἡμετέρων δυνάμεων, ὁ φόβος μεταβάλλεται εἰς ἀμέλειαν, καταφρόνησιν, ἐλπίδα (2), θάρρος, ἀνδρείαν, δόλομίαν.

Λίσις τὸ κακὸν συνίσταται εἰς τὴν μακρὰν ἄρκειαν ἐνός καὶ τῶν αὐτῶν αἰδημάτων, ἢ κατάσασις τῆς ψυχῆς τότε λέγεται δυσφορία· εἰ δὲ συνίσταται εἰς τὴν ἔλλειψιν αἰδημάτων καὶ ἰδεῶν ἀρεῶν, ἢ γυναικώτερον εἴπειν αἰδημάτων καὶ ἰδεῶν ἐπαγωγῶν, λέγεται ὀχληρία (πληῆξις). Ἄν εἰς ἔλλειψιν πλῆξτε, δευῖ ἔχει ἴδιον ὄνομα. Ἄν εἰς ἔλλειψιν ἢ ὑποβολῆν τιμῆς, ὀξυδένωσις, ἢ αἰσχύνῃ. Ἄν εἰς συναίδησιν τιμῆς κακῶν πεπραγμῶν, ἔλεγχος συνειδήσεως· ἀν εἰς τὴν δυσἀρέσκειαν, δι' ὅτι τὸ ἐπράξαίμην, μεταμέλεια, ἢ μετανοία.

Τὸ κακὸν, ὅπῃ βλέπομεν εἰς ἄλλους, ἀπορροεῖ εἰς ἡμᾶς τὸν οἶκτον, ἢ τὴν ἀσπλαγχνίαν· τὸ ὅποσον πάθος, ἐπὶ τὴν γῆναται ὑπὸ τῆν θέαν ἐνός κακῶν πεπραγμῶν παρ' ἄλλου, ὅμως μικρῶ καὶ συγχωρητέον,
εἶο-

(1) Οἱ ἄρι εἶποι εἶναι συνήθειαι ἐκφράζονται τῶν ἀκαθάρτων βλαβῶν τῆς λύπης, ὅπῃ δοκιμάζομεν ὅτι εἶνα κακὸν παρον, εἶτ' ἔν ἐνός.

(2) Ἡ ἐλπίς καὶ ὁ φόβος συμπαρακλιθεῖν καὶ τὰ δύο καὶ εἰς τὰ ἀγαθὰ, καὶ εἰς τὰ κακὰ· κυρίως ὅμως τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐλπίδος εἶναι πάντοτε ἠδονῆ, τὸ δὲ τῶν φόβου εἶναι λύπη· ἐλπίζομεν τῆν ἠδονῆν τῆς ἀπολαύσεως ἐνός ἀγαθοῦ, ἢ τῆς ἀποφυγῆς ἐνός κακοῦ· καὶ φοβούμεθα τῆν λύπην τῆς ἐπιλοῦσεως ἐνός κακοῦ, ἢ τῆς ἀποφυγῆς ἐνός ἀγαθοῦ, ἐπὶ ἐπιθυμῶμεν.

ονομάζεται συμπάθεια. Τὸ κακὸν, ἐπεὶ γίνεται ἡμῖν παρ' ἄλλω, ἐγείρει εἰς ἡμᾶς τὴν ὀργὴν, τὸν χόλον, τὸν θυμὸν, τὰ ὁποῖα πάθη, ὅποτεν ἔσθ' ἄλλω πολὺν καιρὸν, γίνονται ἐκεῖνο ὅτι κυριώως καλεῖται μῖσος ἢ μῆτις. Ἄν τὸ μῖσος μᾶς κινήσῃ ἐπιθυμῶν τὸ κακὸν τῶν ἄλλων, ὀνομάζεται δύστοια, κακοφθία· εἰ δὲ μᾶς κινήσῃ ἐπιθυμῶν τὸ καλὸν τῶν ἄλλων, φθόνος ἢ ζηλεία· εἰ δὲ ὁμοῦ εἶναι μόνον μίαν ἐπιθυμίαν δυσαρέσκεια οἷον ὅτι βλέπομεν εἰς τὴν τιμὰν καὶ εἰς τὴν βραβύτητα εἰς αὐτὸν ἀνάξιον, ἢ εἰς τὴν δόδοκίμην εἰς αὐτὸν κακὸν ἐγχείρημα εἰς ὅτι ἀτίμητον ἀνθρώπον, τὸτο λέγεται ἀγανάκτησις.

Ἐδῶ δὲν κάμνομεν ἄλλο, ἀλλὰ ὑφαίνομεν ἀπλῶς τὴν ψευδογίαν, ὅπως εἶπεν, τῶν παθῶν, καὶ ἔτι τὸτο τὰ ἀπερνεύμεν ἐπιπροχάδω· τὰς δὲ μερικωτέρας ιδιότητες τὰ κατ' ἐξῆς, θέλουμεν τὰς δεῖξειν, ὅταν ὁμιλήσωμεν ἑκατέρωθεν ὅτι αὐτῶν (1).

Πρό-

(1) Εἰς τὴν γενεαλογίαν τῶν παθῶν δὲν ἐφύλαξαν εἶναι οἱ Φιλόσοφοι τὴν αὐτὴν τάξιν. Ὁ Τίμαιος, τὸν ὁμοῦ τὸν ἡγεμόνα· οἱ Στωϊκοὶ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, πέντε πρωτόγονα πάθη τὴν ἐπιθυμίαν, τὸν φόβον, τὴν χαρὰν, καὶ τὴν λύπην. Οἱ Ἀριστοτελικοὶ διεσέλασαν εἰς ἐναυτίαν τὰς δύο ὀρέξεις θυμικὴν καὶ ἐπιθυμητικὴν. Ὁ Καρτεσιος ἀγάπην καὶ μῖσος, τὸ δὲ τὸ δάμνην, εἰς τὸν τὴν τιμὴν (σέβας) ἢ τὴν κατὰ φύσιν, τείτον τὴν ἀγάπην, καὶ τὸ μῖσος, ἀπὸ τῆς ὁποῖα παραγί, κατὰ τὰς ἑκατέρωθεν ἀναφορὰς, ὅλα τὰ ἐπιλείπει. Ὁ Μαξιμιλιανὸς υποδέτεται καθὼς ἡμῖς τὴν ἀγάπην καὶ τὸ μῖσος· ὁ δὲ Βίλλιος (Willis) τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν λύπην. Ὁ Χέββιος (Hobbes) γνωρίζει εἰς ἀγάπην καὶ μῖσος, τὴν ὀρέξιν, τὴν ἐπιθυμίαν, τὴν ἀγάπην, τὴν ἀποστροφὴν, τὸ μῖσος, τὴν χαρὰν, καὶ τὴν λύπην. Ὁ Σφαπτερσβυριος (Shaphesbury) δεῖται εἰς ἀφωτόγονα πάθη, καθὼς ὁ Τίμαιος, τὴν ἐπιθυμίαν, τὴν ἀποστροφὴν (αἰτὶ τὸν φόβον), τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην. Ἡ ἀγάπη κατ' αὐτὸν εἶναι συγκατεμένη ἀπὸ ἐπιθυμίας καὶ ἐπιλείπει· τὸ δὲ μῖσος ἀπὸ ἀποστροφῆς καὶ φόβου. Ὁ Λωκίος παραδέχεται εἰς ἀφωτόγονα πάθη πέντε, ἀγάπην, μῖσος, ἐπιθυμίαν, χαρὰν, καὶ λύπην. Ὁ Χιτχέσων (Hutcheson)

Πρέπει ὁμῶς γὰρ ἀδαιρησίμως, ὡς εἴρηται εἰς τὴν Μεταφυσικῶν (Μέρ. Α'. Τμήμ. Β'. Κεφ. Γ'. Ἀ' ρ' θρ. Γ'), ὅτι τὰ πάθη μὴτε ὅλα, μὴτε πάντοτε τείνουν εἰς τὸ ὑποκειμένον τῶν μὲ τὴν αὐτὴν ὀρμὴν, ἀλλὰ αὐτὴ ἢ ὀρμὴ εἶναι μείζων ἢ ἐλάσσων καὶ λόγον ὅτι τὸ ὑποκειμένον παρίσταται εἰς τὴν φαντασίαν ὑπὸ μορφῆν κακῆ μείζονος ἢ ἐλασσονος.

Ὅποταν ὁ ἀνθρώπος δὲν βλέπῃ εἰς εἷα ἀντικείμενα μὴτε ἀγαθὸν μὴτε κακόν, ἢ βλέπῃ μόνον εἷα ἀγαθόν ἢ εἷα κακόν μικροτάτων καὶ φροντίδος ἀνάξιον, τότε ἢ κατὰσσις τῆς ψυχῆς εἶναι ἀδαφροεῖα, ἢ ὁποῖα εἶναι ἑλλειψίς κινήσεως εἴτ' ἐν ἀλλοιώσεως, ἢ πλάχισον ἑλλειψίς κινήσεως ἀποχρώσεως.

Ἄν τὸ ἀντικείμενον παρίσταται ὑπὸ μορφῆν ἀγαθῆ, ὁμῶς μικρῆ, τότε ἀρχίζει γὰρ ἀναφαίνεται ἐκείνη ἢ ἐσωτερικὴ κίνησις, εἶναι ὁμῶς μικρὰ καὶ ἀδυναμίας, καὶ οὐτὶ πάθος καλεῖσθαι ἀδυνατόπερον ἡσθεῖς ἢ ὀδύνη, αὐτὸ καλὸν εἶναι ἐν τῇ ἀπολαύσει καὶ ῥοπῇ, κλισίς, ὀπιρρέπεια, αἰσῶς εἶναι ἐν ἐλπίδι.

Τὸ πάθος ἀρχίζει γὰρ ἡσμορφῆται, ὅποταν τὸ ἀντικείμενον παρίσταται ὑπὸ προσωπεῖον τινὸς ἀγαθοῦ μεγάλου, εἰς ἕσπον ὅτι γὰρ φέρεται ἢ ψυχὴ ἐπ' αὐτὸ μὲ ζωνρότητα καὶ ὀρμῆν. Καὶ ἂν ἢ φαντασία τὸ ἀδαιρητὴ ὡς ἀγαθὸν μίγισον, ἀναγκαῖον, ἀπαραίτητον, τότε τὸ πάθος ἀναπτύσσεται μὲ ὄλβω τὴν σφοδρότητα ὅλαι αἰ λοιπαὶ ἡσθεῖσεις εἰς αὐτὸ μεταβάλλονται ἄλλο ἀντικείμενον ἢ ψυχὴ δὲν ἢμπορεῖ γὰρ
θεω-

τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἀποροφῆν. Ὁ Χαρτλέϊς (Hartley) παραδέχεται περὶ τὰ πάθη ἡδονικὰ, ἀγαθὸν, ἐπιθυμίαν, ἐλπίδα, χαρὰν, ἡδῶσαν ἀνάμνησιν ἢ πένυ λυπηρὰ, μῖσος δηλαδὴ, ἀπερηρῆν, φόβον, λύπην, ἢ ἀσθὴ ἀνάμνησιν. Μίαν πλείον ἐκπαικῆν ἐκδοσεύ πένυ τῆς ἡσθεῖσης ἡσθεῖσιων, ἢμπορεῖ τινὰς ἐκ τὴν ἰδῆ εἰς τὴν Ἡθικῶν τῷ Π. Σηλίω (Βιβλ. Α'. Κεφ. 8.)

θωρῆ, εἰ μὴ μόνον αὐτὸ εἰς αὐτὸ ἔχει πετώσα καὶ πιδώσα, καὶ μία βάσιμος καὶ ἀνησυχία καθολικὴ τὴν παράττει, ἕως ὅπου ὄσον φθάσῃ εἰς τὸ ἀποκρίσθαι. Ἄφ' οὗ τὸ πάθος καταπίσῃ εἰς τούτον τὸν βαθμὸν, ὀνομάζεται ἐνθουσιασμός· καὶ ἂν φθάσῃ εἰς ὑπερβολὴν, καὶ μάλιστα ἂν ἔχη μίαν ἀλογον ἀφορμὴν, τότε καλεῖται φαντασιασμός, φθασφωρα, μαγία.

Ὅμοιοι καὶ ἴσοι χιθδὸν εἶναι καὶ οἱ βαθμοὶ τῆς μίσεως, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ἀνδίας, καὶ ἀποστροφῆς, μεταβάλλει ἔπειτα εἰς μυσάχθειαν καὶ βδελυγμὴν καὶ κατατῆρα εἰς φρίκην καὶ λόγον ὅπου τὸ ὑποκείμενον παρίσταται εἰς τὸν ἑν ὑπὸ προσωπεῖον ἐνός κακῆ μικρῆ, ἢ μεγάλης, ἢ μεγίστης.

Εἰς αὐτὰς τὰς φθασφωράσεις ἢ φαντασία ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μεγαλωπιάτων μετοχῶν, καὶ ἐκτὸς τῆς πρώτης ἐκείνης κινήσεως, ἢ ὁποῖα ἀπενέμεται εἰς τὴν αἰδήσιν, τὰ λοιπὰ ὅλα κρέμονται ὡς τὰ πολλὰ ἀπὸ ἐκείνου τῆς δυνάμειν, μετὰ τῆς ὁποῖας συνυφίσταται ἢ φαντασία εἰς τὴν μεγαλιότητα εἰς τὴν ψυχῆν καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ. Ὅσον ὅλη ἢ φθῆ τῆς φρονίμου ἀνθρώπου θωρῆς ἢμπορεῖσεν εὐκολὰ εἰς ἀναχθῆ εἰς μόνου τῆς διοικητικῆς φαντασίας, καὶ εἰς συσπλῆξιν εἰς εἰς μόνον Τμήμα.

Διὰ τὴν μὲν μακροθυμίαν ὅμως πολλὰ ἀπὸ τῆς πρῆμιμῆς μεθόδου, ἐσοχάδημῃ, ὅτι ἔαρεπε εἰς καμωμῆ εἰς ἐξοχρεῖσθον Τμήμα φθῆ τῆς παθῶν. Εἶναι παντὶ ἀπόδηλον, ὅτι ἡ διοίκησις τῆς φαντασίας θέλει κάμῃ χρεία εἰς ἔχῃ εἰς ἀνάγκης τῶν καὶ εἰς τῆς τὸ Τμήμα. Τὸ πάθος καθ' ἑαυτὸ ἄλλο ὄσον εἶναι, φθῆ μία κίνησις φυσικὴ τῆς ψυχῆς, ἢ ὁποῖα φέρεται ἐπὶ τὸ ἀγαθόν, ἢ φθῆ εἰς τὸ κακόν. Ἡ τέχνη λοιπὸν τῆς διοικῆσαι τὰ πάθη συνίσταται ὅλη εἰς τὸ εἰς κάμῃ εἰς μὲν ἀποβάλλωνται εἰς τῆς ψυχῆς ἄλλα ἀγαθὰ, εἰμὴ μόνον ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἀληθινὰ καὶ πραγματικά, καὶ εἰς ἐμποδίσει τῆς φαντασίας ἀπὸ τὸ εἰς φθασφωρῆ εἰς τῆς ψυχῆς ὡς ἀγαθὰ

Θὰ ἀληθινὰ καὶ πραγματικά ἐκεῖνα, ὅπῃ εἶναι ψυ-
δὴ καὶ φαινόμενα.

Εἶναι λοιπὸν καταφανέστατον ἐκ τῶν εἰρημίων πό-
σον μάταιοι καὶ ἀλογοὶ εἶναι αἱ βλασφημίαι, ὅπῃ
κάμνω τινὲς ἐναντίον τῶν παθῶν· καὶ πόσον ἀλογώ-
τεροι εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπῃ ἠθέλον νὰ ἐξορίσων ἀπὸ
κράτος τὰ πάθη ἀπὸ τῆς ἀνθρώπινου καρδίας. Δια-
τί τὸ νὰ ἀφαιρέσῃ τινὰς τὰ πάθη ἀπὸ τὸν ἀνθρώ-
πον, εἶναι τὸ αὐτὸ νὰ τὴν ἀφαιρέσῃ τῆς αἰθνητικότη-
τα, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὡς ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς πηγάζ-
ουν, καὶ νὰ θέλῃ νὰ τὸν κάμῃ εἰς ἀσέλεχος (κητ-
ζρον), ἢ εἰς ἀλίδον. Τὰς ἀταξίας τῆς φαντασίας
πρέπει νὰ τὴν ἀφαιρέσων, ὅστις τῆς φαντασίας πρέ-
πει νὰ διοικήσων καλῶς καὶ νὰ τὴν διορθώσων, ἵνα νὰ
μὴ παρῆσθῃ εἰς τῆς ψυχῆς ὡς ἀγαθὸν ἢ κακόν,
εἰ μὴ μόνον ἐκεῖνο, ὅπῃ τῶντι εἶναι τοῦτον. Τῆς
κατρωθέντος, πρέπει νὰ ἀφίνωμῃ εἰς τὰ πάθη
τῆς δέσσαν ἰχώ· ἐπειδὴ τότε δεῖ προξενῆν ἄλλο,
καθὼς ὠφέλειαν· ἐπειδὴ τότε εἶναι ὡσανὺ οἱ ἀνεμοὶ
εἰς τὸν ναυτὴν, οἱ ὅποιοι ὅταν φυσῶν ὀπιπιδείως καὶ
τακτικά, πόσον ἀτυχέστερα καὶ ταχύτερα τὸν κάμνω
νὰ ταξιδόσῃ, ὅσον σφοδρότεροι ἠθέλων εἶναι (1).

Αὐτὴ μάστιξ ἢ σπέρεια εἴτ' ἔν δραστηριότητος τῶν
παθῶν εἶναι ὄχι μόνον ἐπωφελὴς, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαίη
εἰς τὸν ἀνθρώπον. Ἡ ἀδρανεῖα, ὅπῃ ἔχει τόσιον ἰ-
χώ εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον, δεῖ ἔχει ὀλιγωτέρων
εἰς

(1) Τὰ κελὰ, ὡς προξενίται καὶ εἰς τὸ κατὰ μέρος καὶ εἰς
τῆς κοινότητι ἀπὸ τῆς σφύρας πάθη, ἔπῃ διδιδύκονται ἀπὸ τὸν ὀρ-
θὸν λόγον, καὶ ἀπειθμῆ καὶ καὶ ἀποδείχῃ κατὰ πλείους ὄψε πολ-
λων παραδειγμάτων ὁ Ἑλλήτιος (ἐν τῶν πειρ Πιστάματος Συγ-
γραμμάτι Ομιλ. Γ'. Κεφ. 6. 7.) καὶ ἐν γένει ἠμπερῶμῃ καὶ
εἰπώμῃ, ὅτι πολλὰ ἀπειθμῃ εἶναι αἱ μεγάλα σφύρας, ὅπῃ
δεῖ ἐκκηθῆσαν, εἴτ' ἔν δεῖ παρήχθῆσαν ἀπὸ κακῆς πάθος ἰχ-
ροῖ.

Κεφ. Β'. Ἀγάπη ἔ μῖσος ἡμῶν αὐτ. 97

εἰς τὸν ἡθικόν. Κάθε ἀνθρώπος ἀνδίσταται εἰς τὸν κόπον, καθὼς καὶ φυσικὸν σῶμα εἰς τὴν κίνησιν· εἰς ἕναν εἶναι ἀναγκαῖος εὐαῖς ὠδισμὸς, εἰς ἄλλον εἶναι ἀναγκαῖον εὐα πάθος, ἕνα γὰρ τὸν ἐξυπνίσῃ καὶ γὰρ τὸν διγάλην ἀπὸ τῆς ἀργίας. Ἡ παρουσία εὐαῖς κακῆ, τὸ ὁποῖον τὴν κάμνει τῆς ὑπαρξίν ὀχληραν, ἢ θεῖα εὐαῖς ἀγαθῆ, τὴν ὁποῖαν τῆς εὐαῖς ἔρησιν ὅσα ἡμπορεῖ γὰρ τῆς ὑποφέρει χαλεπὴν παραχλῆν, εὐα μῖσος ἐπομῶως ἐκείνη τὴν κακῆ, τὸ ὁποῖον γὰρ ὑπερβίβει τῆς εἰς τὴν κόπῃς ἀνδίσασιν, μία ἀγάπη τῆς τῆς ἀγαθῆ, ἢ ὁποῖα γὰρ ὑπερβάλλει τῆς εἰς τῆς ἀργίας ὀπρρέπειαν, αὐτὰ ἀπαιτῶνται ἀναγκαῖως ἕνα γὰρ τὸν κίνησιν εἰς τὸ γὰρ ἐνεργῆ, ἕνα τὴν χαλεπὴν τῆς ἡθελῆς ζῆ εἰς μίαν παυτοτείνῃ ἀπραξίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἀγάπη ἔ Μῖσος ἡμῶν αὐτῶν.

Ἡ ἀγάπη ἡμῶν αὐτῶν εἶναι τὸ πρῶτον καὶ φυσικώτερον πάθος, ὅπερ ἔχομεν. Ἀπὸ τῆς πρῶτης σιγμῆς, ὅπερ ἀρχίζομεν γὰρ λαμβάνομεν συνείδησιν, εἶτ' ἐν συνείδησιν τῆς ὑπαρξείας μας, ἀρχίζομεν ἐν ταύτῃ καὶ γὰρ φιλοῦμεν, ἕπος εἰπεῖν, εαυτῶς. Ἐπειδὴ γὰρ αἰδανέται τις ὅτι ὑπάρχει, καὶ γὰρ μὴ ἀγαπᾷ γὰρ ὑπάρχει καλῶς, ἡθελον εἶναι δύο πράγματα ἀσυμβίβασα, καὶ μάλιστα προδήλως ἀντιφατικά. Διὰ τὴν τὴν γὰρ μὴ ἀγαπᾷ τις γὰρ ὑπάρχει καλῶς, ὅσοι γὰρ μὴ ἔχη ἡδονῆν γὰρ ἀπολαμβάνῃ μίαν ὑπαρξίν ἡδονικῶν, ἡθελον εἶναι τὸ ἴδιον ὡς αὐτὸ γὰρ μὴ ἔχη ἡδονῆν ἐκείνη, τὸ ὁποῖον ἡδύει.

Ἡ ἀγάπη ἡμῶν αὐτῶν, κοντὰ ὅπερ εἶναι τὸ φυσικώτερον πάθος, εἶναι προσέτι καὶ τὸ δικαιότερον· εἶ-

πειδὴ εἰς ἡμᾶς δεῖ εἶναι ἄλλο οἰκειότερον ἢ τὸ ἡμᾶς αὐτῆς. Ἐγὼ θελω εἶπῃ καὶ ὠθελαστότερον· ὅτι δηλαδὴ αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ ἀναγκαϊότερον εἰς τὴν τάξιν τῆς φύσεως· ἐπειδὴ κἀνεὶς δεῖ ἠθελεῖν ἀναδεχθῆ τὴν ἐπιπλέον φροντίδα γὰρ συμπιρήσῃ τὸ εἶναι τε, αἰσῶς δεῖ ἀγαπήσασθαι ἑαυτὸν.

Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἀγάπη ἡμῶν αὐτῷ ἢ ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἀπακτος, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ, εἰς τὰς ὁποίας ἡμπορεῖ γὰρ μᾶς φέρῃ, εἶναι προσηγμένως δύο· ἢ μία τὸ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ συλλάβωμεν ὡς ἡμῶν αὐτῷ μίαν ὑπόληψιν μεγαλητέραν ἢ τὸ πρέπον· ἢ ἄλλη τὸ νὰ μᾶς κάμῃ νὰ φροντίζωμεν ἄρ' τὸ ἡμέτερον εὖ εἶναι μὲ ἀδικίαν καὶ ζημίαν τῷ ἄλλῳ.

Εἰς τὰς δύο αὐτὰς ὠθελάσεις ἡ ἀγάπη ἡμῶν αὐτῷ λαμβάνει ὠθελαστότερον τὸν τίτλον τῆς φιλαυτίας, καὶ ἐναντίον εἰς αὐτὴν ἄποτείνονται αἱ πικραὶ καὶ εὐλογοὶ κατηγορίαι, ὅπως ἀναγνωσκόμεθα εἰς τὰς Φιλοσόφους καὶ Ἡθικὰς ἐναντίον εἰς ἐκεῖνο, ὅπως αὐτοὶ συγκεχυμένως ὀνομάζον ποτε φιλαυτίαν, καὶ ποτε ἀγάπην ἡμῶν αὐτῷ.

Διὰ νὰ ἀφαιρέσωμεν ταύτην τὴν σύγχυσιν, πρέπει νὰ κάμωμεν μίαν ἁριστολῶ μετὰξὺ τῆς ἐνός καὶ τῆς ἄλλης, ὀνομάζοντες ἀγάπην ἡμῶν αὐτῷ, ἐκεῖνὴν τὴν δικαίαν, εὐλογον, καὶ ἀπαραίτητον ἀγάπην, ὅπως ὀφείλει καθεὺς νὰ ἔχη εἰς ἑαυτὸν· καὶ φιλαυτίαν, ἐκεῖνὴν τὴν ἀγάπην τὴν ἀπακτὴν, εἰτ' ἔν' ἄλογον, ἢ ὁποία μᾶς κάμνει ἀλαζόνας εἰς ἑαυτὸς, καὶ ἀδίκως πρὸς τὰς ἄλλας. Ἐν τῷ παρόντι ὅμως ὡς τὸ πρῶτον μόνον θελωμεν ὁμιλήσει ἐνταῦθα, ἀφίοντες νὰ ὁμιλήσωμεν ὡς τὸ δεύτερον ἐν τοῖς ἑξῆς.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Αγάπη ἡμῶν αὐτῶν.

Δύο πράγματα ἔχει σκοπὸν ἡ ἀγάπη ἡμῶν αὐτῶν, τὴν σωτηρίαν διπλαθὴ καὶ τὴν τελειότητα τῆς ἡμετέρας εἶναι. Εἰς τὸ πρῶτον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ φροντίζωμεν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπου ἀπαιτῶνται εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς, καὶ γὰρ ἀποβάλλωμεν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπου μᾶς πι ἐπαπειλῶν. Εἰς τὸ δεύτερον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ φροντίζωμεν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπου ἠμποροῦν νὰ βελτιώσῃ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ γὰρ ἀποβάλλωμεν τὰ ἐναντία.

Ὡς πρὸς τὴν σωτηρίαν λοιπὸν, ὅσον εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος ἡ ἔσφρη, ἄλλο τόσο ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἐπιζήμιος ἡ ποιότης καὶ ἡ ποσότης τῆς κακῶς ἀρα ἀγαπᾷ ἑαυτὸν, ὅποιος αἰτας δὲλος τῆς λαμῆ καὶ τῆς κοιλίας, δεῖ νὰ ἀπολαύσῃ μίαν ἡδονὴν προσωρινὴν, βραχυῶς τὴν ζωὴν τῆς, ἢ τὴν κατασαινεῖ ἀθλίαν, ἀπεκτῶντας πᾶσιν καὶ ἀδουείας. Βλαπτει τὸ σῶμα ἡ ὑπερβολὴ τῆς κόπης, πλὴν καὶ ἡ συνεχὴς ἀργία καὶ ὀκνηρία δεῦν εἶναι ὀλιγώτερον ἐπιβλαβής· ἡ κίνησις λοιπὸν καὶ ἡ ἡρεμία, ἡ ἐργασία καὶ ἡ ἀνάπαυσις πρέπει νὰ συγκερῶνται καὶ τὸ δέον. Ἡ αἰσῆσις καὶ ἡ δόχουσις εἶναι ἀναγκαῖα ἐκ δόχουσιμάτων καὶ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ κατάχρησις τῆς ὑπερβολικῶν ἢ ἀτάκτων ἡδονῶν γίνεται πολλὰκις αἰτία φεικωδῶν δεινῶν. Κενεῖας λοιπὸν δεῦν εἶναι τόσο ἐχθρὸς εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς, ὅσον εἶναι εἰς τὸν ἀγαλλίωπις καὶ ἀδούφρων φιλήδονος.

Καὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ἐπιμέλεια τῆς υγείας ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἀτακτὴς, ὁπότεν εἶναι ὑπερβολικὴ. Δύο ἀκρα ἐναντία ἀδουήματα εἰν τῆς εἰς τῆς ἀδουήπις, δεῖ τι εἶναι τινὲς, εἰ ὁποῖοι καταφρονοῦν καθε κίνδυνον· βασιανίζομεν δεῦν ἀδουείας, δεῦν τῆς μέλει τί-

ποτες, ἀπωθῆνται μὲ πεισμονῶν καθε ἰατρικόν. Εἶ-
 γαι ἄλλοι πάλιν, οἱ ἐπεισοὶ ἐξ ἐναντίας φοβῶνται
 καθε ἀρῆγμα· εἰς καθε ᾠδαμικρῶν ἀδύσειαν τομί-
 ζοῦνται ἀποθαρμῆοι, καὶ ζῶν μὲ μονὰ τὰ ἰατρικὰ.

Ποῖοι ἀπὸ τῶν δύο εἶναι κατηγορητοί, εἶναι δύσ-
 χολον γὰ διοριδῆ. Ὡς πῶσον κανενα ἄλλο δεῦ ἡμ-
 πορεῖ γὰ μᾶς φέρη εἰς τὰ δεῖνα τῶσον εὐχολα, ἔσον
 τὸ γὰ τὰ καταφρονώμῃ πολλὰ, καὶ τὸ γὰ τὰ φοβόμε-
 θα ὑπερβολικὰ. Καὶ μία σιδήρη κράσις, καὶ μία ἡ-
 ρακλειος ἀνδρία ὑποκύπτων τέλος πάντων εἰς τὰς ὑ-
 περβολικὰς ἀταξίας. Ἀλλὰ καὶ τὸ γὰ ζυγιάζῃ πάλιν
 τινὰς καθε βῆκαν, γὰ μέγα καθε ρόφημα, γὰ ἀ-
 ειδημὴ καθε βῆμα, γὰ ἔχη τὸ δάκτυλον καθε σιγ-
 μῶν εἰς τὸν σφιγμόν, γὰ ἔχη πάντοτε τὴ θερμομε-
 ρον εἰς τὸ πλάγι, καὶ αὐτὰ μὲ τὸν καιρὸν ἀδιωατί-
 ζῃν καὶ ἀφανίζῃν καὶ κράτος καὶ τὰς πλέσων ἰχυράς καὶ
 ἀτυχεῖς κράσεις. Ἡ Ἰατρικὴ εἶναι, γαί, πολλὰ μα-
 κρῶν ἀπὸ τὸ ἀλαθρασον· ἡ Ἀνατομία ὅμως, ἡ Φυ-
 σιολογία, ἡ Χημικὴ, ἡ Βοτανικὴ, αἱ ᾠδαμικήσεις,
 ἡ πειρα πῶσον ἡ ἰδία, ὅσον καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἡμπερην
 γὰ ἔωσεν πολλὰ μέσα εἰς ἐναν ἰατρὸν, καὶ γὰ γνω-
 εῖση καὶ γὰ θερπύση τὰ πάθη, τὰ ὅποια δεῦ ἡμ-
 πορεῖ γὰ τὰ εὐρη καθε ἑαυτὸν ἐνας, ὅτῃ εἶναι ὑπε-
 ρκυβῆος ὅλων τῶν τῶν γνώσεων. Τὸ γὰ καταφρονώ-
 μῃ λοιπὸν πλείως τῶν Ἰατρικῶν εἶναι ἐνα σφάλ-
 μα· ἀλλὰ καὶ τὸ γὰ καταπειβόμεθα πάλιν μὲ ἀδύ-
 κοπα ἰατρικὰ, γὰ κρατῶμῃ πάντοτε τὸν ἰατρὸν εἰς
 τὸ πλάγι, γὰ μῶν πολμῶμῃ μήτε γὰ ἀναπιδύσωμῃ
 χωρὶς τῆν ἀδεια τῶν ἰατρῶν, εἶναι ἀρά γε ἐπαινεταί-
 προν; Ἐπίσης λοιπὸν κακῶς ἀροοεῖ ᾠδαμ ἑαυτῶ, ὅ-
 ποιος πίπτει εἰς τῶν μίαν, ἢ εἰς τῶν ἄλλων τῶν
 τῶν ὑπερβολῶν· πλῶν ὁ δόπρος εἶναι πλέσων ἀξιο-
 θρημῆτος, ἐπειδὴ μὲ τὰς ἀνεσυχίας τῆ ἀποκαθίσταται
 ἐξ πάντων ὀυσυχῆς. Ταῦτα μῶν ᾠδαμ τῆς σωτηρη-
 σεις.

Εἰς δὲ τῶν κινδύνους τῆς ζωῆς δύο ἄσάυτως ὑπερ-
 βο-

βολαὶ ἠμπορῶν γὰρ εἶναι. Διὰ τὴν καὶ τὰς τινὲς μὲν τὰς καταφρονῶν ἀπροσοχήτως, καὶ πολλάκις ἀφανίζονται εἰς αὐτὰς· ἄλλοι δὲ τὰς φοβῶνται καὶ ὅπως ἐκ ἐστὶ φόβος, ἢ ὅποταν ἀδικηκλωθῶν ἀπὸ αὐτῶν, πῶνται πῶν, ἐπὶ καὶ διωκόμενοι εἶτι, δεῦν ἠμπορῶν γὰρ εὐ- γῶν ἀπὸ αὐτῶν. Ὁ φρόνιμος ὁμοῦς τῶνται, ἰξῶνται γὰρ τὰς παλαιότησιν ἀπὸ τῶν γὰρ ἐκπεθῆ εἰς αὐτὰς· καὶ, καταφρονῶντας τὰς φημισσιακῶν, δυσωπεῖται ἐμφρό- νως τὰς ἀπραγματικῶν. Ὅποταν ὁμοῦς ἀπροσοχήτως ἀδικηκλωθῆ ἀπὸ αὐτῶν, βῶνται ὅλας του τὰς διωκ- μένους δὲ γὰρ ἐλευθέρωθῆ· τὸ τελευταῖον ἐπὶ χάσει, εἶναι ἢ ἐλπίς, τῶν ὅποιαν μάλις αὐτῶν τῶν χάσει ποτὶ· καὶ καίεται, μὰ δεῦν ἀδύναται, καὶ τῶν ποι- νῶν παρομιῶν· ἀλλὰ πῶν τῶν δέλομῶν ὁμιλῶν εἰς ἄλλον τύπον.

Ἐπὶ δὲ τῶν δέλομῶν ἀπαρτῆσαι ἐπαυθῶν, ὅτι κοιτῶν εἰς τῶν φρόνισιν, δὲ γὰρ ἀποφυγῆται τὰς πα- ρόντας καὶ ἐπιχειρήσας κινδύνους, καὶ τῶν ἀνδρῶν δὲ γὰρ τὰς υπερεικήσῃ, ἀρέπει ἀποσέτι γὰρ ἰξῶνται καὶ γὰρ ἀπροσφαλίξῃται ἐναντίον εἰς τὰς ἀπωτάτω. Ἡ οὐχι- νησία, ἢ ὀπιθεξιότης, ἢ ὀρωσία ἐλύθωσαν πολλά- κισ πολλῶν ἀπὸ τῶν ἀπώλειαν, ἀπὸ πυρκαϊῶν, ἀπὸ πλημμύρας, ἀπὸ κρημνῶν· ἢ ἐμπειρία εἰς τὸ πλοῦ- σιμόν (πολύμνημα) ἐγλύπωσε μυσίως ἀπὸ ναυά- για· ἢ ἀσκήσις τῶν ὀπλων ἐξῶνται ἀπείρας ἀ- πὸ ἐχθρῶν ἐπερχομένων. Διὰ ταῦτην τὴν αἰτίαν τὰ τοιαῦτα γυμνάσια ἐσυγκροτήσῃ ἀπὸ τοῖς Παλαιοῖς τὸ ὑσιανδέστερον μέρος τῶν ἀναβόσῃτων. Τῶν ὁμοῦς τὸ μέρος τῶν ἀναβόσῃτων ἀδμελεῖται εἰς τὰς καιρῶν μας. Οἱ Φιλόσοφοι ἀπαρτῆσαι πῶν καὶ ὀ- καίως ἴσως· ἢ ἀνάγκησιν ὅπως τὸ καλὸν ἢ χρεία, ἢ δε- λῶν εἶναι οὐχὶς ἀξίον γὰρ ἀσκῆται ὀπιμελῶς ἢ Νεό- τῃς εἰς τὰ τοιαῦτα γυμνάσια· δὲ γὰρ τὴν κοιτῶν ὀποῦ ἀπροσφαλίξῃται ἐναντίον εἰς κινδύνους, ὅπως ἠμπορῶν καθε σιγῶν γὰρ συμβῶν εἰς τὸν βίον, ἠμπορῶν ἀπο- σέτι γὰρ ἀναποχθῶν καὶ γὰρ τελειοποιηθῶν καὶ τὰ μέ-

λητων καλλίτερα· φράγμα, τὸ ὁποῖον δεῖ εἶναι γὰρ ὑποφέρειν ἢ ὀρθῆ ἀγάπῃ ἡμῶν αὐτῶ, ἢ γὰρ ἀμολῆται.

Ἐκεῖνο ὅμως, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι γὰρ καταβάλλωμεν τὴν ἐπιθυμίαν καὶ μεγαλητέραν ἐπιμέλειαν μας, εἶναι ἡ τελειοποίησις τῆς ψυχῆς. Ἡ ὑπεροχὴ, ὅπως ἔχει ὁ ἀνθρώπος ἐπ' αὐτῶ εἰς τὴν ἀργὴν ὑλὴν, εἰς τὰ φυτὰ, καὶ εἰς τὰ ἀλογα ζῶα, σιωπῶνται εἰς τὴν διύαμιν τῆ γνώσκῃν, τῆ συλλογίζεσθαι, καὶ τῆ διδάσκειν μὴ τὰς ἀρχὰς τῆ ὀρθῆ λόγου τὴν ἰδίαν τῆ διαγωγῆ καὶ ἡ τελειοποιητικὴ διύαμις, ἡ ὁποία κατὰ τὸν Ρισσῶ εἶναι ἐκεῖνη ἡ ἰδιότης, ὅπως ὑψώνει τὸν ἀνθρώπον ὑπὲρ αὐτῶ τῶ λοιπῶν ζῶων, κυρίως ἀλλο δεῖ εἶναι, ὅπως ἡ διύαμις ἐκεῖνη, ὅπως τῆ εἶδος ἔχει ἀπὸ τὸν Δημιουργὸν τῆ φύσεως γὰρ τελειοποιῆ τὸ πνεῦμά τῆ.

Ἐκεῖνο λοιπὸν, ὅπως τελειοποιεῖ τὴν ψυχὴν εἶναι προηγουμένως ἡ μάθησις καὶ ἡ ἀρετή. Μεταξὺ τῆ πεπαιδευμένη καὶ τῆ ἀπαιδευτῆ ὁ Ἀριστοτέλης εἶθετε τὴν κεντὴν διαφορῶν, ὅπως εἶναι μεταξὺ εἰς τὸν ζῶντα καὶ εἰς τὸν ἄποθαρμύον (1)· καὶ ὁ λόγος ἴσως εἶναι ὀλίγον ὑπερφολικός, δεῖ εἶναι ὅμως πάντῃ μεμακρυσμένους ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν· ἢ τί τὰ θαύματα τῆ φύσεως εἶναι ἀξία γὰρ τὰ γνωρίζῃ τινὰς, καὶ εἶναι αἰχμητὴ μεγάλη εἰς σῶμα, ὅπως ἔχει τὰ μέσα ἢ γὰρ φθάσῃ γὰρ τὰ γνωρίζῃ, ἀπὸ ἢ μίαν ἀξιοκατηγόρητον ἀμείλιαν θελήσῃ γὰρ μὴν εἰς τὴν κατάστασιν τῆ ἀμαθῆς ὄχλου, ὁ ὁποῖος ἀναγκάζεται γὰρ θαυμάζει μὴ ἐκπληξῆν χαμερπῆ τὰ φαινόμενα, ὅπως τῆ παρρησιάζονται κάθε στιγμή, καὶ δεῖ εἶναι ἰξάριε πόθος προέρχονται.

Πε-

(1) Ἡ ἑρωτηθῆς τίνι διαφέρεισιν οἱ πεπαιδευμένοι καὶ ἀπαιδευτοὶ; Ὁσῶ, εἶπῃ, οἱ ζῶντες καὶ ἀποθνησκόντων, Ἀποφθ. Φιλισο.

Περαιότερον ὁμως ἄπο τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα ὀφείλει ὁ ἀνθρώπος γὰ γνωεῖζν καλῶς τὸν εαυτὸν τε, πῶς ἔστι νὰ αναπτύξῃ, καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν φύσιν τῆς διωάμεων τε, τῆς ἐνεργειῶν τε, καὶ τῆς παθῶν τε· νὰ ἐξικνιασῇ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐνοιῶν καὶ ἰδεῶν τε· νὰ μάθῃ τὸν τρόπον νὰ τὰς δεκτεῖν, καὶ νὰ τὰς συνάπτῃ καλῶς, νὰ γνωεῖζῃ καὶ βάρως τὰς πηγὰς τῆς σφαλμάτων καὶ τῆς ἀπολήψεων, καὶ νὰ τὰ ἀποφύγῃ.

Ἐκεῖνο δὲ, εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καταβάλλῃ τὴν φερασοτέραν καὶ μεγαλητέραν σπαδύλῃν καὶ ὀπιμελειαν, εἶναι ἡ τέχνη τὴ καλῶς πολιτεύεσθαι, ἡ τέχνη τὴ ζῆν φρονίμως καὶ ἐναρέτως, ἡ τέχνη τὴ νικᾶν τὰ κακὰ, τὴ δεχνοώσκειν καὶ ὀπιδώκειν τὰ ἀληθινὰ ἀγαθὰ, ἡ τέχνη ἐνὶ λόγῳ τὴ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀδαιμονίαν, τὸ ἐσιωδέσθρον καὶ σκοπιμώτατον.

Ταύτῃν τὴν τέχνῃν δὲν πρέπει νὰ τὴν μάθῃ καθῶς τὰ ὀπλοῖπα πράγματα, φερακινεμῶς δηλονότι ἄπο μίαν ψιλὴν φεμέργειαν, καὶ δε νὰ πλετιθῇ με μίαν φερασοτέραν γνώσιν, ἀλλὰ δε νὰ τὴν εφεαρμόσῃ εἰς τὴν ἰδίαν τε δεγωγίαν, καὶ νὰ ἀφελθῇ ἄπο αὐτῆς. Οἱ φρακτικοὶ Φιλόσοφοι εἶναι ὀλιγωτάτοι, ἐλεγε ὁ Φρονεπέλλης, καὶ ἐκεῖνο ὅπε ἐνοῦσε με τῆτο τὸ ὄνομα, τὸ εἰδείξε με τὸ φεραδειγμά τε· ἐπειδὴ ἔως εἰς τὰ ἔχματα πῆς ἡλικίας του ἠμπόρεσε νὰ ζῆσῃ με μίαν ἡσυχίαν καὶ ἰλαρότητα τὸσον ἀναλλίωτον, ὅπε εἰσάθῃ τὸ θαῦμα τὴ αἰωνότης τε.

Πολλοὶ δὲ ἐξ ἐναντίας εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι με τὰ λόγια ὀμιλεν θαυμασιώτατα φε τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ ἐξικνιδύν με θαυμασιῶ ὀπιδεξιότηα τὰς πλέον ἀποκρύφης ὀδῆς, ὅπε φέρην εἰς τὴν σοφίαν, εἰς τὴν ἀρετῆν, καὶ εἰς τὴν ἀδαιμονίαν· εἰς τὰ πράγματα ὁμως ἀλησμονεῦν καὶ εαυτὰς καὶ τὰς ὑποθήκας τῶν καὶ δὲν δεφέρην τελείως ἄπο τῆς κοινῆς καὶ χυδαίας ἀνθρώπων, ἀλλὰ εἶναι, καθῶς ἐκεῖνοι, δελοὶ τῆς παθῶν τῆς, εὐκολοὶ εἰς τὸ νὰ συγχίζωνται, νὰ παράττωνται, καὶ νὰ καθίσωνται δυσυχεῖς δε φραγ-

ματα πολλάκις ἐτιδανώτατε καὶ δικάταφρόνητε· τῆς δ-
ποιῆς ὁ Κλεάνθης ἐσιωπῶν εἰς τὴν ἐπιτομήν, ἢ τῆς παρομοιάζει μὲν
τὴν λύραν, ἢ ὅποια ἡχεῖ (λαλεῖ) ἄλλ' τῆς ἄλλης
καὶ ὅχι δι' ἑαυτῶν.

Ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος δὲν ἀχαριεῖται νὰ ὀρίξῃ
μόνον τὰ πάθη, ἀλλὰ παχίζει νὰ τὰ νικᾷ, ἀπεδρά-
ζει τὰ σφάλματα τῆς ἀνθρώπινης φαντασίας, ὅχι
τόσον ἄλλ' νὰ τὰ ἀπαλειθῆ, ὅσον ἄλλ' νὰ ἐξέλθῃ νὰ
τὰ ἀποφοδύγῃ· ἐξετάζει τὰ χεῖντε πλεονέκτερον ἄλλ'
νὰ τὰ ἐκπληροῖ, πλεονέκτερον ἄλλ' νὰ τὰ κηρύττῃ εἰς ἄλ-
λους. Ἡ πρώτη του φροντίς εἶναι νὰ εἰσέρχεται εἰς
ἑαυτὸν, καὶ νὰ ἀνακαλύπτῃ μὲ ὄμμα ἐρόντηκον (πε-
ρίεργον) καὶ εὐλακῆς τὰς κλίσεις τε, τὰς ἐσωτερι-
κάς τε κινήσεις, καὶ ἀκολουθῶντας ἐκείνας, ὅπως τὸν
φέρνῃ εἰς τὴν ἀληθειᾶν καὶ ἀρετῶν, νὰ ἀνασέλλῃ ἐν
θεόντι μὲ σαφειότητα τὰς ἐνωτίας. Καὶ μὲν εὐει-
σκωντας αὐτάρκη μόνῳ τῷ πλεονέκτερον ἑαυτὸν ἀπεδράνῃ καὶ
θεωρίαν, εὐλακῆς τῶν σκέψιν τε εἰς τὰ ἔξω· καὶ ἀπε-
νίστας τὸ βλέμμα πρῶτον ἐπὶ τὴν εἰς τὰς πλεονέκτερον
ἀνθρώπων, τὸ μεταφέρει ἔπειτα ἀπὸ τῆς εἰς τὰ
ἔξω καὶ τὰ ἀπὸ τῆς, καὶ τὸ ὠδεῖ εἰς τὸ χάος τῆς
πλεονέκτερον σκοτεινῆς ἀρχαιότητος. Ἐκ τῆτων τῆς θεωριῶν
συναθροίζει ἢ ψυχῆς μυρίους θησαυροὺς τῆς ἀλη-
θῆς σοφίας, τῆς ὅποιας ἔπειτα ἡμπορεῖ νὰ τῆς με-
ταχειρῆθῃ ἐμφρόνως εἰς τὴν διοίκειν τε ἑαυτῆς του.
Ἡ ἰσορροπία τῆς σφαλμάτων τῆς ἀνθρώπων, καὶ τῆς
λαμπρῶν ἰχνῶν τῆς ἐπιδοξίότητος καὶ φρονήσεως, ὅπως
ἄφισαν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν· τὰ φελετὰ πλεονέκτερον
ματα τῆς τιμωρηθῆσεως κακίων τε, καὶ τὰ πλεονέκτερον
θητικὰ ὑποδείγματα τῆς ἀντιβραβούθῆσεως ἀρετῆς
τῆς, ἢ πότε μὴ ληθηρὰ, πότε δὲ χαροποιὰ πείρα
τῆς μεταβολῶν τε, τῆς ἀνυψώσεως τε, τῆς καταπτώ-
σεως τε εἶναι δι' αὐτὸν εἷς ἅλοιο ἀνεξάντητον.
Καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κοινὸν βίον αἱ πλεονέκτερον ἀμεληθῆσαι
πράξεις, τὰ πλεονέκτερον μικρὰ συμβεβηκότα, ἐξετάζωντας
τα μὲ ἐπιδοξίον ὄμμα, τῆς χορηγῆν πάντοτε νέας καὶ
ἄλλ'

ὡφελίμως διδασκαλίας. Ἀφ' ἧς διδαχῆς μετέβητον τὸν βόρον τῷ ματαιότητι τῆς ἀνθρώπινωι πραγμάτων, ἢ τὰ φύγει, ἢ εἴκει, ὡς ὁ Πυθαγόρας, θεωρῶς ἐκ φθιωπῆς τῆς μάχης τῆς κοσμικῶν μεταβολῶν, καὶ ὄχι μέτοχος, ἢ καὶ ἀν' τύχην τὰ παρρησιασθῆν, τὰ θέτει, ὡς ὁ Σενέκας, εἰς μέρος, ὅθεν τὰ ἡμπορῆν τὰ τὰ παρῆ πάλιν ἢ τύχην, ὅταν θελήσῃ, χωρὶς παραχλῶν (Τμήμ. Α'. Κεφ. Δ'. Ἀ'ρθρ. Δ. §. 3.). Πεισιμῆτος ὅτι εἶναι σπανία εἰς τὸν ἀνθρώπον τὰ ἀληθινὰ καὶ πραγματικά κακὰ, καὶ τὰ πλεονέστερα εἶναι δοκῶντα καὶ φαντασιακά, ἐλευθεροῦται ἀπὸ ταῦτα μὴ τῷ ὑπεροχλῷ καὶ καταφρόνησιν, καὶ καθοπλίζεται σπαντίον εἰς ἐκεῖνα μὴ μίαν ἀκαταμάχητον σαρδρότητα, ἀπολαμβάνωντας ἕτως ἀπὸ τῷ φιλοσοφίῳ τὸν καρπὸν ἐκεῖνον, ὅπως ἔλεγε ποτὲ ὁ Κράτης ὅτι ἀπέλαυσεν, ὅθεν τὰ ἡμπορῆν τὰ ζῆ χωρὶς ἀδημονίας καὶ μερίμνας. Πληροφορημῆτος τέλος πάντων μὴ τὰ Ἀντιδόξος, ὅτι μόνη ἢ ἀρετὴ κατασταίνει τὸν ἀνθρώπον ἀληθῶς δόξῃ καὶ μέγαν, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἢ ἀρρηκτος πνευσιλία, ὅπως ἀπέχει εἰς κάθε πληγῷ, καὶ ὅθεν ἡμπορῆν τὰ ἀφαιρέσθῃ πλεόντων, ὅτι αὐτὴ μόνη κερξενεῖ τῷ πλεόν τῆς ἀνθρώπων ἀληθινῷ τιμῷ, ἀγάπῃ, καὶ εὐγνωμοσύνῃ, ὅτι δι' αὐτῆς μόνης ἀποκῶνται οἱ εὐκλεινεῖς ὑπεραπισαῖ, οἱ ἀληθινοὶ φίλοι· ὅτι αὐτὴ μόνη δείχνει τῷ ἀληθινῷ ὁδὸν τῷ φέρουσιν εἰς τῷ δὴδαιμονίῳ, σρέφει εἰς αὐτῷ τῷ σπυδῷ τῷ, αὐτῷ βανει κανόνα καὶ διδιδυώτῃσιν ὄλων τῷ τῆς πράξεων καὶ ἡρονημάτων· ἀδράχνει μὴ χαρῆς κάθε ἀφορμῷ, ὅπως τῷ παρίσταται, ἡρῆ τὰ τῷ ἐργάζηται, καὶ ἡρῆ τῆς εἰς αὐτῷ ἀσκήσεισιν ἡρόμῃσιν ἀξιαγάπητος καὶ αἰδέσιμος εἰς τῆς ἀνθρώπων, ἀποκαθίζεται εἰς ἑαυτὸν εὐθυμος καὶ δὴδαιμων, καὶ καθοδηγεί καὶ τῆς ἀλλῶν μὴ τὸ πλεονέστερον πῶς ἀρέπει τὰ ἀγαπῆν ἑαυτῆς.

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Μῖσος ἡμῶν αὐτῶν.

Οσον ἀγαθαία καὶ φυσικὴ εἶναι ἡ ἡμῶν αὐτῶν ἀγάπη, τόσον ἀδιώατον καὶ ἀδύνατον εἶναι εἰς ἀληθινὸν μῖσος ἡμῶν αὐτῶν. Καταχρηστικῶς ἄρα ὁ ἀνθρώπος λέγεται εὖσις, ὅτι μισεῖ ἑαυτόν. Συμβαίνει δὲ τῆτο:

Πρῶτον ὅταν ὁ ἀνθρώπος αὐτηγῆ φανερά τὸ κακόν τε καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν πραγμάτων ἢ τίποτε μισεῖ μὴ ἑαυτόν ὅσον ἢ τὸν ἀφαιρισμόν τε, καὶ τὴν δυσυχίαν τε· ἀλλὰ τὸ μῖσος τῆτο ὅσον εἶναι ἄλλο, εἴμῃ μία ἀγάπη ἀσκεπτος καὶ ἀτακτος, διὸ ὡς ἀφίεται εὖ εὐρύεται ἀπὸ εἰς ἀγαθὸν παρὸν ἢ μικρὸν ἢ ἴσους, καταφρονῶντας, ἢ ἀγνοῶντας τὸ ἀληθινὸν καὶ μέγα κακόν, ὅπως ἀποτρέχεται μετὰ ταῦτα ἐκ τῆτος. Β'. Συμβαίνει εὖσις εἰς τὸ μισῆται παρ' ἡμῶν τί τῶν ἡμετέρων· καθὼς μισεῖ, φερέειπεν, ὁ αὐλητὴς τὴν νάρκην τῶν δακτύλων τε, τὰ ὅποια ὅσον ὑπακύνει ἐπιτίμως εἰς τὴν θέρησίν τε· μισεῖ ὁ φιλόλογος τὴν ἀμνημοσύνην τε, ἢ τὴν ἀπροσιζίαν τε, ὅπως ὅσον τὸν ὀπίθ' ἔπην εὖ ἀπολαύσει ἀπὸ τὴν σκεδῶν τε τὸν καρπὸν, ὅπως ὀπίθ' ἔπην μῦσε· μισεῖ ὁ πολιτικὸς τὴν ἀπειρίαν ἢ ἀφροσύνην τε, ὅπως κάμνει εὖ εὐρύεται εἰς ἀπροσδοκίαν τῶν περιπέτειας· πλὴν τὸ μῖσος τῆτο ὅσον εἶναι ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν κακῶν, ὅπως βλέπομεν εἰς ἑαυτὴς, τὰ ὅποια τὰ βδελυττόμεθα μάλιστα εἰς τῆτο, ἐπειδὴ θέρησιν εὖ εἰμεθα ἀπὸ ἀπληθύνον τῶν, καὶ θέρησιν εὖ εἰμεθα ἀπὸ ἀπληθύνον, ἐπειδὴ ἀγαπῶμεν ἑαυτὴς.

Γ'. Εἶναι τέλος πάντων εἰς ἄλλο μῖσος ἡμῶν αὐτῶν, μῖσος ἐνάρετον, μῖσος ἀπροσεταγμένον ἡμῖν οὐκ ἠττον ἀπὸ τῆς Φιλοσοφίας, ἢ τῆς ἱερῆς Θρησκείας, τὸ ὅποιοι σκεδῶνται εἰς τὸ εὖ ἀνδισάμεθα θέρησιν

εις τὰς ὀρέξεις μας, ὅταν ἀντιβαίνουν εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ μίσους κυρίως ἄλλο δεῖ εἶναι, ἢ ἡ ἀμυστος ἀγάπη ἡμῶν αὐτῷ, δι' ἧς τὸ κρείττον τῷ ἐν ἡμῖν κυριόει τὸ χεῖρον, καὶ μᾶς προμηθεύει τὰ ἀληθινὰ ἀγαθὰ, ἀφέλωντάς μας ἀπὸ τῶν πλανῶν καὶ ἀπατηλῶν πέρην τῶν ψαδῶν.

Εἰς τὴν φρόντην φθίσασιν ὁ ἀνθρώπος, μὴ τὸ νὰ θέλῃ νὰ εἶναι πολλὰ φίλος ἑαυτοῦ, γίνεται τῶντι ἀπονοδὸς ἐχθρὸς ἑαυτοῦ. Εἰς δὲ τῶν πελοταίαν, ὡντας κατὰ τὸ φαινόμενον ἐχθρὸς ἀπονοδὸς ἑαυτοῦ, εἶναι τῶντι ὁ ἀληθῆς καὶ φρονιμώτατος φίλος. Τὸ μῖσος ἡμῶν αὐτῷ, ὅπερ ἔχομεν εἰς τὴν δούπεραν περίσασιν, εἶναι ἀφιέλμων καὶ ἀξιέπαινον, ἐν ᾧ μᾶς ἐρεθίζει νὰ διορθώσωμεν τὰ ἰάσιμα ἐλαττώματά μας· ὁπόταν ὁμοῦ μᾶς καταστῶ εἰς τὸ νὰ ἀδημονώμεν ἔξ' ἐκεῖνα, ὅπερ δεῖ ὑποδέχονται θεραπείαν, γίνεται ἄλογον καὶ ἀνόητον· τὰ ἀδιώματα εἰς τὸν φρόνιμον ἀνθρώπον δεῖ γίνονται ποτὲ ὑποκείμενον μὴτε ἀγάπης, μὴτε μίσους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Γ' περηφασία, Ταπείμωσις, Εύτελεια.

Μία κάποια τιμὴ (ὕψλησις) ἡμῶν αὐτῷ εἶναι φυσικὴ εἰς καθὲν εὖ καὶ ἀπαραίτητος, ὅσον ἡ ἀγάπη ἡμῶν αὐτῶν· ἐπειδὴ οἱ ἀνθρώποι εἴμεθα τοιαύτης φύσεως, ὡς αἱ ποιότητες, ὅπερ τιμῶμεν εἰς ἄλλους, ὅλαι ἀυξάνουν φυσικὰ καὶ τῶν τιμῶν εἰς τὰς ἐφθαλμὰς μας, ὁπόταν τὰς εὐρίσκωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Καὶ τῶντι κανεὶν ἀπᾶγμα δεῖ ἡμῶν νὰ εἶναι ἄξιον τῆς ὑπόληψέως μας, ἢ δεῖ μᾶς παρρησιασθῆναι ὑπὸ κάτῳ εἰς προσωπεῖον ὡραίου, ἢ ἀγαθοῦ· ἀλλὰ ὡραῖον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ μᾶς προσφέρει
μῖαν

μίαν φθίσασιν ἀρεσῶν, καὶ καλὸν ἐκεῖνο, ὅπῃ μᾶς ἐγείρει μίαν ἐσωτερικῶν ἀλλοίωσιν ἀρεσῶν. (Μεταφ. Μέρ. Β'. Τμήμ. Β'. Κεφ. Δ'. Ἀρθρ. Β'.) Ἄρα αἱ ὠρμῆαι ποιότητες ἀρέπει εἰς ἀνάγκης ὡσαύτως γὰρ μᾶς προσφέρων φθίσασιν πλέον ἀρεσῶν ὅποταν θεωρῶνται εἰς ἡμᾶς τῆς ἰδίας, φθῶν ὅταν θεωρῶνται εἰς ἄλλης. Ομοίως αἱ λεγόμεναι καλαὶ ποιότητες ἀρέπει γὰρ μᾶς ἐγείρειν μίαν ἐσωτερικῶν ἀλλοίωσιν πλέον ἀρεσῶν, ὅποταν τὰς αἰδανώμεθα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἐν ἑαυτοῖς, φθῶν ὅποταν τὰς αἰδανῶνται ἄλλοι· ἐπειδὴ εἰς τὴν ἡδονῶν, ὅπου προῆσαν αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς, προδίδεται ἡ ἡδονὴ τῶν αἰδανῶνται τῶν κτήσιων εἰς τὸν ἑαυτοῦμας· καὶ διὰ τῶν κλίσεων ὅπῃ γίνονται ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας συζέγγυται καὶ ἐκεῖνη, ὅπῃ προέρχεται διὰ τῶν ἀγάπων, ὅπῃ ἐχομῶν εἰς τὰ ἐδικάμας πράγματα, καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτῶς.

Ἐκτός τῆς συγχύσεως, τὴν ἔστι τῆς εἰς εἰς σιωπῆς ὁμοιωσεως τῶν τῶν δύο παθῶν εἶναι καὶ μία ἄλλη αἰτία, ἡ ὅποια μᾶς κάμνει γὰρ τιμῶν φθισιότερον τὰ ἐδικάμας προτερήματα, φθῶν τὰ τῶν ἄλλων. Διὰ τὴν αἱ ποιότητες, ὅπῃ εἶναι εἰς ἡμᾶς αὐτῶς, μᾶς κάμνει γὰρ αἰδανώμεθα τῶν τιμῶν φθισιότερον, ἐπειδὴ τὰς ἐχομῶν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν· τὰς δὲ τῶν ἄλλων ἀπαιτῶν τὰς δοκιμάζομεν· καὶ τότε πάλιν φθισιότερον ἀποτιμῶμεν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τὰς ἐσωτερικὰς φθισιόσεις, ὅπῃ αὐξάνων τῶν ἐδικῶν μας ἀξιόπιστα, φθῶν εἰς τῆς ἄλλης· ἐπειδὴ εἰς ἐκείνης μᾶς εἶναι ὡς ὅπῃ τὸ πλεῖστον ἀγνωστοί.

Μέτερον ὅμοιος καὶ φορητὸν ἡδονῶν εἶναι τὸ κακόν, αὐτὸ τὰ σφάλματα τῆς φιλαυτίας φθισιότερον εἰς τὸ το. Λυτὴ ὅμοιος προχωρεῖ καὶ περαιτέρων, καὶ φθῶν τῶν αὐτῶς λόγους τὰ ἐδικάμας προτερήματα τὰ πλεον μικρότερα μᾶς κάμνει γὰρ τὰ τιμῶν φθισιότερον, παρὰ τὰ τῶν ἄλλων τὰ πλεον μεγαλύτερα, καὶ ὅπῃ δεῖ ἐχομῶν ἄλλο μέσον φθῶν γὰρ σμικρύνομεν καὶ γὰρ καταβιβάζομεν φθισιότερον διὰ τὸ λόγους τὰ προτερήματα

τῶν ἄλλων τὰ πλέον ἀξίεπαυα, μᾶς κάμνει νὰ πα-
ρατηρῶμεν εἰς αὐτὰς προσεκτικῶς ὅλα τὰ ελαττώμα-
τα, ὅπως ἡμπορῶν κατὰ τινὰ ῥόπον νὰ μειώσωμεν καὶ
νὰ ἀμαυρώσωμεν τὴν ἀξιοπλάτων, καὶ μάλιστα ἐκεῖνα,
ὅποια τὰ ὅποια ἡμεῖς εἰμεθα ἀπηλλαγμῆσι, ὅτι καὶ
κομπάζωμεν μὲν τὸ ὅτι εἰμεθα ἀνῶπροι ὅπο ἐκεῖ-
νας τιλάχισον εἰς τὸ τὸ μέρος· χωρὶς γὰρ σκεπτώ-
μεθα ποσας ἄλλας κακίας καὶ ελαττώματα ἡμπορῶ-
μεν ἴσως γὰρ ἔχωμεν ἡμεῖς καὶ μυσίως ἄλλως ῥόπος,
τὰ ὅποια ὅτι τὸν αὐτὸν λογαριασμὸν ἡμπορῶν νὰ
μᾶς κάμνεν πολὺ κατωτέρως ὅπο αὐτὰς.

Συμμάχεται λοιπὸν ἐκ τῶν ὅλων, ὅτι ὅσον εἶναι
χερόν ἀνθρώπος εἰς τὸν κόσμον, ὁ ὅποιος γὰρ μὴ
προτίμη κρυφίως ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἑαυτοῦν ὅπο
ὅλος τὴν ἄλλης. Καὶ εἰς ἐμπέδωσιν τῆς, ἄς ἐρωτη-
θῆ εἰς τις ὡς ἡθέλε στήρῃ μὲν τὰ σωσάτα νὰ ἀλλάξῃ
τὴν ἴδιαν τὴν ὑπαρξίν μὲ ἐκεῖνας, τὰς ὅποινας μάλιστα
σέβεται ὡς ἀσώπρον ὅπο ὅλους· κανεὶς ὅσον θέλει
εὐρεθῆ ἀπόθυμος γὰρ ὑπογραφῆ χωρὶς συστολῆ εἰς
ταύτην τὴν σιωπῆν. Καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι, ὅπου
φαίνονται ὅτι δυσαρεσκῆνται πολλὰ εἰς τὸν ἑαυτοῦν τὴν,
ὅπως φρονῶν τὴν κατὰ τινὰ τῶν ἄλλων, ἀφ' ἧ κατω-
πίσαν εἰς τὸ, θέλον ἔαβηχθῆ, καὶ θέλον ἰομίσει,
ὅτι κάμνεν μίαν ὀπβλαβῆ καὶ δυσυχῆ συμφωνίαν.
Ὅποταν ὀπθυμῶμεν γὰρ εἰμεθα εἰς τὸπον ἄλλων,
τὸ ὅσον εἶναι μία ὅλικὴ ἀλλαγῆ πρὸς τὴν παρῆ-
μῶν, ἀλλ' ὀπθυμῶμεν μόνον γὰρ ἀπεριεῖστον εἰς ἄλλης
ὁ ἰδικός μας ῥόπος τὴν νοεῖν καὶ τὴν αἰδανέσθαι, θέλο-
μεν μόνον νὰ εὐερισκώμεθα εἰς τὰς ὡς ἀσώσεις τῶν,
ὀπποθεῖμεν μόνον νὰ ἀποθέσωμεν εἰς τὴν ὑπαρξίν
μας ἐκεῖνο ὅπως βλέπομεν εἰς ἄλλης, πλὴν γὰρ μὴ
χάσωμεν οὐδὲν ὅπο ἐκεῖνα, ὅπως εὐερισκονται εἰς ἡ-
μᾶς· μία ἀλλαγῆ ὀλόκληρος καὶ καθολικῆ θέλει
μᾶς φαίνεται παντοῦ ὀπζημιος.

Ὅσον ὅμως φυσικώτερον εἶναι ἐκεῖνο τὸ σέβας, ὅ-
πως αἰδανέσθαι καθενὸς ὡς ἑαυτοῦ, μὲ τῶν πε-

εριοτόρων ακρίβειαν πρέπει να φυλαττόμεθα ἵνα ἐν μὲν καταπίσῃ εἰς τὴν ὑπερβολὴν. Ἡ ὑπερηφανία εἶναι προσημιχῶς θυγάτηρ τῆς ἀμαθείας· ἐπειδὴ ὅσοι φιλοσόφου ποσειδάμῃος καὶ περωτισμῆος, εἶναι ἄναξ ἀνθρώπων, ὅσον ὀρθώτερα ἡμπορεῖ νὰ μίμῃσῃ τὴν ἀξιοπρέπειν, καὶ τὴν ἰσὺν ἄλλων· ὅσον καλλίτερα ἀνακαλύπτει τὸ ἄξιωμα, ὅσην τὸν χαριζέει διὰ τὴν ἀληθινὴν πλειότητα· ὅσον καλλίτερα ἐξέρει νὰ ἡσκήσῃ ἐκεῖνα τὰ εὐλαττώματα, ὅσην τὴν ἀναγκάζουν νὰ ταπεινωταί· ἐχρηάζετο ἡ σοφία τῷ Σωκράτει, ἵνα νὰ προσφέρῃ ἐκεῖνῳ τὴν εὐλακρινὴν ὁμολογίαν, ἡ ὁποία τὸν τιμᾷ ὅσον „ ἐγὼ οἶδα, ὅτι ἄλλος οἶδα. Ἐξ ἐναντίας ἐνᾶς ἀπαιδέυτος ἢ ἐψιμυδιαμῆος μείνον μὲ μίαν ἐπιπόλαιον μάθησιν, ἐνᾶς ὅσην δὲν ἐξέρει ἕως πᾶν ἐκτείνονται τὰ ὄρια τῆς ἀνθρώπινης γνώσεως, καὶ πόσον αὐτὸς εἶναι μεμακρυσμῆος ἀπ' αὐτῆ, ἐνᾶς ὅσην δὲν βλέπει πόσον ἄξιωμα τὸν ἀπέρασεν ἄλλος εἰς τὸ ἴδιον σάδιον ὅσην ἔβηκε, ἐνᾶς τοιοῦτος ἀνθρώπος μόνος ἡμπορεῖ εὐκόλα νὰ δώσῃ χάραν εἰς τὴν ὑπερηφανίαν (1). Ἀρχίζει εὐλοπὴ νὰ φαίνεται εἴτ' ἐν νὰ φυβόρῃ καὶ εἰς τῆς μεγάλους ἀνδρας, πλεον τὰ τοιαῦτα φιλοδοξήματα εἶναι σπᾶνία· καὶ εἰ τιεῖται ὅσην τῆς μεγάλοι εἰς κάθε ἄλλο πρᾶγμα, εἰς τὴν βέβαιαν εἶναι μικρότατοι· ἐπειδὴ δὲν γνωρίζουν, ὅτι ἡ ὑπερηφανία, ἵνα τῆς ὁποίας τοχαζόνται νὰ ὑπερυψωθῆν, τῆς σπᾶνιᾶς ἐξ ἐναντίας εἰς τὴν κλάσιν ἰσὺν πλέον χυδαιοτέρων ἀνθρώπων. (2)

Καὶ

(1) Οἱ κερσοὶ ἀνάχους, εἰς τὴν ὁ Πλάτωνος, εἶναι ἐκεῖνῳ, ὅσην τὴν ἐπιπέδον περιεσώπουν εἰς τὴν αἰσῶν „ οἱ μὲν ἔνι ζωρῶν „ γὰρ, φησὶ, ἵνα ἐκείνῳ ἴδιον ὀρίσῃ τῆς κικλιμῆος καὶ πύσπας „ καὶ τῆς γῆς τῆς ὁ ὑπὸ κερσοῦτος ἀερομῆος αἰσῶν, κερσοὶ ἰσὺν „ ται καὶ ἀλλᾶ ὄρα. (Ἐν τῇ πρὸς πρὸς αὐτὸς κερσοῦτος ἰσὺν ἀρκοπῆτος ἰσὺν ἀρκοπῆτος).

(2) Ὅσην ἀνώτερη ἢ, πρὸς τὸν πεπειθὸν σπᾶνιᾶς ἰσὺν ὁ Κερσοῦτος

Κεφ. Γ'. Γ' περιφ. ταπειμ. ευτέλ. 111

Καὶ ὄχι μόνον ὀλιγωτέρας τιμῆς ἀξίως κάμνει τὴς ἀνθρώπου ἢ ὑπερηφανίᾳ, ἀλλὰ τὴς κάμνει προσέγει καὶ πλείως μιστῆς. Δεὴ εἶναι εἰς τὸν κόσμον πράγμα βδελυκτότερον ἅπτε τῆς ὑπερηφανίας· ἐπειδὴ μὴτε εἶναι ἄλλο κανὼν γὰ ἐναντιοῦται ἀπ' ἀθείας εἰς τῆς φιλαυτίας ἢ κατ' ἐξοῆς ἀφελαστότερον ἀπ' αὐτῆς. Οἱ ἄνθρωποι ἔχοντες οἱ ἀφελαστότεροι μίαν ὁσίαν (μέτρον) μεγαλιτέραν, ἢ μικροτέραν ὑπερηφανίας ἰδίας, πληροφορημένοι χιδοῦν ὅλοι εἰς τὴν ψυχῆς των ὅτι εἶναι καὶ πῶτα ἢ ἐν μέρει ἀνώτεροι ἀπὸ καθεῖ ἄλλον, δεὴ μιστῶν ἄλλο πράγμα τόσον, ὅσον τὸ γὰ βλέπουν, ὅτι ἄλλος θέλει γὰ τὴς ὑπερβάλῃ. Ὅθεν δὲσώχως εἶπεν ὁ Ἀββα Τριβλιότ, ὅτι ἡ ὑπερηφανία εἶναι ὁ μεγαλήτερος ἐχθρὸς τῆς ὑπερηφανίας. Ὁ ὑπερήφανος ὅμως ἄνθρωπος δεὴ ἠμπορεῖ γὰ ἐλπίζει ἀπὸ τῆς ὑπερηφανίας τῆ ἄλλῶν ἀμοιβῆς, δεὴ τὸ γὰ ἰδῆ ἑαυτὸν καταφρονημῆτον καὶ μιστῶν ἐν ταυτῆ· εἰς καιρὸν ὅπῃ ὁ ταπεινὸς δεὴ τῆτο μάλισα τιμᾶται καὶ ἀγαπάται κοινότερον δεὴ παντων, δι' ὅτι δείχνωντας ὅτι ἔχει καὶ αὐτὸς σέβας πρὸς τὴς ἄλλῃς, ἀφίρει ὅπῃ κατ' ἐξοῆς θαυμάζωντάς τον, γὰ ἠμπορῆ μὲ ὅλον τῆτο γὰ εἶναι δὲχαριστημῆτος δεὴ ἑαυτῆ.

Ἡ πλέον βδελυρὰ ὅμως καὶ πλέον ἀνόητος ὑπερηφανία εἶναι, ὅποταν φαίνεται τινὰς ὅτι ἐπαίρεται δεὴ ἐκείνα, ὅπῃ δεὴ εἶναι ἰδικάτω. Ποίαν ἀξιοῖται ἔχεις ἐσὺ, εἶπεν ἐξοῆς παλαιὸς Φιλόσοφος πρὸς ἐνα τοια-

κίραν (Πιεὶ Κασκ. (De Offic.) Βιβλ. Α'. Κεφ. 29.). Καὶ ὁ Ἐπιμωνδῆς „ εἰσθῶς φαίνεται τὸν ἄλλον χροῖον ἀδελιμῆτως
 » τὸ σῶμα καὶ φαίδρος τῆς προσώπου μὴτὰ τῆς ἐν Λευκῆς περι-
 » φατῆ κατὰ Λακεδαιμονίων νικῶν, τῆ ὑστράια ἀφελῶν ἀν-
 » μῆρος καὶ πεπεπὸς· τῆ δὲ φίλων ἐρωτῶντων, μὴτε λυπηρὸν αὐ-
 » τῆ συμπαύτακος; ἡδὲν, εἶπεν, ἀλλ' ἔχθρὸς γὰρ ὁμῶν ἐμάντου
 » μῆζον, ἢ καλῶς ἔχει φροῦσαντος, δι' ὅ σήμερον κολλῶ τῶ
 » ἀμειεῖνο τῆς χρατῆς.

τοῦτον, δι' ὅτι ἐξηγήθη εἰς μίαν λαμπρὰν πόλιν, καὶ ὄχι εἰς εὐα ποταπὸν χωρίον; δι' ὅτι σοὶ ἀπείφθη μία πλοσία κληρονομία, καὶ ὄχι μία ἀκρα πτωχία; δι' ὅτι καταγεῖσαι ἀπὸ αἶμα τῷ ἐνδοξοτάτων ἡρώων, καὶ ὄχι ἀπὸ τῶ δυσγρηστάτω ὄχλου; ἢμπορεῖ τις γὰρ εἶναι ἀξίος πρὸ τῶ γὰ ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον; καὶ ἤθ' τί λοιπὸν γὰ ὑπερφρονῆς μὲ τὸσύν ὑπερηφανείαν ἐκείνης, ὅπῃ εἶναι ὁμοίους κατὰ τὴν φύσιν, καὶ ἀπὸ τῶ ὁποίως εὐα ἀπλῶν συμβεβηκὸς σὲ διέσειλε; „ Εἰμοὶ μὴ ὄνειδος ἢ πατεῖς, σὺ δὲ „ τῆ πατείδι, εἶπεν Ἰθάσσῳ καὶ Λιναχάρτις ὁ Σκύθης πρὸς τὸν ὑβελίῳ Λιθναῖον, ὅπῃ ἐτόλμησε γὰ τῶ ὄνειδίση τὴν πατείδα (1)· καὶ ὁ μέγας Ἰφικράτης πρὸς τὸν ἀναιχμυτὸν Ἀρμόδιον „ τὸ μὴ ἔμῳ, „ εἶπε, γῆρος ἀρχεται ἀπ' ἐμῆ· τὸ δὲ σὸν, ἐν σοὶ „ παύεται· ἔκφρασιν, τὴν ὁποίαν τῶν μετεχειρίθη μὲ ταῦτα εἰς παρομοίαν φέρισσιν καὶ ὁ Κικέρων.

Ἡ ἴδια λοιπὸν αὐτῶ ἀξιοτις εἶναι τὸ μόνον πρᾶγμα, ἤθ' τὸ ὁποῖον ἔχει κάποιον δίκαιον γὰ καυχᾶται ὁ ἀνθρώπος. Ἀλλὰ καὶ αὐτῆ εἰς ὅποιονδήποτε βαθμὸν καὶ ἀν φθάσῃ, εἶναι πάντοτε τὸσον μικρὸν πρᾶγμα, ὅπῃ δὲν ἀξίζει γὰ ὑπερηφανῆται τις εἰς αὐτὴν. Ἀρχίδαμος ὁ υἱὸς τῆ Ἀγησιλάου πρὸς Φίλιππον τὸν Μακεδόνα ἐπαιρόμενον ἤθ' τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ νίκῳ „ ἀν κοιτᾶξῃς, εἶπε, καὶ μεθήσης τὴν σκικώσῃ, θέλεις ἰδῆ, ὅτι δὲν ἠύξισας μῆτε μίαν γραμμῶν.

Χαίρεις τῶτο, αἱ μεγάλας ἀρεταὶ (ἀξιοτις) εἶναι εἰς ὅπῃ τὸ πλεῖστον τυφλοφθιμῶναι μὲ μεγάλας πακίας καὶ μεγάλα ἐλαττώματα. Ὁ Ἡρακλῆς, ὁ ἕρκος
τῶ

(1) Καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ὁμοίως πρὸς τὸν καυχόμενον ὅτι εἶχε πατείδα μεγάλην καὶ λαμπρὰν „ ἢ τῶτο, εἶπε, σκέπει, „ ἀλλ' ἢς τις αὐτὸς πατείδος ἢς ἀξίος.

τῷ παράπῳ, καὶ τὸ θαῦμα τῆς ἀνδρείας, κοντὰ εἰς τὴν Ὀμφάλειαν, ἀλλάζει τὸ ρόπαλον μὴ τὴν ρόβαν. Ὁ Δημοδοκὺς, ὅστις ἐν τῇ ἀγορᾷ ἦτον κεραυκὸς τῆς Ρήτορικῆς, εἰς τὴν μάχην εἶναι ὁ χείριστος τῷ στρατιωτῷ. Ὁ Ἀλέξανδρος, ὅστις ἠθέλε νὰ τομιζήται ὑπὸς τὸ Διὸς, καὶ Θεὸς ὅμοιος ἐκείνῳ, εἰς τὰ συμπόσια ὑποβρύχιος εἰς τὴν αἰχρὰν μέθην γίνεται κατώτερος ἀπὸ ἀνδραπῶν. Οἱ τελοσόφῳ τῷ Σπητῷ, ἀν ἠμπορήσαν νὰ ἰδῶν εἰς ἐνα καθρέπτῳ ζωγραφισμῶν ὅλα τὰ ἐλαττώματά των, τὰς ἀνοησίας των, τὰς κακίας των, βέβαια δὲν ἠθέλαν τολμήσῃ πλέον νὰ ὑπερηφανώθῃν.

Διὰ νὰ λυποῦν ὅμως τινὰς τὴν ὑπερηφάνειαν, δὲν πρέπει νὰ πῶσῃ εἰς τὰ ἄκρα ἀντικείμενα, εἰς τὴν μικροψυχίαν, δηλαδὴ, εἰς τὴν ἀτέλειαν, καὶ εἰς τὴν χαμέρπειαν. Ἐκεῖνος ὅπῃ δὲν μετᾷ ἄλλὰ τίποτες τὸν ἑαυτὸν τε, ἐκεῖνος ὅπῃ δὲν ἰξούρει νὰ τιμᾷ ἑαυτὸν, ὅχι μόνον εἶναι ἀνεπιπόδεικος ἀλλὰ καὶ ἄθετος, καὶ μεγαλοφρεπὲς καὶ εὐδοξοῦν ὄργον, ἀλλ' ἐξ ἐνωτικίας δὲν εἶναι ἀνάξις ὅσον ἀτέλης καὶ ἐτιδανῆ, μὴ τὴν ὁποίαν νὰ μὴν ἀτιμάζῃται. Γενημῶς ἀλλὰ νὰ δουλόη ἐσχυμῶς, ἢ νὰ ἔρπῃ παντοπ, δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ ἀνυψωθῇ ἀπὸ τὴν γῆν ὑποδωλωμῶς εἰς τὰς τῷ ἄλλων ὑπολήψεις, εὐτελής ἐκπληρωτῆς τῷ θελημάτων, ἢ καὶ τῷ φαντασιῶν τῷ ἄλλων, πεφικῶς παντοπ καὶ ἐνθρομος ἐμπροσθεν εἰς τὸν τολμηρότερον καὶ δυνατώτερον, ἀφίεται νὰ σύρηται ἐπίστε ἀπὸ τὴν μικροψυχίαν τε, καὶ ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν τε εἰς τὰ πλέον μεγαλιώτερα πλημμελήματα.

Μὴ τὴν ἀληθινῶν ταπεινώσῃν πρέπει νὰ συζῶχθῃ μίαν ἄλλοζος μεγαλοφροσύνη, δι' ἧς γνωρίζωντας ὁ ἀνδραπῶς ἑαυτὸν, τὴν ἀξίαν τε, τὰς δυνάμεις τε, δὲν ἀφίεται ποτὲ νὰ κυριόθῃ ἀπὸ ἐναν ἀγνή φόβον ὡθίζαται ἐπόλμας εἰς τὴν καταδυναστείαν καὶ ἀδικίαν τῷ ἄλλων, καὶ μήτε συγχωρεῖ, μήτε ἐνεργεῖ ποτε πράγμα, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἐξέλπίσῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Κερδοξία, Μετριοφροσύνη· ἐν ᾧ ἔχει πρὸς
προνοίας ἢ καταφρονήσεως τῶν τιμῶν.

Απὸ τῆς ὑπερηφανείας γίνονται ἀπ' αὐθείας ἡ κερδοξία· ἐπειδὴ ὁ ὑπερήφανος ἔχει τὸ εἶδalon, ὁππῆ χρηματίζει κατὰ αὐτὴν θεωρῶντας τὰ προπρήματα τὰ μὲν ὅσον φιλαυτοῦ ὄμμα, θέλει γὰρ τὸ κοινοῦ ζῆν καὶ οἱ ἄλλοι μὲν τὸ ἴδιον ὄμμα· καὶ ἐντεύθεν προέρχεται ἐκείνη ἡ σπυρὴ, ὅπως ἔχει γὰρ δημοσιάζει ὅλα ἔκείνα, ὅπως νομίζει ὅτι ἠμποροῦν γὰρ ἐγείρειν εἰς τὰς ἄλλας κατὰ αὐτὴν μίαν ὑπόληψιν μεγαλητέραν· ἐντεύθεν ἐκείνη ἡ ζωνροπία ἀρέσκεια εἰς τὸ γὰρ ἀπαιτῆ τὰς κρίσεις καὶ τὰ ἐγκώμια τῶν ἄλλων (1).

Αἱ μηχαναί, ὅπου μεταχειρίζεται εἰς τὸ ὁ κερδοξός, εἶναι ποικιλότροποι· τὰ ελαττώματά τε, καὶ τὰς ἀξιοκατηγορήτως ιδιότητες· ἡ παχίζει ἐπιμελῶς γὰρ τὰ καλύπτει, καὶ πρὸς ὀλίγα ἀξιοπαίνα, ὅπου ἔχει, τὰ δημοσιάζει μὲν ἐπιδοξιοποιεῖ καὶ γὰρ γὰρ γὰρ λαβεῖν μεγαλητέραν ὑπεροχὴν τὰ ἐν αὐτῇ μικρότητα ἀράγματα, καὶ καταπρὸς τὰς ἐπιδοξίας καιρῶς, ἐπιζητοῦ τὰς εὐκαιρίας καὶ ἐπιδοξίας, γὰρ γὰρ γὰρ ἐπιδοξιοποιεῖ εἰς αὐτὰ.

Πληροφορημένος ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν συνηθίζου γὰρ τιμῶν, εἰμὴ μόνως ἐκείνης, ὅπου ἀκολουθοῦν τὰς ἐρήξεις καὶ τὰς ὑποληψέων, ἀλλάζει καὶ τὰς τόπικας καὶ τὰς συνανατροφάς, χαρακτῆρα, καὶ διαγωγὴν, καὶ γὰρ ὁ ἐπιδοξιοποιεῖς Ἀλκιβιάδης, δραστηριοῦ καὶ ἐγκωμιοποιεῖ.

(1) Ἡμεῖς νομίζομεν τὸν αὐτὸν μὲν πάντοτε καλλίτερον ἀπὸ ὅτι ἡμεῖς, λέγει ὁ Γλαυκῶν· καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιδοξιοποιεῖ ὅπου οἱ ἄλλοι γὰρ μὲν νομίζου ἀκόμη καλλίτερος καὶ ἀπὸ ὅσον ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νομίζομεν ἑαυτοῦς.

ρηματίας εἰς τὴν Ἀθλίαν, μαλθακὸς καὶ γυναικώ-
 δης εἰς τὴν Περσίαν, σφόδρος, ὀλιγαρκὴς καὶ φιλέπο-
 νος εἰς τὴν Σπάρτην (1). Ὁ ἔπαινος δὲν ἀγοράζε-
 ται μὲ ἀλλοῦν ἕσπον καλίσπρα, εἰμὶ μὲ τὸν ἔπαι-
 νον· ἢ πῶτο ὁπίδα φιλεύεται ἀπὸς τὴς ἄλλης τὰ ἐγκώ-
 μια ἢ γὰ λάβη παρ' ἐκείνων ἀμοιβαίως τὰ ἴσα ἢ
 καὶ σφραγίσπρα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν βουλόγεται ἄλλο πρᾶγμα τύπον,
 ὅσον τὸ γὰ ἔχει ἀντιγωνιστὰς ἢ ἀντιζήλους, ἢ πῶτο,
 ὅταν ὁ λόγος εἴηαι περὶ τῆνον, ζητεῖ πάντα ἕσπον
 γὰ τοὺς δυσφημιστὰς καὶ ὅποταν ἢ ἀλήθεια δὲν τὸν
 βοηθῆ εἰς τὸν σκοπόν τε, καταφύζει ὁ πανήργος εἰς
 τὸ ψεῦδος καὶ τὴν συκοφαντίαν.

Πρὸς δὲ τὴς φανερώς ὑπερίτερας τε, δὲν διαδέξει τε-
 λείως γὰ ἑξωντλήσῃ τὴς πλεον μεγαλυτέρας ἐπαί-
 νος, καὶ γὰ φανῆ ὁ πρῶτος ἐπαινήσις των, ἢ γὰ ἔδο-
 κήσῃ μὲ πῶτο τὴν ἐπόληψιν τῆ δικαίᾳ καὶ εἰς αὐ-
 τὴς ἐκείνης, ὅπῃ εἴηαι φανερά ἐγνωσμένοι ὡς κατώ-
 τεροί τε, παρῆζει γὰ ὑπερυψοίῃ ὅ,τι καλὸν ἔτυχε
 γὰ ἔχειν, ἢ γὰ κερδήσῃ μὲ πῶτο δοίς τὴς μιδούς
 κατ' Ὀμηρον εἰπεῖν, καὶ ἢ γὰ νομιθῆ ὁπλαδὴ ὅτι εἶ-
 ναι δίκαιος καὶ εὐδικεῖν ἐκτιμητὴς τῶ προτερημάτων
 τῶ ἄλλων, καὶ ἢ γὰ κάμῃ γὰ φρεῖν τὰ ἔδικά τε μὲ
 τὴν ἀπὸς τὰ ἐκείνων συγκρίσειν ἀνώτερα.

Ἐπειδὴ ὅμως πῶτο ἐπὶ τῶ ζώντων ἡμπορεῖ κημ-
 μίας φορὰν γὰ λαβεῖν ὀλικίδιμον εἰς τὴν κερδοξίαν
 τε, ἢ πῶτο προσυμεῖται περιωδύρον γὰ τὸ ἐνεργῆ
 εἰς

(1) Ὁ ὁ μέγιστος Ἀλκιβιάδης Ἀθῆνας μὲ σκώπων καὶ
 ἢ ἐπιπόρτων, καὶ μὲ ἀνταποδίδει ζῶν, καὶ χέειπε δὲ δὲ Ἀλ-
 ἢ κολίμοι κερδοξίας ἐν ἡρώ, καὶ τειλοσφρών, καὶ ἢ δυχρολυ-
 ἢ τῶν δὲ ὅρακα πολεμῶν καὶ πῶτων ὅπῃ δὲ ἀπὸς τῶσα-
 ἢ φέρην ἀφίκοι τρυφῆ καὶ ἀβήρῃσι καὶ ἀλαστοῖα ἡρώμης, ὅδη-
 ἢ μαρῶζει, καὶ κατὰμίδει τῶ συμφοροῖν καὶ στωκῶν τῶτον
 ἢ ἀπασί (Πλάτῃ. δὲ τῶ, ἢ ὡς αἴει διακρίνα τὸν κὸλαμα τῶ
 ἢ φῆλ).

εἰς τῆς διποθαμνῆς· καὶ τὰ ἐγκώμια ἐκείνων, ἐπεὶ
 δεὺ ὑπάρχον πλεόν εἰς τὸν κόσμον, γίνονται πολ-
 λάκις εἰς αὐτὸν ὄργανα ἧτ' ἐὰν ἐξέβελίξῃ ἐκεῖνος,
 ὅπως ὑπάρχον.

Τῆς ἴσης ἢ ἀντιζήλης τοῦ εἰς τὸ ἴδιον ἐπιπόδημα
 παχίζου ἀπὸ πάντων καὶ ἐπιθυμεῖ ἐὰν ταπεινώσῃ πε-
 ρισσότερον· καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἀρχαία παροιμία „κι-
 „ ραμῖνυς κεραμεὶ κοπέει καὶ τέκτων τέκτωνι.

Ὅπότεν ὁμως εἶναι λόγος, ἧτ' ἐὰν ἐπιβάλη τὸ
 ἐπάγγελμα, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἐνηχολήσῃ μὲν τὰ
 ἐπιλοιπα, τὸ τὸ ὑπεραίρει πάντοτε ὑπὲρ πάντα·
 τὸ ὁποῖον τὸ κάμνει πότε· μὴ δὲ τὸ ἐσωτερικῶς πλη-
 ροφορίαν τε, μὲν τὸ ἐσωθήσῃ ἐὰν θεωρῆ ὡς τι-
 μιώτερον ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον κατέβαλεν ὅλιγὸν τὸ
 ἀποδύει· πότε δὲ ἧτ' ἐὰν ἀπολαύσῃ τὴν ἀχίον τὸν
 ἔπαινον, ὅτι ἔκαμε καλῶς ἐκλογῶν, μὲν ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ
 ἐπαινεθῆ ἧτ' ἄλλο. Δι' αὐτὸ τὸ ἐπαι-
 ρεῖ τὸν πατρίδα τε, ἢ τὸν γένος τε, ἢ τῆς φίλος τε,
 ἢ τῆς συγγενεῖς τε, ἧτ' ἐὰν μεθέξῃ ἔτι τῆς δόξης
 τῆς ἄλλων, μὴ διωάμνος ἐὰν κοσμηθῆ μὲν τὸν ἐδι-
 κῶν τε.

Ἡ πλέον βαρεῖα καὶ ἀυπόφορος ποινὴ εἰς τὸν κε-
 νοδόξον εἶναι ἡ καταφρόνησις· ἐπεὶ καὶ ὕβριτες πῦ
 ἀφίνον πάντοτε τὸν ἐλπίδα, ὅτι ἐκεῖνος, ὅπως τῆς
 λέγει, ἐξοφείρεται ἀπὸ τὸν ὀριῶν τῆς πάθους, καὶ
 δεὺ αἰθαίνεται ἐν τῆ καρδίᾳ αὐτῆ, ἐκεῖνα ὅπως ἀφο-
 φέρει ἢ γλῶσσα· μία ψυχὰ ὁμως καταφρόνησις εἶ-
 ναι εἰς αὐτὸν δεῖγμα ἀποδουλοῦται, ὅτι δεὺ τὸν ψι-
 φῶν ἧτ' ἵπποτες.

Λοιπὸν ἐπεὶ θεωρεῖ ὡς ἐνα εἶδος καταφρόνησεως
 τὸν ἐπὶ αὐτοῦ σιωπῶν τῆς ἄλλων, ἧτ' ἐπὶ κίε
 πάντα λίσον, τὸ τὸν λόγος, ἧτ' ἐὰν ἐγεῖρη ὁμιλίαν
 ἐπὶ ἑαυτῆ· ἀπῶτος εἰς τὸ ἐὰν ὁμιλήσῃ ἐπὶ ἑαυτῆ
 εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος· καταλέγει εἰς τῆς ἄλλων ὅλα τε
 τὰ ἔργα, ὅλα τε τῆς λόγος, ὅλα τε τῆς ἀνδραγαθίας
 τε, ὅλα τε τὰ συμβεβηκότα μέχρις ἀηδίας· καὶ μήτε
 εἶναι

Κεφ. Δ'. Κενοδοξία, Μετριοφροσ. 117

είναι *ωδύσασις* ἢ πλέον μικρότερα, ὅπῃ νὰ μὴ πῆν ἐκθέτη μὲ ὄλιον τὴν ἔμφασιν.

Ὅταν τῷ λείπῃ εὐκαιρία *ἔξ* νὰ ὀμιλήσῃ *ωδύ* τῆς ὀδύνης τῆς, ὀμιλεῖ *ωδύ* τῆς ἀδυναμιῶν τῆς, ὀμιλεῖ *ωδύ* τῆς ἐλαττωμάτων τῆς, ὀμιλεῖ ἕως καὶ *ωδύ* τῆς κακιῶν τῆς· ἀγαπᾷ καλλίτερα νὰ λέγῃ *ωδύ* ἑαυτῆς κακὰ, *ωδύ* γὰρ μὴ λέγῃ τίποτε. Οἱ παουργότεροι ὁμως προφέρνουν ἐκεῖνα μόνον τὰ ἐλαττώματα, ὅπῃ φαίνονται, ὅτι προέρχονται ἀπὸ ἐπαινετὰς ἀρχάς· κατηγοροῦν ἑαυτῶς ὡς θυμώδεις καὶ ὀρμητικῶς, πλὴν ἐνθά οὗ λόγος εἶναι *ωδύ* τιμῆς καὶ ὀδύνης· κατηγοροῦν ἑαυτῶς ὡς λεπτολόγους καὶ πέρα τῆς δέοντος ἀκριβεῖς, ὁμως ὅταν ὁ λόγος εἶναι *ωδύ* οἰκονομίας τῆς ἀλλοτριῶν πραγμάτων· ὁμολογοῦν ὅτι εἶναι πεισματικοὶ καὶ ἀδυσώπητοι, πλὴν ὅταν τὸ ἀπαιτῆ ἢ ἀκριβῆς ἐκπληρωσῆς τῆς χρεῶν τῆς. Καὶ ἀν' ἠδυνώται κάμμινον φορὰν γὰρ μεγαλιῶν πρὸ λόγου τὴν ἀνεπιτηδεύσιον τῶν, τὴν ὀλιγότητα τῆς προτερημάτων τῆς, τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀπιστίαν τῆς μετῆμης τῶν, τὴν τὸ κάμνην, ὅπότεν ἐλπίζον, ὅτι θέλῃν τοὺς ἐναντιωθῆν εἰς τὴν, καὶ ὅταν ὑποπνεῦν, ὅτι θέλῃν ἀκούσει νὰ ἐπαινεῖται παρ' ἄλλων αὐτὰ τὰ προτερήματα, τὰ ὅποια μὲ μίαν ὀπιπλάσαν μετριοφροσιῶν ὑποκρίνονται, ὅτι δὲν τὰ γνωρίζον εἰς ἑαυτῶς· καὶ ἐν τῆτοις ἢ μεγαλιτέρῃ ὑβρῆς, ὅπῃ ἢμπορεῖ νὰ κάμῃ τίτῃς εἰς αὐτῶς, εἶναι νὰ δείξῃ ὅτι πιστεύει ἐκεῖνα ὅπῃ λέγῃν *ωδύ* ἑαυτῆς.

Ἡ ἀντιλογία ὡς τὰ πολλὰ δὲν εἶναι καὶ αὐτὴ ἄλλο, εἰμὴ ἐνᾷ ἀποτέλεσμα τῆς κενοδοξίας. Προκαταλημμένων τῆς πρώτων τόπων τῆς καλῆς μερίδος, λέγει ὁ Δέκας Ροχρηκώλτ (ὑποθήκ. 377.), ὁ κενόδοξος δὲν θέλει νὰ λάβῃ τὸν ἕνα τὸν καταφύγει εἰς τὸ ἐναντίον μέρος. Ἀποτέλεσμα τῆς κενοδοξίας εἶναι ὁμοίως καὶ ἡ ἀνυπομονησία (ἀτλησία) τῆς ἀντιλογιῶν τῆς ἄλλων, ὅσον εὐλογοῖ καὶ ἀν' εἶναι, καὶ ἡ ἰχυρογνωμία εἰς τὰς ἰδίᾳς ὑπολήψεις, ὅσον ὑβρῆς καὶ ἀν' εἶναι· ὁ κενόδοξος δὲν θέλει νὰ

εἶπῃ ὅτι ἔσφαλε, μήτε ὅταν γνωριθῇ τὸ σφάλμα-
τε, εἴτ' ἔν δὲ θέλει γὰ φανῆ ὅτι ἔσφαλε.

Ἀπὸ τῆς κροδοξίας προέρχεται ὁμοίως καὶ τὸ
ὅπῃ οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀρόθυμοι γὰ εἶδεν συμβου-
λίῳ εἰς τὰς ἀλλῆς, μὴ ὅλοσ ὅπῃ δὲ τὰς τῆς ζήτων.
Ἡ ἀνδίασις εἰς ἐναντίας, ὅπῃ βλέπομεν κοινῶς εἰς
ὅλης, εἰς τὸ γὰ ζήτησεν συμβελίῳ ἄπο ἀλλῆς, ἢ
δυσαρέσκεια εἰς τὸ γὰ ἀκύν τὰς συμβελάς τὰς μὴ
ζητηθείσας, καὶ ἢ ἰχυρογνωμία εἰς τὸ γὰ κάμυν ὅ-
λον τὸ ἐναντίον ἄπο ἐκεῖτο ὅπῃ τὰς συμβελάων, ἀ-
πὸ τῆς ἰδίας ἀρχῆς φηρέχονται καὶ αὐτῆ. Διὰ τὴ
ἐκεῖνος, ὅπῃ δίδει συμβελίῳ εἶναι ἀνώτερος πῖν σιγ-
μῶ ἐκεῖνῳ ἄπο ἐκεῖνον ὅπῃ τῆς δέχεται καὶ κα-
θύσας ὁπθυμεῖ τῆς πρώτῳ κατὰσασιν καὶ βδελύτ-
πεται τῆς δαυτέρῳ.

Ὡς τὸσον ἢ κροδοξία, ὅπῃ ἔχει τὸσῳ κυριότητα
ἐπάνω εἰς τὰς ἀνθρωπίνες πράξεις, εἶναι ἐκεῖνη ὅ-
πῃ συμβέχει ἄξιωότερον ἄπο καθε ἀλλο, εἰς τὸ
γὰ ἀμυρώση καὶ τὰς πλῆσον ἀξιεπαίνης. Διὰ τὴ φθά-
νει γὰ φανῆ ὅτι ἐγινε μία ἄξ τῆς τὸ τέλος, ἄξ γὰ
χάση εἰδύς καθε δόξαν.

Ἡ ἐκούσιο; πτωχία, ἢ καταφρόνησις τῆς γνῖνων
πραγμάτων, ἢ σαθερά σροχη τῆς δεινῶν, ὅπῃ ἐπαγ-
γέλλογτο οἱ Κωικοί, ἢτον ἔργα καθ' ἑαυτὰ ἀξίεπαι-
τα, καὶ ἀπειτῶσαν μεγάλῳ ἀδρείῳ καὶ γνῖνωσιότητι τυ-
χῆς ἐπειδὴ ὁμως ἐφαίοντο ὅτι ἐγίνοντο ἄπο κροδο-
ξίῳ, ὄχι μόνον δὲ τὰς ἐφοξενῶσαν κενύσαν ἔπαι-
νον, ἀλλὰ πολλακίς τὰς ἐκατηγορῶσαν ἄξ αὐτὰ καὶ
τὰς ἐπερῆπαιζον (1).

Εν-

(1) Διερχόμενος ὁ Σπυρῶς ἐσεκε μίαν ἡμέραν ψυχροκίτῳ
ἀγκυλισμῆς εἰς ἐὺν ἀνδραγαθία χαλκίον. Ἐν τῷ Σπυρῶτι, ὅ-
τι τὸν ἐρῶ, τὸν ἐρῶσσο, ἀν ἢ τὸν ψυχρὸς ὁ ἀνδραγαθῶς ὄχι, ἀ-
πικεῖδη ἔπος καὶ γὰ μίγχα κητόρῳμα λοιπὸν κηρῆς ἐσο, ἀπαι-
πικεῖδη ὁ Σπυρῶς τῆς πικεῖκαζωτῆς τὸν, μὴ τὸ γὰ εἰκίς ἔπῳ

Κεφ. Δ'. Κερδοξία, Μετριοφροσ. 119

Εντεῦθεν καταφαίνεται ἡ ἀνοησία τῆς κερδοξίας ἀνθρώπων· ἔχει τὴν αὐτὴν ἢ ἰδίαν ἀπάτην ὅπως ἔχει, ἔχει νὰ ἀπολαύσῃ τὸν ἔπαινον τῶν ἄλλων, τοῦ προσφέρει μάλιστα τὴν καταφρόνησιν, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς ἐρώσεως τῶν ἐπαίνων, ὑπερεῖται τὸν ἔπαινον, ὅπως ἄλλως ἢ θελεῖ συνηθισθῆναι τὰς πράξεις τῆς.

Φρονιμώτερος ἀπὸ ὅλων εἶναι χωρὶς ἀμφιβολίαν ὁ μετερόφρων· ἔχει τὴν χωρὶς νὰ κοπιᾷ καὶ ἔχει νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἀδὰ τῶν ἄλλων τιμῶν, εἶναι ὁ μόνος ὅπως τὴν ἀπολαμβάνει δίκαια καὶ ἐνεργῶν ἐναρτέως ἔχει μόνον τὸν ἔρωτα τῆς ἀρετῆς, εἶναι βέβαιος ὅτι θέλει ἀποκτήσῃ καὶ ἐκεῖνον τὸν ἔπαινον, ὅπου δὲν ζητεῖ (1).

Ἡ μετριοφροσύνη, κούρα ὅπως ἀφίρει εἰς τὰς ἐναρτέας πράξεις ὅλην τὴν ἰδίαν καὶ φυσικὴν αὐτῶν τιμῶν, προδίδεται εἰς αὐτὴν ἀκόμη καὶ μίαν νῆαν ὑπεροχῶν· ἐπειδὴ πρῶτον μὲν τὸ νὰ φαίνεται εὖνας ἀνθρώπος, ὅτι δὲν ἐπαίρεται ἔχει ἐκεῖνα τὰ ἀρετήματα, ἔχει τὰ ὅποια ἄλλοι ἀλαζονδύονται, τὴν ἐγείρει εἰς τὴν θεάτῃς μίαν ἡδεῖαν αἰθισιν θαύματος, ἢ ὅποια αὐξάνει μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἐπόληψιν καὶ τιμῶν. Δόξωπερον δὲ ἢ καλὴ ἐπόληψις, ὅπου ὁ μετερόφρων ἀνθρώπος δείχνει ὅτι ἔχει πρὸς τὴν ἄλλαν, τὴν ἐξάπτει ὑπεροχότερον ἔχει νὰ τὸν ἀταμείψαν πληρῆστα. Τρίτον καὶ τελευταῖον, ἢ τιμὴ συνίσταται εἰς τὰ
πρά-

πειρητικῶν εἰς τὸν ἀνδραγαθία; Ὁ Σουκράτης ἠλεγχε πικρῶς ἀπὸ ἀρχῆς τὸν ἴδιον Αἰτιδιανὸν μαθητὴν τῆς τότε, καὶ μετὰ πύττα ἀρχηγὸν αὐτῆς τῆς Αἰρέσεως· διὰ τὴν βλάβωτας ὅτι εἶχε τὸ ῥᾶσιν τὸν ἐξισμῶν, καὶ τὸ ἐγύειζεν εἰς τὸν ὅπως νὰ φαίνεται ἢ χισμᾶδα· βλέπω, τὴν εἶπεν, ὦ Αἰτιδιαν, ἀπὸ τῆς τρυφᾶν τῆς ῥᾶσιν σου τὴν ἐσωπεικίω σου κερδοξίαν.

(1) Ἡ δόξα, εἶπεν ὁ Πλίνιος, ἀγαπᾷ τὰ μὲν δίκαια ἀντικλήπης, καὶ οὐχὶ νὰ τὴν δίκαιω μὲν πλεσιζῆσαν. (Βιβλ. Α'. Ἐπιστολ. 8.

πράγματα εκείνα, ὅπῃ ἠδύεται ὁ ἀνθρώπος· νὰ χα-
 εἶσῃ αὐτοπροαίρετος, καὶ ὄχι εἰς ἐκεῖνα ὅπῃ βλέπει
 ὅτι ἀρπάζονται μὴ βίαν. Εἰς τὴν μετεοφροσύνην
 λοιπὸν ἠδύεται πᾶστις νὰ χαεῖζῃ τὴν τιμὴν αὐ-
 τοπροαίρετος, εἰς καιρὸν ὅπῃ ἡ κενοδοξία φαίνεται ὅ-
 τι τὴν ζητεῖ δυνασικῶς, καὶ τὴν θέλει ὄχι ὡς δῶ-
 ρον, ἀλλ' ὡς δικαίωματός.

Διὰ τὸτο αὐτὸ κενόδοξος ἀνθρώπος ἐγνώριζε καλ-
 λίτερα τὸ συμφέροντος, ἔπρεπε νὰ εἶναι μετεοφροσι-
 στρος φειλασέπρον ἄπο κάθε ἄλλου, ὅτῃ νὰ ἄπολαμ-
 βαῖνῃ εὐκολώτερα ἐκεῖνῳ τὴν τιμὴν, ὅτῃ τὴν ὅποιον
 λαχταεῖζῃ πόσον.

Ἀγκαλὰ καὶ ὁσὸν λείπεν καὶ ποιῶσι, ὅπῃ νὰ κατα-
 φάσῃ καὶ εἰς τὸτο τὸ μέσον· ἐπειδὴ μία ἐπίπλασος
 μετεοφροσύνη εἶναι μάλιστα ἡ μεγίστη τέχνη τῆς ἐπι-
 τιδειοτέρας καὶ ἐπιτελεστέρας κενοδοξίας. Ὁμῶς ἡ ὑπό-
 κεισις ὁσὸν ἠμπορεῖ νὰ ὁφείσῃ πολὺν καιρὸν· καὶ
 τὴν βιβλίαν καὶ σαθερὰ ὑπόληψιν τῆ μετεοφροσύνης
 ὁσὸν ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἀποκρίσῃ ἄλλος, εἰμὴ μόνος
 ἐκεῖνος, ὅστις εἶναι τῶντι πιστός.

Ἀλλὰ ὅτῃ νὰ εἶναι τινὰς τῶντι πιστός, ἀρέπει
 φῶτον νὰ εἶναι ταπεινός. Ἐπειδὴ ἐν ὅσῳ τινὰς ἔ-
 χει μίαν ὑπερβολικὴν ὑπόληψιν περὶ ἑαυτοῦ, θέλει
 ἐπιθυμῆν νὰ τὸν ἔχῃ καὶ οἱ ἄλλοι εἰς τὴν αὐτὴν ὑ-
 πόληψιν, ὅτῃ τὸ ἀποτέλεσμα ὁσὸν ἠμπορεῖ νὰ ἀρ-
 θῆ, ἀίσιως ὁσὸν ἀρθῆ ἡ αἰτία.

Ὅσὸν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῆ τινὰς πόσον ἀφέλιμον εἶναι
 εἰς τὴν ἀνθρωπίνῳ ἀδαιμοσίᾳ, τὸ νὰ ἰξόρητις νὰ
 κατέχῃ τὸτο τὸ πάθος μέσα εἰς τὰ ἀρέποντα ὅσια·
 ἐπειδὴ πόσον λύπῃ ὁσὸν συνθίξῃ νὰ προξενῆ μία
 ἄμετρος κενοδοξία, πόσως πόθος, καὶ πόσως ἰδρώτας,
 οἱ ὅποιοι ρίπνυνται ταῖς φειλαστέραις φοραῖς εἰς τὸν
 αἶρα; πόσως θλίψεις εἰς τὰς ἀντιλογίας καὶ κρίσεις
 (κρίτικας) ὅπῃ κατ' ἐκάστῳ σωματικῶν, καὶ πό-
 σως φθόνος καὶ ἔχθρας ἄπο μέρους τῶν ἀνταγωνιστῶν
 καὶ ἀντιζήλων; πόσον ἀνησυχίαν ἐπειτα, καὶ πόσον

Κεφ. Δ'. Κερδοξία, Μετριοφροσ. 121

παραχλῶ, ὁπόταν τὰ πράγματα δεῦν ὑπεβαίνων κατὰ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν μας; καὶ ταῦτα πάντα πῶς πάντων πρὸς τί; ἔξ' ἓ μίαν σκίαν, ἡ ὁποία μὲ ὅσον περισσότερων ἀδημονίαν τὴν ἐπιδιώκει τινὰς, τόσον ταχύτερα φεύγει, ἕως ἃ ἀελύεται αἴφνης εἰς ἕδω, καὶ ἀφανίζεται.

Δεῦν πρέπει ὅμως νὰ συγχέωμεν τὴν κερδοξίαν μὲ εἶσαν ὀρθὸν (ἔλλογον) ἔρωτα πρὸς ἰδίαν ἡμῶν ὑπολήψως. Αὐτὴν πρέπει γὰρ τὴν ἐπιθυμῆ καθε εἶας· „ μὴ δὴς ἀλλοτρίοις τὴν τιμὴν σου, λέγειν καὶ τὰ ἱερά βιβλία (Παροιμ. Κεφ. 5. στίχ. 9.)· καὶ „ κρείσσον ὄνομα καλὸν, ὑπὲρ πλεον πολυῦ. Ἡ ὀλιγωρία μάλιστα πρὸς ἰδίαν ἡμῶν ὑπολήψως εἶναι ἡ πλέον χειρότερα ἀεθεσις, ὅπου ἡμπορεῖ νὰ εὔρεθῆ εἰς εἶσαν ἀνθρώπου· ἔξ' ἓ τι δεῦν εἶναι πράξις τόσον αἰσχρά, ὅπως νὰ μὴ τὴν κάμη εἶας ποιῆτος.

Καὶ αὐτὴ ἡ καταφρόνησις τῶν ἐπαίων, ὅταν εἶναι ὑπερβολικὴ, εἶναι κακία· ἐπειδὴ αὐτὴ γὰρ εἶναι σημεῖον ταπεινώσεως καὶ μετριοφροσύνης, εἶναι μάλλον δεῖγμα πρὸς πλέον μουσαρᾶς ἀλαζονείας· ἔξ' ἓ τι δείχνει, ὅτι δεῦν μετὰ ἔξ' ἓ τίποτες πρὸς ἄλλης ἀνθρώπου ἐκεῖνος, ὅπου ἀπαξιοῖ καὶ εὐπελίζει ἕως καὶ πρὸς ἀποδείξεις πρὸς παρεκείνων τιμῆς.

Ὁ φρόνιμος ὅμως ἀνθρώπος πέναντιον ἰξέρει πόσῳ χρεῖαν ἔχει ἅπο πρὸς ἄλλης· ἰξέρει ὅτι δεῦν ἡμπορεῖ νὰ ὑπολαύσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἄλλων, εἰ μὴ καθ' ὅσον ἠθέλωσεν εἶναι ἄξιος πρὸς ὑπολήψως ἐκείνων. Ὁ δεῦν προτιμᾶ τὸ καλὸν ὄνομα καὶ τὴν ὑπολήψιν ἅπο καθε ἄλλο πράγμα· ἅποφύγει ὅλα ἐκεῖνα, ὅπου ἡμπορῶν νὰ τὴν ἀμαυρώσῃ· μεταχειρίζεται ὅλα ἐκεῖνα, ὅπου ἡμπορῶν νὰ τὴν ἀποξενώσῃ δικαίως. Διακρίνεται δὲ ἅπο τὸν κερδοξὸν κατὰ τὸ, ὅτι ἀκολουθώντας τὸ εὐαγγέλιον τῶ Σωκράτους, σπυδαίζει νὰ εἶναι ποιῆτος, ὅ,τι λογῆς θέλει νὰ νομίζεται· καὶ, πληροφορημένος, ὅτι ὅταν πολιτεύεται ὀρθῶς, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπολήψις τὸν ἀκολουθεῖ
αφ

αφ' ἑαυτῆς, φθαίνει γὰρ τὴν ἀποκρίσιν χάρις γὰρ φανῆ
 μήτε πῶς τὴν ἐπιζητεῖ· ἐν ᾧ ὁ κενόδοξος ἀπαυδαζών-
 τας φθισιόπερον γὰρ φαίνεται, πῶς γὰρ εἶναι τῶν ὄντι
 ἀξιός ὑπολήψεως, χάνει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐσταυτῶ
 καὶ τὸν καρπὸν τῆς γὰρ εἶναι καλός, καὶ τὴν ἡδονῶν τῆς
 γὰρ δοκῆ ὅτι εἶναι τοῖστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἐπιθυμία, Εὐχαρίστησις.

Οτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐπιθυμιῶν κάμνει κατὰ τὸ
 πλείστον μέρος τὴν δυσυχίαν μας, καὶ τὰ βιβλία ὅλα
 τὸ λέγουσιν, καὶ ὅσα εἶναι ἰσως κανεῖς, ὅπως γὰρ μὴ τὸ
 εὐδοκίμασεν εἰς ἑαυτὸν μὲ τὴν πείραν. Ἡ ἴδιε φανῆ
 ὅμως πρᾶγμα πῶς εἰς καιρὸν ὅπως τῶ
 τὸ πάθος εἶναι μία κλίσις τῆς ψυχῆς πρὸς εἴνα ἀ-
 γασθὸν προπθειμῶν, ἢ πορεῖ γὰρ ἄνη λυπηρόν· ὅ-
 περὶ ἡ πρόσοψις εὐδὸς ἀγαθῆ, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸ ἐ-
 πιρρέπεια τῆς ψυχῆς κατ' ἑαυτὰ ὅσα ἔχου κανεῖνα
 λυπηρόν.

Πλὴν ἡ ἐπιθυμία τῆς μελλόντων πραγμάτων ἔχει
 μεγάλῃ ὁμοιότητα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀπερασμέ-
 των, τὰ ἔστι μὲ τὴν πίκραν· καὶ ἡ βασανὸς τῆς ψυ-
 χῆς κρέματα ἀπὸ τῆς ἰδίαν ἀρχῆς. Ἐπειδὴ καὶ
 εἰς τὰς διὰ φθισιόσεις ἄναται ἀπὸ τῆς ἀνωτέρου
 (Τμήμ. Α'. Κεφ. Β'.) σημειώθεισαν μάχην μετα-
 ξὺ τῆς φαντασίας καὶ τῆς αἰδήσεως, τῆς ὁποῖαν ἡ
 πρῶτη προσφέρωντάς μας τὸ ἀπερασμῶν, ἢ μέλλον
 ἀγαθόν, ὡς αὐτὸ γὰρ ἦτον παρὸν, ἐγείρει εἰς τὴν ψυ-
 χῆν μίαν ζωηρὰ καὶ σφοδρὰ κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, καὶ
 μᾶς βρῆει ἕσπον τινὰ τῆς σιγμῆς ἐκεῖνῃ εἰς τὴν
 ἀποκρίσιν τῆς ἡ δευτέρα, εἰδοποιῶντάς μας πῶς τῆς
 ἀπο-

ἄπομακρυύσεώς τε, μᾶς τὸ ἀρπάζει τὴν αὐτὴν σιγ-
μὴν ὅπως εἶμεθα ἔτοιμοι νὰ τὸ ἀδράξωμεν.

Ἐῖνα πρᾶγμα ὁμοῦς δεστέλλει ἐσιώδως τὴν μίαν
ἐπιθυμίαν ἀπὸ τὴν ἄλλῃ· ὅτι ἡ δούτέρα εἶναι χε-
δὸν πάντοτε ἠγαθή μετὰ τὴν ἐλπίδα, εἰς καιρὸν ὅ-
πως ἡ πρώτη ἐκ φύσεως ἀποκλείει τὴν ἐλπίδα, με-
τὰ νὰ εἶναι ἀδύνατον τὸ ἀπερασμῆρον νὰ μὴ εἶναι
ἀπερασμῆρον. Ἡ μοναχὴ ἐλπίς, ὅπως εἰς τὸ ἡμ-
πορεῖ νὰ μᾶς ἀπομείνη, εἶναι ὅτι μία τοιαύτη ἀπό-
λαυσις ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἔλθῃ ἄλλῃ φορᾷ· πλὴν
εἰς ταύτην τὴν φερίσασιν εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ ἐπι-
θυμία καὶ ἡ ἐλπίς ἀήκων ὄχι πλέον εἰς τὸ ἀπερα-
σμῆρον, ἀλλ' εἰς τὸ μέλλον.

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅπως ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀπε-
ρασμῆρων πρᾶγματων, ἡ τοιούτων θεωρημῆρων, νὰ φέ-
ρῃ ἀναγκαίως μετ' ἑαυτῆς μίαν αἰδησιν λυπηρᾶν τῆς
σερήσεως, καὶ δεῖ τὸ πρᾶξι νὰ οὐραρακίζηται παν-
τὶ θεοῖς ἀπὸ τὴν ψυχῇ· ἐν ᾧ ἡ ἐπιθυμία τῆς μελ-
λότων ἠμπορεῖ πολλακίς δεῖ μέσου τῆς ἐλπίδος νὰ
προκαταβάλλῃ εἰς τὴν φωτασίαν τῆς ἀπόλαυσιν τοῦ
ιδίῳ αγαθεῖ, καὶ δεῖ τὸ πρᾶξι νὰ μετακίζηται μό-
τον, καὶ ὄχι νὰ ἀποκλείεται κατὰ κράτος.

ἠμπορεῖ μάλιστα νὰ βεβαιωθῇ, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπι-
θυμία, ὁπόταν εἰδεῖται εἰς μίαν βάσιμον ἐλπίδα,
εἶναι μία ἀπὸ τὰς πρώτας πηγὰς τῆς εὐδαιμονίας
μας. Ἀθλιος εἶναι ὁποῖος ὅσον ἔχει πλέον τὸ νὰ
ἐλπίζει, εἰπὼν εἶπὼν φιλόσοφος· αὐτὸς χάνει παρά-
θυς τὸν καρπὸν ὅλων ἐκείνων, ὅπως ἔχει. Ὀλιγώτε-
ρον εὐφραίνεται τινὰς (ἐπακολεθεῖ ὁ ἴδιος) δεῖ ἐ-
κεῖνα ὅπως ἔχει, ἀλλὰ δεῖ ἐκεῖνα ὅπως ἐλπίζει· καὶ
καρεῖς ὅσον εἶναι εὐδαιμων ἀλλοτε, εἰμὴ ἀπὸ τοῦ νὰ
φθάσῃ εἰς τὴν ποθεμῆρων εὐδαιμονίαν. Ὁ ἀνδρα-
πος πλεονέκτης, πλὴν ἐξωρισμῆρος, καπσοκδασμέ-
τος νὰ ἐπιθυμῇ ὅλα, πλὴν νὰ λαμβανῇ ὀλίγα, ἐ-
λαβὼν ἀπὸ τὸν Δημιουργὸν τῆς φύσεως μίαν ἀδύναμιν
παρηγορητικῆν, ἡ ὁποία τὸ πλησιάζει ὅλα ἐκεῖνα,
εἰπὼν

ὅπῃ ὀπιθυμεῖ, τὰ ὑποβάλλει εἰς τὴν φαντασίαν τε, τὰ τὰ κάμνει παρόντα καὶ μεθῆτα, τὸν κάμνει ἕσπον τινὰ κύριον αὐτῷ, καὶ ἔξ νὰ γῆρῃ αὐτὴ ἡ φανταστικὴ ἰδιότης πλέον γλυκυτέρα, τὰ τὰ χηματίζει κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τῆ πάθους τε· ἢ ἀπάτη παύει, εὐθα ἀρχίζει ἢ ἀπολαυσις.

Τυτὸ ὅμως τὸ πάθος, τὸ ἴσσον παρηγορητικὸν γίνεται πολλαίς τὸ πλέον λυπηρὸν καὶ πλέον ὀλέθρον, ὅποταν κατατᾶ εἰς ὑπερβολὴν. Ἐῖνα τοῖσιν εἶναι τὸ νὰ ὀπιθυμῶμεν πράγματα προφανῶς ἀνώτερα ἄπο τὰς δυνάμεις μας· καὶ ἰδὲ μία διεξοδικὴ καὶ ἀρμοδιωτάτη ψευδοκλή τῷ Πλατάρχῃ ἐπαύω εἰς μίαν τοιαύτην ὑπόθεσιν. „Ἐκεῖνο, λέγει (Ἐν τῷ ψυχρῷ εὐθυμίας τῆς ψυχῆς), ὅπῃ σωτηρεῖ ψευδοκλή εἰς τὴν ἀθυμίαν τῆς ψυχῆς μας, εἶναι ἡ ἀλεγοῦς μαρία, ὅπῃ ἔχομεν νὰ ἀπλότωμεν μεγαλώτατα πανία ἐπαύω εἰς μικρότατην πλοιάειον· αἱ ὀπιθυμίας μας εἶναι χερδὸν πάντοτε πλέον ἐκτετατῆται ἄπο τὰς δυνάμεις μας· ὅθεν φρακισμῶσι ἄπο εὐα μέρος ἄπο μίαν ψαυδῆ ἐλπίδα, ἀγακασμῶσι ἄπο ἄλλο μέρος ἄπο τὴν πείραν καὶ ἄπο αὐτὰ τὰ πράγματα νὰ ἀπαρηθῶμεν τὰ ἀλόγως ὀπιθυμῶμεν, ψευδοκλή εἶναι εἰς τὴν μελαγχολίαν καὶ εἰς τὴν λύπην, καὶ ψευδοκλή εἶναι ἀλόγως ἔξ τὸ ἀλλόκοτον, ἔξ τὸ ἀσαυτῆν, ἔξ τὴν ἀδικίαν τῆς τύχης· τὰ πλέον ἀπηλπισμῶν καὶ ἀσυμβίβασα πράγματα εἶναι ὡς ὅτι τὸ πλείστον ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια ἀπτείνονται οἱ σκοποί μας· θέλομεν νὰ εἶμεθα ἐν ταυτῷ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ μαλακοί, καὶ εὐφάπελοι καὶ σοβαροί· θέλομεν νὰ εἶμεθα εὐκίνητοι χωρὶς ἀσκησιν, σοφοί, χωρὶς ἀουδῶν, ἀγαπητοί χωρὶς ἀποτέρημα, σεβάσμιοι χωρὶς ἀρετήν. Διοτύσιος ὁ αἰμὸς τύραννος τῆς Συρακυσίων δὲ εὐχαρεῖτο ὅτι ἦεν ὁ πλέον δυναπότερος καὶ φρακώτερος τῆς τυραννῶν τοῦ αἰῶνος τε, ἀλλὰ ἀγακασμῶσι ἔξ τὸ δὲ ἦεν καὶ Πεισιππὶς καλλίτερος ἄπο τὸν Φιλόξενον, καὶ Συγγραφεὺς ἀφραδῆς ὡς ὁ Πλάτων· καὶ

εἰς πρῶτον βαθμὸν ἐφθασεν ὁ φθόγος τε, ὅτε τὸν Φιλόξενον τὸν ἐκλείσεν εἰς φυλακὴν, καὶ τὸν Πλαπωνα τὸν ἐπώλησεν εἰς τῷ Λίγικαν ὡς ἀνδράποδον (σκλάβον). Δικαίως ἄρα φελοπαίξεν τῷ γνώμῳ τῆς Σπυϊκῶν, οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι ὁ Σοφὸς εἶναι ὄχι μόνον δίκαιος, φρόνιμος, ἀνδρείος, εὐτολμος, ἀλλὰ εἶναι προσέτι καὶ Ρήτωρ εὐγλωττος, Στρατηγὸς εὐδοξος, Ποιητὴς ἄριστος, Πολίτης πλεσιος, καὶ ἔτι Βασιλεὺς, καὶ ὑπέριπτος ὡς οἱ μέγιστοι Μονάρχαι. Ἀλλ' οἱ περιεσόπεροι ἐκείνων, ὅπου φελοπαίξεν τῷ πιαύτῳ ἀρότασιν, ὅσον εἶναι ἄρα γε καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ μέρει πλέον ἀξιογέλαστοι ὅτε ἐπιθυμῶν τῶντι νὰ ἔχεν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τόσα κοροτερήματα, τόσους τίτλους, τόσα προνόμια;

Ὁ σοφὸς λοιπὸν καὶ φρόνιμος ἀνθρώπος, ὅταν τῆ παρρησιάζηται ἐνα ἀντικείμενον, πρέπει πρὸ τῆ νὰ ὀπιόραμη εἰς αὐτὸ ἢ ἀπληστος ὀπιθυμία, νὰ ζυγοσάτη μετὰ βραδύτητος καὶ καθ' ἡσυχίαν, ἀν' αὐτὸ εἶναι ἢ ὅσον εἶναι ἀνάλογον μετὰ τὰς δυνάμεις τε· καὶ ἀφ' ἑ τῷ εὐρῆ ἀνώτερον τῆς δυνάμεων τε, νὰ παραστή εὐδύς τὸν φελο τῆτος σοχασμὸν· ὅτε τῆτος μωρὸν ἢ δελου εἶναι βέβαια νὰ δέλη τινὰς νὰ ἐξισωθῆ μετὰ πὴν ἑλαφον εἰς τῷ ταχύτητα, ἢ μετὰ τὸν λέοντα εἰς τῷ ἰχθυῷ, καὶ πολὺ φελοσόπερον ὀπότεαν ὁ λόγος ἢ δελου εἶναι φελο πραγμάτων ἀσυμβιβάσων, ὡς νὰ βιαζήταίτις νὰ φιλιώσῃ τὸ πῦρ μετὰ τὸν πάγον (κρύσταλλον).

Ἡ ἀνθρώπινος κακοδαιμονία σιωπίζεται, εἶπεν ἑνας Σοφὸς, ἀρηγεμῆως εἰς πὴν ἀσυμμετείαν τῆς δυνάμεων καὶ τῆς ὀπιθυμίας μας. Καὶ ὁ συγγραφεὺς τὰς φελο εὐδαιμονίας Μελέτας δέτει ὅλλω τῷ εὐδαιμονίαν εἰς τῷ ἰσοσάθειαν τῶν ὀπιθυμιῶν μετὰ τῷ δύνανμιν τῆ νὰ τὰς εὐχαριστήσωμεν· διὰ τὸ ὀπεῖον συνάγει, ὅτι ὁ μόνος ἄλλος ὅτε νὰ εἶναι τινὰς εὐδαιμων, εἶναι ἢ νὰ μειώσῃ τὰς ἐπιθυμίας, ἢ νὰ αὐξήσῃ τὰς δυνάμεις τε, ἢ νὰ πῆ κάμη ἐν ταύτῃ καὶ τὰ δῶ.

δύω. Ἀλλὰ τὸν δάπτρον τρόπον δεῦ ἡμπορεῖν μίτε ὅλοι, μίτε πάνποτε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃν· καὶ πολλάκις κ' αὐτὸ νὰ εὐχαριστήσῃ τινὰς τὰς πρώτας ἐπιθυμίας, καὶ τὸ ὅποιον αὐξάνει τὰς δυνάμεις, ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ ἀρχὴν εἰς ἄλλας ἐπιθυμίας πάνποτε μεγαλητέρας, καὶ δυσκολωτέρας εἰς τὸ νὰ εὐχαριστήσῃν, καθὼς θέλουσιν ἰδῆ μετ' ὀλίγον· τὸ δεύτερον ὁμως μέσον, ὃ ὅστι νὰ μετελάξῃ τινὰς τὰς ἐπιθυμίας τῆ, εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον (1), καὶ εἰς τὸ πῶς πρέπει νὰ ἀκολουθῆται ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος· καὶ τὸσῶν περισσότερον, καθ' ὅσον κρέματα ἀπὸ λόγου τῆ.

Καὶ ὄχι μόνον εἰς αὐτὰς τὰς ἐπιθυμίας, ὅπῃ ἔχῃ σκοπεύμεθον ἢ πολλὰ μεγάλα, ἢ πολλὰ δύσκολα, ἢ ἀσυμβίβαστα πράγματα, πρέπει νὰ ἀνδίσταται ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνας ἀκόμι, ὅπῃ μὲ τὸν ἴδιον, ἢ μὲ τὸν ἐκ ἡαδοχῆς, ἢ μὲ τὸν ὁμόχρονον ἀειθρόν γίνονται ὑπερβολικαί. Τίτω πρόοδον τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιθυμιῶν μᾶς τὴν περιέγραψεν (αὐτόδι) ἀεῖσα ὁ σοφὸς Πλάταρχος. Ὅποιος εἶναι, λέγει, εἰς ἐνδείαν, δεῦ ἐπιθυμεῖ, εἰμὴ μόνον τὰ χρεῖωδι· καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία εἶναι νομιμωτάτη. Ὅποιος εἶναι ὀλίγοντι ὑπερανῶ τῆς ἐνδείας, φαίνεται ὅτι δεῦ ἀποτείνει τὰς εὐχὰς τῆ, εἰμὴ μόνον εἰς τίτῳ μετελιότητα· σπανίως ὁμως εἶναι εἰλικρινεῖς αἱ πιαυταὶ εὐχαί. Διὰ τὶ ἀπὸ ἐκείνας, ὅπῃ εὐρίσκονται εἰς τίτῳ μετελιότητα, δεῦ εἶναι χεῖρον κανεῖς, ὅπῃ νὰ μὴν ἐπιθυμῆ νὰ γῆν πλῆσιος· καὶ ἀφ' ἧ πληρωθῆν αἱ ἐπιθυμίας τῆ εἰς τὸ πῶς, τότε ζητεῖ ἀξιώματα· τὰ ὅποια ἀκόμι δεῦ τὰ ἀποκτᾶ, καὶ εὐθύς φθορεῖ τὸν βαθρόν τῶν Βασιλείων, καὶ ἔπως ἐφεξῆς (2).

Η'

(1) Μετόδημος ὁ Ἐριταῖος εἰς ἐῶν ὅπῃ ἔλεγεν „ὡς μί-
„ γισιν ἀγαθὸν εἶναι τὸ πάντων ἐπιτυγχάνειν, ὡς τῆς ἐπιθυμίας· πῶ-
„ λὺ δὲ μείζον, εἶναι, τὸ ἐπιθυμῆν, ὡς δὲ ἰ.

(2) Ἐκείτω ὅπῃ ἐπιθυμῆμεθον, ὅταν μᾶς λείπῃ, φαίνεται ὅτι

Κεφ. Ε'. Ε'πιθυμία, Εὐχαρεία. 127

Ἡ πρόοδος αὐτῆ τῆς ἐπιθυμιῶν ἤρπται ἐκ τῆς ἰ-
 διάας αὐτῆ φύσεως· ὅτι τὴ ἀπὸς τὸ ἀγαθὸν κλί-
 σις εἶναι ἀνάλογος μὲ τὴν χρείαν, ὅπου αἰδαίνεται
 ἀπὸ αὐτὸ ἡ ψυχὴ· καὶ τὴν χρείαν τὴν αἰδαίνεται
 ὅσον ζωνρότερα, ὅσω πλησιέστερον εἶναι τὸ ἀγαθόν.
 Διὰ τὸτο εἶας ἀνθρώπος λυαρός (εὐτελής) τύχης
 περιορίζει κατ' ἀρχὰς τὰς ἐπιθυμίας τὰ εἰς τὸ γὰ ἀ-
 ποκτήσῃ μόνον μίαν μετρίαν κατάστασιν· ἐπειδὴ αὐ-
 τὴ ἡ κατάστασις εἶναι πλησιέστερον εἰς αὐτόν. Εἰς τὰ
 μεγάλα πλέτη, εἰς τὰ λαμπρὰ ἀξιώματα δὲν πολ-
 μὰ ἀκόμη τότε γὰ ὑποτείγῃ τὰς ἐπιθυμίας τὰ· ἐπει-
 δὴ τὰ θεωρεῖ ἀκόμη ὡς ἀράγματα πολλῶν τῶ μέσω
 ἀπέχοντα ἑαυτῶ. Ἀφ' ἡ ὁμοίως ὑποκτήσῃ αὐτῶ τὴν
 μετρίαν αὐξήσει τῆς περιουσίας, τὴν ὁποίαν ἐπιθυ-
 μιῶν ἀπότερον, τότε εὐρίσκεται πλησίον εἰς τὴν κα-
 τήσασιν τὴν πλεσίαν, ἡ ὁποία ἀρχίζει γὰ τὸν θά-
 λην. Φθαιώνας εἰς τὸν πλεῖτον, δὲν χρειάζεται πα-
 ρὰ εἶνα βῆμα δὲ γὰ ὑπάγει εἰς τὰ ἀξιώματα, εἰς
 τὰς εὐουσίας, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν τὸν κερτὰ· καὶ εἰ
 λόγῳ ὅσοι ἡ κατάστασις τὴν ὑψῆται, ὅσον ἡ ἐπιθυ-
 μίας τὴν, αὐτὴ γὰ μειῶται, αὐξάνει πάντοτε περισσότε-
 ρον· ἐπειδὴ καὶ λόγον ὅτι ἡ κατάστασις τὴν λαμβάνει
 μεγαλητέραν ἔκτασιν, σιωροῦναι μὲ περισσότερα ἀ-
 γαθὰ μεγαλητέρα καὶ ἰκανὰ ὅλα γὰ ἐρεθίσαν ζωνρό-
 τата τὰς ἐπιθυμίας τὴν.

Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Δέκας Ρ' οὐχεφουκάλτ, ὅτι
 εἶναι πολλὰ εὐκολώτερον γὰ σβύση τινὰς μίαν ἀπώ-
 τὴν ἐπιθυμίαν, ὅσα γὰ εὐχαριστήσῃ ὅλας ἐκείνας,
 ὅτι τὴν ἀκόλυθον (1). Ἀεἶσα ἀδαιπρεῖ ἀροσέτι
 καὶ

ὅτι ὑπερβαίνει ὅλα· ἀφ' ἡ τὸ ὑποκείσῳμην, ἐπιθυμῶμεν ἄλλο,
 λέγει καὶ ὁ Λυκρίτιος. Βιβλ. 13.

(1) Ὁ Ἀλεξάνδρος μπερὶ τῆς πολλὰς καὶ μεγάλης εὐίας, Ἀ-
 καξάρην περὶ κόσμων ἀπειρίας ἀκάνων, ἐδάκρυε· τῆς δὲ φίλων
 καὶ ἑρωτητῶν ὅτι πέπονθεν; καὶ ἀξίον, εἶπε, δακρῦναι, εἰ κόσμων
 καὶ ὅτι ἀπείρων, ἐνὶς ὑδὶ πῶ κύει· γιγίναιμην; (Πλάτῳ. αὐτ.)

λέγει, αὐ θέλει γὰρ προκόψῃς εἰς τὴν ἐπιμελείαν
 τῆς ἀρετῆς, ἀπόβαλε ἀπὸ τῆς ψυχῆς σου τὸν σοχα-
 σμὸν ὅτι „ αὐ ἐγὼ δεῦν ἐπιμεληθῶ τὰ πράγματα
 μου, δεῦν θέλει μοι μείνῃ μὲ τί γὰρ ζήσω „ ἰσοσυ-
 νάπτωντας ὅτι „ εἶναι καλλίτερον γὰρ ἀποθανῆναι τινὰς
 ἀπὸ τῆς πείνας, καὶ γὰρ φυλάξῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς
 ψυχῆς, ὅθεν γὰρ ζῆ ἐν ἀφροσύνῃ μὲ ψυχῆς τεταρα-
 μῆναι „ ἐπειδὴ εἶναι εὖα γελοιώδες μεγαλεῖον ψυ-
 χῆς τὸ γὰρ ἀποθανῆναι ὀλεωτότερον ἀπὸ τῆς πείνας,
 ὅθεν γὰρ λάβῃ προνοίαν τῆς πραγμάτων τε.

Αἱ ἀληθινὰ φυσικὰ χρεῖαι εἶναι ὀλιγώταται, κα-
 θὼς εἰς ἄλλο μέρος (Τμήμ. Α'. Κεφ. Δ'.) ἐσημειώ-
 σαμεν. Ὅποιος ἔχει ὅσον ἀρκεῖ ἕξ γὰρ μὲν πείνα,
 ἕξ γὰρ ἐνδύεται, καὶ ἕξ γὰρ φυλάγῃται ἀπὸ τῆς ὑβρείς
 τε καιρῶν, δεῦν ἔχει χρεῖαν ὀλεωτότερων. Ὁ χωρικός
 μὲ αὐτὸ μόνον περὶ ὅλην τὴν ζωὴν εἰς πολλοὺς
 τύπους τὸν φθάνει μόνον ὅσον ἀρκεῖ γὰρ θεραπεύσῃ τὴν
 πείναν ἕξ ἐνδύματα δεῦν φορετίζει τὸ πρῶτον ἀπὸ
 λαίον, ἢ φρώπ φύρα, ὅπως ἀπαντήσῃ τὸν σκεπάζει
 ἀπὸ τῆς αἰσθηρότητος τῆς ἀέρος. Αἱ ἀπλύτως ἀναγ-
 καῖαι χρεῖαι λοιπὸν περιλαμβάνονται εἰς ὀλιγώταται
 πράγματα καὶ ἐν ὅσῳ ἔχει τινὰς τὸν ἔσθον γὰρ εὐ-
 χαριστήσῃ αὐτάς, δεῦν ἢμπορεῖ γὰρ ὀνομαθῆναι ἀπλύ-
 τως δυσυχῆς.

Μετὰ τῆς εἰρημίας ταύτης χρεῖας ἔπονται αἱ χρεῖαι
 τῆς ἐπιθυμίας, αἱ ὁποῖαι ἢμπορῶν γὰρ ἕξασθῆναι
 εἰς ἕξεις κλάσεις. Διὰ τί ἄλλαι μὲν ἀναφέρονται εἰς
 εὖα ἄλλο εἶδος ἀνάγκης, τὸ ὅποιον ἢμπορεῖ γὰρ
 λεχθῆναι χρετικόν· ἄλλαι δὲ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, καὶ ἄλ-
 λαι τέλος πάντων εἰς τὸ περιττόν.

Ὅποιος ἐβλήθη εἰς μίαν κοινωνίαν (ἐταιρείαν)
 ἔχει εὖα εἶδος ἀνάγκης γὰρ ἢμπορῆ γὰρ ζῆ εἰς αὐτῆς
 τῆς ἐταιρείας εὐκόσμως καὶ τῆς κατὰς αἰσίν τε. Τῆτο
 ὅμως, καθὼς εὐκόλα ἢμπορεῖ γὰρ τὸ καταλάβῃ κα-
 θάρια, δεῦν εἶναι μία ἀνάγκη πραγματικὴ καὶ ἀπό-
 λυτος, ἀλλὰ χρετικὴ, ἀναφερομένη μόνον εἰς τὴν ὄρα-

δεχθεῖσαν ὑπόληψιν, καὶ τὸ ἔθος. Ἀλλ' αὐτίσως ἔ-
 γα; ἐπιθυμῆ γὰ ἐμβῆ εἰς αὐτὴν τὴν κατὰσασιν, καὶ
 ἐπορμύως μὲ τιμημῆ μέσα εἰς πῆτο ἀπόδιδιὴν τὴν
 σποδῶτω, τῆτον βέβαια κἀνείας ὅσν τὴν κατηγορεῖ.
 Ἐγὼ ὅσν κατηγορῶ μῆτε ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἐκτός τῆ
 ἀπολύτω καὶ χετικῆ ἀναγκαῖα, ὅπιθυμεῖ καὶ σποδαζει
 γὰ ἔχη καὶ ἐκείνα, ὅπῃ ἡμπορῆν γὰ συυτελῆν εἰς ἀ-
 νάπαυσίγν τῆ· ἐπειδὴ ὅλα ἐκείνα, ὅπῃ συυτελῆν εἰς
 τὸ γὰ μᾶς ἀπαλλάξεν ἀπὸ ἀλγεινὰ αἰδῆματα, καὶ
 γὰ μᾶς προξερῆσεν μῆ τιμῆς αἰδῆματα ἡδονικὰ, εἰ-
 ναι καθ' ἑαυτὰ ἐπιθυμητὰ· μόνη ἡ ἐπιθυμία τῆδ πε-
 ριτῶν ὤρεπει γὰ κατηγορεῖται χωρὶς φειδῶ.

Ἐνταῦθα ὅμως ἡμπορεῖ γὰ ἐρωτήσῃ τινὰς, αὐ ὕ-
 ρίσταται τῶντι τῆτο τὸ περιττὸν· καὶ τὸ ζήτημα ὅσν
 εἶναι πόσον ψυχρὸν, ὅσον ἴσως φαίνεται καὶ πρῶτῶν
 προσβολῶν.

Αὐτίσως θέλωμῆ γὰ ὀνομάσωμῆ περιττὰ, ἡθε-
 λου εἰπῆ, ὅλα ἐκείνα, ὅπῃ ὅσν εἶναι ἀναγκαῖα, ἀ-
 πειρα πράγματα θέλωμῆ εὐρη γὰ ὑπολάβωμῆ ὡς
 ποιῶτα· αὐ ὅμοις ὤρεπτα θέλωμῆ γὰ ἐνοήσω-
 μῆ, καθῶς καὶ ὤρεπει, ἐκείνα μόνον τὰ πράγματα,
 τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον ὅσν εἶναι ἀναγκαῖα, ἀλλὰ ὅσν
 ἡμπορῆν ἀκόμῃ γὰ εἶναι μῆτε ὠφέλιμα, δυσκόλως
 θέλει εὐρεθῆ κἀνεία, τὸ ὁποῖον ὤρεπει γὰ ὀνομα-
 θῆ ποιῶτον. Αἱ ἐξασίαι, τὰ πλέπῃ, τὰ αξιώματα,
 ἡ φήμη, ἡ εὐχῆεια, ἡ ὑπόληψις, ὅλα ἡμπορῆν γὰ
 συυτελῆν εἰς τὸ γὰ μᾶς προξερῆσεν μεγαλητέρας ἀ-
 ναπαύσεις, καὶ γὰ μᾶς κάμην γὰ δοκιμάσωμῆ πε-
 ριστότερα αἰδῆματα ἡδονικὰ· καὶ ἐπειδὴ τὰ μέσα ταῦ-
 τα ὅσον μεγαλητέρα εἶναι καθ' ἑαυτὰ, πόσον ευκολώ-
 τερα ἡμπορῆν γὰ συυτελῆν εἰς εὐα ποιῶτον τέλος, ἔχῃ
 τῆτ εἰς ὁποιονδήποτε βαθμὸν καὶ αὐ φθάσαν, ὅσν
 ἡμπορῆν βέβαια γὰ ὀνομαθῆν ἀπολύτως ὤρεπτα.
 Καὶ μῆτε ἔχει λόγον γὰ εἰπῆμῆ, ὅτι ἡ ἡμετέρα
 αἰδῆτικότης εἶναι πεπερασμῆ, καὶ ἔχῃ τῆτο, ὅταν ἔ-
 χῃ τινὰς τῆτων τῆδ μέσων, ὅσα ἀρκῆν γὰ τὴν εὐ-

χαρισήσεν, τὰ ἑπίλοιπα πρέπει νὰ νομίζονται πε-
 ριτὰ· ἐπειδὴ αὐτὴ ἡμετέρα αἰδητικότης εἶναι πε-
 ριωρισμὸς, τὸ ἔστι πεπερασμὸς, καὶ ἡμετέρας καὶ
 πεπερασμὸς ἀναγκαστικὸς εἶναι καὶ τὰ μέσα τὰ ἀπαι-
 τώματα εἰς τὸ νὰ τὴν εὐχαρισήσεν. Ἀλλὰ ποῖος εἶ-
 ναι ἐκεῖνος, ὅστις ἡμπορεῖ νὰ διορίσῃ ἐπ' ἀκριβέως
 τὰ ὅρια τῆς ἡμετέρας αἰδητικότητος, ἢ νὰ μετρήσῃ
 ἐκεῖνα ὅπως ἡμπορῶν νὰ μείνῃν ὡς ἔχεται ὑπὸ τὰ
 μέσα τὰ ἀπαιτώματα εἰς τὸ νὰ τὴν εὐχαρισήσεν; Δεδό-
 δω ὅτι εἰς μίαν ὁδοῦσαν σιγμῶν, εἷς μόνον πράγ-
 μα εἶναι ἀρκετὸν νὰ τὴν ὑπερεκπληρώσῃ, τὸ ἔστι
 νὰ τὴν εὐχαρισήσῃ ἐντελῶς· τὸ ὅμως τὸ πρᾶγμα
 δεῦν θέλει πλέον ἀρκέσει τὴν ἀκόλουθον σιγμῶν.
 Εἶναι νόμος φυσικὸς τῆς ἡμετέρας κατασκευῆς ὅτι μία
 ἵνα, εἰς τὴν κίνησιν τῆς ὁποίας εἶναι συσχετισμὸς
 εἷς αἰδητικὸς ἀρετὸν, ὁποῦν φθάσῃ εἰς τὸν ἀκρον
 βαθμὸν τῆς κινήσεως τῆς προξενέσεως τῆς ἡδονῆς,
 πρέπει αὐτὴ ἢ κίνησις νὰ παύσῃ, ἢ νὰ ὀλιγοστυ-
 σῇ· καὶ κατὰ ἄλλον ἔσθον αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ ἐπιτασίς τῆς,
 αὐτὸς ὁ ἴδιος κλόγος τῆς μετὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν γί-
 νεται τέλος πάντων ἀλγεῖός. Διὰ τὸ εἶχον λοιπὸν
 μίαν ἀδύνατον ἡδονῆν ἡδονῶν, εἶναι χρεία νὰ ἀλ-
 λάσσῃται ἀδύνατος αἰ ἵνες, ὅπως μᾶς προξενῆν τὴν
 ἡδονῆν, ὅπως νὰ μεταβαίῃ ἀδύνατος ἢ κινήσεις τῶν
 ὑπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλαν. Λοιπὸν καὶ αὐτὸ εἷς αὐ-
 τικεῖμλον ἢ θελεῖν εἶναι ἔχεται εἰς εἷς ἀνθρώπον
 μίαν ὁδοῦσαν σιγμῶν, κατὰ τὴν ἢ αἰδητικότητος τῆς εἶ-
 ναι πεπληρωμὸς ἢ ἢ ὑπὸ εἷς ἄλλο, ποῖος θέλει
 τολμήσῃ νὰ ἡβιβαιώσῃ, ὅτι αὐτὸ δεῦν ἡμπορεῖ νὰ
 χρησιμίσῃ ἢ νὰ τὴν ἐνασχολήσῃ εἷς ἄλλον χει-
 ρον; Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ θελεῖται νὰ διορίσῃται εἷς
 μὴ μίαν συσχετὴν σφαιρῶν αἰδημάτων ἡδονικῶν, ἐκεῖ-
 νον δὲ μίαν συσχετὴν σφαιρῶν αὐτικεῖμων ἐπιτηδεῶν
 νὰ τὴν διεγείρῃ ἀλλοῦδαδῶχος, ἐκεῖνα ὅπως ἢ θελεῖν
 μείνῃ ὑπὸ αὐτὰ, δεῦν ἡμπορῶν ἀκόμη νὰ ὀνομαθῆν
 ἔχεται. Διὰ τὸ εἰς μίαν ἡδονῆν ψυχῆν εἶναι μία

εία και μεγίστη ἰσορροπία τὸ γὰρ ἠμπορέσει νὰ κάμῃ εὐδαίμονας καὶ ἄλλους. Μεταχειρίζεται λοιπὸν ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὡς τὰ φελασέων, εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς ἄλλου, καὶ δευ θέλει ἠμπορέσει ποτὲ νὰ τὸ μείνῃ κανεὶς φελατόν. Ἀυτὰ ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ ὁ ἐνστάμυος.

Ἐὰν τοιοῦτον ὀπχειρήμα φαίνεται βεβιωτάτα ὅτι ἔχει κάποιαν δόκησιν ἀληθείας. Πρέπει ὅμως νὰ φρασεύωμεν πρῶτον μὴ τὸ ἀπύλυτον φελατόν ἀπὸ τὸ χετικόν· ὁδύπερον δὲ τὴν πόρρω καὶ ἀπλῶς δυνατὴν ἀφέλειαν, ἀπὸ τὴν πιθανὴν καὶ προσεχῆ. Ἐγὼ λοιπὸν συναινῶ ὅτι καθὼς δευ εἶναι εἰς τὸν κόσμον φελατόν, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἀπειρον συνδρομῆν τῆς δυνατῆς φελασεων νὰ μὴ ἠμπορῇ εἰσπερ καὶ τύχῃ νὰ μᾶς ἀποβῇ εἰς ἀφέλειαν, ἔγω δευ εἶναι καὶ φελατόν, τὸ ὁποῖον νὰ ἠμπορῇ νὰ ὀνομαθῇ ἀπύλυτος φελατόν. Ὅμως τὸ φελατόν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον δευ μεφεῖται μὲ αὐτὴν τὴν ἀπλῶς δυνατὴν ἀφέλειαν. Περὶτὰ ἡμεῖς ὀνομάζομεν ὅλα ἐκεῖνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, πεφύτων τῆς συνήθων φελασεων πῆς ζωῆς μας, δευ ἔπεται μὲ πιθανολογίαν νὰ μᾶς φροξενηθῇ ὑδεμία ἀφέλεια· καὶ τὸτο τὸ χετικόν πεφύτων, πτο τὸ φελατόν, χωρεῖς τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖμεν, ὡν φελήσωμεν, νὰ ζήσωμεν εὐχαριστημῆροι, εἶναι ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀπάγωμεν ὡὰ κράτος καθε ὀπθυμῆσαν.

Καὶ τούτω μᾶλλον, καθ' ὅτι πρέπει νὰ γίνεταί ἄφορος ὁ λογαριασμός φελατὸν πεφύτων, ὀπότω ὁ λόγος εἶναι φελατὸν φελατόν ἢ καὶ πεφύτων, καὶ ὀπόταν εἶναι φελατὸν φελατόν ἀπλῶς μόνον ὀπθυμῆσαν. Τὸ νὰ νομίζω πεφύτων, ἢ μὴ πεφύτων εἶναι φελατόν, τὸ ὁποῖον εἶμαι ἢ καὶ ἐν κτίσει, πτο δευ κάμναι κάμμῆσαν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν μου. Οἶλω ἀπατηθῆναι, ὀπόταν νομίζωντὰς τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὴν εὐτυχίαν μου, δευ θέλει μοὶ φροξενῆσαι πιθανῶς κάμμῆσαν ἀφέλειαν, πλὴν ἢ ἀπάτη αὐτὴ δευ

Κεφ. Ε'. Ἐπιθυμία, Εὐχαεῖς. 133

Θέλει μὲ κάμη δὲ τὸ δυσουχῆ. Ἐξ ἐναντίας ὁπότε ὁ λόγος εἶναι πρὸ πράγματος μὴ κτηθέντος μὲν, ζωνῶς ὁμως ἐπιθυμητῶν, τότε τὸ ἄποτέλεσμα εἶναι ἀξιοφόρον. Ἡ ἄλλοι ἰδιότης τῆς ἐπιθυμίας εἶναι νὰ κάμη εἰς ἡμᾶς ἀναγκαῖα ὅλα ἐκεῖνα, ὅσα ἐπιθυμητῶν. Ὅποτε λοιπὸν ἐγὼ φέρωμαι νὰ ἐπιθυμῶ εὐα πρᾶγμα, χωρὶς τῶ ὁποῖα ἡμπερῶ, ἀνθέλω, νὰ ἀπερᾶτω, τότε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀλλοτρίζει εὐθύς ὅσον εἰς πρὸς ἐμὲ, καὶ ἄπο ἐκεῖ ὅσα εἶναι καθ' ἑαυτὸν περιττὸν, γίνεται ὡς πρὸς ἐμὲ ἀναγκαῖον· καὶ μῆτε εἶναι πλέον εἰς ἐμὲ ἀξιοφόρος αὐτὸ ἢ ἀπάτη· ἐπειδὴ μοὶ γίνεται αἰτία ὅλων τῶ ἀνησυχίων, ὅσα σωφροθεύειν τῶ ἐπιθυμίαν.

Διὰ τὸ ὁ φρόνιμος πρέπει πρὸ πάντων νὰ ἔχη ἀξίωμα ἄλλοι τὸ, νὰ μὴ κατασαιῆ ποτε εἰς τὸν ἑαυτὸν πρᾶ ἀναγκαῖα, εἰμὴ μόνον ἐκεῖνα, ὅσα τῶντι εἶναι τοιαῦτα. Ὁ Σωκράτης περιδραβάζωντας μίαν ἡμέραν εἰς τῶ ἀγορᾷ τῶ Ἀθηνῶν, καὶ βλέπωντας πανταχῶ ἀξιοφόρα πολύτιμα πρᾶγματα ἐκπεθειμῶτα εἰς τῶ ἀκορῆτες ἀγορασᾶς, πόσα πρᾶγματα, εἴπε μειδιῶν, εἶναι ἐδῶ, τῶ ὁποῖων ἐγὼ δεῦ ἔχω κάμη μίαν χρῆαν! (1) Ὁ ἴδιος Σωκράτης ἐκεῖνος ὅσα εὐχαεῖται μὲ ὀλίγα, καὶ ἐπομῶως χρῆάζονται ὀλίγα ἐσωμῶτιζε νὰ τῶ παρομοιάζη μὲ τῶ Θεῶς, οἱ ὁποῖοι δεῦ ἔχων χρῆαν ἕδενός πρᾶγματος.

Ἐξαιρημῶς ἐκεῖνος ὅπου ἀπαιτεῖται ἀπαραίτητως εἰς ἀκτηρισμὸν τῆς ζωῆς, εἰς τὸ ὁποῖον σωμῶταται τὸ ἄπολύτως ἀναγκαῖον, καὶ ἐκεῖνος ὅσα ἀπαιτεῖται εἰς τὸ νὰ ζῆ τινὰς εὐκόσμως καὶ τῶ κατᾶσαι, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐεῖσκειται, εἰς τὸ ὁποῖον σωμῶταται τὸ χε-
τι-

(1) „Πολλὰκις δ' ἀφορῶν (ὁ Σωκράτης) εἰς τὰ πλήθη
εἰ, τῶ ἐν ἀγορᾷ πρᾶκτικῶν, εἶλετο πρὸς ἑαυτὸν, πόσων ἐγὼ
χρῆαν ἢ ἔχω. (Ἀποφθ. Φιλοσ.)

τικῶς ἀναγκαῖον, δεῦν εἶναι κἀνεὶα ἄλλο εἰς ἡμᾶς ἀναγκαῖον. Τὸ γὰρ ἀμελεῖται τὸ φεῶτον εἶναι ἰδιον αἰαιδήτε ἀνθρώπι· κ' ἐγὼ συμβαλεύω τὸν φρόνιμον ἀνθρώπον γὰρ μεταχειρίζεται ὅλα τὰ τίμια μέσα δεῦν γὰρ ἀποκτήσῃ καὶ τὸ δούτερον, ἀν' ὅχι δι' ἄλλου αἰτίας, πλάχισον δεῦν γὰρ μὲν ἔχη κἀνεὶα καιρὸν γὰρ μεμεθῆ ἑαυτὸν δι' ὅτι τὸ ἀμελήσεν. Εὐθύς ὁμως ὅπερ φθάσῃ εἰς τῆτον τὸν βαθμὸν (κ' με' μίαν σῶτιμον ζωηρότητα κ' ὀπιδεξιότητα εἶναι πολλὰ εὐκόλον γὰρ φθάσῃ, ἀν' μόνον φυλάγῃται ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα πολλῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐκτείνην εἰς ἑαυτοὺς πέρα τῶ ὀριτος τὰ ὄρα τῆς καταστάσεώς των), φέπει γὰρ ἀρχῆται εἰς τῆτο (1).

Ἐπειδὴ ἀν' θελήσῃ γὰρ ἀποχωρήσῃ περαιτέρω καὶ γὰρ ὀπιδιώξῃ ἀναπαύσεις μεγαλύτερας, γὰρ ζητήσῃ τυχλῶ καλλίτερας, γὰρ ἀποκτήσῃ μίαν κατάστασιν ὑψηλοτέρας, ἐγὼ βέβαια δεῦν τὸν ἐμποδίζω· τὸν ζητῶ ὡς τὸσον μίαν μόνου σωθίκῃ, ὅτι αἱ ὀπιδυμῖαι τῆ τοιῶτων ἀποχωρήσεω· φέπει γὰρ εἶναι χωρεῖς παραχλῶ τῆς ψυχῆς τε, κ' ὅτι φέπει γὰρ τὰς ἀποποιῆται εὐθύς ὅπερ τὸν παρατῆν· δεῦν τι ἀλλέως φέπει γὰρ νομιδῆ ἕελος, καὶ γὰρ μὲν τὸν συμπαθεῖ κἀνεὶς· ἔπειδὴ μαῖρός, ἀνάξιος συμπαθείας εἶναι ἐκεῖνος, ὅς τις ἔχωντας ὅσα ἀπαιτῆνται εἰς τὸ γὰρ εἶναι εὐχαιρημῆμος, καὶ ἐπομῆως εὐδαίμων, γίνεται παρ' ἑαυτῆ

μὲ

(1) Ἐκείνος εἶναι πλάσιος, λόγι κ' Κικίριον (Παραδόξ. 5.) ὁ ὅποιος δεῦν ζητῶ, δεῦν ἐπιθυμῶ, δεῦν ὑψέται πλεονόστερον τῆς ἀναγκαῖον. Καὶ παρακατῶ, τὸ γὰρ μὲν εἶναι τινὰς ἐπιθυμητικὸς, εἶναι ἀργυρεῖον, τὸ γὰρ μὲν εἶναι πλεονεκτικὸς, εἶναι πλεονόσιος, τὸ δὲ γὰρ εἶναι ἀυτάρκῃς, εἶτ' ἂν εὐχαιρημῆμος εἰς ἐκείνα ἐπὶ ἔχη, τῆτο εἶναι μέγιστος κ' βεβαιόστερος πλάσιος. Ὡσαύτως κ' ὁ Ἀνκρίτιος Βιβλ. 3. Μῆγας πλάσιος, λόγι, εἶναι εἰς τὸν ἀνθρώπον τὸ γὰρ ζῆ οἰκονομικῶς καὶ με' ψυχλῶ εὐχαιρημῆμῶν· διὰ τὶ τῶ ὀλίγῃ ἐστὶ ποτῆσιν ἑλλειψίς.

Κεφ. Ε'. Ἐπιθυμία, Εὐχαρίσ. 135

μὲ τὴν ἀδημονίαν τῆς πλεονεξίας τῆς δυσαρρησίμου καὶ κακοδαίμων.

Ἐγὼ ἐπεθύμην μάλις νὰ εἶναι χωρὶς παραχλῆ τῆς ψυχῆς καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι, ὅπως εἶναι εἰς ἔλλειψιν τῶν χρετικῶν ἀναγκαιῶν· καὶ ἔχει τί ὄχι; Ὅποτε δὲν λείπει τὸ ὑπολύτως ἀναγκαῖον, τὰ χρετικά δὲν εἶναι, καθὼς εἶπα μὲν, ὅλα τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς ἐθῆς; Ὁμολογῶ ὅτι αὐτὴ ἡ ὑπόληψις ἔχει μεγαλωπιάτην ἰσχυρὰ εἰς τὴν κοινωσίαν, ὁμολογῶ ὅτι αὐτὴ χηματίζει μίαν ἀνάγκην ὄχι πολλὰ μακροσμήλιον ἀπὸ τῆς ὑπόλυτον· ἀλλὰ τὸ ἐθέλει μὲ κάμνει γὰρ, νὰ οἰκτιρῶ δὲν δὲν ἐκείνον, ὁ ὁποῖος εὐερισκόμην εἰς ἔλλειψιν τῆς ποιῶν, δὲν ἔχει ἰκανὴν ἡγεσιότητα νὰ ὑποφέρει ἀλύτως τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποῖαν εὐερίσκειται, δὲν ἐθέλει μὲ κάμνη ὅμως νὰ μὴν ἐπαίγῃ, καὶ γὰρ μὴν δώσω κυρίως τὴν τίτλον τῆς ἀληθείας φρονίμου εἰς ἐκεῖνον, ὅστις καὶ εἰς τοιαύτῃν κατάστασιν εὐερισκόμην, ἰξεύρει γὰρ εἶναι εὐθυμος.

Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπως ἔχομεν ἀπὸ πάντων δίκαιον νὰ απαιτῶμεν εἰς καθὲν ᾧ ἐξέτασιν ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅστις ἐθέλει νὰ λέγηται φρόνιμος, εἶναι τὸ, ἀπὸ τῆς γὰρ ἐπιδοθῆναι εἰς καμμίαν ἐπιθυμίαν, νὰ θεωρῆ μὲ βραδείαν ἐξέτασιν ποῖαν αὐξήσιν τῆς ἀληθείας εὐδαιμονίας ἔχει γὰρ ἀποκρίσιν ἀπὸ τῆς ἀπόλαυσιν ἐκεῖνα, ὅπως ζητεῖ· ἔχει τί πόσοι καὶ πόσοι ἀπαφερόμενοι ἀπὸ τῆς φαντασίαντων, καὶ ὑποθέτοντες, ὅτι ἔσπεπε γὰρ εἶναι εὐδαιμονέστατοι, ἀφ' ἧς ἠθέλων ἀποκρίσιν ἐκεῖνο ὅπως ἐπεθύμην, ἀποκρίνεται το, δὲν εὐρέθισαν ἔπειτα ἠπατημένοι; Πόσοι καὶ πόσοι εὐθύς ὅπως τῆς παρρησιαδῆ κανεῖα ἀντικείμενον, δὲν φέρονται ἐπ' αὐτὸ μὲ πλεονεξίαν καὶ ζωηροτάτῃ ἐπιθυμίαν, χωρὶς νὰ σοχαδῶν μήτε καν, ἀν' ἔχη γὰρ τῆς εἶναι ἀφελίμον καὶ ὄχι ἀναφελές, ἢ ἀχρηστον, ἢ καὶ ὀπιζήμιον ἰσως; Ἐκ τῆς ἀφέρχεται ἔπειτα ἡ ἀχρηστορία, ἢ ἀνοδία, καὶ πολλὰκις ἢ ἐπίμονος καταφρόνησις πρὸς τὰ πράγματα ὅπου μὲ τὴν ἀδημονίαν ἐζητήσαν.

ἐκ τῆς ἐνίοτε καὶ ἡ μεταίτια δι' ὅ,τι τὰ ἐζήπισαν, καὶ ἡ λύπη δι' ὅ,τι τὰ ἄπεκτισαν. Εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἢ ἔχ' ἡλικίαν, ἢ ἔχ' κατάστασιν καὶ ἔσπευον τῆς ζῆν ἐσθ' εἶναι σωηθισμῶσι νὰ ὀπλολογίζονται καὶ νὰ σκέπτονται, ἴσως εἶναι ἄξιον συμπαθείας τὸ πεινῶν· ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ὡς τὰ μικρὰ παιδιὰ, εἰς τὰ ὁποῖα εὐα ψυχάριον (πεταλῦδα), εὐα λαμπρὸν πετάλιον, εὐα ὁποιοῦνδήποτε παιγνίδακι εἶναι ἰκανὸν νὰ ἐγειρή τῷ πλέοι σφοδρὰν ὀπιθυμίαν· καὶ αὐτὰς ἀνεπιτήδεια νὰ ἀναπέμψων τὸν λογισμὸν εἰς τὰ ἀποβησόμενα, ὀπιθυμῶν πολλάκις πειραστότερον ἐκείνο, ὅπως τὰ βλάπτει πειραστότερον· εἰς εὐα Φιλόσοφον ὅμως εἶναι ἀσύγγεστον τὸ ποιῆτον ἀμάρτημα· καὶ ὅμως πόσοι Φιλόσοφοι ἐσθ' παιδαριζοῦν;

Ὅταν ὁ Πύρρος παρεσκιάζετο γὰ κινήσῃ πόλεμον καὶ τῆς Ῥωμαίων, Κινεὺς, ὅς τις ἦτον μαζίτε, ἀρχίσσε νὰ τὸν ἐρωτᾷ ἀπλῶς ἕως καὶ τῶν τῶν ἔσπευον. Ἀφ' ἧς κινήσαν οἱ Ῥωμαῖοι, τί ἔχομεν ὑσερον νὰ κάμωμεν; Ἐχομεν γὰ ὑποταξαίμεν ὅλῳ τῷ Ἰταλίαν, ἀπεκείθη ὁ Πύρρος — Καὶ ἀφ' ἧς ὑποταχθῆ ἡ Ἰταλία; Νὰ ἀπερασάμεν εἰς τῷ πλησίον αὐτῆς Σικελίαν, ἀπεκείθη ὁ Πύρρος — Ἀλλὰ ἀφ' ἧς καταπολεμηθῆ ἡ Σικελία, ἔσαι εὐπαῦθα τέλος τῆς πολέμου; Μάλιστα ὄχι, εἶπεν ὁ Βασιλεὺς· τίπο ἐσθ' θέλει εἶναι ἀρχὴ τῆς πολέμου· ἐπειδὴ μᾶς μῆει ὑσερα ἡ Λυβία, καὶ ἡ Καρχηδών — Καὶ μῆ τίπο; Ἡμποροῦμεν γὰ ἀπεράσωμεν εἰς τῷ Αἴγυπτον, εἰς τῷ Περσίαν, καὶ εἰς τὰ ὀπλοῖτα βασιλεία τοῦ Κόσμου — Ἀλλ' ἀφ' ἧς τελειώσων ὅλα αὐτὰ αἱ κατακτίσεις, τί ἔχομεν νὰ κάμωμεν; Τότε θέλωμεν ζῆν ἀθύμως, ἀπεκείθη ὁ Πύρρος, καὶ θέλωμεν ἀπερῆναι τὸν καιρὸν μας εὐφραϊνόμενοι καὶ ἐγλυκερίζοντες. Τότε ὁ Κινεὺς· ἀλλὰ τί ἐμποδίζει, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, νὰ μὴν ἀρχίσῃς ἀπὸ ταῦτων τῷ ὄρω νὰ ζῆς εὐφραϊνόμενος, ἢ ποῖαν ἀνάγκην ἔχεις νὰ γεμίσης τὴν γῆν ἀπὸ σφραγῶν καὶ ἀφαισισμῶν; ἔχ' γὰ φθάτης εἰς τῷ

Κεφ. Ε'. Ἐπιθυμία, Εὐχαρίσ. 137

εὐδαιμογίαν ἐκείνῳ, τὴν ὁποίαν ἔχεις ἤδη ἀπὸ χει-
ρας;

Οἱ πειρασότεροι τῶν ἀνθρώπων ἔσπευτε νὰ λέγῃτε συγχάρι; καθ' ἑαυτὸς τὸν λόγον τῆς Κριέως, ἵνα νὰ γνωρίσῃτε τὴν ἀλογίαν τῆς ἐπιθυμιῶντες. Ὁ φιλάργυρος καὶ ὁ φιλόδοξος πρὸς τί τέλος ἐπιθυμῶν τὸσον ὁ εὐσας νὰ ἐπισηρῆ πλῆτη, καὶ ὁ ἄλλος νὰ αὐξάνῃ τὰς ἀξίας καὶ τὰς ὀφειλάς; Τὸ ἔχαπεν τέλος εἶναι ἵνα νὰ ἀποκτήσῃ ἀναπαύσεις μεγαλητέρας, γὰρ εὐκολιών τὴν ἀπολαύσιν ἠδονῶν περιεσσοτέρων. Ἀλλ' ἀφ' ἔχεν ἤδη ἀναπαύσεις ἀρκετάς, ἀφ' ἔχεν ἤδη τὰ μέσα νὰ ἀπεράσῃ, ἀν' ἐλέγη, ὀλίγωρες τὴν ζῶν ἐν ἠδουπαθείᾳ, δὲν εἶναι ἀνοησία μεγάλη νὰ βασανίζωνται πῶσον ζητῶντες ἀλλ' ἔκείνο ὅπως ἔχεν ἤδη ἀπὸ χειράς;

Ὁ πλεονέκτης ἀνθρώπος ὁμοιάζει, εἶπεν εὐσας, μὲ τὸν βιασικὸν ὁδοπόρον· ἀνυπόμονος νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπέμῳ ὄρον, μυρίαί βρυαὶ τῆ προσφέρωνται εἰς μάτῳ ὅπως τῆς ὁδοῦ· ὅλα εἶναι χαμῶα ὡς πρὸς αὐτὸν· προσηλωμῶς μόνον εἰς τὸ ὑπεκείμῳ, καὶ εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐδοιπορίας τῆ, δὲν ἔχει πλέον ὄμματα νὰ ἰδοῖ τίποτε. Προσφῶως παρομοιάζει καὶ εὐσας ἄλλος τὴν ἐπιθυμίαν μὲ εὐσας γοῖπη, ὁ ὁποῖος ἀχολῶντας κολακῶτικῶς τὴν ψυχῆν μᾶς εἰς τὸ μέλλον, μᾶς ἀρπάζει ἐν πῶσῳ ἀνεπαιδῆτῶς ὅλα τὰ παρόντα. Καὶ τὸ χειρότερον εἶναι, ὅπως ὀπιδιώκοντες πρᾶγματα μικρὰ καὶ εὐκαταφρόνητα, χανομῶν πολλάκις τὰ μεγαλητέρα καὶ ἀξιολογώτερα· καὶ μήτε τῆτο δὲν φθάνει, ἀλλὰ τὸ πλέον χειρότερον εἶναι, ὅπου ἀφ' ἔ μᾶς ὑφαρπάσῃ ὅλα τὰ παρόντα ἀγαθὰ, ἢ ἐπιθυμία μᾶς ἐπιφορτίζει ἔπειτα μὲ μυρίας ἀνίας, καὶ στενοχωρίας καὶ παραχᾶς· ἐπειδὴ ἢ πλέον ἀθλιώτερα κατὰσασις ἐνὸς ἀνθρώπου, εἶναι κυρίως τὸ νὰ ἐπιθυμῆ θερμῶς εὐσας πρᾶγμα, καὶ νὰ μὴ τὸ ἀπολαμβᾶν.

Μέλις καὶ αὐτῶν τῶν ἠδονῶν τῆς ἀπολαύσεως τὴν
βλά-

βλάπτει καθ' ὑπερβολὴν ἢ ὑπερβολικὴ ὁρμὴ τῆς ἐπιθυμιῶν. Ἐκεῖνο ὅπῃ λίγην τινὲς, ὅτι πόσον περιαισώτερον εὐάριστος ἀποβαίνει ἢ ἀπόλαυσις, ὅσον ζωηρότερα καὶ σφοδρότερα εἶναι ἢ ἐπιθυμία τις, δεῶ ἀληθεύει, εἴμη μόνον ὅταν τὸ πρᾶγμα ἀντιστοιχῇ ἐντελῶς μετὰ τὴν ἰδέαν, ὅπῃ πᾶσι αὐτῆς εἰχομὴ ἐν τῇ ψυχῇ μας. Ἀλλὰ τὸτο δὲ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι πολλὰ σπᾶσιον, καὶ χεῖρον δεῶ συμβαίνει καμμίαν φωνῶν. Ἐπειδὴ ἡ φαντασία μεγαλιώνει, ὡς εἴρηται ἐμπροσθεν, ἀμέτρως τὰ πρᾶγματα, μας τὰ ζωηροφίξει πάντοτε μεγαλήτερα, ἁραιότερα, πολυτιμότερα, καὶ ἠδονικώτερα ἀπὸ ὅτι εἶναι καθ' ἑαυτὰ· καὶ δεῶ τὸτο δεῶ μεταβαίνην ποτὲ ἀπὸ φαντασίαν εἰς πραγματικὰ χεῖρις νὰ χάσων τὴν ὑπολαμβανομένην παρημῶν εἰς αὐτὰ ἀξίαν.

Διὰ τὰ ὅποια ταῦτα γίνεται πάντοτε φανερώτερον πόσον ἀφελίμον εἶναι νὰ ἀποκτησώμεν ἐν καιρῷ τὴν φρόνιμον ἔξιν νὰ ἀνασέλωμεν καὶ νὰ κατὰνάζωμεν τὴν ὁρμὴν τῆς πάθης, τὸ ὁποῖον γίνεται ἐπειτα δυσήνιον καὶ ἀτίθαστον, ἀίσιως κατ' ἀρχὰς τῆ ἀφίσην πολλὰ ἀπολυμνῶν τὸν χαλινόν. Ὁ ἀνθρώπος, ὅπῃ ἰξεύρει νὰ χαλιναγωγῇ φρονίμως καὶ νὰ μετελάξῃ τὰς ἐπιθυμίας τις, ἀπολαμβάνει εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τρεῖς κέρδη· πρῶτον δεῶ δοκιμάζει τὴν ἀνησυχίαν τις προσδοκίας· δεῦτερον δεῶ αἰδανέται πᾶν θλίψιν τις ἀποτεύξεως· τρίτον αἰδανέται ὅλλει τὴν ἠδονὴν τις ἀπολαύσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4'.

Φιλοπλητία, Φιλομάθεια, Φιλοδοξία, Φιλοτιμία, Φιλαρχία, Φιληδομία.

Αφ' ἧς ἐξετάσασμεν ἐκεῖνα ὅπῃ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἐν ἡμῖν, καὶ ἰδαίξασμεν πόσον σιωπελαί εἰς τὴν

τὴν ἀνθρώπινον εὐδαιμονίαν τὸ νὰ ἰξούρη τινὰς νὰ μετεάξῃ τὴν ὀρμὴν τῆς ἐπιθυμίας, ὅσον θέλει εἶναι ἀκαιρον, μῆτε ἴσως μικρὰς ἀφελείας πρόξενον νὰ καταβῶμην εἰς τὸ νὰ θεωρήσωμην ἐν μέρει τὰ ὑποκείμενα, εἰς τὰ ὁποῖα συνηθίζον ἰδιαίτερον αἱ ἐπιθυμίαι τῶν ἀνθρώπων νὰ ὑποτείνωνται· καὶ νὰ ἰδῶμην πῶς πρέπει νὰ φέρηται εἰς καθ' ἑαυτὰ ὑπὸ αὐτὰ ἀπὸ μέρους ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Φιλοπλετία.

Βλέπομεν ὅτι ἡ ἐπιθυμία τῶν πλεῖστων ἔχει κοινότρονον εἰς τὰς ἀνθρώπους ὀφθαλοπτερίαν ἰσχυρὰ καὶ ὅτι ὅσον εἶναι παράγωγον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἀναφέρεται ὑπὸ τὴν λαιμαργίαν τῶν χρυσῶν. „Εἰς τί ὅσον ἀναγκαῖον ζεῖς τὰ σῆθη τῆς θνητῆς, καταραμμένη πείρα (λαιμαργία) τῶν χρυσῶν; εἶπε καὶ ὁ Βιργίλιος (Λιτειαδ. Βιβλ. Γ').

Αὐτὴ ὅμως ἡ πόσον καθολικὴ ἐπιθυμία ἔχει φανεραὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑπὸ μίαν καθολικὴν ἀπάτην. Πιστεύομεν ὅλοι κοινῶς, ὅτι τὰ πλεῖστα εἶναι τὸ πρῶτον σκεῦος τῆς ἀνθρώπινης εὐδαιμονίας· καὶ ὅτι ἀρκεῖ νὰ εἶναι τινὰς πλείσιος, καὶ νὰ εἶναι εὐδαίμων. Ἀλλ' ἡ εὐδαιμονία ὅσον ἀγοράζεται, λέγει ὁ Πλάταρχος· καὶ ἐκεῖνος ὅπως κινεῖ εἰς ἡμᾶς φρόνον, ἠθέλω εγγεῖρη ἴσως οἶκτον, ἀνίσως ἀπὸ γὰρ ἐκδοσὺμβέμεθα ὑπὸ τὴν φαινομένην λαμπρότητα τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς ἡμπορέσασθαι νὰ διέλθωμεν εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας τῆς (1). Δια νὰ διορίσωμεν λοιπὸν ἀκρι-

(1) Ἡ καρδία εἶναι πελλὰκις πειταιλιγμένη εἰς μεγάλας ἀδη-

ακριβέστερα πόσης δπιθυμίας αξία ἡμπορῶν νὰ εἶναι τὰ πλήρη, ἄς ἐξετάσωμεν καὶ τὴν ὁδηγίαν εἰς σοφῆ ἀνθρώπων, τὰ ὁποῖα τὰ συγγράμματα ἀνάμεσα εἰς τὰ πολλὰ σφάλματα φερέμεν ἐνίοτε καὶ ἀφελίμως ἀληθείας (1), ὁποῖα εἶναι ἡ εὐδαιμονία εἰς ἀνθρώπων πλοσίον.

Ἡ εὐδαιμονία τῶν ἀνθρώπων ἐν γῆι αὐτῶνται ἀπὸ τὸν ἄφθονον ῥόπον, καθ' ὃν ἀπερνεῖται τὰς ἀφθόρους ζητίας πῆς ζωῆς των. Ἄς ἰδῶμεν λοιπὸν πῶς συμβαίνει τὸ εἰς τὰς πλοσίον, καὶ πῶς εἰς τὰς μετρίαν, ἢ καὶ λυτράς τύχης ἀνθρώπων. Αἱ χρεῖαι πῆς πείνας, πῆς δίψας, πῆς ἀναπαύσεως, τῆ ὕπνου, καὶ ἄλλων ὁμοίων, εἶναι κοινὰ εἰς ὅλους, καὶ ἀπὸ τὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τῆ ἡμεροφυκτίαν τὰς δέκα, ἢ τὰς δώδεκα τὰς μεταχειρίζονται ὅλοι κοινῶς εἰς τὸ νὰ ἀχαρισθῶσιν αὐτὰς τὰς χρεῖας· καὶ ἐν ὅσῳ ἀχαρισθῶσιν αὐτὰς, δεῦ εἶναι ἀφθορὰ μεταξὺ εἰς τὸν πλοσιώτερον ἀρχοντα καὶ εἰς τὸν πλεῖον ἀθλιον χωριάτῳ· ἢ καὶ αὐ εἶναι καμμία, εἶναι βέβημα περισσότερον πρὸς ὑπεροχλὼ τῆ δούτερον πρὸ τῆ πρώτῃ· ἐπειδὴ εἶναι ἀληθινόν, ὅτι ἡ φάπειζα τῆ πλοσίον εἶναι πολυπλοσιώτερα καὶ νοσιμώτερα ἀπὸ τῆ πτωχῆ· ὁμως εἰς τὰς χυμῆς εἶναι γνωστὸν εἰς καθ' ἑαυτῶν, ὅτι αἱ γούσεις εἶναι χετικαὶ ὡς πρὸς τὸν κρηγίσκον καὶ τῆ ἕξιν τῆ καθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅτι ἡ ὀρέξις εἶναι παντοτε τὸ ἡδύτερον ἀρτυμα, ἢ ὁποῖα εἰς μὲν τὸν πλοσιον καὶ ἀργὸν ἀνθρώπων λείπει ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον, εἰς δὲ τὸν πτωχὸν δεῦ λείπει καμμίαν φαρμ· αἰσαύτως ἢ ἀνάπαυσις καὶ ὁ ὕπνος δεῦ ἀμεριβάλλει κατέεις, ὅτι εἰς τῶτον εἶναι ἀριστώτερα καὶ ἡδύτερα, αὐτῶν εἰς ἐκεῖνον.

Εἰ-

ἀδμῆσις, καὶ ἡ εὐδαιμονία εἰν ἐπαῖω εἰς τὸ ἀγίσωπον, λέγει καὶ ἡ Δικαιοκ Βασκυριαρδὶ εἰς τὰς πρὸς τὸν ἕφοντες παραλήσεις.

(1) Ἐλβίτικας πειλ τῶ ἀνθρώπων.

Εἶται λοιπὸν δώδεκα ἢ δέκα ὥραι τῶ ἡμεροεὐκτίῳ, εἰς τὰς ὁποίας καθε αὐθροπος, ὅστις ἔχει ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα, ἢ πορεῖ νὰ εἶναι τὸλάχιστον ἐπίσης ἀδύμην, καθὼς ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει καὶ τὰ περὶ-τότερα τῆς χρείας. Μερὲν ἄλλαι δώδεκα ἢ δεκατίσ-σαρες ὥραι, τὲ εἰσιν ἐκεῖται ὅπῃ εἶναι μεταξύ τῆ πεθεραπιδυμῶν χρεῶν καὶ τῆ ἀναρρογυμῶν. Αὐτὰς ὁ πλέσιος αὐθροπος τὰς ἐξοδάει τὰς περὶσσοτέρας εἰς τὴν ἀργίαν, καὶ ὁ πτωχὸς τὰς μεταχειρίζεται εἰς τὴν ἐργασίαν. Λοιπὸν ποῖος ἀπὸ τῆς τῆς οὐῶ τὰς μεταχειρίζεται καλλίτερα, ἢ ἡδοικώτερα; Οἱ δὲ ἄλλοι εἶναι, ναι, ὑποκείμενος εἰς τὸν κόπον· ἀλλ' ὁ φρω-τος εἶναι ὑποκείμενος εἰς τὴν ὀχλησίαν (πλῆξιν)· ποῖος τούτων τῆ δὲ οὐῶ κακῶν ἀρέπει νὰ νομίσωμῃ χειρότερον;

Ἡ ὀχλησία εἶναι βεβαιότατα εἷνα κακὸν, καὶ κα-κὸν βαρύτατον· ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας ὁ κόπος οὐκ εἶναι πάντοτε κακὸν. Εἶναι κακὸν δεῖ εἷνα δούλον (σκλα-βον) ἡναγκασμένον νὰ κοπιάζῃ ἀκεσίως, καὶ πολ-λάκις ὑπὲρ τὴν δυνάμιν τε, καὶ χωρὶς νὰ ἢ πορη νὰ ἀναπαυθῇ. Οἱ ὅταν ὁμῶς εἶναι εἰσελέστιος καὶ μέτριος, καὶ κατασημένος ἀπὸ τὴν ἔξιν εὐκολος, τότε γίνεται εἷνα ἀληθινὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς. Πόσες τε-χνητίας καὶ ἐμπόρους οὐκ βλέπομῃ καὶ ἀφ' ἑ πλεπῶσεν νὰ ἐξακολουθεῖεν μεθ' ἡδογῆς τὴν ἐμπορίαν των ἢ τὴν τέχνων των, καὶ νὰ τὰς παραιτῶν μετ' ἡλύπῃ τῆς, ὅπο-ταν ἀναγκαθῶν ἀπὸ ἀδυναμίας, ἢ γηρατειῶν; Τὸ μόνον κέρδος τῆ νὰ ἀπαλλαγῇ τινὰς ἀπὸ τῆ ἀφορηπῆν κακὸν τῆς ὀχλησίας, ἢ ἀφαιρέσεις καθε λυπηρᾶς συλ-λογῆς, ὅπῃ ἀφορροεῖ ἢ ἀχολία, ἢ ἡδογη ὅπῃ ἢ κί-νησις καὶ ἢ ἀσκησις καθ' ἑαυτὰ ἀφορροεῖεν, ἢ ὑγεία καὶ εὐρωσία, ὅπῃ ἀπὸκτᾶ ἐκ τῆτων τὸ σῶμα, δεῖ μέσῃ τῆ ὁποῖων ἀπαλλάττεται ἀπὸ τὰ κακὰ ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ὑποκείνται πόσοι συχνάκις οἱ ἀργοὶ αὐ-θροποι, ἢ ἡδογη τῆς ἀναπαύσεως, ἢ τῆς δεδέχεται τὸν κόπον, ἢ ἡδογη τῆς ἡροφῆς καὶ τῆ ὑπῆς, τὰ ὁποῖα

μῆ τιτον γίνονται τόσον γλυκά κ' ἠδονικά, ὅλα αὐτὰ κάμνεν τὸν κόπον ἠδυνῶ καὶ εἰς ἐκείνους, ὅπῃ ὅσῃ ἔχεν χρείαν γὰ κοπιάζειν.

Εἰς ἐκείνους δὲ ὅπῃ ἔχεν χρείαν τὰ κόπῃ, προσίθεται κ' μία ἄλλη ἠδονή, ἐκείνη διπλοῦσι τῆς προαιθήσεως. Ὅπῃ εἰς εὐαν ἀνθρώπων σωβροφάωνται αἱ ἰδέαι τὰ κόπῃ καὶ τῆς αὐταμοιβῆς, ὅπῃ πρέπει γὰ τὰ προέλθῃ ἐκ τῆς, ἢ μία ἀνακαλεῖ τὴν ἄλλην, κ' ἢ προαιθήσις τῆς αὐταμοιβῆς μεταβάλλεται εἰς αὐτὸν καθε σιγμῶν εἰς ἠδονῶν ἀληθινῶν καὶ πραγματικῶν. Καθε κτύπημα τῆς ἀξίτης, ἢ τῆς σφύρας παρρησιάζει εἰς τὸν νῦν τὰ χαλκῆως τὴν εἰκόνα τῆ μιθῆ, ὅπῃ πρέπει γὰ λάβῃ ἐντεῦθεν. Καθε αὐλαξ (αὐλακία) ἀνακαλεῖ εἰς τὸν γεωργὸν τὴν εὐφρόσυτον ἡμέραν τῆς καρπολογίας· κ' ὁ λογισμὸς ἀπὸς τὰ προξενεῖ ἀπὸ ταύτης ὅλλῃ τὴν ἐκ ταύτης ἠδονῶν.

Ὁ πλῆσιος τριαντίον, κοινῶς ὅπῃ εἶναι σεσημῆτος ὅλων τῶν τῶν ἠδονῶν, μὲ τὸ γὰ μὴ κινῆται ἀπὸ κάμμιαν χρείαν ὅτ' ἂν ἀχολῆται εἰς τι, ἀναγκάζεται συχιάκῃς γὰ μὴ ἀργὸς τὸ περὶασόπερον μέρος τῆς ἡμέρας, κ' ἐπομῆσις γὰ βασανίζεται ἀπὸ τῶν οὐχλησιῶν. Δια γὰ εἶναι εὐδαιμών, βιάζεται γὰ προσμῆνῃ ὅτ' ἂν ἀναεῶσῃ εἰς αὐτὸν ἢ φύσις κάμμιαν χρείαν, καὶ γὰ τὴν εὐχαριστήσῃ· ἀλλ' ἐν ὅσῃ προσμῆνῃ, εἰ καὶ ἐπισητῶ κακοδαίμων· καὶ μήτε ἢ φύσις τὰ κάμνει τὴν χρείαν γὰ τὰ πολλαπλασιάζῃ τὰς χρείας εἰς ἕσπον ὅπῃ γὰ ἔλατῃται ταχύτερον ἢ μία τὴν ἄλλῃ. Ἡ ἔλλειψις μάλιστα τὰ κόπῃ καὶ τῆς σωμασκίας τὰς κάμνει γὰ ἐπανερχόνται εἰς αὐτὸν πολλαβραδύτερα· κ' τὸ ἔλατῃμα τὰ χρόνῃ, ὅπῃ ἀπερνεῖ μεταξὺ εἰς μίαν πεθεραπῶμῶν κ' εἰς μίαν ἀναξηνῶμῶν χρείαν, εἶναι δι' αὐτὸν μακρότατον, κ' ἐπαμέγῃς ἢ προσδοκία τὰ εἶναι βασανιστικώτατη. Καὶ αὐταὶ αἱ σιγμαί, εἰς τὰ ὁποίας ἀναξηνῶνται εἰς αὐτὸν αἱ χρεῖαι αὐταί, κ' τὰς θεραπείαι, εἶναι τόσον ὀλιγώ-

περον ἡδονικαὶ ὡς πρὸς αὐτὸν, ὅσον ἀποκρίσεις ἀνα-
 γινώσκονται αὐταὶ αἱ χρεῖαι. Ὅποια καὶ πόσα τὰ πα-
 ράπονα εἰδὸς πλευσίῃ καὶ ἀργῆ, ὅταν τὴν ὥραν τῆ
 δειπνῆ καὶ τῆς κλίνης εὐρίσκηται χωρεῖς ὄρεξιν, καὶ
 χωρεῖς ὕπνον!

Εἰς τὸν ἐργατικὸν ὅμως καὶ ἀχολέμενον ὅλον τὸ
 ἐναντίον· τὰ μεταξὺ τῆς μίας καὶ τῆς ἄλλης χρεῖας
 φασήματα τῆ χρόνῃ πρῶτον εἶναι πολὺ βραχυτέρα·
 δεύτερον πλήρη ἀπὸ τῆς τῆς ἀχολίας ἡδονᾶς· τρίτον
 τὸ νὰ ἀχαιεῖν τῆς ἀναγνωμῆς χρεῖας εἶναι εἰς
 αὐτὸν πολὺ ἡδονικώτερον, καὶ ποσῶν μᾶλλον, ὅσον
 ζαιρότερα τῆς αἰδανέται. Εἰς τὸν κοπιασμὸν καὶ
 πεινασμὸν ἐργάτῳ τὸ ξηρὸν καὶ χοιρὸν φαμί εἶ-
 ναι ἀσμφιβόλως νοσιμώτερον, ὡς τὰ καρυκδιμῶνα
 καὶ ὡς τῶν καπεσοδασμῶνα βρώματα εἰς τὸν Σαρ-
 δανάπαλον, εἰς τὸν Λεκελλόν, εἰς τὸν Ἀπίκιον, καὶ
 εἰς τὸν Ἡλιογάβαλον (1).

Αἱ θεωρεῖαι αὐταὶ μᾶς δίδου νὰ γνωρίσωμεν ἰκα-
 νῶς, πόσον ὀλίγον ἐπιφθορὸς ἐν γῆναι εἶναι ἡ κατά-
 σασις τῶν πλευσίων· ὅθεν δεῦ εἶναι μῆτε φρονιμώτε-
 ρον μῆτε φιλοσοφικώτερον ἀπὸ τὴν εὐχλῆ ἐκείνῳ·
 „ Πλεῖτον δὲ καὶ πονίαν μήμοι δῶς, στυπάζον δέμοι
 „ τὰ δέοιτα καὶ τὰ αὐτάρχη (Παροιμ. Κεφ. 14.).

Καὶ βέβαια αὐτὴ εἶναι κατάσασις ἀνθρώπων ἐπιθυμη-
 τὴ εἰς τὸν Κόσμον, αὐτὴ εἶναι χωρεῖς ἄλλο ἐκείνῃ τῆς
 μεσόπτης, τὰ εἶναι ἐκείνῃ ὅπῃ ἀποκλείει μὲν τὴν ὀ-
 δυνῆ-

(1) „ Ἀρταξέρξης ὁ Μητμων ἐν φυγῇ τινι τῆς ἀποσκότης
 „ αὐτῆ διχοπραγείας, ἔρηκ σὺκα φαγῶν, καὶ κελθινὸν ἄρτον, οἷας,
 „ εἶπεν, ὦ Θεοί, πῶς αἰπειρος ἦμεν! καὶ Ἀλεξάνδρος ὁ μέγας,
 „ τῆς τῆς Κερων βασιλείας Ἰδίας ὅπῃ καὶ πῆματικα παρσοκδιμῶνα
 „ σμῶνα πειριτῶς διὰ δημιουργῶν καὶ μαγείρων φιλοτιμιμῆνης αἰνῆ
 „ πῆματικα πρὸς αὐτὸν, εἶπεν, κρηττοικας ἔχεν αὐτὸς ὀφθορικῶς
 „ πρὸς μὲν αἰεσον τὴν τυκτοασειαν, πρὸς δὲ δεῖπτον τὴν ὀλιγα-
 „ εἰσιαν. (Πάτερχ, ἐν ὀπφθ.)

διηραὺ πενίαν, δεῦ ἄποκλείει ὁμως καὶ μίαν με-
 τείαν ἀχολίαν· ἔχει τὶ ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος, ὅπως μὲ
 τὴν ἀσκησιν εὐδὸς ὀπιποδύματος ὄχι βαρέος καὶ βα-
 ναύσου, ἀλλὰ μετεῖα καὶ ευθύνας, ἡμπορεῖ νὰ πορίζη-
 ται δὲκόλως ὅλα τὰ εἰς ἀνάπαυσιν χρειωδέστερα, αὐ-
 τὸς εἶναι ἀνωτιρρήτως ὁ πλέον δὲδαίμονέστερος διὰ
 ὅλης· ὡς αὐτὸς ὅπως αὐτὸς ἀπηλλαγμένος διὰ τὸ βάρος
 τῆς ἐχληρίας, εὐρίσκειται φροτέτι καὶ εἰς κατὰσασιν
 νὰ γυῖνται καλλίτερα διὰ καθὲ ἀλλον τὰς ἀληθινὰς
 ἡδοιὰς τῆς ζωῆς. Καὶ αὐτοὶ οἱ πλείσιοι, αὐτὸ θέλουν
 νὰ εἶναι καὶ δὲδαίμονες, εἰς μίαν τέτοιαν κατὰσασιν
 πρέπει νὰ καταστάνωνται ἐθελύσιοι· καὶ ἐπειδὴ δεῦ
 ἀναγκάζονται διὰ τὴν χρείαν τῆ πορίζεσθαι τὰ φρός
 ἀνάπαυσιν χρειωδῆ εἰς τὸ νὰ ἐσαχολώνται εἰς τι, ἔ-
 χοντές τὰ ἡδὴ ἀπὸ χείρας, πρέπει νὰ ὀπινοῦν παρ' ἐαυ-
 τῶν ἄλλας χρείας.

Αἱ δὲχρηστερα τέτων εἶναι ὁ ἔρωσ τῆς μαθήσεως,
 καὶ ὁ ἔρωσ τῆς δόξης, φέρει τῶν ὁποίων μεταβαίοντι
 ἡδὴ νὰ ὀμιλήσωμεν.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Φιλομάθεια.

Απὸ τὰ πάθη τῶ ἀνθρώπου τὸ πλέον ἀξιοτίμητον
 εἶναι ἀναμφιβόλως ὁ ἔρωσ τῆς μαθήσεως· ἐπειδὴ δεῦ
 εἶναι ἄλλη ἀχολία καλλίτερα καὶ φρονιμωτέρα διὰ τὸ
 νὰ κελιεργῆ τινὰς καὶ νὰ βελτιστῆ τὴν δέξνοιαν τα· καὶ
 μήτε ἡμπορεῖ ἄλλως νὰ συσοιχῆ καλλίτερα εἰς τὸ
 πλέον πολύτιμον, ὅσον δι' αὐτὸν, δῶρον, ὅπως ἔλα-
 βεν διὰ τὴν φύσιν.

Εἰς τὸ νὰ ἐμπνέσθῃ εἰς ἡμᾶς τυῦτο τὸ ευθύρικόν
 πάθος ἔφωρεπε νὰ συμεργήσοιω πολὺ τὰ ἐκ τέτου
 φροερχόμενα μεγαλώτατα κέρδη. Διὰ τὶ, χωρὶς νὰ
 εἶπω τὰ ἄλλα, ποῖος ἀγνοεῖ τὴν ὑπεροχὴν, ὅπου
 ἔχει

ἔχει ὁ πεπαιδευμένος ἐπάνω εἰς τὸν ἀπαιδύμενον; ποῖα δόξα εἶναι θελκτικώτερα ἀπὸ ἐκείνου, ὅπῃ προέρχεται ἀπὸ μίαν ἀληθινὴν σοφίαν; πόσας δυνκολίας δεῖ μᾶς προσεῖναι εἰς τὸν κοινὸν βίον μίαν ἐκτεταμμένην γνώσιν τῶν τεχνῶν καὶ ὀπισθημῶν;

Ἡ ἰδίᾳ τέρψις, ὅπῃ σιωποῦσιν τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ὀπισθημῶν, ἢ ὅπῃ προέρχεται ἀπὸ αὐτὰς, ἔφησεν νὰ μᾶς ἔλκη εἰς τὸ τοῦ Ἀρχιμήδους. Διὰ τί πᾶ ἀλλὰ ἠμπορεῖ νὰ ἰδῇ τινὰς μίαν ἐκτετασιν χαρᾶς πόσον ζωνηρῶ, ὅσον ἦσαν ἐκείνη καὶ Ἀρχιμήδης, ὁπόταν ἔφθασε νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν ἔσπον νὰ λύσῃ τὸ πρόβλημα, ὅπῃ τὸ ἐπέβαλεν ὁ Γέρων (1); Μίαν πόσον καθαρὰ ἕδωκεν δεῖν τὴν εὐδοκίμασεν μήτε ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν φθορὰν τοῦ Δαρείου, μήτε ὁ Καῖσαρ εἰς τὸν ἀφανισμὸν τοῦ Πομπηίου, μήτε ὁ Οὐπάβιος εἰς τὴν φυγὴν τοῦ Ἀντωνίου. Εἶναι γνωστὸν εἰς καθένας, ὅτι καὶ ὁ Πυθαγόρας ἐβυστίασεν ἐκατόμβην δὲ τὸ Θωάριμα πρὸς Ἰσοταίνης. Οἰαδὴ ποτε ἀνακαλύψις μιᾶς νέας ἀληθείας εἰς εἴνα Φιλόσοφον,
οἶον-

(1) Ὁ τύρκος ἔπος ἐπειθόμεν νὰ ἐξέλκῃ, αὐτὸς εἶπεν (κορέτα) χρυσῆς, ὅπῃ τὴν ἐκτετασμένην εἰς χρυσοῦς, ἢ ἄλλο μέταλλον, καὶ πόσον ἔσπον χρυσοῦς, ἢ ἀμιγρῆ εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλο μέταλλον, καὶ πόσον. Ὁ Ἀρχιμήδης, ἐν ᾧ διηγοῦσιν περὶ τούτου, ἐμβυλιώτικος εἰς τὸ λυθῆν, ἐπαρκατήρσεν ὅτι πόσον νερὸν εὐγανεν ἀπὸ τῆν λευκῆν τῆν λευκῆν, ὅσος ἦτον ὁ ἔσπος τῆν σώματός τιν. Τούτο τὸν υπέμνησεν, ὅτι αὐτὸς εἰς εἴνα ἀγγῆεν γυμῆτον πρὸν ἔβαλεν εἴνα κομμάτι χρυσῆ ἰσοβαρῆς μὲ τῆν κορέταν, ἔπειτα καὶ αὐτὴν τῆν κορέταν, ἀπὸ τῆν κορέταν τῆν ἕσπον, ὅπῃ ἠδύλεον εὐγῆ εἰς τῆν δύνα πειρασίας, ἠδύλεον ἠμπορεῖσιν νὰ γνωεῖσιν αὐτὴν ἢ κορέταν ἢτον καθαρά, ἢ πόσον μίγμα ἦτον εἰς αὐτῆν βλαμῆεν ἔπειθῃ ὁ χρυσὸς εἰς ἔσπον βάρος ἔχει μικρότερον ἔσπον ἀπὸ ὅλα τὰ μέταλλα καὶ εἰς τῆν ἐγιωσμένην. Δι' αὐτῆν τῆν ἀνακαλύψιν ἔχαρη πόσον πάλυ, ὅπῃ αὐτὸς ἐκλήσεν ἀπὸ τῆν λευκῆν, καὶ χυεῖσιν νὰ ἐνθυμηθῆ μήτε ὅτι ἦτον γυμῆς, ἔφραχεν εἰς τῆν δρόμους φωνάζωντας ἔυρακα, ἔυρακα!

οιοδήποτε δοκίμιον πόσημα εἰς εἷα Ποιητῶν, εἶναι πηγῆς ζωροπέτης ἡδονῆς. Ὁ δὲ λόγος εἶναι, ὅτι καὶ γενναῖο ἄλλο παράγμα δεῖ γαργαλίζει πόσον ἡδονικὰ εἶκείνον τῶν ἔργων, ὅπως ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς ἑαυτὸν, ἔσον τῆτο. Κάθε νέον γνώσις ὅπως ἀποκτᾶ ὁ ἄνθρωπος, κάθε νέον δοκίμιον γήνημα τῆ νοός τῆ, τῆ ἐγείρει μίαν νέαν καὶ μεγαλιτέραν, καὶ ἐπομῶως ἡδονικωτέραν καὶ περνωτέραν ὑπόληψιν εἰς ἑαυτῶν.

Εἰς τῆτο προσίθεται ἡ τέρψις τῆ γὰ ἀχαριστήσῃ μίαν ἀξιοκλήν εὐεργεσιῶν τέρψις, ἡ ὅποια εἶναι κοινὴ εἰς κάθε ἄνθρωπον κάθε ἡλικίας καὶ καταστάσεως. Ἡ ὀπιθυμία τῆ μανθάνειν γήνηται, ἡπως εἰπεῖν, μαζίμας· δεῖ τῆτο βλέπουμν ὅτι καὶ τὰ πλέον ἔυφρα βρέθη εἶναι λαιμαργότατα, δεῖ γὰ εἰπῶν ἔττι, δεῖ γὰ γνωρίσῃν κάθε νέον παράγμα, ὅπου παρρησιάζεται εἰς αὐτὰ· καὶ ὅτι οἱ νεανίσκοι οἱ πλέον ἀρθεῖκοι ἔχον μεγαλωπιάτῃν ἔφισιν γὰ μάθῃν ὅλα ἐκείνα, ὅπως εἶναι ἀνάλογα εἰς τῃν κατέληψίντων· καὶ ἐν ᾧ φθάνῃν γὰ καταλάβῃν ἐκείνο, ὅπως ἐπεθύμῃν, βλέπουμν, ὅτι δοκιμάζῃν ὅλοι μίαν ἀφρασον ἡδονῶν. Καὶ ἀπὸ αὐτῆ εἶναι πόσον ζωρὰ εἰς τὰ παρραμικρὰ παράγματα, πόσον πρέπει ἀναλόγως γὰ εἶναι εἰς τὰ μεγαλιτέρα καὶ ἀξιολογώτερα, ἐν οἷς ἡ ἀπὸ τῆς προσεκτωμῆς γνώσεως ωφέλεια, ἢ ἡ νικημένη δυσκολία εἰς τὸ γὰ φθάσῃ τινὰς εἰς τῆτο, προδίδει, ὡς εἰκὸς, μίαν γίαν αἰτίαν ἡδονῆς!

Εἰς ὅλα αὐτὰ προσίθεται ἀκόμι καὶ ἡ ἰδία ἡδονὴ τῆ θαυμάζειν τῃν ἄριότητα τῆ εὐφῶν ἀνακαλύψεων καὶ γήνημάτων τῆ νοός τῆ ἄλλων. Τὸ ἀραιῶν εἶναι μίαν τῆ ἀποτίσῃν πηγῶν τῆς ἀνθρωπίνης τέρψεως· καὶ ἀπὸ ἀρέσχη ἀπλῶς ὅπως σωμαπαντάται, εἰς τὰ ἔργα τῆς εὐφῆας· πρέπει γὰ εἶναι πηγῆ μίας πολὺ ζωροτέρας ἡδονῆς, πόσον δὲ ὅτι εἶναι δυσκολώτερον γὰ κατορθωθῆναι, καὶ εἰς τῃν ἡδονῶν ὅπως προξενεῖ τὸ ἀραιῶν καθ' ἑαυτὸ, εὐόνεται ἡ ἡδονὴ τῆ θαυμάματος· ὅσον δὲ ὅτι ἀπαιτεῖται μίαν μεγαλιτέρα ἀγ-

χίροια (νόμισις) δεῖ νὰ γνωριῶθῃ, καὶ εἰς τὴν ἡδο-
νὴν τῆ ὥραιῳ ἐνῆται ἡ εὐαρέσκεια τῆ ὅτι ἰξεύρει νὰ
τὸ γνωρίσῃ, καὶ νὰ τὸ τιμῆσῃ.

Ἰσοσῆτα αἰτία ἔπρεπε νὰ ἔχεν εἷς ἄπαντος με-
γαλωτάτῳ ἰσχυρῷ ἐπαύῳ εἰς τὸν καθεύοντα, δεῖ νὰ τὸν
ἐμψυχώσῃν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς σπουδῆς καὶ τῆς μαθη-
σιως. Ὁ πλείσιος οὖτως, καὶ ὑπεκώπρον καθὲ ἀνδρω-
πος, ὅπου εἶναι ἀρκετὰ προβεβλημῆτος μετὰ εἰς
ἀνάπαυσιν καὶ ζώαρκιαν ἀναγκαῖα, χωρὶς νὰ εἶναι
ὠνάγκασμῆτος νὰ μεταχειρίζηται τὴν ἰδίαν τὴν δεξιό-
τητα εἰς τὸ νὰ τὰ πορίζηται, αὐτὸς ἔπρεπε καὶ
δι ἄλλο δίκαιον ἀκόμη νὰ καταγίνεται ἐκτετέρον εἰς
τὴν σπουδῶν καὶ εἰς τὰς μαθήσεις. Διὰ τί τῆτο εἶναι
χεδὸν τὸ μόνον μέσον, ὅπως τῆ μῆρι, δεῖ νὰ ἀπαλ-
λάττωται ἄπο τὴν ἀργίαν τὴν συνήθορον ὡς τὰ πολ-
λὰ τῆς πλεσσίας κατασάσεως, δεῖ νὰ ἐλόδωρόνεται
ἄπο τὴν ὀχληρίαν τὴν ἀχώρισον ὀπαδὸν τῆς ἀργίας,
δεῖ νὰ ἀπερνᾷ μετὰ ἀληθινῶν καὶ σαθερῶν ἡδονῶν τὰς
μακρὰς ὥρας, ὅπως δεῖ χωρίζῃν εἰς αὐτὸν τὰς πεθε-
ραπιδμῆτας χρείας ἄπο τὰς ἀναληνωμῆτας. Ἐῖνας
πλείσιος ἐχθρὸς τῆς σπουδῆς, μετὰ τὰ μὲν εἰρήσκη
εὐκόλως ἄλλο κοῦγμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἐναθολη-
ταί μετὰ τῆ σωσῆτι, καὶ ὠνάγκασμῆτος δεῖ τῆτο νὰ ἀ-
περνᾷ τὸν κειρὸν του μὴ κάμνωντας τίποτες, ἢ κά-
μνωντας μὴδὲ ἀμινὰ πράγματι, εἶναι ἴσως ὁ κακοδαι-
μονέστατος πῶτων ἀνδρῶπων. Παχίζει νὰ ἄποβάλλῃ
τὴν ἀργίαν, ἄπο τὴν ὁποῖαν κατεπιέζεται, ἢ δυ-
νασεύεται, καθὼς λέγειν προσφύεσερα οἱ Γάλλοι, νὰ
σκοπῶσῃ τὸν καιρὸν (tuer le temp), ἀλλὰζώτας
τίπον, συνανασροφῶν, ἐγλυντζέδες, πλὴν εἶναι ἔ-
νας σκίερος (βερβερίτζα), καθὼς λέγει ὁ Ἐλβέ-
τιος, ὅς τις ἀπερνᾷ τὴν ὀχληρίαν πρὸς ἑσρέφωτας τὸ
κλυβίτε.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἔρωτς τῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως, μὲ ὄλον
ὅπως εἶναι καθ' ἑαυτὸν τόσον ἐπωφελῆς καὶ ἀξίεπαι-
ρος, πρέπει μὲ ὄλον τῆτο καὶ αὐτὸς νὰ διδωθῆται καὶ

να κανονίζονται ὑπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ποῖος δαίμων ἐχθρὸς, εἶπεν ὁ Ἀρχίδαμος πρὸς τὸν Ἀπερίανδρον, σοὶ ἐπέπρασεν τὴν μαίαν, ἢ ὅποια ὑπὸ δόκιμον Ἰατρὸν, σὲ μετέβαλεν εἰς ἀδόκιμον Ποιητὴν; Να προσφύοιμεθα ὀπμίνως εἰς τὰς σπυδαὶς ἐκείνας, εἰς τὰς ὁποίας μᾶς ἐκαμψήν ἀνεπιτηδεύεις ἢ ἡ φυσικὴ ἡμῶν ἀνεπιδεξιότης, ἢ ἑλλειψίς ἀσκήσεως ἢ ἔξωθεν προσκνηθείσης ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι, εἶναι βέβαια μίαν αἰτιοσύνην.

Καὶ εἰς τὰς πρωτοπείρας αὐτὰς ἡ ἐκλογὴ τῆς μαθήσεως δεῦν πρέπει νὰ γίνεταί κατα τὴν φαντασίαν των. Ἐκεῖνος ὅπῃ θέλει νὰ μεταχειριθῇ τὰς μαθήσεις, ὡς μέσα δι' ὧν νὰ προεζήσῃ τὰς ἀναπαύσεις ἐκείνας, μὴ τὰς ὁποίας δεῦν τὸν ἐπρόβλεψεν ὅσον εἶδει ἡ τύχη, πρέπει νὰ ἀναχολῆται εἰς τὰς μαθήσεις ἐκείνας, ὅπῃ ἡμπορῶν νὰ τῷ ὑποβῶν ὠφελιμώτεραι καὶ ὀπμικροδέστεραι· ἐκεῖνος ὅπῃ ἔχει ἰκανὰ τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ ζῶαρκίαν, καὶ ὀπμίδεσται εἰς τὰς μαθήσεις μόνον δεῦν νὰ βελτιώσῃ τὴν ἐξένοιά τῆς, καὶ δεῦν νὰ ἀχολῆται, αὐτὸς ἔχει πᾶσι πᾶσι ὀπμικροτέρων ἐλπίσεων εἰς τὴν ἐκλογὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὅσον ἀξιοπαύστῳ πρὸς θέλει εἶναι, ὅσον ὠφελιμώτερος θέλει γένη πρὸς τὰς ἄλλας μὴ τὰς ἀχολίας τῆς.

Μία ὑφαλος ὅμως, εἰς τὴν ὁποίαν προσκρύνει ἑυκόλως οἱ σπυδαῖοι εἶναι ἡ κροδοξία· ἐξ ἧς αἱ φιλόνοικοι ἀμιλλαι, καὶ ἐνίσπε αἱ μανικαὶ ἐριδες, καὶ αἱ ἀδύλακτοι ἐχθραι, τὰ ὁποία εἶναι τὸ ὄνειδος καὶ τὸ σκαυδαλον τῆς Φιλολογίας, καὶ τῆς Φιλοσοφίας. Ἡ ὑπεροχὴ, ὅπῃ δεῦν τῆς μαθήσεων ὑποκτῶν ἐπάνω εἰς τὰς κοινὰς ἀνθρώπων, κολακάζει πολλὰ τὴν φιλαυτίαν τῆς ἀπροφυλάκτων· ὑπὸ ἄλλο μέρος, ἐπειδὴ ἡ ἀντιμιδία, ὅπῃ προσδοκῶν οἱ πᾶσι πᾶσι κόπας των, εἶναι προηγουμένως ἡ ὑπόληψις, δεῦν τῆς ὁποίας ἐλπίζον νὰ καλλιπερδύσῃ τὰ συμφέροντά των, δεῦν τῷ πᾶσι ἀπονῦνται πολλὰ, ὅπῳ αἰσθάνονται πα-

χίζει γὰρ τὴν τὴν ἀφαιρέσει, ἢ γὰρ τὴν ἀμαυρώσει.

Ἀλλ' ὅσον ἔχει τὸ πρῶτον, αὐτίως, αὐτὶ γὰρ καταβιβάξεν τὴν ὀφθαλμὸν εἰς τὸν ἰουδαϊκὸν ὄχλον, πρὸς ὑψώσαν εἰς ἐκεῖνας τὴν ὑψηλὰς νόας, οἱ ὅποιοι ἀπέτειναν πᾶν πᾶσι των τὸσον ἀνώτερον τῆς κοινῆς σφαιρας, ἐγὼ δὲ ἰξεύρω αὐ, ἀδυσβάλλωντας ἑαυτὴς πρὸς ἐκεῖνας, ἠθέλων πολμήσει πλέον γὰρ ὑπεραίρωνται. Ὅσον δὲ ἔχει τὸ δεύτερον, πολλὰ ἀσυλλόγιστος εἶναι βέβαια, ὅποιος νομίζει ὅτι θεμελιώνει τὴν ὑπόληψίν τε ἐπαύω εἰς τὰς εἰδὰς· ἐπειδὴ δὲ εἶναι πρᾶγμα γὰρ βλάβη τὴν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν ὑπόληψιν πλεονώτερον ἄπο αὐτὰς.

Ὁ χαυματισμὸς, καὶ Φιλόσοφος, ὅστις δὲ πολλοὶ ποτὲ κανόναν ἄπο ἀνήσυχον κλίσει τὴν ἀντιλήγειν, ὅστις διορθώνει μὲν τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, αὐτὸ εἶναι χρεία, ὅμως μὴ μετελοφροσυνῶν, καὶ μόνον ἄπο εἰλικρινῆ ἔρωται τῆς ἀληθείας, ὅστις ὅταν πολλοῦται ἄπο ἄλλου, ἀφροσύνηται μὲν τὴν πλέον μεγαλητέραν μετελοφροσυνῶν, ὅσον τὸ κατ' αὐτὸν, καὶ ὅποταν μία ἀπαθῆς ἔρῳνα τὸν κάμνη γὰρ γνωρίσει, ὅτι ἔχει ἀδικον, τὸ ἐμολογεῖ μὲν εἰλικρίνησαν, αὐτὸς βέβαια εἶναι ὁ πλέον σεβασμιώτερος ἄπο ὄλων, καὶ πολλῆς τιμῆς ἀξίος. Οἱ Νεῦτων καὶ ὁ Φουελὼν οἱ μέγιστοι ἔπει ἀνδρες ἔγιναν πλεονώτοι ἐχὶ ὀλιγώτερον ἔχει τὴν μετελοφροσυνῶν των, πλεονώται δὲ τὰ ἀθανάτου συγγραμμάτων. Οἱ πρῶτος κατακελεύει μὲν εὖ εἶδος θελάμβου πλεονώται Ἰωάννη τὸ Βερνυλλίε (Bernoulli) ἔχει εὖ λαθὸς ὅπῃ τὸν ἔφυγε εἰς τὴν μέσησιν τῶν κωφικῶν δυνάμεων τῶν ἀνθισαμῶν μέσων, αὐτὶ γὰρ ἀπολογηθῆ, ἢ γὰρ ἀφροσύνη, ἐδίδρωσε τὸ σφάλματα εἰς τὴν νέαν ἐκδοσιν τῶν μαθηματικῶν τῶν Στοιχείων, ὅπῃ τότε ἔτυχε γὰρ κάμνη. (Δαλαμπέρτο Ἐγκώμ. εἰς Ἰωάν. τὸν Βερνυλ.). Οἱ δὲ δεύτερος, δὲ πλεονώται ὅχι χρεῖς πικρίαν πλεονώται τὸ Ἀρχιεπισκόπου Βουαπέτ, ἔχει εὖ σφάλμα, ὅπῃ τὸν διέφυγε εἰς

πα' ηθικά, ἑκαμῖ ἀκόμ' ὀφειλομένον, παλιναθήσας δημοσίως (1).

Λ Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Φιλοδοξία.

Τὸ γέρας, ὅπῃ ἡ κοινὴ εὐγνωμοσύνη συνηθίζει τὰ ἰσχυρὰ εἰς τὰς μεγάλας ἀρετὰς, καὶ εἰς τὰ ἑξαιρέσια προτερήματα, εἶναι ἡ δόξα. Ὅθεν ὁ ἔραος τῆς δόξης συνηθίζει νὰ εἶναι μία προσεχὴς ἀποπαρσκαδὴ εἰς τὰς ἀληθεῖς καὶ θρηναίας πράξεις. Ὁ Ἐπαμινωίδης καὶ Πελοπίδης εἰς τὰς Θήβας· ὁ Λυκῦργος, ὁ Λεονίδης, ὁ Ἀγησίλαος εἰς τὴν Σπέρτιν· ὁ Μιλτιάδης, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Λευσίδης, ὁ Ἰφικράπης, ὁ Φωκίων εἰς τὰς Ἀθῆνας· ὁ Οὐράτιος, ὁ Σκέβολας, ὁ Βρῆτος, ὁ Μανίλιος, ὁ Καμιλλος, ὁ Φαβρίκιος, ὁ Κέρκιος, ὁ Σκιπίων, ὁ Κάτων εἰς τὴν Ρώμην, ἄλλο γέρας βέβαια ἀπὸ τῶτο δεῖν ἔσοχάζετο.

Πρέπει ὅμως νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τὴν δόξαν ἀπὸ τὴν φήμην. Τὸ νὰ ἀποκτήσῃ τινὰς φήμην, ταῦτον εἶπεν νὰ λάβῃ ὄνομα καθ' οἰκονομίαν ἄπορον, δεῖν εἶναι δύσκολον ἔργον· καὶ ὁ βελὸς ἐκεῖνος (Ἐρασίστρατος). ὅπῃ ἔκαυσε τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος εἰς τὴν Ἐφεσον, εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ ὄνομα, ἐπέτυχεν καὶ αὐτὸς τὸ σκοπεῖσθαι ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ καθεστὸν ἄλλον· ἀλλὰ τῆς τοιαύτης φήμης εἶναι ἀποτιμωτέρα ἢ λήθη. Ἡ ἀληθὴς δόξα, ἡ ὁποία μόνη εἶναι ἀξία εἰδῆς φρονίμου ἀνθρώπου, προὔποθέτει μίαν ἀξιοσύνην, καὶ ἀξιοσύνην μεγάλην· καὶ ἀπὸ πάντων ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς

(1) Οὕτω διώρθησε καὶ Ἰππεκρίτης τὸ πλεῖν τὰς βάρβας τῆς κεφαλῆς σφάλμα τε, ὡς λέγει ὁ Πλάτωνος.

πῆς ἀξιοῦτος, ὅπῃ ἄγει φθασότερον τὸ κοινόν. Νὰ
 δυσίαση τινὰς τὴν ζώῳ τε εἰς εἴνα κοινόν καὶ μέγαν
 κίνδυνον δεῖ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος, νὰ ἀνακε-
 φίση τὸν ἀπλητισμὸν καὶ εὐνοίᾳ λαὸν εἰς μίαν δι-
 μοσίαν δυσυχίαν, νὰ κάμη πράξεις μεγάλας δεῖ τὸ
 κοινόν καλόν, νὰ φωτίση τὸ ἔθνος τε μέ μεγάλας ἀ-
 νακαλύψεις (εὐρέσεις), νὰ ὀπινοῖση νέας τέχνας,
 ἢ νὰ προάξη εἰς τὸ βέλτιον, καὶ νὰ τελειοποιῖση τὰς
 ἡδὴ ἐφύρημύας, νὰ ἀφήση εὐδοξία μνημεῖα μεγάλα
 πλούτου, μεγάλης ἀνδρείας, ἢ μεγάλης καρδίας,
 αὐτὴ εἶται αἰ ἀληθινὰ ὄσι, ὅπῃ φέρει εἰς τὴν ὀ-
 ξαν. Τὸ κοινόν ἀνταμείβει μὲ τὸ σέβαστον ἐκείνας
 τὰς πράξεις φθασότερον, ἄπο πῆς ὁποίας ἀπὸλαυ-
 σε φθασότεραν ὠφέλειαν· καὶ μία μόνη ἄπο αὐτὰς
 ἠμπορεῖ εὐνοίᾳ νὰ κάμη τὸν ἀνθρώπον ἀθώατον.
 Εἶναι ἀληθινόν ὅτι ἠμπορεῖ τινὰς νὰ φθάσῃ εἰς τὴν
 ὀξαν εὐνοίᾳ καὶ δεῖ μικρῶν πράξεων, ἀρέπει ὅμως αἰ
 ποιαῦται νὰ πολλαπλασιάζονται πρῶτον, ἔσον μι-
 κρότεραι εἶναι, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν νὰ ἀναπληρῆ τὸ μέ-
 γεθος. Τὸ νὰ ἐλπίζῃ τινὰς ὀξαν ἄπο ὀλίγα καὶ
 μικρὰ πράγματα, εἶναι ἄλογος ἐλπίς, καὶ μωρὰ ἀ-
 λαζοεἰσία.

Δεύτερον ἀρέπει νὰ δεσφείλωμῃ τὴν φιλοδοξίαν ἀ-
 πὸ τὴν κροδοξίαν. Διὰ τὴν ἡ δειτέρα καταγίνεται
 εἰς μικρὰς καὶ χαμερπεῖς μηχανουργίας δεῖ νὰ ἀπο-
 κτίση μίαν ὑπόληψιν, πῆς ὁποίας δεῖ εἶναι ἀξίος·
 ἢ πρῶτον τείνει εἰς τὸ νὰ λάβῃ μίαν ὑπόληψιν με-
 γάλαν, κοινὴν καὶ αἰώνιον, ὅμως δεῖ μεγάλων πρά-
 ξεων. Ὅθεν ἡ μὲν κροδοξία εἶναι τὸ πλέον χαμερ-
 πὲς καὶ ἀξιοκαταφρόνητον πάθος· ἡ δὲ Φιλοδοξία εἶ-
 ναι τὸ εὐχμέτερον καὶ μεγαλοπρεπέτερον ἄπο ὅλα τὰ
 καθάρως ἀνθρώπινα πάθη, τὰ μόνον ὑποκείμενα τῇ
 ἀνθρώπινῳ πράγματι.

Τὸ τὸ ἀξίωμα ἀκολουθεῖντες οἱ παλαιοὶ Ἑλληνας
 καὶ Ῥωμαῖοι μετχειρίσθησαν καθεὶς ἑῷ ἑῷ νὰ ἐμπνέ-
 σουν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς πολιτείας τῶν τῶν ὀξαν.

κόν ἐνθουσιασμόν, ἐξ ἧς ἐκρέκυσαν μὲν ταῦτα ἐκείνα τὰ δείγματα τῷ ὑψηλῷ ἠρωϊσμῷ, ὅπερ θαυμάζομεν τόσον ἀκόμη μίχα πῆς σήμερον.

Ἡ ἰσρά Ὀρθοκεία μᾶς προβάλλει μίαν ἄλλην δόξαν ὑψηλοτέραν, καὶ μοιμαυτέραν, ἢ ὅποια κρέπει γὰ παροξυῶν ἀκόμη ζωηρότερα εἰς τὴν ἀρετὴν καθ' ὅσον φροσιμον ἀνθρώπων· ἀλλὰ ἐπὶ ταύτης θέλομεν ἐκλάβῃ εἰς ἄλλον τόπον, εὐθα δηλονότι θέλομεν ὁμιλήσει ὅχι ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ ὡς ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἐπὶ τῷ Χριστιανῷ ἀνθρώπῳ ἰδιαιτέρον.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Δ'.

Φιλοτιμία, καὶ Φιλαρχία.

Οἱ ἀνθρώποι ὀπιδιώκον περιωρότερον τὰς τιμὰς, ὅσα τὴν τιμὴν (τιμιότητα) ἔλεγχον ἀσεϊζόμενος ὁ Ἀββα Τρυβλέτ· καὶ ἡ πείρα ὑποδείχνει, ὅτι καὶ ἀσεϊζόμενος ἔλεγε τὴν ἀληθειαν. Διὰ τὴν ὀλιγωρίατι εἶναι οἱ θηρώμενοι τὴν ἀληθινὴν δόξαν, καὶ πολλότατοι ἐξ ἐναντίας οἱ ποροκεφαλῶντες, ἔχον γὰρ ὑποκτίσαν ὑπεροχὰς, τιμὰς, τίτλους, ἀξιώματα.

Ἡ φιλοτιμία εἶναι εὐθα ὑπὸ τὰ καθολικώτερα εἶναι τὴν κεινότερα πάθη. Εἰς πολλὰς μάλις εὐώνεται τὸ κέρδος μὲ πὴν κροδοξίαν, ἔχον γὰρ τὴν διεγείραν καὶ γὰρ τὴν παροξυῶν.

Δεν λείπει μὲ ὅλον τὸτο γὰρ εἶναι ἐπίστε καὶ ἀφίλιμος, καθ' ὅτι ἐκεῖνος ὅπερ ὀπιθυμεῖ τὰς τιμὰς, ἔχον γὰρ ἄξιος τῶν, ἐργάζεται ἐπίστε ἀραξείεις ἐυδόξας, τὰς ὅποιας ἀλλέως δεν ἠθελε τὰς κάμη· ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον ὅμως εἶναι ὀλεθριωτάτη. Ἰξόρει καθ' εὐθας ὅτι ὁ Μάριος καὶ ὁ Σύλλας, ὁ Πομπήιος καὶ ὁ Καῖσαρ ἐκ τῆς φιλοτιμίας ἔγιναν μάστιγες τῆς ἐαυτῶ πατείδος, καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος.

Περισωρότερον ὅμως εἶναι ὀλέθριον τὸ πάθος τὸτο
εἰς

Κεφ. γ'. Φιλοτιμία, ἢ Φιλαρχία. 153

εἰς τὸν ἴδιον φιλότιμον, ὧσα εἰς καθὲ ἀλλον. Ἄν
μοι ἐπέβέπτο γὰ μισήσω τινα, λέγει ὁ πρὸ ὀλί-
γου ρηθεὶς Συγγραφεὺς, ἢ γὰ ὀπίθυμῶ γὰ τὸν ἰδῶ
κακοδαίμονα, ἢ θελα τὸν εὐχρηθῆ γὰ ὑποκρίσῃ φιλο-
τιμίας.

Ἐπειδὴ τὸ πάθος τῆτο ἀρέπει, λέγει, γὰ τὸ φο-
βόμεθα περισσώτερον ὑπὸ καθὲ ἀλλο, ἢ γὰ τί εἶναι
τὸ πλέον θυμῶν, τὸ πλέον ὀπίμονον (πνευματι-
κὸν), τὸ πλέον ἀκόρετον· ἢ γὰ τί αἱ ἀτυχεῖς ὑπο-
βάσεις τε εἶναι σπάνιαι ἢ δύσκολοι, ἢ αἱ πτώσεις τε
συχναὶ καὶ φελοταί· ἢ γὰ τί εἰς μυρίας περιβάσεις,
ἢ γὰ θραπύση εαυτὸ, ἀναγκάζεται γὰ θυσιάση
εαυτὸ. Δὲ εἶναι ἀγαθὸν πικρότερον εἰς ἑα φιλότι-
μον, ὑπὸ τὸ γὰ κατακρίση εἰς τὸ γὰ ταπεινωθῆ· ἢ
ὅμως ποσάκις δὲν ἀναγκάζεται γὰ ὀξυδελιότη· ἢ
γὰ ὑπολαύση πὲς σκοπές τε! Δὲ εἶναι ὑβρις, ὅπῃ
γὰ μὲν τὴν ὑποφέρει, δὲν εἶναι καταφρόνησις, ὅπῃ
γὰ μὲν τὴν καταπίη, δὲν εἶναι ἀγαθὸν ὅσον χα-
μερπὲς, ὅσον ὑπὸς, ὅσον ἀποφροσύνη, εἰς τὸ ὅ-
ποιον γὰ μὲν συγκαταβαίη, δὲν εἶναι ἀγαθὸν ὅσον
ἐποκειδισον, ὅσον ἄτιμον, τὸ ὅποιον γὰ μὲν τὸ κά-
μην ἐπίστε, ἢ γὰ γὰ ὀπίθυμη τὸ σκοπέμῃον. Ὅποιος
ὀπίθυμῃ μὲ λιχρῆσαι γὰ εἶναι περισσώτερον ὑπὸ ὅτι
εἶναι, καὶ ἐνεργεῖ κατ' αὐτὴν τὴν ὀπίθυμῃαν, εἶναι
διτπῶς ἀθλιος· ἀθλιος δὲ ὅτι εἶναι ἀνελχάριτος καὶ
ἀγαλακτισμῆς, ἢ δὲν ὑποφέρει τὴν ἰδίω τε κατὰ-
σασιν, ἢ ἔτι μᾶλλον ἀθλιος ἢ γὰ τὰς ἀπειρας ποι-
νας ἢ παραχὰς, ὅπῃ τὸ ἀποξενῶν ἐκεῖνα, ὅπῃ μι-
ταχειρίζεται ἢ γὰ γὰ ὀπίθυμηθῆ.

Ἄλλα ἢ ἀφ' ἑ τέλος πάντων ὑπολαύση ἐκεῖνο, ὅ-
πῃ ὀπίθυμῃ, τί τὸ ἐστευθεσ κέρδος; γὰ ἀλλο ὡς
τὰ πολλὰ, εἰμὴ βάρη καὶ μόχθοι μεγάλητροι. Μέ-
γα ἦτον ὡς ἀληθῶς ὧσα τοῖς Ἀχαιοῖς τὸ ἀξίωμα
τὸ Ἀγαμέμνονος ἀρχηγῶ ἐνὸς στρατόματος, εἰς τὸ
ὅποιον ἦτον ὅσοι βασιλεῖς, ἀλλ' ἀκυσον ἐκεῖνο, ὅπῃ
αὐτὸς ὧσα εαυτὸ λέγει πρὸς τὸν Νέστορα, τὴν νύ-

κατακείνῳ, ἐν ἣ πεταραγμῆος ἀπὸ φόβου τῷ Τρώων,
 ἀπὸ τῆς εἰς τὴν σκηνὴν τῆς γέροντος, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι
 ὄλοι ἐκοιμῶντο ἐν ἀναπαύσει· (Ἰλιάδ. Κ. σιχ. 88.)

„ Εἶσεαι Ἀφείδῳ Ἀγαμέμνονα, τὸν πατέρα πάντων

„ Ζεὺς συνέκε πόνοισι φάμπερες, εἰσοχ' αὐτῆ

„ Ἐν σῆθεσι μῆν, καὶ μοι φίλα γένατ' ὄρωρ·

ὄθρο τὸ γὰρ σπυδαῖζή τινὰς ἔξ γὰρ ἀποκτίση μίαν κα-
 τάσασιν ἀπερωτέραν καὶ ἀναπαυτικώτεραν, τῆτο τὸ
 καταλαμβάνω (ἐξακολουθεῖ νὰ λέγῃ ὁ ἀνωτέρω ρη-
 θεῖς Συγγραφεύς). τὸ γὰρ κοπιάζῃ ὁμοῦς ἔξ νὰ φθά-
 σῃ εἰς εὐα βαθμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον θέλει ἀναγκα-
 σθῆ νὰ διπλώσῃ τῆς κόπης, εἰς τὸν ὁποῖον δεῦν θέ-
 λει εἶχῃ μῆτε μίαν στιγμήν νὰ μεταχειρισθῆ καὶ τὴν
 ἀρέσκεια τῆ, εἰς τὸν ὁποῖον δεῦν θέλει εἶχῃ ἀκραι-
 ρεῖαν μῆτε νὰ φάγῃ με ἡσυχίαν, μῆτε νὰ κοιμηθῆ,
 τῆτο δεῦν ἡθέλα ἠμπερέσῃ μῆτε νὰ τὸ πισδίωσῃ, μῆ-
 τε νὰ τὸ καταλάβω, αἰσίως δεῦν τὸ ἐβλεπον κάθε
 ἡμέραν.

Ἐπειδὴ αὐ ἀκολουθήσῃ κατὰ αἰσθησὶν ἀποδοχὴν ἐπι-
 τίον, (τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ ἀκολώτατον γὰρ ἀκολουθή-
 σῃ· ἐπειδὴ αἱ τιμαὶ, καθὼς ἄλλος εὐας Φιλόσοφος
 λέγει, δεῦν κάμει ἄλλο, καὶ αὐξάνει ἕξ ὅπου τινὰ
 τὸν ὄγκον μας, καὶ μᾶς ἐκδέτῃν περισσότερον εἰς τὰς
 προσβολὰς τῆς φθόνης, καὶ τῆς τύχης) ὅποια βαρυ-
 θυμία καὶ λύπη τότε εἰς τὸν φιλότιμον! Ὅλας τὰς
 γλώσσας, αἱ ὁποῖαι ἦτον ἀποπίτερα χαλιωμῆται ἀ-
 πὸ τὴν ἐλπίδα ἢ τὸν φόβον, πῆς βλέπει ἐν ριπῇ
 ὄφθαλμῶν νὰ ἀπολύωνται κατ' αὐτῆ· οἱ ψαυδεῖς φί-
 λοι καὶ αἱ χαμπερεῖς ψυχαὶ βοῶσι κατ' αὐτοῦ ἔξ
 συμφέρον καὶ πολιτικὸν ὄχι ὀλιγώτερον, καὶ οἱ ἐχ-
 θροὶ ἔξ μῖσος καὶ ἐκδίκησιν· καταπεθλιμῆτος τότε,
 καταφρονημῆτος, ἐξόπτελισμῆτος, βλέπει ἑαυτὸν βεβυ-
 θισμῆτον εἰς τὴν πλέον φεικτῶν ἀπελπισίαν. Πό-
 σοι δεῦν ἔχασαν ἀθλίως τὴν ζωὴν τῶν ἀπὸ μίαν
 πιαύτην μεταβολῆν; Ἀλλὰ καὶ μὴ τῆς φιλοτιμίας
 ἰκανὰ τὰ εἰρημῆτα.

Ἡ δὲ φιλαρχία δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ μία βροπολογία ἰδιωτέρα τῆς φιλοτιμίας, ἢ μάλλον εἶπαι εἶνα ὑποκείμενον καὶ μία αἰτία τῆς ἰδίας φιλοτιμίας· ἐπειδὴ σωαίως ἐπιθυμεῖ τινὰς τὰς τιμὰς καθ' ἑαυτὰς· καὶ ἐκεῖνο, πρὸς ὃ τείνομεν ἐπιθυμῶντες τὰς τιμὰς, εἶναι ἡ συνδεδεμένη αὐταῖς δυνάμις καὶ ἀρχή· ὅθεν ἐκεῖνα, ὅπου εἶπαμεν ὡς τῆς φιλοτιμίας, πρέπει νὰ ἐφαρμοδῶν ὅλα εἰς τὴν φιλαρχίαν.

Ἐῖτα μόνον πρᾶγμα πρέπει νὰ προσέσωμεν, τὸ ὅποιον ἀποδείχνει πλεονάζον τὴν αὐοησίαν τῆς φιλοτιμίας. Ἡ φιλαρχία ἀναλυομένη δὲν ἀνάγεται εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς νὰ ἐχωμεν περισσοτέρας ἀνθρώπων ὑπηρετῶντας τὰς ἡδονὰς μας. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐσιωδῶς ἄλλο, ὡς εἶρηται ἐν τοῖς ἐμπαροδῶν, ὅτι μὴ ἔρωσ τῆς ἡδονῆς. Ἀλλὰ ποῖαν ἡδονὴν ἀπολαμβάνει ὁ φιλότιμος, τὸ ἴδομεν ἰκανῶς πρὸ ὀλίγου. Αὐτὰ τὰ ἴχα λοιπὸν μέσα, ὅπως μεταχειρίζεται ἵνα νὰ ἀπολαύσῃ περισσοτέρας ἡδονὰς, δὲν κάμνει ἄλλο, ὡς τὸν ὑπερῶν καὶ ἐκεῖνας, ὅπως εἶχε, τὰς ὁποίας ἠμποροῦσεν, ἀν ἤθελε, νὰ τὰς ἀπολάβῃ μὲ καθε ἡσυχίαν τῆ· καὶ γίνεται τῶντι ὅ τῆ μύθε κύων, ὅστις ἵνα νὰ λάβῃ περισσοτέρον, ρίπτει αὐοητίως καὶ ἐκεῖνο, ὅπως εἶχεν εἰς τὸ σῶμα.

Ἐγὼ μὲ ὅλον τῆτο δὲν κατηγορῶ ἀπλῶς καθε ἐπιθυμίαν προβιβασμῆ. Ἐῖνας προβιβασμὸς ἠμπορεῖ νὰ εἶναι τῶντι ἀφελίμος εἰς τὴν δόδαιμονίαν μας, ὅταν ἰξέρωμεν νὰ τὸν μεταχειρισώμεν καλῶς· καὶ τὸ νὰ θηραται τινὰς μὲ τιμημῆία μέσα τὴν ἀπόλαυσιν ἐνὸς πράγματος ἀφελίμος, δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὸ ἀξιοκατηγόρητον.

Ἐκεῖνο ὅπως ἐγὼ κατηγορῶ, εἶναι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐπιθυμιῶν· κατηγορῶ δηλαδὴ πρῶτον μὲν ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος αὐτὸ τὸ ἀπλῶς ἀφελίμον πρᾶγμα τὸ κάμνει μὲ τὴν πλεονεξίαν τῆ ἀναγκαῖον· ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἐπιθυμῶν ὑπερβολικὰ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ, γίνεται ἀδύλιος, καὶ παραπτώμμος αὐοητίως, ἀν δὲν τὸ ἀπολάβῃ,

βωή, γίνεται ενι μάλλον ἄθλιος· τὸς τοιάυτος καταδικάζω.

Δύττερον δὲ κατακρίνω ἐκεῖνον, ὅπῃ ἐπιθυμῆ ἰσφίκια ἀνάρμοσα καὶ ἀκατάλληλα εἰς τὰ φυσικὰ καὶ ὀπίκτητα ἄρετήματα του, ἢ ὀφίκια, εἰς τὰ ὅποια εἶναι πιθανώτατον, ὅτι θέλει εἶναι ἄθλιος καὶ κακοδαίμων. Ἄν ἐσυμβεβληόμεθα, λέγει ὁ ἀνωτέρω ῥηθεὶς Συγγραφεύς, ἀρετικῶς τὸ συμφέρον τῆς ἰδίας ἡμῶν ὑπολήψεως καὶ ἀδαιμονίας, τὸτο ἡθίλον εἶναι ἰκανὸν πολλάκις γὰρ σβύση καὶ θε ἐπιθυμίαν τῆς ἀξιομάτων καὶ τῆς τιμῶν. Δύω ἰρωπίσεις ἔσονται γὰρ κάμνη ὁ φιλότιμος εἰς ἑαυτὸν. α. εἶμαι ἀξίος τοῦ βαθμοῦ, ὅπῃ ἐπιθυμῶ, καὶ θέλω ἠμπορέσει ἀρά γε γὰρ τὸν κρατίσω μὲ τιμῶ; β. καὶ τίτω δοθούτος, θέλω γῆν ἀρά γε μὲ τὸτο ἀδαιμονίστερος ἀπὸ ὅ,τι εἶμαι; Ἐσὺ νομίζεις, ἔξακολουθεῖ ὁ ἴδιος, ὅτι αἱ ἀρεταί σου εἶναι πολλὰ περαιοισμῆαι καὶ σπουδμῆαι εἰς εἷα βαθμὸν κατώτερον, καὶ ἔλα τὸτο ἐπιθυμῆς εἷαν ὑψηλότερον, ἔλα γὰρ τὰς ἐπιδείξης, καὶ γὰρ τὰς κάμης κοινοτέρας· ἀλλὰ φοβῆ τὸτο τὸ νέον σημεῖον τῆς περαιοπῆς· φαίνεσαι μέγας εἰς εἷα μικρὸν βαθμὸν, καὶ ἴσως θέλεις φαῖν μικρὸς εἰς εἷα μεγαλήτερον· οὕτω λάμπει εἰς τὸν δαύτερον βαθμὸν, ὅς τις ἐκλείπει εἰς τὸν ἄνωτον, λέγει καὶ εἷας Ποιητής (1).

Τρίτον κατακρίνω ἐκεῖνον, ὅς τις παρρίζει γὰρ φθάση εἰς τῆς φιλοτίμης σκοπῆς τῆ με ραδιουργίας, με ἐτιδανόπτας, καὶ με χαμερπείας, σωλήθη μέσα τῆς ταπεινῶν καὶ χαμερπῶν ψυχῶν, τὸσον ἀνάξια, ὅπῃ εἶναι ἀιχρὸν καὶ γὰρ ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῆς.

A P-

(1) Tel brille au second rang, qui s'eclipse au premier. Βολταίρος εἰς τὴν Αἰσαίδα.

ΑΡΘΡΟΝ Ε΄.

Φιληδομία.

Τὸ γὰρ ἀγαπᾶ ὁ ἀνθρώπος τὴν ἡδονὴν, ὅπερ ὄντι
τὰ ἡδυνῶνται εἰς ἐκεῖνο, ὅπῃ ἡδυνῶσι, εἶναι ἀγαθὸν
καθ' ἑαυτὸ φυσικώτατον. Εἶναι ὅμως ἡδοναὶ ἀβλα-
βεῖς καὶ ἀβλαβητοὶ, καὶ εἶναι καὶ ἡδοναὶ ὀπιζήμιαι καὶ
μυμπταί· τὰς δευτέρας ταύτας θέλει ὁ ὀρθὸς λόγος
να τὰς ἀποφύγῃ ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος (1).

Αἱ ἡδοναὶ διαίρυνται, ὡς εἴρηται ἄλλῃ, εἰς ἡδονὰς
τῆς ψυχῆς, καὶ εἰς ἡδονὰς τοῦ σώματος· καὶ τῆν ψυχι-
κῶν πάλιν ἄλλαι ὀνομάζονται ἡδοναὶ τοῦ νοῦς, καὶ ἄλ-
λαι τῆς καρδίας, καθ' ὃ ἡθελῶν ἐξαρτῶνται περισ-
σότερον ἢ ἀπὸ τῆν ἡθελῶν, ἢ ἀπὸ τῆς τῆς καρδίας
ἡθελῶν. Ἡ ἡδονὴ, ὅπῃ ἡ ψυχὴ αἰθαίνεται εἰς τὴν
ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, εἰς τὴν ὀπίκτισιν τῆν γνώ-
σεων, εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ωραίου ἐν τοῖς ἔργοις τῆς
φύσεως, ἢ τῆς τέχνης, καὶ πολὺ περιεσσότερον ἐν τοῖς
τοῦ πνέματος, ἀνήκει εἰς τὸν νῦν· ἡ ἡδονὴ, ὅπῃ δε-
κιμάζει εἰς τὴν ἀλθην τῆς ἰδίας τιμῆς (τιμιότη-
τος), εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς ἀρετῆς, εἰς τὰς πράξεις
τῆς

(1) Διαφόρους δόξας ἔχον πρὸς τὴν ἡδονὴν οἱ παλαιὸι φιλο-
σοφοὶ. Ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ἀνομάζον ἀκρον κακόν. Ὁ Κριτόλαος,
κακὸν καὶ αἰτίαν κακῶν. Ὁ Ζεῶν μῆτε ἀγαθόν, μῆτε κακόν. Ὁ Ἀ-
εῖσιππος καὶ Ἐπίκυρος ταυταῖον τὴν ἀνομάζον ἀκρον ἀγαθόν, μὴ
τὴν διαφερόν, ὅτι ὁ ἀγαθὸς τὴν ἔδωκεν εἰς τὰ φυσικὰ αἰσθημα-
τα, καὶ ὁ δευτέρος εἰς τὴν εἴρησιν τῆς ἀληθείας. Ὁ Ἀεῖσιππος
εἰς ἐναντίας ἐλάττω, ὅτι δεῦν εἶναι κακόν ἢ ἡδονὴ καθ' ἑαυτὴν,
ἀλλὰ ἢ ὑπερβολὴ τῆς ἡδονῆς. Δείων ὁ Χρυσόστομος εἶπεν, ὅτι ἢ
ἡδονὴ εἶναι ἀγαθὸν ἐπίβουλον καὶ κηδυνώδες, καὶ διὰ τὸ τοῦτο μεταλη-
πτέα μὴ πλείους προσοχῆς καὶ φυλακῆς. Ἰδέτω ὁ φιλομαθὴς πε-
ρὶ τῆν τὸν Π. Σπυρίδιον. Ἡθικ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 4.

πῆς ὑποποιίας, εἰς τὰς ἡδείας κινήσεις τῆς ἀγάπης πρὸς τὰς γονεῖς, συγγενεῖς, καὶ φίλους, εἰς τὴν γλυκεῖαν ὠχαριστήσιν τῶν γὰρ ἰδῆ βοηθημάτων ἐν τῷ δυσυχῆ, ἄφρονδολογίαν ἐναντὶ ἀθῶν, ἀπαμειβόμενον ἐναντὶ ἀξίον καὶ φοροκομιόμενον ἀνθρώπων, ἀνήκει εἰς τὴν καρδίαν. Αὐταὶ αἱ ἡδοναὶ, ἐπειδὴ εἶναι αἱ πλέον ἀθῶοι, εἶναι ὡσαύτως καὶ αἱ πλέον καθαρῆ, αἱ πλέον ἀληθινῆ, αἱ πλέον ἄφρονες, καὶ αἱ πλέον ἐντελεῖς· καὶ ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος, δεῖν πρέπει, καθῶς εἰπαμὲν (Τμήμ. Α'. Κεφ. 5.) γὰρ παυῆ ποτὲ καὶ ὅπο τὸ γὰ τὰς προσην εἰς ἑαυτὸν μὲ τὸ ἐρῶν, καὶ ὅπο τὸ γὰ τὰς ἀκακαλῆ ἄφ τῆς φαντασίας.

Δεῖν πρέπει γὰρ εἰπωμὲν τὸ ἴδιον καὶ ὅτι τῷ τῷ σώματος ἡδονῶν (1)· ἐπειδὴ αὐταὶ εἶναι ὡς ἀντὶ τὸ
 ρό-

(1) Οἱ ἐκ Λατίνου Στωϊκοὶ ἕκαστον διαστέλλου μεταξὺ τῆς ἔρων voluntas (ἡδοναίης) καὶ gaudium (θυμολογίας), ὁτιμῶς ὡς καὶ μὲν τῷ ἀγαθῷ πῆς τῆς ἀειδήσιαν ἡδονῆς, πῆς ὁποίας καὶ ἐμυσῶσαν, διὰ δὲ τῷ ἀλλοτρίῳ πῆς ἀφρονολογίας ἐκ τῷ εἰδέναι, καὶ τῆς ἀφρονῆς (Π. Στωϊκῆς. Ἡθικ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Δ'.) καὶ ἡμῶς (λέγει ὁ Συγγραφεὺς) διαστέλλου τὴν voluntà (ἡδοναίης) ἀπὸ τὸ piacere (ἡδονῶν) ὁτιμῶς μὲ τὸ voluntà μίση ἡδονῶν ἀπικτον ἢ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς; ἢ διὰ τὴν ἀφρονῆς πῆς πῆς. Ταῦτιον ἐνεκεν ὁ Κικέρων ὅταν εἴλεγον ὅτι ἡ ἡδονῆ τῷ σώματος (ἡ ἡδοναίης) δεῖν εἶναι ἀξία τῆς ὑπερβολῆς τῷ ἀνθρώπῳ; ὅθεν πρέπει γὰρ τὴν κατεργασθῆ, καὶ γὰρ τὴν ἀφρονολογῆ. Corporis voluptatem non satis esse dignam hominis praestantia, eamque contemni et rejici oportere. (πῆς Κικέρων. De offic. Βιβλ. Α'. Κεφ. 37.) καὶ ὁ Σωκράτης ὅταν εἴλεγον (Ἀπεμνημ. Ξενοφ. Βιβλ. Α'.) ,, ἢ τίς ἐκ αὐτῶν τῶν ἡδονῶν δολοφῶν, ἀλλοτρίως διακτεθεῖν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν; ἐμεῖ ,, μὲν δοκῶν, ἢ τῷ Ἡρώ, εἰδέναι μὲν ἀλλοτρίως εἶναι μὴ ,, τυχεῖν ἀλλοτρίως ἐμῶν δὲ τῶν τυχεῖν τῶν ἡδονῶν ἐκτεθεῖν ,, πῆς Οὐδὲ διακτεθεῖν ἀλλοτρίως τυχεῖν· ἢ τῷ γὰρ αὐτῶν μῶς σῶμα ,, ὁ τυχεῖν· διὰ τὴν χειροτέραν σκλαβείαν ἀπὸ τῶν γὰρ εἶναι τῆς δολοφῶν τῆς ἀφρονῆς ἡδονῶν ἐκτεθεῖν εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὁ Ἐπίκτητος, κατὰ τὸν Γέλιον (Βιβλ. 17. Κεφ. 19.) εἰς δύο ἀγάμματα ἀπῶ-
 γον

ρόδα, πὲ ὅποια κορυφόν, αὐ δὲ πὲ κόψῃ τινὰς
 μὲ χέει ἐλαφρόν κει προσεκτικόν. Ἡ ἠδὲ ἡ, φερ εἰ-
 πείν, πῆς βρώσεως καὶ πῆς πόσεως μέχει τινὸς ὄρου
 εἶναι ἀβλαβῆς· τὸ ἀμεῖρον ὁμῶς τὸσον εἰς τὴν πο-
 σότητα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ποιότητα τῆς βρώσεως, ἢ
 τῆς πόσεως ἰξόρουμῳ, ὅτι γίνεται πολλάκις αἰτία
 δεισιπᾶτων ἀθροισίων· καὶ οἱ Ἰάβοι εἰς ταύτῃ τὴν
 ἀμετρίαν συνηθίζον γὰ ἄποδίδον τὰ περιεσώτερον τῶ
 φυσικῶν κακῶν.

Τὸ κωήγι, ἢ ἰππασία, ὁ χορός, τὰ παιγνίδια,
 αἱ εἰσται καὶ οἱ ὄπατοι εἶναι βέβαια μία ἀνεσις
 τῆς ψυχῆς, καὶ μία ἡδεῖα ἀσκησις τῆ σώματος· ἀλ-
 λ' αὐτὰ ταῦτα γίνονται καὶ ὄπζημια ὅποταν εἶναι ἀ-
 μεῖρα, ἢ ὅποταν ἐξοδύνηται ματαιῶς εἰς αὐτὰ ὁ
 καιρός, τὸν ὁποῖον ἠμπορεῖσέ τις γὰ μεταχειριθῆ εἰς
 ἀχολίας ὠφελιμώτερας.

Τὸ παιγνίδι μάλιστα εἶναι εἷνα ἐλάττωμα ὄπζη-
 μιώτατον, ὅποταν ἀποβαίῃ πάθος κυρεῦτος, καὶ ἐν-
 τὶ μιᾶς ἀπλῆς καὶ φρεσωνεῖς ἀχολίας τῆς ψυ-
 χῆς, γίνεται ἀδύσκοπος ἀχολία. Ἐκεῖνο, ὅπῃ ἐξά-
 πτει τὸ ὄλεθρον πάθος, εἶναι ἀπὸ πάντων ἢ
 ἀπλησία τῆ κέρους· ἐπειδὴ βλέπομεν, ὅτι εἰς τὰ
 παιγνίδια πὲ καλέμεθα κινδυνώδη (1), τὰ ὅποια κυ-
 νηγὼν περιεσώτερον οἱ ἀνθρώποι τῆς ἀπώλειας, ἐκεῖ-
 νοι οἱ ἴδιοι, ὅπῃ δὲ κυράζονται γὰ ἐξοδύνην ἡμέρας

καὶ

γὰ ὄλιγὴ τὴν πὲρ τῆ φρονίμου ἀνδρῶν διαίαν· εἰς τὴν ἀνοχὴν
 τῆς θανά, καὶ εἰς τὴν ἀποχὴν τῆς ἡδονῶν. „ ἀπέχῃ καὶ ἀπέχῃ
 ἔστι τὸ ἀξιώματι, δι' ἃ ὡς Στωϊκὸς ἐπιπέσει μίαν ὄλικὴν ἀπο-
 χὴν πάσης ἡδονῆς τῆς αἰδήσεων· ἡμῆς ὁμῶς ἀπὸ τῆς τιθίμι-
 θα τὴν ἀποχὴν τῆς αἰχρῶν καὶ ἀπέχων ἡδονῶν, τὸ ἔστι τὴν σω-
 φροσύνην.

(1) Παιγνίδια κινδυνώδη εἶναι ὄλα τὰ παζόμμετα μὲ μεγα-
 λὰ ποσότητες χρημάτων· κατ' ὄχρημὸν ὅμως τὰ τῆς χαρτίαν, καὶ
 μάλιστα τὸ λογάμμενον Φαρκῶ, πὲ ὅποια ὡς ἐλέθετε ἐμποδίζου-
 νται μὲ ἀνεπὶρας τιμωρίας παρὰ τῆς ὄμομεμμετων δικασίαν.

καὶ τύχης ὀλοκλήρης εἰς τὸ παιγνίδι, βιώνοντας αὐτὴν τύχη, εἰς κίνδυνον ὄλας τῆς ὑπάρχοιτα, δεῦν ἡθελασ ὑποφέρειν νὰ παίξῃν μῆτε στυμῶν, αὐτὴν ἐπαίζον ἢ ἔδου, ἢ ἢ ὀλίγα ἄσπρα. Πλῶν αὐτὴ ἡ ἀπλησία τῆς τιμωρεῖται ὡς ὅπῃ τὸ πλείστον πολλὰ πικρῶν· ἢ τὶ ἐκτὸς τῆς ἀδρακόπῃ παραχῆς καὶ ἀνησυχίας, ὅπῃ δοκιμάζῃν, εὐρεσκόμενοι παντοτε μέσον ἐλπίδος καὶ φόβου, ἡ ἀπεβολὴ ἀξιολόγων φερασιῶν, ἡ ἀνάλωσις ἀδρότατων κληρονομιῶν, ὁ ἀφανισμὸς ὀλοκλήρων οἰκιῶν καὶ φαμιλιῶν, εἶναι συχνότατα καὶ φεικτότατα φεραδείγματα αὐτῆς τῆς σκληρῆς, πλῶν δικαίας τιμωρίας τῆς φιλοπαιγμόνων.

Εἶναι ἄλλο εἶδος ἡδονῆς προερχομένης ἀπὸ τῆν ἀμοιβαίαν κλίσειν, ὅπῃ ἡ φύσις ἐπέθηκεν εἰς τὸ ἄρρεν ἡμῶν πρὸς τὸ θῆλυ, καὶ ἀνάπαλιον. Ἡ κλίσις αὐτῇ φεραίνει, εἰς τὰς νεωτέρας μάλισα ψυχῆς, εἶνα πάθος ἀπὸ τὰ πλέον ἰχυρότερα, τὸ ὅποιον στυμνομασικῶν καλεῖται ἔρωσ. Τῶν κακῶν λοιπὸν, ὅπου προέρχονται ἀπὸ τῆν τῶν ἔρωτα, τῆς θλίψεων λέγω καὶ ἀνησυχιῶν, ὅπῃ φεραίνει εἰς τὰς ψυχῆς, τῆς ὀλοκλήρης, εἰς τῶν ὅποιαν τὰς δεσμοῖς, τῆς ζηλοτυπιῶν, μὲ τὰς ὅποιαν τὰς βασανίζει, τῆς ἀφθορῆς τῆς ἡθῶν, μὲ τῶν ὅποιαν τὰς ἀποπλανᾷ τῆς ἀφθείας ὀδῶν, τῆς ἀποβολῆς τῆς ὑπαρχόντων, εἶσιτε δὲ καὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς, τῶν ὄλων γέμισσι τὰ βιβλία, γέμει ἡ σωεχῆς καὶ καθημερινῆ πείρα. Ὅθεν ἐγὼ ὀδῶ θέλω ἀταρείφει πολὺ ἐπᾶνω εἰς τῆτο, ἀλλὰ θέλω εἶπη μόνον, ὅτι ἀπὸ τῆτο τὸ ὀλέθειον πάθος εἰ νεοί φεραίνει νὰ φυλάγονται μὲ πόσον φερασοτέραν ἀαρεβειαν καὶ προσοχλῶν, ὅσον ὅπῃ φεραπέτεροι καὶ ἢ τῆν ἡλικίαν, καὶ ἐκ φύσεως στυμνθίζῃν νὰ εἶναι εἰς αὐτό· καὶ ὅσον μεγαλύτεροι καὶ στυμνεχέτεροι εἶναι πανταχῶ οἱ κίνδυνοι τῆ νὰ ἐκφραχῆ λιθῶν εἰς αὐτό· καὶ ὅσον ὀλιγώτερον ἡ πείρα ἡμπορεῖ νὰ πύς κάμη φερασεκτικῆς εἰς τὸ νὰ ἀπεφύγῃν αὐτῆς τῆς φεικτῆς κινδυνῆς. Ἀλέξανδρος ὁ μέγας πα-

ρακινέμενος ἕπει τὴν ὄψιν αὐτὸν ἐὰν ἴδῃ τὰς θυγατέρας τοῦ Δαρείου, τῆν ὁποίαν ἡ ὠραιότης ἐφημίζετο καθ' ὑπερβολὴν, δεῦν ἠθέλησε, λέγωντας ὅτι ἀφ' ἧ ἐνίκησεν ἀνδρας, δεῦν ἠθέλε ἐμβῆ εἰς κίονον ἐν τῇ γυναικί.

Ἀλλὰ ὡς μὴ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τῆς ὑποκειμένων, εἰς ἃ ἀποτείνεται, εἶναι ἰκανὰ τὰ εἰρημύα· ἡδὴ δὲ μεταβαίνοντι εἰς τὸ ἐὰν εἰπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ ὡς τῆ παθῶν, ὅπως συνηθίζεν ἐὰν τὴν συνηθίζοντι, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ ἐλπίς καὶ ὁ φόβος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἐλπίς ἔ Φόβος, Ἀμδρία, ἔ Θράσος.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Ἐλπίς.

Ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἐλπίς εἶναι δύο πάθη, τὰ ὁποῖα συμμαχῶσιν ἐνα πρὸς ἄλλω· ἐπειδὴ ὅσῳ ὡς ἰσχυρότερον ἐπιθυμεῖ τις, τόσον ἐυκολότερον μᾶς ζωγραφίζει τὴν ἐπιτυχίαν ἢ φαντασία, καὶ τόσῳ ὡς ἰσχυρότερον αὐξάνει ἡ ἐλπίς· καὶ πάλιν ὅσῳ ὡς ἰσχυρότερον ἐλπίζει τις, τόσῳ ὡς ἰσχυρότερον πλυσιάζει ἡ φαντασία τὸ ἐπιθυμώμενον πρᾶγμα, καὶ τόσῳ ὡς ἰσχυρότερον αὐξάνει ἡ ἐπιθυμία.

Καθ' ἑαυτὴν ὁμοῦς θεωρημένη ἡ ἐλπίς, εἶναι ἐνα πάθος ὡς ἀμυθητικόν, καὶ πολλάκις διώταται, εἰτ' ἐν ὀξείῳ ὡς ἰσχυρότερον καὶ ἔπειτα αὐτὴν τὴν ἰσχυροτάτην. Ἐνας μέγας αὐθύντης εἶπε μίαν φοράν ὡς ἰσχυρότερος αὐθύντης, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ὑποχεθῆ ἐνα πρᾶγμα· Περισσότερον τὸ ἔδωκα σήμερον μὲ τὴν ἐλπίαν, ὡς ἰσχυρότερος ἢ ἔδωκα τὸ δῶσθαι μὲ τὸ ἔργον. Συ-

ἔρχεν δὲ εἰς τὸ νὰ κάμνεν πολλακίς τὴν ἡδονὴν τῆς ἐλπίδος μεγαλιτέραν ἄπο τῆς ἀπολαύσεως δύναιτο αἰτία· τὸ εἶναι, ὅτι τὸ ἐλπίζομενον ἀγαθὸν νομίζεται πάντοτε μεγαλιτέρον ἄπο ὅ,τι εἶναι καθ' ἑαυτὸ, καὶ ἐπομύως ἡ φαντασία ἔχει δι' αὐτὸ μεγαλιτέραν ἀφροσύνην· τὸ ἄλλο, ὅτι ὁπότεν ὁ ἀνθρώπος ἔχη καιρῶσα ἀγαθόν, τὸ ἔχει ἤδη, καὶ εἰς τὸ πλεόντων ὅλα· ὁπότεν ὁμως τὸ ἐλπίζειν, ἐργάζεται, κοπιάζει, κινεῖται, μηχανοῦται ἕξ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ· καὶ ἡ δραστηριότης αὕτη ἀξίζει πολλακίς περιεσώπρον ἀπὸ τῆς χαλῶν ἀργίαν τῆς κτήσεως, εἴτ' ἢν ἐγκρατείας καὶ ἀπολαύσεως τῶ φράγματις (1).

Συμφέρει ὁμως πολλὰ νὰ ἰξάρωμεν νὰ κρατῶμεν μέσα εἰς ὅρια πρέποντα, καὶ νὰ διοικῶμεν φρονίμως καὶ τὸ πᾶθος· ὅθεν τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ διασέλωμεν ἔξω· περιεσάσεις, αἱ ὁποῖαι καὶ αὐταὶ ἀπαιτῶν πολλὰ διαφορετικῶς κυβέρνησιν.

Α'. Ὅπότεν ὁ λόγος εἶναι φερότινος κακῶ συμβάντος, εἴτ' ἢν παρωχικότος, πρέπει, ὡς εἴρηται ἐμ-προσθεν (Τμήμ. Α'. Κεφ. Δ'.) νὰ ζητῶμεν ὅλα τὰ αἰτία εἴτ' ἢν μέσα, ὅπως ἡμπορῶν νὰ διεγείρουν τῆς ἐλπίδα ἢ μιᾶς θεραπείας, ἢ μιᾶς ἀνταμείψεως. Τὸ εἶναι τὸ δρασιώτατον φάρμακον ἕξ νὰ παρηγορέμεθα· ἐπειδὴ δὲν ἡμπορῶμεν νὰ ἀρηθῶμεν, ὅτι τὰ λοιπὰ ἐπιζητῶν βίαν καὶ ἀμαχίαν τῆς ψυχῆς, εἰς καιρὸν ὅτε, ὅταν ἀρχίῃ νὰ γίνῃται ἡ ἐλπίς, ἢ ὅταν οὐδὲν εἰσέρχεται ἀφ' ἑαυτῆς.

Β'. Ὅπότεν ὁ λόγος εἶναι φερότινος κακῶ μέλλοντος, τότε χρειάζεται μία διπλὴ καὶ σπανία ἐργασία. Πρέπει ἄπο τὸ εἶναι μέρος νὰ προετοιμάζωμεν τὴν ψυχὴν,

(1) Εἶπε τις εὐδαίμων ὄχι· ἀφ' ἧ ἐκέρθησεν εἰκοσι μιλιά-νια, ἀλλὰ ὁπότεν ἀχολήθηται νὰ πὲ κερδήσῃ· λίγη καὶ ὁ Ἐλβί-της. (Εἰς πῶ πειρὶ ἀνθρώπων. Τόμω Β'. Σελ. 258.)

γνώ, καὶ τὰ συναθροίσωμεν περὶ αὐτῶν ὅλας τὰς δυναμείους τῆς ἡμετέρας ἐλπίδος καὶ ὑπομείνωμεν ἀνδρείως τὴν προσβολὴν, ὅταν μᾶς συμβῆ τὸ κακόν· καὶ ἄλλο μέρος πρέπει νὰ σκεπτόμεθα ὅλα τὰ αἴτια, ὅπως ἡμπορῶν τὰ ἐξυπνίσαν καμμίαν πιθανότητα, ὅτι τὸ κακόν ἔχει νὰ ἔλθῃ, ἢ πάλαισιον ὅσον ἔχει νὰ ὑποβῆ τόσο βαρὺ, ὅσον μᾶς φαίνεται. Διὰ τὴν συμβῆναι τῶντι πολλάκις, ὅπως μὴ τὰ φεικτότατα φάσματα μία δυσυχία, ἢ ὁποῖα ἐνομίζετο ἀφύκτος, νὰ ἀφανίζηται αἴφνης ἢ κατ' αὐτῶν, ἢ ἄλλο μίαν ἀπροσδόκητον βοήθειαν, ἢ ἄλλο μίαν συγκύρησιν. Οὕτως τὰ μελαγχώτατα καὶ φοβερώτατα νέφη, τὰ ὁποῖα ἐπαπειλῶσιν ἀφύκτον καὶ βαρυτάτην φθορὰν εἰς τὰς ἀρχάς, ἀγλύονται ἀπροσδοκῶς ἐνίοτε εἰς βροχίῳ σωτηρίῳ.

Γ'. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἀγαθῶν ὀπιθυμητῶν, πρέπει εἰς ἐναντίαν νὰ προσέχωμεν μὲ κατὰ ἀκρίβειαν νὰ χαλινοῦμεν τὰς ἀλόγους ἐλπίδας (ὀρμας) μιᾶς ὑπερβολικῆς ἐλπίδος, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ δυσκολώτατον, καὶ χεδὸν ἀδιώτατον. Διὰ τὴν ἐκείνο, ὅπως ὀπιθυμῆται, ἐλπίζεται δεινότερα· κατὰ τὴν φάσμα λαμβάνεται ὡς πρᾶγμα· κατὰ μικρὸν δεῖγμα συνέρχεται εἰς ἕνα μίαν ματαιὰς προσδοκίας. Ἡ ἐλπίς, ἔλεγμα ὁ Ἀριστοτέλης, εἶναι ἐξηγορὸτος ἐνύπνιον (ὄνειρον) καὶ ἄλλος λέγει προσφύεσται, ὅτι εἶναι ὁμοία μὲ τὰς φρορήσεις, τῶν ὁποίων χίλια εἶναι ψεύδεις, καὶ μία ἀληθής. Δὲν εἶναι λοιπὸν θαυμαστόν, ἀν' ὅσοι καὶ ὅσοι εὐρίσκονται ἡπαθμοὶ εἰς τὰς ἀλόγους ἐλπίδας των. Ἐκεῖνο ὅπως ἐπὶ τῶν εἶναι ἀσυμπάθητον, εἶναι ὅτι πολλοὶ φθάνου εἰς τὴν ἀνοησίαν νὰ παράττωνται καὶ νὰ πικραίνωνται πένεσιον ὅταν βλέπουν ἐφθασμένης τὰς ἐλπίδας των, καὶ ὅταν χάσιν εἰς ἀπραγματικὸν ἀγαθόν.

Ὁ προσεκτικὸς λοιπὸν ἀνθρώπος τὸν ἑαυτοῦ χῶρον πρέπει νὰ διδῇ εἰς τὴν ἐλπίδα, ὅσον ἀρκεῖ ἕνα νὰ

τὴν ἀδοκίμῃ γὰ ἐργάζεται· ἐπειδὴ δὲ εἶναι βέβαια κρείσσας πόσοι ἀνόητοι, ὥστε γὰρ ἀποδάξῃ μὲ τὰ σω-
 εῖστας γὰρ ἀτολαύση ἐκεῖνο, ὅπως εἶναι ἀπιλητισμῶς
 γὰρ ὀπιτίχη. Ἀλλὰ ἀρ' ἔσ' καμῆ ὅσα χρειάζονται διὰ
 γὰρ ἀτολαύση τὸ ἀποκείμενον τέλος, πρέπει γὰρ ἀπο-
 δαξάσθαι καὶ εἰς τὸ ἐναντίον μέρος, ὅτι ὁμοίω ὁ
 σκοπός τε ἢ πορεὶ γὰρ ματαιωθῆ. Μὲ τὸ τοῦ θέλει ἀ-
 πολαύσει διπλοῦν ὄφελος· διὰ τὴν ἢ ἀπόβασιν τῶ
 ἀνάγκης ἢ θέλει εἶναι ταύτη ἐναντία, καὶ ἢ τῆ-
 χῃ δὲ θέλει ἢ πορεὶ γὰρ καυχήσῃ, ὅτι τὴν εὐρη-
 κων ἀπροσδοκῆτο εἰς αὐτῶ τῶν ἀτοτυχίαν, μήτε
 θέλει τὸ ὀπιτίχη ὅλον ἐκεῖνο τὸ κακόν, ὅπως ἢ πο-
 ρῶς γὰρ ἀποξενήσῃ εἰς ἄλλης τινάς· ἢ θέλει εἶναι
 κατ' ἄλλῃ, καὶ πόσον ζωηρότερα θέλει δοκιμάσει τῶ
 εἰς αὐτῆς ἢ πορεὶ γὰρ, ὅσον ὀλιγώτερον τῶν ἐπρόσμῃς.

Μία πικρὴ ἀποσφάλισις εἰς τὰς ἐλπίδας εἶναι
 ἀναγκαῖα περιαισώτερον ἀπὸ καθε αἴλου εἰς ἐκείνας
 ὅπως ἀπολαύσειν περιαισώτερον τὴν ἀδύναμιν τῆς τυ-
 χῆς. Ὅχι ὅτι ἐγὼ δέχομαι ἐκεῖνῃ τῶν ἀνάγκῃ
 τῆς μεταβολῆς, ὅπως ἀποξενήσῃ τινές, ὅτι μὴ μίαν
 μακρῶν σφαιρῶν δεξιῶν συμβεβηκότων, ἀπὸ καθε καὶ πᾶ-
 σαν ἀνάγκῃ γὰρ ἀποσφάλισι καὶ κατὰ ἀριστέρον.
 Ἐγὼ ἰξούρω, ὅτι τὰ ἀπερασμῶς συμβεβηκότα δὲ
 ἔχον καμμίαν ἐπιρροίαν ἐπάνω εἰς τὰ μέλλοντα· καὶ
 ὅτι μὴ ἐπιρροῖαν ἐναντία συμβεβηκότα ἀτυχῆ, ἔχο-
 μῃ ἴσον λόγον γὰρ ἀποσφάλισι ἀτυχῆς· καὶ τὸ ἐκα-
 τῶν, ὡς αὐ γὰρ ἢ πορεὶ γὰρ τὸ πρῶτον, ἢ ὡς αὐ γὰρ ἢ πο-
 το κατόπιν ἀπὸ ἐπιρροῖαν ἐναντία δυσυχῆ· αὐ μόνον
 δὲ κρείσσεται ἀπὸ ἐκεῖνα.

Τὸ πρῶτον αἴτιον, διὰ τὸ ὅποσον νομίζω, ὅτι εἰς
 αὐτῆς περιαισώτερον ἀπὸ εἰς καθε αἴλου χρειάζεται
 ἢ ἀπὸ τὰς ἐλπίδας ἀποφύλαξις, εἶναι εἰ ὅτι αὐτῆ
 καὶ φυσικὸν λόγον ἰξούρω ὀλιγώτερον ἀπὸ καθε ἄλ-
 λων γὰρ τὰς μεταχειροῦσθαι. Ἐχομῃ ἀπὸ ἀδείμα φα-
 νώταται τὰ λεγομῶν τὰ παιγνίδια· εἰς αὐτὰ ὅποιος
 ριψοκινδυνεῖ περιαισώτερον, αὐτὸς σιωπῶν ὡς τὰ

πολλά να είναι διτυχεστέρος· ὅτι τὴ μία μακρὰ συνείγεια διτυχῶν συμβεβηκότων τὸν κάμνει νὰ νομίζῃ, ὅτι κρατεῖ τὴν τύχην εἰς τὴν παλάμην, καὶ ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἑλετάξῃ καὶ πὺν ἀρέσκειά τῃ. Ὁ Θεὸς καὶ ὁ στρατιώτης, ὅπως εἶναι περιαισώτερον σωμηθισμένος εἰς τὰς μάχας, ἔχει μὲ περιαισώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἀνδριαν καὶ θάρρος εἰς αὐτάς. Τὸ μόνον αἷτιον πῶς τὴ λημῆς τῆ εἶναι, λέγει ἀσείως ὁ Ἀββᾶ Τραβλέτ, ὅτι δευ ἐφοιδίθη ποτέ· ἐμβὰς πολλακίς εἰς τὰς κινδύνους, διγῆκε πάντοτε ἀπὸ αὐτῆς σωῶς· τῶτο μόνον ἀρκεῖ εἰς αὐτὸν νὰ τὸν κάμνη νὰ νομίζῃ ὅτι ἀρέπει πάλιν νὰ εὐγῆ σωῶς.

Διούτερον αἷτιον εἶναι, ὅτι οἱ ἀνδρωποι, ὅπως εἶναι σωμηθισμένοι εἰς τὰς διτυχίας, λυπῶνται περιαισώτερον, ὅταν τὰ ἀράματα δευβαίνων ἐναστίζῃ τῆ ελπίδων. Ἡ ἀρόληφίς ὅτι ἔχαν τὴν τύχην εἰς τὴν δικίτησίν τῆς, τῆς κάμνει νὰ ὀργίζωνται ὀξύτερον, ὅταν βλίπουν, ὅτι εἶναι ἐλδισμένοι τῆ ελπίδων, καὶ ἡ ἐλίγη πείρα εἰς τὰ ἀρεστερά συμβεβηκότα τῆς κάμνει ὀλιγώτερον δικάμπεῖς εἰς τὸ νὰ τὰ ἐπομῆν (1).

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Φόβος.

Ο φόβος ἀρέπει νὰ ἑλετάξῃ εἰς δύο· εἰς φόβον δηλαδὴ τῆ κακῶν, καὶ εἰς φόβον τῆ κινδύνων.

Εἰς τὸν ἀρώτων καὶ δύο βόπης σωμηθίζεν ὡς τὰ πολλά οἱ ἀνδρωποι νὰ ἀπακῶνται· ἢ ἐποθετόντες
βῆ-

(1) Διὲ τῶτο ὁ Δημητρεῖς ἐσυνάθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι δευ εἶναι καὶ τὸν Κόσμον διτυχεστέρος, διὰ ἐκείτην, εἰς τὸν ὅπειον δευ συνέβη ποτὲ κάμματα διτυχεῖα (P. Manuzio Ἀπὸρθ. Βιβλ. II.).

βέβαια καὶ ἀφοδῶτα τὰ κακά, ὅπως εἶναι ἀπλῶς δυνατά· ἢ ὑποθέτοντες τα πολὺ μεγαλύτερα, ἅπὸ ἐκεῖνο ὅπως πραγματικῶς πρέπει γὰ εἶναι. Εἰς ῥόπον ὡστε ἠθελε κάμη χεῖρα πολλακίς, λέγει εὐας Φιλόσοφος, γὰ ἔλθῃν εἰς πείραν ἐκεῖνα, τὸ ὁποῖον φοβῆνται, ἔλα γὰ εὐγαν ἅπὸ τῆς ἀπάτης· ἔλα τὶ μικρότερα θέλει εἶναι βέβαια ἢ ποινὴ τῆ γὰ τὸ δοκιμάσῃν, ἔλα ἐκεῖνη τῆ γὰ τὸ φοβῆνται.

Ἡ ἐπιθυμία, ἢ μάλλον εἰπεῖν πρόθυμις, θεμελιωμένη ἐπάνω εἰς τὰ ἀπερασμῶτα συμβεβηκότα, ἔχει, καθὼς εἰς τῆς ἐλπίδα, ἔτω καὶ εἰς τὸν φόβον, μεγαλύτερῳ ἰσχύῳ εἰς τὴς ἀνθρώπων. Δι αὐτῆς συνθίζῃν γὰ θεωρεῖν τῆς τύχῃ ὡς ὄν πραγματικόν, καὶ ἀμετάβλητον προσκολλημένην ἀβέπως εἰς ἑαυτῆς, καὶ ἡμιμυθῶν, ἔτω εἰπεῖν, μαζί της· καὶ ἐπομῶς ἄλλοι μὲν ἐλπίζουσι πάντες γὰς δὲ τυχίας, ἄλλοι δὲ φοβῆνται πάντες γὰς δυσυχίας. Ὅποιος ὅμως ἰξόρει, ὅτι ἡ τύχη εἶναι μία τυχαία συνδρομὴ τῶν πραγμάτων, βλέπει δὲ κόλως τῆς ἀλογίας πόσον τις μίας, ὅσον καὶ τῆς ἄλλης δόξης· μὲ ὅλον τῆτο ἐπειδὴ ἢ σαθρότης, ὅπως ἀδραστεῶν εἴσοτε εἰς τὰ συμβεβηκότα ἢ σοι τὰ δεξιά, ὅσον καὶ τὰ ἀεισεργά, σιωρεγῆ πολλὰ εἰς τὸ γὰ βεβαιώση καὶ γὰ ἀυξήση τῆς ἀπάτης, πρέπει γὰ ὁμιλήσωμεν καὶ πῶς ταύτης ὀλίγα τινὰ ἰδιαιτερον.

Ἐν πρώτοις λοιπόν, καὶ ἂν ἢ σαθρότης αὐτῆς ἐκρέματο ἅπὸ αὐτῆς τῆς τύχῃ, τῆς ἔστιν ἅπὸ αὐτῆς τῆς συνδρομῆς τῶν πραγμάτων, τῆτο δὲν ἠθελεν ἀφαιρέση ὅτι αὐτῆ δὲν εἶναι ἐδεχόμενη, τῆς ἔστι καὶ συμβεβηκίς, καὶ ὄχι ἀναγκαία· ἔλα τὶ μεταξὺ εἰς τὰς δυνατὰς τυχαίας συνδρομὰς εἶναι βέβαια ἀκόμη καὶ ἐκεῖνη, ὅτι τὰ συμβεβηκότα τῆ αὐτῆ γὰς ἔλαδεχονται χαρεῖς γὰ ἀνταμείψῃν εὐα τὸ ἄλλο, ἢτοι γὰ ἀλλοιωθῆν ὑπ ἀλλήλων.

Ὡς δὲ τὸ πλεῖστον ὅμως ἢ σαθρότης αὐτῆ κρέματα ἅπὸ αἰτίας πραγματικῆς, αἱ ὅπως δὲν ἀ-

οὐκ ἐπιλείπει εἰς τὴν τύχην. Ἐἷνας ἀνθρώπος συνηθισμένος γὰρ εἶναι δῖτυχής, ἐνεργεῖ μὲν περιεσπότερον θάρρος, ἐξασκεῖ ζωρότερα τὴν ἐπιδοξιοπλάτην, ἀποκταῖ περιεσπότεραν πείραν, καὶ ἀναδέχεται ἕσπον τινὰ τὰ συμβεβηκότα· καὶ ἐκ τούτου ἀποτρέχεται νὰ εἶναι εἰς αὐτὸν συχνότερα τὰ δῖτυχη συμβεβηκότα. Ἐξ ἐλαφρύτητος εἷνας ἀνθρώπος, ὅστις δυσυχεῖ αἰσθάνεται τὸ πλείστον, βαδιῖζει εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα πολλὰ βραδύτερον. Ὀλίγον ἐλπίζωντας, ὀλίγα πράττει· ἐνεργεῖ μὲν ψυχρότητα καὶ μικροψυχίαν, δὲν πολὺ νὰ ριψοκινδυνώσῃ καὶ τὸ μικρομικρὸν, ἀφίνει πολλὰ αἰεὶ νὰ τὴν φύγῃ ἀπὸ τοῦ χεῖρος καὶ αἰ πλέον ἐπικερδέστεραι δίκαιαι· καὶ ἔξ τούτου ἀρα τὰ δυσυχη συμβεβηκότα εἰς αὐτὸν πηγαίνον πάντοτε ἀυξάνονται.

Ὁ φρόνιμος ὅμως ἀνθρώπος δὲν πρέπει μήτε εἰς τὰς ἀπερασμύνας δῖτυχίας νὰ θάρρῃ ὡς πολὺ, μήτε ἀπὸ τὰς ἀπερασμύνας δυσυχίας νὰ πτοῖται. Ἡ τύχη εἶναι εἷνας ὄνομα κενὸν, εἶναι μία χίμαιρα τῶ ὄχλου. Εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι εἰς μερικὰς αἰ πλέον καλλίτεραι συμβαλαὶ ἀποβαίνον ἐνίοτε εἰς κακὸν, καὶ εἰς ἄλλας αἰ πλέον ἀποπώτεραι ἀγνοῖαι ἀποβαίνον εἰς καλὸν, ἀλλ' ἀπὸ τούτου δὲν ποιεῖται καμμία βέβαιος σιγή. Ἡ πείρα καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος ἀποδείχνον, ὅτι μία σθερά φιλοπορία, δραστηριότης καὶ φρόνησις εἶναι τὰ μόνα, ὅπως νικῶν τέλος πάντων τὰς ἀποπίας τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ προσάξῃ τὴν τύχην. Ταῦτα μὲν ὅσον τὸ φόβος τῶν κακῶν.

Εἰς δὲ τὸν φόβον τῶν κινδύνων πρέπει νὰ ἀναδεικνύται ἡ ἀντιμετώπιση τῶν κινδύνων εἰς κατ' ἐπιλογὴν, καὶ εἰς πραγματικὴν. Κατ' ἐπιλογὴν κινδύνων ὀνομάζω ἐκείνους, ὅπως ἀντιμετωπιῶνται ἐπάνω εἰς μίαν ἀπλὴν πρόληψιν. Πόσους φόβους δὲν ἐπιπροξενῶσιν μίαν φορὰν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· οἱ κομηταί, αἱ ἐκλείψεις, οἱ παρήλιοι, τὰ βόρεια σέλη, τὰ πυρῶδη μετέωρα; πόσους δὲν διήγειρον τὰ διηγήματα τὰ ὅσον τῶν οἰκιῶν τῶν κυριότων ἀπὸ πινάκων (σοικιω-

αἰών), ἢ τὰ ὄχι τῶ φατμάτων τῶ πλανωμένων
 εἰς τὰ σκοπὴ τῆς νυκτός, ἢ τὰ ὄχι τῶ ἀμποδεμά-
 των καὶ μαγειῶν, καὶ τῶ ὄχι πλυσίων πλασμάτων,
 τὰ ὅποια τῶρα ὄχι εἰσὶν εἰς τὴν αἰμασίαν τῆς
 γαῖαν, καὶ τῶ χυδαίαν λαῖ; Εἰς τὴν καθ' ὑπόληψιν
 κινδυνὴς ἐγὼ ἀνάγω ἀκόμη καὶ ἐκείνας, ὅτι βασιλί-
 ζον τὸσον συχνὰ τὴν καὶ φαντασίαν ἀρρώστιας (ὑπο-
 χοιδιακῆς), καὶ τὴν ψυχοδρεῖς ἀνθρώπου, οἱ ὅποιοι
 ἔχοντες εἰς καθ' ἑαυτὸ φύσημα ἀνέμω, καὶ φεβνται καθ' ἑ-
 φαγνόν, ὅτι φαίνεται ὅπως ἢ ἢλοιωμένον, καὶ το-
 μίζον θανατηφόρον καθ' ἑαυτὸν ἀδύνατον, καὶ
 οἱ ὅποιοι θανατοῦνται τέλος πάντων φοβέμενοι παν-
 ταχῶς τὸν θάνατον.

Κίνδυνοι πραγματικοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, ἀπὸ τῶν ὅ-
 ποιῶν ἢμπορεῖ γὰρ μᾶς ἀπελθεῖν τῶντι εἶνα κακὸν
 πραγματικόν· ἀλλὰ καὶ ἔτι πρέπει γὰρ δευτερεύον
 εἰς πόρρω κινδυνὴς καὶ εἰς προτεχεῖς. Εὐρίσκονται
 εἰς τὸν κόσμον ἀνθρώποι, οἱ ὅποιοι κτενίζοντες εἰς
 καθ' ἑαυτὸν ἀδύνατον, καὶ ὄχι τολμῶν ποτε γὰρ
 πλησιάσαν μήτε εἰς ἵππον, μήτε εἰς σκύλον· οἱ ὅ-
 ποιοι ὄχι ἐμβάινον εἰς πλοῖον γὰρ θαλασσοπορήσαν
 ἐκτὸς εἰμὴ ἀν ἀναγκαζῶν ἀπὸ καμμίαν ἀνάγκην ἀ-
 παραίτητον, καὶ τότε λακταρίζοντες· οἱ ὅποιοι ὄχι τολ-
 μῶν γὰρ ἀπεράττην εἶνα ῥύακα δεξινοῦ μικρᾶς δοκῆ,
 ἢ εἶνα ἑστὸν πέρασμα εἰς εἶνα κρημνισθῆν τῶπον, πα-
 ρὰ ἔχοντες· οἱ ὅποιοι ἔχοντες ἀπὸ καθ' ἑαυτὸν ἀμα-
 ξαν, ὅτι ἐρχεται ἐναστίοντες, ἢ ἀκολουθεῖ κατόπι-
 νος, καὶ τὰ ὄχι πλυσία. Λοιπὸν τὸ γὰρ κτυπηθῆντις
 ἀπὸ κεραυνόν, ἢ γὰρ λακτιδῆ ἀπὸ ἵππον, ἢ γὰρ δαγ-
 καθῆ ἀπὸ σκύλον, ἢ γὰρ ναυαγήση, ἢ γὰρ κρημνισθῆ,
 ἢ γὰρ σωτηριεθῆ ἀπὸ ἀμαξί, ὅλα αὐτὰ εἶναι βε-
 βαίως πράγματα δυνατὰ. Ἀλλὰ τὸ ἀπλῶς δυνατὸν
 ὄχι πρέπει γὰρ εἶνα τὸσον ἰσχυρῶ, ὥστε γὰρ προῆσθῆ
 ἔχοντες· δεῖ τί ἀλλίως ποῖαν σιγμῶ, καὶ εἰς ποῖον
 τῶπον ἢμπορεῖμεν γὰρ εἶμεθα ἡσυχοί; Ἀπὸ πρέπει
 λοιπὸν γὰρ δοκιμάζωμεν καθ' ἑαυτὸν φαγνόν, ἐπειδὴ εἶ-
 ναι

Κεφ. Ζ'. Ἀγρία, ἐ Θράσος. 169

ναι δυνατὸν γὰ εἶναι φαρμακδιῶν· δεῦν πρέπει γὰ κατοικῶν κἀγὲν ἀπίτι, ἐπειδὴ δεῦν εἶναι ἀδύνατον γὰ πῆρη γὰ μᾶς πλακώτη· δεῦν πρέπει γὰ ~~ἀδύνατον~~ βάζωμν εἰς κἀγὲν φέρον, ἐπειδὴ ἡμπορεῖ ἔξαφνα γὰ καταποντιδῆ, καθὼς ὁ φόρος τῆς Ρώμης, κῆ τὸ λέγειν τῶ Παλαιῶν. Ἡ μόνη πιθανότης τῆ κινδυνεῖ ἔχει κάποιον λόγον γὰ μᾶς ἱομάζῃ· ἀλλὰ τὰ προσειρημῶν συμβαῖντα εἶναι ἀσυνεπῆ. Ὅσον δὲ ~~ἔξ~~ τὰ πλοῦτα, μία μετρία προφύλαξις εἶναι ἱκανὴ γὰ μᾶς ἀσφαλίση· χωρὶς γὰ εἰμεθα πάντες ἀνήσυχτοι, ἢ γὰ ὑπερέμεθα ὅλας ἐκεῖνας τὰς ἀναπαύσεις, τὰς ὁποίας, χωρὶς τῆ ποιῆτε φόβη, ἡμπορεῖμν εἰς τὰς ὁδοιπορίας καὶ εἰς τὸν κοινὸν βίον γὰ ἀπολαύσωμν ἀδύμως.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Ἀγρία, ἐ Θράσος.

Εἰς τὰς προσεχείς κινδύνους ἢ προφύλαξις πρέπει βέβαια γὰ εἶναι μεγαλητέρα· ἀλλὰ καὶ εἰς τῆς χρειάζεται κάποιον ἀγρία. Ὅποιος δεῦν ὀπλίζεται μετὰ φαρσαλιότητα, νομίζει συχνότατα προσεχείς καὶ τὰς πορρωτάτω κινδύνους, καὶ ἀν καμμίαν φορᾶν πῆρη εἰς αὐτῆς, δειλόκαρδος ὢν, δυσκόλως ἡμπορεῖ γὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτῆς· εἰς καιρὸν ὅπῃ ἡ ἀγρία μᾶς κἀμνει γὰ μὲν φοβέμεθα, εἰμὴ μόνες τὰς ἀληθινούς καὶ πραγματικὰς κινδύνους· καὶ εἰς αὐτῆς τῆς φυλάττωντας τὸν νῦν καθαρὸν καὶ ἀναζωπυεῖζωντας τὰς δυνάμεις, μᾶς χορηγεῖ δὺκολώτερα τὰ μέσα τῆ γὰ τὰς νικῆσωμν.

Δεῦν πρέπει ὅμως γὰ ἐξοκέλωμν πάλιν εἰς τὴν θρασυτητα, ἢ ὁποία εἶναι εἰς ἀ πάθος τὸ πλεον ἄλογον καὶ τυφλὸν, καὶ ἐκφραχλιζέει δὺκολώτατα τὸν ἀθρῶπον εἰς τὰ ἔχματα κακά. Ἐνας θρασυῦς ἀν-

Θραυπος δὲν ἐξέρει ὡς τὰ πολλὰ γὰρ ζυγοσαθμίση κινήσεια κινδύλων, ἀλλὰ θαρρῶν ἀλαζονικῶς εἰς τὰς δυνάμεις τε, ἢ εἰς τὴν ἐπιδεξιότητά τε, τὴς καταφρογεῖ ὅλας ἐπίσης, καὶ ἀπροβλεπτικῶς. Τὰ βραγικὰ φησὶ δείγματα τῆ ἀλλῶν δὲν διώσονται καὶ αὐτὰ γὰρ τὸν φοβήσαν, ἐπειδὴ νομίζει τὸν ἑαυτοῦ τε ἀνώτερον ἴσο ἐκείνης· καὶ ἐκ τιναντίς ἢ ἀτυχῆς ἀπόβασις, ὅπως ἔλαβεν εἰς τὰ πρῶτα σωματικὰ, τὸν ἐγκαρδιώνει πάντοτε θελατότερον, καὶ τὸν κτασάινει καθε στυμνῶ ἀυθαδέ-τρον, ὅπως ὅπως γὰρ ἄλλο τέλος πάντων θάττοι, ἢ βραδίον θυμά τῆς ἀλογίας τε. Αὐτὸς εἶναι ὡς ἀπὸ τὸν χοικοβάττω, ὅστις τελειώνει τέλος πάντων εἰς τὸ γὰρ σιωπείψη τὸν αὐχρῶνα τε.

Μία φρόνιμος λοιπὸν προφύλαξις εἶναι ἀναγκαία. Ὁ φρόνιμος, ἔλεγμα ὁ Σούεας, δὲν φοβεῖται τὴς κινδυνῆς, ἀλλὰ τὴς ἐπιφύγει. Καὶ ὁ Κικέρων, ἀρίππει γὰρ ἀποτέχη τινὰς εἶναι γὰρ μὴ ἐμβαίη εἰς τὴς κινδυνῆς χωρὶς αἰτίαν (Περὶ Καθηκόντων Βιβλ'. Α'. Κεφ. 25.). Διὰ τί εἶναι μεγάλη μωρία γὰρ ἐμβαίη εἰς κινδυνῆς ἢ μὴ ἀναγκαίης, ἢ μὴ ἀρκετὰ ἐγνωσμένης. Ἡ ἀνδρεία, λέγει ὁ Ευρυπίδης, θέλει γὰρ εἶναι ἠγαθήν με τὴν φρόνησιν, ἀλλῶς χωρισμένη ἀπ' ἀλλήλων δὲν ὠφελῶν τίποτες. „ Utinamque jun- „ ge, nam securum nil valet. Ἀ μφότερον συζῆξον, „ χωρὶς γὰρ ἔδεν ἰχύουσι. (Σπελλ. Ἡθικ. Τόμ. Β'. σελ. 421.)

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴς ἐγνωσμένης κινδυνῆς, ἀπὸ εἶναι μεγάλοι καθε ἑαυτῆς καὶ βαρεῖς, ἢ ἀπερασμένη πείρα δὲν εἶναι μήτε αὐτὴ ἰκανὴ γὰρ μᾶς ἀσφαλίση φησὶ τοῦ μείλιοντος· εἶναι τί ποιδάκις μᾶς ἀφίνην. ἔξαφνα αἱ δυνάμεις, ἢ ἡ δυνάμεια, ἢ ἡ ἐπιδεξιότης· καὶ πολλὰκις θαρρῶντες πέρα τῆ δέοντες εἰς τὴς ἀπερασμένας πείρας μας, χωρὶς μὴ περαιτέρω ἴσο ὅτι ἐπιδέχονται αἱ δυνάμεις μας. Ἡ αὔξισον τὴς δυνάμεις σπ, ἢ μείωσον τὴν τὸλμῶσιν, ἔλεγμα ὁ Ἀρχίδαμος. Ὁποῖος δὲν ἠμπορεῖ γὰρ ἀναπληρώση τὸ πρῶτον,

τον, ἢ δὲν θέλει νὰ κάμῃ τὸ ὑψέρον, ἀνάγκη εἶ-
 γαι νὰ γυρῇ εἰς ὅλον τὸ ὑςερον δύμα πῆς θρασύπι-
 τὸς τῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Θυμός, Μῖσος, Ἀ'ρτιπάθεια, Ἀ'γαμάκτησις.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Θυμός.

Τὸν θυμόν ὁ Σενέκας τὸν ὀνομάζει πάθος ἐναν-
 τίον πῆς φύσεως, τῆς ἐστὶ ἀδῶ φύσιν (ἐν πῆς ᾧδῃ
 θυμῷ Βιβλ. Α'. Κεφ. 5.) ἔχῃ τι ἐν ὄσω, λέγει, ὁ
 ἀνθρώπος εἶναι εἰς τῆν φυσικὴν τῆς κατὰσασιν, καὶ
 κύριος τῆ λογικῆς, δὲν εἶναι ἕδὲν ἄλλο τῆς ὄντων χει-
 ροποιθέσερον ἢ ἀγαπητικώτερον τῆς ἄλλων· ἀφ' ἕ ὁμοῦς
 κυριεύθῃ ἀπὸ τὸ δαιμόνιον τῆς θυμῆς, γίνεται τὸ
 πλέον σκληρότερον, πολεμιώτερον, ἢ ὀλεθριώτερον ἀ-
 πὸ ὅλα τὰ ὄντα. Ὁ ἀνθρώπος τείνει ἐκ φύτεως εἰς
 τῆν πρὸς τῆς ἄλλης ἀμοιβαίαν βοήθειαν καὶ ἔπιικε-
 ρίαν· ὁ θυμός εἰς ὀλεθρον ἢ αφαιισμόν· ἐκεῖνος ἀ-
 γαπᾶ νὰ σῶνται μὲ τῆς ὁμοίως τῆ· ἕτος τείνει εἰς τὸ
 νὰ πῆς χωρίζῃ ἀπ' ἀλλήλων· ἐκεῖνος ἠδιδύεται νὰ ἐν-
 θυμῆται καὶ πῆς ἀγνώτας· ἕτος χαίρει νὰ βλάπτῃ
 ἢ πῆς πλέον γινώσκῃς ἢ ἀγαπητῆς. Ὁ ἀνθρώπος θυ-
 σιάζει ἐνίστα ἢ ἑαυτὸν ἔχῃ τὸ καλὸν τῆς ἄλλων· ὁ θυ-
 μός δὲν διδάζει νὰ κρημιθῇ, ἀτίσως μόνον ἠμπερῆ
 νὰ ἐλκύσῃ μαζὶ τῆ ἢ ἄλλης εἰς τὸν κρημιόν. Κακῶς
 λοιπὸν γινώσκει τῆν φύσιν τῆς παραγμάτων (συμπε-
 ραίνει ὁ ρηθεῖς Φιλόσοφος) ὅποιοις ἀποτέμει εἰς τὸ
 πλέον ἀγαπητὸν καὶ πλέον τέλειον ἐρῃει πῆς φύσεως
 τῆτο

πῶς τὸ αἰχρὸν, καὶ ἀμορφον, καὶ πανόλεθρον ἐλάττωμα.

Μὲ ὅλον ὅπῃ δὲν εἶναι ἄλλο πάθος ἄπο τὸν θυμὸν ἀλλοτριώτερον πῆς ὀρθῆς φύσεως τῆ ἀνθρώπου, ἀναγκαζόμεθα μὲ ὅλον πῶς γὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν εἶναι ἴσως ἄλλο πάθος, εἰς τὸ ὁποῖον γὰ πίπτῃ ὁ ἀνθρώπος δίκωλότερα καὶ συχνότερα. Ἀπὸ τῆς κενοδοξίας, ἄπο τῆς φιλοτιμίας, ἄπο τῆς φιλαργυρίας, ἄπο τῆς φιλαυτίας, καὶ ἄπο τῆς φιληδονίας αὐτῶν δὲρεσκονται ἀπειλαγμῶσι πολλοί· οἱ πάντῃ ὅμως ἀπειλαγμῶσι ἄπο τὸν θυμὸν, εἶναι ὀληώτατοι.

Τινὲς εἰς ἀφώσιντες αἰτιῶνται τῆς κρῖσιντες καὶ βέβαια δὲν ἠμποροῦμεν γὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι μία τοσοῦτα θερμότης τῆς αἵματος, μία τοσοῦτα δειμύτης τῆς ὑγρῶν, μία μεγαλιτέρα αἰδῆσις τῆς ἰγρῶν δὲν συβέχων εἰς τὸ γὰ μᾶς κάμμεν ὅπρρεπείσθης εἰς τὸν θυμὸν. Ὅταν εἴμεθα ἀδυνεῖς, ἢ λυπημῶσι, ὅτε δὲ τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ ἔχκενται χειρόν, εἴμεθα καὶ δίκωλότεροι εἰς θυμὸν ἔχ καθε παραμικρὸν πρᾶγμα, ὅτε ὅταν εἴμεθα εὐθυμοὶ καὶ ὑγίαις.

Μὲ ὅλον πῶς τὰ ἀληθινὰ αἰτία, ὅπῃ μᾶς κάμμεν ὅσον ὅπρρεπείσθης εἰς τὸν θυμὸν, ἠρτῶνται ἄπο ἄλλῶ ἀρχῆς· καὶ δὲν εἶναι πρᾶσις ὅσον χολερχική, ὡσε γὰ μῆν ἠμπορῇ γὰ δαμαδῆ, ὅπόταν τὸ θελήσῃ τινὰς εἰς ὅλης καρδίας. Εἰς τὸ ὁποῖον, πῶς πρᾶσις καθε φρόνιμος γὰ καταβάλλῃ ὅλλῶ τῆς ἀσπιδῆς τῆς καὶ ὅπρμέλειαν ἔχ πολλὰ αἰτία. Δια τὶ αὐ θελήσωμεν γὰ θεωρήσωμεν μόνῶ τῆς αἰχρότης πῶς τῆ ἐλάττωματος, ποῖον ἄλλο εἶναι θηρωδέτερον, ἀσπρῆσις, ἀπδέτερον, καὶ δυσαρεσότερον ἄπο πῶς; Ἄς ἰδῶμεν τῆς ἐναργῆ καὶ ζωνρᾶν εἰκόνα τῆς θυμωμῆς, ὅπῃ μᾶς γροδῆζει ὁ Σείσκας (αὐτοδὶ Κεφ. Α').

„ Τα σημεῖα, λέγει, τῆς μεινομῆων καὶ φρενολήπτων
 „ εἶναι ὄψις αὐθαδῆς καὶ ἀπειλητική, μέπωπον λυπη-

ῥόν, βλέμμα ἄγειον, βάδισμα ἐσώδισμῶν, χεῖ-
 ρες ἀνήσυχτοι, χρώμα ἠλλοιωμῶν, σεναγμοὶ συ-
 νεχεῖς καὶ βαθεῖς· τοιαῦτα εἶναι καὶ τῶν θυμη-
 μῶν. Τὰ ὄμματα εἰσάπτει καὶ πιδοῦν, εἰς πυρῶ-
 νες ἐρύθημα ἵλαχεται εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον· ἀ-
 νάπτει τὸ αἷμα, τὸ ἐπιόιον ἀναβράζωντας ἀπὸ τῆν
 καρδίαν, ἐπιφέχει εἰς τὸ πρόσωπον· ἀσπράττονται
 τὰ χεῖλη, ῥίζαν οἱ ὀδόντες· φρεσιν (ἀνατρετίζο-
 ρόνονται) αἱ τεῖχες τῆς κεφαλῆς· ἀναπνοὴ στυν καὶ
 ἠχώδης· κλόιος καὶ κρότες τῶν ἀρθρῶν καὶ τῶν με-
 λῶν, τὰ ὅποια ἀσπράττονται παρ' ἐαυτῶν καὶ συσρέ-
 φορται· σεναγμὸς καὶ μυκηθμὸς ὡς αὐτὰ ταῦτα·
 ὁμιλία διακεκομμένη, συγκεχυμένη, καὶ ἀδιανόητος·
 κτύπος σφοδρὸς τῶν χειρῶν, κρότες συχνὸς τῶν πο-
 δῶν· κλόιος καθολικὸς ὅλας τὰ σώματος· ἀπειλαὶ
 φρενητικαὶ καὶ μυκιδεῖς· πρόσωπον ὅλον ἀτακτον,
 ἀμορφον καὶ ἀχρειωμῶν. “ Διηγνῆται ὅτι τις,
 ἐτι ἐν ᾧ ἦτον κυριεθμῶς ἀπὸ τὸν θυμόν, πλησιάζ-
 ζωντας εἰς εἰς καθρέπτην, καὶ βλέπωντας τὸν ἐαυ-
 τὸν τὰ πύσσιν ἀχρημωμῶν, ἐγινεν ὅλος ἐν ῥομος.
 (αὐτόθι. Βιβλ. Β'. Κεφ. 36.) Πόσοι ἄλλοι δὲν
 ἠθέλων ῥομάξην, αὐτὸν ἠμπορεῖσαν γὰρ ἰδοῦν τὸν ἐαυ-
 τὸν τὰς εἰς εἰς καθρέπτην τῶν σιγμῶν, ἐπεὶ τὰς κυ-
 ρεῖται τῆτο τὸ δαιμόνιον; Καθρέπτης ὁμως ἱκανὸς ἔ-
 φρεπε γὰρ εἶναι εἰς τὸν καθ' εἰς τὰ πᾶσι δειγμάτα
 τῶν ἄλλων, ὅπερ βλέπεν καθ' ἑαυτῶν.

Ἀλλ' εἰς τῆτον τὸν καθρέπτην πολλὰ ὀλίγοι δύσαν-
 ται γὰρ γνωρίσεν τὸν ἐαυτὸν τὰς. Εἰς τοιαύτας ἀτόπως
 ὑπερβολὰς, λέγουν, ἡμεῖς δὲν συνηθίζομεν γὰρ κα-
 παντῶμεν· μίαν μικρὰν παραχλῶν, μίαν κάποιαν ἐλα-
 φρὰν κίνησιν δοκιμάζομεν ὅταν θυμῶμεν, καὶ ὅχι
 τῆσιν ὀφροῖ.

Εἰς τὸ ὅποιον τῆτο ἐγὼ λέπεροίμαι ἐν ἀφάτοις,
 ὅτι αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος εἰς κάθε ἄλλο πάθος ὅποιονδῆ-
 ποτε εἶναι κακὸς κρητὶς ἐαυτῶ· πολλὰ μᾶλλον εἰς τὸν
 θυμόν, ὅς τις πείθεται ὀλιγώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλο

εις τὸν ὀρθὸν λόγον. Τὸν θυμὸν τὸν ὠνόμασεν εὐας Ποιητὴς βραχεῖαν μανίαν (1), καὶ εὐρίστε δὲ εἶναι μήτε πόσον βραχεῖα. Λοιπὸν ποῖος εἶναι ἐκεῖτος, ὅπως εἰς μίαν ᾠδαφορὰν μανίας ἠθέλον ἠμπορέσῃ νὰ μεξήσῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τε πὺς βαθυμῆς πῆς, καθὼς ἠθέλε κάμῃ εἰς ἄλλον ὅταν ἔχη τὸν νῦν ὑγία καὶ ἀτάραχον;

Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ ὑποτεθῆ, ὅτι εἶναι πολλοί, εἰς τὰς ὁποίας δὲ συνάβῃ ἀκόμι νὰ ὀξοκείλων εἰς παρομοίας ὑπερβολὰς, ποῖος ἐγγυᾶται, ὅτι τὸτο δὲν ἔπει νὰ τὴ συμβῆ πολλάκις, ὁπόταν ἀφίγη τὸν χαλιπὸν εἰς τὸν θυμὸν ἐλάθῃρον; καὶ ποῖος ἠμπορεῖ νὰ προσδιορίσῃ ἕως πῦ ἠμπορεῖ νὰ τὸν φέρῃ ἀπροσδοκῆτως μία ὀρμὴ τῆ θυμῶ; εὐας ὅπως ἐπιδίδεται ἀσάχασα εἰς τὴν κρεπάλλῃ καὶ εἰς τὸν οἶνον, πῶς ἠμπορεῖ νὰ μεξήσῃ ἕως πῦ ἠμπορεῖ νὰ τὸν φέρῃ ἢ μέθῃ;

Βέβαια τὰ ᾠδαδείγματα, ὅπως ᾠδὴ τῆς ἐχομῆς, εἶναι καθ' ὑπερβολὴν φεικτὰ καὶ ἥμερα. Ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μίαν ὀρμὴν τῆ θυμῶ, δὲ ᾠδαμικρὰν αἰτίαν διαπερᾶ μὲ τὸ ἰδίον τε χέρι εἰς τὸ συμπόσιον εὐαν ὑπὸ τῆς πλείον ἀκερβῆς φίλης τε (τὸν Κλείτον) εὐαν ἄλλον (τὸν Λυσίμαχον) τὸν ᾠδαδίδει ζῶντα εἰς τὰ θνητὰ. Ὁ Ἀἰθῶς δὲ τὴν καὶ τῆ θυμῶς τῆ ἀδελφῶ λύσαν, τῆ φονδῆει ἀπανθρώπως τὰ παιδία, καὶ τὰ ᾠδαθῆτε βρῶμα φεικτέστατον εἰς τὸν ἀθλιὸν πατέρα. Ἡ Μήδεια μαινομένη καὶ τῆ ἀνδρὸς πῆς Γάσωνος, ἀφ' ἧς κατέκαυσε τὴν οἰκίαν πῆς ἀντιζήλυ Κρησσης, φονδῆει ἀσπλάγχρω; τὰ ἰδῆς πῆς τέκνα ἀπὸ ὀφθαλμῶν τῆ παθῶςτων. Ἐπεοκλῆς καὶ Πολυμείκης ἀδελφοὶ ἐκ μιᾶς ὠδίνος γεννημένοι, μὲ εὐαν μακρὸν καὶ λυσῶδη πόλεμον μαχόμενοι σῶμα ἀπὸς σῶμα ὡς ἀγρία

(1) „ Igra brevis furor est. Ὁρῆ βραχεῖα μανία ἐστὶ. Ὁρατῆς.

ἀγρια θηρία, σφάζονται αὐλεῶς ὑπεκάτω εἰς τὰς
 Θήβας, καὶ γίνονται ἀξιοδάκρυτος τραγωδίας ὑπόθε-
 σις. Δὲν εἶναι πρᾶγμα φύσει αγαπητὸν, ἢ καθη-
 κοῦντι ἱερὸν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ τὸ βιάζῃ ὁ θυμός.
 Πόσοι δὲν ἐφάνησαν εἰς τὰς ἀσέβειας τῶν θυμῶν
 νὰ θηριῶνται κατ' ἑαυτῶν, νὰ κτυπῶν, νὰ χίζων, νὰ
 πληγόνων, καὶ νὰ φονδύων τὸν ἑαυτὸν τῶν; Αὐτοὶ βέβαια
 δὲν ἦτον ἀλλῆς φύσεως, μήτε ἄλλο σῶμα εἶχον, ἢ
 ἄλλο αἷμα, μήτε φυσικῶς κατὰ τὴν διαφοροτικῶν ἀ-
 π' αὐτῶν, ὅπως ἔχομεν ἡμεῖς, ἀλλ' ἢ ἕξιν τῶν θυμῶν
 τῶν ἔσσυρε κατ' ὀλίγον ὀλίγον εἰς τὸ νὰ γῶν μαι-
 κῶν, θηριώδεις, καὶ σκληροὶ, ἐναντίον εἰς ἄλλους, ἢ εἰς
 τὸν ἑαυτὸν τῶν.

Ἐξ ὧν συναγεται ὅτι, αὐτὸ εἶναι τὸ πάθος χαλιπῶν
 καὶ συστολῆς δεομένων, εἶναι ὁ θυμός. Ὁ Σενέκας θέ-
 λει νὰ κάμνωμεν ἀρχῶν εἰς τὸ πᾶν ἐκ ἀρώτης
 ἀναβοῆης, νὰ μὴ παρέχωμεν, λέγει, ποτὲ εἰς τὰ
 παιδιὰ ἀφορμῶν δικαίας ὀργῆς (1), νὰ τὰ διορθώ-
 σωμεν, ὅπου ὀργίζονται ἀδίκως· νὰ μὴ ὀργισθῶ-
 σωμεν ποτὲ νὰ ἀφελῶνται ἀπὸ τὸν θυμὸν εἰς κανένα
 πρᾶ-

(1) Ποσοὶ δὲν σφάλλων θρασυμῶν εἰς τὸ ἐπιτιμῶντες τε
 ἀλόγως, ἢ τιμωρῶντες τε πέρα τῆς δέουσης, ἢ ἀνεγκλίτους τε εἰς
 ἀγαθὰ ἀδίκως, ἢ ἀπεικνῶντες ἀπ' αὐτῶν ἀγαθὰ ἀκαρπῶν, ἢ
 ἐπιχρῶντες αὐτῶν ἄλλως (παιδιὰ) εἰκῆ ὅπου ἐπιδοκίμῶν. Καὶ πό-
 σοι δὲν παίζων (ἐγχευδίζων) μὲν τὰ παιδιὰ, κατὰς συνου-
 ζων νὰ κάμνω μετὰ σκυλάκων, καὶ ἰδύονται νὰ τὴν παρεξωκῶν,
 καὶ γὰρ μὲν τῶν μικρῶν θυμῶν τῶν, μὴ συλλογιζόμενοι ἐν τούτοις
 ὅτι ὑποδέχονται εἰς αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ εὐδὲς καὶ ἀδύνατα, τὸ ὁποῖον
 θέλει γινῆναι ἴσως μετὰ τὸν καιρὸν εἰς αὐτὰ ὀλεθροῦς ποιοῦν; Προσεδί-
 τῶν τε τοῖς καὶ ἢ μωρεῖα τῶν τιθῶν καὶ φοβῶν καὶ ἀρατακίῶν, αἱ ὁ-
 πόσαι ὅταν τὰ βρέφη παρεκτείνονται ἐκ κανονικοῦ ἀγαθῶν, φάνοι-
 ται ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ εὐρῶν ἄλλο μῆσον ἢ τὰ τῶν πούλων,
 παρὰ τὸ νὰ ὑποχωρῶνται διὰ τὰ τιμωρῶν ἢ νὰ δύνων. Ἐπεὶ τού-
 τῳ καὶ πόσοι ἀκούσῶν τὸ ἀγαθὸν, ὁ ἢ τὰ ἐλύθησαν, ὑποξέφευκα μὲν
 τούτῳ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τὸ πνεῦμα τῶν ἐκδικήσεως.

πραγμα, ἢ γὰ τὰ κέμωνιμι πάντοτε νὰ αἰδανῶνται (γυνείζων) τὴν εἴς αὐτὴ ζημίαν· ἴα τὸτο νὰ μὴ συγκατανδῶμι ποτὲ εἰς τὰς φωνὰς των, εἰς τὰς κραυγὰς των, εἰς τὰς θορυβίας των, ἢ γὰ τὰ παιδιδύωμι αὐστηρῶς ἐκ πρώτης ἀφστηρίας, μάλιστα ὅποτε ἐστὶν ἐνόηται εἰς αὐτὰ ἡ φαντασία, τὸ πείσμα, ἢ ἡ ἀδαιδεια· νὰ τὰ ἀπομακρυνῶμι ἀπὸ τὰς θωπείας, ἀπὸ τὰ χάδια, ἢ ἀπὸ τὰς κολακείας τῶν δούλων καὶ οικιακῶν, τὰ ὅποια ἄφθειραν κάθε καλὸν ἀτέρμα, ἢ ἀναξέπην κάθε ἡθους, ἢ τὸ πλεον ἡμερον ἢ διάγωγον· νὰ τὰ ἀποξέπωμι ἀπὸ τὰς διῆχρῆσεις καὶ ἀπὸ τῶν ἑπαρσιων, εἰς τὰ ὅποια ἀποβαίνει ἀφόρητος κάθε ἀντίστασις· νὰ τὰ ἀπομακρυνῶμι ἀπὸ τῶν ὑπερβολικῶν μαλθακότητα ἢ ὑψηλότητα, τὰ ὅποια κατασαίνων ἀφόρητον κάθε πρᾶγμα, καὶ τὸ πλεον ἐλαφρότερον.

Ὅσον πρέπει, λέγει, γὰ βλέπων μὴτε εἰς τὰς παιδαγωγὰς, μὴτε εἰς τὰς γυνήτορας ὡς ἀδείγματα θυμὸν ἐναντίον τῆς, ἢ ἐναντίον εἰς ἄλλον τινά· αἱ οικιακαὶ εἰδεις, αἱ ὀχληραὶ ἢ ἀπρεπεῖς κραυγαὶ ἐναντίον τῶν δούλων γὰ μὴ πλῆττων ποτὲ τὰ ὅποια ἐκείων, τὰ ὅποια ὅταν φύσει μιμητικά (ἐπειδὴ ὅσον εἶναι ζῶον μιμητικώτερον ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον), ὅσον μιμῆται ἄλλο ὡς ἀσώτερον ἀπὸ τὰ οικιακὰ ἀδείγματα, ὅπε ἔχων κατ' ἡμέραν ὑπ' ὄψιν, μὴτε νομίζων ἄλλο πρᾶγμα πρεπωδέστερον, ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπε βλέπων ὅτι κέμων ἐκεῖνοι, τὰς ὁποίας ἢ ἴα τὸ χέος ἢ ἴα τὸ ἔθος σέβονται ὡς ἀσώτερον ἀπὸ κατὰ ἄλλον. Ἐνα παιδίον ἀναθρεμμένον εἰς τὴν οἰκίαν τῆ Πλάτωνος, ὅποτε ὑπέστρεψεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἀκάνωντας τὸν πατέρα τῆ νὰ θορυβῆ καὶ γὰ μεγαλοφωνῆ, ἐγὼ ὅσον ἤκουσα, εἶπε θαυμάζωντας, ποτὲ εἰς τὴν οἰκίαν τῆ Πλάτωνος κανένα παρόμοιον· μὲ ὅλον τὸτο ἐγὼ ὅσον ἀμφιβάλω, ἐπιφέρει ὁ Σενέκας (αὐτοῦσι), ὅτι τὸ παιδίον ὅσον ἔπρεπε νὰ μιμηθῆ μὴ ταῦτα τῶν πατέρα τῆ ὡς ἀσώτερον ὡς τὸν Πλάτω-

να. Ὅτι καὶ ἀν κάμνεν τὰ παιδία, ἢ ὅτι καὶ ἀν συμβῆ εἰς αὐτὰ, ὡς πρέπει νὰ ἐπιπλήττωνται ἢ νὰ τιμωρῆται δι' αὐτὰ μὲ θυμόν· ἄς αἰδανῶνται, τὴν ἀυσιρότητα, καὶ ὄχι τὸν θυμόν· ἄς βλέπων ὅτι κινῆμεθα εἰς τὸ νὰ τὰ τιμωρήμην ὄχι διὰ θυμόν καὶ ὀρμὴν, ἀλλὰ διὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ τὸ δίκαιον.

Ἐπειδὴ ὁμως εἶναι πολλὰ ὀλίγοι ἐκεῖνοι, ὅπερ διμοίρησαν μίας ἀγωγῆς καθὼς ἔπρεπε, πρέπει νὰ ἰδῶμεν τινὲς βόθῳ ἡμπορῶν νὰ τὴν ἀναπληρώσων μὲ τὴν ἰδίων των σπουδῶν, καὶ νὰ παιδαγωγήσων, ἕπως εἰπεῖν, ἑαυτῆς. "Ὅποιος αἰδανῆται, ὅτι εἶναι ἐπιρρεπὴς εἰς θυμόν (καὶ εἶναι ὅλοι κακῆ τύχῃ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον), πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ μὲ σθερότητα καὶ παύτως ἀρχῆς, νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν θυμόν ὅλας τὰς δυνάμεις. Θέλει δοκιμάσαι βέβαια πολλὴν κόπον νὰ τὸν νικήσῃ, μάλιστα ἀν τύχῃ νὰ εἶναι καὶ διὰ πολλὸν καιρὸν σιωπησμενός εἰς αὐτὸν· καὶ ὀλίγον κέρδος ἴσως θέλει λάβῃ κατ' ἀρχάς διὰ τῆτο· ἢ σθερότης ὁμως θέλει θραμβάσαι τέλος πάντων· καὶ μᾶς βεβαιόνων ὅτι τῆτα τὰ ὀδυνητάματα ἀνθρώπων ὀρμητικωτάτων, οἳ τινες εἰς τῆς ὀπιμότης καὶ καρτερίας εἰς τὸ νὰ χαλινώσων ἑαυτῆς, ἐφθασαν τέλος πάντων νὰ γίνων οἱ πλέον ἡσυχοὶ καὶ ἡμεροὶ ἀνθρώποι τῆ κόσμῳ.

Διὰ νὰ διδοκμήσωμεν εὐκολώτερα εἰς τῆτο, πρῶτον πρόβλημα ἄς εἶναι τὸ νὰ ἀναβάλλωμεν καθεπραξίαν καὶ καθῆ λόγον, ὅποταν καταλαμβαίνωμεν, ἔτι εἰμεθα θυμωμενοί. Εἰς τὸν Σωκράτη, λέγει ὁ Σκίππας (αὐτόφι Βιβλ. Γ'. Κεφ. 13.) σημεῖον θυμῆ ἦτον νὰ χαμηλόρη τὴν φαίην καὶ νὰ σιωπᾷ. Ὁ ἴδιος ἐσυμβέλετο τῆς μαθητῆς τῆ, ὅταν εἶναι θυμωμενοί, νὰ μὴν λέγων μήτε νὰ κάμνεν τίποτες πρὸ τῆ νὰ ἀπομιμημονεύσων ὅλον τὸ ἀλφάβητον, εἰς νὰ τῆς δώσῃ μὲ τῆτο νὰ καταλάβῃν πόσον ἀναγκαῖον εἶναι εἰς τοιαύτας στιγμᾶς νὰ δίδων χώραν εἰς τὴν

σκέψιν, ἀπὸ τῆς νῆς ἔλθον εἰς ἔργον (1). Καὶ τῶν-
 τι εἰς ἐκεῖνον τὸν πρῶτον βρασμόν, ὅταν τὸ λογικόν
 εἶται πεθολωμένον καὶ σκοτισμένον, ποῖας λόγους, ἢ
 ποῖας πράξεις ὀρθὰς καὶ ἐλλογὰς νὰ ἐλπίσωμεν, καὶ
 πῶς ἡμποροῦμεν νὰ φυλαχθῶμεν ἀπὸ τὰς ἀδελόγους
 ὀρμᾶς; Ποῖος ἡμπορεῖ νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι θείλει περι-
 πατήσει ὀρθῶς χωρὶς νὰ προσκρῆσῃ, ἢ νὰ πῆσῃ ὅ-
 ταν βῆχῃ εἰς τὸ σκοπὸς, ἢ μὲ τὰ ὀμμάτια κλεισμέ-
 να; Ὁ Πλάτων παροξυνθεὶς ἀπὸ τὸν δαίμονα, εἰς
 τὴν πρῶτην ἐφοδὸν ἐσήκωσε τὴν χεῖρα δεξὰ νὰ τὸν
 κτυπήσῃ· ἐπαυελθὼν ὁμῶς εἰς ἑαυτὸν, ἐσάθη πολ-
 λῶ ὤραν εἰς αὐτὸ τὸ χῆμα· καὶ ἐρωπιθεὶς ἀδράτι-
 νος φίλῃ, ὅπῃ ἦλθεν εἰς αὐτὸν ἐκεῖνῳ τῷ ὤραν,
 τί ἔκαμνε· κολάζω, εἶπε, τὸν θυμὸν μου, ἀχρησμέ-
 νος δι' ὅτι κατήλυσεν εἰς τὸσῶν ἀδελφορῶν. Ἄλλοτε
 πάλιν αἰδωνόμενος, ὅτι ἐθυμώθη κατ' αὐτῆς τῆς ἰδίας
 δεξῆς εὖα μὲγάλον σφάλμα, ὅπῃ ἔκαμνε, ἐγύρισεν
 ἀπὸς τὸν Σπύσιππον, ὅπῃ ἦτον παρῶν, καὶ πῶς εἶ-
 πε· τύψαι τὸν ἐσὺ, ἐπειδὴ ἐγὼ εἶμαι θυμωμένος.
 Ὁμοίως καὶ ὁ Χάριλλος ἐρεθισθεὶς ἀπὸ τὸν δαίμονα,
 ἠθέλα σὲ δειρῆ, τῆς εἶπεν, ἀνίσως δὲν ἐθύμονα (2).
 καὶ ὁ Ἀρχύτας βλέπωντας εἰς τὴν οἰκίαν τε εὖα
 πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν πῶς ἤρισε πλείως, ἀνεχώρη-
 σεν ἐκεῖθεν λέγωντας· εὐχαρισᾶτε τῷ τύχῳ σας,
 ὅπῃ αἰδανόμαί ὅτι μὲ ἐκυρίδυσεν ὁ θυμὸς.

Ἄλλ' ὅλοι οἱ μόχθοι, ὅπῃ καταβάλλομεν εἰς τὸ
 νὰ χαλινώσωμεν τὸν θυμὸν, θέλουν μείνη πολλᾶκις
 ἄκαρποι, ἢ θέλουν γῆν ἀδρακαίρα, ἀνίσως δὲν φρον-
 τί-

(1) Αὐτῷ τῷ ὑποθήκῳ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι τῷ ἔδωκεν Ἀ-
 θηνάϊκος ὁ Φιλόσοφος εἰς τὸν Λύγαντον. (P. Man. Απορητ.
 Βιβλ. δ'.)

(2) Νῆ τῷ Σιω κατέκτανεν πῶς εἰ μὲν ὀργιζόμενος. (Πλουτ.
 Ἀποφθ.)

τίσῳμῳ καὶ γὰρ τὸν προλάβωμῳ σηκίῳντας τὰς αἰ-
τίας, ὅπῃ τὸν κινῶν.

Αἱ ἀγωνακτίσεις μας ὑποτείνονται, καθὼς εἴρηται
(Τμήμ. Α'. Κεφ. Δ'. Ἀρθρ. Δ'. §. Β'.) πότε μὲν
ἐναντίον εἰς πράγματα ἀψυχα ἢ ἀλογα· πότε δὲ
ἐναντίον εἰς ἐκεῖνο, ὅπῃ νομίζεται τύχη ἢ εἰμαρ-
μεσίη, καὶ πότε ἐναντίον εἰς ἡμᾶς αὐτὰς, ἢ εἰς ἄλλης.

Εἰς ὅλας ὁμῶς αὐτὰς τὰς περὶ τὰς αἰτίας, ἀν καλῶς
ἐπισήσωμῳ, θέλωμῳ εὖρη, ὅτι ἡ πρώτη καὶ κυριωτέ-
ρα (ἀγκαλὰ κρυφία) πηγὴ τῆς ἡμετέρας ἀγωνα-
κτίσεως εἶναι πάντοτε ἡ ἀλαζονεία. Παροξυνόμεθα,
ἀν εἴας δυσμὸς δὲν λύεται ὀγλίγωρα, ἀν εἴα κλει-
δὶ δὲν ἀνοίγη τῶν θυρῶν ὀγλίγωρα, ἀν εἴα ὄργα-
νον, εἴα σῶμα, μία μηχανὴ δὲν ἐκπληρῆ καλά
τὸ καθήκον τῆς ἀγωνακτίσεως ἀν εἴας ἵππος σκοτα-
βη, ἢ ἐξίππάζεται, ἢ ἴσεται (ζαματᾶ), ἀν εἴ-
νας σκύλος κραχθεῖς, δὲν ὑπακῆσθαι δίδυς, ἀν εἴα
κυνήγι (ἀχρίμι) δὲν πίπτῃ, ἢ φεύγῃ ἀπὸ τῆς
βρόχης, καὶ τὰς παγίδας μας· ἐπειδὴ ἡ ἀλαζονεία μας
ἡθελε γὰρ ὑποτάσσεται ὅλη ἡ φύσις, καὶ γὰρ ὑπακῆ
ἐπινομία εἰς τὰς θελήσεις μας. Εἰς τὰς ἐναντίας
περὶ τὰς αἰτίας ὀργίζόμεθα καὶ τῆς τύχης· ἐπειδὴ ἡ ἀ-
λαζονεία μας ἡθελε γὰρ μᾶς σέβηται καὶ αὐτὴ, καὶ γὰρ
καταβάλλῃ καθε σῶμα καὶ προθυμίαν γὰρ μᾶς βοη-
θῇ. Εἰς τὰ κακὰ, ὅπῃ μᾶς προέρχονται ἀπὸ τῆς
δρομῆς μας, ἢ ἀπὸ σφάλμα μας, καὶ ὅπῃ δὲν ἡμ-
πορεῖμῳ γὰρ ἐκτελέσωμῳ ὡς ἐπιθυμοῦμῳ τῶτο ἢ ἐκει-
νο τὸ πρᾶγμα, ἀγωνακτίμῳ καθ' ἡμῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ
ἡ ἀλαζονεία μας δὲν ὑποφέρει γὰρ ὁμολογήσῃ εἰς ἐαι-
πὴν τῶν ἀφροσύλης τῆς, ἢ τῶν ἀεπιστηδεϊότητα, ἢ πὴν
ἀδυναμίαν τῆς. Εἰς τὰς ὑβρεῖς, ἢ ἀδικίας ὅπῃ λαμ-
βαίνομῳ, ἢ ὑποδέτομῳ ὅτι λαμβάνομῳ ἀπὸ ἄλλης,
ὀργίζόμεθα κατ' ἐκείνων· ἐπειδὴ ἡ ἀλαζονεία μας ἀ-
γωνακτεῖ δὲ ὅτι ἐτόλμησεν ἄλλος γὰρ μᾶς ἰβείσῃ.
Ἀρθείσης τῆς ἀλαζονείας, θέλων ἀρθῇ ἀπὸ πὴν ἀν-
θρώπινον καρδίαν καὶ αἱ περὶ ἐπιπότεραι ἀγωνακτίσεις· καὶ

δεν θέλει μείνη άλλο, εἰμὴ ἢ αἰθισίς ἢ κακῶν ἀφ' οἷασι δῆποτε αἰτίας προερχομένων· ἢ ὅποια αἰθισίς θέλει εἶναι μία λύπη, ἢ δυσαρθρία, καὶ ὄχι πλεον ἀγαθήσεις.

Λοιπὸν πόσον ἀλογος καὶ πρῶτος εἶναι ἢ ἀλογοτεία μας εἰς τὰς ἄλλας πρῶτας πρῶτασεις, καὶ πόσον ἀλογώτερος ὁ θυμὸς, ὅπῃ ἐντυθεῖται προκύπτει, τὸ βλέπει καθ' ἑαυτὸς ἀρκετώτατα.

Ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀνοησία μεγάλη γὰ ἀπαιτώμην γὰ δὲν δύνανται καὶ γὰ ὑποκύνειν εἰς τὰ νόματα μας πράγματα ἀναίδητα καὶ ἀλογα, ὡς γὰ εἶχον ἐκεῖνοι τὸν λόγον καὶ ἐκείνῳ τῷ αἰθισί, ὅπῃ ὑπερῆνται;

Ἀλλὰ καὶ καὶ πῶς τύχης ἔξ' ἂν τί γὰ ἀγαπητοῦμην; δὲν εἶναι ἀκρα ἠλιθιότης γὰ παροξυνόμεθα ἐναντίον εἰς ἑαυτὸν πρῶτα, ὅπῃ δὲν ὑφίσταται εἰς τῷ φύσιν; Ἡ τύχη δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ μία ἀπλὴ ἀναφορὰ καὶ συνδρομὴ τυχαίων μὲν ὡς πρὸς ἡμᾶς πρῶτα, ἄλλο τὰ ὅποια δὲν ἔμπορῶμην γὰ προφυλαχθῶμην μήτε γὰ τὰ ἐμποδίσωμην, ἀναγκαίων δὲ ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν νόμῃς τῆς φύσεως, ἄλλο τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀνοησία γὰ (ἀξιώμην) ἀπαιτώμην ἔξ' ἂν γὰ ἀλλάξῃ ἢ φύσις τῆς νόμῃς τῆς ἔξ' ἂν χατῆραι μας, ἢ γὰ θυμόνῳμην ὡς ἀν' ἂν γὰ μᾶς ἐκαμῆν ἀδικίαν ἀκολυθῶντας τῆς;

Ἄλογον ἔδεν ἦτον εἶναι καὶ τὸ γὰ θυμόνῳμην καθ' ἡμῶν αὐτῶ. Ἐποκείμην τὸ θυμὸς μας δὲν ἔμπορῶν γὰ εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ἐκεῖνος ὅπῃ μὲν θελήσιν καὶ συνείδησιν μὸς κάμνει κακόν. Ἀλλ' ἔμπορῶν ἑαυτὸς γὰ κάμῃ ποτὲ θεληματικῶς κακόν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς; Ὅλα, ὅσα πρῶτα, δὲν εἶναι μάλιστα ἀποτελεσμα τῆς ἀγάπης, ὅπῃ ἔχουμην εἰς ἑαυτὸς;

Εἰς αὐτὰς ὅμως τὰς πρῶτασεις ἡμεῖς κάμνομην μίαν καιρότερον ἀφαιρίσιν· διαίρημην ἑαυτῆς εἰς δύο πρόσωπα, ἑαυτὸν ὅπῃ ἀδικεῖ, καὶ ἄλλο, ὅπῃ ἀδικεῖται· καὶ ἔτσι θυμόνῳμην καθ' ἡμῶν αὐτῶ, ὡς ἀν' ἂν γὰ ἐθυμόνῳμην ἐναντίον εἰς ἄλλους. Συχνάκις ἑαυτὸν μόνον μέ-

ρος μας είναι το υποκείμενον τῆς ὀργῆς μας· τὸ χέ-
 ει, φέρει πειν, ἢ τὸ ποδαρει, ὅπῃ δὲν ὑπακῆει ἐπι-
 μως εἰς τὰς θελήσεις μας· ἢ μνήμη, ὅπῃ δὲν μᾶς
 υποβάλλει ἀμέσως τὰς ζητητέας ἰδέας· ὁ νῦς, ὅπῃ
 δὲν ἐσκέφθη καλῶς τὸ δεῖνα πράγμα, ὅπῃ δὲν
 προσέδοι τὸ δεῖνα ἄλλο, ὅπῃ δὲν καταλαμβάνει τὸ
 δεῖνα, ὅπῃ δὲν προσηλώνεται καθὼς πρέπει εἰς τὸ
 δεῖνα, ὑποπλανώμενος ὑπὸ τῆς φερασμοῦ· ἢ ὅ-
 λα αὐτὰ τὰ μέρη μας τότε τὰ θεωρῶμεν ὡς κεχωρι-
 σμένα ἀφ' ἡμῶν, ἠδυνόμενα νὰ μᾶς κάμνῃ ὕβρις καὶ
 ἀδικίαν· ἢ ἔξ νὰ τιμωρήσωμεν αὐτὰς τὰς καινοβό-
 πους ἀφαιρέσεις μας, τιμωρῶμεν ἐν πᾶσι τὸν ἑαυ-
 τὸν μας.

Εἰς τὰς ἑξὶς προσημῶνας περιπτώσεις ἢ ἀλογίᾳ
 τὰ ὀργίζεσθαι εἶναι ἀποδεδειγμένον. Μένει ἢ τεταρτη πέ-
 ρεῖσας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ θυμός μας φαίνεται ὅτι
 ἔχει κάποιαν περαιοτέραν συγγνώμην, καὶ τὸτο εἶναι
 ὁπόταν μᾶς γίνεται παρ' ἄλλων κάμμία ὕβρις, ἢ ἀ-
 δικία· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸτο πρὸ τῆ νὰ ἔχωμεν δίκαιον
 νὰ θυμώσωμεν, εἶναι ἀνάγκη νὰ θεωρῶμεν ποικίλα
 πράγματα.

Πρῶτον πρέπει γὰρ ἰδῶμεν, αὐτὴ ὕβρις εἶναι βε-
 βαία, ἢ ἀμφίβηλος, εἰς τὸ ἔπιον τὸτο ποικίλα ὀλι-
 γον συνηθίζον νὰ προσέχον οἱ ὀργίλοι, ὅπῃ ἀδα-
 φέρονται ἀμέσως ὑπὸ τὰ ρεύματα τῆς ὀργῆς. Εἰ ρ-
 χεται εὐας καὶ μοὶ ψιδυεῖς, ὁ δεῖνα εἶπεν, ἢ ἔκα-
 με τὸ καὶ τὸ καὶ σε. Λοιπὸν πρέπει ἐγὼ νὰ δώσω
 πίσιν διδύς εἰς τὰς λόγους τῆ; Πόσοι ἔξ κακίαν, ἢ
 παιδίᾳ χάριν δὲν ἐφύλασσαν μὴ προθυμίας ψυδῆ
 πράγματα, ἢ δὲν ἠδυνῶνται νὰ μεταβάλλῃν τὰ ἀλη-
 θῆ; Πόσας ἀλλοιώσεις δὲν ὑπέρχονται καὶ αἱ ἀλή-
 θειαι αὐταὶ ἀπερνῶντας ὑπὸ εὐα σόμα εἰς ἄλλο;
 πόσοι δὲν φεραβλέπῃν, ἢ δὲν φερακῆν εὐα πράγμα
 αὐτ' ἄλλα, ἢ δὲν νομίζῃν πράγματα καὶ τὰς πλέον ἀ-
 θεμελιώτες εἰκασίας των; Πόσους δὲν συμβαίνει εἰς
 τὰς διηγήσεις νὰ ψυδῶνται οἱ διηγῆμενοι, ἢ νὰ πα-

ραμορφάζον τὰς υἰωδιστρας περιτάσεις, αἱ ὁποῖαι μεταβάλλουν ὀλίω τῷ φύσιν τῆ ἀράματος; Καὶ ἐπαύω εἰς τοιαῦτα ἀβέβαια τεκμήρια πρέπει νὰ παραδέχωμαι ἐγὼ ὡς ἀληθῆ ἐκεῖνα, ὅπως μοι ἀναφέρη τις, καὶ νὰ τὰ νομίζω ὡς βέβαια, ὡς αὐτὰ νὰ εἶμην αὐτὸς μάρτυς αὐτοπτης, καὶ νὰ θυμόνω δι' αὐτὰ χειρότερα; Λέγω χειρότερα, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὰς παροργίζον περιωστέρων τὰ φράγματα, ὅπως μὰς διηγούνται ἄλλοι, ὡς ἐκεῖνα, ὅπως βλέπομεν ἢ ἀκούομεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι παρόντες· καὶ τὸ τοιοῦτον ὅτι εἶπω ἀπὸ τὰς μεγάλων ἀλλοιωσῆς, ὅπως κάμνουν εἰς αὐτὰ οἱ συκοφανταί, προθέτει μυρίας ἄλλων καὶ ἡ ἐδικὴ μὰς φαντασίαν ἐρεθίζουμένη. Ὑποθέτομεν εἰς τὸν ὑβρίζοντα μυρίας κακῆς σκοπῆς, οἱ ὁποῖοι μὴτε ἀπέρασαν ἴσως ἀπὸ τὸν νῦν τῶν μυρίας περιτάσεις ἐπιτηνύσας (τὸ κακὸν) τῶ τὸπος, τῶ χρόνῳ, τῶ ἔθνε, τῆς προσβολῆς τῆς γήμορφῆς εἰς τῆς παρόντας, περιτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἴσως δὲν ἔχον καμμίαν ὑπόστασιν· ἀποδέτομεν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἠμποροῦν νὰ αὐξήσων τὴν ὑβρίαν· ἀφαιροῦμεν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἠμποροῦν νὰ τῷ σμικρῶν. Ἀπὸ πόσης θυμῆς ὡς τόσοι ἠθέλαμεν εἶδαι ἀπηλλαγμένοι, ἀίσως μὰς ἐδιηγῆνταν τὸ φράγμα καὶ τῷ ἀλήθειαν; καὶ ἀπὸ πόσον περιωστέρων ἀκόμη αὐτὸ δὲν παρεβάλλωμεν μὲ τὸσῶν δὲν ἐπὶ εἰς τῆς ψιθύρων καὶ συκοφαντίας;

Καὶ ἐπ' ἀληθείας εἰς ποίαν ὑπόληψιν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐκεῖνο τὸ φύλον τῶ ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον ἠδωῖται μόνον νὰ σπείρη ζίζανια, θυμῆς, ἐχθρας, καὶ νὰ εἰσάγη τὸ πῦρ τῆς διχονοίας καὶ εἰς αὐτῆς πολλακῆς τῆς πλεονοικεῖας καὶ συγγενείας; Αὐτοὶ ἐπρεπε νὰ εἰσέζωον ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινον γένος ὡς φθορεῖς καὶ λυμειῶτες, καὶ νὰ θεωροῦνται παρ' ἡμῶν ὡς ἀσποῖδοι ἐχθροὶ μὰς· ἐπειδὴ ἡ ὑβρίαν, ἐν ὅσῳ ἀγνοεῖται, δὲν εἶναι βέβαια κακὸν ἢ λόγῳ μὰς, καὶ τὸ κακὸν μὰς ἐρχεται ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅπως λαμβανεῖ
τῷ

τὴν αὐθαδέειαν νὰ μᾶς τὸ φανερώσῃ. Μ' ὅλον τὸ πο-
 αὐτὸς τὴν ἐχθρὰν τὴν νομίζομεν ἐπίστε ἀκρὰς φίλης,
 καὶ τὴν γνωρίζομεν μεγαλωπιάτῳ χάριν δι' ὅτι μᾶς
 σπικόνει τὴν ψυχίαν μας, καὶ τὴν δίδομεν καὶ ἀδράς
 μισθοδοσίας, ἵνα νὰ φροντίζεν νὰ μᾶς ταράτταν, καὶ
 ἔσπον περισσοτέρας ἀφορμὰς πίκρας καὶ θυμοῦ μᾶς πα-
 ρέχεν, ὅσον θαφιλέστερα τὴν ἀπαμείβομεν. Λαμ-
 βαίνομεν μίαν ἀδελφίαν ἡδονῶν νὰ θυμώγομεν, μάλι-
 στα κατ' ἐκείνων, ὅπῃ μισῶμεν περισσοτέρον· καὶ ἐπι-
 ζητῶμεν μὴ ἀποδῆς ὅλα τὰ αἴτια ἵνα νὰ ἀδωώσω-
 μεν παρ' ἐαυτοῖς τὸν θυμόν μας.

Ἀλλὰ χωρὶς τὴν ποιῶν, ὅπῃ πληρόνομεν συνε-
 χῶς μὲ τὴν ἀδελφικὴν ἀπισυχίαν, ἔπει μᾶς προξέ-
 νει ὁ θυμός, συμβαίνει πολλάκις νὰ πληρώνομεν καὶ
 μίαν ἄλλω ἀκόμη χειροτέραν μὲ τὴν ἀλόγως ἀδρα-
 φορὰς, εἰς τὰς ὁποίας μᾶς φέρει ἡ δὺκολοπισία μας.
 Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἔχασεν ἐκ ἁββυλωνίης τῆς Φαίδρας τὸν
 ἰόντα Ἰππόλυτον, τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὅσον φιλοσόφ-
 ος, καὶ ὁ ὁποῖος ἦτον ὅσον ἀξιαγάπητος; Ὅσον
 φρονιμώτερα ἔκαμεν ὁ Καῖσαρ, ὁ ὁποῖος δὲν εἰσέκα-
 νται μεταξύ εἰς τὰ λάφυρα τῶν Πομπηίων εἶνα μίαν
 πλίκον ἐπιστολὴν τῆς ἐχθρῶν τε, δὲν ἠθέλησε μὴτε
 νὰ τὰς ἰδῆ, ἀλλὰ τὰς ἐρρίψεν ἀμέσως εἰς τὴν φω-
 τίαν. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἠθέλησε νὰ δώσῃ πίσιν
 μὴτε εἰς τὴν μητέρα τε, ὅπότεν τὸν εἰδοποίησε ἵνα
 χαμμάτων νὰ φυλαχθῆ ἀπὸ τὸ ποτὸν, ὅπῃ ἠθέλη-
 σεν ἀποσφῆρη Φίλιππος ὁ ἰαβός, ὡς φαρμακόμε-
 νον· ἀλλὰ δείχνωντας τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ἰαβόν,
 καὶ βλέπωντας ὅτι ἐκεῖνος ἠρεῖτε τὸ πρᾶγμα χωρὶς
 νὰ ἀλλάξῃ ὄψιν, ἐπὶ τὸ ποτὸν μὲ γαλλῶν, πι-
 στεύωντας, λέγει ὁ Σενέκας, περισσοτέρον εἰς τὴν τι-
 μιότητα τῆς φίλης, ἢ εἰς τὴν ἁββυλωνίαν τῆς μητρὸς·
 ἀγκαλὰ εἰς τὸ ἐδειχθῆ ἴσως περισσοτέραν ἀφοβίαν,
 ἢ φρόνησιν· ἐπειδὴ μὲ τὸ νὰ ἦτον κίνδυνος ζωῆς,
 ἠμπορεῖτε χωρὶς νὰ ἐγγίξῃ τὴν τιμὴν τῆς φίλης, νὰ
 πληροφορηθῆ πρὸς ἀσφάλειάν τε, ἵνα τίς πείρας.

Β'. Ἄλλα καὶ αὐτὸ πρᾶγμα εἶναι βέβαιον, πρέπει νὰ ἰδῶμεν, αὐ εἶναι ἄξιον ἀγανακτήσεως. Ἐῖτας λόγος, μία ἀσοχασία, μία ἀπροσεξία, εἶτας ὠδισμὸς (ἀπρόξιμῶν) μᾶς κάμνει πολλὰκις νὰ πίπτωμεν εἰς ἄκραν μανίαν· εἶτας ποτήριον, λέγει ὁ ἡδὴ ρηθεὶς Φιλόσοφος, ὅπῃ πίπτει ἄπο τὸ χέρι εὐδὸς παιδίον, ἢ εὐδὸς δούλος, εἶτας ξυβλίον (πιάτον) ὀλίγον ἄπασρον, τὸ βραπίζει κακῶς βαλμύριον, ἢ κλίην ὄχι καλῶς παρεσκευασμένη, μία κηλίδα (λεχὲς) ἐπάνω εἰς τὸ βραπίζομαυδούλον, ἢ ἐπάνω εἰς τὸ εὐδύμα, καὶ ἄλλα παρόμοια μικρὰ καὶ ψυχρὰ πράγματα εἶναι ἱκανὰ νὰ κάμνῃ αὐτῶν κάτω τὴν οἰκίαν. Λοιπὸν δεῦν εἶναι μία ἀδιωαμία νοῦς νὰ θυμόνωμεν διὰ τὰ αὐτὰ χαμηρπῆ πράγματα;

Γ'. Ἄλλα καὶ ὅταν μᾶς γῆρη μία ὕβρις ἀληθῆς καὶ μεγάλη πῶς τις, πρέπει νὰ κοιτάζωμεν, αὐ εἶναι ὅπιπιδες. Ἄγτις ἄπο ἀπροσδόκητον πάσμοδον με κτυπήσῃ, ἢ με ὠθήσῃ εἰς τὸ σκότος χωρὶς νὰ με ἰδῇ, ἢ εἰς ὄχλον τινὰ ὠθεύμενος ἄπο τὸ πλῆθος με θλίψῃ τὸν πόδα, καὶ τέτα βίβρια δεῦν ἡμπορῶ μῆτε λόγον ἔχω νὰ θυμῶσω. Ποσάκις λοιπὸν δεῦν συμβαίνει καὶ εἰς τὰς πλέον φρονίμους ἀνθρώπους νὰ κάμνῃ, χωρὶς νὰ θέλῃν, παρόμοια λάθη καὶ ἀπροσεξίας; καὶ πόσοι συχνότερα δεῦν ἀκοληθεῖ τὰ εἰς τὰ παιδιά, εἰς τὰς νέους, εἰς τὰς ἀρχαίους ἀνθρώπους, εἰς ὑποκείμενα εὐὶ λόγῳ ἄπειρα ἢ ἀσυμπίθισα εἰς τὸ νὰ κάμνῃν σκέψιν; καὶ λοιπὸν τὰς ὕβρεις καὶ δυσαρρεκείας, ὅπῃ μᾶς ἀκολουθεῖν με παρόμοιον ἔσπονον, πρέπει νὰ τὰς νομίζωμεν ὡς ἀτιμίας ἀληθεῖς, καὶ νὰ θυμόνωμεν δι' αὐτὰς, ὡς αὐτὰ νὰ εἶναι ἔκ προαιρέσεως καὶ ὅπιπιδες;

Δ'. Ἄλλα καὶ τὸ κακὸν, ὅπῃ μᾶς εἶναι ὅπιπιδες, δεῦν μᾶς δίδει πάντοτε δίκαιον νὰ θυμόνωμεν· ἐπειδὴ πρέπει νὰ κοιτάζωμεν καὶ ἄπο ποίαν αἰτίαν προέρχεται. Εἶναι κακὸν διὰ λόγῳ με νὰ ζητῇ ἄλλος τὸ ἴδιον ὅπιχέρημα, ἢ τὸ αὐτὸ ἄποκτιμα, ὅπῃ ὅπιθυμῶ

μὴ ἐγὼ, ἀλλὰ τί δίκαιον ἔχω νὰ ἀδικηθῶ
 ὑπὸ τῆς; Εἰς μίαν δικολογίαν (κρισολογίαν), ἢ
 εἰς μίαν λογομαχίαν εἶναι κακὸν ἢ λόγισμα, ἀν
 ὁ ἐναντίος μὲ παρῆλθῃ νὰ δείξῃ τὰ δικαιολογήματα τῆ
 ἰσχυρότερα ἢ τὰ ἐδικά μὲ· ἀλλὰ πῶς κινπορῶ ἐγὼ
 νὰ ἀδικηθῶ ὑπὸ αὐτὸν, ἢ ἀπ' ἐκεῖνον, ὅτε ὑπε-
 ρασπίζονται τὰ δικάία τῆ, ὅταν ἐκεῖνος τὸ κάμνῃ τὸ
 μὴ τιμητὸν ἔσπον; ὅσον εἶναι συγχωρητὸν εἰς τὴν
 καθ' ἑαυτὴν μεταχειρισθῆ τὸ δικαίωμα τῆ; Μ' ὅσον τῆ-
 το ἢ ὑπὲρ τῆ αὐτῆς πραγμάτων ἀμύλλα κάμνῃ πολ-
 λάκις νὰ ἠγωνίζονται αἱ πλέον θηρώδεις διχόνοιαι, καὶ
 ὑπὸ τῆς ἀπλῶς πολιτικῆς λογομαχίας ἀναφύονται
 ἐπίστε εὐχθραὶ ἀδελφάκτοι. Ἡ μόνη διαφωγία τῆς
 γνώμης εἰς τῆς συμβυλάς, ἢ εἰς τῆς φιλολογικῆς συ-
 ζητήσεις, ἢ εἰς τῆς οικιακῆς ἀμφισβητήσεις ὀδοὶ καὶ
 αὐτῆ πολλὰκις ἀρχῶν εἰς μεγάλας καὶ δεινὰς ἀσφα-
 νίας τῆς ψυχῆς· τὸ ὅποιον εἶναι ὑποτέλεσμα τῆς φι-
 λαυτίας τῆ καθ' ἑαυτὴν· ἐπειδὴ καθ' ἑαυτὴν θέλει ἔξ
 ἀδελφῶν ὅλοι τῆν γνάμῃ τῆ, γὰ ὅπικροτήσων ὅ-
 λοι ἐκεῖνο, ὅτε αὐτὸς ὑποδέχεται. Ὄποταν λιπὸν
 μᾶς ἐναντιόγεται τινὰς ἢ ἢ γὰ ὑπερασπισθῆ πὶ δι-
 καία τῆ, ἢ ἢ νὰ ἀκολουθήσῃ τῆν δόξαν, ὅτε
 τῆ φαίνεται πιθανώτερα, καθὼς αὐτὸς ὅσον ἔχει λό-
 γον νὰ ἀδικηθῆται ἢ ἢ μᾶς, ἢ τῆ καὶ ἐμεῖς ὅσον ἔ-
 χομεν κάμνε δίκαιον νὰ θυμώγμεν ἐναντίον τῆ.

Ε'. Ἡ μόνη ἀδελφάσις, ἐν ἢ φαίνεται, ὅτι ἢ ἢ ἢ ἢ
 ἢ ἢ νὰ ἔχωμεν δικαιολόγημα νὰ ἀδικηθῶμεν,
 εἶναι ὅποταν ἄλλος τις παρῆλθῃ ἀδίκως καὶ ἐκ προμη-
 λέπης νὰ μᾶς κάμῃ κακὸν, ἢ ἀτιμίαν. Ἀλλὰ καὶ εἰς
 τῆ ὅσον ἔχουμε πάντοτε ὅπισθης δίκαιον νὰ ἀδικηθῶ-
 μέθε· ἐπειδὴ φέρει νὰ ἐξετάσωμεν, ἀν ἐκεῖνος
 κινῆται εἰς τὸ νὰ μᾶς κάμῃ ἀτιμίαν οἰκοθῆν, τῆ ἔ-
 σι χωρὶς νὰ λάβῃ παρ' ἡμῶν αἰτίαν, ἢ ἔχων πα-
 ρ' ἡμῶν τὸ ἐνδόσιμον. Ὄποταν ἀναφύονται διχόνοιαι
 μεταξὺ δύο ἀνθρώπων, εἶναι πολλὰ σπῶσιον νὰ ἢ ἢ
 πορῆσῃ, ὅποιος ἀκῆ καὶ τὰ δύο μέρη, νὰ ἀδικηθῆ
 ποῖος

ποιος ἔδωκε πρῶτος ἀφορμὴν· καὶ οἱ δύο κατηγορεῖται ἀμοιβαδὸν, καὶ συμβαίνει πολλάκις νὰ ἔχῃν ἄδικον καὶ οἱ δύο ποῖος διὰ εἴνα λόγον, καὶ ποῖος διὰ ἄλλον. Λοιπὸν ὅταν ἐγὼ ἰξούρω ὅτι πρὸς κάλεσα τὸν ἐναντίον μου, ἢ καθ' οἰομένηποτε τρόπον τῷ ἔδωκα ἀφορμὴν νὰ κάμῃ ἐκεῖνο, ὅπως ἔκαμε, τί δίκαιον ἔχω νὰ θυμώσω διὰ αὐτό;

Μ' ὅλον τοῦτο ποσάκις δεῦν συμβαίνει νὰ διεγείρεται εἰς ἡμᾶς ὁ πλέον μεγαλήτερος θυμὸς ἐναντίον εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποῖους ἡμεῖς πρῶτοι ἐβλάψαμεν; Μᾶς πονεῖ δι' ὅτι ἐτόλμησαν ἐκεῖνοι νὰ ἀντεδίκηθῆν, ὡς αὐτὰ νὰ ἀνῆκεν εἰς ἡμᾶς μόνους τὸ δικάσιμα τοῦ βλάπτειν· κεντᾶται καὶ δάκνεται πικρότητα ἢ φιλαυτία μας, ὅθεν διπλασιάζομεν τὰς ὑβρεῖς διὰ νὰ φανώμεν καὶ ὑπέρτεροι· καὶ ἐκ τῆς ἀναφύεται μία σειρά θυμῶν, βλάψων, μίσεων, ἐχθροπαθειῶν ἀμοιβαίων, προαγομενίων ἐπ' ἀπειρον.

Πολλάκις ἢ ἀδικία μας προχωρεῖ ἐτι μάλλον περαιτέρω· καὶ καθὼς συμβαίνει νὰ ἀγαπῶμεν μερικὰς ἀγκαλὰ καὶ ἀνάξις, καὶ νὰ ἐκχέωμεν εἰς αὐτὰς ὄλλω τῷ δὲ μυσταῖά μας μόνον καὶ μόνον διὰ τὴ ἀρχίσαμεν μίαν φοράν νὰ τὰς ὑπερασιζώμεθα, καὶ διὰ τὴ τὰς δὲ ποιήσαμεν· ἔτις ἐξ ἐναντίας πρὸς ἄλλους τινὰς φυλάττομεν μίαν ἀποστροφὴν, εἴνα θυμὸν, εἴνα μῖσος ἀμείλικτον, ὅχι δι' ἄλλο, παρὰ διὰ τὴ τὰς ἐκάμαμεν κακὸν, ὡς αὐτὰ νὰ ἠμπορῆσε τάχα ἢ σαθερότης τῆ πρὸς αὐτὰς μίσους νὰ δικαιολογήσῃ τὸ κακὸν, ὅπως ἐκάμαμεν (1).

Ἄπο

(1) „Επιμύομεν, λέγει ὁ Σένεκας, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι ἀρχίσαμεν χωρὶς λόγον· καὶ τὸ ἀποπάτατον εἶναι, ὅπως ἢ ἀδικος ὄργη μᾶς κάμνῃ καὶ πλέον ἰχυρογνώμονας· ἐπειδὴ τὴν διαπρᾶμεν καὶ ἐπαυξήνομεν, ὡς αὐτὰ νὰ ἦσαν ἐλεγχος δικαίας ὄργης, τὸ βαρῆως ὀργίζεσθαι. Perseveramus, ne videamur capisse sine causa, κτ. (αὐτόδι Βιβλ. Γ'. Κεφ. ΚΘ'.) Καὶ ἄλλα καὶ· „Τὸ πρὸ
ἐχθ-

Ἄπο τὰ μέγρι τοῦ δε εἰρημνὰ γίνεττι πορόδιλον πόσον σπυνίως ἔχομεν δικαίαν κῆ εὔλογον αἰτίαν νὰ θυμόνωμεν. Διὰ τί τοῦτο συμβαίνει εἰς μόνω τῶ περιῖασιν, ὦ ἢ ἡ βλάψις μᾶς ποροέρχεται ὄχι ἀπὸ ποράγματα ἀναιδήττα κῆ ἄλογα, ὄχι ἀπὸ συμβεβηκὸς κῆ ἀπὸ τύχης, ὄχι ἀπὸ ἡμετέρων ἀφροσῶλω κῆ ἀνεπιτηδειότηττι, ἀλλὰ ἀπὸ ὑποκείμενα (πορόσωπα) γνώριμα κῆ διωρισμένα, κῆ ἡ βλάψις εἶναι βεβαία, μεγάλη, κῆ γενομένη ἐπίτηδες, κῆ με ποροαίρεσιν ἀποβλέπεσαν εἰς ζῆμιάν μας, κῆ χωεῖς νὰ ἔλαβε παρῆμιών τὸ ἐνδόσιμον· ποράγμα πολλά σπυνίον νὰ σπυνέλθων ἐπ' ἀκεῖβες ὄλαι αἰ περιῖασεις.

Ἄλλὰ κῆ εἰς αἰτῶ τῶ περιῖασιν πορέπει νὰ θυμόνη εἶνας φρόνιμος ἀνθρώπος; Οἱ Σπυνίκοι, οἱ ὄποιοι ἡδέλων τὸν Σοφόνττι; ἀπάραχον εἰς κῆθε περιῖασιν, ἀήττητον ἀπὸ κῆθε πάθος, ἡδέλων τὸν ἀποβάλη βέβαια ἀπὸ τῶ ὀμήγεῖνττις, αἰσίως εἰς αἰτῶ ταῦτῶ τῶ περιῖασιν ἡδέλε θυμώση. Ἄλλὰ κῆ χωεῖς νὰ ἀκολουθήσωμεν ταῦτην τῆν αἰσῆρῶ Σχολῆν, ἢ ὀρθῆ Φιλοσοφία μᾶς τὸ ἀποδείχνη ἀποχῶνττις, ὄτι κῆ εἰς αἰτῶ τῶ περιῖασιν ὁ θυμός πορέπει νὰ χαλινώνεται. Συγχαρεῖ μεν ἐκείνῶ τῶ πορώτῶ ποροσβολῶ, ἐκείνῶ τῶ πορώτῶ κῆνησιν, ἢ ὄποια πορολαμβάνει ἐνίση τὸν λογισμὸν, κῆ τῶ ὄποιαν ὁ λόγος δεν φθαίνει νὰ τῶ συστειλή, ἢ νὰ τῶ ἐμποδίσῃ· ἀλλ' ὄνθῶς ὄπῃ ὁ λογισμὸς ὑπεισέλθῃ, ὄνθῶς ὄπῃ ἡ ψυχή στοχαδῆ τῶ παραχῶττις, ἀπὸ ὄποιανδῆποτε αἰτίαν κῆ ἀν ποροέρχεται, τῶ ποροσῆττι νὰ μεταχειριδῆ ὄλας τῆς διωάμεις τῆς διὰ τὰ καθησυχῶση.

Καὶ

ἔχουσι κῆκισον οἱ ἐπὶ λαμφοότητι τύχης ἐναβρωιόμενοι, ὄτι ἔς ἔβλαψαν, ὄπῃς κῆ ἐμίσσησαν. Hoc habent pessimum, κτ. (αἰτῶδι Βιβλ. Α'. Κεφ. ΚΓ'.)

Καὶ πρὸς τί τέλος γὰ ἐξακολουθῆ τὸν θυμὸν τις, πῶς ἔστι τὴν ἀνησυχίαν τις, τὴν πίκραν τις, τὴν τιμωρίαν τις; εἶναι ἢ οὐ, θέλει εἰπῆ τις, γὰρ δῶσθαι εἰς τὸν θυμὸν εὖ αἰσθησάμενα, γὰρ ἀποδώσῃ εἰς ἄλλους ἐκεῖνο τὸ κακόν, ὅπως ἐκαίμασθε. Ἀλλ' ἢ ἐκδικησῆς, κοινὰ ὅπως εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀρχὴν ἀδικῶν καὶ ἀλογῶν, καθὼς ἐν οἰκείῳ τόπῳ θέλουσιν ἰδῆ, δεῖ προξενεῖν καὶ ἄλλο καλόν, εἰμὴ μίαν ἡδονὴν χαμερπῆ καὶ ἀπάνθρωπον. Πόσον ἔλαττει ὁ συνεπὲς καὶ φρόνιμος ἀνθρώπος, ὁ ὁποῖος ἐξέρπει δίδυς γὰρ ἔλαττει ὅπως τὸ ἰλαρώτερον, καὶ γὰρ ἀνακαλέσῃ τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς τε, ἀπὸ τὸν τεταραζομένην ἐκδικητικῶν, ὅς τις χαλεπῶς τὸν θυμὸν εἰς τὸ σῆθος τε, καὶ πικρῶς καταπαύσας ἔχει γὰρ εὖρη φόρον γὰρ βλάβη καὶ γὰρ ἐξουσιάζῃ!

Ὡς καὶ αὐτὴν τὴν ἀλαζονείαν, ἢ ὅποια εἰς ἄλλους εἶναι ἢ πρώτη πηγὴ τῆς θυμῶν, ὁ φρόνιμος ἐξέρπει γὰρ τὴν μεταχειρεθῆ ἐπωφελῶς σύμμαχον εἰς τὸ γὰρ χαλεπῶς τὸν θυμὸν ἀλαζονείαν ὅμως λέγω ἐκεῖνῃ τὴν δούλην, πῶς ἔστιν ἐκεῖνο τὸ ὕψος καὶ μεγαλείον τῆς ψυχῆς, τὸ ὁποῖον τὸν καταστάνει ὑπέρτερον πάντων τῶν ἄλλων. Ὁ θυμὸς, κοινὰ ὅπως εἶναι καθ' ἑαυτὴν φράγμα ἀχρημον καὶ ἀσυνεπές, εἶναι προσέτι καὶ δείγμα ἀποδύλον μικροψυχίας. Τὰ πλέον χαμερπῆ ζωῶν θυμὸν δίδυς ὅπως τὰ ἐγγίξῃ τινάς. Τὰ παιδεία, οἱ ἀρρώστοι, οἱ ἀνανδροί, οἱ χυδαῖοι, καὶ ἐν γὰρ οἱ μικρὰς δυναμίας καὶ ὀλίγης τιμῆς ἀνθρώποι εἶναι δὺκολώτεροι εἰς θυμὸν; ἐπειδὴ οἱ τοῖσπι μὲ τὸ γὰρ δούλην εἰς ἑαυτὸς ὀλίγα τὰ δυναμία γὰρ τὰς κάμναι ἀξίως αἰδῶς καὶ δόλαβείας, φοβῆται καθ' ἑαυτὸν μήπως καταφρονηθῆν· καὶ καθ' ἑαυτὸν μικρὸν σημεῖον τῆς ὅτι δεῖ τὰς ἔχῃ οἱ λοιποὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν ὅπως αὐτοὶ ἠθέλον, εἶναι μία πληγὴ ἀφόρητος εἰς τὴν φιλαυτίαν τῆς, ἢ ὅποια τὰς ρίπτει ἀμέσως εἰς ἀκρὰ μανίας. Οἱ μεγάλοι ὅμως ἀνθρώποι γινώσκοντες τὰς δυναμίας των, καὶ τὴν ὑπε-

ροχλώτων, ἢ πληροφορημένοι ὅτι ἡ τιμῆτων δού ελατ-
τῆται κατ' ἕδρα ἕξοπον ἀπὸ παρόμοια πράγματα,
ἢ μπορεῖν ὀκολώτερα νὰ ὑποκρινθῶν τὰς ὑβρεις, ἢ γὰ
τὰς ὑποφέρναι μὲ ἡσυχίαν ἢ καταφρόνισιν.

Ὁ Σωκράτης ἐρραπίδην ᾤδα τὴν ὁδὸν ὑπότινος
αὐτάκτε· ἢ αὐτὶ νὰ θυμώσῃ, ἐστρεφε τὸ πρᾶγμα εἰς
παίγνιον (χερατῶν), λέγωντας· κείμα ὅπῃ δού
ἢ μπορεῖ τινὰς νὰ ἰξέρῃ ἀπὸ προπότερα πότε ἀρτίου
γὰ ἀγαθὴν ἀπὸ τῆν οἰκίαν τε μὲ τῆν ᾤδα κεφα-
λαίαν. Τὸν Κάτωνα, ἐκεῖ ὅπῃ ἐδημιγορῶσε, τὸν ἔ-
πτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον ὁ Λεύτελος· ὁ Κάτων, χω-
εἰς νὰ παραχθῆι τελείως, ἐγὼ, εἶπεν ὦ Λεύτελε,
εἰς ὅλας ἐκείνας, ὅπῃ ἡδελῶν εἶπῃ ὅτι δού ἔχεις
πρόσωπον, θέλω διῆχουρίζομαι ὅτι ἔχεις τὸ σῶμα.
Ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς μίαν λαμπρῶν συστάθροισιν, εἰς
τῆν ὁποίαν ἐγίνετο λόγος ᾤδα τῆς σωτηρίας τῆς
Ἑλλάδος, ἐπειδὴ Εὐρυβιάδης ὁ τῆν Λακεδαιμονίων ἀρ-
χαν, ὅς τις εἶχε ἀφορετικῶν γνώμην ᾤδα τῆς ὑ-
ποθέσεως, ᾤδα ἢς ὁ λόγος, ἐσήκωσε τῆν ράβδον
τε δῆ νὰ πν κτυπήσῃ, κἀπέξον μῆν, εἶπε μὲ ἡ-
συχίαν ἢ σαθερότητα, ἀκῆσον δέ. Τὰ ᾤδαδείγμα-
τα τῶν θέλων εἶναι εἰς ἅπαντας τὰς αἰώνας ἀξιο-
μνημονιούτοια, ᾤδα ἐκείνων, οἳ τινες εἰς κάδε πα-
ραμικρῶν ὑβειν ὀπιδίδονται δούδῃς εἰς τὰς ἀδελφοφράς
μίας ἀκρας μωίας.

Μυεῖας λόγος ἢ μπορεῖ νὰ εὖρη ὁ φρόνιμος ἀνδρω-
πος, δῆ τῆν ὁποίων νὰ σμικρυνῆ εἰς τὰς ὀφθαλ-
μῆς τε τῆν βλάβην, ὅπῃ ἔλαβε, καὶ ἔτω νὰ δῆτε-
θῆ εἰς τὸ νὰ τῆν ὑποφέρῃ ὀκολώτερα. Εἰς ἄλλας
μῆν ἀβίσκεῖ ἀπόφασιν τῆς ὑβρεως τῆν ἡλικίαν, ἢ
τῆν ἀμάθειαν, ἢ τῆν ἔλλειψιν τῆς σκέφειας· εἰς
ἄλλας δέ τῆν βαρβαρότητα, ἢ τῆν κακὴν ἀγωγίαν,
ἢ τῆν φυσικῶν ἐρυφρότητα τε χαρακτῆρος ἢ τῆς κρᾶ-
σεως· καὶ εἰς ἄλλας τὸ ζῶηρον, ἢ τὸ παράφορον, ἢ
τὸ ἐμπαθές, ἢ τῆν ἀπάτην. Ὁ Σωκράτης παροξυ-
τόμμος ᾤδα τῶν ἐναντίων εἰς εἶαν, ὅπῃ τὸν ἐκα-
κολό-

κολόγει, εἶπε, δεῦρ' ἔμαθον ὁ κακόμοιρος νὰ λέγη καλά. (καλῶς γὰρ λέγειν ἐκ ἔμαθε.) Ἄλλοτε πάλιν ᾠδακινέμενος νὰ ἐγκαλέσῃ εἰς τὴν κείσιν ἔναν, ὅπῃ τὸν ἐλάκτισεν εἰς τὸν δημόσιον δρόμον, καὶ τί ἠθέλα κάμη, εἶπεν, αὐτὸν μὲ ἐλάκτιζε καὶ σῆας ὀϊος; Ἄλλω φορά, θαυμάζοντας οἱ φίλοι τε δι' ὅτι δεῦρ' ἐθύμωσε κατὰ τιος ἀγροίκου, τὸν ὁποῖον αὐτὸς μὲν ἐχαιρέτησεν, ἐκεῖνος δὲ δεῦρ' ἠθέλησε νὰ τὸν ἀντιχαιρεπίσῃ, εἶπεν· αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος ἦτον αἰχρόπερος ἅπῃ ἡμᾶς καὶ τὸ σῶμα, ἠθέλα μὲν θυμώσῃ δι' αὐτό; καὶ ἄρα τί λοιπὸν νὰ θυμόνωμεν δι' ὅτι εἶναι αἰχρόπερος καὶ τὴν ψυχὴν;

Ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος καὶ αὐτὰς τὰς ὑβρεῖς ἐξέρει πολλάκις νὰ τὰς ἀντιᾠδαίῃ εἰς ἠθικόν τε ὄφελος. Μᾶς χρειάζονται, ἔλεγε ὁ Διογένης, ἢ φίλοι πιστοὶ, ἢ ἐχθροὶ ἐλεύθεροί μοι· ἵνα ἐκεῖνοι μὲν ἀμαρτάνοντας εἰδοποιῶσιν, ἔτι δὲ ἐπιπλήττωσιν, ἀμφω δὲ νὰ μᾶς ὠφελῶσιν εἰς τὸ νὰ ἰαφείωμεν τὰ ἐλαττώματα, ὅπῃ ἔχομεν. Ὁ Κάτων μάλιστα ἐπρόδωκεν, ὅτι περὶ μᾶλλον εἴμεθα ὑπόχριοι καὶ τῷ εἰς τὰς ἐχθρῆς, ἢ εἰς τὰς φίλους· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι λέγουσιν πᾶν ἀλήθειαν, καὶ ἔτι πᾶν σιωπᾶν (Κικέρ. περὶ Φιλίας). Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Σωκράτης ἔλεγε ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἢ ἐπιφέρουσιν ψαῦδῃ, καὶ ἄς τὰ ὑπολαμβάνομεν ὡς λοχθέντα εἰς ἄλλους, ἢ κατηγορῶν ἐκεῖνα ὅπῃ τῶντι εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀξιοκατηγόρητα, καὶ ἄς ὠφελώμεθα διορθώνοντάς τε (1).

A P-

(1) Τὴν συμβαλλὴν αὐτῶν φαίνεται ὅτι τὴν μεταχειρίσθη ἰσχυρῶς Φίλιππος ὁ Μακεδὼν, ὅστις ἔλεγεν, ὅτι αἱ ὑβρεῖς τῆς Ἀθήνας τὸν ἐκκένον πάντοτε καλλίστην· ἐπειδὴ ἐσπένδαζε καὶ λόγοις καὶ ἔργῳ νὰ τὴν ἀποδείξῃ ψεύσας.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Μῖσος, Ἀντιπάθεια.

Αν εἰς τὸν θυμὸν δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὑπερρεπής ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος, πολλῶ μᾶλλον εἰς τὸ μῖσος, τὸ ὁποῖον εἶναι μία συνέχεια τῆ θυμῶ. Ἡ κατάστασις εὐδὲς ἀνθρώπου, ὅπῃ ἔχει μῖσος, εἶναι ἢ πλέον ἀθλιωτέρα καὶ βασανιστικωτέρα· ἢ τὶ τὸ νὰ ἀναγκάζεται νὰ βλέπῃ ἐμπροσθέν τε παντὶ τὸ μισήμενον πρόσωπον, τὸ νὰ ἀναγκάζεται νὰ συλλαστρέφῃται πάντοτε μετὰ τῆς βοηθῆς, ἢ φίλης, ἢ συγγενεῖς ἐκεῖνη, τὸ νὰ ἀναγκάζεται νὰ ἀκῆ καθε στιγμῆ τῆς ἐπαίνης, ἢ νὰ βλέπῃ τὰς δὲ τυχίας καὶ τὰς προβιβασμέσ τε, αὐτὰ ὅλα εἶναι εἰς τὴν ψυχῆν τε διλυκεῖς πληγαὶ δεινόταται καὶ βασανιστικώταται.

Πρόδες καὶ τὸ ὅτι, ἐπειδὴ τὸ μῖσος προκαλεῖται μῖσος, καὶ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ὑποφέρῃ ἀδαλείπτως ἀπὸ τὸν ἐχθρόν τε ἢ δυσἀρέσκειαν, ἢ φόβον νέων ὕβρειων, φέρει πάντοτε εἰς τὴν ψυχῆν τε, αὐ ὅχι ἄλλο τι, τὴν ἁλίσιον τὴν λυπηρὰν πληροφορίαν, ὅτι ἔχει εὐαν, ὅς τις ἰδύεται καὶ ἀπεδάξῃ νὰ τὸν δυσφημῆ παντὶ, νὰ ἀντίσταται εἰς ὅλας τὰς σκοπὰς τε, νὰ μηχανώηται ὅλας τὰς ζημίας τε, νὰ ἐμποδίξῃ ὅσον ἢμπορεῖ καθε δὲ τυχίαν τε. Καὶ αὐτὴ ἡ πληροφορία ἐνίσπε δὲν τὴν ἀπάτῃ· ἢ τὸ εἶλεθν ὁ Ἡράκλειος ὅτι πρέπει νὰ σβύλωμῃ ταχύτερον τὰς ἐχθρας, ὡδὰ τὰς πυρκαϊὰς.

Χωρὶς τὸτο, ἢ μόνη εὐνοια τῆ μισεῖσθαι πόσον πικρὰ πρέπει νὰ ἀποβαίῃ εἰς εὐαν ἀνθρώπον, τὸν ὁποῖον ἢ φιλαυτία ἀναγκαίως τὸν ὠθεῖ νὰ ἐπιθυμῆ νὰ τιμᾶται καὶ νὰ ἀγαπᾶται ὡδὰ πάντων! Πόσον δὲδαίμων λοιπὸν εἶναι ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος, ὁ ὁποῖος μὲν ἔχωντας μῖσος εἰς ἄλλον τινὰ, εἶναι ἀπιλλαγμῶς καὶ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν, ὅπῃ φέρει με-

θ εἰαν

Ἐκαστὸ τὸ μῖσος, καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τὰ γὰ μισῆται ἀδίκως παρ' ἄλλων.

Εἶναι ὅμως κάποια μίση, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δεῦν ἡμπορεῖ παύσιτι γὰ φυλαχθῆ ἑσπελῶς ὁ ἀνθρώπος. Τοιαῦτα εἶναι ἐκεῖνα, ὅπῃ κοιότερον ὀνομαζοῦνται ἀντιπάθειαι· αἱ ἀποτροφαὶ δηλαδὴ ἐκεῖναι, ὅπῃ αἰδαιούται πρὸς τινὰς οἱ ἀνθρώποι, χωρὶς γὰ ἰξείρην πολλακίς γὰ δῶσεν κατεῖνα λόγον, καθὼς δεῦν ἡμπορῆν γὰ δῶσεν λόγον μήτε ἕξ ἐκείνῳ τῷ κλίσειν, ὅπῃ αἰδαιούται πρὸς τινὰς ἄλλας, καὶ ὀνομαζοῦνται συμπάθειαι.

Περὶ τῆς ἠθικῆς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας ἔγραψαν πολλὰ καὶ ἄλλοι πολλοί, καὶ μάλιστα ὁ Σμιθ εἰς τὴν βιβλίον γεγραμμένον ὀπίσθεσι· πρὸ τῆς, καὶ ὁ Χέμ (Hume) εἰς τὴν πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Πραγματείας. Αὐτὰς τὰς κλίσεις καὶ ἀποτροφὰς τὰς θεωρῆν, ὡς εἰ μηχανικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῆ καθ' ἑαυτοῦ· ἢ ὡς μίαν ἀξίωσιν ἐμφυτον, καὶ ἐντετυπωμένην ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ψυχῇ, παρομοίως καθὼς θεωρῆν ἐντετυπωμένην τῷ ἠθικῷ αἰσθησι. Ἡμεῖς ὅμως ὁμῶ μετ' ὃν Λάκιον, Κορδυλιακ, Βοννέτ καὶ τὰς πρὸς τὴν νεωτέρην Μεταφυσικῆς, οἱ ὁποῖοι δεῦν ἡμπορῆμεν γὰ νοήσωμεν εἰς τὴν ψυχῇ αἰσθημάτων, ἢ ἀρχὰς, ἢ ἰδέας ἐμφύτας, καὶ πολλὰ μᾶλλον τίτι ἕξ ὅπῃ ἢ φυσικὴ προσβολὴ παρηγμένη ἀπὸ τῆς παρυσίας ἐνός καὶ τὰ αὐτὰ ὑποκειμένα πρέπει γὰ ἰγέρη εἰς τὴν συμπάθειαν καὶ εἰς ἄλλον ἀντιπάθειαν, ἀείσχομεν μίαν ἀκολωτέραν καὶ πλείον θεμελιωμένην ἐξήγησιν τὰ πρὸς τὸν εἰς τὴν σιμάφειαν τῆ ἰδέων, καὶ εἰς τὰς ἕξαι τὰς προκτωμύας ἐκ πρώτης ἐπιόπτως. Ἡ ἠδονὴ, ἢ ἡ δυσἀρέσκεια, ὅπῃ μᾶς πρὸς ἐκείνην τότε ἀπὸ τινος ὑποκειμένου, ἕκαμεν ὅπῃ ἔνα τοιοῦδε γῆμα, μία τοιαυδε φυσιογνωμία, μία τοιαυδε φωνή, τὴν τῶν τοιῶνδε ἕξαι τὰ ὀμιλεῖν, τὰ γελᾶν, τὰ πρὸς τὴν εἰς τὴν συλαφθεῖν ἐν ἡμῖν μετ' ὃν τὰ αἰσθημάτων τῆς ἠδονῆς, ἢ τῆς δυσἀρεσκείας, ἐπαμύτως δὲ

καὶ μὲν τὰ αἰδήματα πῆς κλίσεως, ἢ πῆς ἀποτροφῆς, ὅπερ ἐνομάζονται κοινότερον συμπάθεια, ἢ ἀντιπάθεια. Ἡ ἀνυπέρβλητος φείκη, ὅπερ ἔχον τινὲς ἄνευ τῆς φαιλάγγια, ἄνευ τῆς ποτικίας, ἢ ἄνευ ἄλλων παρόμοια ζῶα, ἔχει τὴν ἀρχὴν ἢ ἀπὸ κακῆ προῆρημένη ἐκ τῶν, ἢ ἀπὸ φόβου ἐμπνέουμένου εἰς αὐτὴν ἀπὸ αὐτῶν τῶν ζῶα εἰς τὴν πλέον ἀπαλῶν νηπιότητων. Ἀλλ' ἐπειδὴ δεῦρ ἔχομεν κἀμμίαν μὴ μὲν τῶν ζῶων, καὶ ὅν ἐγιναν αὐταὶ αἱ σιωαφαίαι, καὶ ἐπειδὴ αὐταὶ ἐκραταιώθησαν εἰς ἡμᾶς ἐκ ἁδοχῆς μὲν τὴν ἔξιν, ἄνευ τῶν μᾶς φαίνονται, ὅτι ἀδύνατον ἀπὸ αὐτῶν τὴν φύσιν.

Υφίστανται ὁμῶς ἐν ἡμῖν καὶ συμπάθειαι, ἢ ἀντιπάθειαι μιᾶς ἀρχῆς πλέον προσφάτω, πῆς ὁποίας ἁπλοῦς τὴν μὲν κλίμα, καὶ ἡ ὁποία χρισμῶς εἰς τὸ νὰ ἐξηγήσῃ καλλίτερα τὴν ἀρχὴν ἐκείνων τῶν προτέρων. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Καρτέσιος εἶχε παύσασθαι μίαν μεγάλην συμπάθειαν εἰς τὰ ἁπλοῦς ὁμοιοτήτων· ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ὑποκειμένον ὅπερ ἠγάπησεν, εἶχε τὸ πρῶτον τὸ ἐλάττωμα. Ἐγὼ ὁμῶς γνωρίζω ἐξ ἐναντίας ἐναν, ὅς τις ἐβιάσθη νὰ παραιτήσῃ τὴν σιωαφίαν ἐνὸς ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ἠγάπα πρότερον μὲν ὑπερβολῶν, μόνον καὶ μόνον ἄνευ τῆς εἰς τὸ γελᾶν ὁμοίωζε πολλὰ ἐναν ἄλλων, τὸν ὁποῖον ἐμίσην ἄνευ τῆς μεγάλα κακῆ, ὅπερ τὸ ἔκαμε, καὶ τὸ ὁποῖον τὴν εἰκόνα τῆς τὴν ἀνεκάλει μὲν δυσαρέσκειαν καὶ δεῦρ ἄρα ἐκεῖνος ὁ φόβος τῆς γελᾶν.

Ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος ὁμῶς πρέπει νὰ φροντίζῃ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ ὅλας αὐτῆς τῆς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας, καὶ τὸσῶν ἀδυνατότερον, ὅσον ἀλογώπαι εἶναι αὐταὶ καὶ ἐαυτῆς. Ἡ σωτικὴ ἀξία τῶν προσώπων, καὶ ὄχι ἡ καὶ συμβοβηκὸς ἐξωτερικὴ μορφή τῆς σώματος πρέπει νὰ διδωθῇ τὴν ἀγάπην μας καὶ τὸ μῖσος μας, τῆς κλίσεως μας καὶ τῆς ἀποτροφῆς μας.

Πρέπει νὰ ἐλευθερωθῇ ὡσαύτως καὶ ἀπὸ κάποιων
Elem. di Filos. T. IV. N ἄλ-

ἄλλα μίση, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ συνηθίζου γὰρ συλλαμβανώμεθα εἰς τὴν ἡπιόπιαν· ὅ,τι λογῆς εἶναι τὰ ἔθνη μίση, καὶ τὰ κληρονομιαία τῶν φαμιλιῶν. Διατί τί δίκαιον ἔχω γὰρ μισῶ σὺν ἀνθρώπον, δι' ὅ,τι ἐβλήθη εἰς τὸ δαῖμα, ἢ τὸ δαῖμα κλίμα, καὶ ἔλκει τὸ ἄλλος ἀπὸ ταύτων, ἢ ἐκείνῳ τὴν ἄρεαν; Τί ἐλάττωμα ἔχει δι' ὅ,τι ἐβλήθη καὶ τῆτι τὸν ἔσπον, ἢ τί προτέρημα ἠθέλει ἔχει ἀνίσως ἐβλήθη κατ' ἄλλον;

Εἶναι καὶ ἄλλα μίση, τὰ ὁποῖα καθ' ὅσον εἰς ὀλιγοπλοῦς φαίνονται τιμιώτερα, καὶ πᾶσι εἶναι δυσκολώτερα γὰρ ἀποβληθῆναι, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁμοῦ καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ φυλάσσεται ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος. Ἡμπορεῖ τις γὰρ εἶναι ἡγεθαιμῆτος εἰς ἔσπον, ὡς εἰς τὰς μὴ εἰς ἑαυτὸν γιομῆτας ὕβρεις γὰρ τὰς συχωρῆ ἄνθρωποιφρόνας, τὰς δὲ εἰς τὰς φίλους τῶν, ἢ τὰς συχωρῆς τῶν, γὰρ μὴ ἡμπορῆ γὰρ τὰς συχωρῆση. Τῆτο τὸ μῖσο, ὡς ὀλιγώτερον φίλαυτον, τὴν φαίνεται καὶ τιμιώτερον, καὶ θέλει κενανπίσει τέλος πάντων καμμίαν φοραν γὰρ τὸ ἰομίζη καὶ περπαδέσασιν χέος τῶν.

Ἀλλ' ὅσον μὴ ἔσ τὸ χέος, καθὼς δεῦν ἀπαιτεῖται γὰρ ἀγαπά τις ἄλλον περαιοτότερον ἀπὸ λογῆτι, ἔτω δεῦν ἀπαιτεῖται καὶ ἔσ ἀδικον, ὅπως ἐγίγινε εἰς ἄλλους, γὰρ μιση ἐκείνους, τὰς ἐποίους δεῦν ἠθέλε μισηση, ἀν' ἑκαμταν εἰς αὐτὸν τὸ ἀδικον. Ὅσον δὲ ἔσ τὸ τίμιον, σὺν πάθος καθ' ἑαυτὸ φαῦλον, πῶς ἡμπορεῖ ποτὲ γὰρ ἀποβῆ τίμιον, δι' ὅ,τι κινεῖται ἀπὸ ἄλλους, καὶ ὅχι ἀπὸ ἰδίου συμφέρον; Ἀς ἀπαδάζη λοιπὸν καθενός γὰρ ὑπερασίζηται τὰς φίλους τῶν, ἀς ἀπαδάζη γὰρ τὰς ἀφρομυθῆ ἔσ τὰ ἀδικα, ὅπως ἐδοκίμασαν· μετὰ τῆτο θέλει ἐκπληρώσει τὸ χέος τῶν ἐπιεικῆς, τῶν φρογίμης, καὶ τῶν ἀληθινῶν φίλων· ἀς παχίζη ὁμοῦ γὰρ τὸ κάμνη τῆτο χωρῆς ἐκδικησιν, καὶ χωρῆς μῖσος, τὸ ὁποῖον καθὼς ἔσ ἰδιόν τῶν συμφέρον, ἢτω καὶ ἔσ συμφέρον ἄλλων δεῦν πρέπει γὰρ τὸ ἔχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Φθόμος, Ζῆλος, ἔπιγυρωσις ἡμῶν αὐτῶν.

Λ Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Φθόμος.

Ο φθόμος εἶναι εὖα ἄπο τὰ πλέον ἐπορεύεισα καὶ αἴτιμα πάθη, ἃ τὸ ὅποιον συνηθίζει νὰ ἐνθ' ἔπνηται περισσόπερον ἐκεῖνος, ὅπερ τὸ αἰδανέται εἰς ἑαυτὸν. Εἶναι ἐπίστε κάποιαι ψυχαί, λέγει ὁ Πλάταρχος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ροχιφικόλτ, τὸσον διεφθαρμέναι, ὅπερ πολὺν νὰ ἐκπομπύων καὶ τὰ πλέον ἐπορεύεισα πάθη· τὸν φθόνον ὁμοῦς καθεὶς δεῖ ἄποτολμᾶ νὰ τὸν διατρέσῃ (1). Ἡ δὲ αἰτία τῆς εἶναι μὲν ἀροπημῆως, ὅτι ἡ ὁμολογία τῆς φθόνου εἶναι ὀπαυτῆς ὁμολογία τῆς ἰδίας τῆς ἔχοντος δὲτελείας· δεῖ εἶναι μὲ ὄλον τῆτο ἀμφιβολία, ὅτι ἡ αἰχρότης τῆς τῆς πάθους, καὶ τὸ ὄραν αὐτὸ καταφρονέμενον καὶ μίσσημνον ἔδα πάντων, δεῖ συωργεῖ εἰς τὸ νὰ κάμη κατ' εὖαν νὰ αἰχυνέται δι' αὐτὸ, καὶ νὰ παχίζῃ ὄσον ἡμπορεῖ νὰ τὸ καλύπτῃ.

Με ὄλον τῆτο αὐτὸ τὸ τὸσον αἰχρόν καὶ τὸσον χαμερπῆς πάθος εἶναι ἴσως τὸ πλέον καθολικὸν καὶ κοινὸν εἰλάττωμα. Διὰ τὶ οἱ περισσόπεροι τῶν ἀνθρώπων αὐτὶ νὰ χαίρωσι ἔδα τὰς δὲτυχίας τῶν ἄλλων, αἰδανόνται θυμὸν δι' αὐτὰς καὶ λυπῶν· πολλοὶ δὲ καὶ λαμβάνουσι μίαν ἄποσροφίαν ἐναντίον εἰς ἐκεῖνας, τῆς ὁποίας

(1) Πλάταρχ. Ἐν πῆ πειρ ἄς μεταξὺ φθόνου καὶ μίσους διαφοράς, καὶ Ροχιφικόλτ ἐν τῆς Ἰπεδῆκας.

οποίους ηγάπων προτίτερα, ὅποτεν τὸς βλέπων ὅτι
 ἄτυχαν ὡρᾶ πολὺ. Εἶπεν εὖας σοφός, ὅτι εἰς
 τὰς δυστυχίας καὶ αὐτῷ τῷ φίλων μας εἶναι πάντοτε
 κατὶ τί, τὸ ὅποιον ὁὐ μᾶς ἀπαρέσκει δι' ὅλου· καὶ
 αὐτὸ εἶναι ἀληθινόν, καθὼς καὶ εἶναι, ἢ ἢ ἢ ἢ ἢ
 μὴ μὲ περιωρότερον λόγον γὰ εἰπώμεν, ὅτι καὶ εἰς
 τὰς ἄτυχίας τῶν εἶναι πάντοτε κατὶ τί, τὸ ὅποιον
 μᾶς ἀπαρέσκει.

Εἰκενο ὁμως, ὅτι μᾶς λυπεῖ, ὁὐ εἶναι κυρίως
 ἢ ἄτυχία τῶν, ἀλλὰ εἶναι ἢ ἀυξήσις καὶ ὁ προβιβα-
 σμός τῶν. Ἀνίσως ἀκολουθεῖτε γὰ ἄρῃν ἄτυχέστεροι
 χωρὶς γὰ ἀποκτήσαν περιωρότερα πλέτη, ἢ μεγαλί-
 τερα ἀξιώματα, ἢ μεγαλητέραν ἐξουσίαν, ἢ περιω-
 ρέραν φήμην καὶ ὑπέληψιν, ἀλλὰ μόνον ἐξ αἰτίας
 μιᾶς ἐγείας ἀρωσοτέρας, ἢ μιᾶς ἡσυχίας μεγαλη-
 τέρας, ἢ μιᾶς ψυχῆς μεβιωτέρας καὶ σωφροετέρας,
 ἢ θελε παύση καθε φθόρος. Πηγὴ λοιπὸν ἀρωτῆ-
 σα καὶ ρίζα τῶν τῶ πάθεσ εἶναι ἢ ἀλαζονεία. Τὸ
 ὄραν ἀλλῆσ ἀνυψημένησ ὑπερώω ἡμῶν αὐτῷ εἶναι
 ἐκείνο, ὅτι μᾶς βασανίζε· καὶ μάλισα αὐτῷ τῷ
 εἶναι ἐχθροὶ μας, ἢ ἀντίζηλοὶ μας, εἰς τῷ ὅποιαν
 περὶ τῶν εὐόνοτα μὲ τῷ ἀλαζονείαν ὁ θυμὸς καὶ
 τὸ μῖσος (1).

Μάλισα τὸ μῖσος αὐτὸ, ὅποτεν εἶναι ἀδιώατον
 δι'.

(1) Ολίγοι βίβαιοι ἔχον τῷ ἀριτῷ τῷ Παιδείτην, ὅστις
 ἀποκλειθεὶς εἰς τῷ Σπάρτῳ τῶ πείρας τῷ τελεκοσίῳ, αὐτῷ
 τῷ λυπηθῆν, ἔχαρη ὅτι ἢ Σπάρτῳ εἶχε τελεκοσίῳ ἀνδρῶν
 καλλίστασ ἀπὸ λόγου τῷ (Πλουτ. Ἀποφθ.). ἢ τῷ τῷ Λιχίῳ,
 ὅστις ἔχειθεὶς ἀπὸ τῶν Ἀθῆνῶν δι' ἢ τῶν ἀνθρώπων τῷ Δημοδῆ-
 νῳ, ἀμειλοῖται τῷ ὑπερτῷ τῷ ἐνωτῷ τῷ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν
 ὅπῃ ἐδικίμασε τῷ ζημίῳ· ἐπειδὴ ἀπομημοσίῳν εἰς τῶν Ρεδίῳ
 τῷ ἀπολογίῳ τῷ, καὶ βλέπων, ὅτι ἐθαύμαζεν ὅλοι δι' ἢ κα-
 πκείθη, ἢ θίλι παύση, εἶπεν, ἢ ἐκασίσας, αὐτῷ ἢ ἐκί-
 τῷ, ὅπῃ αὐτῷ τῷ ὁ Δημοδῆν.

ἔξ' τὰ βλάβη, μεταβάλλεται, καθὼς ἀδραπυρεὶ ὁ Π. Σπεῖλίσιος (Ἡθικ. Τόμ. Β'. Σελ. 123.), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς φθόρον ἢ ζηλίαν, ἐπειδὴ λυπείται ἔξ' τὸ καλὸν ἐκεῖνο, ὅπως δὲ ἡμπορεῖ τὰ ἀφαιρήσει, ἢ ὀπθόμεναι τὸ κακὸν ἐκεῖνο, ὅπως δὲ ἡμπορεῖ τὰ κέρει· καὶ τὸτο ἴσως δι' ὅτι ἀγαπᾷ ἢ ἀλαζονεία ἀιδανωμένη πρὸ ὀφθαλμῶν τῶ ἐχθρῶ τῆς τῶ διτέλειαν, καὶ τῶ ἀδυναμίας τῆς εἰς τὸ τὰ ἐκδικηθῆ.

Αἱ αἰτίαι καὶ ἀνάξια πράξεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐξοκέλλουσιν εἰ ἀνθρώποι ἰσὺς εἶνα χαμερπῆ καὶ κακοῖδη φθόρον, τὰ μετὰ, ὅπως μετέρχονται ἔξ' τὰ ἐμποδίσαν εἰς τὰς ἐχθρῶς τῶν κάθε ἕκαστον κοροβισμῶν, αἱ μηχαναὶ καὶ συσκευαί, ὅπως μεταχειρίζονται ἔξ' τὰ τὰς κρημνίσαν, ὅπτεται τὰς βλέπων τὰ ἀνοφίωται ὑπερανῶ αὐτῶν, ἢ ἀνοφί, ὅπως καταβέβληται εἰς τὸ τὰ τὰς ἀμαυρώσκειν, καὶ τὰ τὰς δυσφημίσειν πρὸς πᾶσι, εἰς τὸ τὰ ἀνακαλύψαν καὶ τὰ μεγαλώσκειν πρὸ ἀληθινὰ ἐλαττώματα τῶν, καὶ τὰ τὰς ὀπιφέρων καὶ ἰσοφί, τὰ καταβοήσκειν ἐναντίον εἰς τῶ ἀδικίαν, ἢ τὰς ἀδικῶς σκοπῶς τῶ βοηθῶν, ἢ τῶ συνηγόρων τῶν, εἶναι πράγματα πασιδίηλα. Με' ὅλον ὅπως αὐτοὶ ἀνοφί τὰ καλύψαν τῶ κακοῖθειαν τῶν ὑπὸ τὸ εἶδημα τῆς ἀγαπᾷσεως, τὸ πρὸς τῶ ἀδικίαν μίσεως, τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης ζήλει, τῆς πρὸς τῶ ἀληθινῶ ἀξίότητα ἀγάπης· ἀλλὰ ἔξ' τῶ καλυμμάτων τῶν ἔξ' ἀνοφί τὸ πάθος, ὅπως ἐμφωλᾷ εἰς τῶ ψυχῶν τῶν.

Αἱ ὅτοι ὀπιζήμιον καὶ ὀλέθειον εἶναι πρὸς τὰς ἄλλας τὸτο τὸ χαμερπῆς πάθος, ἄλλο τὸσον βλαβερόν καὶ φθοροποιόν εἶναι καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς φθοροποιίας. Αἱ φίτω τὰ λέγει τὰ δεινότητα κακὰ, ὅπως ἐφέλλουσι καθ' ἑαυτῶν με' τὰς ραδιουργίας τῶν, μάλιστα ὅπτεται αἱ μηχανουργίαι καὶ πανουργίαι τῶν ἀνακαλύπτωται, ἢ μόνη λύσσα καὶ μανία, ὅπως τὰς καταβροχίαι ἀξελείπτως, εἶναι δι' αὐτὰς μία τιμωρία ἀξελείπτος

κόπος καὶ σκληροτάτη. Ὁ φθόμος, τέκνον μου, κατα-
 βώγει εαυτὸν· ἔλεξεν ὁ Σαρράζαρος. Ὁ δὲ Ἀντιθέ-
 ης τὸν παρωτόμωσον προσφύεσθαι μετὰ τὴν σκευὴν,
 ἢ ἐποία βώγει κατ' ὀλίγον ὀλίγον καὶ δαπανᾷ τὸν
 σίδηρον. Διὰ τὸτο ὁ Πέπλιος βλέπωντας εἰς Ρώμην
 τὸν Μάκιον, ἀνδρῶπον φθονερώτατον, ἰὰ περιπατῆ
 ὄλος σκυθρῶπος καὶ περιλυπός, εἶπεν· ἢ εἰς τῆτον ἡ-
 κολύθησε καμμία δυσυχία, ἢ εἰς ἄλλον καμμία δυ-
 τυχία. Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Ἄγρις ἀκύνωντας, ὅτι ἐφ-
 θονεῖτο παρ' ἄλλων, εἶπε· τὸσω χειρότερον δι' αὐ-
 τῆς, ἐπειδὴ ἔχεν γὰ ὑποφέρων διπλῶν τιμῶν·
 μίαν δὲ τὰ ἐδικάτων κακὰ, καὶ ἄλλην δὲ τὰ ἐδι-
 κά μου αγαθά.

Ἀλλὰ δὲ γὰ ἰδῶμεν τί εἶναι ὁ φθόμος, καὶ πόσον
 πρέπει γὰ τὸν φοβόμεθα, εἶναι ἰκανὴ γὰ μᾶς διδά-
 ξη ἢ ποιητικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἅμα περιγραφή, ὅπως
 μᾶς ἔκαμψεν ὁ Οὐβίδιος εἰς τὰς Μεταμορφώσεις τε.

Ὦ γὰρ ἔχει τὸ πρόσωπον, ξηρὸν, ἰσχνὸν τὸ σῶμα,
 τὸν ὀφθαλμὸν ξάσροφον, τὰ δόντια περιδάσμητα,
 Πράσινα δὲ τὴν χολῶν, τὸ σῆθος καὶ τὰ χεῖλη.
 Ἔσθια κακὰ ἀν' ὄσιν τὸν κινεῖ, ποτὲ τε ὄσιν γελαεῖ,
 Ἀπὸ μερμηνάς ἀρευπεῖ, ὕπνον ποτὲ ὄσιν ἔχει.
 Φθίνει καὶ κατεδίεται ἀπὸ αγαθὰ τῶν ἄλλων.
 Δακτεῖ αὐτὸν, ἐν ᾧ δοκεῖ πῶς καταβώγει ἄλλης.
 Ποινὴ εἶν' εἰς τὰ λόγους πικρὰ καὶ αἰωνία (1).

A P-

(1) Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
 Nusquam recta acies, livent rubigine dentes,
 Pectora felle vident, lingua est suffusa veneno:
 Risus abest, nisi quem visi movere dolores,
 Nec fruitur somno vigilantibus excita curis,
 Sed videt ingratos, intabescitque videndo
 Successus hominum, carpitque et carpitur una,
 suppliciumque suum est, - - -

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Ζῆλος.

Πρέπει ὁμως νὰ ἡσείλωμεν τὸν ζῆλον ἀπὸ τὸν φθόνον· ἐπειδὴ ἐν ᾧ ὁ φθόνος εἶναι λύπη διὰ τὰ αγαθὰ καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῶν ἄλλων, προειρομένη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ ἀλαζονείαν, δι' ὅ,τι νομίζομεν ἑαυτὰς ἠνωτέρως εἰς τὴν ἀξιοπτιαν ἀπὸ ἐκείνων, ὁ ζῆλος ἐξ ἐναντίας εἶναι μία ζωηρὰ σπουδὴ καὶ ἐπιθυμία τῆ νὰ αὐξήσωμεν τὴν ἡμετέραν ἀξιοπτιαν, διὰ νὰ ἡνώμεν ἴσοι μετ' ἐκείνων, ἀπὸ τῆς ὁποίως νομίζομεν ἑαυτὰς κατωτέρως· καὶ διὰ τὸ ἐν ᾧ ὁ φθόνος μισεῖ καὶ βδελύσσεται ἐκείνους, ὅπως βλέπει ἠνωτέρως ἑαυτὸν, ὁ δούτερος τὴναντίον, τὴν ἀγαπᾷ, καὶ τὴν θαυμάζει· καὶ ἐν ᾧ ἐκεῖνος παχίζει νὰ τὴν καταβάλῃ, ὅπως σπυρᾷ νὰ τὴν μιμηθῇ.

Διὰ τὸ ἐπὶ ὅσον ἀξιοκαπιγόρητος εἶναι ὁ φθόνος, τὸσον ἀξίεπαίγιος εἶναι ὁ ζῆλος, μάλιστα ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὸ πλέον ζωηρότερον καὶ ἰχυρότερον κεντρὸν εἰς τὰς πλέον μεγάλας πράξεις. Ἡ ἐν Μαραθῶνι γίκη τῆ Μιλτιάδου ἔκαμε τὸν Θεμισοκλέα, ὅς τις ἦτον κατ' ἀρχαίς νέος ἀπακτος καὶ κακοήθης εἰς ἔσπονον ὅπως ἀπεκληρώθη ᾧδὸς τὸ πατρὸς τῆ, νὰ ἡγή μὴ ταῦτα νικητὴς τῆ Ξέρξου, καὶ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων καὶ λαμπρῶν ἀδαιρημάτων αἱ ψυχαὶ ἐρεθίζονται καὶ ἠλεκρίζονται ἔσπονον τινὰ ἀμοιβαδόν, καὶ ἐκ τῆς φροκῦπτου ἐκεῖνα τὰ ὑψηλὰ δείγματα τῆς ἀνδρείας, τῆς ἡθναϊότητος, τῆς ἀρετῆς, τῆς μαθήσεως, ὅπως συγκροτῶν τὴν δόξαν ἐνὸς ἔθνους, ἢ ἐνὸς αἰῶνος.

Εἶναι ἀδαιρητὸν, ὅτι εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθνη οἱ μεγάλοι ἄνδρες (μάλιστα εἰς τὰς ὀπισθήμας καὶ τέχνας) ἀνεβλάστησαν σχεδὸν ὅλοι εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν. Τοιῦτος ἦν ὁ αἰὼν τῆ Περικλέους εἰς τὰς Ἀθῆ-

νας, τὴ Λυγίαν εἰς τὴν Ρώμην, Λέοντος, τὴ δεκάτη εἰς τὴν αὐτὴν Ρώμην, καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἰταλίαν, τὴ Φερδιανδῶν, καὶ τῆς Ἰσαβέλλας εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὴ Ἰδ. Λυδοβίκου εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἄλλων ποσέτων εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Φιλαδίαν, εἰς τὴν Οὐλάνδαν, εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ἔτι προσφάτως εἰς τὴν Σβεκίαν, Δανιμαρκίαν, καὶ Ρωσίαν. Ἡ τριτὴ ταύτης τῆς ἀφορίας τῆς μεγάλων ἀνδρῶν ἀποδίδεται μὴ κοινότερον εἰς τὴν ἐπιρροίαν τῆς Μαικλῶν (1), καὶ δευτέρου εἶναι ἀμφιβολία ὅτι συνήρῃσεν καὶ αὐτὴ εἰς τὴν τὸ, τὸ φθισιότερον ὅμως οφείλεται εἰς τὴν διωκτικὴν τῆς Ζήλου. Δύο ἢ τρία λαμπρὰ φθισιόμενα, ὅπως ὑπόγονται ὑπερανώ τῆς τάξεως τῆς κοινῶν, καὶ ἐφέλκων εἰς ἑαυτὰ μὲ ζωνρότητα τὰ βλέμματα τῆς συμπολιτῆς καὶ συγχρότων τας, εἶναι ἰκανὰ νὰ ἐγείρῃν ἄλλα χίλια.

Ὅποιος ἐπιθυμεῖ, λέγει ὁ Φορτενέλλης, νὰ προχωρήσῃ μὲ δόδοκίμησιν εἰς κάθε φθισιόμενον, πρέπει νὰ βάλῃ πρὸ ὀφθαλμῶν εὖα ὑψηλὸν σημεῖον τελειότητος, καὶ νὰ σκεπάζῃ ὅσων φθισιόμενον ἠμπορεῖ, ἢ νὰ πλησιάζῃ εἰς ἐκεῖνο καὶ τὸ καλλίτερον μέσον εἰς τὴν εἶναι νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν εὖα φθισιόμενον εὐδοξόν, καὶ νὰ βιαζώμεθα μὲ κάθε ἐπιμέλειαν νὰ τὸ φθάσωμεν, ἢ νὰ τὸ ὑπερβάλωμεν (2).

Εἰς

(1) Μαικλῶναι καλεῖται οἱ ἀριστοτέλει τῆς σελῶν, καὶ ἐπιστημῶν. Παρονομαζοῦνται παρὰ τὴν πειρῆμιν Μαικλῶν Ρωμαίων, ὅς τις ἐχημάτισεν ἐν Ρώμῃ ἀριστίας τῆς ἐπιστημῶν καὶ σελῶν, καὶ τῆς καλλιεργῆτων ταύτης.

(2) Καὶ Πλάτωνος εἶπεν (ἐν τῇ πῶς ἀγίης ἀδελφῆ ἐαυτῶν ἀρεκόποτις ἐπ' ἀρετῆς) „ὅτι δεῖ τις βελτίστην ἐπὶ φθισιόμενον ἢ τις τινὰς τίθειται ἀπὸ ὀφθαλμῶν τῆς εὖας ἀγχιῆς ἢ γίγλυ- ἢ ἠμῶν καὶ ἀρετῆς· τί δ' αὖ ἐπ' ἀρετῆς Πλάτων ἐν τῷ τῷ, τί δ' αὖ εἶπεν Ἐπαμπώνιδης, πρὸς δ' αὖ ὡφθα Λυκέρους, ἢ Ἀρη- ἢ σίλαος; οἶόν τι ἀπὸς ἐσοπῆς κοσμητικῆς ἐαυτῆς, ἢ μεταρρῶ- ἢ θμίζοις.

Εἰς τὸ ὅμως εἶναι ἀναγκῆν νὰ ἰξάνωμεν νὰ γινώσκωμεν ἑαυτὸς, ὥστε νὰ μετρίωμεν ἐκεῖνο, ὅπως εἰ-
 μεθα, νὰ βλέπωμεν ἐκεῖνο, ὅπως μᾶς λείπει, καὶ
 νὰ ἀνακαλύπτωμεν τὰ ἐμπόδια, ὅπως ἠμποροῦν νὰ
 βραδυῶν κατ' οἰονδὴ ποτε ἕσπον τὰς προχωρήσεις
 μας εἰς ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, ὅπως σκοπῶμεν.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Γνώσις ἑαυτοῦ.

Τὸ γινῶσι σεαυτὸν (1) ἦτον εἷς ἀπὸ τὰ μεγάλα
 παραγγέλματα, ὅπως εἰσείνοντο γεγραμμένα μὲ με-
 γάλα γραμματικῶς ἐπάνωθεν τῆς θύρας τῆς ἐν Δελφοῖς
 Ναῦ. Τόσον ἀξιόλογον καὶ ἀφελίμον ἐνόμιζον οἱ Ἑλ-
 λῆνες ταύτην τὴν γνώσιν!

Κατὰ αὐτὴν ἐπιθεώρησιν ἠθέλε φανῆ ὅτι εἷς
 πιστὸν ἀδ' ἀγγέλμα ἔπρεπε γὰ εἶναι δὲ δικολώτερον εἰς
 ἐκπλήρωσιν· ἐπειδὴ ποῖον πρᾶγμα πρέπει γὰ εἶναι
 εἰς ἡμᾶς γνωστότερον ἡμῶν αὐτῶ; Ἡ πείρα ὅμως δεί-
 χκει ἰκανῶς, ὅτι τὸ εἶναι τὸ πλέον δυσκολώτερον
 μάθημα, καὶ ὅτι δεῦν γνωρίζομεν κανεὶν ἄλλο πρᾶγ-
 μα τόσον ὀλίγον, ὅσον τὸν ἑαυτὸν μας (2).

Τὰ δὲ αἷτια ταῦτα εἶναι προηγουμένως δύν' εἷς
 μὲν, ὅτι ἀχολοκίωμεν τὴν προσοχίω μας πρὸς πολὺ
 εἰς τὰ ἔξω πράγματα, καὶ ἀπανιῶτατα τὴν ἐπιστρέφο-
 μὲν

(1) Ἐπὶ τῆς θύρας τῆς ἐν Δελφοῖς Ναῦ ἦν γεγραμμένον·
 τὸ, Γινῶσι σεαυτὸν, καὶ τὸ, Μηδὲν ἄγαν· τὸ πρῶτον ὁ Λαέρτιος τὸ
 δεύτερον εἰς τὸν Θαλίω· τὸ τρίτον, ἄλλοι μὲν εἰς τὸν αὐτὸν, ἄλ-
 λοι δὲ εἰς Βίαντα, καὶ ἄλλοι εἰς Σόλονα, καὶ Πυθαγόραν.

(2) Ὁ Θαλῆς ἐρωτῶν τίς δὲ δικολώτερον; εἶπε, „ τὸ ἄλ-
 „ λοις ὑποτίθεσθαι· τί δὲ δικολώτερον; τὸ γινῶσι ἑαυτὸν.

μῦ εἰς ἑαυτός (1)· ἄλλο δὲ καὶ ὅταν τὴν ὀπισθόφω-
 μῦ εἰς ἑαυτός, ἢ φιλαυτία μας ὁρῶ μᾶς ἀφίνει νὰ
 θεωρήσωμεν ἄλλο, εἰμὴ ἐκεῖνα ὅπῃ κολακάζουν τὴν
 ἀλαζονείαν μας, καὶ μᾶς κρύπτει ὅλα ἐκεῖνα, ὅπῃ
 ἠμποροῦσαν μᾶς λόγῳ νὰ μᾶς ταπεινώσουν. Ἐπειδὴ
 πολλὰ ὀλίγοι εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπῃ δείχνουν ὅτι ἔχουν
 γνώσιν ἀκριβῆ τῆς ἐλαττωμάτων τῆς. Πόσες μάλιστα
 ὁρῶ βλέπομεν νὰ ἐλέγχουν πικρῶς εἰς ἄλλης τὰ ἐ-
 λαττώματα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὀπιπολάζουν εἰς τὸν
 ἑαυτὸν τῆς; Ἡ κοινὴ παροιμία τῆς χυψῆς, ἢ ὅποια
 εἶπε πρὸς τὸν λέβητα (κακάβι), πῆγαιε ἐκεῖθεν
 εἰς νὰ μὴ με βιάψης (μυτζερῶσης), φαίνεται ὅ-
 τι ἀληθεύει καθε σιγμῶν εἰς τὴν ἀνθρώπου. Διὰ
 τὸτο βλέπομεν τῆς φειδώλης νὰ καταφέρωνται ἐνω-
 τίον τῆς φιλαργύρων, τῆς ἀλαζόνας καὶ τῆς κενόδο-
 ξων, τῆς ἐκδικητικῆς καὶ τῆς χολερικῶν· καὶ εἶναι γε-
 λοῖον νὰ ἀκῆ τινὰς πολλακίς τὸν ἄσωτον καὶ απα-
 θῶντα νὰ διδάσκη ὡς οἰκονομίας, τὸν φιλόδοξον
 ὡς μετειοφροσυνῆς, τὸν λαίμαργον ὡς ἐγκρα-
 τείας.

Λοιπὸν εἰς νὰ γνωρίζωμεν καλῶς ἑαυτὸς, εἶναι
 ἀναγκαῖα δύο πράγματα· ἀπάθεια, εἰτ' ἔν ἀφιλο-
 φροσυνία μεγαλιτέρα ἐν τῷ κρῖναι ὡς ἡμῶν εἰ-
 τῆς, καὶ ὀπισρορῆ συχυοτέρα, καὶ σκέψις ἀκριβεστέρα ἐ-
 πάνω εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, εἰς νὰ γνωρίζωμεν καλῶς
 ἑαυτὸν, ὅπῃ τῶντι εἴμεθα.

Ὁ Σέξτιος ἐπισημαίνει, λέγει ὁ Σκόσκας (ὡς
 ὀργῆς Βιβλ. Γ'. Κεφ. 32.) εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέ-
 ρας, ὅποταν ἔμῃε κατ' ἑαυτὸν εἰς τὴν ἡσυχίαν
 τῆς νυκτός, νὰ ἐρωτᾷ ἑαυτὸν· ποῖον κακὸν ἰάξου-
 σες σήμερον; εἰς ποῖαν κακίαν ὠσαντιώθης; εἰς
 ὀπιον

(1) Ἐχομεν πάντοτε τὸ βλέμμα ἐκτὸς ἡμῶν, ἔλεγε καὶ
 Πλάτων (ἐν τῷ πειρῷ εὐθυμίας καὶ ψυχῆς).

„ ποῖον μέρος ὠφελήθης; Καὶ ποία ἄλλη σωτήρεια
 „ καλλιτέρα (ὀπιφέρει ὁ ἴδιος) ἄπο τὸ γὰ κάμνω
 „ μὴ τὴν ψυχὴν γὰ δίδῃ εἰς ἑαυτὴν λόγον ὡς
 „ ἐκάστης ἡμέρας; Πόσον γλυκύς, πόσον ἐλόδιερος,
 „ καὶ πόσον ἡσυχος ὀπιγίνεται ὁ ὕπνος, ἀφ' ἧ αὐτὴ
 „ κάμη αὐτὴν τὴν ἀναγνώρισιν ἡμῶς εἰπεῖν καὶ ἀνά-
 „ κρισιν τῶ ἑαυτῆς, πότε μὴ ἐπαινῶσα ἑαυτὴν,
 „ πότε δὲ παραινῶσα, καὶ γινομένη τῷ δε τῷ ἔργῳ
 „ κατὰσκοπος καὶ τιμητὴς, εἴτ' ἔν κριτὴς τῆ ἑθωντῆς!
 „ Αὐτὴν τὴν ἀκριβῆ ἀνάκρισιν τὴν κάμνω (λέγει
 „ ὁ Σκύεας) καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος καθημερῶσιον εἰς ἑ-
 „ μαυτὸν. Ὅποταν σηκωθῆ τὸ φῶς, καὶ ἡσυχάσων
 „ ὅλα τὰ πράγματα, ἄρα ἔβῃ κατ' ἑμαυτὸν ὅλον τὸ
 „ ἔργον τῆς παρελθούσης ἡμέρας, ἀναλέγω ὅλας
 „ τὰς λόγους, καὶ ὅλας τὰς πράξεις, καὶ ὡς ἔβῃ
 „ ἔβῃ, μὴτε κρύπτω κάμνω· ἐπειδὴ ποῖον ἔχω
 „ γὰ φοβηθῶ ὡς τῆ ἁμαρτημάτων μου αὐ λέγω εἰς
 „ ἑμαυτὸν· ἀπόσεχε γὰ μὴ τὸ κάμνης ἄλλω φορῶν
 „ τὰ τὸ πῶρα σὲ συγχωρῶ. Εἰς αὐτὴν τὴν λογο-
 „ μαχίαν λέγω πρὸς ἑμαυτὸν· ἔλαβες μεγάλον θυ-
 „ μόν, μὴ θελήσης εἰς τὸ ἐξῆς γὰ πιαθῆς με τὰς
 „ ἁμαρτίας· οἱ ποιῆτοι ὡς θέλουν γὰ μάθων, ἐπειδὴ
 „ ὡς ἑμάθαν ποτέ. Ἡ λέγεις τὸν δαίμονα με ἐλό-
 „ θειαν ὡς ἡμιωτέρων ἄπο ὅ,τι σοὶ ἔπεισε, ὡς
 „ τὸν ἐλύπησες χωρὶς γὰ τὸν διορθώσης· ἄπο τῶ
 „ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἀπέρει ὄχι μόνον, αὐ εἶναι
 „ ἀληθινὸν ἐκεῖνο, ὅπως λέγεις, ἀλλὰ αὐ ὑποφέρει
 „ τὴν ἀλήθειαν ἐκεῖνος, πρὸς τὸν ὅποιον ὀμιλεῖς·
 „ ὁ ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἀγαπᾷ γὰ τὸν συμβεβλῆτον·
 „ ὁ ἀθλιος, εἴτ' ἔν ἀχρεῖος μισεῖ τὴν διορθώσιν.
 „ Εἰς τὸ δαίμονα συμπόσιον τὰ κινήματα μερικῶν σὲ
 „ ἐπλήρωσαν· εἰς τὸ ἐξῆς φεύγε τὰ φαγοπότια·
 „ ἄρα τί ὁ οἶνος ἀφαιρεῖ κάθε χαλινόν. Εἶδες τὸν
 „ φίλον σου ἀνακατησῆμον δι' ὅ,τι ὁ θυρωρὸς τῶ
 „ δαίμονος κριτῆ, ἢ τῶ δαίμονος πλυσίον τὸν ἐγύρισε ὅ-
 „ πίσω, καὶ σωτηριώτικους καὶ ἐσύ· καὶ ἄρα τί γὰ
 „ ἀγα-

ἄγανακτῆς με εὐα σκύλον τῆς φυλακῆς; πῆγαυε
 μακρύπερα, καὶ γέλα. Ταχθεῖς εἰς τόπον ὄχι τόσον
 στυγμον τῆς βραπέζης, ἐθύμωτες καὶ τὰ οἰκοδωσά-
 τε, καὶ τῶν συνδαιτυμόνων, καὶ τῶν ἀρετιμηθῶντες.
 ἀρόντε! τί σοι ωφελεῖ αὐ κατεχῆς τῶν τῶν τῶν
 βραπέζης, ἢ ἐκείνον; ἢ μπορεῖ ὁ τόπος νὰ σε κά-
 μη ἀγνέστερον, ἢ ἀγνέστερον; ἐκοίταξες με ἀγνέ-
 βλέμμα, εὐα, ὅπως κατηγόρησε τὸ πνεῦμα σο.
 καὶ πόσον ὄσον ἐφρεπε νὰ σε μισῇ εὐα ὁ Εὐ-
 γιος, τῶ ὅποιον τὸ Ποῖημα ὄσον σοι ἀρέσκει; καὶ
 πόσας μάχας ὄσον ἐφρεπε νὰ κα, ἢ μὲν σε ὁ Ὀρ-
 τώσις, καὶ πόσας ἐχθρας ὁ Κι. ῥων, ἐπειδὴ πε-
 ριπαίσεις τὰς εἰχῆς τῶ; Με τῶν τὸν βόπον ὁ
 Σκόκας μιμημένος τὸ φθασμα τῶ Σιζτία, ἐξέ-
 ταζε καθ' ἑκάστου καὶ διώρθαιεν ἑαυτὸν. Μίαν πιαύτην
 σιμήθειαν ἀπιδίδει ὁ Ἰάμβλιχος (ἐν τῷ βίῳ Πυ-
 θαγόρου) καὶ εἰς τὰς Πυθαγορείας, οἱ ὅποιοι καὶ αὐ-
 τοὶ ποτὲ ὄσον ἐσηκόνοντο ἀπὸ τῶν κλίνων χωρὶς νὰ
 ἐξετάσων ἀροπῆρα τὶ ἑκαμαν τῶν παρελθῶσαν ἡ-
 μέραν (1), σιμήθεια, τῶ ὅποιαν ἐφρεπε νὰ μιμη-
 ται κάθε φρόνιμος ἀνθρώπος.

Ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ γνωρίζωμεν καλῶς ἑαυτὸς ὄσον ἀρ-
 καὶ αὐτὴ μόνη ἢ ἐξετάσις ἢ γινωσκῆν εἰς τὸ τέλος τῆς
 ἡμέρας, ἢ πρὶν νὰ σηκωθῶμεν ἀπὸ τῶν κλίνων.
 ἐπειδὴ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπως θέλει ἢ μπορεῖσαι νὰ
 ἐνθυμηθῆ καταλεπτῶς ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἑκαμῶ, ἢ
 εἶπεν· ἢ καὶ αὐ ἢ μπορέση, πόσος καιρὸς χρειάζεται
 εἰς τῶ; Μία καλλίτερα σιμήθεια, ἢ ὅποια ἢ μπο-
 ρεῖ νὰ συτομῶση καὶ τῶν ἰδίων προειρημῶν ἐξετά-
 σιν, εἶναι νὰ εὐφωμῶ ἐν αὐτῷ τῷ φασμάτι τῆς
 ἡμέρας τῶν ἀροσολῶν μας εἰς ἑαυτὸς, καὶ ὄχι μόνον

ἔξ

(1) ἢ Πῶ παρέβην; τί δ' ἔριξα; τί μοι δὲν ἐκ ἐπιλέ-
 ἢ ὄνη; (Διευ. Λαιρτ. Βίῳ Πυθαγ.)

ἔξ νὰ κείνωμην ἐαυτὸς εἰς τὰ μεγάλα πράγματα, ἀλλὰ νὰ ἀνακείνωμην ἀκόμη καὶ τὰ ὀψιμικρά· ἔξ τὶ ἐκεῖνος μόνος, λέγει ὁ Πλάταρχος, ἠμπορεῖ νὰ νομιθῆ εὐδικεμένης φίλος τῆς ἀρετῆς, ὁ ὁποῖος δὲν νομίζει κανεὶν ἁμάρτημα μικρόν.

Αὐτὴ ἢ εἰς ἐαυτὸς ὀπισθοφῆ τῆς προσοχῆς πρέπει μάλιστα νὰ ἀποτείεται ὄχι μόνον εἰς τὸ νὰ δίδωμην ἐαυτοῖς λόγον θεῶν ἐκείνων ὅπῃ λέγομην, ἢ κάμνωμην ἡμεῖς αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ἐνδραβίωμην (ὀψιμονδύωμην) πῶς ἠθελε θλαπθῆ ἡ ψυχὴ μας, ἀν δεισκόμεθα ἡμεῖς εἰς ἐκείνας τὰς ἰδίαις θεμισάσεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομην ἄλλης. Ὁ δεῖνα ἔξ τὴν δεῖνα δὲ θλαπλίαν ἐθυμάθη καὶ πολλά· ὁ δεῖνα ἄλλος μῆτε εἰδείξεν ὅτι τὴν ἠκυσεν. Τί ἠθέλωμην κάμνῃ ἀράγε ἡμεῖς, ἀν δεισκόμιθα εἰς τὴν αὐτὴν θεμισασιν; Εἰς μίαν κοινὴν δυσυχίαν ὁ δεῖνα ἐφάνη εἰς ἀκρον θεῖλος, ὁ δεῖνα ἄλλος ἐσάθη τελείως ἄλυπος· ὁποῖαν προσβολὴν ἠθελε κάμνῃ ἀράγε αὐτὴ εἰς ἡμᾶς; Αὐτὴ ἢ συμβεβλή θέλει προξενήσει διπλὴν ὄφελος· εὖνα μὴ ὅτι θέλωμην ἀνακαλύφει τὰ ἐσωτερικὰ φρονήματα τῆς ψυχῆς μας· ἄλλο δὲ ὅτι θέλωμην ἀνακαλύφωμην, ὁποῖαν τύχῃ νὰ μᾶς ἀκολουθήσεν παρόμοιαι θεμισάσεις.

Εἰς τὸ νὰ ἀνακαλύπτωμην ὁμῶς ἐκεῖνα τὰ κρύφια κινήματα τῆς ψυχῆς, εἴτ' ἐν ἐκείνας τὰς κλίσεις, ἢ ἀποστροφάς, καὶ ἐκεῖνα τὰ πάθη, ἢ τὰ φρονήματα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐκυριόωσαν εἰς ἀπαλῆς νηπιόπιος, καὶ ἐγιναν ἔξ πολυκαιρίων ἕως εἰπεῖν ἐκτικὰ, καὶ τὰ ὁποῖα κατασιγαζοῦνται μὴ ἐπειτα ὑπὸ τῆς λόγου, εἶναι ὁμῶς σπᾶνιον γὰρ σβεβῶν καὶ κράτες καὶ νὰ ἐκείνωμην, δὲν ἠμπορεῖ πάντοτε νὰ εἶναι ἰκανὴ μῆτε ἢ ἀποσχεῶς εἰρημνῆ ἐσωτερικὴ συμβεβλία. Ὅποτεν ἢ ψυχὴ ἔχη εἰδησιν, ὅτι θέλη εἰδεσθῆ, φυλάττεται, καὶ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας ἀποκρίνεται πολλάκις ὄχι ἐκεῖνο, ὅπῃ ἠθελε κάμνῃ, ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπῃ ὁ λόγος τὴν ἐνθυμίζει ὅτι ἔπρεπε νὰ κάμνῃ. Εἰς ἀνακάλυ-

Ἰν' λοιπὸν τῷ ἀνώτερω εἰρημῶν τὸ ἀσφαλέστερον μέσον εἶναι νὰ λαμβανώμεν τὴν ψυχὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ, τὰ ἔστιν εἰς ἐκείνας τὰς στιγμὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἐργάζεται οὐδὲν μὲν ἀπὸ μόνη τὴν ἔξιν, χωρὶς νὰ ἔχη μετοχὴν ἢ ἐκ μελέτης σχέψις. Τὸ λοιπὸν συμβαίνει προσηκῶς εἰς τρεῖς φε:τάσεις, εἰς τὰ ἐνύπνια δηλαδὴ, εἰς τὰς κ:ξασμας, εἰτ' ἐν ἀφαιρέσει τῆς νοῦς, καὶ εἰς τὰ παιγνίδια.

Ὅτι μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων τῶν οὐραίων ἢ ἡμπορεῖ τις νὰ συμπεραίη τὴν εἰς ἀρετὴν ἀποκοπὴν τῆς, ὅπου τὸν ὁρᾷ βλέπει καθ' ὑπνους ὅτι ἠδύεται εἰς αἰχρὰ, ἢ κἀμνει καὶ ἀποδέχεται ἀδικὰ καὶ ἀτιμὰ πράγματα, ἀλλ' ἢ φανταστικῆς δυνάμει τῆς ψυχῆς, ἀγκαλιὰ ἐκπεδημένη εἰς τὰ πάθη, οὐδὲν μὲν ὁμοῦ καὶ καταλαμπομένη ὑπὸ τῶν λόγων, καθισχυράζει ὡς εἰς λιμῆνα ἀχειμασον καὶ ἀπέραχον, τὸ ἦτον ἠδὴ καὶ τὸ Ζιῶνας γ:ώμη, ὡς ἀναφέρει ὁ Πλάταρχος (ἐν τῇ πῶς αὐτὸς αἰδοῖτο ἐαυτὸν περοκόποντος ἐπ' ἀρετῇ)· καὶ ἐπαῶν εἰς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἐξέδωκε πρὸ ὀλίγου μίαν ἐξαιρετικὴν Διατριβὴν ὁ σοφὸς Ἀββα Κασσίνος (Congetture su i sogni dell' Ab. Cassina).

Ἐπειδὴ ὁμοῦ εἶναι πολλοὶ, οἱ ὁποῖοι σπασίαι ἐκδυμῆται τὰ οὐραία, καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ οὐραία εἶναι σπασίαι ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχει χῶρον μία κίνησις παθῶν ζωῶν καὶ ἐνεργητικῶν ἕως, ὡς νὰ ἀφίενεν εἰς τὴν μνήμην ἰχνη ἔρωα καὶ διαίθητα, καὶ τὸ ἐγὼ σοχάζομαι ὅτι εἶναι ὠφελιμώτεροι εἰς τὸν ἀποκείμενον σκοπὸν νὰ κρατῶμεν λογαριασμὸν τῶν κ:ξασμῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι, ὡς εἴρηται ἐν τῇ Μεταφυσικῇ (Τμημ. Β'. Κεφ. Η'. Ἀρθρ. Α'.) οὐραία ἐξηγήσεως, καὶ οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον εἶναι συχνότεροι, ἀλλὰ σρέφοται ὡς τὰ πολλὰ καὶ φε: ὑποκείμενα, ἀπὸ τῶν ὁποῖα ἀγεται ζωρότερον ἢ ψυχῆ, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἀναπτύσσει ἐλεύθερος τὰ πάθη, καὶ τὴν ἰδίαν στιγμὴν, ὅπως ἐξυπνίση, ἕως εἰπεῖν, ἀπὸ αὐτῶν, ἢ ἡμπορεῖ δ:κολώτερα νὰ ἀνακα-

λῆ ὅλα τὰ ἴχνη των, καὶ νὰ τὰ ὑποβάλλῃ εἰς ἐξέτασιν.

Εἰς ταῦτα λοιπὸν τὰ ἐνύπνια τῆς ἐξηγηόσεως ποσάκις δεῦν συμβαίνει νὰ καταλαμβάνωμεν ἑαυτὸς ἢ λογομαχῶντας μὲ εἶναι ἐχθρὸν, ἢ ἀντιφιροῦμενος εἰς μίαν ἀλαζονείαν, ἢ ἀμφοισβητῶντας πρὸς φροτιμῆσεως μὲ εἶναι αὐτίζηλον, ἢ φιλοσκειῶντας μὲ εἶναι ἀντιλέγοντα, ἢ ἀδημονῶντας πρὸς ἕτινος κέρδους, ἢ λυπημέους πρὸς ἕτινος ζημίας, ἢ ἐλπίζοντας τινὰ ἠδοῦν, ἢ φοβούμενος τινὰ κίνδυνον, ἢ εἰς ἄλλα παρόμοια πάθη καὶ παραχὰς τῆς ψυχῆς, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦν νὰ μᾶς χρησιμώσων ὡς κανόνες, δεῦν νὰ γνωρίζωμεν ποῖα πάθη ἀκαταδάμαστα εἶτι ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, κυριόων εἰς ἡμᾶς, καὶ ἀπὸ ποῖα πρέπει προσηκῶς νὰ φυλαττώμεθα, καὶ ποῖα μῖσα πρέπει νὰ μεταχειρίζωμεθα, δεῦν νὰ μὴ μᾶς κυριόων τῶν ὄντων, καὶ μᾶς ἐπανέβων χωρὶς νὰ θέλωμεν.

Καὶ τὸ παιγνίδι εἶναι μία ἀπὸ ἐκείνας τὰς περιτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐπιδίδεται ἡ ψυχὴ ἐλεύθερώτερα εἰς τὰ φυσικὰ πάθη. Διὰ τὴν θεωρῶντας τὴν ἐναχόλησιν τῆν παιγνιδίων ὡς πρᾶγμα παιδείας, δεῦν αἰχμύεται τόσον πολλὰ ἐνώπιον ἑαυτῆς καὶ τῆν λοιπῶν δεῦν τὰ πάθη ἐκεῖνα, ὅπως ἐπανίστανται κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, καὶ δεῦν τὰ ἀφίνει πλέον ἐλεύθερον τὸν χαλιὸν εἰς αὐτὰ. Ὅθεν ἐπειδὴ τὸ παιγνίδι θεωρεῖται πρὸς τῆν λοιπῶν ὡς πρὸς ἕτιμασις ὀπτηδεία δεῦν γὰρ γνωρίζῃ ὁ φυσικὸς χαρακτήρ, καὶ τὰ κυριόωντα πάθη εἰς τὴς νέας, ἠμπορεῖ λοιπὸν κατ' εἶνας νὰ μεταχειρῆθῃ δὲκαίρως ταῦτῃ τῷ πρὸς ἕτιμασιν καὶ δεῦν γὰρ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτὸν τῷ.

Ἡ δὲκολία τῷ θυμῷ εἰς τὸ παιγνίδι ἐναντίον εἰς τὴς ἀντιπάλης, ἢ ἐναντίον εἰς τὴς συντρόφους, ὅπως σφέλλων, ἢ ἐναντίον εἰς τῷ τύχῃ, δείχων τῷ χοληρικῷ κρᾶστιν, ὅτι δεῦν εἶναι ἀκόμη καλῶς δαμασμήν ὑπὸ τῷ λόγῳ. Ἡ πλεονεξία τῷ κέρδους, καὶ ἢ ἐντυθεῖν ὑπερβολικὴν δυσαρίσκειαν δεῦν τῷ ζημίῳ,

ἢ ἀγανάκτησις δὲ τὰ μικρὰ παιγνίδια, τῶ ὁποίῳ τὸ κέρδος εἶναι ὀλίγον, καὶ ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία δὲ τὰ μεγάλα παιγνίδια, ἐν οἷς τὸ κέρδος εἶναι μεγαλύτερον, δείχνει τὸ κεκρυμμένον σπέρμα τῆς φιλαργυρίας. Ἡ ἐπιδειξις μιᾶς μεγάλης ἐπιτηδείότητος καὶ ἐμπειρίας εἰς τὸ παιγνίδι, καὶ ἡ ἐκ ταύτης δύκολια εἰς τὸ νὰ ἐλέγξῃ τὰ σφάλματα τῶ ἄλλων, ἡ ὀπιμονὴ εἰς τὸ νὰ ἔξουθενώῃ τὰ ἔδικά τῃ, ἡ καύχισις εἰς κάθε καλῶν ἀπέβασιν τῶ παιγνιδίου, ὁ ᾠεγελως, ἡ ἡ καταφρόνησις, ἡ ἡ ἀλαζονικὴ συμπάθεια δὲ τῆς ἄλλης, αὐτὰ ὅλα εἶναι φανερά δείγματα κοροδοξίας καὶ ἀλαζονείας. Αὐτὸς ὁ ὑπερβολικὸς ἔρωσ τῶ παιγνιδίου εἶναι δείγμα ὑπερβολικῆς φιληδοσύας· αὐτὸ τὸ ῥητόν καὶ ᾠε τῶ λοιπῶν παθῶν.

Καὶ ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ πάθη, ὅπῃ εἰς τὸ παιγνίδι λαμβάνων δρόμον ἐλθέτερον, κραταιώμεθα ἀπὸ τῶ ἐξιν ἡμετέρων πολλὰ εὐκολα νὰ ἔμβω ἐν μέρει καὶ εἰς ἀσθενετέρας πράξεις, δὲ τὸ ὅ φρόνιμος ἄνθρωπος γνωρίζων τὰς θέλει φροντίσει νὰ τὰ κατὰ δύναξιν, καὶ γὰρ τὰ πολεμῆ εἰς τὸ ἴδιον παιγνίδι, δὲ νὰ ἔχων ὀλιγωτέρων ἰχῶν εἰς τὰ ἀσθενετέρα πράγματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Μελαγχολία, Εὐθυμία, Εὐδαιμονία.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Μελαγχολία.

Οσον σιωπεῖ εἰς τὸ εὖ εἶναι, καὶ πὴν εὐδαιμονίαν τῶ ἀνθρώπου μία κράσις εὐθυμίας καὶ χαροποιᾶ, ἄλλο πόσον ἀντίσταται μία κατηφής καὶ μελαγχολική. Ὁ σκυθρωπὸς ἄνθρωπος ᾠεφέρεται, λέγει ὁ Π. Elem. di Filos. T. IV. Ο Σπλ-

Σπλίνιοις (Ηΐδικ. Τόμ. Β'. Σελ. 114.), ως αὐτοὶ εἰς εὐαν ἕρανόν πεθολωμένον, καὶ ὀμιχλωδῶν· ὁ δὲ εὐ-
θυμος δέχεται πάντοτε ὡς αὐτοὶ εἰς εὐαν φῶς λαμ-
πρότατον, τὸ ὁποῖον καλῶναι ὅλα τὰ πράγματα (1).

Ἡ μελαγχολικὴ κράσις ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς πότε
μὲν ἀπὸ φυσικῶν αἰτιῶν, πότε δὲ ἀπὸ ἠθικῶν. Τῶν
δὲ φυσικῶν ὁσὺν προξενῶν τὴν μελαγχολίαν οἱ σφο-
δροὶ πόνοι, ὅτι τὶ αὐτοὶ προξενῶν εὐαν αἰσθημα ζῶη-
ρότερον· ἀλλὰ τὴν προξενῶν ἐκεῖνοι οἱ μικροὶ καὶ χρο-
νιοὶ πόνοι, ὅπως ὁσὺν ἠμπορῶν νὰ ἐξαλειφθῶν, ἐκεί-
ναι αἱ ἀνορεξίαι, καὶ ὀχληταί, καὶ ὀσολησῆεις, καὶ ἀ-
θεταί, τὰς ὁποίας ὁσὺν ἠμπερῶν πολλὰ καὶ μῆτε νὰ
τὰς ἐκφράσῶν· ἐκεῖνα προσημῶν τὰ ὑποχοιδακῶν
καὶ παθή, τὰ ὁποία δίδῶν ἡθικῶς εἰς τὰς μελαγχο-
λικὰς καὶ τὸ ὄνομα τῶν ὑποχοιδακῶν.

Φυσικὴ Θεραπεία τῶν τῶν κακῶν εἶναι δύσκολον
νὰ ἐρεθῆ, καὶ μῆτε αὐτὴ ἠ ἰατρικὴ ἠμπορῶν νὰ
διορίσῃ καμμίαν δρασηρῶν· ἀντὶ τῶν ὁμοῦ ἠμπο-
ρεῖ ὁ ὀρθὸς λόγος νὰ συιργῆσῃ πολλὰ εἰς τὸ νὰ
ἀφαιρεθῶν, ἠ τὴν ἀλλοτῶν νὰ μετριάθῶν τὰ ὀσολη-
σματῶν· ἐπειδὴ μὲν τὸ νὰ ἐξήρηται εἰς τὰς τοιαύ-
τας ἠ αἰσθησῆεις τῆς μελαγχολίας ἀπὸ τῶν ὀχληταί
τῆς μακρῆς συιχεταί τῶν αὐτῶν αἰσθηματῶν, ὁ λό-
γος δείχνει, ὅτι αὐτὸ ἐρεθῆ ἔσος νὰ ποικιλθῶν τὰ
αἰσθηματα, ἠ ὀχληταί καὶ ἠ θλίψῆεις θέλαν ἀφαιρε-
θῆ καὶ τὸ πλεῖστον μέρος (2). Ἄν εἶναι ὁμοῦ και-
ρὸς,

(1) Ἡ φυσικὴ τῶν μελαγχολικῶν ἠμπορῶν νὰ παρηκαθῆ
μὲν τὰ καὶ κακοπῆα, τὰ ὁποία μετριάθῶν καὶ ἀλημῆσῆιν ἐν-
ταυτῶν τὰ αἰσθηματῶν. Ἡ δὲ τῶν ἠλαρῶν καὶ εὐθυμῶν μὲν τὰ κα-
ρικὰ κακοπῆα, ἠ κυλιδακῶν, τὰ ὁποία, τὰ ἄλλως ἀλημα, ἀπ-
θῆ, καὶ ἀπακτὰ ἀληματα, τὰ παρασῶν κακτικὰ, εὐμορρῶν, καὶ χη-
αἰσῶν.

(2) Ἐξυρομῶν ἐκ πείρας ὅτι αὐτὴ ἠ ἰδία μεταβολὴ τῶν πῶ-
ν, εἰσῶν δὲ καὶ μὲν ἀγεθῆσῆιν πόνον, ἠ ὁποία μὲν καμμίαν νὰ
αλη-

Κεφ. Γ'. Μελαγχολία. 211

ρδς, εἰς τὸν ὁποῖον ἠμπορῶν εὐὰ ἀρμόζεν, καὶ εὐὰ γι-
 ρωνται ἐπωφελεῖ ἢ ἐναχολησις, ἢ κινήσις τῶ σωμα-
 τος, καὶ ἢ ἀφαίρεσις τῶ εὐδός, ὁ καιρὸς αὐτὸς εἶναι
 μάλισα ἐκεῖνος, καθ' ὃν αἰδωνόμεθα ὅτι κυριώμε-
 θα ὑπὸ τὰ ἀδυνήματα ἐκεῖνα, ὅπῃ κλίναν πειρασό-
 τερον εἰς τὴν μελαγχολίαν· καὶ τῶτο ποσῶτω μάλλον
 καθ' ὅσον τὰ ποιαῦτα ἀδυνήματα ὅλα χεδὸν ὀλίγων
 ἢ τλείως δυν' ἐμποδίζεν, τὸν βελόμερον ὅμως, εὐὰ
 γυμνάξῃ τὸ σῶμα, καὶ εὐὰ ἀφαιρῇ, τῶτ' ἔστι εὐὰ ἀπαχο-
 δῆ τὴν ψυχῶν.

Αἱ σφοδρότεραι ὅμως μελαγχολίαι προέρχονται ἀ-
 πὸ αἰτία ἠθικά, τὰ ὅποια εἶναι μάλισα αἱ θλί-
 ψεις τῆς ψυχῆς, καὶ ἢ ὀχληρία (πλῆξις). Εἰς τὰς
 θλίψεις ὅμως σημειώτερον, ὅτι ἢ μελαγχολία δυν'
 θηναῖται ἀθὺς εἰς τὰς πρώτας στιγμάς, ὅπῃ συμ-
 βαίνει κίνεσα δυσύχημα· καὶ τὶ τότε τὸ αἶδημα τῆς
 ψυχῆς εἶναι ζωρότερον, εἶναι βαρυθυμία, εἶναι σπ-
 νοχωρία, εἶναι κατὰπτωσις· ἢ μελαγχολία ἐπιγίνε-
 ται ὑστερον, ὅποταν συλλογιζώμεθα, ἀνακαλώμεν καὶ
 ἀναμασώμεν τὴν ὀπισυμβᾶσαν δυσυχίαν. Αὐτὴ ἄρα
 εἶναι ἔργον τῆς φαντασίας· καὶ καὶ εὐὰ ἐμποδίσωμεν
 τὰ ὀλέθρια ὑποτέλεσματὰ τῆς, πρέπει εὐὰ μεταχει-
 ριζώμεθα ὅλα ἐκεῖνα τὰ μέσα, ὅπῃ εδειξάμεν κα-
 τὰ πλάτος εἰς τὸ Α'. Τμῆμα, καὶ εὐὰ ὑποσώμεν τὴν
 φαντασίαν ὑπὸ τὴν λυπηρὰν ἰδέαν.

Πολλάκις ὅμως ἢ λύπη καὶ ἢ μελαγχολία προέρ-
 χεται πειρασότερον ὑπὸ ἔλλειψιν ἰδεῶν καὶ αἰδημά-
 των, ἢ πλάχισον ὑπὸ ἔλλειψιν αἰδημάτων καὶ ἰδεῶν,
 ὅπῃ θέλγαν ζωηρῶς τὴν ψυχῶν, πῶτα ὑπὸ αἰδη-
 ματε ἀλγεινά, ἢ ἰδέας ἀνιαρῆς. Μετὰ τὴν ὀχλη-
 ρίαν ἔρχεται ὡς ὅπῃ τὸ πλείσον ἢ αἰία, καὶ πολλά-
 κισ

ἐλλομοσήσωμεν εὐὰ πότον μακρὴν καὶ ἐκτικὴν, εἶναι καὶ λόγους
 μία παραμυθία.

κίς συγχέεται ἢ μία μὲ τὴν ἄλλην. Εἴςτε μάλι-
 στα ὑποβαίειν ὁμοδοσίμοι καὶ ἀμοιβαῖαι πόσον ἢ μία,
 ὅσον καὶ ἢ ἄλλη· ἐπειδὴ δὲν εἶναι μεγαλύτερα ὀχ-
 ληρία ἢ ἐκείνῳ ὅτε δοκιμάζειν δύο ἀνδραποί,
 οἱ τινεσ ἀνίστανται καὶ πλήτεν ἀμοιβαδόν· καὶ ὅτ' γὰρ ἀπο-
 ξενήση ὀχληρίαν καὶ μελαγχολίαν εἰς ἄλλας δὲν εἶ-
 ναι ἄλλο χειρότερον ἢ τὴν σιωφοφίαν τῆσ μελαγ-
 χολικῶν καὶ πληκτικῶν ἀνδράπων.

Διὰ γὰρ ἀφαιρέσαιμ' ὅμως πὴν λύπῳ, ὅτε ἀρερ-
 χεται ἢ τὴν πλῆξιν καὶ ὀχληρίαν, δὲν ἐκτείνομαι
 εἰς τὸ γὰρ ἐπιναλαβῶν ἐκεῖνα, ὅτε εἶπα καὶ πλάπς
 εἰς ἄλλο μέρος (ἐμπροθεν Κεφ. Ε'. Ἀρθρ. Α').
 Τὸ μόνον μέσον, ὅτε ἢμπορεῖ γὰρ ἀντιᾠδαταχθῆ
 εἰς τὴν ὀχληρίαν, εἶναι ἢ ἀχολία. Ὅποτεν τὸ σῶ-
 μα καὶ ὁ νῆσ μῦον ἀργά, αὐτὴ ἢ ἀργίε των, αὐτὴ
 ἢ δίκερία, ἢ τὴν ὅποιαν πολιορκεῖται ἢ ψυχῆ,
 ἀποξενῶν τὴν ὀχληρίαν καὶ τὴν μελαγχολίαν, ὅτε
 ὅτ' ἀδέχεται τὴν ὀχληρίαν· ὅτ' γὰρ τὰς ἀφαιρέσαιμ'
 καὶ γὰρ τὰς ἀπολαβῶν, εἶναι ἀφένκτος ἢ ἀσκησις καὶ
 ἢ ἐργασία.

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Εὐθυμία.

Η εὐθυμία ἢρηται καὶ αὐτὴ τὰ πολλὰ ἀπὸ τὴν
 ὀτυχῆ κατὰσασιν τῆ σῶματος· καὶ τὸ πλείστον ὅμως
 μέρος ἢρηται ἀπὸ τὴν ὀτυχῆ κατὰσασιν τῆσ ψυ-
 χῆσ. Ἐνας ἀνδραποί καχεκτικός, ἢ φιλάδνος, ἢ
 ὀρμύς, καὶ σφυρῶσ τὰς χυμῆσ, ἢ πολλὰ αἰδωντικός
 καὶ ὀσρέθισος, ἢ παχύσ καὶ γαρκῶνῆσ, εἶναι πολλὰ
 ὀτυκολον γὰρ ἔχη ἀληθινῳ καὶ σαθεραν εὐθυμίαν.
 Εἰς τὸν γαρκῶνῆσ θέλει φωνῆ ποτε ἀπάθεια, εἰς
 τὸν αἰδωντικῶν καὶ ὀσρέθισον θέλει ἰδῆ τις ὀξφορας
 ἀμῆρσ χαρας ὀναλλάξ καὶ μελαγχολίας, εἰς τὸν κα-
 χεκτι-

χρητικὸν ἢ μπορεῖ νὰ φανῆ ὑπομονή· ἐκείνη ὅμως ἢ συναίδησις πῶς ἀχαρισήσεως καὶ ἀθυμίας, ὅπῃ βαλσαμόνοι, ἔως εἰπεῖν, τῷ ψυχῷ, καὶ δεχέται εἰς ὅλον τὸν βίον, ἐπιζητεῖ μίαν ὑγίαν σαθεράν, μίαν σύμμετρον αἰδητικότητα, μίαν ὑκράσιαν τῶν χυμῶν, ἢ ὁποῖα δίδει παρ' Ἰταλοῖς καὶ Γάλλοις εἰς τὴν, ὡσαύτως ὁ λόγος, ἀθυμίας τὸ ὄνομα ὑπονοεῖται, ὅτι ἐστὶ καλὸν χυμῶν, ὅπερ τερχισί λέγεται κίφισ, καὶ ἡμεῖς ἢ μπορεῖμεν νὰ τὸ ὀνομάσωμεν ἀδελφειότονον, ἢ ἀδελφειόσιον.

Ὅλαι ὅμως αἱ καλλίτεραι καὶ εὐτυχέστεραι φυσικαὶ εἴδη ἐν σαματικαῖς ἐξιδέσεις δὲν ὠφελεῖν τίποτε, ἀρίσως δὲν σωφροσύνη πρότερον εἰς τὸ ἢ εὐτυχίης κατὰσασις πῶς ψυχῆς. Διὰ τί ὅπερ κυριότι θυμὸς, ἢ φθόρος, φιλαργυρία, ἢ φιλοτιμία, παραχὴ ὅπῃ θυμίας, ἢ φόβος, ὑπερηφάνεια, ἢ κενοδοξία, ἐκεί εἰρήνη, ἀχαρισήσις, ἢ ἡδονή, καὶ ἀθυμία δὲν ἔχουν χάριον σαθεράν καὶ βέβαιον. ἢ μπορεῖ νὰ, νὰ φανῆ καμμίαν φροσύνην εἰς ἀποθήρη, ἢ ἐκστασις χαρᾶς, ἢ μάλλον εἰπεῖν μέθης, ὅταν δηλαδὴ τὰ εἰρημνία πάθη φθάσιν νὰ ἀπολαύσιν τὸν σκοπὸν τῆς· τὸ ὅμως θέλει εἶναι προσωρινὸν καὶ ἀκύμορον· θέλει τὸ δεδεχθῆν εὐθὺς θλίψις, ἄλγος, ἐλεγχος συνειδησίως, μεταμέλεια.

Εἰς ὅπῃ κτισιν ἀληθῆς καὶ σαθερᾶς ἀθυμίας, τὸ πρῶτον καὶ ἀναγκαῖον εἶναι ἢ πῶς ψυχῆς εἰρήνη. Διὰ τὸ πρῶτον πρέπει πρῶτον ἢ ψυχὴ νὰ μὴ ἔχη τι, ἐξὸ τῶ ὁποῖον νὰ μέμφηται ἑαυτῷ, καὶ νὰ ἐξεσρακιδῆ ἀπὸ αὐτῷ κατὰ ἐλεγχος συνειδησίως· δεύτερον νὰ μακρυνεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη, ὅπερ ἢ μπορεῖν ἐξὸ τῶ κακοῦ ἢ ἰδιότητι καὶ φύσει τῶν νὰ προξενήσιν εἰς αὐτῷ θόρυβον καὶ παραχλῆ· τρίτον τὰ χειροῦ ἢ καὶ τιθασά νὰ τὰ κρατῆ εἰς μίαν ὀρθῶν καὶ ἐμφρονα ἰσοσταθμίαν· τέταρτον καὶ τελευταῖον νὰ ἀσκή τῆς φαντασίαν εἰς τὸ νὰ ἀνακαλῆ ἐκείνας μόνον τὰς ιδέας, ὅπῃ ἢ μπορεῖν τρώντι καὶ ὀρθῶς νὰ τῷ χαροποιῖν,

καὶ γὰρ τῆς ἀφαιρῆ καθευ δυνάμιν τῆ ἀνακαλεῖν τὰς λυ-
πιρῆς καὶ ἀηδεῖς ιδέας.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Ευδαιμοσία.

Περὶ τῆς ἀφαιρῆς ἐκεῖνα, ὅπῃ ἀπαιτῶνται εἰς τὴν ἀ-
ληθῆ καὶ σταθερὰν εὐθυμίαν, ἐπεξεγράψαμεν ἐν τ' αὐ-
τῷ καὶ ἐκεῖνα, ὅπῃ συγκροτῶν τὴν ἀληθῆ εὐδαιμοσίαν.
Ἐπειδὴ εἰς τὴν παρῶσαν ζωὴν ἐγὼ δεῦν γνωρίζω
ἀλλήν εὐδαιμοσίαν, ὅπῃ ἐκεῖνῳ, ὅπῃ ἡμπορεῖ γὰρ
προέλθῃ εἰς τὴν ψυχῆν ἀπὸ μίας γλυκείας καὶ ἁ-
μῆνισαν συναιδέσθωσιν ἡδονῆς, ἀχαριστήσεως, καὶ εὐθυ-
μίας.

Πόνος μακρὰν τῆ σώματος, ψυχὴ δ' ἐν συναιδέσει
Γλυκεία ἔστω, καὶ ἐκτὸς φροντίδων τε καὶ φόβου (1).
Τὸ εἶναι ὅλον ἐκεῖτο ὅπῃ ἀπαιτεῖται εἰς τὴν εὐ-
δαιμοσίαν, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Λακρῆτιος· καὶ μῆτε ὁ ἴ-
διος Ἐπίκυρος δεῦν ἐνοῦσεν ἡδονῆν ἄλλο πρᾶγμα
(εἰς τὴν ὁποίαν ἔθετε τὴν εὐδαιμοσίαν), ὅπῃ
αὐτῷ τὴν γλυκείαν καὶ σταθερὰν εὐθυμίαν τῆς ψυ-
χῆς, ὅπῃ ἡδὴ εἶπαμεν. Καὶ αὐτὴ ἡ θεωρία τῆ
Πλατωνικῶν, ἡ σοφία καὶ ἀρετὴ τῆ Στωικῶν, τὸ συμ-
πλήρωμα ὅλων τῆ ἀγαθῶν τῆ Ἀριστοτελικῶν, δεῦν
φέρειν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν εὐδαιμοσίαν, εἰμὴ μόνον
καθ' ὅσον χρησιμῶσιν εἰς τὸ γὰρ σερῶσεν καὶ γὰρ αὐ-
ξήσεν αὐτῷ τὴν γλυκείαν εὐθυμίαν εἰς τὴν ψυχὴν.

Ὅθεν ἡ ἀληθῆς εὐδαιμοσία δεῦν εἶναι ἴσως πῶσον
δύσκολος γὰρ ἀπικτηθῆ, ὅσον κοινῶς τὴν νομίζεν.

Ἡμεῖς

(1) „ Corpore sejunctus dolor absit, mensque fruatur
„ Jucundo sensu, cura semota metuque (Βιβλ. Β').

Ἡμεῖς ὁμῶς πλάττομεν μίαν εὐνοίαν τῆς εὐδαιμονίας, καὶ πολὺ συμπεπλεγμένῳ· ἐπειδὴ τομίζομεν, ὅτι ἀπαιτῶνται εἰς αὐτὴν τιμῆ, πλῆθι, τίτλοι, ἐξουσίαι, μεγαλοφρέπεια, ὑπολήψεις, πέρψεις, ἰδοῦναι παντοῖα εἶδος, καὶ ἴα τὸ τῶν θεωρῶμεν ὡς ἀπείρῳ ἁεσθήματι ἀπέχουσιν ἀφ' ἡμῶν. Ὁ αὐθράπινος βίος, ἔλεγε προσφυσῆσάτα ὁ Φεντσελλῆς (Pensieri Τόμ. Α'. σελ. 193.), ὁμοιάζει μὲ τὸ γοιτῶν μῦθον παλάτι τῆς Αἰγύπτου· ἴα τὶ καθῶς εἰς ἐκεῖνο ἐπήγαιναν παντοῖε ζητῶντες εὐας τὸν ἄλλον, καὶ ἐσωπαπαντῶνται χωρὶς νὰ γνωρίζουν εὐας τὸν ἄλλον· ἔγω, λέγει, καὶ ἡμεῖς ὑπαπατῶμεν εἰς τὸν βίον ζητῶντες ἴα παντὸς τῶν εὐδαιμονίαν, καὶ μᾶς φέρεται συχνότατα πῶς τῶν ἐχομῶν ἐμπροδῶν μᾶς, χωρὶς νὰ ἠμπορῶμεν ποτὲ νὰ τῶν ἰδοῦμεν. Τὸ δὲ αἴτιον εἶναι, ὅτι τῶν ζητῶμεν μόνον εἰς τὰ ἐκτὸς ἡμῶν ἀντικείμενα, καὶ ὅποταν μᾶς ἀνακαλύπτεται ἐντὸς ἡμῶν, εὐδα ἔχει τῶν καθ' ἑαυτῶν, ἠπατημένῳ ἀπὸ τὰς γοιτείας τῆς φαντασίας, δὲν ἠμπορῶμεν νὰ τῶν γνωρίσωμεν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴν κάμμιαν φοραὴν τῶν γνωρίσωμεν, αὐτὴ ἢ προσωρινὴ γνωριμία μικρῶν, ἢ εὐδαιμονίαν ὁπῆρροίαν ἔχει ἐπάνω εἰς πῆς πράξεις μᾶς, εἰς τὰ ἔθιμά μᾶς, καὶ εἰς τῶν ἁεργασιῶν μᾶς.

Ποῖος δὲν ζητᾷ τῶν γλυκύτητα τῆς ποιητικῆς ζωῆς, καθῶς μᾶς τῶν ζωγραφίζον οἱ Ποιταί; Ἀναγινώσκοντες τὰ Εἰδύλια τῆς γλυκυτάτης Γοιτείας, ποῖος δὲν ἠθέλων ὁπῆρροίαν νὰ εἶται εἰς τῶν ἐκείνων τῶν ἀτυχῶν βοσκῶν, ἐκείνων τῶν ἐρασμίων βοσκοπέλων, τῶν ὁποίων τὰ ἁετοῖα, τὰ ἔθιμα, τὰ φρονήματα, αἱ ἰδοῦναι μᾶς προξενῶν μίαν ἄρρητον ἁεσασιν; Λοιπὸν ἢ εὐδαιμονία αὐτῶν, τῶν ὁποίων θαυμάζομεν τὸσον δὲν συμίσταται εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τῶν ἀπλότητα, εἰς τῶν ἀθωότητα, εἰς τῶν ἠσυχίαν τῆς ψυχῆς, εἰς τῶν ἀχαρείσασιν, εἰς τῶν εὐθυμίαν, ὅπῃ μικρῶν ὁπῆρρον ἐπῆρροίαν. Ποῖος λοιπὸν μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἀποδείξωμεν, εἰς τὸν ἑαυτὸν μᾶς αἰ-

ληθῆ ἢ πραγματικῶς τὴν δάδαιμονίαν, ὅπως εἰς ἐκεί-
 νης σοχαζόμεθα ὡς ὄνειρον τῆς Ποιητῆς; Ὡς ἄτυχεῖς
 οἱ γεπτόνοι, ἔλεγε ὁ Βιργίλιος· ἐγὼ δὲ λέγω γρη-
 κώτερον, ὡς ἄτυχεῖς οἱ ἀνθρώποι, αὐτοὶ ἐγνώριζον κα-
 λὰ τὸν ἑαυτῶντες!

ΣΤΟΙ-

(1) Oh fortunati Agricola, sua si bona norint. Ὡς ἄ-
 τυχεῖς Γεωργοὶ, αὐτοὶ ἐγνώριζον τὰ ἀγαθὰ τῶν. Γεωρ. Βιβλ. β'.

Σ Τ Ο Ι Χ Ε Ι Α
Τ Η Σ
Η Θ Ι Κ Η Σ
Μ Ε Ρ Ο Σ Β'.

Ο ΕΠΙΕΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Από τὴν λέξιν εἰκός, ὅπως θέλει νὰ εἰπῇ ἀκό-
λουθον, ἀρέπον, γίνεται τὸ, ὀπεικῆς· καὶ ἐπειδὴ τὸ
εἰκός λαμβάνεται ἐπίστε καὶ ἀπὸ τῆ, εὐλογον, ἀποδε-
κτὸν, ὀπεικῆς ἀνθρώπος λοιπὸν καὶ τὴν ἑτυμολογίαν
ταύτην πρέπει νὰ ὀνομασθῇ ἐκεῖνος, ὅστις ἀράτων
ἀρέποντα καὶ ἀποδεκτέα, εἶναι ἀξίος ἀποδοχῆς.

Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ ἀράξεις αἱ ἀρέπασαι καὶ ἀποδο-
κτέα, ὅπως φησὶ τὸν ὀπεικῆς εἰς τὸν ἀνθρώ-
πον, εἶναι ἐκεῖναι, ὅπως ἀράττει ὄχι μόνον πρὸς ἑαυ-
τὸν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας· ὅθεν τὸ ὀ Εὐβέτιος
(Esprit Disc. 2. Cap. 2. 5. e 6.) ὀρίζει πῶν ὀπει-
κειω, ἔξιν τῆ ποιεῖν ἀράξεις ὀφελίμως πρὸς ἄλλας.

Ἡ ὀθελε τὴν ὀρίση ὀμως, κατ' ἐμὴν κρίσιν, καλ-
λίτερα, ἀρίσως τὴν ὀνόμαζεν ἔξιν τῆ ποιεῖν ἀρά-
ξεις ἀρέπασαι πρὸς ὀφέλειαν τῶν ἄλλων· ἐπειδὴ τὸ
μόνον ὀφέλιμον, ὅπως ἢμπορεῖ νὰ ἀροῖσιν ἐκ τῶ-
των εἰς ἄλλας, ὀν ἀρεῖ νὰ ἀποδείξῃ πῶν ἀράξεις
μας ἀποδεκτέας, ὀπόταν ὀν εἶναι κατ' ἑαυτὰς τίμιαι
καὶ ἀρέπασαι. Μία ὀβυδὴς μαρτυρία εἶναι ὀφέλιμος

εἰς εἴνα ἀχρεῖον ἀνθρώπου πρὸς τὸ συμφέρον τε· εἰς εἴνα ἄτιμον εἶναι ὠφέλιμος ὁποῖος συγκοινωνεῖ εἰς τὰς ἀνοσίγασ πράξεις τε, ἢ τὰς κρύπτει· μὲν ὅλον τὸ ἔτε αἱ πράξεις τῆς τοιαύτης φύσεως ὠνομάθησαν ποτὲ ὅπαικεις, ἔτε ἐκεῖνοι ὅπαι ἔχον τὴν ἔξιν γὰρ τὰς κάμναν.

Μάλιστα καὶ τὸ γὰρ εἶναι μόνον ἀρέπασαι καὶ ὠφέλιμοι δὲν ἀρκεῖ ἵνα γὰρ ὠνομαθῶν αἱ πράξεις ὅπαικεις. Ἐπειδὴ εἴνα ἰαβὸς ἐμπειρος, ὅστις ἰξάζρει γὰρ θεραπείη τὰς ἀρρώστιας μας, ὁμοίως καὶ εἴνα μηχανικός, ὅστις ἰξάζρει γὰρ διδασθεῖη καλά μίαν μηχανὴν ὠφέλιμον, αὐτοὶ καὶ οἱ δύο δὲν εἶναι κάμμία ἀμβρολία ὅτι ὠφελῶν· καὶ μήτε ὁ εἴνα μήτε ὁ ἄλλος κάμνει ἀνάγμα ὅπαι γὰρ μίαν εἶναι ὠφέλιμον ἐνταυτῷ καὶ ἀρέπον, ποτὲ ὁμως δὲν ὠνομάθησαν οἱ τοῖστοι δι' αὐτὸ καὶ μόνον ὅπαικεις.

Ἡ ὅπαικεια τέλος καὶ σκοπὸν ἔχει τὰς ἠθικὰς πράξεις· καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸ αἰ ὠφέλιμοι καὶ ἀρέπασαι πράξεις ἄλλαι μὲν ἀράττονται ἵνα εἴνα χρέος ῥητὸν, καὶ οἰομάζονται τίμιαι (Λογικ. Μέρ. Α'. Γμήμ. Δ'. Κεφ. Γ'. Ἀρθρ. Δ'.)· ἄλλας δὲ τὰς ἀράττομην ἀφ' ἑαυτῆς εἴνα ἰδίας βελήσεως χάρις κάμμία χρέος διωρισμῶν, καὶ ὅπαικεια ἀπὸ ὅτι ἀπαιτεῖ καὶ διορίζει τὸ χρέος μας, καὶ οἰομάζονται (αὐτόφι) ἀνάδαιαι· ἵνα τὸ ὅπαικεια ἠμπορεῖ γὰρ ὁρεθῆ ἄκόμη ἀκρίβέστερον, ἔξιν τὰ ποιεῖν πράξεις τίμιας καὶ ἀνάδαιας πρὸς ὠφέλειαν ἢ ἄλλων.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ εἴνα τῆς ὅπαικείας περιλαμβάνει τὴν τιμὴν (τιμιότητα) καὶ ἀρετὴν, μέλλοντας ἠδη γὰρ ἀναγκασιῶσ μὲν ὅπαι ἐκεῖνα, ὅπαι συγκροτεῖ τὸν ὅπαικην ἀνθρώπου, ὁφείλομην γὰρ δεῖξαι μὲν πρῶτον μὲν τὰ καθήκοντα, τῶν ὁποίων ἡ ἐκπλήρωσις εἶναι ἀνάδαια εἰς εἴνα, ὅπαι θέλει γὰρ λάβη ἀξίως τὸν τίτλον τῆς ὅπαικείας, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ἀνάγκασιον θεμέλιον πάσης ὅπαικείας. Δόκιμον δὲ, ἵνα τίνων μέσων ἠμπορεῖ γὰρ λάβη ἀξίως καὶ τὸν τίτλον

τλον τῶ σπυδαίου (ἐναρίτε), τὸ ὁποῖον εἶναι ἔροπον
τινα ἢ κορωνίς καὶ συμπλήρωσις πῆς ὀπικείας.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅλα ταῦτα ὄν ἠμπορεῖ νὰ τὰ ὀπο-
κρίση τινὰς μετ' ἄλλο μέσον, εἰ μὴ πρῶτων πρᾶξεις
τιμίας καὶ ἐναρίτεος πρὸς ἀφέλειαν τῆν ἄλλων· τῆτο δὲ
τὸν προῦποθέτει νὰ ζῆ ὄχι μεμονωμῆος καὶ ὀποκρω-
εισμῆος τῶ κόσμου, ἀλλ' εἰς κοινωνίαν μετ' τῆν ὀ-
μοίων τῶ· ἔξ τῆτο εἶναι ἴσως ἀναγκαῖον νὰ θεωρή-
σωμῆ πρὸ πάντων τῆτων τίνι ἔροπῶ συνεκροτήθησαν
εἰς τῆς ἀνθρώπων αἰ ὄφοροι κοινωνίαι· πῶς μετ' τῆν
αὔξησιν τῆτων ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐποικίλθησαν τὰ ἔ-
θιμα, καὶ πῶς κατεσάθησαν οἱ νόμοι, καὶ οἱ κανόνες
πῆς αὐτῆν ὄκυβερνήσεως.

Τ Μ Η Μ Α Α΄.

ΑΡΧΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ, ΤΩΝ ΕΘΙΜΩΝ,
ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Κατάφασις τῆς Κοιμωμιῶν.

Διαρχόμενοι τὰς Ἰσθμίας εὐρίσκομεν ὅτι ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθνη, ὡς καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐγένον μετὰ ταῦτα εὐγενέστατα καὶ σοφώτατα, καὶ ἀφῆσαν λαμπρότητα δείγματα τῆς δόξης καὶ σοφίας των, εἰς τὰς πρώτας ἀρχὰς δευ ἦτον, εἰ μὴ ὄχλοι βάρβαροι καὶ ἄγριοι. Τὰ βόρεια τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰ ὁποῖα βασιλεύει τὴν σήμερον τὸση μάθῃσις καὶ τὸση πωδὴ τῆς τεχνῶν καὶ ὀησημῶν, εἰς τὰς ἀρχὰς τῆ ἡμετέρας κοινῆς ἔτας εὐρίσκοντο ἀκόμη πλεονάστερα τετραμυθία εἰς τὴν πρώτῃν βαρβαρότητα. Ἡ Ἑλλάς, καὶ ἡ Ἰταλία, αἱ ὁποῖαι ἐπέδειξαν μᾶλλον ταῦτα ποσαύτῃ λαμπρότητα εἰς τὴν Εὐρώπῃ, καὶ εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, εἰς τὰς καιρὸς ἐκεῖνας, οἱ ὁποῖοι δὲ ἔλαβον ἰσορριῶν καὶ μνημείων ἀνομάθῃσαν σκοτεινοὶ καὶ μυθώδεις, ἦτον καὶ αὐταὶ βεβουδισμῆσαι εἰς τὴν αὐτῇ ἀγροπία. Τοιαύτη ἦτον ἀπὸ τῶν καὶ ἡ κατὰ τὰς τῆς Αἰγύπτου, τῆς Ἀσσυρίας, τῆς Περσίας, τῆς Ἰνδίας, τῆς Κίνας, αἱ ὁποῖαι κατέστησαν μᾶλλον ταῦτα εἰς τὴν Ἀφρικῇ καὶ Ἀσίῃν τὰ πρώτα καὶ εὐρυχωρότατα Βασίλεια.

Ὅσον δὲ δὲ τὴν Ἀμερικῇ, μόνον τὸ Μέξικον, καὶ τὸ Περὺ εἶχον ἀρχίσην καὶ ευγαίνων ἀπὸ τῆν βαρβαρότητα, ὁπότεν ἐπέρασαν εἰς αὐτῇ οἱ Εὐρωπαῖοι.

παῖοι. Πολλὰ δὲ μέρη τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας, καὶ μέρος τι τῆς βορειοτέρας Εὐρώπης εἶναι ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον τεταμμένα εἰς τὴν ἀρχαίαν βαρβαρότητα.

Ὅτι ὁμοίως οἱ ἀνθρώποι ἐσάθισαν πάντῃ καὶ χρόνῳ, ἢ εἰς τινα τύπον τελείας ἀνεκχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων, μονοδίαιτοι, μεμεταμμένοι, χωρὶς βάσιν κοινωνίας ὡς ἄλογα ζῶα, τὴν ὅτι εἶναι μία γνῶμη, τὴν ὅτι οὐκ εἶναι φαίνεται ὅτι ἠθέλησε γὰρ κινήσῃ ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῆς μεγαλιτέρας καὶ πλεονεξιοτέρας νόας τῆ αἰῶνος μας (1)· τὴν ἐκίνησαν ὅμως πλεονεξιοτέρον ἀπὸ ἐν αὐτῷ μάταιον πνεῦμα κενοκορευτικῆς, ἀλλὰ ἀπὸ ὀρθοῦ λόγον, ἢ βασίσιον θεμελίον. Διὰ τί αἱ ἰσοεἶαι πόσον παλαιαὶ ὄσον καὶ γὰρ μᾶς φατερόντων, ὅτι ὅπως καὶ ἀν' εὐρέθησαν ἀνθρώποι, εὐρέθησαν εἰς καποιοιανδήποτε κοινωνίαν· καὶ ἡ ἰδία φύσις τῶ ἀνθρώπων, ἡ ἰδία φυσικὴ κατασκευὴ τὸν ἐνάγει ἀναγκασίως εἰς κοινωνίαν.

Ἐπειδὴ εἶναι γνωστὸν πόσον ἀργοπορεῖ ὡς τὰ πολλὰ ἐν αὐτῷ βρέφος γὰρ ἀναπτυχθῆναι, γὰρ δυναμωθῆναι, γὰρ φθάσῃ εἰς κατάστασιν τῆ προζέεσθαι παρ' ἑαυτῷ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, καὶ γὰρ ἀφεντὸν εἶναι ἀπὸ τῆ ἀγνοίας θνήσκον. Τὰ πλεονεξιοτέρα ζῶα, λέγει ὁ Μπρυν (Γεωγρ. Φυσικ. Τόμ. Α'), εἰς ἡλικίαν δύο μηνῶν ἀυξάνων καὶ τελειοποιεῖνται καὶ τὰς δυνάμεις τῆ σώματος πλεονεξιοτέρον, ἀπὸ ὅτι ἀυξάνει ἐν αὐτῷ βρέφος εἰς ἡλικίαν δύο ἐτῶν· εἰς ἕξτον ὅπως εἰς τὴν φυσικὴν ἀγωγὴν τῆ βρέφους ἀπαιτεῖται δαδουκαπλῆς χρόνος. Μάλιστα ἡμπορεῖ (ἐπιφέρει ὁ ἴδιος) χωρὶς ἀμφιβολίαν καὶ γὰρ ἀπολεθῆναι, ἀπίστας ἀφεθῆναι κατ' ἑαυτὸν προσιότερα ἀπὸ τῆ ἕξις ἐπὶ τῆς ἡλικίας τῆ.

Λοι-

(1) P'γαρῶ. De l'orig. et des fondem. de l'inegal. parmi les hommes. Περὶ ἀρχῆς, καὶ θεμελ. τῆς παρ' ἀνθρώπων ἀνισότητος.

Λοιπὸν ὅλος ὕτος ὁ χρόνος, τὸν ὅποιον μεταχειρίζονται καὶ πᾶσαν ἀνάγκην οἱ γονεῖς εἰς ἀνατροφὴν τῶν παιδίων τῆς· τὰ νέα παιδιά, τὰ ὅποια ὄντη γινώσκονται, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἀνατρέφουσιν ἀκόμη τὰ πρῶτα, καὶ τὰ ὅποια πολυπλασιάζουσιν ἔπειτα πάντοτε φελοσόπερον τῆς δισμῆς τῆς ἐνώσεώς των· ὁ ἀμοιβαῖος ἔρωσ, ὅπῃ ἀναγκαίως ἀναφύεται πρὸς ἀλλήλους ἐκ τῆς μακρᾶς συνδιαβιώσεως, καὶ ἐκ τῶν ἀμοιβαίων χρεῶν καὶ βοηθειῶν, ὅλα ταῦτα συνεργῶν εἰς τὴν νῦν κατασταθῆ ἀναγκαίως εἰς τῆς ἀνθρώπων καὶ τῆς πλέον ἀγέλης ἢ κοινωνία τῆς φιλίας (I).

Λύτ

(1) Ο' Π. Σπελλίνιος (H'δικ. Τεμ. Γ'. Σελ. 21. καὶ 125)
 ἀποδίδει τῶν κατὰ τὴν τῆς κοινωνίας ἀρχῶν εἰς τὴν ἀεθλοῦσιν, δευτέρου εἰς τὸν ἔρωτα τῆς μιμησεως, καὶ τελουτάτων εἰς τὴν ἀφελειαν, καὶ τὴν χρεῶν. Ο' Χυμ (Hume) παραβιλλωντικῆς τῆς ἀνθρώπων μὴ πᾶς λοιπὰ ζῶα, δείχνει ὅτι εἰς αὐτῆς εἶναι ἀφοδῶτος ἢ κοινωνία, καὶ ὅτι ἐκτείνεται εἰς τὴν ἐκ τῆς χρεῶν.
 (Treatise of human Nature Tom. III. p. 56.) Τὸ ἴδιον καμὴν καὶ ὁ Σενέκας ἐν πρ' Δ'. Βιβλίῳ (De Beneficiis. Cap. 18.)
 „ Quo alio tuti sumus, quam quod mutuis iuvamus officiis?
 „ ἢ τ' ἕτ. Πῶς ἄλλως, λέγειν αὐτοῖς, εἰμὲθα ἀσφαλῆς, καὶ ἀκί-
 „ δυναι, εἰμὴ δὲ ὅτι βελθόμεθα διὰ τῆς ἀμοιβαίων θραπτικῶν,
 „ καὶ καθηκτικῶν; με τὴν μόνον φυλάττεται ἢ ζῶμας, καὶ δια-
 „ σποτάεται κατὰ τῆς ἀφελειῶν ἐπιδρομῶν, με τὴν ἀλλαγῶν τῆς
 „ ἀντισηματων. Μισοσηματων τί εἰμὲθα; θυμα, καὶ κωλύει τῆς
 „ θραπτικῶν, ἀεμα δὲ ἀελεῖται, καὶ ἀποχρηστικῶν· ἐπειδὴ τ' ἀλ-
 „ λα ζῶα ἔχουσιν ἀρκητικῆς δυνάμεις ἀπὸς φυλάξιντων· αὐτῆς θη-
 „ νώται ἀλωμῶν, καὶ ἐν-πλισμῶν διὰ τὰ ἀπειρῶν ἀναγκαι-
 „ σμῶν καὶ μεταχικῶν ζωῶν. Ο' ἀνθρώπος εἶναι πάντῃ ἀδυνάτος·
 „ δὲν τὸν ἀποκχεῖται φοβερὸν τοῖς ἄλλοις ἢ δυνάμεις τῆς οὐχῶν,
 „ μῆτε τῆς οὐδῶν. Γυμνοῦ, καὶ ἀδυνάτων, ἢ Κοινωνία τὸν πειρετι-
 „ χεῖται. Δύω τινὰ πᾶς ἐδῶσαν, τὰ ὅποια ἐκκαμῶ ἰχυροῦσιν
 „ τὴν τὸν ἄλλως ὑπεκκίμῶν τοῖς λοιποῖς, δηλαδὴ ὁ λόγος, καὶ
 „ ἢ κοινωνία. Τριτοῦ ὅπως ὁ μὴ δυνάμεις τὰ ἀντισηματων εἰς
 „ τινὰ, ἀπ' ἴδιου ἀναγκαιῶν (μινωθῆ), γίνεται κύριος πᾶ-
 „ τῶν.

Κεφ. Α'. Κατίσασις αὐτῶ. 223

Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ μόνη κοινωνία τῆς ἀνθρώπων, ἐν ᾗ ὄντι εἶναι ἀκόμη πᾶντῃ ἀκαλλιεργητοὶ ἕως εἶπειν, καὶ εἰς τὰ δάση διασπαρμύμοι. Ἡ ἐροφήτων τότε συλλίσαστο εἰς αὐτομάτως καρπὸς τῆς γῆς, εἰς τὸ κωμήγει, καὶ εἰς τὴν ἀλιδοτικῶν, τὸ ὅποιον τὰς ἰσάγκασε νὰ πλανῶνται πᾶντοτε, ὅπως τὰς εἰλκεν ἡ χρεία καὶ ἡ ἐπιζήτησις τῶν μέσων, δι' ἧν νὰ τὴν θραπέδων, χωρεῖς νὰ ἔχων οἰκησιν σερραῶν. Καὶ πιαυτῆ ἦτον ἡ κατάσασις, εἰς τὴν ὅποιαν ἐρέθησαν πολλοὶ ἀρχιοὶ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῶν ἐτι προσφάτως ἀνακαλυφθέντων νησιῶν.

Προχωρῆντος ὁμοῦ τῶ χρόνῳ, συῶβη τέλος πάντων νὰ ἀρχήσῃ τινὰς νὰ ἐξασπρῆ, ὅτι κάποια ζῶα, καθὼς αἱ ἀγελάδες, αἱ γίδες, τὰ πρόβατα ἠμπορῶσαν εὐκόλῃ νὰ ἠμερεύσων, καὶ νὰ γίνων οἰκιακά, καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ γάλατων ἠμπορῶσε νὰ ποιεθῆ μία ἐροφή βεβαιότερα καὶ ἀναπαυτικώτερα. Μετέβησαν λοιπὸν ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν πρῶτον ἀβεβαίον καὶ ἀλήτην βίον εἰς τὸν ποιμνικόν, ὁ ὅποιος ἀρχίσε νὰ δίδῃ εἰς τὴν κοινωνίαν των μεγαλητέραν σύσασιν. Μὲ ὅλον ὅπως ἡ ἀνάγκη τῶ ἀμείβειν τόπως εἰς ἐπιζήτησις ἰσάς βοσκῆς τὰς ἐμποδίζεν ἀκόμη νὰ ἔχων οἰκησιν σερραῶν καὶ μότιμον, καὶ τὰς ὑπερέθετε νὰ μεταβαίνων ἀπὸ τὸν πον εἰς τόπον μὲ τὰ ποιμνιά των, καθὼς ἔκαμναν τὸν παλαιὸν καιρὸν οἱ Σκύθαι, καὶ κάμνον καὶ πῆν σήμερον οἱ Τάταροι· μὲ ὅλον τὴν ἡ ἀφθονώτερα καὶ δυκολώτερα ἐροφή συῶργησεν εἰς τὸ νὰ κάμῃ τὴν κοινωνίαν νὰ ἀυξάνῃ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν καὶ τὸν ἀειθμόν, καὶ μὲ τὴν μακροτέραν συμβίωσιν καὶ συῶχτηριῶν νὰ ἀρχήσων νὰ καλλιεργῶνται καλλίτερα τὰ ἀπομα, ὅπως τὴν ἐσυγκροτήσων.

Ἐν τῶσάτω ἡ ποιμνικὴ γολή (δικαιοῖα, ἀργία) ἡ συῶχῆς συμβίωσις καὶ συῶνασροφή, ἡ ἐκ τῶσων ἀροκύντῃσῃ ἡμεροτέρα ἀνάπτυξις τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ μακρὰ διημέρευσις εἰς ἑνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, τὰς ἐνήγηε κατ' ὀλίγον ὀλίγον εἰς τὸ νὰ κάμνον

μην ἀδαπρήσεις καὶ πειράματα ἐπαύω εἰς τὴν φύσιν τῶν καρπῶν καὶ τῶν φυτῶν, ἐπαύω εἰς τὴν ἀναζήτησίν των, ἐπαύω εἰς τὸν ῥόπον τῶν βῆ τὰ αὐξάνειν καὶ τὰ τὰ πολυπλασιάζειν· καὶ ἐπεύθει ἀροῦν τὰ πρῶτα σοιχεῖα, ἕως εἰπεῖν, τῆς Γεωργικῆς.

Ταύτης δὲ καπεσαθείσης, ὁ ἀλήτης καὶ πλαῦνης βίος μετεβλήθη εἰς μύσσαν ἁρμονίαν ἐν τοῖς αὐτοῖς τοποῖς· καὶ ἐκ τῆς πάλιν ἀπέκυψε καὶ μικρὸν ἢ ἐπιτοια τῶν οἰκιῶν, τῶν χωρίων, τῶν πολεων· παρεσιήχθησαν αἱ τέχναι, κατέστη ἡ ἐμπορία, ἐπέθησαν οἱ νόμοι, σιωπικροτήθησαν αἱ διοικήσεις, ἐπεσοῦθησαν καὶ ἐπολλαπλασιάθησαν αἱ ὀπισήμαι, καὶ ἔλαβε τέλος πάντων ἡ κοινωμία τῆν ἐντελή μορφῆν τῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἀρχὴ ἔστι προόδος τῶν ἐθίμων καταλλήλων
τῆ ἀρχῆ ἔστι προδῶ τῶν κοινωμιῶν.

Εἰς τῆς πρώτης καιρῆς τῶν κοινωμιῶν αἱ ὀπισθιμίαι τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ὡσαῦτα πᾶσι τοῖς ὅμοιοις, ὅπου ἔρχισαν ἀπὸ τοῦ βίου ἀρεστοῦ καὶ πλαῦντα, χεδόν ὅλα ἰσοκρομισμῆαι· ἐπειδὴ τότε οὐκ εἶχον κανεῖα χεδόν ἄλλο ἀντικείμενον γὰρ τὰς διεγέρη, εἰ μὴ μόνα τὰ ἐπὶ τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Καὶ ὁ θρυλλέμενος ἄρα καὶ ἐξυμνεύμενος χρυσὸς αἰὼν τῶν Ποιητῶν οὐκ ἐδηλώσεν ἴσως ἄλλο, εἰ μὴ ἐκεῖν τῆν πρώτῃν ἀγρίαν ζωὴν τῶν Ἑθίων, ἐν οἷς οἱ Ποιηταὶ ἔπει ἔκμασαν. Ἡ γὰρ τότε παρεῖχεν ὅλα ἀνήρωτα καὶ ἀγεώργητα, ἐπειδὴ οὐκ ἔξυρρε κανεῖς ἀκόμη γὰρ τῆν γεωργίαν· τὰ παθία ἦτον κοινὰ εἰς ὅλους, ἐπειδὴ κανεῖς οὐκ εἶχε κανεῖα ἴδιον· οὐκ ἦτον μήτε χρυσός, μήτε ἀργυρός, μήτε σίδηρος, ἐπειδὴ οὐκ ἔξυρρε κανεῖς γὰρ τὰ μεταχειριζομένη· οὐκ ἐπεκράτει μήτε φιλαργυρία, μήτε

μήτε φιλοτιμία, ἐπειδὴ δεῦ εἶχον ἰδέαν μήτε τῶ πλά-
 τω, μήτε τῶ τιμῶν· ἀπελάμβανον μίαν ἐστὴν ἡσυ-
 χίαν, ἐπειδὴ τὰ πᾶσι δεῦ εἶχον χάριν καὶ εὐα-
 τικείμῳ, εἰς τὸ ὅποιον εὐαχολοῦν.

Εἰς τῶν ὁμῶν, τὸν ὕπνον δεῦ εἶδομεν εὐα μείνεν
 πολὺ καιρὸν εἰς καὶ εὐα τῶν οἱ ἀνθρώποι. Αὐτὸς
 ὁ παχυλὸς καὶ ἀργαῖκος ἥσυχος τῶ ζῆν πῶς κατέστησε
 τῶν ὁμῶν θηριώδεις εἰς τῶν ψυχῶν, ὅσον σφειγῶντας
 καὶ ἰχυρῶς εἰς τὸ σῶμα· καὶ δεῦ τῶ μάλισα καταδι-
 κάζει ὁ Ἀριστοτέλης (Πολιτικ. Βιβλ. Η'. Κεφ. Δ'.)
 τῶν τῶ Λακεδαιμονίων ἀθλητικῶν, καθ' ὅτι ἀσκή-
 μῳ εἰς τῶς σωματικῶς κόπῳ καὶ κακῆς πέρα τῶ
 δέοντος, ἐγίνοντο καθ' ὑπερβολῶν θηριώδεις καὶ βάρ-
 ναυσοι.

Ταῦτῶν λοιπὸν τῶν θηριώδεις ἀρχισαν κα-
 τ' ἀρχῆς ἐκεῖνοι οἱ ἀγροὶ ἀνθρώποι εὐα τῶν δειχθέν
 ἐναντίον εἰς τὰ θηρία, ἢ δεῦ εὐα ὑποσοβῶν πῶς κιν-
 δυνῶς, ὅπῳ πῶς ἐπαπειλῶσαν, ἢ δεῦ εὐα ἔβρωται
 ἀπὸ τῶ κρέατά των, καὶ εὐα ἐνδύονται ἀπὸ τῶ δέρμα-
 τά των· μῶ καὶ τῶν ἐστρέψαν ἐναντίον καὶ εἰς αὐ-
 τῶς πῶς ἀνθρώπων, ὅπῳ ἠθέλων ἐναντιωθῆ εἰς τῶς
 ὁμῶν τῶν, αἱ ὅποιαι ἀρχισαν ἤδη καὶ ἀναφύων-
 ται εἰς αὐτῶς, καὶ αἱ ὅποιαι ἐγίνοντο τῶν σφοδρότε-
 ραι, ὅσον ὀλιγώπειαι ἦσαν, καὶ ἀπὸ ὅσον φερασιτέ-
 ρας χείρας ἐρεθίζοντο, καὶ ὅσον ὀλιγώτερον ἀπαχα-
 λυτο ὑπὸ πῶς τῶ ἀντικειμῶν ποικιλίας.

Αὐτὴ ἡ γλιχρότης (ἔλλειψις, εὐδεια) τῶ μείσων
 τῶ ἔβρωται ἐκαμῶ συχνάκις πολλῶς εὐα φιλοκεικῶν
 φερασι πῶς καποχῆς καὶ κησῶς εὐδῶς καὶ τῶ αὐτῶ ἀνάγ-
 ματος, καὶ ἐκ τῶν εὐα φροκῦπτεν ἔβρωται μαιωδέστα-
 ται, αἱ ὅποιαι ἐπελείοναν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς ἀ-
 πανθρώπων αἰμόπῳ· ἐπειδὴ μῶ ἔχοντες ἀκόμη κα-
 εὐα χαλιπὸν ἐκεῖνοι οἱ ἀγροὶ ἀνθρώποι, καὶ μὴ
 γνωρίζοντες ἀλλὰ φροτέρημα ἐκτὸς πῶς θρασύπῳ καὶ
 ἀλκῆς (αὐδῆας), ἔβρωται εὐδῶ μῶ εὐα νομίζων
 συχωρημῶν καθε ἀνάγμα· ἐκεῖθεν δὲ εὐα ὑπῶ.

λαμβάνειν αξιότιμον κάθε πράξιν, καὶ τὴν πλέον σκληρῶν καὶ ἀπαυθροπων, ἐν ἣ μόνον ἠμποροῦσαν εἰς δόξαν μεγαλήτερα δείγματα ἀνδρείας καὶ ἀτολμίας.

Ὡς τὸσον οἱ πλέον ἀδύνατοι, ἢ ἄλλως ἐκ φύσεως ἡμερότεροι, πρῶτα πρὸς εἰς ἄλλης, ἢ αἰθανόμενοι ἐν ἑαυτοῖς τὴν κατάχρησιν μιᾶς ἰχθὺς ἀχαλινώτε, ἀρχισαν εἰς ἀνεπίτητον παρ' ἑαυτοῖς τὰ πρῶτα σοικεῖα τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀδίκια, καὶ βλέποντες ἑαυτὸς βοηθημῶν, ἢ μὴ βοηθημῶν εἰς τὰς χρείας των, ἀρχισαν εἰς χεῖραζον, ἕως εἰπεῖν, ἐν ἑαυτοῖς καὶ τὴν πρῶτην ἐπιθυμίαν τῆς ἀποποιίας καὶ τῆς ἀριστείας.

Ἀπέρασεν ὁμως πηλὺς καιρὸς, εἰς ἧ εἰς εἰς ἠμποροῦσαν ἢ ὀπείκεια καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος εἰς λάβειν τὸ κράτος ἐπάνω εἰς τὰς θυρωδιστέρας. Διὰ τὴν αὐτὰ ἀπαιτήσαν μίαν ψυχῶν ἡσυχον καὶ εἰρήνωκῶν, καὶ ἐκείνοι φερόμενοι ἀπὸ τῆν ὀρμῶν τῆν παθῶν των, ἐπιδιδόντο καὶ τὰς χρείας των ἀχαλινώτε εἰς βίας, εἰς ἀρπαγὰς, εἰς κλοπὰς, καὶ καθεύδας ἐνόμιζον ὅτι εἶχε νομίμως καὶ δίκαιως, ὅτι ἠμποροῦσε εἰς ἀρπάξῃ βία καὶ δυναστεία ἀπὸ τῆν ἄλλης.

Καὶ μήτε ἦτον ὀπίμεμπτοι παρ' αὐτοῖς αἱ τοιαῦται ἀρπαγαί· ἀλλὰ καὶ ἐπαινεῖτο μάλιστα, αἰς σωμαγῆν εἰς τῆν ἀρχαίων Ποιητῶν ὁ Θουκυδίδης (Ἐπιγρ. Α')., ἀπὸ τῆν πρῶτοτέρως αἰς ἀνδρείας ἔργα καὶ κατορθώματα. Βλέπομεν καὶ εἰς τὸν Ὀμηρον ὅτι ὁ Νέστωρ, ὅς τις ἠμαζον εἰς καιρὸς ὅχι τὸσον βαρβάρως, ἐρωτῆ ἑλοθέρας τὸν Τηλέμαχον, αὐ ἐπαξίδουε εἰς ἐμπορείαν, ἢ εἰς ληστείαν αἰς πειρατή; (1)· καὶ ταῦτα λέγωντας, μήτε αὐτὸς ἐνόμιζον ὅτι ὑβρίζει, μήτε ἐκεί-

205

(1) Ὡς εἶπεν, τίς εἰς; πόθεν πλεῖον ὕψος κέλευθα; ἢ τὴν κατὰ ἀρχὴν, ἢ μετὰ τὴν ἀλάληθον
Ὡς αὐτὸς ἀπὸ τῆν ὑπερ' ἄλλης, πῶς ἀλόωται
Ψυχῆς παρθέμῃ, κατὰ ἀλλοδαποῖσι φέρεται. (Ὀδυσ. Γ.
εἰχ. 70.)

νος ὅτι ὑβρίζεται. Ὡς θηριώδεις ὅπως ἦτον, καὶ μεγαλαυχώμενοι εἰς τὰς δυνάμεις των, δευ εὐομίζον κἀρσενὰ ἄλλο πρᾶγμα ἀξιοπαινετώτερον ὑπὸ τὸ νὰ ἠμπορῶν νὰ κάμνουν ἐκεῖνο, ὅπως ἀπαιτῶσε φελογοτέρων ἀνδρῶν· τὸ νὰ καταπολεμήσων ἄλλως χωρὶς κάμμιαν αἰτίαν δευ τὸ ἐσοχάζοντο ἀδικον, μήτε ἀνάρμοστον· ἀν ὁμως τις, πλείον ἀδύατος, ἐτολμῶσε νὰ τὴς ἐνωστωθῆ, τῆτο τὸ ἐθεωρῶσσω ὡς ὑβριν καὶ ἀδικίαν γενομένην εἰς αὐτὰς.

Ἀυτοὶ ἡ πληροφορία δευ ἔπαυσε μήτε ἀφ' ἑ ἀρχισαν οἱ ἀνδρῶποι νὰ φατίζωνται καλλίτερα· ἐπειδὴ ἀναγινώσκοντες εἰς τὸν Θουκυδίδην (Ξυργε. Α'), ὅτι οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων εἶπω ἀναφανδὸν εἰς τὴς Λακεδαιμονίους ὅτι ἦτον δικαίωμα φυσικὸν ὁ ἰχυρότερος νὰ κατακυριεύῃ τὸν πλείον ἀδύατον· φροδέτοντες, ὅτι ἀπίσως τινὰς παρηπίσατο ποτὲ νὰ μεταχειρῶθῃ τὸ τοῖστον δικαίωμα, τῆτο τὸ ἔκαμε δευ νὰ κερδίσῃ τῶν εὐτοίαν τῶν ἄλλων, καὶ νὰ εὖρη ἔτω μὲ ἄλλον ἔσπον τὸ συμφέρον τῶ· τὸ ὅποιον τῆτο δυσκόλως ἠμποροῦσε νὰ φροσεθῆ εἰς τοὺς παλαιότερους χρόνος.

Ἐκείνος τὴς καιρὸς δευ ἐγνώριζον πόσον πολὺ μῆτε αὐτῶν τῶν ἐπικερδῆ μετριότητι, μήτε ὠφελουσων εἰς τὴς δυσυχεῖς νὰ φροβάλων εἰς τὴς καταπολεμῶντας τῶν ἀνδρωπόπιτι, ἢ τῶν θρησκείαν, ἢ ἄλλο οἰονδῆποτε αἴτιον δευ νὰ μὴ ριφθῶν ζῶντες, ἢ πεινκότες βορὰ εἰς τὴς κινῶς (σκύλας) ἢ γυπας (ὄρρα). Οἱ Κύκλωψ, καθὼς βλέπομεν εἰς τῶν Οδύσσειαν (ἐν τῇ Ι. Ραφιδία), μωρὸς εἶσαι, λέγει φρὸς τὸν Οδυσσεῖα, ὅπως μὰς ἐξίππάζεις μὲ τὴς Θεῶς σα· ἡμῶς δευ μὰς μέλει τίποτες φρε τῶ Διὸς, ἐπειδὴ ἑμεδα ἰχυρότεροι ὑπὸ αὐτὸν (Ι). Καὶ ὁ Ἀχιλ-

(1) Ἀλλ' αἰετοὶ φέεις Θεῶς· ἰκέται δὲ τοὶ εἰμῶ.

228 Μέρος Β'. Τμήμ. Α'. Κοιρωγίαι.

χιλλιάς πρὸς τὸν Ἔκτορα, ὅς τις τὸν ἐφθρακάλει γὰρ
δαίση τὸ σῶμα τε εἰς ταφίῳ, ἐσὺ εἶσαι, λέγει, διω-
ρισμῶρος ἦδη εἰς βραχὺ κωων καὶ ὄρνέων· καὶ εἶναι
πολλὰ ἀδωάτος ἢ λύπη μιν, ὅπῃ δὲ μὲ κάμνει γὰρ
σὲ κατακόφω ἐδῶ εἰς λεπτά, καὶ γὰρ σὲ φάγω ὤ-
μῶν (1).

Ἐπειδὴ ὅμως αἱ ἰκισίαι, οἱ ὄδυρμοί, τὸ δίκαιον,
ὁ ὀρθὸς λόγος δὲ ἀφελῦσαν τῆς ἀδωάτης καὶ τῆς
ἰχυροτέρων, κατέφυγον εἰς τὴν πανουργίαν καὶ δολιέ-
πτιαν. Ἡ τέχνη αὕτη, ἐπειδὴ εἶναι σημεῖον ἀδωα-
μίας, ἐμισεῖτο ἀπὸ θεϊκῆς, ὅπῃ αἰχμῶντο γὰρ φα-

227

Ζῆς δ' ἐπιτιμήτωρ ἰκισίων τε ζείων τε
Ζεῖτας, ὅς ζήτοισιν ἀμ' αἰδοίοισιν ὀπιδῆ.
Ὡς ἐφάμην. ὁ δὲ μ' αὐτίς ἀμείβιτο πλεῖ' θυμῷ.
Νήπιος ἢς ὠ ξῆν, ἢ πλοῦθον ἐκλυκιδας,
Ὅς με θύς κέλεται ἢ θεδίδιμω, ἢ ἀλέαδαί.
Οὐ γὰρ Κυκλωπίς Διὸς Αἰγυῖόχῃ ἀλέγασιν,
Οὐδὲ θεῶν μακάρων· ἐπεὶ πολὺ φέρτεροι ἐμῶ. (Ἄμ. ρ.
Ὀδυσ. I. σιχ. 271.)

(1) Ὁ Ἐκτωρ. — Λίσιον ὑπὲρ ψυχῆς, καὶ γένων, σῶν τε
τοκῶν,

Μήμε γὰρ παρὰ πύσσι κωίας καταδάψαι Ἀχαιῶν.

Ἀλλὰ

Σῶμα δὲ οἴκκατ' ἐμὸν δουλεύει πάλιν, ὅφρα πυρός με

Τρωίς καὶ Τρώων ἀλοχεὶ λειλάχουσι θαυόσται.

Ὁ Ἀχιλλεύς. — Μήμε, κύεν, γένων γυτάζω, μηδὲ τοκῶν.

Αἶ γὰρ πᾶς αὐτόν με μῆτις καὶ θυμὸς αἰεῖη,

Ὡ μ' ἀποπαιτόμηνον κρέα ἐδουλεύει, οἷα μ' ἔργας

Ὡς ἐκ ἔδ', ὅς σῆς γὰρ κωίας κεφαλῆς ἀπαλάλκοι.

Ἀλλὰ κωίας τε καὶ οἰωνοὶ κατὰ πάντα δάσονται.

(Ὀμηρ. Ἰλιάδης X. σιχ. 338. — 354.)

Ταῦτα, καὶ τὴ συνειρη παραδείγματι τῆς νεωτέρων ἀγρίων αἰ-
δρωτῶν ἐπέεσσι γὰρ ἔχη ὑπ' ἐφθρακῶν ἐκείνης, ὅπῃ ζῶντας μετὰ
ξυ τῆς παιδαγωγῶν Κοιρωγίων, καὶ ἀπολαμβανόντας ὅλας τὰς ἐκ
τῆς ἀφελῆς, ὅλα τὴν ἀκαταστάσιαν τὴν ἰοῦσιν, ἀπιτολμησοῦν
ἀναχωρῶντας γὰρ ἀγριότητι εἰς αὐτὰς τὴν ἀγρίαν καὶ μεμωρομῆτιν
ζῶν.

νῦν ὅτι ὀλίγον θάρρῶν εἰς ἑαυτὸς, καὶ εἰς τὰς δυνάμεις των. Διὰ τὸ τοῦ Ἀίας, (ὡς τῷ Φιλοκλήτῳ τῷ Σοφοκλέως) πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα, ὅς τις τὸν ἐσυμβέβηκε γὰρ πάρῃ μὲ παυργίαν ἐκείνα, ὅπῃ δὲ ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ μὲ ἀδρείαν, εἶπεν ὅτι τὸ τοῦ ἡτον ἀξίον ἀγαθῷ ἀνδρὸς (ἀγαθὸς δὲ τότε ὠνόμαζον τὰς ἀδρείας), καὶ ὅτι δὲ παρηγεῖτο τὸ ἀγαθὸς εἶναι νὰ γῆν σοφός (σοφὸς δὲ ἐνοούσαν τὰς παυργίας).

Κατ' ὀλίγον ὀλίγον ὅμως τὴν παυργίαν τὴν ἔλαβε σύμμαχον καὶ ἡ ἀδρεία, ὡς κατορθώνεσαν ἀκολώτερα καὶ ἀσφαλέστερα τὰς μεγάλας ἐγχειρήσεις καὶ ἀρχισι γὰρ νομίζεται πλειότερος, ὡς βλέπομεν εἰς τὸν Ὀμηρον (Ὀδυσ. II.), ἐκεῖνος, ὅπῃ ἴωσεν τὴν παυργίαν μὲ τὴν ἀδρείαν. Μὴτε διέφερε τίποτε νὰ εἶναι μεμιγμένη ἡ παυργία αὐτῇ μὲ δολιότητος. Ὅλα ἡτον ἀξίεπαῖνα, ἀν μόνον ἀδοκιμῆσαν, καθὼς ἀποδείχεται ἀπὸ τὸν ἔπαινον, ὅπῃ κἀμνει παρ' Ὀμήρῳ (Ὀδυσ.) ἡ Ἀθλιῶα πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα. Ἐσὺ, τῷ λέγει, ὑπερβαίνεις ἄλλας τὰς θνητὰς, καθὼς ἐγὼ ὄλλας τὰς ἀθανάτας, εἰς τὴν ἀγχίνοῖαν καὶ δολιότητα.

Ἡ παυργία ὅμως μόνη χωρὶς τὴν ἀδρείαν καὶ ἰσχύϊ, πάντοτε ἐνομίδη χαμερπὲς φράγμα· διὰ τὴν κατακλίσεων τὰς μὲν γιγνομένης μὲ φανεραὺ βίαν καὶ καταδυναστείαν, τὰς ἐνόμιζον νομίμως καὶ τιμίας, ἐπειδὴ ἐγίνοντο, καθὼς λέγει αὐτῷ Θεκυδίδῃ (Ξυγ. Δ'). ὁ Βρασιδάς, μὲ τὸ δίκαιον τὰς δυνάμεως, ὅπῃ ἔδωκεν ἡ φύσις εἰς τὸν ποιῶντα· τὰς δὲ γινομένης εἶναι μόνης δολιότητος τὰς ἐμίμενοντο, ὡς ἀν νὰ μὴν ἡτον τάχα ἡ βία ἐναντία εἰς τὸ δίκαιον, καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον, ἐπίσης καθὼς καὶ ἡ δολιότης.

Ἀλλ' ἡ παυργία, ἡ ὁποία εἰς τὰς νέας συλλῶδου μόνον τὰ ὄπλα, εἰς τοὺς γέροντας ἀρχισι νὰ μεταβάλλεται εἰς ἀλογισμὸς φραστέρας, καὶ νὰ γίνεσθαι φρόνησις. Οἱ γέροντες σοχαζόμενοι τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐριμίας, εἰς τὴν ὁποίαν κλίνει φυσικὰ αὐτὴ ἡ ἡλι-

κία, ἄρχισαν γὰρ θεωρεῖν τὸν θυμὸν διχῶς· ἐπαινε-
τὸν μὲν, ὅταν ἀποτείνεται εἰς ἀπόλαυσιν μιᾶς εἰρή-
νης εὐδαμῆς καὶ τιμίας· ἐπιμεμπτον δὲ, ὅταν ἀφορᾷ
εἰς τὸ γὰρ διαιωίζῃ τὰς διχονοίας καὶ τὰς σφαγὰς.
Ὀλίγω μὲν ὅμως ἰχθὺ εἶχον αἱ συμβουλαίων εἰς τὰς
ὀρμητικὰς καρδίας τῶν νέων· διὰ τὴν βλέπεμεν εἰς
τὸν Ὀμηρον (Ἰλ. Α'.) ὅτι ματαίως κηπιάζει ὁ Νέ-
στωρ γὰρ χαλινῶσθαι τὴν ἀδάμασον ὄργην τῆς Ἀχιλ-
λέως.

Τέλος πάντων ὅμως ἢ ἔλλειψις δυνάμεων, ἢ κί-
ρασις τῆς ἑκάμην γὰρ παύσασθαι ἀπὸ τῆς διωκεῖς πο-
λέμης, καὶ γὰρ μείνῃ πρὸς καιρὸν εἰς ἀνάπαυσιν. Τό-
τε ἦεν δύκολώτερον εἰς τῆς φρονιμωτέρης καὶ γεναιτέ-
ρης γὰρ ἀναφέρειν λόγους ὡς εἰρήνης, καὶ γὰρ κάμνῃ
τῆς ἄλλης γὰρ γνωρίσασθαι πόσον καλλίτερον εἶναι γὰρ
διοικῆσαι τινὰς ἐκείνης, οἱ ὅποιοι νικηθῶντες ἀπὸ εὐερ-
γείας, δαδύον ἀπὸ ἀγάπης, ὡς ἐκείνης, οἱ τι-
νες ὑποδουλωθῶντες μὲν βίαν καὶ δυναστείαν, παχίζον
πάντοτε γὰρ ἀποτινάξον τὸν ζυγόν. Τότε λοιπὸν ἐσβρά-
φησαν εἰς τὸ γὰρ παχίζον γὰρ κάμνῃ καρποφόρον ἐν
εἰρήνῃ ἐκεῖνο, ὅπως ἀποκτείνῃ τὸ πολέμῳ. Καὶ
τότε ἄρχισεν γὰρ ὀρθρῶνύηται (ἐνδυναμόνεται) ἡ δι-
καιοσύνη, γὰρ κατασαίνεται ἡ τάξις εἰς τὴν κοινωνίαν,
καὶ γὰρ παρεισάγεται ἡ ἀληθὴς καλλιέργεια τῆς πνεύ-
ματος.

Ἐκ τῆς ὅμως προηλθῆν ἄλλο κακόν· ἐπεὶδὴ ἡ
εἰρήνη γὰρ τὴν ἀσφάλειαν, ἡ ψυχὴ ἐν ἀσφαλείᾳ
ἔστα, ἀπελθεῖ τὸν χαλινὸν εἰς τὰς ἐπιθυμίας, αἱ ἐ-
πιθυμίας κωτῶν, ἢ πως εἰπεῖν, καὶ ἐρεθίζον τὴν ἐπι-
δεξιότητα, ἡ ἐπιδεξιότης πολυπλασιάζει ἐκείνα τὰ
πράγματα, δι' ὧν ὑποθάλλονται τὰ πάθη καὶ ἡ κί-
ρα· ἀρχισαν λοιπὸν ἐκ τῆς γὰρ κεραιῶν περὶσσεύε-
ρον ἢ φιλαργυρία, ἢ πολυτέλεια, ἢ ἀκρασία, ἢ φι-
λατιμία, ἢ φιλοδοξία, καὶ ἐντεῦθεν προσέκυψαν ὅλαι
αἱ ἀταξίαι, εἰς τὰς ἑποίας ὑπόκειται ἕως τῆς σή-
μερον ἡ κοινωνία.

Αἱ μεταβολαὶ λοιπὸν, ὅπῃ ἠκολούθησαν εἰς τὰ ἔθιμα τῶν ἀνθρώπων, κατὰ λόγον ὅπῃ αἱ κοινωνίαι διμορφύοντο, καὶ προέβαινον, εἶναι αἱ ἐπόμενα. Εἰς τὰς ἀρχὰς ἐκυεῖδον σῶθαι μὴ ἡ θρησκεία, ἐκείθου δὲ ἡ παρηγορία, χωρὶς τάξιν, καὶ χωρὶς νόμους· μᾶλλον ταῦτα εἰσηλθὼν ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ φρόνησις, αἱ ὁποῖαι ἐδίδαξαν τὴν ἀνθρώπων νὰ σωτηρίαν ἐν εἰρήνῃ τὰ προσκτιθέσθαι ἐν τῇ πολέμῳ· ἔπειτα ἐπῆλθον ἡ καλὴ τάξις τῶν πόλεων, μετὰ τὴν νόμους, καὶ μετὰ τὴν δικαιοσύνην· τέλος πάντων ἡ ἀργία, τὰ πλάσμα, ἡ πολυτέλεια, αἱ βυφαὶ ἔδωκαν αἰτίαν εἰς τὰ πάθη νὰ αὐξήσων περιεσσότερον, νὰ ἐπαρασατήσων, καὶ νὰ βιάσων ἐκείνης τὴν ἰδίαν νόμους, ἄπο τὴν ὁποῖαν προήλθον ὅλα αὐτὰ αἱ ἀναπαύσεις.

Φαίνεται, λέγει ὁ Π. Σπελλίνιος (ἄπο τὸ ἔθιμα γένεσως καὶ προόδου τῶν ἠθῶν δοκίμιον τῶ ὁποῖου παρέξεται τὰ περιεσσότερα τῶ παρόντος Κεφαλαίου), ὅτι ὁ Ὀμηρος ἐφιλοτιμήθη νὰ περιγράψῃ εἰς τὰ Ποιήματα τὰ ὅλας αὐτὰς τὰς μεταβολὰς, ἀφ᾽ ἑαυτῶν τὰς εἰς τὴν χαρακτῆρας τῶν πρωτοτύπων ἠρώων τῶ. Παρέλαβε τὸν Πολύφημον ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τῆς θρησκείας· τὸν Ἀχιλλεὺς μιᾶς ἀνδρείας ἀκαταμαχήτου, καὶ μιᾶς καρδίας ἀκαταδάμαστου· τὸν Ὀδυσσεὺς τῆς πανουργίας δολιότητος, συνημμένης μετὰ τὴν ἀνδρείαν· τὸν Νέστορα τῆς φρονήσεως, συνημμένης μετὰ τὴν ἀνδρείαν· τὸν Ἔκτορα τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς δικαιοσύνης· τὸν Ἄντιγόνη τῆς δικαιοσύνης, καὶ μιᾶς ἀπολέμης μᾶλλον δὲ φιλησύχης φρονήσεως· τὸν Πάριον τέλος πάντων τῆς ἀσελγείας καὶ τῆς χαυνότητος.

Ἀφ᾽ ἑ εἰδομένη ἔτις ἐν παρόδῳ τὰς μεταβολὰς, ὅπῃ συνέβησαν ἀλλήλοχρόνως εἰς τὰ ἔθιμα τῶν ἀνθρώπων, ἠδη πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὰς αἰτίας, ὅπῃ συνέβησαν περιεσσότερον εἰς αὐτὰς.

Ἐκεῖνο ὅπῃ ἐπῆλθον περιεσσότερον ἄπο καθεῖς ἄλλο οἱ ἀνθρώποι, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ὑποθέτῃ, ὅτι κείναι ἡ ἀκρα δυνάμειά των, εἶναι τὸ νὰ ἠμπορῶν

νὰ κάμινυ ὅτι τὰς ἔρχεται εἰς τὸν νῆρ, καὶ νὰ ἴστο-
λαμβάνων ἐκείνη, ὅπως τὰς ἀρησταν, χαλκίς κάμινος
ἐμπόδιον. Εἰς τὸτο λοιπὸν ἀπείκειται δὸς παράγωγα
τα ἢ ἴστορία, καὶ ἢ ἀντίστασις τῆς ἀλλων. Τὸτο ἐκα-
μῖν, ὥστε ἢ πρωτὸν φρονιτὶς τῆς ἀντίστατων νὰ εἴ-
ναι παύσασθε τὸ νὰ ἴστοκτῶν εὐπορίας καὶ ἐλπίσθη-
ρίων· εἰς τὸτοπον ὅτις ἀρχολύμῳι δὸς δὲ ὄλες εἰς
τῶτον τὸν σοχασμὸν, σωμαῖβη πολλακίς νὰ ἀνοσηνῆ-
σαν νὰ μεταχειρίσων τὰς εὐπορίας καὶ τῶν ἐλπίσθη-
ρίων πρὸς τὸ τέλος ἐκείνο, καὶ τὸ ὅποιοι τὰς ἴστο-
κτων, καὶ νὰ βάλων ὄλωντας τῶν σωμαῖβῶν εἰς ἀξία-
κτων ἀυξήσων ταύτης, καὶ ἐκείνων.

Εἰς ταύτης ὁμοίως τὰς ἐπιρήσειας, ὅτις εἶχον ὄλοι-
πωνὸς εἰς τὰ ἴσθη παράγωγα, ἔπρεπον εἶς ἀνάγκης
νὰ γῆνησθῆ μίχην· ἐπειδὴ ἀνίσως τὰ γῆνην πρῆξυ-
ματα ἤτων φύσει ἀπειρα, καὶ ὄλα κοινὰ, κασιὼς ὁ
ἀνρ καὶ τὸ ὄνωρ, ἢμπορῶσε κασιὼς νὰ χορησῆ
χαλκίς βλάβη τῆς ἀλλων· ἐπειδὴ ὁμοίως εἶναι πρετε-
ρασμῶν, καὶ τὰ πελασὸτορα σωμαῖβῶν καὶ περιωδῶσ-
μῶν, ὅσα ἢμπορῶσαν νὰ διχαιρίσων τῶν ἀπεριό-
ριστων ἐπιθυμίας τῆς κασιὼς. Ὅσον πολλοί, καὶ νὰ
εἶναι εὐπορῶται καὶ ἐλπίσθηται, ἐπυθῶσαν νὰ
παταχῶν καὶ νὰ κατῆξασῶν τὰς ἀλλων.

Τὸτο λοιπὸν καταρτίσται ἢ καὶ τῆς οἰκείων ἐκάσθε
δυναμέων, ἢ καὶ σωμαῖβῶν, καὶ βουθείας ἀλλων. Αἰ-
οικείας δυναμέεις εἶναι ἢ ἴσθῶς τῆς σωμαῖβῶν, ἢ τὸλο-
μῖν, καὶ ἢ ἀρχίνοια. Εἰς τὰς ἀπώτας κερῶν, εἰς τὰς
ὅποίως ὄσα ἐπιμάτω ἀλλο, εἶμῖν ἢ ἴσθῶς τῆς σωμαῖβῶν
καὶ ἢ τὸλομῖν, ἢτων εἰς ὑπολήμῳν καὶ τιμῶν ἀπὸ παντοῦ
ἀλλων οἱ ἀνδρῶν καὶ θρασείς· μῶν ταῦτα ἐκείνοι, ὅπως
ἴξῶρον νὰ σῶσαν με αὐτα καὶ τῶν φρονήτων, εἶπε ἀ-
πλῆ φρονήσις ἢ θῶλῶν εἶναι, εἶπε καὶ πασηγῶν.

Εἰς τοῖς μετα ταῦτα ὁμοίως χυθῶν ἐγνώσειων, ὅτι
σῶας μόνος κασιὼς αὐτὸν δυσκόλως ἢμπορεῖ νὰ κῆφου-
τῶσθῃ. Ὅσον ἐκείνοι, ὅπως ἐπιθυμῶσαν νὰ κελῶν
τοῦς ἀλλων, ἀρχισων νὰ παρῶν καὶ ἐλπίσων

πολλὰς εἰς τὸ μέρος των· καὶ ἐπειδὴ τὰ κυριώτερα μέ-
σα τὰ νὰ κατορθωθῆ· τὸ εἶναι ἡ ἐλπίς καὶ ὁ φό-
βος, ἃ τῷ καθ' ἑαυτοῦ εἰσπύδασι τὰ φθάσῃ εἰς βα-
θμὸν νὰ ἐμπνέῃ εἰς ἄλλας, αὐτὰ τὰ δύο πάθη.

Διὰ τοῦτο ἐπεδόθησαν ἀνὰ κράτος νὰ λησπύσω
πλέτη καὶ ἀξιώματα, ὅχι μόνον ἃ τὴν ἀμεσον ἢ ἔμ-
μισον διώκων, ὅπως αὐτὰ προξενῶν, ἀλλὰ καὶ ἔχον-
τες τὰ μέσα τὰ ὠφελεῖν καὶ βλαπτειν, νὰ ἐμποδίζω
ἐκείνους, ὅπως φοβούνται, ἅπὸ τὸ νὰ τὴν ἐσωπύθων-
ται, καὶ νὰ δελεάζω ἐκείνους, ὅπως ἐλπίζω νὰ τὴν
βουθῶν.

Ἐκτὸς τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς φόβου εἶναι καὶ τὸ σέβας
καὶ ἡ τιμὴ, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ ἔχον πολλὴν διώκων
εἰς τὸ νὰ κάμω τὴν ἄλλαν νὰ προσεθῶν εἰς τὸ μέ-
ρος μας. Ἀλλὰ τὸ σέβας θεμελιῖται ἐπὶ αὐτὸ εἰς τὴν
ἐπιβλήσειν, ὅθεν ἐκτὸς τῆς ὑπεροχῆς τῆς διώκων,
ἢ τῆς ἀξιώσεως, ἢ τῆς ἐξουσίας, εἶναι καὶ ἡ ὑπεροχὴ
τῶν ἔργων, ὅπως συνεργεῖ πολλὰ εἰς τὸ. Ἡ δόξα τῶν
προγόνων, ἢ καὶ μὲν ἢ ἀρχαιότης τῶν ἔργων ἐμπνέει
μὲν κάποιαν ἐπιβλήσειν ἃ ἐκείνους, ὅπως κατὰ γόνον
ἀπὸ αὐτοῦ. Ὅθεν καθ' ἑαυτοῦ εἰσπύδασι νὰ κάμω τὸ
ἔργον νὰ φανῆ ἀρχαιότερον καὶ ἐνδοξότερον ἅπὸ ὅτι
ἠμπορέσει νὰ εἶναι.

Ἡ τὸν ὅμως ἀκολούτητον νὰ σοχαθῆ πας τις, ὅτι
τὸ σέβας θεμελιῖται εἰς μόνον τὸ ἔργον εἶναι πολ-
λὰ ἀδύνατον μέσον ἃ νὰ ἀιχμαλωτίσῃ, ἔπως εἰ-
πεῖν, τὴν τῶν ἄλλων ψυχῆς· εἰς τὸ ἀπαιτεῖται ἀ-
ναγκαίως καὶ ἡ προσωπικὴ ἐπιβλήσειν· ἀλλ' αὐτὴ δεῖ
προέρχεται ἄλλοθεν, ὅτι μὴ ἀπὸ τῆς ἀξιώσεως, ἢ
ὁποῖα σκεῖσεται εἰς τὴν ἀδελφίαν, ἢ εἰς τὴν μάθη-
σιν, ἢ εἰς τὴν ἀρετὴν. Ἄλλοθεν ἃ νὰ λησπύσω
κοντὰ εἰς τὸ σέβας καὶ τὴν ἐπιβλήσειν, οἱ μὲν φρόν-
μοι καὶ ἀγαθοὶ ἠγωνίσθησαν νὰ κοσμηθῶν με κάμ-
μῶν ἀξιώσεως ἀληθινῶν καὶ πραγματικῶν· οἱ δὲ ἀ-
χρηστοὶ καὶ πανουργοὶ εἰσπύδασι νὰ καλλωπιθῶν πλά-
χισον μὲν κάμμῶν δοκῶσαν ἀξιώσεως.

Εκείνο ὅμως, ὅπερ δισμύει φθισιότατον τὰς ψυχὰς εἶναι ἢ ἀγάπη· καὶ ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ πορίζεται ἐξ πολλῶν μέσων, ἐξ ὧν τὸ οἱ μεγαλόψυχοι ἀνδρες ἐφρόντισαν νὰ γῶν ἄξιοι ταύτης ἐξ ἑσῶ μέσων ἐνδόξων πράξεων, καὶ ἐξ ὧν δειργείων τὰ δὲ ταπεινὰ πινύματα ἐκοπίασαν νὰ τῶν κερδήσῃν μὲ ταπεινὰς ραδιεργίας, μὲ χαμηρπεῖς συγκαταβάσεις, μὲ κολακείας, μὲ ὑποδουλοσύνην, μὲ ταπεινοφροσύνην.

Οὕτω λοιπὸν ἐπαχίστε πάντοτε καθ' ἑσῶς μὲ διαφόρων ἔσσης νὰ αὐξήσῃ τὰς ἀναφοράς τε, καὶ τὴν φαιτείαν τε, νὰ γῶν ἐξ ἑσῶ μέσων τῆς δυνάμεος ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλαν, νὰ φθάσῃ μὲ ἑσῶ τοῖστον ἔσσον εἰς κατὰσασιν τε νὰ ἀχαρῆσῃ καλλίπερα τὰς ἐπιθυμίας τε· καὶ ἐκ ταύτης τῆς ποικιλότητος τῶν παθῶν, τῶν ἐπιθυμιῶν, τῶν μέσων, δι' ὧν νὰ τὰ ἀχαρῆσῃν, προήλθῃ ἢ ποικιλότης τῶν ἐθίμων, τῶν ὁποίων ἐξετάσασθε ἤδη τῶν ἀρχῶν, ἀφίνομεν νὰ ἐρδονήσωμεν ἐν οἰκείῳ τόπῳ τῶν ἑσῶν, ἢ τῶν δυνάμεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἀρχὴ τῶν Νόμων, ἔ τῶν περὶ τὰ ἔθιμα Διαταγμάτων.

Οἱ ἄνθρωποι ὅστις ἐξ ἀρχῆς ἐλάττωροι, καὶ καὶ πάντα κίελοι ἑαυτῶν, ἔκαμναν χωρὶς καμμίαν συστολίῃν ἢ ἐμπόδιον ὅ,τι πὺς ἤρχετο εἰς τὸν νῦν, καὶ ἐπέβηπον αἱ δυνάμεις των. Δὲν ἀργοπόρησαν ὅμως νὰ φανῶν αἱ ἐκ ταύτης τῆς ἀποβροχῆς ἐλάττωρίας ἀταξίαι.

Καθ' ἑσῶς αἰδανέται εἰς ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα τῶν νὰ μὴ βλάφθῃ· καὶ ὁπόταν ἢ μὲ τὰς δυνάμεις τε, ἢ μὲ τῶν ἐπιδοξίοντων καὶ φιλοπονίαν τε ὁπόκτησε κατὰνα πρᾶγμα, αἰδανέται εἰς ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα, ὅτι

ἀρίσκει γὰρ τὸ ἔχει καὶ γὰρ τὸ ἀπολαμβάνει αὐτὸς μόνος, καὶ ὅτι ὁσὺ ἀρίσκει γὰρ ἔχεται γίνεται κανεὶς ἄλλος γὰρ μεθέξει ἀπ' αὐτοῦ, χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν τε. Ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ὅπως καθ' ἑαυτὸς αἰθάσεται ὡς πρὸς ἑαυτὸν, ἐρεθίζόμενος ἔπειτα ἀπὸ τῆς πλειονότητος, ἢ ἀπὸ τῆν ἀνάγκην, ἢ τὸν ἔτοιμος γὰρ τὰ φθάρῃ ὡς πρὸς ἄλλης.

Λοιπὸν αἱ ἀδάχοποι εἶδη, αἱ βίαι, αἱ ἀρπαγαί, ὅπως ἐπεύθειν ἀφῆρχοντο, ἕκαμαν τέλος πάντων τῆς ἀνθρώπων γὰρ γνωρίσεν, ὅτι τὸ ἀμοιβαῖον συμφέρον τῶ καθ' ἑαυτοῦ ἀπαιτῶσι, γὰρ φθαρῶσεν καθ' ἑαυτὸς τῶ ὀλιγῶ καὶ εἰρηνικῶ ἀπέλαυσιν τῶ δικαιωμάτων τῆς εἰς ἄλλης, ἔχῃ γὰρ ἡμπορῆν γὰρ ἀπολαμβάνων ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἡσυχίᾳ τὰ ἴδῃ τε καθ' ἑαυτὸς.

Ἐκ τῆς ἀφοήλθον αἱ πρῶται συνηθῆσαι, αἱ ὅποιαι μάλιστα καθ' ἀρχὰς ἦτον φθαρῶσεν καὶ τὸ σιωπῶν μόνον, φθάρῃ ῥηταί, καὶ αἱ ὅποιαι ἄλλο ὁσὺ περιείχον, φθάρῃ ἐν γῆρι γὰρ μὴ ἔχει κανεὶς τῶ ἐλλείθειαν γὰρ βλάβῃ ἄλλον· κανεὶς γὰρ μὴ ἡμπορῆν γὰρ ἀρπάσῃ ἐκεῖνο, ὅπως ἀνήκει εἰς ἄλλον.

Ὀλίγῶν ὅμως χῆσιν καὶ ἀφέλειαν ἠθέλων ἔχει αὐτὰ αἱ συνηθῆσαι, ἀνίσως ὁσὺ καθίσατο κανεὶς ἐξουσία, ἔχουσα τῶ δυνάμιν γὰρ κανεὶς τῆς ἀνθρώπων γὰρ τῆς ἐκπληρῶσιν. Ἡ ἐξουσία αὐτῆ καθ' ἀρχὰς ἐδίδετο ἀπὸ καθ' ἑαυτὸν φαμίλιαν εἰς τὸν ἴδιον πατέρα, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν πατεράρχῶ τῆς φαμίλιας· καὶ ἡ ἴδῃ ζουσα πατερικὴ ἐξουσία εἰς πολλὰ ἔθνη διήρκεσε μὲ ὅλον τὸν ἀπόλυτον καὶ ἀφῆρκεσον κράτος τῆς, καὶ μεθ' ὃ κατέστη ἡ κοινὴ ἐξουσία. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶ Γαλλῶν ἦτον, καὶ τὸν Γοργετ (Gorguet ἐν τῶ φθάρῃ ἀρχῆς νόμων, περὶ τῶν, καὶ ὁπισθημῶν Βιβλ. Α'.) ἀπόλυτοι διαπόται τῶ ἰδίων οἰκιῶν, ἔχουτες ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς τῆς γυαῖκας, τέκνα, καὶ σκλάβους μέχερις αὐτῆς ζωῆς καὶ θανάτου. Ἡ τιμωρία τῆς Θάμαρ ὀρειδεῖσα φθάρῃ τῶ περὶ τῆς τῆς Γεῖσα (Γεῖσα. Κεφαλ.

Α Η'), αποδείχνει, ὅτι τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν εἶχον τὸ ἀρχαῖον καὶ οἱ Ἑβραῖοι. Ὁ Ὀμηρος, καὶ ὁ Πλάτων μαρτυροῦσι καὶ αὐτοὶ ὅτι καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι οἱ πατέρες εἶχον τὴν αὐτὴν δεσποτείαν ἐπ' αὐτὰ εἰς τὰ παῖδιά των. Εἰς τὴν Κίταν καὶ τὴν σήμερον οἱ πατέρες κυβερνῶν τὴν φασιλίαν τους μὲν ἀπόλυτον ἐξουσίαν.

Ἡ μὲν βία καὶ ἀξουσία τῆς δικαιοσύνης μεταξὺ τῆς ἐκ τῆς αὐτῆς φασιλίας ἐμποδίσθη καὶ ἀνεσάθη ἰκανῶς μὲν τῶν τῶν ἔθρονον· δευτέρως ἐμποδίσθη ὁμοῦς ἀσάφως καὶ ἡ μεταξὺ τῆς ἐκ ἀξουσιῶν φασιλίας· ἐπειδὴ εἰς τὰς τοιαύτας ἀξουσίας αἱ ἀρπαγαὶ καὶ ἀδικίαι τῶ ἐνὸς πρὸς τὸν ἄλλον, μὲ τὸ γὰ μὴ ἐλεγχοντο ἀπὸ κενῆς κοινῆς διαταγῆς, ἔκαμναν νὰ γίνονται κατ' ἐνάς εἰς τὰς ἀξουσίας τῶ κείνων καὶ κερνώμενος, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν, κερτῆς ἑαυτῶ· καὶ ἐκ τῆς εἶναι ἑκούσιον νὰ καταλάβωμεν πόσον ἀκαθόριστοι ἔπρεπε νὰ ἀποβαίνων μὲ τῶν τῶν ἔθρονον καὶ αἱ ἀπαιτήσεις καὶ αἱ ἐκδικήσεις.

Διὰ νὰ ἐμποδίσων λοιπὸν τὰς ὑπερβολὰς, ἀρχισαν οἱ πατέρες, ἢ οἱ συγγενεὶς ἑκατέρων τῆς μερῶν νὰ ἐμβαίνων εἰς τὸ μέσον ἀπὸ νὰ καταλάττων, καὶ τελειοῦν τὰς φιλονεικίας. Ἀλλὰ καὶ τῶ μὴτε τὰ δικαιοσύματα τῶ κατ' ἐνάς ἐμπόδων, μὴτε πάντοτε ἦτον ἰκανὸν νὰ φέρη εἰς πέρας τὰς διχονοίας· πολλακίς μάλιστα σιωπῶμεν, ὥστε αἱ τῶ καὶ μέρος εἶδες νὰ γίνωνται κοινὰ εἰς ὅλους τὰς συγγενεὶς, τὰς φίλους, καὶ τὰς πλησίον. Εἶδον λοιπὸν, ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ διορίσων μίαν κοινὴν δικαιοσύνην, τὴν ὁποίαν νὰ τὴν γινώσκων ὅλοι ὡς τοιαύτην, καὶ εἰς τὴν κείσων καὶ ἀπόφασιν τῆς ὁποίας νὰ ὑποκνται κατ' ἐνάς· καὶ μὲ τῶν τῶν ἔθρονον κατέσθη ἡ κοινὴ ἐξουσία.

Ἡ ἐξουσία αὐτὴ εἰς μερικὸς τῶπος ἐδόθη εἰς ἐνα μόνον, εἰς ἄλλως ἐδόθη εἰς τὰς ἀρίστους, εἴτ' ἔν φαντασίαν τῶ δῆμον· εἰς ἄλλως τὴν ἐκράττων ὅλῳ ὁ δῆμος· καὶ ἐπεὶ οὗτος ἀρτίκυφον τὰ τρία εἶδη τῆς διοικη-

κρίσει, τὸ μοναρχικὸν ὁπλοῦν, τὸ αὐτοκρατικὸν, καὶ τὸ δημοκρατικόν.

Εἰς τὰ παλαιότερα ἔθνη ἡ μοναρχικὴ διοίκησις κατέστη πρώτη. Ἡ Ρώμη, καὶ αἱ Ἀθῆναι εἶχον βασιλεῖς ἀπὸ τῆς γὰ ἔχον ὑπάτους (κοισόλους) καὶ ἄρχοντας. Οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἀσύριοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Κινέζοι ὑπέκειντο πάντοτε εἰς Μονάρχας.

Καὶ εἶναι εὐκόλον, λέγει (αὐτόθι) ὁ Γουβίτ, γὰ καταλάβωμεν τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας ἡ ἰδέα τῆς μοναρχικῆς διοικήσεως ἐπίσσε πρώτη εἰς τὴν ἕξοισαν τῆς ἀνθρώπων· ἐπειδὴ πρώτη μὴ ἦτον ἀκολώτερον γὰ σοχαθῆν οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰ ὑπακίσαν εἰς ἓνα μόνον ἀρχηγόν, ὡς εἰς πολλὰς, καὶ πσῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον εἰς τὸ εἶχον ἡδὴ ὡδαδειγμα τὴν πατρικὴν ἕξοισαν· ἀλῶτερον δὲ εἶναι φυσικόν ὅτι εἰς καθὲ κοίγωνίαν δέρισκετο κενόσας, ὅς τις γὰ διίφισεν ἀπὸ τῆς λοιπῆς κατὰ τι ἕξοισαν ἀποτέρημα. Λοιπὸν τὸ εἶχε γὰ τὸ ἀποξενήση καὶ κάποιαν ὑπεροχὴν ἐπαύω εἰς τῆς λοιπῆς, καὶ ἔστιν ἓνα εἶδος ἕξοισαν, ἡ ὁποία ἐβεβαιώθη ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἐδελῶσιον ὑποταγῆς τῆς. Ὁ Νεμβροδ, λέγει ἡ Ἰερεσις (Κεφ. Γ'), πρώτη μὴ τὸν κατακλισμὸν ἔγινε διωπτός ὅπῃ τῆς γῆς, καὶ κατέστησε εἰς Βαβυλωνίαν τὴν πρώτην Μοναρχίαν· ἐπειδὴ ἦτον, λέγει, ἰχυρότατος κυριότης· ἀποτέρημα ἀξιολογώτατον εἰς ἐκείνης τῆς καιρῆς, καθ' ἕς ἡ γῆ ἔσα πλήρης δρυμόων, καὶ ἀγρίων θηρίων, τὰ ὁποία ἐπολλαπλασιάθησαν πολλὰ ὀγλίγωρα μέσα εἰς αὐτῆς τῆς λόγγυς, λιθάγκαζε τῆς ἀνθρώπων γὰ δέρισκονται πάντοτε εἰς φύλαξιν, διὰ τὰ μὴ τῆς καταφώγων. Καὶ αἱ ἕξοισαν καὶ Ἰσορίαι ὡς θηροκτόγες ἀπογυμνῶς μᾶς ὡδασαίναν τῆς πρώτης Ἡρώας.

Προσθείδω τῆτοις καὶ ὅτι μὴ τὸ γὰ εἶχον ἐκεῖνοι οἱ ἀρχαῖοι ὄχλοι συχνὰς πολέμους ἀπὸς ἀλλήλους, καὶ οἱ πόλεμοι διὰ τὰ λάβην καλῶν ἕξοισαν ἐχρηάζοντο ἀρχηγόν τῆ στρατόματος· ἐκεῖνος λοιπὸν, ὅπῃ ἐκ-

λέγτο εἰς τὸ ἐν καιρῷ πολέμῳ, συνηθίζοντας ἀναιδέως τῆς ἀλλῆς νὰ δέχονται καὶ νὰ ἀκολουθῶν τὰς προσοχὰς καὶ μὴ ταῦτα, ἐφθασεν εἰς πολλὰς τῶν νὰ καταστῆ δεσπότης παντοτινός· ἔτις ὁ Ρωμύλος γέννητος δὲ τῆς ἀνδρίας καὶ τολμῶν τῆς ἀρχῆς μίας μοίρας φυγᾶν, κατέστη ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ῥωμαίων.

Κατ' ἀρχὰς φαίνεται ὅτι οἱ βασιλεῖς ἐγένοντο κατ' ἐκλογὴν· δὲν ἀπέρασεν ὅμως πολὺς καιρὸς καὶ εἰς τὰ ἑξῆς μέρη ἐγέναντο κληρονομία. Αἱ παρὰ τὰς ἀρχαίας, τὰ φρονήματα, ὅπως οἱ γονεῖς ἐπέπνεον εἰς τῆς υἱῶν, αἱ διδασκαλίαι, ὅπως τῆς ἐδίδον, ἡ κριτικὴ, ὅπως ἐλάμβανον εἰς τῆς διοικήσιν ζώντων τῶν πατέρων, ἡ ὑποληψίαι τῶν λαῶν, ὅπως ἔδοκίμασαν, εἶναι τὰ αἴτια, δὲ τὰ ὅποια ἐπροτιμῶντο ἀπὸ παντὸς ἀλλῆς οἱ υἱοὶ, ἀπεθανόντων τῶν βασιλέων. Εἰς ἀλλὰ μέρη πάλιν αἱ ἴδιαι αὐτῶν ἀρεταί, ἡ ἀνδραγαθία των, ἡ ὑπεροχὴ τῶν φερεσσῶν τῆς ἑκάστης ὑπερτέρως τῶν ἀντιποιουμένων τῆς βασιλικῆς ἀξίας. Αἱ διχόνοιαί τέλος πάντων, αἱ συγχύσεις, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, ὅπως συνέβαινον εἰς τῶν ἐκλογῶν τῶν νέων βασιλέων, ἐγέναντο αἴτια εἰς ἀλλῆς τῶν νὰ καταστῆσαν τῶν βασιλείων κληρονομικῶν, δὲ νὰ προλάβουν τὰ εἰρημνὰ ὀλέθρα ἀποπήματα. Τοιαῦτα φαίνονται ἄλλοις τῶν ἀρχαιοτέρων ἔθνεσι τῆς βασιλείας. Οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Ἀσύριοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἰνδοὶ, οἱ Κινέζοι, οἱ Ἀραβες, οἱ Ἑλλῆνες, οἱ Λατῖνοι μᾶς δίδουν ἄλλοις ἀδείγματα ἀρχαιότατα τῆς κληρονομικῆς Μοναρχίας.

Κατ' ἀρχὰς ὅμως τῆς βασιλείας ἦτον ἐστώτα· καθεστὸς πόλις, μᾶλλον δὲ εἶπεν καθεστὸς κώμη εἶχε τὸν βασιλέα τῆς. Εἰς τῆς χρόνους τῆς Ἀβραάμ ἦτον πρώτη βασιλεία εἰς μόνον τῶν κοιλάδα τῆς Σοδόμων (Γενεσ. Κεφ. ΙΔ.). εἰπὴν, ὅπου κατεπολέμησεν Ἰησοῦς ὁ τῆς Ναυῆ, ἦτον ἕως τελεόοντα (Ἰησοῦς τῆς Ναυῆ Κεφ. ΙΒ.). Κάποια μέρη τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας,

ἢ τῆς Ἀμερικῆς φθάσαιεν καὶ τὴν σήμερον μίαν εἰκόνα ἐκείνων τῶν ἀρχαίων καιρῶν· ἐπεὶ εἰς μίαν μικρὰν ἔκτασιν γῆς σιωπηρὰς τις πληθος δεσποτῶν, ἢ καὶ μικρὰ χώρα (ἐπαρχία) ἔχει τὸν ἰδικόντες.

Εἰς καὶ τὸν χρόνον ἢ δημοκρατικὴ καὶ αἰσοκρατικὴ διοίκησις κατεστάθη μὲν τὴν μοναρχικῶν, καὶ ἢ μεταβολὴ ἔλαβε πάντοτε τὴν ἀρχὴν ὑπότινος ἀποστασίας. Οὕτω κατέστη εἰς τὰς παλαιὰς κεντρὸς ἢ δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν, ἢ τῆς Ρώμης· ἕως εἰς τὰς μεταγενέστερας ἢ Αἰσοκρατία τῶν Ἑνετῶν, τῶν Ἑλβετῶν, ἢ τῶν Ὀλλανδῶν, ἢ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἢ τῶν ἠνωμένων ἐπαρχιῶν τῆς ἀρκτικής Ἀμερικῆς.

Ἀφ' ἧς κατέστησαν ἕως τὰς διοικήσεις, ἀρχισαν νὰ καθίστασι καὶ τὰς νόμους. Μέχρι πολλῶν ὅμως χρόνων τὰς ρητὰς νόμους, οἱ ὅποιοι ἀκόμη ἔλειπον, τὰς ἀνεπλήρουσαν οἱ σιωπηρῶν, ταῦτον εἰπεῖν τὰ ἔθνη. Τὰ ἔθνη τῆς Δικίας δὲ εἶχον κἀκεῖνα κωδικὰ νόμων, ἀλλ' ἐδιοικεῖντο ἀπλῶς ἕως κατὰ τὰ ἔθνη. Εἰς τὰς Ἰνδίας ἀπὸ χρόνους ἀμνημονώτους ὅλα ἐπιστηρίζοντο ἐπ' αὐτῶν εἰς τὰ ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν φθασεμπούμους ἔθνη. Τὸ ἴδιον ἀκολυθῆσαν εἰς τὰ φθασότερα μέρη τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἀκολυθῆ καὶ τὴν σήμερον εἰς πολλὰ τῆς αὐτῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς, καὶ τῆς Ἀσίας.

Τὰ δὲ ἔθνη πάντα μὲν τὸ νὰ ἦεν εἰς πολλὰς τοῦ πῦρος θεμελιωμῆρα ἐπ' αὐτῶν εἰς παχυλὰς καὶ ἀπειροκάλης φρολήφεις καὶ βδελυρὰς δεισιδαιμονίας, ἦσαν καὶ βαρβάρη καὶ ἀπυθροπῶνα. Οἱ Σκύθαι ἐνόμιζον ἐργὸν ἀσεβείας νὰ φονδαῖεν τὰς πατέρας των καθὼς ἐφθάνων εἰς τὸν ἐξήκοσόν χρόνον τῆς ἡλικίας των. Οἱ Σάρδοι νὰ τὰς φονδαῖεν, ἀφ' ἧς τὰς ἐκτυπῆσαν φρότερον μὲν μάστιγας. Οἱ Γάλλοι νὰ φονδαῖεν τὰς δούλους καὶ πελάτας τὰς πλέον ἀγαπητὰς τῶν ὑποθηκόντων δεσποτῶν. Αἱ γυναῖκες τῶν Ἰνδῶν νὰ ρίπνυνται εἰς τὰς πυρὰς, ἐν αἷς ἐκαίοντο τὰ σώματα τῶν ἀνδρῶν τῶν ὑποθηκόντων. Οἱ Γάλλοι καὶ Γερμανοὶ νὰ ἐξελεί-

240 Μέρος Β'. Τμήμ. Α'. Κοινωρία.

ναι πὺς Θινὺς θυσιάζοντες πὺς αἰχμαλώτους· οἱ Πέρσαι γὰρ θάπτωνται ζῶντες· οἱ Ταῦροι γὰρ θυσιάζων πὺς ζῶντας τῶν· οἱ Φοίνικες γὰρ θυσιάζων πὺς ὑπὸ εὐφρων βράβη· οἱ Μηγηελῖανοὶ γὰρ θάπτων ζῶντα πὺς αὐτῶν παιδία· οἱ Καραῖβοι γὰρ πὺς παχυῶν, καὶ γὰρ πὺς βόων (Σπυλλίνιος, ἐν τῷ φεβ. ἀρχῆς καὶ προέδου τῶν Ἡθῶν Κεφ. Α'. Α' εὐθμ. 13.).

Χωρὶς τούτων, ἡ νομοθεσία θεμελιωμένη εἰς μόνον τὴν εὐνομίαν, ἢ ἴσως πολλὰ ἀποσπασμένης. Αἱ καταχρήσεις λοιπὸν, ὅπως ἐκ τῆς προκείμενης, ἠνάγκασαν τὴν ἀνθρώπου γὰρ σοφίαν εἰς τὸ γὰρ τὴν ἐρεῖαν ἕως εἰπεῖν, καὶ γὰρ τὴν ἀποσπασμένην καλλίτερα, καὶ γὰρ συγκροτήσαν ἐνα κώδικα τῶν νόμων. Μὲν ἔχοντες ὁμοίως εἰς τὴν ἀρχαίαν χρόνον τὴν πᾶν τὴν γαφίαν, δεῦρ ἠμπορήσαν οἱ Νομοδίται γὰρ κάμναι εἰς τὸ κοινὸν γνώσας τὰς ἐπιφθίσεις τῶν, καὶ γὰρ τὰς φθισίμων εἰς τὴν μεταφθισίμων· ὅθεν ἡ ποίησις καὶ ἡ ὠδὴ ἀνεπλήρουσαν τότε τὴν ἑλλείψιν τῆς γαφίης· καὶ τὴν διεσκομῆν εἰς ὅλα τὰ ἀρχαιοτέρα ἔθνη τὴν πᾶν τὴν σιχυργίαν τῆς νόμων τῶν, καὶ πὺς γεγονότα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ἐπιθυμήσαν γὰρ φθισίμων, καὶ γὰρ φθισίμων εἰς τὴν μεταφθισίμων τὴν μνήμην. Ὁ Ἀπόλλων κατὰ τινὰ ἀρχαιοτάτῃ φθισίμων ἐνομιζέτο ὡς ὅτι τῶν πρώτων Νομοδότην, καὶ ἐλέγετο ὅτι ἐδημοσίωσεν τὴν νόμους τῶν καὶ τῶν φθισίμων τῆς λύρας τῶν. Οἱ πρώτοι νόμοι τῆς Ἑλλάδος δεῦρ ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἄλλοι, εἰ μὴ ὅτι ὅτι εἶδος ἀσμάτων. Οἱ νόμοι τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἰαπωνίας ἦσαν ὁμοίως ἐμμέτρους· καὶ οἱ Γερμανοὶ, οἱ ὁποῖοι ἐθεωροῦσαν τὸν Τυτωνα ὡς πρώτον Νομοδότην τῶν, ἐλέγοντο ὅτι καὶ αὐτοὶ τὴν ἔλαβον παρ' αὐτῶν ἐμμέτρους.

Οἱ νόμοι αὐτοὶ φθισίμων τῆς ποιῆσις τὰς ἐνομιζέτο καὶ πᾶν κλειώτερα ἀμαρτήματα, καὶ πὺς φθισίμων τὰς κλειώτερας ὑποθέσεις τῶν βίῃ καὶ ἀτάγματα· ὅπερ ὅτι τὰ πρώτα σοιχεῖα τῶν ἐγκλημάτων καὶ πὺς πολιτικῶν δικαιώματος.

Ὁ πρῶτος τιμωρητικὸς νόμος ἦτον ὁ πῆς ἀπαποδύσεως, πῆ εἶναι ὁ διορίζων γὰ γίνεται εἰς τὸν κακὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνο. τὸ ἴδιον κακόν, ὅπερ αὐτὸς ἠθέλε κάμῃ εἰς ἄλλον (1). Δὲν ἐφαρμόζει ὁμως ἔτος ὁ νόμος μῆτε εἰς ὅλα τὰ ἀμαρτήματα, μῆτε εἰς ὅλας τὰς ᾠθισάσεις. Ὁποῖος ἠθέλε φοιᾶση, ἠμπορεῖτε γὰ ὑποχρεωθῆ γὰ χάσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ζῶντα. Ὁποῖος ὁμως ἐκλεπτε παρὰ αἰδῆ κατὰνα κερᾶγμα, τὸ ὅποῖον δὲν τὸ εἶχε πλέον, μῆτε ἄλλο ἰσότημον εἶχε, αὐτὸς δὲν ἠμπορεῖσε γὰ ὑποχρεωθῆ γὰ τὸ ἀπαποδώσῃ, καὶ πολλῶ μᾶλλον γὰ κερδέσῃ ἄλλο τίσον ἐκ τῶ ἰδίων τα. Ἐπρεπε λοιπὸν γὰ ἀντικαταστήσῃ ἄλλας τιμωρίας εἰς ταύτας τὰς ᾠθισάσεις· καὶ αὐταὶ εἰς τὰς ἀρχὰς ἦτον ἀυσηρόταται. Δράκων εἶνας ἀπὸ τῆς πρῶτης Νομοθέτας τῶ Ἀθῆνῶν ἐτιμωρεῖσε μὲ θάνατον κάθε ᾠθισμικρὸν ἀμάρτημα, δι ὃ καὶ λέγεται ὅτι ἐγραφε τὰς νόμους τα μὲ αἶμα. Οἱ νόμοι τὰ Μίλωνος Νομοθέτου τῆς Κρήτης, ἀπὸ τῆς ὁποῖας ἐλάβεν ὁ Δράκων τὰς ᾠθισωτέρας εἰς τὴν νομοθεσίαν τα, ἦτον γεδὸν ἀσφαῖτως ἀυσηροί. Οἱ νόμοι τῶ δώδεκα πινακῶν τῆς Ρώμης ἦτον παρομοίως πλήρεις ἀυσηροτάτης ποιῆς. Καὶ ᾠθα τῆς ἀρχαίοις Γάλλοις ἡ κοινὴ τιμωρία τῶ ἀμαρτανόντων ἦτον γὰ κευθῶν ζῶντες εἰς τιμὴν τῶ Θεῶν τας.

Οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἀφορεῖσαν εἰς τὸ δικαίωμα τῆς κτήσεως, εἰς τὰς σπουδῆκας, εἰς τὰ συνομικῆσια, καὶ εἰς τὰς κληρονομίας. Εἰς τὰ πρῶτα ὁμως ἔστιν, τῶ ἐποίων ὁ βίος ἦτον κωμηγετικός, ἡ ποιμῆνικός, πολλὰ ὀλίγοι νόμοι τοιαύτης φύσεως ἦτον ἀναγκαῖοι. Ὀλίγα, ἡ γεδὸν ἔδεν κτώμηροι, ἀπὸ τόπον εἰς τόπον παύτοσε

(1) Εὐείσηκεθα πῆτον τὸν νόμον παρὰ τῆς Ἑβραίοις, παρὰ τῆς Ἰουδαῖς, παρὰ τῆς Λακροῖς, καὶ παρὰ ἄλλοις τισί (Στελλίνας. Ἡθικ. Τεμ. 1.).

ποτε πλαγιάζοντο, ἔδειξαν κοινοβίαν νόμιμον ἔχοτες, μόλις ἐχρειαζόντο κάποιαν σιωπήκην, σιωπήκην ἰσχυρότερην, ἢ ἡμετέραν, καὶ κοινοβίαν, καὶ δημοκρατικὴν ἐπαύω εἰς τὰ ἔθιμα ἡμετέραν, ἢ εἰς νόμους καθ' ἑαυτὰς.

Ἡ πολιτικὴ Νομοθετικὴ οφείλει ἐν γῆρι χερόν τῷ ἀρχιλήτῃ εἰς τὴν Γεωργίαν. Διὰ τί οἱ Αἰγύπτιοι ἔλαβον εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀπὸ τῶν Ὀσίων καὶ τὴν Γεωργίαν, καὶ τὴν νόμους. Τὸ ἴδιον ἔλεγον καὶ οἱ Ἕλληες πρὸς τὴν Δημῶν, τὰ πρῶτα ἔθιμα τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Κρήτην, οἱ ἀρχαῖοι κάπικοι τῆς Γαλιῶν πρὸς τὴν Ἀβιδῶν, οἱ Περσικοὶ, πρὸς τὴν Μυσοκαπῶν, οἱ Κινεζοὶ πρὸς τὴν Γῆν.

Εὐρεθείσης τῆς Γεωργίας ἀνεφύη ἡ χρεία εἰς νόμους, ὅς τις νὰ ἀσφαλίσῃ εἰς καθ' ἑαυτὴν τὴν κυριότητα τῆς πεδίων, ὅπως ἢ θελεῖν ὀπχειριδῆν νὰ γεωργῆ, καὶ τῆς καρπῶν, ὅπως ἢ θελεῖ σιμᾶζῃ ἐκ τῶν. Ἀποθνήσκοντες τῆς, καὶ καταλείποντες παιδία, ἢ συγγενεῖς, ἀπαιτεῖτο εἶναι νόμος ἵνα τὴν ἀνομίαν τῆς κληρονομίας τῆς. Διδομένη τῆς Γεωργίας περισσότερον ἀπὸ ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον εἰς ἄλλοτῳ τῶ μόνον γεωργῆ, καὶ ὀπχειρίας ἄλλας πολλὰς νὰ ἀχολῆται εἰς εὐρεσιν καὶ τελειοποιήσιν ἄλλων τεχνῶν, ἐχρειαζομένη ἄλλος νόμος εἰς κατάστασιν καὶ ἐγκαρδίωσιν τῶν τεχνῶν, καὶ εἰς ἀμοιβαίαν ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων αὐτῶν τῶν τεχνῶν, μετὰ τῆς Γεωργίας. Ἐχρειαζομένων ἄλλοι νόμοι καὶ λόγος, ὅπως πληθυσμῶν τῶν οἰκιῶν εἰς εἶνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον, ἔγιναν αἱ πολιτεῖαι· εὐρημαθῶν τῶν νομισμάτων, ἠύξησεν τὸ ἐμπόριον· ἐκτειρομένη τῆ ἐμπορίας καὶ τῆς φιλοπονίας, εἰσήχθη, καὶ ἐπλεόνασεν ἡ ἀνομοιότης τῶν καταστάσεων, ἐπήγασεν ἡ πολυτέλεια κτ. ἔτι λοιπὸν καὶ ἄλλα ταῦτα διεμορφώθη καὶ ἠύξησε κατ' ὀλίγον ὀλίγον ὁ κώδικς τῆς πολιτικῆς νόμων.

Ἄλλα μία κοινοβία δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι διδάμων, ἀπίσως ἔσα καὶ τὰ ἔσω εἰς ἡσυχίαν, δὲν εἶ-

ναὶ ἀσφαλισμῶν καὶ ὑπὸ τὰς ἐξωτερικὰς ὁπιδρομαῖς καὶ ὀπιβολαῖς. Τὰ κακὰ, ὅπῃ προήλθον ὑπὸ τῆς συνεχεῖς πολέμης, ἔκαμαν τὴν ἀνθρώπων νὰ καταλάβουν ὅτι ἦταν ἀνάγκη νὰ πατασίσων καὶ μεταξὺ τῶν ἁφῶρων ἐπαρχιῶν καὶ τῶν ἁφῶρων βασιλείων ἀμοιβαίως συμμαχίας, καὶ τῶν ὁποίων νὰ ἀσφαλίσουν τὴν εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν τῆς καθ' ἑνὸς· καὶ ἐντεύθουν προήλθον αἱ ἁφῶροι ὁμολογίαι καὶ συμμαχίαι τῆς εἰρήνης, τῆς ἐμπορίας, τῆς συμμαχίας, ἐπιπῶν εἰς τὰ ὁποῖα, καὶ ἐπιπῶν εἰς τὰς ῥηθικὰς ἀρχὰς τῆς κοινῆς δικαίωματος ἐρεῖδεται τὸ δημόσιον δικαίωμα, ἢ τὸ δικαίωμα τῶν ἔθνων.

Οἱ νόμοι συνεισέφερον ἀναμφιβόλως πολὺ πῶσον εἰς τὴν κερῶν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὅπῃ μέρης δὴδαμογίαν. Κακῶς ὅμως ἤθελουν ἀρκέστη αὐτοὶ καθ' ἑαυτῆς πῶσον εἰς τὸ εὐα ὅσον καὶ εἰς τὸ ἄλλο· ἐπειδὴ εἶναι ἄπειρα σφάλματα, τὰ ὁποῖα οἱ νόμοι δὲν ἡμποροῦν νὰ τὰ διορθώσων (1)· ἀφίτω νὰ λέγω ὅτι αὐτοὶ δὲν ἡμποροῦν νὰ ἐμποδίσων τὸ ἀμάρτημα, ἐκτὸς εἰμὴ ἁφῶ τῆς ἀπειλῆς τῶν ποινῶν, ὁπόταν ἤθελε φαερωθῆν καὶ ὑποδειχθῆν· ἀλλὰ πῶσα ἀμαρτήματα δὲν μῶσον κεκαλυμμένα, καὶ πρῶσάκις καὶ ἀφ' ἑ ἀνακαλυφθῶν, δὲν ἡμποροῦν νὰ ὑποδειχθῶν καθῶς πρέπει; Ἡ κοινὴ ἀσφάλεια ἀπαιτῶσε λοιπὸν νὰ εὐρεθῆ κανὲνα μέσον, τὸ ὁποῖον νὰ προλαμβανῆ, καὶ νὰ ἐμποδίξῃ τὸ ἀμάρτημα, ἀνασπῶντας προρρίζον τὴν κακίαν, καὶ ἐμπνέωντας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἀξιώματα τῆς ἀληθινῆς τιμιότητος, καὶ πληροφορῶντας τὴν πῶσον εἶναι ὠφέλιμον νὰ τὰ βάλων εἰς πρῶξιν. Εἰς

τῆτο

(1) Δὲν εἶναι κανὲνας νόμος, λέγει ὁ Δὴκλις (Consideration sur les mœurs.) ἐντεῦθον εἰς τὴν ἀχαισίαν καὶ ἀπισίαν, καὶ εἰς πολλὰς πρῶσάσεις μῶστε ἐναντίον εἰς τὴν ὕβριν, τὴν ἀπάτην, καὶ τὴν ἀδικίαν.

τις λοιπὸν κατέστη ἢ ἴσ' ἢ θῶν ὀπισθίμη, τῶτ' ἔστιν ἡ
 ΗΘΙΚΗ.

Διὰ τῆς Ηθικῆς ἀναπληροῦνται καὶ εἰς ἄλλο ἐλάττωμα, ἐλάττωμα μέγιστον, τὸ ὁποῖον ὁμως οἱ νόμοι δεῦν ἔμπορῶν γὰ τὸ θραπείσῃ, ἢ γὰ τὸ διορθώσῃ. Διὰ τὶ αὐτοὶ ἀχολῶνται τὸ φελοῦπερον, ἢ μάλλον εἶπειν καθόλου εἰς μόνα τὰ διοφρατικά χεῖν, τῶτ' ἔστιν εἰς τὸ γὰ ἐμποδίσῃ τὸ γὰ κάμη τις κακὸν εἰς ἄλλον. Τὰ δὲ καταφρατικά χεῖν, τῶτ' ἔστιν ἐκεῖνα, ὅπῃ προσάτῃν τὸν ἀνθρώπον γὰ ὠφελῆ ἄλλῃς, μόλις καὶ ἀκροθιγῶς τὰ ἐγγίξῃν οἱ νόμοι, καὶ μήτε ἔμπορῶν γὰ ἐκταίθῃν πολλαῖ εἰς τῶτὸ τὸ μέρος. Διὰ τὶ πῶς ἔμπορῶν γὰ ἀναγκάσῃν τὸν ἀνθρώπον γὰ ὠφελῆ ἄλλῃς; πῶς γὰ προσδιορίσῃν τὰς φελοῦσας ὄλας, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλει τινὰς γὰ εἶναι ὑπόχρεως εἰς τῶτ; πῶς γὰ ἀποδείξῃν πόσον ἐλλείπει εἰς τῶτ; καὶ πῶς γὰ τὸν τιμωρίσῃν δι' αὐτὸ τὸ ἔλλειμα; Τὸ γὰ ἐμπειρία λοιπὸν εἰς τὸν ἀνθρώπον τῶν δικαιοσυλίῃν ἀποταμιεύεται εἰς τῶν Ηθικῶν, εἰς τῶν ὁποίων ἀποταμιεύεται προσέτι καὶ τὸ γὰ ἐμπειρία τῆν φιλανθρωπίαν, καὶ τῆν ἀποίαν.

Τὰ πρῶτα μῖσα, ὅπῃ μετχειρίθῃσαν οἱ Παλαιοὶ ὄλα γὰ εἰσαλάξῃν, ἢ πῶς εἶπειν, εἰς τῆς ἀνθρώπων τὰς ὑποθήκας τῆς Ηθικῆς, ἢ τῶν τὰ διοφθέγματα καὶ αἱ παροιμιαὶ εἰς αὐτὰ ἀνθυπεβλήθῃσαν αἱ ἀλληγοραὶ, αἱ ὀμοιώσεις, αἱ φελοῦσολαὶ, καὶ οἱ μῦθοι, εἰς τῆς ὁποίας ὀδοκίμητε φελοῦσά πάντα εἰς τῆς Ἐλληνας ὁ Λίσωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Ἀπολλώνιος τὸν ἐπρωτιμῶσεν ἀπὸ ὄλας τῆς Ποιητῆς (Φιλόστρατος ἐν βίῳ Ἀπολλωνίῃ Βιβλ. Ε'.)· καὶ ὁ Λύσιππος ἔδειξεν, ὅτι τὸν ἐπρωτιμῶσε καὶ ἀπὸ ὄλας τῆς ἀρχαίας Φιλοσόφῃς, ἐπειδὴ τῶν εἰκόνα τῆν ἔταξεν εἰς τῶν κορυφῶν ἴσ' ἐπὶ τὰ Σοφῶν.

Ὁ πρῶτος ὅμως, ὅπῃ κατέσῃσεν ὀπισθίμῃ τῆν Ηθικῶν ἐσάθῃ φελοῦσά τῆς Ἐλληνιστῆν ὁ Σωκράτης. Πόση ἦτον ἀπὸ τῶν ἢ ἀσάφεια, ἢ ἀβεβαιότης, καὶ ἢ πλεχτά-

Κεφ. Γ'. Ἀρχὴ ἔκ προόδος αὐτῶν. 245

κα τὰς τὴν ἴσον ἀφελίμην μέρην τῆς Φιλοσοφίας συναγεται ἰκανῶς, λέγει ὁ Π. Σπελλίνιος (Ἀρχ. καὶ Προοδ. τῶν ἡθῶν Κεφ. Γ'.) ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Πλάτωνος. Διὰ τί ἀπὸ τῶν δὲν ἦτον ἀκόμη ἀριστέρον ποία ἦτον ἡ φύσις τῆς ἀρετῆς, ποιοὶ οἱ χαρακτῆρες, δι' ὧν διακρίνεται ἀκριβῶς τὸ ἀδίκον ἀπὸ τὸ δίκαιον, ποιοὶ εἶναι αἱ ἀρχαὶ καὶ ἀμετάβητοι ἀρχαὶ τῶν τιμῶν· ἀλλ' ἦτον ὅλα συγκεχυμένα καὶ τῶν βέλτησιν καὶ φαντασίαις τῶν καθ' ἑαυτὸν. Ὁ Σοκράτης (πλάτωνος) υποκρινόμενος ὅτι ἠθέλεε καὶ μάθῃ, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκριβῶς ὡς τῶν εἰδοτῶν, ὁμιλούντων ὅμως μὲ πολλὴν τύφον, τῶν πρῶτα, τῶν ἐπρόβαλε δυσκολίας, ἕως ὅτε τῶν λιγὰ κατ' ὀλίγον ὀλίγον καὶ ὁμολογεῖν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀλαζονίαν καὶ κεφῆτητα. Ἀφ' ἧ ἐσήκωσεν ἕτω τὰς ἀρετὰς, καὶ ἀπέδειξε σαλεύοντα καὶ ἀβέβαια ὅλα ἐκεῖνα, ὅτε κακῶς ἐνομιζοῦντο παγιώματα καὶ βεβαιότατα, ἐρίψεν τὰ πρῶτα ἀτέρματα τῆς ἀληθοῦς Ἠθικῆς, τὰ ὅποια τὰ ἐκαλλίεργησαν μὲν ταῦτα Ξενοφῶν, καὶ Πλάτων οἱ μαθηταὶ τῶν, καὶ μετ' ῥύθμισεν εἰς τὸ βέλτιον Λεῖσοπέλης ὁ μαθητὴς τῶν Πλάτωνος.

Προπεθεῖται τῶν τῶν εἰδήσεων, μέλλοντας ἤδη καὶ παραμυθεῖσθαι ἰδιαιτέρον ὡς ἐκεῖνα, ὅτε συγκροτεῖ τὸν Ἐπιεικῆ Ἀνθρώπον, θέλοντι, διαιρέσει τὸ Δεύτερον τῶν Μέρους εἰς ἄλλα δύο Τμήματα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον θέλει εὐρέφεται ὡς τὰ Κατ' ἄνοιαν, τὸ δὲ δεύτερον ὡς τὰς Ἀρετὰς.

Τ Μ Η Μ Λ Β΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ,

Καθήκον ονομάζω εκείνο, ὅπῃ εἶας ἀνθρώπος καὶ πᾶς ἀφόρους φειδάσεις εἶναι ὑπόχρεως γὰρ κάμνη, ἢ γὰρ μὴ κάμνη. Εἰς καλύτεραν κατάληψιν καὶ σαφύειαν τῶν ποικύτων καθηκότων, καὶ τῶν ἀφόρων βαθμωτικῶν, θέλωμεν ἀρχίσαι γὰρ θεωρήσωμεν πολυὰς ἀνθρώπων εἰς εἶα καὶ τὸν αὐτὸν τύπον συζώτης, χωρεῖς γὰρ ἔχον κάμνιαν ἐξάρτησιν ἀπὸ ἀλλήλων, καὶ θέλωμεν ἐξετάσει τί ὀφείλουσιν ἐν γῆρι πρὸς ἀλλήλων εἰς αὐτῶν τὴν φειδάσιν. Ἄν ὅμως δύο ἀπὸ αὐτῶν συναφθῶσιν ἀλλήλοις εἰς φιλίαν ἀμοιβαίαν, εἶναι δῆλον ὅτι αὐτοὶ θέλουν ἔχει ἐπεῦθε γὰρ εἶα καθήκοντα· ἀνὸς εἶας ἢ θελε κάμνη πρὸς τὸν ἕτερον κάμνιαν ἀεργεσίαν, ἀναφύονται ἄλλα καθήκοντα ἐκ τῆς αὐτῆς εἶας ὑποκείμενα διαφόροι γῆρις, ἀρρενος διηλογοῦν καὶ θήλειος συζώτῳ εἰς σιωδισμόν γαμικόν, ἐκ τῆς πηγάζον ἄλλα γὰρ καθήκοντα· ἀνὸς γῆριν καὶ παιδία, τότε προκύπτουν ἄλλα καθήκοντα καὶ τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, καὶ τῶν πρὸς πᾶς γονεῖς, καὶ πρὸς ἀλλήλους· ἀνὸς πολλαὶ φαιμιλία συμφωνήσων γὰρ συγκροτήσων μίαν μόνην κοινωσίαν, ὑποβληθέντες συμφώνως εἰς κάποιαν σιωδήκας, ἄλλα γὰρ καθήκοντα θέλουν προέλθῃ ἐκ τῆς αὐτῆς· ἀνὸς τέλος πάντων πολλαὶ κοινωσίαι μερικαὶ εἶσων ὁμοίως μὲ κάποιαν σιωδήκας, εἰς τὸ γὰρ κάμνη μίαν γῆρικὴν κοινωσίαν, ἐκ τῆς ἀναφύονται ἄλλα καθήκοντα. Ἡ ἐξέτασις ὅλων τῶν τῶν ἀφόρων καθηκότων θέλει εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῷ παρόντος Τμήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Καθήκοντα γυμναστικά ἀνθρώπων πρὸς ἀνθρώπου.

Εἶναι γνωστὰ τοῖς πᾶσιν αἱ διὰ θρυλλέμεναι ἐντολαὶ „Μὴ κάμνη εἰς ἄλλον ἐκεῖνο, ὅπως μὴ λόγῃ „ὄσον θέλεις γὰρ κάμῃ ἄλλος εἰς ἐσένα“ καὶ „Κάμνω „εἰς ἄλλος ἐκεῖνο, ὅπως μὴ λόγῃ θέλεις γὰρ κάμνω „οἱ ἄλλοι εἰς ἐσένα „αἱ ὁποῖαι, ἐπειδὴ πηγάζουσι ἀπὸ αὐτῆς τῆς φύσεως, ὀνομαζοῦνται ἐντολαὶ, ἢ νόμοι φυσικοὶ, καὶ παρελαμβάνουσι ἐν γένει ἐκεῖνα, ὅπως καθὼς ἀνθρώπος ἀνάγκη οφείλει πρὸς τὴν ἄλλαν. Τῶν ἢ μὴ πρῶτον παρελαμβάνει τὰ καθήκοντα ἐκεῖνα, ὅπως ὀνομαζοῦνται ἀποφατικά· ἢ δὲ δεύτερα παρελαμβάνει ἐκεῖνα, ὅπως λέγονται θετικά. Ἐν ἀρχίσωμι δὲ τὰ πρῶτα.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Καθήκοντα ἀποφατικά.

Καθὼς ἀνθρώπος αἰδανέται εἰς ἑαυτὸν τὸ δικαίωμα γὰρ ἀπολαμβάνει ἐν ψυχῇ ἐκεῖνα, ὅπως εἶναι ἐδικά του. Τὸ τὸ δικαίωμα γινάσκει ἀμέσως ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἐνοίας τῆς ἰδιοκτησίας· ἐπειδὴ ἴδιόν μου κτήμα ὄσον ἢ μπορῶ γὰρ εἰπῶ, εἰ μὴ μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐμοὶ μόνον ἀποκλειστικῶς ἀνήκει· καὶ ἐκεῖνο ὅπως ἐμοὶ μόνον ἀνήκει, καὶ πάντα λόγον ἐγὼ μόνος πρέπει γὰρ ἔχω τὸ δικαίωμα, καὶ ἔστι τῆς κυριότητος καὶ τῆς δυνάμεως γὰρ τὸ ἀπολαμβάνω.

Ἀπὸ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐνάγεται καθ' ἑαυτὸν γὰρ συμπεραίνει μὲ συνέπειαν σαφειᾶς καὶ ἐπιλογοῦσίν τινος, ὅτι οφείλει ἄρα καὶ αὐτὸς γὰρ ἀφίημι εἰς τὴν ἄλ-

λη; ἀσφαλῆ καὶ ἡσυχον τὴν ἀπολαυσιν τῆς ἰδίας τῆς κτημάτων. Ἐπειδὴ ἂν ἦτον εἰς αὐτὸν συγχαρημύον γὰρ ἀρπάζειν τὰ τῆς ἄλλων, ἢ θελεν εἶναι ὁμοίως συγχαρημύον καὶ εἰς τὰς ἄλλας γὰρ ἀρπάζειν ἐκεῖνα, ὅπως αὐτὸν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔτι δὲν ἢ θελεν ἔχει πλεονεξικὴς τὸ δικαίωμα γὰρ ἀπολαμβάνει ἀποκλειστικῶς πωτὸς ἄλλοι τὰ αὐτὰ.

Τῆτο τὸ φῶτον καθήκον, τὸ ὅποιον καλεῖται καθήκον δικαιοσύνης, εἶναι ὅσον ἄπλην καὶ ὅσον δολοκατέληπτον, ὅπως δὲν ἰξέρω πῶς εὐρίθισω φιλόσοφοι, οἱ ὅποιοι ἐνόμισαν ὅτι ἦτον ἀνάγκη γὰρ τὸ ὑποθέσθαι ἐπιτυχημύον ἀπὸ τῆς φύσιν, ὡς ἂν γὰρ μὴ ἡμπορῶσαν τάχα οἱ ἀνθρώποι γὰρ τὸ καταλάβειν παρῆαυτῶν. Πρὸ τῆ γὰρ ἀποδείξει ὁ Λάκιος ποσῶτον ἐναργῶς τὴν αἰσθίαν τῆς ἐμφυτων ἰδεῶν, ἡμπορῶσαν γὰρ εἶναι καὶ συγγνωστότεροι οἱ φιλόσοφοι τὸ φερόδοξότερον ὅμως εἶναι ὅτι καὶ μετ' ἐκείνον παρεβόλουν ἀκόμη κάποιου φιλόσοφοι τὴν ἠθικῶν αἰσθίαν, ἡ ὅποια ληφθεῖσα εἰς τὴν κυριωτέρην σημασίαν (1), δὲν σημαίνει ἄλλο, εἰμὴ τὰ πρακτικὰ ἀξιώματα, ὅπως οἱ Καρπιστινοὶ ὑπέθετον ἐμφυτε.

Λρ-

(1) Λέγω εἰς τὴν κυριωτέρην σημασίαν· ἐπειδὴ αἰσθίως δεῖ ἠθικῶν αἰσθίαν ἐνεῖν, καθὼς καὶ δεῖναι μερικῶν, αὐτὸ τὸ μηχανικὸν ἀποτελεσμα τῆς ἠθικῆς ἢ ἀληθινῆς προσβολῆς, ὅπως ἢ δεῖα μιᾶς ἀρετῆς καλῆς ἢ κακῆς ἀρετῆς εἰς ἡμᾶς, καὶ τῆτο τὸ μηχανικὸν ἀποτελεσμα καθίστασθαι κεντῶν κεντῶν τῆς αὐτῆς ἀρετῆς ἢ ἀρετῆς, τῶτε εἶναι ἐτι μάλλον φερόδοξότερον ἢ ὑποθέσθαι καὶ αἰσθίως ἐπιθεῖν αἰσθίως εἶδω εἶναι γὰρ φερόδοξον ἄλλοι, τῆτο καμῶν βεβαιότητα εἰς ἐμὴ τὸ ἰδίον μηχανικὸν ἀποτελεσμα, εἶπε δεῖ γὰρ βλάψαι ἄλλοι, εἶπε δεῖ γὰρ υπερκασιδῆν ἑαυτὸν, εἶπε δεῖ ἰδίως, εἶπε δεῖ δημοσίᾳ ὀφείσθαι ἢ θελε τὸ καμῶν ἐπίθετος· καὶ εἶπε ἔγω εἰς τὴν φῶτῆν πείθεισιν τὸν κατὰκείνῳ, εἰς τὴν δευτέρην τὸν συγχαρῶν, τῆτο δὲν εἶναι δι' ὅτι ἡ μηχανικὴ προσβολὴ γίνεται διαφορικῶν, ἀλλὰ κατὰ λόγον. Ἡ ἠθικὴ αἰσθίς τοῦ κατὰκείνῳ καθὼς ἢ γένεσις τῶν ἀρετῶν, ἡ ὅποια δὲν κτεταί, εἰμὴ δεῖ

Ἀρχὴ τῆς ἀπάτης πούτης εἶναι ἡ καθολικότης τῆς αἰδήσεως πρὸς δικαίους καὶ τὴν ἀδίκους, ὅπως καθοράται εἰς ὅλους τὸς ἀνθρώπους. Ἀλλὰ ἐκτός τῆς ἐστὶ αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ καθολικότης ὁπιδέχεται μεγάλας εἰσαιρέσεις ἐνθά οἱ ἀνθρώποι εἶναι διεφθαρμένοι διὰ τὴν πᾶσιν, ἢ διὰ τὰς ἀρολήφεις, ἢ διὰ τὰς μοχθηρὰς συμπηθείας (1), φθαίνει καὶ μία μικρὰ προσοχή δὲ γὰρ καταλάβωμεν, ὅτι καὶ πᾶσιν εἶναι καθολικὴ εἰς ὅλους τὸς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι δὲν ἤθελον ἔχει διεφθαρμένῳ τὴν κοινὴν αἰδήσιν διὰ τὴν πᾶσιν, ἢ διὰ τὰς ἀρολήφεις, καθ' ὅσον μὲν τὸ γὰρ ἤρπται τὸτο διὰ μίαν ἀπλευράτην συνέπειαν, δὲν εἶναι κατὰ τὸς ὁμοίους, ὡς γὰρ μὲν διωκθῆναι γὰρ τὸ συμπεραίνει· ἐν ᾧ μάλιστα ἡ πείρα αὐτὴ ἤθελε τὸν ἀναγκάσει τέλος πάντων γὰρ τὸ συμπεραίνει καὶ ἄκων· δὲ τί πολλὰ εἰς ἤθελεν ἰδῆ τὰ ἐλέθρια ἀποπέσματα, ὅπως ἤθελεν καὶ ἀροέλθῃ, ἀπίσως ἦτον εἰς αὐτὸν συγχωρημένον γὰρ ἀρπάζῃ ἐλοθέρας τὰ τῶν ἄλλων.

Τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας, ὅπως ἔχει καθ' ἑαυτὸς, εἰς εἴς ἀποφάγματα ὑψηλότερον ἀνάγεται, εἰς τὸ ἀρόσωπον, εἰς τὴν ἀρεσκίαν, καὶ εἰς τὴν τιμὴν.

§. Α'. Μηδενία παραβλάπτει εἰς πρόσωπον.

Τέσσαρα εἶναι ἀρονημένως πρὸς αἰτία, ὅπως κατὰ τὸν ἀνθρώπον γὰρ βλάβη τῶς ἄλλης εἰς τὸ ἀρόσωπον, ἡ πτωχεία, ἡ μέθη, ὁ θυμὸς, καὶ ἡ ὑπερηχυσίς.

Ἡ πτωχεία κατασάει τὸς λωποδύτας, τὸς περ-
ρα-

συχῆς παρατηρήσεως τῶν ἀντικειμένων, δὲ ἀροσηκτικῆς συγκείσεως, δὲ ἀροσηκτικῆς, δὲ συχῆς ἐνὶ λόγῳ ὑπέφεισ καὶ ἀσκήσεως, εἰς τὰ ὅποια βιβλιόπαι δὲν εἶναι κατὰ τὸν ἑμφοτον.

(1) Ὅρα εἰς τὸ ἠγνώστον Τμήμα Κεφ. Γ'. καὶ εἰς τὴν Μεταρρητικὴν Μερ. α'. Τμήμα Α'. Κεφ. Γ'. Ἀρθ. Δ'.

ραπίς, ἢ τὸς μιδωτὸς φορεῖς. Ἀλλὰ χωρεῖς τῷ, ὅτι οἰαδῆποτε πτωχεῖα δὲν μᾶς δίδει ποτὲ τὸ δικαίωμα γὰ ἐφερμῆσωμῆν ἐναντίον εἰς τὸ τῆν ἄλλων πρόσωπον, εἶναι προσέτι ἢ σπανιώτατον μία πτωχεῖα, ὅπερ ἄγει τὸν ἀνθρώπον εἰς παρόμοια ἀμαρτήματα, γὰ εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀνδύσιος. Ἡ ἀργία, ἡ ὀκνηεῖα, ἡ μισοπορία (ἀν συγχωρηται γὰ εἰπῶν ἔτζι), τὰ παιγνίδια, ἡ κραυπάλη, ἡ ἀσέλγεια εἶναι αἱ κακίαι, ὅπερ κατασαινν τὸς τοιάτας ἀνθρώπους εἰς μίαν πτωχεῖαν ἐκυσίαν, ἢ κατ' ἀξίαν τῆν πράξεων τῶν. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι πολλὰ δύσκολον γὰ διορθωθῆν ἀπὸ αὐτὰς τὰς κακίας ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον μὲ τῶν πολυχρόνον συνήθειαν ἔγιναν ἔξεις, εἶναι φανερόν πόσον ἀφελίμον εἶναι γὰ ἀπομακρυνῆται ἀπ' αὐτὰ ἢ γεῶπ; ἀμέσως ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνις τῆς ἡλικίας, ἢ γὰ συνηθίζηται εἰς ἀπαλῶν οὐύχων εἰς τῶν ἐγκράτειαν (σωφροσύνην), εἰς τῶν ἀχολίαν, ἢ εἰς τῶν φιλοπορίαν.

Ἡ μέθη εἶναι ἡ δούτέρα, ἢ ἴσως ἡ πλέον συνητοτέρα αἰτία τῆν ἐρίδων (καυγάδων), τῆν ἔραυμάτων, ἢ τῆν σφαγῶν. Αὐτὴ ὁπόταν εἶναι πάντῃ ἀκυσία, καθὼς ἢ συμβαίνει πολλαίκις, ἢ τοιαύτη, ὡσε γὰ ἀφαιρῆ ἀπ' ἀκράτος τῶν χρόνιων τῶ λόγων, αἱ πράξεις, ὅπερ τελεμῶνται εἰς αὐτῶν τῶν κατὰστασιν, δὲν ὑπάγονται εἰς ἀδύσῆν ἐγκλήματος, καθὼς μῆτε αἱ πράξεις εὐδὸς φρεσητικῆς, ἢ μουικῆς. Εἶναι ὅμως πράγμα πολλαῖ σπανίων γὰ εἶναι καὶ συμβεβηκὸς, ἢ πάντῃ ἀκυσία ἢ μέθη· καὶ ἀδύς ὅπερ εἶναι θεληματικῶς καὶ ἐν συνειδήσει ἐκτίθεται εἰς τὸν κίνδυνον γὰ χάσῃ τὸ λογικόν τε, γίνεται εὐόχος οἰαδῆποτε ἀμαρτήματος, ὅπερ εἰς τῆν αὐτῶν κατὰστασιν ἐργάζεται. Διὰ τῶν οὐ Πιττακὸς, εἶναι γὰ ἀποβέβη δὲν δὲν δὲν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ γὰ ἐκτίθεται εἰς παρόμοιον κίνδυνον, ἢ θελε γὰ τιμωρῆνται διπλῶς τὰ ἐκ μέθης ἀμαρτήματα. Εἰς ἀλλῶν πάλιν τόπος οἱ μέθουσοι ἐτιμωρῶντο ἀτιμῶσει δημοσίᾳ· εἶναι τὶ δὲν εἶναι

τῇ ἀληθείᾳ ἄλλῃ κακία, ἢ ὅποια γὰρ κάμνη τὸν ἀνδρῶπον πλέον δίκαιονφρόνητον, πλέον ἀξιωμασιον ἀπὸ τῆς μέθης, ἢ ὅποια τὸν κατασταίνει ὁμοιον μετὰ ἄλογα κτύων, καὶ ἐτι χείρονα καὶ αὐτῆς τῆς ἀλόγων.

Ὁ θυμὸς ἐνεργεῖ καὶ αὐτὸς ἢ ἐκ πρώτης ὀρμῆς, ἢ μετὰ τινα σκέψιν καὶ συνειδήσιν. Εἰς τὴν πρώτην ὀρμὴν τῆς θυμῆς ὁ ἀνδρῶπος δεῦν εἶναι κύριος ἑαυτῆς καὶ ὅσα πράττει εἰς αὐτὴν τὴν ᾤξιαν, εἶναι ἀνδρῶπος εἰς ὅλα, ἐπειδὴ γίνεται χωρὶς σκέψιν, καὶ ἐκ μόνης μηχανικῆς κινήσεως. Σπανιάκις ὁμως συμβαίνει ὅπῃ αὐτῇ ἢ πρώτῃ ὀρμῇ γὰρ ᾤξιαν τὸν ἀνδρῶπον ἵσον ὀλίγωρα εἰς τὴν πράξιν, ὡς γὰρ μετὰ τῆς ἀφίγῃ ἕδουα καιρὸν γὰρ σκεφθῆ, καὶ γὰρ βελούθῃ· πολλάκις μάλιστα τῆς ἀφίγει ἀρκετὸν ἔξῃσμα χρόνου τελάχισον ἔξῃ γὰρ γνωρίσῃ τι κάμνει. Καὶ δεῦν ὅπῃ ἢ σκέψις καὶ ἢ συνειδήσις ἀρχίζεν γὰρ λάβην χάριον εἰς τὴν πράξιν, ἀρχίζει καὶ ὁ θυμὸς γὰρ γίνεται ὑπὸ δέθυμος.

Ὁ θυμὸς πότε μὴ γινάται ἀπὸ φθόνου, ἢ κακοήθειαν· πότε δὲ ἀπὸ ὕβρις ἢ ἀδικίαν γεροειαν. Ὁ φθόνος καὶ ἢ κακοήθεια πηγάζεν προσημιάνω, ὡς εἴρηται, ἀπὸ τῆς ἐπερηφανίαν· ἀγανακτικῆς δι' ὅτι βλέπομεν ἄλλωσ ἀνώτερας καὶ κρείττονας ἡμῶν αὐτῆς, καὶ τὸτο εἶναι φθόνος· ἀγανακτικῆς καὶ ἐπίστε δι' ὅτι βλέπομεν ἄλλωσ ὁμοίωσ ἡμῶν αὐτοῖσ, καὶ παχίζομεν γὰρ τὸσ κάμωμεν κακὸν, ἔξῃ γὰρ τὸσ καταπισσαμεν κατώτερας, καὶ ᾤξιαν βελούθῃμοι ἔπειτα πρὸσ ἡμῶσ γὰρ αἰδανώγται τῆς ἡμετέραν ὑπεροχῆν, καὶ τὸτο εἶναι κακοήθεια. Τὸ ἀδικον ὁμως καὶ ἢ αἰχροτις καὶ τῆς δύο τῶπων παθῶν εἶναι ἵσον ἀρκετὸν, ὅπῃ δεῦν χεῖρίζεται μήτε γὰρ ὁμιλίωσμεν ᾤξιαν αὐτῆς.

Ὁ θυμὸς, ὅπῃ ἀρκερχεται ἀπὸ ὕβρις γεροειας, φαίνεται καὶ πρώτῃν ὀπθεώρησιν συγγνωστότερας, καὶ εἶναι τῶντι ὅταν ὁ λόγος εἶναι ᾤξιαν τῆς πρώτης ὀρμῆς. Ὁ πότεν ὁμως συνεχίζηται, καὶ λαμβαίει χάριον

ἢ σκέψις, ὁπότεν γίνεται μίσος καὶ μίλις, καὶ πολὺ πλεονάζον ὅταν ὀργᾶ εἰς ἐκδίκησιν, τότε εἶναι ἀξιοκατάκριτος φελοπότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πάθος.

Ἐπειδὴ, μὲ ὅλον ὅπως εἶναι γνώμη τινῶν παλαιῶν φιλοσόφων, ὅτι εἶναι συγχωρητέον νὰ ἀνταποδίδωται κακὸν ἀπὸ κακῆς, καὶ λέγει ὁ Κικέρων (Περὶ Καθηκόντων Βιβλ. Α'. Κεφ. 6.) ὅτι τὸ πρῶτον καθήκον τῆς δικαιοσύνης εἶναι νὰ μὴ βλάβωμῃ τινὰ, ὁπότεν αὐτὸς δὲν μᾶς βλάβῃ· ὡς αὐτὰ τὰ ἄλλα τὸ νὰ τὸν βλάβωμῃ, ὅταν μᾶς βλάβῃ, νὰ ἦτον συγχωρητέον· κυρίως ὅμως κενὸν φράγμα δὲν ἢμπορεῖ ποτὲ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀνθρώπον τὸ δικαίωμα τῆς νὰ κάμῃ ἐκδίκησιν. Ἐχει ἔμφυτον τὸ δικαίωμα τῆς νὰ ἀφαιρετέθῃ, ὡς αὐτὸ ὅπως τὴν εἶναι συνημμένον μετὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς σωτηρίας· ἢμπορεῖ νὰ ἔχη καὶ τὸ δικαίωμα τῆς νὰ τιμωρήσῃ τὸν βλάψαντα (μὲ τὰ ὄρα, ὅπως μετ' ὀλίγον θέλωμῃ σημειώσῃ), ἀλλ' ἢ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τῆς νὰ πληρῶσῃ νὰ τὸν βλάβῃ καὶ ἄλλῳ φεραῖ· μὲ ὅλον τὴν ἢ ἐκδίκησις εἶναι πάντοτε βάρβαρος καὶ θηριώδης, καὶ δὲν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς ἀδικίας, εἴμη καὶ τὸν χρόνον καὶ τῆς τάξιν, καὶ τὸ σοφὸν λόγιον τῆς Σενέκα (Περὶ θυμῆ Βιβλ. Α'.)· εἶναι μάλιστα καὶ πλεονεξία τῆς θηριώδους· ἐπειδὴ, ἀν' ἢ ὀχρῶσα δάκνη τὸν παπίσαντα, ἀν' ὁ σκύλος δάκνη τὸν ἀπειλήσαντα, ἢ τυφάντα, τὸ κάμνον πάντοτε ἀλλ' ἢ νὰ ἀφαιρετέθῃ, καὶ μίσος ὁπίμοτον καὶ μεμελετημένον μέλις εἶναι γνωστὸν εἰς τὰ κτῶν.

Καὶ αὐτὸ τῆς τιμωρίας τὸ δικαίωμα, ἐφ' ὅσον τείνει εἰς ἀσφάλειαν καὶ ἀπαλλαγὴν τῆς μελλουσῶν ἀδικίας, ἢμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ εἰς καθ' ἑαυτὸν ἀπροσωπικῶς ὁπότεν ζῆ εἰς τόπους, ἐν οἷς εἶναι σερνημῆος καὶ νόμων καὶ διοικήσεως· ἀλλ' ὅμως, ὅπως εἶναι εἰς κοινῶν, τὴν τὸ δικαίωμα τῆς τὸ ἀδαχάρεῖ εἰς τῆς κοινῶν διαίτησιν καὶ ἐξουσίαν· καὶ ἀλλ' ἢ νὰ εὖρη διορθώσιν τῆς ἀδικίας, ὅπως εἴλαβε, καὶ ἀσφάλειαν ἀπὸ τῆς μελλουσῶν, ὀφείλει νὰ ἀφαιρετέθῃ εἰς τὴν κοινῶν ἐξουσίαν·

σίαν· ἐπειδὴ δὲν ἡμπορεῖ νὰ συσαθῇ κοινογία, ἀ-
ρίσως τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ μέρους ἐκδικήσεως ἠθέλων
ἀνήκει εἰς κάθε ἄτομον.

Τὸ πνεῦμα τῆτο τῆς ἐκδικήσεως τὸ βέβει φρονη-
μῶς εἰς τῆς ἀνθρώπους μία ἄλογος ὑπερηφανία.
Οργῶσιν εἰς ἄμυναν δι' ὅτι φοβῶνται τὴν κηλίδα
τῆς ἐξουθενήσεως, ἢ τῆς ἀδυναμίας· ἀλλὰ ποῖον ἔ-
παινον ἐλπίζει νὰ ἀπολαύσῃ εἰς ἐπιρροῆς εἰς
ἐκδίκησιν; Κάμνει τὴν ἐκδίκησιν (αὐ φθάσῃ νὰ πῖν
κάμνη) διὰ προσασίας ἐτέρων, ἢ διὰ τῆς ἐξουσίας,
ἢ διὰ χρημάτων, καὶ ὁ ἔπαινος τότε ἀνήκει εἰς τὰ χρι-
ματά τε, ἢ εἰς τὸν βαθμὸν τε, ἢ εἰς τῆς προσάτας τε,
καὶ ὄχι εἰς αὐτὸν· ἢ πῖν κάμνει διὰ τῶν ἰδίων τε χει-
ρῶν, καὶ ὅλος ὁ ἔπαινος, ὅπως ἡμπορεῖ νὰ ἐλπίσῃ ἐν-
πύθεσθαι, εἶναι ὅτι ἔχει μύας ἰχυροτέρους, ἢ μέλη δι-
κινητότερα, ἢ ὄπλα ὀπτιδειότερα· ἀλλ' ὁ ἔπαινος εἰς
ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ συγκερῆ με ἐκεῖνο τὸ ὑψηλὸν με-
γαλεῖον εἰς ἀνθρώπου μεγαλοδύχου, ὅς τις ἡμπορεῖ
νὰ τικᾷ ἑαυτὸν, καὶ νὰ παρέχῃ θρηματοφρόνως συγνώ-
μην εἰς τὸν ἄρξαντα χειρῶν ἀδίκων; Ἀδριανὸς ὁ Λύ-
τακράτωρ μόλις ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον, καὶ δέλεγεόμε-
τος πρὸς εἰς παλαιὸν ἐχθρὸν τε, πῶρα πλέον ἐγλύ-
τωσες, τε εἶπε, δείχνωντας με τῆτο πόσον ἀνάξιον
αὐτοκράτορος ἐνόμιζε τὸ νὰ πῖν ἐκδικηθῇ. Πόσον ἀξιο-
σέβαστοι εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπως ἔδωκαν τὰ εἰδοξᾶ ἀδαι-
δείγματα τῆς ποταύτης θρηματοφρόνως! Ὁ Φωκίων, κατα-
δικαθεὶς ἀδίκως ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς θάνατον,
δὲν δίδει ἀλλῶν ἀπαγγελίαν τῆς ὑπὸν τε, εἰμὴ νὰ συγ-
χωρήσῃ τῆς Ἀθηναίας. Ὁ Κάτωρ, ὑβριθεὶς ἀπὸ τι-
νος τῶν χυδαίων, ἀλησμονεῖ καὶ τὴν ὑβριν, καὶ τὸν ὑ-
βρίσαντα. Ὁ Λύγυρος, ἐπιβουλοθεὶς ἀπὸ τῆς Κίνας,
τὸν ὁποῖον κατόλεργετοσε πρότερον, δὲν ἐκαμῆ ἀλλῶν
ἐκδίκησιν, ἀπὸ μόνον τὸν ἔκαμε νὰ αἰχμηθῇ διὰ
τὴν ἀγνωμοσύνην τε, κάμνωντας τὸν ἄλλας νείας καὶ
μεγαλητέρας εὐεργισίας. Ταῦτα τὰ ἀξιαγάπητα καὶ ἀ-
ξιοσέβαστα ὀνόματα ποῖος δὲν τὰ φροτῖμα διτὸ τὰ ἀ-

ξιομίσηται ὀνόματα τῆς Μηδείας, τῆ Ἀφείως, καὶ ἄλλων ποικίλων διαβοήτων διὰ τὰς ἀπανθρώπως ἐκδικήσεις, ὅπῃ ἔκαμαν;

Ὅτι ἦτον ἐπαινετὸν ἢ ἐκδίκησις εἰς τὰς πρώτας χρόνους τῆς βαρβαρότητας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐτιμοῦσαν, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, εἰμὴ μόνω τῷ ἀνδρείω τῷ σώματος, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ τὸ καταλάβῃ τινάς· τὸ νὰ ἀποδίδῃ ὅμως καὶ τῷ σήμερον εἰς τῷ ἐκδίκησιν τὴν αὐτὴν τιμὴν, ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχον καθε σιγμῷ τῷ τιμῷ εἰς τὸ σῶμα, χωρὶς νὰ ἰξόρην εἰς τί συνίσταται ἡ τιμὴ, τῆτο εἶναι τὸ πάντων ἀρχισον. Καὶ ἦθελαν αἰσχυρῶς ἴσως πολλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰδιοὶ, ἀνίσως ἐσοχάζοντο, ὅτι ἡ πόρνησις, ὅπῃ κάμνει τὰς ἀνθρώπως νὰ ἀδράχην τὰ ὅπλα εἰς καθε παραμικρῶ ὕβειν ἢ ἀδικίαν, ὅπῃ τὰς κάμνει νὰ νομίζου, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀρθῇ ἢ ὕβεις, εἰμὴ δι' αἵματος, εἶναι σὺν λείφανον τῆς μεγάλης αὐμότητος καὶ θρηλαδίας, ὅπῃ μᾶς ἔφερον ἐκ τῆς βορείων μερῶν οἱ βάρβαροι, καὶ ἐπολυπλασιάσθη ἔπειτα εἰς τὰς καιρὸς τῆς καββαλαρίας (ἰππέας), καὶ παρέπεμφθη εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῷ ὑπερηφανίαν τῆς ἀνοήτων καὶ ἀλαζόνων νέων. Ἡ ὁποία πόρνησις, μ' ὅλον ὅπῃ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐμειώθη ἐν μέρει ἐξ αἰτίας τῆς πολυτελείας καὶ τῆς μαλθακίας περαιοτέρων, παρὰ ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, δὲν παρέπει ὅμως νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι ἐσβέσθη δι' ὅλα, ἐν ὅσῳ δὲν ἐξαλειφθῇ τελείως ἢ ὑπόλησις, ὅπῃ τῷ ἔφευ καὶ τῷ ἀναζώπυρεϊ ἀκόμι εἰς πολλὰς· τῆτο δὲ πάλιν δὲν ἠμπορεῖ νὰ γνή, ἀνίσως δὲν προσδεθῇ, ἔπως εἰπεῖν, δημοσίῳ ψήφισματι εἰς τὰς τοιαύτας ἐκδικήσεις τοσαύτη δυσφημία καὶ ἀτιμία, ὅση τιμὴ καὶ ἔπαινος ἀδίκως εἰς αὐτὰς ἀποδίδεται.

Ἡ τετάρτη αἰτία, ὅπου κινεῖ τὸν ἀνθρώπον νὰ βλάβῃ ἄλλον εἰς πρόσωπον, εἶναι ἡ ὑπερίχυσις. Διὰ τί εἶναι σπαιῖον ἢ ὑπερτέρα ἰχὺς νὰ μὴ παρακινήσῃ τὸν ἔχοντα νὰ τῷ κακομεταχειρισθῇ, διὰ
ἐκεί-

ἐκείνῳ τῷ ἡδονῷ, ὅπῃ ἔχει καθ' εἴας, ὡς ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν, γὰρ αἰδάνεται, παραβάλλων ἑαυτὸν πρὸς τὰς ἄλλας, τῷ ἰδίῳ αὐτῷ ὑπεροχῷ· καὶ τῶτο ἦτοι ἐπιφορτίζωντάς τας μὲ ὑβρεις, ἢ κάμνωντάς τας σκλάβους τε.

Μία τοιαύτη κατάχρησις τῆς οἰκείων δυνάμεων κάμνει τὰς τυράνους εἰς τὰ μεγάλα βασίλεια, καὶ τὰς καταδυναστεύοντες τῆς ἀδυνάτων καὶ πτωχῶν εἰς τὰς μικρότερας κοινωνίας· ἢ ὅποια αναπτύσσεται, τῶτο εἰς ἀναφαίνεται δι' αὐτῶν ἀπαλῶν οὐρύχων καὶ εἰς τὰ βρέφη, τὰ ὅποια δοκιμάζουσι μίαν κατάπτυσον ἡδονῷ, ὡς ἐσημειώσαμεν εἰς τὴν πρὸς τὸν Κόμητα Κάρολον Βετόνιον ἐπιστολῷ (1), γὰρ κάμνεν κακὸν εἰς τὰ ἄλλα, μόνον καὶ μόνον διὰ γὰρ ἐπιδείξεν τῷ ὑπεροχῷ τῆς ἰχθύος των.

Καὶ ταύτῃ τῷ κατάχρησιν τῷ ἐθεώρησε καὶ αὐτῷ ὁ Χόββις (Hobbes) ὡς μίαν ὀρμῶν τῆς φύσεως, ὡς μίαν φυσικῶν κατὰσασιν τῶν ἀνθρώπων· ἀδίκως ὅμως καὶ παραλόγως· ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ φύσις βεβαίως ἀπαταπαύσως μὲ τὰς φωνὰς τῆς αἰδητικότητος, καὶ τῶν λογικῶν, ὅτι εἶναι ἀνάξιος καὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅποιος μεταχειρίζεται θηριωδῶς τῷ ὑπεροχῷ τε εἰς τὸ γὰρ καταθλίβῃ, καὶ γὰρ καταδυναστεύσῃ τὰς ὁμοίους τε.

Ἐκεῖ-

(1) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη προτέθηται εἰς τὸ Σύγγραμμα σου Συγγραφέως μας, ἐπιγραφόμενον Nouvelle Morali, ἢτοι Ἠθικὰ Διηγήματα· Συγγραμμά τιμιολογώτατον καὶ διὰ τῷ ὑφραδέων καὶ καθαρότητα τῆς γλώσσης, καὶ διὰ τὰ παραδείγματα τῆς ἀρετῆς, ὅπῃ λαμβάνη ὑποθέσεις τῆς διηγημάτων. Τὸ ὅποιον σωίσασται εἰς δύο Τόμους ἰσομεγεθεῖς χερδὸν μὲ τὸν παρόντα, καὶ νεωστὶ ἐμεταφράσθη εἰς τῷ γλώσσῃ μας, διὰ γὰρ ἀναγινώσκηται εἰς τὰ κοινὰ σχολίαμας ἀπὸ τῆς Ὀκτωήχου καὶ τῆς Ψαλμῶν, εἰς τὰ ὅποια καπιτρεῖβεν ἀναφελῶς, ἢ ἀρδύτερον ἢ πῆν ἐπιβλαβῶς οἱ παῖδες τὸν πολυτιμὸν καιρὸν τῆς ἡλικίας των, ἀπὸ τὸν ὅποιον κρέματα ἢ διάτλασις καὶ διαμόρφωσις τῆς ἡδῶν!

Ἐκείνο δὲ, ὅπῃ συνηθίζει νὰ μᾶς κινῇ περισσό-
 τερον εἰς τῆτο, εἶναι ἡ ἀσφάλεια τοῦ νὰ μὴ κατα-
 τῶσμεν νὰ δοκιμάσωμεν ἐνταῦθα ζημίαν. Εἶναι ὁ-
 μως μυρία ὀλέθρα παραδείγματα, τὰ ὅποια ἔφε-
 ρε νὰ μᾶς σηκώσεν ταύτῳ τῶν ματαίαν πρόληψιν
 τῆς ἀσφαλείας. Τὸ νὰ κάμῃ τις κακὸν εἶναι πόσον
 εὐκόλον, ὅπῃ δὲν εἶναι ἀνθρώπος πόσον ἀδύνατος καὶ
 ἐτίδανός καὶ πτωχός, ὡσε, ὅταν πρόκειται τῆτο, νὰ
 μὴ ἠμπορέσῃ τάχιον, ἢ βράδιον γὰ τὸ κατορθώσῃ.
 Διὰ τὴν ὅπου δὲν φθαίνει ἡ λεοτιῆ, μεταχειρίζεται
 τῶν ἀλωπεκῶν ὅπῃ δὲν ἰχθύων αἱ χεῖρες, ἀναπλη-
 ρώνει ἡ γλῶσσα ὅποιος ὑβρίζει, ἢ ἀδικεῖ ἄλλον,
 δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ἀπολύτως βέβαιος, ὅτι δὲν
 θέλει λάβῃ τὴν ἐκδίκησιν. Ὁ αἰσωπικὸς αἰτὸς Φαρ-
 ρῶν εἰς τὰ περὰ τῆς, περιπαίξει τὰς ἀπειλὰς καὶ κα-
 τάρας τῆς ἀλώπεκος, τῆς ὁποίας ἤρπασε καὶ κατέφα-
 γε τὰ τέκνα· τὸ πῦρ ὅμως κρημνίζει τὰ πελῖα τοῦ
 αἰετοῦ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐκεῖνο δένδρον, εἰς τὸ ὁποῖον
 δὲν ἠμπορῆσε νὰ φθάσῃ μὲ τὰς οἰκείας τῆς δυνάμεις
 ἢ ἀλώπιξ, διὰ νὰ κάμῃ τῶν ἐκδίκησιν. Ὁ κανθα-
 ρος, καὶ ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς Διὸς ἀποτινάσσει, καὶ
 σιωπεῖ τὰ αὐτὰ τῆς αἰετῆ, ὅς τις Φαρρῶν εἰς τῶν
 ὑψηπέταιων τῆς, κατεφρόνησε τὴν ἰκεσίαν τῆς τῆς μι-
 κρῆς ζωῆς. „Οὐδὲν ἔστι ἔτι μικρὸν ζωῆσιον, ὃ
 „προπηλακισθῆν, ἐκ αὐτῶν ἀμύλαιτο τὸν προπηλακίσαν-
 „τα“! Τῆτο ἄς τὸ ἔχη ὁ φρόνιμος ὡς ἀξίωμα.

Δ. Β'. Μηδεμία παραβλάπτειν εἰς τῶν περιουσίαν.

Τὰ μέσα, ὅπῃ μεταχειρίζονται οἱ ἄτιμοι διὰ νὰ
 ἀρπάξω τὸ ξένον πρᾶγμα εἶναι δύο· βία καὶ πα-
 νεργία. Ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω ὀμιλήσῃ ἐνταῦθα πε-
 λέως περὶ τῶν φανερῶν καὶ κεκρυμμένων ληστῶν, οἱ
 ο-

Κεφ. Α'. Καθήκοντα ἀποφατ. 257

ὅποιοι ἀλύσει κ' δεσμωθεῖσι μᾶλλον, ἢ λόγοις κ' ἀποδείξεισι Φιλοσόφων ἀνασέλλονται, κατὰ τὸν Κικέρωνα (περὶ Καθηκόντων Βιβλ. Γ'. Κεφ. 3. κ' 8.)· αὐτὶ δὲ τήτου θέλω ἐκθέσει, ὡς οἴοντε συυτόμως, ἐκεῖνα, ὅπερ οἱ κανόνες τῆς δικαιοσύνης, καὶ τὸ καθήκοντος ἀπὸ κάθε τίμιον ἀνδρωπον ἐν γένει ἀπαιτῶσιν.

Α'. Λοιπὸν οφείλει κάθε τίμιος νὰ μὴ οἰκειοποιῖται ὅχι μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον ἰξόρει φανερά ὅτι ἀνήκει εἰς ἄλλον, ἀλλὰ κ' ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι ἀμφίβολον, ἕως νὰ διαλυθῇ αὐτὴ ἡ ἀμφιβολία (1).

Β'. Ὅποταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πράγματος ἀμφιβόλου, ἔχει καθένας τὸ δικαίωμα νὰ προβάλῃ τὰ δικαιολογήματά τε· πρέπει ὅμως νὰ τὸ κάμνῃ μὲ εὐόπης τιμίας κ' εὐλικευεῖς. Ἀπέσω κάθε ὕβρις, κάθε ἀπάτη, κάθε ραδιουργία· κανεῖς δὲν πρέπει νὰ μεταχειροθῇ εἰς ὄφελός τε τῆς ἀδυναμίας, ἢ ἀναιδυσίας, ἢ ἀεπιτιμειότητα τοῦ ἄλλου· ἀλλῶς κάθε κήσις γενομένη μὲ τοιαῦτα μέσα, θέλει εἶναι πάντοτε ἀδικος κ' ἄτιμος.

Γ'. Εἰς τὰς ἀγοράς, εἰς τὰς πωλήσεις, εἰς τὰ συναλλάγματα, κ' λιψοδοσίας πρέπει νὰ κυριεύῃ ἡ καλὴ πίσις, κ' ἡ ἀκεῖβεια· μήτε ὁ πωλητὴς πρέπει νὰ καταχᾶται τῆς πλεονεξίας, ἢ ἀπειρίας τῆς ἀγορασῶν, διὰ νὰ ζητῇ περαιοτέρον ἀπὸ τὸ δίκαιον, μήτε

(1) Διονύσιος ὁ τύραννος τῆς Συρακουσίων, διὰ νὰ πάρῃ τῆς χρυσῆς γενναῖα τῆ Ἀσκληπιῦ ἀπὸ τῆς Ἐπίδουρον, κ' τῆς χρυσῆς χλαμύδα τῆ Διὸς ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας, ἔπεπερε τῶ πρώτῳ, ὅτι ὄντος τῆ Ἀπόλλωνος ἀγλαῖα, δὲν ἤρμοζε νὰ ἔχῃ γενναῖα ὁ ὄσπερ κ' περὶ τῶ δούτερος, ὅτι ἡ τοιαῦτη χλαμύς ἵσον ποτὰ βάρηα διὰ τὸ καλοκαῖε, κ' ποτὰ τυχρὰ δέσπον χαμῶνα. Ποσοὶ κ' τῆς σήμερον ἀχυνόμενοι νὰ ἀρπασεν τὰ τῆ ἄλλων γυμνῆ τῆ κερκλῆ δὲν παρρίζον νὰ καλύψον τῆ ἀρπαγῆ, μὲ ποφάσεις ὁμοίας μὲ τὰς τῶ Διονυσίου.

ὁ ἀγοραστής εἶναι δίκαιον καὶ τίμιον εὐὰ μεταχειρισθῆναι τὴν ἀνάγκην, εἰς τὴν ὁποίαν δεισκέται ἐπίσπε ὁ πωλητής, ἢ τὴν ἀπειρίαν τῆ, ἢ εὐὰ τῆ ἀφαιρέσει ἀπὸ τὴν δίκαιαν τιμὴν τῆ πράγματος (1)· ἀπὸ πάντων δὲ ἀπέσω τὸ ψῆδος καὶ ἢ ἀπάτη εἰς τὸ μέτρον, εἰς τὸ ζῆγι, εἰς τὴν ποιότητα τῆν πραγμάτων, ἢ τῆν χρημάτων, καὶ τῆ ἀδελφεία (2).

Δ'. Εἰς

(1) Ὁ Σούβλας συμφωνῶν τὴν τιμὴν ἐνὸς ὑποστατικῆ, ἂν ἢ ἤκυσεν ὅτι ὁ πωλητής ἐξέπυσεν ὀλιγοῦρον λιπὸ ὅ,τι αὐτὸς ἐτίμησε τὸ ὑποστατικόν, ἐδελύσας τῆ ἐποδοῖσεν ἐκείνῳ χιλιάδας κατήρων. (Καίρων περὶ Καθμότων Βιβλ. Γ'. Κεφ. Β'.)

(2) Ὅσον ἢ τὴν ποιότητα τῆν πραγμάτων, ὁπόταν ἔχῃν ἐλαττώματα γινώσκῃ μόνον εἰς τὸν πωλητήν, πῆ ὁποῖα ὁ ἀγοραστής δὲν ἤμπορεῖ νῆ πῆ γνώσει, εἶναι κατ' ἐαυτὸν ἀπόδιδον, ὅτι ὁ πωλητής εἶναι ὑπόχρεως νῆ πῆ φανέρωσεν, καὶ τῆτο εἰς πολλὰς περιπτώσεις διεξίεται ῥητῆς λιπὸ τῆς νόμης. Ζητεῖται μόνον, ἂν εἶναι ὁμοίως ὑπόχρεως νῆ φανέρωσεν καὶ ἐκείνα, πῆ ὁποῖα μὲ μισείαν ἀνασχέλι ἤμπορεῖ νῆ πῆ γνώσει παρ' ἐαυτὸν ὁ ἀγοραστής· εἰς τὴν ὁποῖαν περίπτωση, μὲ ὅλον ὅπῃ ὁ Καίρων (αὐτῶτι) τὸν δόλει ἀναγκάτως ὑπόχρεως, φησὶται ὁμοῦ ὅτι δὲν ἔχει χρεῖος ἀπαρτίμων, ἂν μόνον δὲν μεταχειρίζεται καμμίαν ἀέχνην ἢ εὐὰ νῆ πῆ κλύβῳ, ὅλλ ἀρκῖται μόνον νῆ πῆ σιωπήσῃ, μῆτε μεταχειρίζεται τὴν ἀγοίον καὶ ἀπειρίαν τῆ ἀγοραστή εἰς τὸ νῆ ζήτησῃ τιμὴν πτωχοῦσαν τῆ ἀπείνοιας.

Καὶ ὁμοῦ εὐὰ ἄλλο ζήτημα εἰς πύδην τὴν ἀπόδοσιν ὁ Καίρων (αὐτῶτι Κεφ. 7.), τὴν ὁποῖαν ἴσως δὲν εἶναι ἀκαίρον νῆ τὴν ἀκαίρον ἐπιπέδα εἰς πλάτος. Ὑποδέχεται εὐὰ ἤμπορεῖ, ὅτι καὶ λιπὸ τῆν Ἀλεξάνδρειαν, ἢ εὐὰ ὑπέχῃ εἰς τὸν Ρόδον, μὲ εὐὰ πλοῖον φορτωμένον σιταί. Ὁρατοῖ ἐκῆ εἰς εὐὰ καιρὸν μεγάλης ἀποδοῖας, καὶ ζητεῖται, ἀίτως ἐξέδραντες ὅτι κίτησεν λιπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἄλλα πλοῖα φορτωμένα ὁμοίως σιταί, ὁφίλη νῆ πῆ φανέρωσεν εἰς τῆς Ροδῆς, ἢ νῆ τὸ σιωπήσῃ, ἢ εὐὰ πωλήσῃ εἰς καλλίωσαν τιμὴν τῆ σιταί. Εἰς τὴν περὶ τῆν διαλεξῆν παρυσάτη τὸν Διογέλι εἰς τὴν Βαβυλώνα, ὅστις διεξίεται, ὅτι ὁ πωλητής ἢτον ὑπόχρεως νῆ φανέρωσεν πῆ ἐλαττώματα τῆς ἀγαγματοῖας κατῆ τὴν ἴσπον τῆν πολιτικῶν νόμων, κατῆ πῆ ἄλλα ὁμοῦ ὁφίλοι νῆ παχίση χραῖς δολιῖσπε νῆ πωλήσῃ τὴν ἀγα-

Κεφ. Α'. Καθήκοντα ἀποφατ. 259

Δ'. Εἰς πᾶς ὑποχίσεις ἢ συμφανίας ὁ δοθεὶς λόγος (ἢ παρόλα) ἀρέπει γὰ εἶναι ἀπαράβατος· ἢ εἰς τὴν ἀρέπει γὰ μεταχειρίζονται οἱ συμφωνῶντες· ἢ ὑποχόμῳ ὄχι μόνον μεγίστω εὐδικεινίῳ, ἀπεχόμῳ πάσης δολιότητος, ἀλλὰ καὶ μεγίστω σαφήνεια

ματιῶν εἰς καλλίτερον τιμῶν· καὶ τὸν Αἰτιπαῖον μαθητὴν τὸν, ἐς τὴν ἐδδῆξαι τὴν ἀρετήν, ὅτι οὐδέποτε διδάσκει ὁ παιδαγωγὸς τὸν φεικτόν ὅλα, εἰς ἕστην ὡς ὁ ἀγοραστὴς γὰ μὴν ἀγορῆς κτεῖναι ἀπὸ κτεῖναι, ὅπῃ εἶναι γινώσκαι εἰς τὸν ποδησίῳ. Ἐγὼ ἔφρασαν, λόγι ο Διοφάνης, τὸ σικαίμεν ἰδῶν, τὸ ὑγχαλα εἰς τὴν ἀγορῆν, δὲν τὸ πῶλα ἀκακίωτερον ἀπὸ τῆς ἀλλῆς, ἀλλ' ἴσως καὶ φθινώτερα, ἀνίσως ἔχω πεισιώτερον ποσόσπε. ποῖον ἀδικῶ μὴ τίω; — Τὸ λέγεις; ἀπεκρίθηται ὁ Αἰτιπαῖος, τοῦ ὅπῃ χρησῆς γὰ φροντίσης πρὸς ἀνθρώπων, καὶ γὰρ δολοῦς τὴν ἀνθρώπῳ κοινῆσαν, ὅπῃ γινώσκεις ὑπο ἴμενος, εἰ τὰς σὲ διείδων γὰ ὑπακῆς παύσῃ εἰς ἐκείνῃ πε ἀξίωματε τῆς φήσας, γὰ ὅκοια θεῖται, ὅπῃ τὸ ἐδικόν σου συμφέρον γὰ εἶναι συμφέρον τῇ κοινῇ, ἢ ἀκακίαν, θεῖταις κρυφαῖ ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου τῆν εὐτυχίαν ἢ ἀδαιμονίαν, ὅπῃ τῆς παρησιάζεται; — Ἄλλο εἶναι τὸ κρυπτεῖν, ἢ ἄλλο τὸ σικαίμεν, ἀπεκρίθηται ὁ Διοφάνης. Αἴσως ἔγω γὰρ δὲ σοὶ λέγω ὅποια εἶναι ἢ φήσαις ἢ δῶν, ὅποια τὸ ἀλλῆς ἢ ἀγαθῶν, ἀπείματε, ἢ ὅποιον ἢ γινώσκεις ἢ θελεῖ σὲ ἀφελῆσαι λιειώτερον, παρὰ τὸ ἐφίδεις τῇ σίτη, δὲν σοὶ κρυπτεῖ μὴ τὴν σὲλα ἐκείνῃ, ὅπῃ εἶναι ἀφελῆσαι εἰς ἀλλῆς γὰ πε ἀκκοῦν, ἢ εἰς ἴμε ἀκακίωτερον γὰ πε σικαί. — Ἀκακίωτεροι, ὑπέλαβεν ὁ Αἰτιπαῖος, ἀν ἐνθυμῆσαι ὅτι ἢ κοινῆς ἢ ἀνθρώπων σικαίμεν καὶ ἀφελῆσαι ἀπὸ τῆν ἰδίαν φύσιν. — Τὸ ἐνθυμῆσαι, εἶπεν ὁ Διοφάνης, ὅμως ἢ κοινῆς αὐτὸ εἶναι ἀρὰ γὰ πικαῖον, ὡς γὰ μὴ ἔχω κενῆς τί ἰδῆν; ἀν ἴπῳν πικαῖον, δὲν ἢ θελεῖ πικαῖον κτεῖναι ἀκακίωτερον, ἀλλὰ ἢ θελεῖν χραίεται ὅλα.

Ὁ Κιέρων ἐπαύθη φησίναι ὅτι διδῆσαι πεισιώτερον βάρους εἰς πε δικαιοσύματε τῆ Διοφάνης· εἰς πε ἰξῆς ὅμως (Αὐτῷ Κεφ. 8.) ἀπαίεται τῆν δόξαν τῆ Αἰτιπαῖον· ἐπειδὴ τὸ γὰ θεῖταις, λέγεις, διὰ συμφέρον σου γὰ ἀγῆν οἱ ἀλλῆς ἐκείνῃ, ὅπῃ τῶν ἰξῆς, ἢ ὅπῃ ἀφελῆσαι ἢ ἐκείνῃς γὰ τὸ ἰξῆς, δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ κρυπτεῖν· καὶ τὴν τὸ κρυπτεῖν κατ' ἐνῆς ἰξῆς ὅποιον εἶδεις ἀνθρώπων εἶναι ἰδῆν. Ὁχι βίβαλα ἀνθρώπων εὐδικεινῆς ἢ ἀπῆς, ἢ δι-

νειαυ καὶ ἀκρίβειαυ, ἧ δὲ νὰ ἀφαιρῆται καὶ δε ἀμφισβό-
 λία, ἢ ἀμφισβήσεις, ἢ ἀβεβαιότης (1).

Ε'. Εἰς καὶ δε εἶδος φόρου, ἢ συναλλάγματος, ἢ
 δανείσματος πρέπει νὰ εἰσφράττῃται μόνον ἐκεῖνος ὁ
 καρπός, ὅπως ἐπιβέβεν οἱ νόμοι, χωρὶς ἄλλω καμ-
 μίαν ἀρπαγῶ.

ς'. Ὅποιος δελοῖαι δὲ ἄλλως ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ
 ζητῆ τὴν ἀνταμοιβὴν τῶ ἔργου. Δεὴ πρέπει ὅμως
 μήτε αὐτός νὰ τὸ ἰσχυρισθῆται ὡς μισότερον ἴσως ὅτι ἀ-
 ξίζει, μήτε ἐκεῖνος, ὅπως ἔλαβε τὴν δέλοισιν νὰ τὸ
 ἰσχυρισθῆται τὸν δίκαιον μισθόν, ἢ νὰ τὸν ἀναβάλλῃ
 πειρασότερον ἴσως τὸ κρέπον.

Ζ'. Ο'.

καὶ καὶ ἀγαθῶ, ἀλλὰ δολίῳ καὶ πλειότεκ, καὶ πικρῶ καὶ ψύ-
 σῃ, καὶ ἀρετῇ καὶ κακοήθειᾳ.

Ἀλλ' ὅ, τι καὶ αὐ φρονῆ πρὸς τὴν ὁ Κικέρων, ἐμὲνα μοι φαί-
 νεται, ἐστὶ εἰρημῶν τίτλοι δὲν ἤρμαζον εἰς τὸν ἔμπορον τῆς
 Ρόδου, ὁποῦ δὲν μεταχειρίζετο τὴν ἀγορῶν τῆς ἄλλων διὰ τὴν
 αὐτοῦ τὴν τιμὴν τῶ σίτεκ. Ομολογῶ, ὅτι ἠδὲ καμῶ ἔργον
 ἐπασιεπτερον, ὡς ἴσως ἐφαίερον τὸ σίτεκ, ὅπως ἐφόρῳσαν ἀπὸ Ἀ-
 λειξανδρείας οἱ ἄλλοι ὅμως τὸ ἐπασιεπτερον δὲν εἶται καὶ ἄλλως ἀπα-
 ραίτην, μήτε ἀνίσως δὲν καμῶ τινὰς ἐκεῖνο ὅπως ἀρετῇ νὰ κα-
 μῶ, εἴως πρὸς τὴν κακίᾳ ἢ ἀμαρτία, καθὼς δελοῖαι ἰδῆ εἰς
 τὸ ἀκόλυτον Τμήμα.

(1) Τὰς ἀμφισβόλιᾳ μισκοὶ τῆς μεταχειρίζονται ἐπιπέδες
 διὰ τὴν ἀσπίσιν, καθὼς ἐκαμῶ Κλεομένης ὁ Σπαρτιάτης, ὅς τις
 ,, ἀσπίδος ἐφθήμερος κατὰ τὸν Πλάτωνα (Ἀποφθ. Λακωνικ.)
 ,, πρὸς Ἀργεῖος ποσιεμῶν, φυλάξας αὐτῆς τὴν τιμὴν ἰστικῆ καί-
 ,, μωμῶν δὲ τὸ πεποιδεῖται τὰς ἀσπίδας, ἐπέθετο καὶ τῆς
 ,, μῶ, ἀπέκτετε, τὴς δ' ἀιχμαλώτης ἔλαβεν. οἰκιδὴ ἀμῶν
 ,, δ' ἐπὶ τῆ παραβάσει τῆς ὁμῶν, ἐκ ἐφῆ ἀρετῶμορκεῖται τῆς
 ,, ἡμέρας τῆς ἰστικῆς. Καὶ καθὼς ἐκαμῶν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ ἐ-
 ,, πῶσι συμφωνήσαντες μετὰ τὸν Αἰγύπτερον νὰ τῆς δῶσι τὸ ἡμισυ τῆς
 ,, πλειῶν τῶ, ἐξήσαν ὅχι τὸ ἡμισυ τῶ ἀειθμῶ, ἀς ὑπελάμβανον
 ἐκεῖνες, ἀλλὰ τὸ ἡμισυ τῶ καὶ δε πλοῖκ, ἀς ἔδοπον ὅπως δὲν τὴν
 ἀφῶσι καίενα ἀκρίβειν, ἀς εἴρηται ἐν τῇ Λογικῇ (Μέρ. Β'.
 Τμήμ. Δ'. Κεφλ. Α').

Κεφ. Α'. Καθήκοντα ἀποφατ. 261

Ζ'. Ὅποιος ἀναδέχεται ἢ ἀδυναταθῆναι, ἢ διοικήσιν ἀλλοτριῶν πραγμάτων, οφείλει γὰ εἶναι πιστὸς φύλαξ ἢ οἰκονόμος· γὰ μὴ ἀμελή τῷ φύλαξιν, ἢ τῷ διοικήσιν, εἰς ὅσον ὅτι γὰ βλαφθεῖν ἢ τῷ ἀμέλειαν τα· γὰ μὴ τὰ μεταχειρίζεται πρὸς ὄφελός τε μὲ ζημίαν τῷ κπιτόρων.

Η'. Ὅποιος ἀροξενεῖ ζημίαν εἰς ἄλλον, ἢ ἀπὸ ἀφροσύνης τε, ἢ ἀπὸ σφάλματος, οφείλει γὰ διορθώσῃ τῷ ζημίαν μὲ ἀκρίβειαν, ἢ ὁ ζημιωθείς δὲν τῷ ἀδραβλέπη εἰς οἰκείας προαιρέσεως.

Θ'. Κάθε δῶρον, ἢ ὑποχέσις, ὅπου ἡμπορεῖ γὰ μᾶς δελεῶσι γὰ εἰλεῖται εἰς τὸ χρέος μας, ἀρέπει γὰ τὰ ἀπορρίπτωμε ὡς αἴτια. Θαυμάζεται εἰς τὸ πᾶσι Ρωμαίοις ἢ ἀκραίοις τῆ Κίτης, καὶ τῆ Φαβεικῆ, ἢ παρ' Ἀθηναίοις ἢ τῆ Φοικίως, ἢ τῆ Ἐσσοκράτης (1). Κλεισθῆνης ὁ Σπартιῶτης περαθεῖς καὶ αὐτὸς μὲ δῶρα πᾶσι Μαιανδρῆ τῆ Σαμῆς, ὅχι μόνον τὰ δῶρα τε ἀπεποιήθη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἐξάεισον ἀπὸ τῷ Σπартίῳ τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ἢ γὰ μὴ δαφθεῖρη ἄλλης.

Ι'. Καὶ αὐτὴ ἡ κληρονομία, ὅπου ἀπικτεῖται ἢ ἀφθῆνης, δὲν εἶναι γόμιμος, λέγει ὁ Κικέρων (αὐτοῦσι Βιβλ. Γ'. Κεφ. 8.), ὅποτεν διώκεται μὲ κακοήθεις

(1) Ὁ Κίτης εἰς τῆς Σαβίτης, οἱ ὅποιοι ἐπάχιστα γὰ τὸν δαφθεῖρη μὲ χρηματα, δὴ χημικὸς τὸ δὴ πικρὸν τε, τὸ ὅποιον σιωῖσαστο εἰς μόνον ῥαφκοῖδας, δὲν χρεῖζεται, τῆς εἴπεν, αὐτῶρα ἔπεις ἀχαιεῖται εἰς ποιῶτον δειπνῶν. Τὸ ἴδιον εἴπεν καὶ Ἐσσοκράτης εἰς τῆς ἀγίστης τῆ Ἀλεξάνδρῳ. Ὁ Φαβεικὸς ὅχι μόνον τὰ δῶρα τε Πύρρῳ ἀπεποιήθη, ἀλλὰ τῆ ἐσκελεν αἰκίμῃ ἢ δίσμῃ τὸν Γαβρῶν, εἰς τῆς ὑπεχέθη τῆ (Φαβεικῶ) γὰ τὸν φαρμακῶν. Ὁ Φοικίῳ ὑποποιήμους ἐκπὸν πελατῆ σαλεῖται παρὰ τῆ Ἀλεξάνδρῳ· ἢ μὲ ἀφθῆν, εἴπεν, γὰ δεικὸ ἀνδρῶτες ἀχάθῳ, καὶ γὰ εἴμῃ. Καὶ τῶντε ἡ ἀφλοκέρδεια εἶται μεγιστὸν δὴ γμα ἀρῆς. Διὰ τῆς εἴπεν καὶ ὁ Χίλων, ὅτι ὁ χρυσοῦς εἶται εἰς τὸν ἀνδρῶτες ἐκπὸν εἶται εἰς τὸν χρυσοῦν εἶται ἢ λυθία λίθος (τὸ μαγένη.)

Θεις ραδιουργίας, καὶ πολὺ φεραύτερον ὅποταρ λητο-
κπᾶται μὲ ζημίαν ἐκείων, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκε κα-
τὰ νόμους.

Ἐπὶ λόγῳ πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα εἰς τὸτο
ὄλλω τὴν αὐστηρίαν καὶ ἀκρίβειαν· νὰ φυλαττώμεθα
ἕξ νὰ μὴ προξενήσωμεν τὴν φθισικρὰν βλάβην
εἰς ἄλλους, νὰ ἀρσέχωμεν ἕξ νὰ μὴ ἀρπάσωμεν,
ἢ κατακραπίσωμεν καίνα πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὄσον
εἶναι λητοδοδεγμῆρον, ὅτι ἐχομεν ἀναμφίβολον καὶ βέ-
βαιον δικαίωμα.

Εἰς τὸτο πρέπει νὰ ἀγώμεθα ὄχι μόνον ἕξ τὸ
τὴς δικαιοσύνης καθήκον, ἀλλὰ καὶ ἕξ τὸ ἴδιον μας
συμφέρον· ἐπειδὴ ὄσον εἶναι πρᾶγμα νὰ καταστῆν
τὸν ἀνθρώπον τόσορ μισητὸν καὶ ἀξιοκατηγόρητον, ὅσον
ἢ ἀρπαγῆ, ἢ δολιότης, καὶ ἢ ἀπιστία. Ἐνα μόνον ἀ-
τιμον ἔργον, ὅπως ἠθελε φαῖν εἰς εἶσαν ἀνθρώπον,
φθαίνει νὰ τὸν καταστήσῃ ὑποπτον ἕξ πᾶντα· καὶ ὄ-
σον καὶ ἂν παχίζῃ νὰ κρυφθῇ εἶνας ἀτιμος ἀνθρώ-
πος, δύσκολον εἶναι νὰ μὴ φανερωθῇ καμμίαν φε-
ραν. Ἐξ ἐναντίας ὄσον εἶναι ἄλλο πρᾶγμα νὰ προξεν-
ῆ τὸςλίω τιμῶν εἰς τὸν ἀνθρώπον, ὅσον μία ἀκηνλί-
δατος ἀκεραιότης (1). Ὁ Λευσείδης, ὅς τις ἀφ' ἑ
κράτισε πολλὰς χεῖρας καὶ σιωπέχειαν εἰς τὰς Ἀθή-
νας τὴν διοίκησιν τῶ δημοσίῃ ταμείῃ, ἀπέθανε πτω-
χός, θέλει εἶναι ἕξ τὸτο εἶδος εἰς αἰῶνας (2).

Ἀλ-

(1) Ὁμιλίον αἰδὶκ τιμῆς καὶ φήμης εἶναι ἡ δικαιοσύνη, γὰρ
εἰς τὰς ὁποίας ὄσον ἡμετερι καίνα πρᾶγμα νὰ εἶναι ἐπαισιον.
Fundamentum perpetuae commendationis et sanae est justitia,
κτ. (Κικέρ. Περὶ Καθῆκ. βιβλ. Β'. Κεφ. 18'.)

(2) Ὁ ἴδιος Λευσείδης, ὅποταν ὁ Ὁμισεκλῆς τῶ εὐαγό-
βαθε νὰ κούσῃ εἰλα τὰ πλοία τῆς Ἑλλάδος, διὰ τὰ μείση ἢ κυ-
κείτης τῆς θαλάσσης εἰς μίαν τῆς Ἀθῆνας, ἀχαιετῆθη νὰ εἰπη
μοῖσι, ὅτι τὸ ἀσβλήμα τῶ Ὁμισεκλῆς εἶναι μὴ ὀφέλιμον,
εἶμας ἀτιμον καὶ ἀδίκον· καὶ τὸτο ἤρκεσεν εἰς τὸν δῆμον, διὰ τὰ
ἀσβλήμῃ τὸ ἀσβλήμα.

Κεφ. Α'. Καθήκοντα ἀποφατ. 263

Ἀλλὰ μία μεγάλη ἀνάγκη δὲν ἔμπορεῖ ἀράγο
νὰ ἀθώωση καμμίαν φοράν τὴν τῆς ἀλλοτριῶν πρᾶγ-
μάτων οικειοποίησιν;

Καθ' ἕνα εἰς τὴν ἰδίαν τε συτήρητιν ἔχει εὐα-
δικαίωμα ἀπροσδιόριστον, καὶ ἀνίσως εὐας, ὅς τις λι-
μοκτορεῖ, δὲν ἔμπορῆ μεῖν ἄλλο μέσον γὰ προβλέψῃ
τὴν χρείαν τε, αὐ εἶναι ἀπολύτως λιναγκασμῆος γὰ
πάρῃ τὰ τῆς ἄλλων, τῶτο εἶναι μὴ εἰς αὐτὸν συγ-
χωρημῆον, ἀπαιτεῖται ὅμως εἰς τῶτο τῶσαι συνη-
καὶ καὶ φειροισμοί, ὅπως εἶναι δυσκολώτατον γὰ ἀκο-
λυθῆσθαι ποτὲ αὐτὴ ἢ φείσασθαι. Ἀπαιτεῖται αὐ ἐ-
πάχισον, εἰς μάλιστα ὅμως, γὰ κερδήσῃ με τιμημῆον
ἕσπον τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα ἔξω τῆς φιλοπονίας
τε, ἢ αὐ δὲν ἔπεν ἱκανὸς εἰς τῶτο ἔξω τὴν τῆς σώμα-
τός τε φυσικῶν κατὰσασιν, καὶ ἔδοκίμασεν, εἰς μάλιστα
ὅμως, γὰ τὰ προσωρεῖθαι ἀπὸ ἔθελουσίου βοήθειας
τῆς ἄλλων, καὶ αὐ ἢ ἀνάγκη ἐν τῶσάτω ἔπεν εἰς ἄκρον
βαθμὸν, καὶ δὲν ἐπέδεχετο ἀναβολῶν· καὶ εἰς αὐτὴν
πάλιν τὴν φείσασθαι τῶσον μόνον τὰ εἶναι συγχωρη-
μῆον γὰ σφειρείσῃ, ἔσον ἀπαιτεῖ ἢ παρῶσα ἀνάγ-
κη τε, καὶ ὄχι φειροσῶπρον· τῶς μελλήσας χρείας τε
πρέπει γὰ τῶς προφθάσῃ μετὰ ταῦτα, ἢ μετὰ τῶς ἰδίας
τε κόπης, αὐ εἶναι ἱκανὸς, ἢ ζητῶντας τὴν ἐλευμονη-
τικῶν τῆς ἄλλων βοήθειαν.

Εἶπα πρῶτον μετὰ τῶς ἰδίας τε κόπης, αὐ εἶναι ἱκα-
νός, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀνδύθωμος, ὅποιος δυνάμῆος
γὰ κερδήσῃ τὸν ἔπιασθαι μετὰ τὸν κόπον τε, προκρίνει
γὰ τὸν πορίζῃ μετὰ τὴν ζῆτείαν· ἔξω τὶ οἱ πικτοί, αὐ
δὲν ἀρπάζον τὰ τῆς ἄλλων μετὰ δυνασείαν, τὰ ἀρπάζ-
ζον μετὰ δολιόπτη, προσωοισμῆοι ἐκείνῳ τὴν ἀδυνα-
μίαν καὶ ἀνάγκην, ὅπως τῶνόντι δὲν ἔχον, καὶ ζημιῶν-
τες ἐν τῶσάτω τῶς ὄντως ἀδυνατίας ἀπὸ τὴν βοήθειαν,
τὴν ὅποιαν αὐτοὶ μόνον ἔχον δίκαιον γὰ ζῆτῶν ἀπὸ
τὴν τῆς ἄλλων συμπάθειαν καὶ φιλανθρωπίαν.

Ἐκείνο ὅμως, ὅπως κεντὰ κοινότερον τῶς ἀνθρώπων
γὰ ἀρπάζον τὰ τῆς ἄλλων εἴτε μετὰ βίαν, εἴτε μετὰ δο-

λιότητα, εἶναι ἡ φιλαργυρία, ἡ ὁποία εἰς μερικὰς μὲν γήναται ἀπὸ μόνου τῆς ερασιχρηματίας, καὶ τὴν αἰχρὰν καὶ χαμερπὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐπισωρόειν χρήματα ἐπὶ χρήμασιν· εἰς ἄλλας δὲ ἀπὸ τῆς ἐναντίας τῆς εἰρημῆς κακίας, πῶς ἔστιν ἀπὸ τῆς ἀσωτείας καὶ πολυτέλειαν. Ὅποιος ἐξοδοῦν ὑπὲρ τῆς δυνάμεντος, ὁποῖος θέλει νὰ φαίνεται φελοπτερον ἀπὸ ὅτι εἶναι, μὴ δυνάμενος νὰ ἀναπληρώσῃ τῆς ὑπερβολῆς τῆς ἐξόδων μετὰ ἄλλας τιμητικὰς, ἀναγκάζεται νὰ καταρῦγῃ εἰς τὰς ἀτίμους· τῆς ὁποίων ὁ συνηθέστερος εἶναι νὰ ἐπιπορτίζωνται μετὰ χρεὶν ὑπὲρ μέτρα, καὶ νὰ ζημιόταν ἔπειτα τὰς δανείστας μετὰ ἄλλας γύρας καὶ παληγύρας (giri e raggiri), ἢ μετὰ ἀτίμον χρεοκοπίαν (μηφλασλίκι), ἀγκαλὰ φελο πῶς τὰς φελοσσοτέρως ὅσον τὰς τύπτει καθόλου ἢ σινεΐδης.

Τινὲς τῆς πολιτικῶν ἐπαυῶν τῆς πολυτέλειαν ὡς ἀφέλιμον εἰς τῆς κοινωνίας· ἐπειδὴ ἐμφυχόνει, λέγουν, τῆς ἐπιδειξιότητος, ἀπορῶναι τὰς τέχνας, καὶ τὸ ἐμπόριον, κάμνει τὰ χρήματα νὰ μὴν εἶχον εἰς χεῖρας ὀλίγων, ἀλλὰ νὰ εἶχον, νὰ κυκλοφοροῦνται, καὶ νὰ ἀχμοιραζῶνται. Ἀλλ' ὅτι μὲν ἡ πολυτέλεια ἢ μὴν πορεῖ νὰ εἶναι τῶν ὄντων ἀφέλιμος, ἐφ' ὅσον περιορίζεται εἰς μόνους τὰς πλουσίους καὶ μεγάλας, καὶ τῶν μεταχειρίζονται καὶ ἔτι ἀναλόγως μετὰ τὰς δυνάμεις των, εἰς τὴν ὁποίαν φελοσασιν λέγεται μεγαλοπρόπειτα, καὶ ὄχι πολυτέλεια, πῶς τὸ ὁμολογῶ καὶ ἐγὼ· ὅτι ὅμως εἶναι ἀφέλιμος εἰς τῆς κοινωνίας, ὁπόταν ἐπιτείνεται καὶ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, καὶ καθεμιά θέλη νὰ ἐπαίρηται ὑπὲρ τῆς οἰκείαν τῆς κατὰσασιν· ὁπόταν ἔξω νὰ ἀπορῶσασιν τὰ εἰς τῶν ἀπαιτημῶν ἐξοδα οἱ πελοσσοπεροι καταρῶνται εἰς αἰχρὰ καὶ ἀτίμα μέσα· ὁπόταν ἀναρῶνται ἐκ τῶν μεταξὺ τῆς πολιτῶν μία ἀμιλλὰ βίας καὶ ὀλιότητος, καὶ νομιζήνται ἰχυρότερος καὶ ἐπιπορτεύτερος, ὁποῖος ἰξέρει καλλίτερα νὰ καταδυνασῶσῃ, καὶ νὰ ἀπατήσῃ τὰς ἄλλας· ὁπόταν σβυῖνται κατ' ἀναγκάειον σινεΐδης ἢ καλὴ πίσις, φελοσ-

ρῶνται τὰ ἦθη, καὶ βασιλεύει σὺν δυνάμει ἡ πατριεργία καὶ ποικιλία, αὐτὴ τῆς ἐπαινετικῆς ὀπιδεξιότητος, ἐκείθεν δὲ ἡ ἀργία, ἡ ἀσελγεία, καὶ ἡ ἀκολασία· πῶς εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐγὼ βέβαια δεῦν ἠμπορῶ νὰ τὸ καταλάβω. Οἱ πολιτικοὶ αἰς φρονῆν ὅτι θέλουν περὶ τῆς πολυτελείας εἰς ταύτῃ τῷ ᾧ ᾤοντο· ἡ Ἡθική ὁμως δεῦν ἠμπορεῖ κατ' ἄλλο ἕν ἕνα ᾧ ᾧ νὰ τὴν ὑπεδεχθῆ· ἐγὼ δὲ ἀφίω εἰς αὐτὰς νὰ ἀποφασίσουν, αὐτὰς κἀνείνα πολιτικὸν ἀντικείμενον ἠμπορῆ ποτὲ νὰ εἶναι ὠφέλιμον, ὁπόταν ἀντίκειται εἰς τὴν Ἡθικὴν (1).

§. Γ'. Μὴδεὶα παραβλάπτειν εἰς τὴν τιμὴν.

Ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῶ ἀνθρώπου τὸ ἀξιολογώτερον καὶ τιμιώτερον εἶναι ἡ ἐπόληψις· καὶ τὸ νὰ ἀφαιρέσῃ τις τὴν ἐπόληψιν τῶν ἄλλων, εἶναι ἐπίστε βαρύτερον ἀμάρτημα ἀπὸ τὸ νὰ τῆς βλάβῃ εἰς τὴν περιουσίαν, ἢ εἰς τὸ πρόσωπον· ἐπειδὴ τὰ ἀποτελέσματά, εἰς τὰ ὁποῖα μία ἀββολὴ ἢ κατηγορία ἠμπορεῖ νὰ φέρῃ τὸν ἀνθρώπον, εἶναι ἄπειρα· καὶ ὁ συκοφαντικὸς ἢ κατήγορος γίνεται ἐνόχος ὅλων ἐκείτων τῶν κακῶν, ὅπῃ ἠμπορῆ νὰ πορεύθῃν ἐπὶ τῆς.

Μὲν ὅλον πῶς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆ ἀμαρτηματικῆς εἶναι ἴσως ἐκεῖνο, ὅπῃ θεωρεῖν ὀλιγωτέρον, καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον λαμβάνουν ὀλιγωτέραν φεικὴν κοινότερον οἱ ἀνθρώποι. Ἡ ὑπερηφανία, ὅπῃ φανερά, ἢ κρυφίως βασι-

(1) Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις τίθει εἰς εἴνα τὸπον τὸ ὠφέλιμον, καὶ εἰς ἕτερον τὸ ἴσχυρον, ἰδίως ὁ Ἀρριανός. καὶ τὸ Τεῖτον Βιβλίον τῆς Καθηκόντων τῶ Κικέρωνος ὅλον χεῖρὸν ἀχολῶται εἰς τὸ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι κἀνείνα ἀγαθὸν δεῦν ἀρέσει νὰ νομιθῆ ὠφέλιμον, ἀλλοίμονον δεῦν εἶναι τίμιον· τὸ ὁποῖον, αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸν πρὸς εἴνα ἕκαστον ἰδίως ἰδίως, ἀλλοίμονον πρὸς πολλὸν περισσότερον νὰ εἶναι πρὸς μίαν ὀλιγωτέραν Κοινότητα.

σιλθεί εις κάθε σῶσιν, κάμνει καθ' ἑαυτὴν νὰ χαίρῃ βλέπων τὴν ἄλλην τεταπεινωμένην· καὶ ἰπομύως νὰ ἠδυνάται ἀκόσῳ νὰ κατηγορῇ τὴν ἄλλην, καὶ νὰ φέρεται δίκολως εἰς τὸ νὰ τὴν κατηγορῇ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ὅταν μάλιστα τὰ πῶν ἄλλων ἐλαττώματα ἤμπορῶν νὰ ἀδρασηθῶν γελοιοῦσθῃ, τίποτε εἶναι δύσκολον νὰ ἐγκρατέσθῃ τις τῆς κακολογίας· ἔσθ' ἂν τὴν αὐταμοιβὴν τῆς ἐπαινεῖ, ὅπως ὁ κακολογῶν ἐλπίζει ἀπὸ τῶν ἀκούοντων, δι' ὅτι ἔχει τὴν ἐπιπεδειότητα νὰ τὴν κάμνῃ νὰ γελοῦν μὲν ζημίαν ἄλλων, εἶναι μία ἰσχυρὰ πείραξις, (1) εἰς τὴν ὁποίαν ὅσον δίκολώτερα ὑποχωρεῖ, ὅσον ὀλιγωτέραν βλάβην ὑποθέτει ὅτι θέλει κάμνῃ ἢ ζωγραφία τῶν ἐλαττωμάτων εἰς τὴν ἔχοντας ταυτα. Ὅμως εἰς σῶσιν σκῶμμα, εἰς μόνον ἰχθὺς χλόης γίνεται πολλακίς αἰτία ἀφαισμη εἰς ἐκείνας, καθ' ὧν ἀποτοξάεται. Καὶ ἐπειδὴ ἡ χλόη ὅσον ὀξύτερα καὶ ζωηροτέρα εἶναι, ὅσον μεγαλιτέραν προσβολὴν κάμνει, καὶ ὅσον περισσότερον καιρὸν σιωπῆθίξει νὰ μνημονοῦνται, ἔσθ' ἂν τὸ τίμιος ἀνθρώπος εἰς τὴν τοιαύτην περιστάσει οφείλει περισσότερον νὰ ἐξόρῃ νὰ γιὰ τὴν φιλαυτίαν τῆς, καὶ νὰ χαλιναγωγῆται.

Καὶ ποσῶν μᾶλλον, καθ' ὅσον τὸ νὰ ἐλπίζῃ ἔσθ' ἂν τῆς κατηγορίας ἐπαινον, ἢ ὑπόληψιν, ἢ ἀγάπην ἀπὸ τῶν ἀκούοντων, εἶναι μία ματαία ἀπάτη· ἐπειδὴ αὐτὸς καὶ ἀρέσκειν πρὸς ἄρας τὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀποτοξιδόμια σκῶμματα, καὶ ἡ τῆς ὑπολήψεως ἐλάττωσις, δεῖν ἠμπορεῖ ὅμως νὰ ἀρέσῃ μῆτε νὰ ἀγαπηθῇ εἰς ἀνθρώπος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἠμπορεῖ καθ' ἑαυτὴν νὰ προσδέχηται ἐν ἑτέρῳ καιρῷ τὰ ἴδια σκῶμματα, καὶ τὴν αὐτὴν ἐλάττωσιν καὶ τῆς ἰδίας αὐτῆς ὑπολήψεως.

Προ-

(1) Διὸ λέγει ὁ Ροχενφουκάλτ, ὅτι μεικροὶ εἶναι κακίεργοι μᾶλλον διὰ ματαίωσιν καὶ κενεθίξιν, παρὰ διὰ κακίαν.

Προσβήσω τῆτοις, ὅτι τὸ πνεῦμα, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν τὸ καιμόνιον τῆς κατηγορίας εἶναι μία μεγάλη πρόληψις ἐναντίον εἰς ἐκείνον, ὅπῃ τῷ ὁπιπιδείει. Ἄν δὲν εἰχομῶν ἐλαττώματα, λέγει ὁ Ροχρεφκαώλτ, δεῦ ἡθέλαμῶν δοκιμάζει τὸσβω ἡδογῶν νὰ σημεϊόγωμῶν (φῶατρῶνῶν) τὰ πῶν ἄλλων. Καὶ κάποιος ἄλλος εἶπε μίαν φοράν προσφῦςατε πρὸς εῦα κατήγορον ,, εῦα κατηγορεῖς ὅλης, ἔξ νὰ μῶν ἔχη ἄλλος καιρὸν νὰ κατηγορῇ τὰ ἐδικά σου ἐλαττώματα.

Ὁ τίμιος ὁμως ἀνθρώπος οφείλει πρῶτον νὰ φυλάτπται ἀπὸ τὸ νὰ κατηγορῇ τινὰ καὶ πρόσωπον· ἐπειδὴ τῶτο κοῖτα ὅπῃ εἶναι ἀτιμον, εἶναι προσέτι καὶ ἴδιον ἀρεϊκῶν καὶ χυδαῖς ἀνθρώπων.

Β'. Ἀπὸ τὸ νὰ καταχλωάζῃ τῆς ἄλλης, ὅταν δεῦ γίγεται τῶτο μεταξὺ φίλων με ῥόπον ἀσεῖσμῶν καὶ ἀβραπειλίας, καὶ ἐπάνω εἰς πράγματα ἀθῶα.

Γ'. Ἀπὸ τὸ νὰ τολμᾷ νὰ ἐγγίξῃ τῷ τιμῶν τιρὸς ὑποκειμῶν ἀπόντος. Δια τί τὸ νὰ κατηγορῇ τῆς ἐκείνον, ὅπῃ δεῦ ἡμπορῇ νὰ ἀκῶσῃ τῆς κατηγορίας καὶ νὰ δικαιολογηθῇ, κοῖτα ὅπῃ εἶναι ἀδικον, εἶναι προσέτι καὶ ὑτιδανόν.

Δ'. Ἀπὸ τὸ νὰ διηγῆται ἐκεῖνα, ὅπῃ ἀκῶει νὰ λογοποιεῖν ἄλλοι κατὰ τινος, ὅπόταν μάλιστα τὰ ἐγκλήματα (αἰ κατηγορεῖαι) ἀφοφέρωνται ἀπὸ σόματα ὄχι τὸσον ἀξιοπίστα. Εἰς τῶτο πολλὰ ὀλίγοι φυλάτπτην ἐκείνῶν πῶν ἀκείβειαν, ὅπῃ ἐσπερῶν· ἐπειδὴ νομίζων ὅτι τὸ νὰ μῶν εἶναι πρῶτοι πλασουργοὶ τῆς κατηγορίας, καὶ νὰ ἐπιναλαμβανῶν μόνον ἐκεῖνο, ὅπῃ ἡκῶσαν ἀπὸ ἄλλης, τῆς ἀθῶνει τῶ ἐγκλήματος. Ἀλλ' ἐκεῖνη ἡ βλάβις τῆς τιμῆς τῶ κατηγορηθέντος ὑποκειμῶν, ὅπῃ ἡμπορεῖ νὰ γῆν κοῖτα εἰς ἐκείνους, ὅπῃ μᾶς ἀκῶεν, ἢ ἐκείνες, εἰς τῆς ὁποῖους αὐτῆ θέλων ἐπιναλαμβανεῖ τὰ ὅσα ἡκουσαν παρ ἡμῶν, δεῦ ἀποέρχεται ὅλη καὶ πρῶτον λόγον ἀπὸ ἡμᾶς;

Τὸ δὲ νὰ πλασουργῇ τῆς κατηγορίας ὁπίπιδες ἔξ νὰ
αἰμα-

ἀμαυρώσει τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων· ἢ ἐπαύει εἰς μικρόν τι θεμέλιον γὰρ ἐποικοδομῆ μυσία ψυδὴν δὲ γὰρ τὸ ἐξελασθῆναι, ἢ γὰρ δημοσιεύῃ εκείνα, ὅπως εἰς αὐτὸν μόνον ἐφανερῶθῃσαν ἄλλοις, εἶναι ὑπερῆρας, τὸσον φαῦλαι καὶ χαμερπεῖς, ὅπως φθῶναι γὰρ πρὸς ὀνομασίαν τινὰς, δὲ γὰρ κινήσει εἰς ἀγανάκτησιν καὶ φερίκῳ καὶ τοῦ ψυχῶν, ὅπως ἔχει κάποιαν αἰδέσθῃν τιμῆς.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Καθήκοιτα Θετικά.

Καθήκον Θετικὸν ἐκάστῃ ἀνθρώπῳ εἶπαμῶν (Κεφ. Α' τῆ παρόντος Τμήματος)· ὅτι εἶναι τὸ γὰρ κάμνη εἰς τὴν ἄλλης ἐκείνου, ὅπως μὴ λόγῳ θέλει γὰρ κάμνην οἱ ἄλλοι εἰς αὐτόν. Τὸ λοιπὸν τὸ καθῆκον εἰς δύο πράγματα προσημῶν ὑποτίθεται. α'. γὰρ ὑπερῶν μὴ τὴν ἄλλης, ὅταν ἡμπορῶν γὰρ τὸ κάμνην χωρὶς ζημίαν καὶ ἐνόχλησιν ἐδικλῶμας. β'. γὰρ τὴν ὑπερῶν μὴ καὶ μετὰ κάποιαν ζημίαν καὶ ἐνόχλησιν, τὴν λαχίσον εἰς τὴν βαρυτέρας καὶ δειντέρας περιπτώσεως τῶν.

Ὅτι δὲ καὶ τὸ καθῆκον εἶναι εἰς ἡμᾶς ἐνσάλαγμῶν, ὅπως εἶπειν, ἀπὸ τῶν φύσιν, δεῖ εἶναι δύσκολον γὰρ τὸ καταλάβωμῶν, ὅποτεν θελήσωμῶν γὰρ ἐξετάσωμῶν προσεκτικῶς τὴν φυσικῶν δὲ θεσιν, ὅπως οἰκοδομῶν προσευνεῖται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν δεινῶν, ὅπως πάχον οἱ ἄλλοι. Διυπνίζουσα, ὅπως εἶπειν, αὐτὴ ἐπιφιδίως τὴν καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον δὲ κεκοιμῶν μνήμῳ τῶν δεινῶν, ὅπως ὑπεφέραμῶν ἢ μῆς οἱ ἴδιοι, διεγείρει φυσικῶς εἰς ἡμᾶς εἶς κάποιον ἔθμον, καὶ μίαν κάποιαν ἀδημονίαν κατ' ἐνόχλῳ εἰς τὸ χωρίον τῆς γῆθης, παρομοίαν μετ' ἐκείνῳ, ὅπως δοκιμάζωμῶν εἰς τὴν ἰδίαν καὶ δεινῶν· καὶ τὸ καὶ μᾶς κάμνει γὰρ ἐμβαινῶμῶν, χωρὶς χεῖρον γὰρ καταλά-

λάβωμεν, εἰς τὴν κατάστασιν τῆ πάχοντος προσώπου, νὰ ταυτιζώμεθα κατὰ τινα ἔσπον με αὐτὸ, νὰ συμ-
 μετέχωμεν ἐν μέρει τῆς πόρων τῆ, καὶ νὰ αἰθάμεθα
 τέλος πάντων εἰς τὸ νὰ τὸν βοηθήσωμεν, ὡς ἀν νὰ
 ἠθέλωμεν βοηθήσῃ τὸν ἑαυτὸν μας (1). Τετο λοιπὸν
 τί

(1) Εἰς τὰ πρὸς τὸν εἰκτον πῶτος ἀιχμιστίον τὸ Φιλοσοφί-
 κὸν Δοκίμιον τῆ Ἀββα Κασίου. Ὁ Συγγραφεὺς τῆς πρὸς Φυ-
 σίως τῆς ἡθίης ἰδίῳν, φαίνεται, ὡς εἶδομεν (Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'.
 Κεφ. Β'), ὅτι φρενὶ πῶς ὁ εἰκτος δὲν σωίσταται εἰς ἄλλο, ὅ-
 τι μὴ εἰς τὸν κλοῖον τῶν ὁμοτίων μοσίων πῶς ἀιδαιτικότης,
 με τὴν γνώμην τῆ ὁποῖα συμφωνεῖ καὶ ἡ γνώμη, ὅπου φαίνεται
 ὅτι ἔχον ἐν ἑαυτῇ οἱ ἀριστοβέλεις τὴν ἡθικὴν αἰθῆσιν, καὶ τὴν ἡ-
 θικὴν συμπάθειαν. Ὅπότεν ὅμως θίλῃν τὰ ἐπιπέσον με τὴν
 ἐνᾶ ἀποστέλισμα ἀπλῶς μηχανικόν, ὅτε καθὼς δὲν ἠμποροῦν
 τὸ παραδέχθαι ὡς ἀγὺς τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἡθικὴν αἰθῆσιν
 (Μέρ. Α'. Τμήμ. Β'. Κεφ. Γ'. Ἀρθρ. Β'. καὶ Μέρ. Β'. Τμήμ. Β'.
 Κεφ. Α'. Ἀρθρ. Α'), ἔτω δὲν τὸ παραδέχθαι ἕτε εἰς τὸν οἰ-
 κτον. Διὰ τὴν ἐγὼ παραστῶ ὅτι ὁ μηχανικὸς ἕτερ κλοῖος, ἢ
 ἕτερος δὲν συμβαίνει ἀελοῦς εἰς ἐκείνῳ, ὅπου δὲν ἐδοκίμασε ποσὸ
 κλοῖον δεινόν καὶ ὁ λόγος πῶς παρὰ τῆς Βιργιλίου Διδῆς, Non
 ignota mali miseris succurrere disco. Οὐκ ἀπειρες τῆς δεινῆς
 τοῖς ἀθλίῳς βοηθεῖν μαθῶμεν. (Λίβιαδ. Βιβλ. Δ'.) εἶπε ἐχ
 ἦσαν ἀλιθῆς καὶ φιλοσοφικός, ἢ πειπτικός. Τὰ βρέθη, πῶ ὅποια
 δὲν σιωπῆ δῆσαν ἀκόμη εἰς τὰ ἐκωπεικὰ σημεία τὴν ἰδίαν τῆς ἑ-
 σωπεικῆς κακῶν, τῆς ὁποῖων εἶπε δειγμάτα, βλέποντας τὰ τῆς
 ἄλλων κακὰ, λαμβάνον τὰς ἰδίῳς ἐντυπώσεις, καθὼς οἱ ἄλλοι
 δὲν θείχῃν ὅμως ὅτε τὴν κλημῖαν αἰθῆσιν εἰκτη, τὴν ὁποῖαν
 ἐφῆσαν βέβαια τὰ τὴν θείχῃν, ἀν ὁ οἰκτος δὲν ἦτο ἄλλο, ὅτι
 μὴ ἔομες μωρίων ὁμοτίων, ἢ ε, τι ἄλλο μηχανικὸν ἀποστέλισμα
 θίλῃν νὰ λείγη. Παραστῶ ἀελοῦς, ὅτι αὐτὸ ἡ αἰθῆσιν σωπ-
 θείχῃν τὰ εἶπε ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν ἀνάλογος με τὴν πείρα, ὅπου
 ἔχει καθ' ἐνᾶς τῆς ἰδίῳν αὐτῆ κακῶν, καὶ με τὸν ποῖον, ὅπου τὰ
 ἀρεθῆσαν. Διὰ τὴν βλέπομεν, ὅτι τὰ βρέθη εἰκτερίων πῶ δεινὰ
 ἐκείνα, ἐπὶ ἐδοκίμασαν, καὶ πολλὰ ὀλίγη αἰθῆσιν θείχῃν ὅτε
 ἐκείνα, τῆς ὁποῖων δὲν ἔχον γνώσιν. Διὰ τὴν βλέπομεν τὰς
 γνώμακας ὅτι εἶπε ἐκρηπτεῖται εἰς οἰκτον, παρὰ οἱ ἀνθῆρες, ἢ
 δι' ὅ, τι εἶπε ὑπὸ κλημῖαι εἰς πειλοστέρα κακὰ, ἢ δι' ε, τι με
 τὸ τὰ εἶπε φῆσιν μαλακώτερας, τὰ αἰθαίεται ζαηρέτερα

βλέ-

τί ἄλλο εἶναι, εἰ μὴ μία σαφὴς καὶ ζωντανὴ φωνὴ τῆς φύσεως, ἢ ὁποῖα μᾶς προσάττει νὰ δίδωμεν βοήθειαν εἰς τὰς ἄλλας, ὅταν πάχην δεινὰ, ἐκείνην τὴν βοήθειαν, ὅπως ἐπιθυμοῦμεν νὰ δίδῃν ἄλλοι εἰς ἡμᾶς, ὅταν ἕμεθα εἰς τὴν αὐτῶν περίσασιν; Μία καρδία βάρβαρος καὶ ἀπληθὴς ἢμπορεῖ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ νὰ πνίξῃ καὶ νὰ σβύσῃ εἰς ἑαυτῶν τῶν κοινῶν αἰδήσεων τῶ οἴκτου, καὶ νὰ θεωρῇ τὰ τῶν ἄλλων δεινὰ, μάλιστα τὰ βαρύτερα μὲ γαλλῶδὸν ὄμμα καὶ ἥσυχον. Διὰ τὸ ἐκεῖνος, ὅπως πνίγει ταύτην τῶν αἰδήσεων, ἢ δὲν ὑπακίβει εἰς αὐτῶν, ὠνομάθη κατ' ἀξίαν ἀπάνθρωπος· ἐπειδὴ μὲ τοῦτο ἐναντιόηται τοῖοντι εἰς τῶν ἀνθρώπινον φύσιν· καὶ καθήκον φιλανθρωπίας ἐκαλέθη ἐκεῖνο, ὅπως μᾶς διορίζει νὰ δίδωμεν εἰς τὰς ἄλλας βοήθειαν, ὅταν πάχουν δεινὰ· ἐπειδὴ τὸ προσάττει φανερὰ ἢ φύσις τῶ ἀνθρώπων διὰ τῆς αἰδήσεως τῶ οἴκτου. (1)

Καὶ ποῖος τῶντι δὲν ὀνομάζει τέρας, καὶ ὄχι ἀνθρώπων, ἐκεῖνον, ὅστις βλέπωντας εἷνα νὰ ἀποθνήσκῃ ἀπὸ τῶν πῆναν, καὶ δυναμνος νὰ τὸν βοηθήσῃ, τὸ ἀποποιεῖται μὲ ἀπίθειαν· ἢ βλέπωντας τὸν εἰς μέγαν κίνδυνον, καὶ δυναμνος νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ,
πολ-

αἰδανόνται ζωηρότερα· βλέπομεν ὅτι καὶ τῶν ἀνδρῶν ἐπιρρεπέστεροι εἰς οἴκτον εἶναι κοινῶς οἱ ἀδελφεοὶ καὶ ἀδελφαί, παρά οἱ ὑγιεῖς καὶ ἰσχυροὶ· ἐπιρρεπέστεροι οἱ μαλακοὶ καὶ αἰδαντικοὶ, παρά οἱ σκληροὶ καὶ ἀγριοί. Καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ζῶα τέλος πάντων ὁ οἴκτος μᾶς εἶναι σφοδρότερος ὅταν συμπεραίνωμεν σαφέστερα καὶ ζωηρότερα ἀπὸ τὰ σημεῖα τῶν τὴν ἀλγηδόνα, ὅπως δοκιμάζον· καὶ καθ' ἕνας περισσότερο πόνον θελεῖ αἰδανθῆν, ὅταν βλέπῃ ὅτι σκοπύεται εἷνας ἵππος, ἢ εἷνας σκύλος, παρά ὅταν σκοπύεται μία μύγα, ἢ εἷνας ψύλλος.

(1) Ὁ Κιλέρων μάλιστα τὸ ὀνομάζει καθήκον δικαιοσύνης λέγων (περὶ Καθῆκ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 11) θεμέλιον δὲ δικαιοσύνης πρῶτον μὲν μηδεὶνα παραβλάπτειν· δεύτερον δὲ τῶ κοινῇ συμφέροντος λόγον ποιῆσαι. Fundamenta justitiæ, κτλ.

πολλά ἀπανθρώπως νὰ τῷ ἀρνηθῇ τὴν βοήθειαν* ἢ θεωρῶντας ὅτι ἐπιχειρεῖ τις νὰ τὸν φονδέσῃ, ἢ ἄλλως νὰ τὸν κακοποιήσῃ, καὶ δυναμνος νὰ τὸν διαφεντεύσῃ, δεῦν τὸ κάμνει; (1)

Οὐδὲ ἔχει λόγον νὰ εἰπῆ τις, ὅτι αἱ τοιαῦται βοήθειαι ἠμποροῦν νὰ προξενήσῃν δυσυχίαν εἰς ἐκεῖνον, ὅπῃ τὰς κάμνει* διὰ τὴν εἰς μίαν ἐλεημονητικῶν καὶ φιλανθρώπων ψυχῶν προξενεῖ πολὺ μεγαλιτέρων δυσυχίαν καὶ δυσφορίαν ἢ αἰθῆσις τῆς ἑξ ἄλλων δεινοῦ ἐν ὅσῳ δεῦν ἀφαιρεῖται.

Καὶ αὖ ἡ φιλανθρωπία θέλει νὰ δίδωμεν βοήθειαν τοῖς ἄλλοις καὶ μὲ κάποιαν ζημίαν μας, πολλῶν μᾶλλον, ὅποταν δεῦν ἠμπορῇ νὰ μᾶς φέρῃ ἐδερίαν δυσκολίαν ἢ ἐνόηλησιν. Διὰ πῶτο παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ὁ νόμος ὑπέβαλλε, κατὰ τὸν Κικέρωνα (Περὶ Καθ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. 7.) εἰς δημοσίας ἀράς ἐκεῖνον, ὅπῃ ἤθελεν ἀποποιεῖσθαι νὰ δείξῃ τὴν ὁδὸν εἰς εἴνα ἀποπλανησῶντα τῆς ἀδείας* τὸ ἴδιον ἔκαμναν δικαίως καὶ ἐκεῖνες, ὅπῃ ἤθελαν ἀπαρνηθῇ νὰ δώσῃν σκέπην προσωρινῶν εἰς ὁδίτην, τὸν ὁποῖον κατέλαβε βροχὴ κατ' εὐθὺς, ἢ σπινθῆρα πυρὸς εἰς εἴνα, ὅπου ἔχει χεῖραν νὰ ἀνάψῃ φωτίαν εἰς τὴν οἰκίαν του* ἢ ἤθελεν ἀποποιεῖσθαι νὰ δώσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς εἴνα πεπτωκότα, διὰ νὰ τὸν σπυῶσῃ ἀπὸ τῆν γῆν* ἢ συμβεβῆλλω εἰς εἴνα, ὅπῃ τῆ τὴν ζητεῖ ὦν εἰς ἀπορίαν τῆς παρακτεῶν* ἢ ὁποιανδήποτε ἄλλω παραπλησίαν δέλδυσιν καὶ ἐπικτεῖαν, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος Κικέρων τὰ ὀνομάζει (αὐτόθι) ὠφέλιμα εἰς τὸν λαμβάνοντα, καὶ ἀζήμια εἰς τὸν παρέχοντα. Τὰ τοιαῦτα
κα-

(1) Τῶσο μάλιστα ὁ Κικέρων τὸ ὀνομάζει ἀδικίαν, δύο λέγων εἶναι γὰρ ἀδικίας* τὸ μὲν, τῆς ἀδικησάντων* τὸ δὲ, τῆς πρὸς ἀδικησάντας μὴ κωλύοντων. Injustitiz duo genera, κατλ. (Καθ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 8.)

καθήκοντα δεῦν ἢ πορεῖ βέβαια νὰ τὰ ὑποποιηθῇ, καὶ εἴς τας ἀπάνθρωπος. Εἶται γὰρ ἄλλα μεγαλήτερα, εἰς τὰ ὅποια δεῦν μᾶς ἀναγκάζει ὡσαύτως καὶ μία ῥητὴ ὑποχρέωσις· ἀλλ' εἴθ' αὖτε λήγει τὸ καθήκον τῆς φιλανθρωπίας, ἀρχεται τὸ τῆς ἀπορίας, καθὼς θέλομεν ἰδῆ εἰ τοῖς ἐξῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Καθήκοντα ἀμοιβαῖα μεταξὺ τῶν φίλων.

Ολοι χωρὶς ἐξαίρεσιν χρεαζόμεθα εἴπω νὰ μᾶς παρηγορῆ εἰς τὰς θλίψεις μας, νὰ μᾶς συμβουλίῃ εἰς τὰς ἀπορίας μας, νὰ μᾶς διορθώσῃ εἰς τὰ ἐλαττώματα ἢ σφάλματά μας, εἰς τὸν κόλπον τῶν ὅποιων νὰ ἠμπορώμεν νὰ ἀποθέσωμεν ἀσφαλῶς τὰ μουσικάμας. Ἐνας φίλος εἰς λόγῳ εἶναι ἀναγκασιότατος εἰς τὴν εὐδαιμονίαν μας. Ὅθεν καλῶς λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής (Κεφ. 5. 14.) ὅτι ὁποῖος ἠμπορέσῃ νὰ τὴν εὐρῆ, πρέπει νὰ νομίζῃ ὅτι εὐρῆκε θησαυρόν· ἐπειδὴ ὅμως εἶναι σπανιώτατος ὁ τοιοῦτος θησαυρός, ὡς καὶ ὅτε οἱ ἀληθινοὶ φίλοι εἶναι ὀλιγώτατοι, δεῖ τὸ εἰς τὴν τῶν ἐκλογῶν χρειάζεται προσοχὴ μεγίστη. Πρὸ τῶν λοιπῶν νὰ ἐκθέσωμεν τὰ μεταξὺ τῶν φίλων καθήκοντα, ἐσοχάδημεν ἀναγκασιότατον νὰ ἀποθέσωμεν τὰς συνθήκας, ὅτε ἀπαιτῶνται εἰς τὴν τῶν ἐκλογῶν.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Ἐκλογὴ τῶν φίλων.

Οἱ ἄνθρωποι συνηθίζον, λέγει ὁ σοφὸς Δαλαμπερτ, νὰ ἀρχίζον ἄπο τὸ νὰ ἐμπιστεύονται εἰς ὅλους,

λας, καὶ γὰρ τελειότερον εἰς τὸ νὰ μὴ δίδεν πίσιν εἰς κἀνέναν. Λοιπὸν δὲ γὰρ μὴ πίπτῃ τινὰς εἰς αὐτὴν πῶν καθολικὴν δυσπιστίαν, ἢ ὁποῖα πληροῖ τὸν βίον πάσης τιμωρίας καὶ δυσυχίας, εἶναι ἀνάγκη γὰρ ἀρχίζῃ καὶ φράσῃ δὲτὸ μίαν νεκρὴν καὶ ἕλλον δυσπιστίαν. Τὴς βόπης τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἀρέποντος ἀρέπει γὰρ τὴς μεταχειριζόμεθα κρινῶς πρὸς ὅλους· τὴς βόπης ὁμοῦς τῆς οικειότητος καὶ τῆς θάρρους δὲν ἀρέπει γὰρ τὴς μεταχειριζόμεθα πρὸς ἕνα, εἰμὴ μὴ μίαν ἀκριβῆ ἐξέτασιν, καὶ πλήρη γνώσιν τῆς χαρακτῆρος.

Τὸ φῶτον φῶγμα, ὅπως ἀρέπει γὰρ ἀπαιτοῦμεν δὲτὸ πῶν φίλον, εἶναι ἡ τιμὴ· καὶ ὁποῖον ἰσομῶν ὅτι ἕκαμῶν, ἢ ἐμελέτησε γὰρ κάμῃ μίαν κακὴν φράξιν, ἀρέπει γὰρ τὸν δὲτοβάλλωμεν ἀμέσως δὲτὸ τῶν φίλων μας.

Δὲν ἔμπορῶν ὁμοῦς πάντοτε γὰρ φανῶν ὅλαι αἰ ἀρχίζεις τῆς ἀνθρώπου, καὶ καὶ ἄλλον βόπον ὁ Κόσμος γέμει ὑποκειτῶν καὶ ἀπαταιῶν· ὅθεν ἔμπορεῖ εὐκολα γὰρ τύχη εἶναι ἀνθρώπου γὰρ εἶναι ὁ πλεον ἀρχεῖος εἰς τὸν χαρακτῆρα, καὶ γὰρ μὴ ἔμπορέσωμεν μὲ ὅλον τῶν γὰρ ἀνακαλύλωμεν εἰς αὐτὸν κάμῃ κακὴν φράξιν. Ἐμπορῶν ὁμοῦς ἀλλὰ δείγματε γὰρ ἀναπληρῶσεν τῶν ἄλλοιφιν εἰς ταῦτῶν τῶν φέξασιν.

Οἱ φεξασῶτεροι ἀρχίζεν γὰρ κρινῶν τὸν χαρακτῆρα εἶδος ἀνθρώπου δὲτὸ πῶν θυμῶν, καὶ δὲτὸ τῶν φυσιογνωμίαν. Ἀλλὰ μὲ ὅλον ὅπου τὸ ἀνθρώπου, τῆς κινήματε, τὸ φέξισμον, καὶ πρὸ πάντων τὸ ὄμμα ἔμπορῶν πολλάκις γὰρ μᾶς κάμῃ γὰρ γνώσιωμεν τῶν ἐσωτερικῶν κατῆσασιν τῆς ψυχῆς, καὶ μάλιστα τῆς πάθῃ, ὅπως τότε κρινῶν· εἶναι ὁμοῦς πολλὰ ἀρέβαια καὶ ἀνίκανα τῆς πιαῦτε σημεῖα γὰρ δὲτοσημαῶν κατὰ βάρους τὸν χαρακτῆρα. Ὅσεν καὶ ἀν ἐπαρῶσασιν εἰς τὴς ἀρχαιοτέρους χρόνους ὁ Ζιμβατίσας ὁ Πόρτας, καὶ ἤδη ἐν φροσφάτοις καιροῖς ὁ Λαβατιέρ, καὶ ὁ Σάλε (De la Sale) γὰρ μαντῶσεν τὸν ἐκτικὸν ἔπος εἰπεῖν χαρακτῆρα εἶδος ἀνθρώπου δὲτὸ τὸ μέτωπον,

ἄπο πῆς ὀφθαλμῆς, ἄπο τῆν μύτην, ἄπο τὸ στόμα, ἄπο τὸ πνεῦμα, ἄπο τῆς ρυτίδας (ζαρωματικῆς) πῆς δὲθείας, ἢ καμπύλας, ἢ ὀριζοντικῆς, ἢ κορυφικῆς, αὐτῆ ὅμως τῆ σημείων εἰς τὴν πείραν πολλάκις ἐρείσονται μάταια καὶ ψεύδη. Διὰ τὴ κοινῆ ὅτῃ οἱ πανουργοὶ ἐξέρχοντὰ ἐπὶ κέρωνται καὶ τὸ χῆμα, καὶ μεταβάλλουν εἰς τὸ κοσμιώτερον τὸ προσώπον, πῆς ὀφθαλμῆς, τῆ κινήματα, εἶναι προσέτι καὶ μέγας κίνδυνος καὶ ἀπατηθῆ ὅποιος ἀσέβει μετὰ ὑπερβολικῆν ταχύτητα καὶ κέρη ἄπο τῆ ἐξωτερικῆ φαιέμεθα.

Οἱ λόγοι εἶναι δείγματα ὀλιγώτερον ἀπατηλά. Ὡς τὴ „ἀνδρὸς χαρακτῆρ ἐκ λόγων γνωρίζεται, καὶ τὸν Σοφόν· καὶ ἐκεῖνον, ὅτῃ δείχνει ὅτῃ ἔχει ψεύδεις ἢ ἀλλοκότης δόξας πρὸ τῆ δικαίης καὶ ἀδίκης, πρὸ τῆ νομίμου καὶ ἀνόμου· ἐκεῖνον, ὅτῃ μᾶς δίδει καὶ καταλάβωμεν ὅτῃ ἐνεργεῖ χωρὶς ἀρχῆς, ἢ ἀλλοτρίως πειραστικῆς εἰβάλλει καὶ ἀρχῆς, καὶ σαλεύεται ὡς ὁ κύλαμος ὑπὸ τῆ ἀνέμων, πρέπει καὶ τὸν ἀπορρογῶμεν ἀπὸ κράτος.

Τὸ ἴδιον πρέπει καὶ κάμνωμεν καὶ μετὰ ἐκεῖνης, οἱ ὅποιοι παρρίζουν μετὰ λόγους γλυκεῖς, καὶ κολακείας τεχνικῆς καὶ γαργαλιζῶν τὴν φιλαυτίαν μας (1). Καθὼ ἀνθρώπος ἀγαπᾷ ἐκ φύσεως πῆς ἐπαίνους, καὶ κλίνει εἰς τὸ καὶ ἀγαπᾷ ἐκεῖνους, ὅτῃ τῆ δείχνουν πρὸ ἐλασώτερον σέβας καὶ ὑπόληψιν. Ἀλλ' ὁ ἐπαινος εἶναι τὸ μεγαλήτερον δέλεαρ, ὅτῃ μεταχειρίζονται οἱ ἀρχεῖσι Ὡς καὶ μᾶς βάλουν εἰς τὸ χέρι, ἢ καὶ μᾶς σύρουν εἰς τῆ δίκτυά των (2).

Τὴν

(1) Προσκόπουν ἡμῶν μετὰ ἀγαθῶν ὡς τῆς κολακῆς, μᾶς μετὰ ἐργῶν κολακάζουσαι παρὰ ἄλλων, ὅτῃ πεισποεῖν ῥαδίον. Cavendum est ne assentatoribus, κατ. (Κικέρ. Περὶ Καθικ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 29.

(2) Ἐκεῖνης, ὅτῃ ἡκούται ἄπο πῆς κολακείας τῆς παραμείωξεν ὁ βίος μετὰ τῆ κενῆ καὶ ἀβάστακτα ἀγγυῆς.

Κεφ. Β'. Ἐκλογὴ ἰψὸ Φίλωμ. 275

Τὴν κολακίαν εἶναι εὐκολὴν γὰρ τὴν ἔγκειται μὲν ὑπὸ τὸν εἰλικρινῆ ἔπαινον, ὁπόταν δὲν μᾶς τυφλότης ἢ φιλαυτία. Ὅπου φαίνεται ὑπερβολή, σκεδὴ, βία καὶ περὶ ἄσματα, ἐκεῖ εἶναι ἀπόδηλος κολακία· καὶ μάλιθα ὅταν οἱ ἔπαινοι ὀπίσθια φιλοῦνται ἢ ἀπαγγέλλονται ἀδαικτικά καὶ κτιδανά· καὶ πολὺ φθισιότροπος, ὅταν ἐπαινοῦνται, ἢ συγχωρῶνται μὲ ὑπέρμετρον συγκατάβασιν τὰ ἀξιοκατηγόρητα καὶ ἀσυγχώρητα ἀπαγγέλλονται· ὡσαύτως καὶ τὸ γὰρ ἀντιδιδόν τὴν ἰχὴν τῆς ἡμετέρας λόγων, τὴν ἐστὶ γὰρ ἀποδέχονται ἐκεῖνα ὅπως ἀποδέχομεθα ἡμεῖς, καὶ γὰρ κατηγόρησιν ἐκεῖνα ὅπως κατηγόρησιν, καὶ τὸτο εἶναι δείγμα ἀπόδηλον κολακίας. „Λησὴν κολακίαν; ἀνασθέν κατὰ. κατασθέν; κατασθέν.“ ἢ προσέτι καὶ ἡ ἀποσθέν ἐμαυτῶν πρὸς χάριν αἰεὶ λέγειν· ἔλεγε ὁ δὲ Τερτυλλίαν τῷ Πομπηῖ ἐκεῖνος ὁ ὀδύσιος.

Οἱ πανουργοὶ ὁμοίως ἰξέρων ποικίλεις γὰρ μεταχειρίζονται μίαν κολακίαν ὅσον περὶ ἀληθείαν, ὅπως δυσκείως ἔγκειται ὑπὸ τὸν ἀληθῆ καὶ εἰλικρινῆ ἔπαινον· καὶ ἀπὸ αὐτῶν ἔλεγε ὁ Κικέρων, ὅτι πρέπει γὰρ φυλαττώμεθα φθισιότροπος. Φθισιὸν ἐπίστετε γὰρ μεταχειριζομένων ἕως καὶ αὐτῶν τὴν ἀντιλογίαν, καὶ μᾶς κολακίαν καὶ φιλοεικῆστας μετ' ἡμῶν, καὶ τέλος πάντων προσηγορεύεται ὅτι κωλύεται, ἔλεγε γὰρ Σαρρῶν κατ' ἑαυτῆς ὅτι εἶναι σοφώτεροι ἐκεῖνοι, τὴν ὁποῖους θέλων γὰρ ἀπαπίσαν (1).

Καὶ

(1) Ἄς προσέτι καὶ μὴ πλατύνωσιν ὑπὸ τὴν δολιχὴν φωνήαν, ἐπειδὴ τὸν φθισιὸν κολακίαν ποῖς δὲν διώκει γὰρ τὸν γινώσκον, εἴμην ὁ πρὸς ἀλλοθῆσιν; Ὅλη ἢ ἀποσθέν καὶ ἀποσθέν εἰς τὸ γὰρ μίαν εἰχωρήσιν ὁ κρυπτικὸς καὶ πανουργός, δὲ ὅτι ὁ ποιῶν δὲν εἶναι εὐκολὴν γὰρ γινώσκον, ὡς ἀνὸς ὅπου πολλὰ καὶ ἐν κτιδανά μὴ κολακίαν, ἢ ὑποκεινομῆστας φιλοεικῆστας, εἰς τὸ ὑπὸ τὸν παραδίδεται ὑποφροντικῶς γὰρ κωλύεται, ἔλεγε γὰρ Σαρρῶν ὁ ἀπαπίστας ὅτι βλέπει μακροτέρως ὑπὸ τὴν ἀλλοθῆσιν. „Animadvertant ne callida assentatione χῆν. Κικέρων εἰς τὸ Ησὴ φθισιὸν.“

Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ αὐτῶν τῶν πανουργοτέρων κολακείων εἶναι δύκολώτερον γὰρ ἀπατηθῆναι, ὁπόταν ἀποτείγεται εἰς ἡμᾶς αὐτὸς, ἢ τῶν οφείλομεν γὰρ πατρῶν προσεκτικῶς, ὁπόταν ἀφορᾷ εἰς ἄλλους. Διὰ τί τοῦτο ὅπως κείται ἀχάριστοι, ἢ μορφήν γὰρ κείνων ὀρθόπρα· καὶ οὐδὺς οὐκ ἰδὼμεν τιγὰ γὰρ εἶναι κόλαξ πρὸς τὴν ἄλλην, πρέπει μὲν ὅλως τῶν φιλαυτίαν μας γὰρ συμπραίνεωμεν, ὅτι αὐτὸς εἶναι κόλαξ καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς, καὶ οὐδὺς γὰρ ἀπομακρυνώμεθα ἀπ' αὐτοῦ (1).

Καὶ τῷ ὅτι ποῖος ἄλλος χαρακτήρ εἶναι πλείον ἀξιόμισθος, καὶ φεικλιδέστερος; ὁποῖαν ἀχαιότητα δεῖν πρέπει γὰρ προσμῆναι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, ἔστις ὁμιλεῖ ἐναντίον εἰς τὰ φρονήματα τῆς ψυχῆς τῆς, καὶ μεταχειρίζεται τῶν ἰδίων ἡμῶν ἀδυναμίαν δὲ γὰρ μᾶς ἀπατήσῃ; Ὀλιγώτερον βέβαια πρέπει γὰρ φοβήμεθα ἐκεῖνον, ὅτι λοιδορεῖ καὶ ὑβρίζει φανερά, ἢ πρὸς τὸν κόλακα· καθὼς καὶ ὀλιγώτερον πρέπει γὰρ φοβήμεθα ἐνὶ ἔχθρῳ φανερόν καὶ κεκρυμμένον, ἢ πρὸς τὸν ἐκδοτικὸν κρυφόν. Διὰ τὸ καὶ ὁ μέγας Λέξανδρος, ὑπερήφανος καὶ κερδοδόξος καὶ τὰ ἄλλα, τὸ κολακώτικόν ὁμῶς Βιβλίον τῶν Λεῖσοβύλων τὸ ἔρριψεν μεθύμενος εἰς τὸν Ἰδάσσιν, λέγωντάς τινι ὅτι ἕλεός του μέγαν ἦεν, ὅτι δεῖν ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον.

Ὅσον ὁμῶς ὀπθυμεῖ τις γὰρ ἐπαινῆται, ἄλλο τὸσον χαίρει γὰρ βλέπει τὴν ἄλλην ἢ περιπαίζομεν, ἢ κατηγόρου. Διὰ τὸ τὴν κατηγόρου, ὅσοι μάλιστα ἠξέουσαν γὰρ κακολογῶν μὲν ὀξύτητα καὶ ἀγχι-
ροίαν,

(1). Ἡδὴ μὲν ἐπαίνουσαι, ἀλλὰ μόνον παρα τῆς μὲν διδόνου καὶ φέρου, ἅτι φερόν ἐν ἡμῶν διασώπει (ἐλεῖν Λεξοβύλων) καὶ ἐπὶ φερόν ἢ ἐπαινεῖται αὐτοῦ, ἢ καὶ ἡττοῦ φερόν δὲν κατηγόρου τὴν ἀγχιροίαν, ἢ πρὸς αὐτὸν λέγειν.

νοιαν, τῆς ὑποδέχονται κοιναῖς ὄλοι, τῆς ὑποδέχονται μὲ ἀγαλλίασιν, καὶ τῆς χαϊδέων. Ὁ φρόνιμος ὁμοίως καὶ τίμιος ἀνθρώπος δὲν θέλει ἐκλέξει βέβαια ποτὲ φίλον τε εὐα κατήγορον. Διὰ τί ποίαν ὑπόληψιν ἠμπορεῖ εἶναι εἰς εὐα ποιῶτον ἀνθρώπον, τὴ ὁποῖα τὸ ἔργον, ἢ καύχισις, καὶ ἢ ἡδογὴ εἶναι εἰς ἀμαυρότητι τῆ ἄλλων ὑπόληψιν; καὶ πόσον δὲν πρέπει εἰς φοβῆται τινὰς μήταις λεγῆ εἰς ἄλλης πρὸς αὐτὰ εἰκεῖνα, ὅπῃ λέγει εἰς αὐτὸν πρὸς ἄλλων.

Δὲν ἀρκεῖ ὁμοίως εἶναι μόνον τίμιος, ὀρθῶν καὶ σταθερῶν ἡδῶν, εὐλακρῆς; καὶ ἀφιλοκατήγορος, ἡδὲ εἶναι ἀξίος τῆς ἐκλογῆς μας, ἀλλὰ πρέπει εἶναι καὶ εἰς ὁλίγον λόγον καὶ φρόνιμος· ἐπειδὴ ὡς ἀνὸς ὅπῃ ὁ φίλος πρέπει εἶναι ἀπεθνήκει ἢ πῶς εἰπεῖν ἡδὲ μυστικῶν μας, ἡδὲ τῆτο συμφέρει πολλὰ εἶναι ποιῶτος, ὅσῃ εἰς ἠμπορῆμῃ μὲ πλήρη ἀσφάλειαν εἰς τὰ ἐμπιστεύομεθα εἰς αὐτὸν.

Εἶναι ἄρα ἀποκλειστέοι ἡδὲ τῆτο τῆς ἡμετέρας ἐμπιστοσύνης πρῶτον οἱ δειψοί, ἢ ἐλαφροί, οἱ ὁποῖοι χαρῆς κακίαν ἠμπορῶν εὐκολα εἰς μᾶς προδοῖσιν. β'. οἱ ἐκτόπως πολυλογοί, οἱ ὁποῖοι, ὅταν δὲν ἔχων ὑλῆν τῆς ἀνετάς λαλιᾶς τῶν, ἠμπορῶν εἰς λάβων ὑλῆν τὰ ἴδικά μας πράγματα. γ'. ἐκεῖνοι ὅπῃ ἔρχονται εἰς ἡδὲ εἰς εἰς τὰ ἴδικά μας κρυφίως τὰ ἡδὲ ἄλλων πράγματα, οἱ ὁποῖοι ἠμπορῶν ὡσαύτως εἰς ἡδὲ εἰς τὰ ἴδικά μας πράγματα.

Τιμὴ λοιπὸν καὶ φρόνησις εἶναι οἱ δύο βασίμοι χαρακτῆρες, ὅπῃ πρέπει εἰς ἀπαιτῆμῃ εἰς τῆς φίλους μας; καὶ ὅπῃ δεισκονταὶ αὐτῶν τὰ δύο, ἐκεῖ ἠμπορῆμῃ ἀσφαλῶς εἰς ἀποθέσωμῃ ὅλον τὸ θάρρος, καὶ τῆ πῆσιν μας.

Ἀλλὰ πρὸς ταῖς εἰρημῆταις συνθήκαις, πρέπει εἰς ζητῶμῃ εἰς εὐα φίλον καὶ ἄλλας τινὰς, αἱ ὁποῖαι εἶναι μὴ ὀλιγώτερον ἡσιώδεις; ὡς ἀνὸς ὅπῃ δὲν ἀφορῶν εἰς τῆ ἀσφάλειαν καὶ τῆ πῆσιν; εἶναι μὲ ὅλον τῆτο

καὶ αὐταὶ ἀξιολογώταται, ἐπειδὴ ἀφορῶν εἰς τὴν εὐφροσύνην καὶ ἀφροσύνην τῆς φιλίας.

Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετάζωμεν καὶ τρίτον λόγον καὶ τὴν κρᾶσιν τῆ ἀνθρώπου, ὅπως θέλωμεν γὰ ἐκλέξωμεν φίλον μας· εἴας ἀνθρώπος χολερικός καὶ ὀρμητικός δυσκόλως ἠμπορεῖ γὰ κάμει φιλίαν μακρὰν καὶ σταθερά· εἴας νωθρὸς καὶ ἀνάληγτος δυσκόλως ἠμπορεῖ νὰ μᾶς χρηγησῇ τινὰ βοήθειαν. Μία κρᾶσις δραστικῆς καὶ ζωηρᾶ, διδιδυμομένη ὅμως ἐπὶ τῶ ὀρθῷ λόγῳ, εἶται ἀπὸ παντὸς ἄλλης προτιμητέα.

Δ'. Πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν αεροσέτι καὶ πᾶν μελαγχολικὴν, ἢ πολλὰ χαροποιᾶν ἡδέεσιν· ἡ δὲ τὴ εἴας ἀνθρώπος, ὅπως κλίνει πολλὰ εἰς τὴν μελαγχολίαν, ἀντὶ νὰ μᾶς ἐδαμυθῇ, θέλει μᾶς λυπῆ πάντοτε· καὶ μία ὑπερβολικὴ καὶ ἀμετρος χαρμωσύνη, κοινῶς ὅπως εἶται δυσκόλον γὰ εἶται διαρκῆς, θέλει μᾶς προξενῆ πολλάκις καὶ ὀχλησίαν· ἐκεῖνο λοιπὸν ὅπως ἀρεστέον νὰ προτιμῶμεν εἶται μία μέτρια καὶ σταθερὰ ἰλαρίτης.

Ε'. Πρέπει νὰ ζητῶμεν, ὅσον εἶται δυνατὸν, καὶ πᾶν τῆς ψυχῆς καλλιέργειαν· ἡ δὲ τὴ εἴας ἀνθρώπος σολισμῶδες μὲ ἀγχίνοισιν καὶ μαθήσεις, κοινῶς ὅπως ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἀφελῆ μὲ τὰς διδασκαλίαις, καὶ μὲ τὰς συμβουλάς τε, ἠμπορεῖ προξενῆ νὰ μᾶς χωρηῆ μὲ τὰς ὀμιλίαις τε καὶ ὑλικῶν ἠδονικῆς συνομιλίαις καὶ συλλαστροφῆς· ἐν ᾧ εἴας δὴθης καὶ ἀμαθῆς, κοινῶς ὅπως ἔχει κίνδυνον τῆς ἀπὸ μικρῆ ρηθείσης ἀφροσύνης, δεῦν ἠμπορεῖ νὰ μᾶς χωρηῆσῃ, εἰ μὴ μίαν συμβουρίαν ἀπὸ καὶ πληκτικῶν.

Σ'. Πρέπει νὰ διώκωμεν, ὅσον εἶται δυνατὸν, τὴν σύμπτωσιν καὶ ὁμοφωνίαν τῶ φρονημάτων, καὶ ὀπίθωμιαν· ἡ δὲ τὴ δύο ἀνθρώποι πολλὰ ἀσύμφωνοι εἰς τὰ φρονήματα εἶται δυσκόλον νὰ συμφωνήσεν ὅτι πολὺ εἰς τὴν ψυχὴν.

Ζ'. Ὅπως ἐνδέχεται, ἀρέπει νὰ ζητῶμεν καὶ τὴν συμφωνίαν καὶ σύμπτωσιν τῶ ἐναχολήσεων· ἡ δὲ τὴ
ἐκεῖ-

Κεφ. Β'. Ἐκλογή τῷ φίλῳ. 279

ἐκείνοι ὅπῃ προσέχων τὸν νῦν εἰς τὴν αὐτὴν ἀπα-
δίῳ, ἢ ἐναχολοῦνται εἰς τὸ ἴδιον εἶδος τῆς ζωῆς,
κοιτᾷ ὅπῃ ἤμπορῶν δὲ κοινώτερα νὰ εὕρῃν ἀντικείμενα
ἐπαγωγὰ, ὅπῃ τῷ ὁποίῳ νὰ συνομίλῃν, ἤμπορῶν
προσέτι νὰ δίδων ἀλλήλοις καὶ μεγάλῳ βοήθειαν.

Η'. Καὶ πελοῦταιον. Πρέπει νὰ διώκωμεν, ὅταν
τὸ ὁπίρῃπῳν αἱ φῶλασσεις, καὶ τὴν ἰσότητι τῆς ἡ-
λικίας καὶ καταστάσεως· ἐπειδὴ αἱ κλίσεις, καὶ ἁρῶ-
σεις, αἱ κράσεις τῆς νεότητος καὶ τῆς γηρατειᾶς εἶναι
πολλὰ ἀνόμοιοι, καὶ ἁρῶ τῆς οὐκ ἤμπορῶν νὰ συγκρο-
τήσῃν μίαν εὐωσίαν σάθεράν· καὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ
σμικρότης σπυρίως ἤμπορῶν νὰ συμφέρῃσιν εἰς ἐ-
ταιρείαν σάσιμον.

Ὅταν αὐταὶ αἱ ἀρεταὶ εἶναι βέβαια δύσκολον νὰ
ἀρεθῶν λιανῆραι εἰς εὐὰ μόνον ὑπεκείμενον· ἀρέ-
πει αἰς τὸσον νὰ προτιμῶνται ἐκείνοι, ὅπῃ ἔχων τὰς
φῶλαστέρας, ἀρχίζωνται ἀπὸ τὰς οὐκ ἀρώτας, τῶ-
τ' ἐστὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν φρόνησιν, αἱ ὁποῖαι εἶναι
ἀπλῶς ἀναγκαῖαι καὶ ἀπαραίτηται.

Εἰς ταύτῳ ὅμως τὴν ἐκλογὴν πρέπει νὰ βαδίζῃ
τινας μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ βραδύτητα (1)· ἡ ἐ-
πιπιδείσῃς τῆς ἀνθρώπου γινώσεται, λέγει ὁ Σενέ-
κας, ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῷ φίλῳν τῆ· καὶ μία ἐκλογὴ
πολλὰ βιασικὴ εἶναι δύσκολον νὰ εἶναι φράσιμος (2).

Καὶ

(1) Ὅταν μέλλομεν νὰ ἀρεθῶμεν καίτινα ἀρεθῶν τὸ
διωκόμεν ἀρεθῶν καὶ τὸ ἁρεθόμεν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἁρεθῶ
ὁ ἁρεθόμενος· καὶ ἁρῶ τί λιπὸν δὲν ἁρεθόμεν ἀπὸ καθε μέρ-
ος καὶ τὴν ζωὴν ἐκείνων, τῆς ὁποῖας ἀρεθόμεν νὰ κάμωμεν
φίλους;

(2) Μία ἐπιπιδείσῃς ἐκλογὴ σπυρίως χροῖσεται ἀπὸ πι-
κρῶν μετῶσιαν, ἁρεθῶ καὶ ἡ Δυκίονα Βαστογίραρδία (Vastogirardi)
εἰς τὰς ἀρεθῶ τὸν ἁρεθῶ τῆς ἁρεθῶσιαν. Καὶ τῶτο σπυρίσεται μί-
λιαν νὰ συμβαῖνι ὁποῖαν ὁ δισμὸς τῆς φιλίας δὲν γίνεται ἁρεθῶ
τιμὴν, ἀρεθῶ, καὶ ἀρεθῶσιαν, ἀλλὰ ἁρεθῶ ἁρεθῶν, ἡ κάρδης, ἡ κα-
τὰ σπυρίσεται, ἡ ἀπὸ μίαν ἀρεθῶν ἀρεθῶσιαν.

Καὶ μήτε εἶναι ἀναγκαῖον νὰ κοπιᾷζῃ τις εἰς τὴν νὰ εὕρῃ πολλὰς· εἴτε τί „ κρείττων εὐα φίλον ἔχειν, „ ἔλεγχῃ ὁ Λιναχάρσις, πολλὰ ἀξίον, ἢ πολλὰς μὴδ' „ ἢ ἢ ἀξίως· καὶ ἢ φραγῆσις θέλει γὰ μετέχων ὅσον εἶναι δυνάτων ὀλιγώτεροι τῶ θάρρης, καὶ τῶ μουσικῶν μας· εὐας μόνος εἶναι, ὡς τὰ πολλὰ ἀρκετός· τῶς δὲ ὀπλοίπυς καὶ τὸ μέτρον τῶ προειρημῶν ἀρετῶν, ὅπῃ ἢ θελῶν ἔχη, ἀρέπει νὰ τῶς κάμνωμεν μετόχως τῶς ἡμετέρας οἰκειότητος· τῶν ἐσωτερικῶν πίσιν ἀρέπει νὰ τῶν ὀποταμιδῶμεν εἰς μόνον ἐκείνον, ὅς τις ἢ θελε τῶς ἔχη ὅλας, ἢ τῶλάχισον ὅλας τὰ κυριώτερας.

Ἀφ' ἣ ἐκθέσαμεν τῶς ἔοπος καὶ τῶν προσοχῶν, ὅπῃ ἀρέπει νὰ μεταχειρίζεται τις εἰς τῶν ἐκλογῶν τῶ φίλων, καιρός εἶναι ἢδη γὰ θεωρήσωμεν καὶ τὰ καθήκοντα, τῶ εἰς τὰ χρεῖ τῶς φιλίας.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Καθήκοντα τῶς φιλίας.

Η τιμιότης καὶ ἢ φρόνησις συγχροτῶν τῶν πρώτων βάσιν, καὶ καθιστῶσι τὸ πρῶτον καὶ κυριώτερον καθήκον τῶς φιλίας. Τὸ γὰ πρῶτον τῶν φίλων τῶ ὀπιπῶδες, εἶναι ἔργον φελικτότατον· τὸ νὰ τὸν πρῶτον εἴς ἀγνοίας, εἴτ' ἢν δι' ἀφροσύλῃ, εἶναι μῶ τὸ πρῶτον, τὸ πλέον ἀξιοκατάχρητον.

Τὸ δῶτερον καθήκον τῶς φιλίας εἶναι ἢ ἀγάπη, καὶ ἢ ἀμοιβαία βοήθεια. Ὁ φίλος εἶναι ἄλλος αὐτός, ἢ ἄλλος ἐγώ, καθὼς λέγει ὁ Ζεῶν, καὶ ὁ Πυθαγόρας· καὶ τὰ τῶ φίλων ἀρέπει νὰ εἶναι κοινά (1).

Λιι'

(1) Τὸτο ὅμως εἶναι μία γνώμη, ἢ ὅποια ἀρέπει νὰ νοηταί μετὰ τῶς περικειμένου.

Κεφ. Β'. Καθήκοντα τῆς Φιλίας. 281

ληθῆς φιλία πρέπει νὰ μᾶς κάμνη νὰ ἀγαπῶμεν τὴς φίλους μας καθὼς ἡμᾶς αὐτοὺς· καὶ ἵνα τῶτε νὰ μεταχειζώμεθα εἰς βοήθειάν τες, ὅπου τὸ καλεῖ ἡ χρεία, ἐκείτω τῶν ἰδίων προθυμίῶν καὶ σπουδῶν, ὅπου ἠθέλωμεν μεταχειρισθῆ ἵνα τὸν ἑαυτὸν μας. Δάμων καὶ Πυθίας, ὅτε ὑφῆλα καὶ Θαυμάσια παραδείγματα τῆς πλέον ἐπιτελῆς φιλίας, ἐχώρισαν καὶ πικραιτέρω τῶτε. Ἡ Ἀργαία ἀμιλλα, ὅπου εἰδείξαν ἐμπεροῦτον τῶ Διδυσίῳ τυραννίῳ τῶ Συρακυσίων, ἵνα ἀποθάνῃν εἰς ὑπὲρ τῶ ἄλλου, ἀμιλλα, ἡ ὁποία ἐκίνησον εἰς θάμβος καὶ συμπάθειαν καὶ αὐτῶν τῶν συχλῶ τῶ ὠμοτάτῳ τυραννίῳ, θέλει θαυμάζηται καὶ θέλει ἐξυμνεῖται εἰς αἰῶνας αἰῶνων.

Δεὸν πρέπει ὅμοις ἡ κορὴ τῶς φίλους ἀγάπη νὰ μᾶς τυφλόνη εἰς ῥόπον, ὥστε δελεάζοντες τὰ πάθη των, ἢ σωτηροῦντες τὰ συμφέροντά των, νὰ ἐλλείπωμεν εἰς τὰ πρῶτα καὶ θεμελιώδη καθήκοντα τῆς τιμῆς. Ἐνας φίλος παρεκάλει τὸν Περίκλειον νὰ ὁμώσῃ ψόδῳ πρὸς βοήθειάν τῳ. Εἶμαι φίλος σε, τῷ εἶπεν ὁ Περίκλῆς, ἀλλὰ μέχρι βωμῆ· καὶ ἠθέλον εἶπῃ καλλίτερα, ἂν τῷ εἶλεγε, φίλος σε πλέον δεὸν εἶμαι, ἀφ' ἧς πλῆμας νὰ μὲ ζήσης μίαν παρανομίαν. Ἐγὼ ὅμοις δεὸν ἐξάρῳ πάς οἱ Παλαιοὶ συνηθίστησαν εἰς τὰ παραδείγματα τῆς φιλίας τὸν Περικλέον καὶ τὸν Θουκυπιδῆ· οὗτοι ἀνθρώποι, οἱ ὁποῖοι ἐσωβόρῳσαν ἵνα νὰ φέρῃν εἰς ἔκβασιν μίαν παρανομίαν πράξιν, εἶνε ἀνάξιοι τῶ πινύτῳ ὀνόματος. Πολλὰ ὑπερφύωταν ἐτι καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς φιλίας τῶ Ἀχιλλέως καὶ τῶ Πατρόκλου. Ἀλλ' αἰσῶς ὁ Ἀχιλλεύς ἔλαφρότερον τὸν Πατρόκλον, ἐν ᾧ ἐκινδύνειον, ἠθέλε κάμνη ἐκεῖνος, ὅπου ἀπῆται ἡ φιλία. Τὸ δεὸν νὰ τὸν ἐκδικηθῆ θανόντα, δεὸν ἦτον ἄλλο, εἰμὶ ξεδύμασμα μίαν ἀμέτρητον ὀργῆς· ἐπειδὴ καθὼς δεὸν ἔχει τίς τὸ δικαίωμα νὰ κάμνη ἐκδίκησιν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἔπω δεὸν ἠμπορεῖ νὰ τὸ ἔχη μίτη δεὸν νὰ κάμνη ἐκδίκησιν ὑπὲρ ἄλλου.

Τρίτον καθήκον τῆς φιλίας εἶναι ἡ εὐκλείνεια· αὐτῷ οφείλει γὰρ τὴν μεταχειρίζεται ὁ φίλος καὶ εἰς τὰς νουθεσίας, καὶ εἰς τὰς βελάς. Ἐἷνας τίμιος ἀνδραπὸς ὅπως τῷ ζῆπίσῃ τὴν γνώμην, πρέπει γὰρ εἰπῆ κατὰ ἀλήθειαν ἐκεῖνο, ὅπως αἰδανῆται εἰς τὴν ψυχὴν τῆ· πρὸς τὰς φίλους τὸ ὅμως οφείλει γὰρ κάμνη καὶ πλεονόπερον τῆ· καὶ χωρεῖ γὰρ ἐρωπιθῆ ἔχει χρεὸς γὰρ τὰς ὑποβάλλῃ ἐκεῖνα, ὅπως νομίζει, ὅτι ἡμπορῆν γὰρ τὰς ὠφελῆσαν· καὶ αὐτὸ βλέπῃ εἰς αὐτὰς κατὰ τὸ ἐλάττωμα ἢ κατὰ τὸ σφάλμα, οφείλῃ γὰρ λαμβανῆν τὸ θάρρος γὰρ τὰς εἰδοποιῆ.

Πρέπει ὅμως γὰρ μεταχειρίζεται εἰς τὸ μέγαν δῆμιον καὶ τὴν τέχνην· ἔσθ' ἂν τὴν φιλαυτία τῆ καθ' ἑἑνός εἶναι πολλὰ αἰδαντικὴ εἰς τὰς δῆμιον καὶ εἶναι ὡς ἡ κόρη τῆ ὀφθαλμῶν, τὴν ὁποῖαν δὲν ἡμπορεῖ τὴ γὰρ τὴν ἐγγίξῃ χωρὶς γὰρ τὴν βλάβῃ. Πρέπει λοιπὸν γὰρ κάμνη τὸν φίλον γὰρ γνωρίσῃ τὸ ἐλάττωμά του, ἢ τὸ πταῖσμά του, ὅμως γὰρ τὸ γνωρίσῃ ἄλλοτε τινὰ ἀφ' ἑαυτῆς, τότε ἀποβάλλωντας τὸ εἰς αὐτὸν μὲ ἀμφιβολίαν, τότε ὑποβάλλωντας τὸ εἰς περὶ αὐτοῦ, τὰς ὁποίας γὰρ ἡμπορέσῃ παρ' ἑαυτοῦ γὰρ τὰς ἰδῆ. Πρέπει τέλος πάντων γὰρ εὖρη τὸν ἀρμόδιον καιρὸν, καθ' ὃν φαίνεται πλέον ἡμετέριος γὰρ ὑπερβῆ τὴν ἀλήθειαν· γὰρ ἀποσέχῃ γὰρ μὴ τὸν δῆμιον ἐπὶ παρῆναι ἄλλων, τὸ ὁποῖον συνηθίζει γὰρ παροξύνῃ πλεονόπερον, καὶ γὰρ ὑποβῆ γὰρ ἀποσπῆται ὅτι εἶναι πληροφορικὸς πῶς τὸ ἐλάττωμά τῆ, ἢ τὸ πταῖσμά τῆ ἀποέρχεται ἀπὸ συμβεβηκός, ἢ ἀποδραμῶν, ἢ ἀποστειλῶν· γὰρ κάμνη ἐνὶ λόγῳ τὴν δῆμιον εἰς ἄλλοτε, ὅπως ὁ δῆμιος γὰρ ἐρωπιθῆ ὅσον εἶναι δυνατὸν ὀλιγώτερον, καὶ γὰρ ἀφανῆ καθ' ἑἑνός τῆ ὅτι θέλει γὰρ μεταχειριθῆ εἰς αὐτὸν ὑπεροχῶν πλεονόπερον, ἢ ὑπερβῆ. Μία ἐπιτιμῆσις ἡμετέριος ἀποσπῆται, καὶ ἀποσπῆται τὸ δέος ἐστὶν πολλὰκις αἰτία γὰρ ἀποσπῆται τὴν πλέον σαφῆρα καὶ πολυχρόνῃ φιλίαν.

Δ'. Ὅσον ὁμοίως ἐφείλωμεν νὰ εἴμεθα πρόθυμοι εἰς τὸ νὰ διορθώσωμεν τὰ ἐλαττώματα τῆς φιλίας μας ἐκεῖνα, ὅπου ἐπιδέχονται διορθωσιν, ἢ νὰ γῆραν καλλίτεροι, ἄλλο τόσον ἐφείλωμεν νὰ ὑποφέρωμεν ἐκεῖνα, ὅπου δὲν ἐπιδέχονται διορθωσιν. Δὲν εἶναι καὶ νεῖς χωρὶς ἐλάττωμα, ἔλεγε ὁ Οὐράτιος· ἀριστος εἶναι, ὅστις ἔχει ὀλιγώτερα (1). Εἶναι κάποια ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα μὲ τὸ νὰ προέρχωνται ἢ διὰ τὴν κρίσιν, ἢ διὰ τὴν πολυχρότιον ἔξιν, δὲν ἠμποροῦν νὰ διορθωθῶν. Αὐτὰ λοιπὸν, ὅταν δὲν βλάπτει τὸν ἐπίσημον χαρακτῆρα τῆς τιμιότητος καὶ τῆς φρονήσεως, ὅπως πρέπει ἀπαραίτητος νὰ ἀπαιτῶμεν εἰς εὐὰ φίλον, πρέπει νὰ τὰ ὑποφέρωμεν μὲ ἀπόχλη ἀμοιβαίαν.

Ε'. Ἐπειδὴ ἐκεῖνο, ὅπως συσφίγγει προηγουμένως καὶ συμπρῆει, καὶ κραταίει μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸν συνδέσμον τῆς φιλίας, εἶναι ἡ ἡδονὴ καὶ τὸ ἀμοιβαῖον ἔξυμνον, ὅπως εὐρίσκων εἰς ἀλλήλους οἱ φίλοι, ἢ τὸ ὅτι πρέπει νὰ κάμνωμεν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἠμποροῦν νὰ συμπρῶν δικαίως εἰς τὴν ψυχὴν τῶ φίλου καὶ τὴν τῆς ἡδονῆς, καὶ αὐτὸ τὸ ἔξυμνον, καὶ νὰ ἐκκλίγωμεν ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἀντίκεινται εἰς τὸ. Ὅσον δὲν πρέπει ποτε νὰ τῆς οἰδῶμεν ἐπίποδες αἰτίαν ὀχληρίας ἢ δυσαρρεσκείας· ἢτε νὰ ἀντιλέγωμεν αὐτῷ χωρὶς ἀνάγκης· ἢτε νὰ τὸν λυπῶμεν μὲ τὴν ὀχληρὰν διήγησιν τῆς δεινῶν μας· ἢτε νὰ ἐναντιώμεθα εἰς τὰς θελήσεις του, ὅταν εἶναι ἀδῶσι· ἢτε νὰ ζητῶμεν παρ' αὐτοῦ ἀξιοσέβητον τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ νὰ τὸν χαροποιῶμεν, ὅταν εἶναι δυσχερῆ, νὰ τὸν κάμνωμεν μέτρον τῆς ἡδονῶν μας, ὅταν εἶναι συγχαρηκίον, καὶ νὰ θυσιάσωμεν τὰς θελήσεις μας εἰς τὰς θελήσεις του, ὅταν εἶναι χρεία.

5. Εἰ-

(1) Vitiis nemo sine nascitur, optimus ille est,
Qui minimis urgetur. (Λικ. Ροετιο.)

5'. Είναι μὲν ὅλον τὸ αὐτῶν γὰ μὴ ἀκολουθήσαν καὶ μεταξὺ εἰς τὰς φίλους ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν κάποιαι μικραὶ ψυχῆαι, καὶ ἐλαφραὶ διχόνοιαι. Αὐτὰς λοιπὸν ἐν πρώτοις πρέπει γὰ τὰς κρύπτωμεν μὲ προσοχῆν ἀπὸ τῆς αὐθράπης, ἵνα γὰ μὴ δίδωμεν ὑπὸν εἰς τὴν γλωσσαλγίαν τῶν ἄλλων· ὁ δὲ πρῶτον πρέπει γὰ ὑπερκαμῆν φόβον, ἵνα γὰ ἀφαιρῶμεν τὰ αἰτία τῆς ψυχρῆτος, καὶ γὰ ἀξλλαττώμεθα, ὅσον εἶναι δυνατὸν τάχιστα. Καὶ ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἔμποδον, ὅπερ προσίσταται εἰς τὸ αὐτῶν, εἶναι τὸ ἄγαν φιλοτιμον, πρέπει γὰ παραιτῶμεθα πάσης φιλοτιμίας πρὸς τὸν φίλον μας· καὶ ὅποιος τῆν δὴν ἔχει δίκαιον, ἢ ἀδικον, καὶ ὁ εὖας καὶ ὁ ἄλλος οφείλει γὰ ἀπάτη εἰς τὸ γὰ ζητήσῃ πρῶτον τὴν ἀξλλαγῆν. Δὲν εἶναι τῆ ἀληθείᾳ ἠδονικώτερα καὶ περσιότερα σιγμῆ ἀπὸ ἐκείνου, καθ' ὅν ἵνα ἀξλλυθῶμεν τῆν μεταξὺ δύο φίλων νεφῶν τῆς δυσαρσεκείας, ἢ τῆς ἀμφισβητήσεως, ἀπαποκαθίσταται ἡ γαλήνη καὶ ἡ εὐμερία· καὶ πόσον γλυαυτέρα δὲν ἀκολουθεῖ γὰ εἶναι αὐτῆ ἢ σιγμῆ εἰς ἐκείνον, ὅστις ἠμπορεῖ γὰ ἀποπέμῃ εἰς ἑαυτὸν τὸ πρῶτον ὄργανον αὐτῆς τῆς ἀξλλαγῆς καὶ σωσσεως; Ὁ Λείσιππος ἐσυγχίδῃ μὲ τὸν Λιχίνου, καὶ ἐρωτηθεὶς ἀξλάττωσεν πᾶ εἶναι τὴν πῶρα ἐκείνη ἢ φίλια; ὅπερ εἶχες μὲ τὸν Λιχίνου; κοιμᾶται, ἀπεκείδῃ. Ὁ μὲν ἐγὼ θέλω τὴν ἀξλλυθῶμεν πολλὰ ὀγλίγωρα· καὶ ἀμέσως ἔβριζε γὰ ἀξλλαγῆν μετ' αὐτῶν.

7'. Καὶ αὐτῶν μᾶς ἀναγκάζῃ καὶ μὴ δίκαια σιτία, καθὼς καὶ συμβαίνει πολλάκις, γὰ ἀποποιηθῶμεν τινὸς τὴν φίλιαν, πρέπει γὰ λάβωμεν προσοχῆν καὶ εἰς τὸν φίλον καὶ εἰς ἑαυτὸς, καὶ γὰ ἀποφύγωμεν καθ' ὅσον ἀναρμόσον μεμψιμοιρίαν, καὶ γὰ ἀπομακρυνθῶμεν τῆς φιλίας καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἀετιπαιθήτως, ἀξλλοκοιτῶν δικαιολογήματα τῆς αὐτῆς τῆς ἀποκηρύξεως, μὴ ἀποπέμνεται ἀδικον μήτε εἰς τὸ εὖας, μήτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος· γὰ ἀξλλυθῶμεν ἐνὶ λόγῳ καὶ γὰ ἀποφύγωμεν, ἵνα γὰ εἶπω καὶ Κικέρωνε,

τὴν

τὴν φίλιαν, καὶ ὄχι γὰ τὴν ἁερρήζωμεν, ἢ γὰ τὴν κέφωμεν (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καθήκομτα πρὸς τὰς Εὐεργέτας.

Οπότεν τὶς μᾶς κάμνη κἀρεῖα καλὸν, καὶ τὸ γνωρίζωμεν ὡς πῶπον, δεὺ ἡμπορεῖμεν βέβαια γὰ μὴ αἰδανθῶμεν, ὅτι φηγάται ἐν ἡμῖν μία ἀγάπη πρὸς ἐκεῖνον, ὅς τὶς εἶναι αἷτιος πῶτε τῶ καλῶ· καὶ αὐτὴ ἡ ἀγάπη καθ' ἑαυτὴν μᾶς ἁεθεῖται εἰς ἔσποπ ὁπῶ λαμβανόμεν μίαν ἐπιθυμίαν πόσον ζωηρῶ καὶ εἰλικρινῆ γὰ ἀμείψωμεν τὸν ἁεργεπίσαντα, ὡσε δεὺ εἶναι ἀνθρώπος πόσον σκληροκάρδιος καὶ θηριώδης, ὅς τὶς, ἀφ' ἑ τῶ παρρησιαθῆ ἡ δίκαιεία γὰ ἀπαμείψῃ τὸν ἁεργετῶντα, γὰ μὴ τὴν ἀδράξῃ μῶ πάσης χαρᾶς.

Τὸ πρὸς τὰς ἁεργέτας λοιπὸν καθήκομ εἰς τῶτο προσημελῶως ἀνάγεται, εἰς τὸ γὰ ἔχωμεν πάντοτε ζωηρῶ τὴν μνήμην τῆς δὶποιείας· καὶ ἀφ' ἑ παρρησιαθῆ ἡ πῶσις τῶ γὰ τὴν ἀπαμείψωμεν, γὰ ἐμβαίνωμεν ἔπος εἰπεῖν εἰς ἐκεῖνῶ τὴν ἰδίαν ἁεθεσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμεθεα, ὁπότεν εἰλάβομεν τὴν ἁεργεσίαν. Τῶτε πῶσος, χωεῖς ἁλλῶ ἐντολήν, ἡ γνώμη καθ' ἑαυτὴν ἡμπορεῖ γὰ ἐνεργῆσῃ ὅσον καὶ ὁπῶς εἶδει.

· Συμβαίνει ὁμῶς ὡς τὰ πολλὰ ὄλον τῶνατῶν· καὶ
εἰ-

(1) Amicitias, quæ minus delectent, et minus probentur, magis decere censent Sapientes sensim dissuere, quam repente praecidere (Πεεὶ Καθικέκομ Βιβλ. Α'. Κεφ. 40.). Ἀνερωσίαν καὶ ὄλον τὸ πεεὶ Φιλίείας Βιβλίον τῶ αὐτῶ Συρρημείας. Ομοίως καὶ Πλατῶν τὸ πεεὶ Πολυφιλίείας.

εἶχεν ἄρα δίκαιον ὁ Ἀεισοτέλης, ὅς τις ἐρωπιθεῖς „τί
 „ γράσκει πάχιον; ἢ χεῖρας, εἶπεν.

Δεν εἶναι ὁμῶς πάντοτε μόνη ἡ λήθη τῆς χεῖ-
 ρος, ὅπῃ κάμνει τὸν ἀνθρώπον ἀγνώμονα, ἀλλὰ πολ-
 λάκις τρωγίον εἶναι εὐα πάθος, τὸ ὁποῖον ὑπερ-
 βάλκει τὴν κλίσειν τῆς ἀγνωμοσύνης· τῆτο δὲ εἶναι
 μὴ ἐπίστε οὐ θυμὸς, ὅταν δηλαδὴ μὴ τὴν ὁποῖαν
 λάβωμεν κἀμμίαν ὑβρῖν ᾧ τὰ ἀεργέτα, ὡς ὑπὲρ
 τὸ πλείστον ὁμῶς εἶναι ἡ ὑπερηφασία.

Διὰ τί ἡ μνήμη τῆς ἀεργεσίας εἶναι ἐν ταύτῃ κἠ
 μνήμη τῆς χεῖρας· κἠ ταύτῃ τὴν μνήμην τὴν βδελύτ-
 ποιται αἱ ὑπερήφανοι ψυχαί, ἐπειδὴ ταῖς ἀναπέρει
 τὴν παρελθούσαν μειονεξίαν κἠ εὐδειαν. Ἡ τοιαύτη
 μνήμη εἶναι βαρεῖα ᾠρηγεμμένη εἰς ἐκείνας, οἱ ὁ-
 ποῖοι ἢ τὸν ἄλλοτε ταπεινῆς καταστάσεως, κἠ μὴ ταύ-
 τα ὑψώθησαν· αὐτοὶ ἐνβέβηκται τότε ἔξ τῆς ἀεργ-
 γεσίας, ὅπῃ ἔλαβον ποτὲ, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν ἐνβέ-
 πενται ἔξ τῆν καταστάσιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀείσκειν
 το, κἠ ἡ ἀγνωμοσύνη τῆς ἐπίστε χωρεῖ ἕως κἠ εἰς τὸ
 γὰ βδελύττωνται κἠ αὐτὴν τὴν θείαν τῆ παλαιῶν
 ἀεργετῆ τῆς.

Ἀλλὰ κἠ μὲ ὅλον ὅπῃ παρ ἡμῖν δεῦ εἶναι κἀνέ-
 νας θετικὸς νόμος κατὰ τῆ ἀχαρείων, καθὼς ἦτον
 ποτὲ ᾧ τῆ Πέρσαις, ὡς λέγει ὁ Ἑσροφῶν (Κυρ.
 Παιδ. Βιβλ. Α΄.)· δεῦ μὴν ὁμῶς κἠτε αὐτοὶ ἀτι-
 μώρηται. Ἡ φρεῖκη κἠ ὁ ἐλεγχὸς τῆς συνειδήσεως, ὁ-
 πῃ συνβορφαί πάντοτε τὴν ἀχαρείαν, ἡ φρεῖκη κἠ
 τὸ μῖσος, ὅπῃ ὁμπνέει εἰς τῆς ἄλλης, ἡ κοινὴ κατὰ-
 φρενήσις, ἡ κοινὴ μυσάχθεια, εἶναι τιμωρίαι τῆς ἀ-
 χαρείας ἀναπόδραστοι.

Οὐτε ἀπολύει τὰ χεῖρας τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ δι-
 καιολόγημα μιᾶς ὑβρεως οἰασδήποτε, ὅπῃ ἐλάβομεν
 μὴ ταύτα ᾧ τῆ ἀεργέτα, ἀφόφασις συνήθης τῆ
 ἀχαρείων, ἔξ τῆ γὰ ἀποθέτην τὸ βάρος τῆς ὑποχρέω-
 σεως. Διὰ τί αὐ δεῦ εἶναι συγχαρημῶν γὰ μνησι-
 κκῶμῃ πρὸς ὑδεῖα ἀπλῶς, αὐ χρεωτῶμῃ γὰ συγ-

χωρῶμεν πὰς ὑβρεις εἰς τὰς τυχόντας, πόσω μᾶλλον εἰς τὰς εὐεργέτας μας; Ἡ πλέον χειροτέρα κατάστασις εἶναι, λέγει ὁ Δευκλος (Consider. sur les mœurs), ἐκείνη τὴν ἠδὲ ἀπονομιεθεὰ ἀπὸ τὰς εὐεργέτας· εἶναι ὁμοίως χειροτέρα εἰς ἐκεῖνον μόνον, ὅστις ἀγαπᾷ περιωσώτερον τὰ θεωρῆ τὸ κακόν, ἢ τὸ καλόν· ὅστις τὸν μόνον ἰξθυρεῖ νὰ ἐνθυμῆται. Ὁ δὲ εὐγνωμων πάντων ἰσορροπεύεται εἰς μόνον τὸ καλόν, καὶ χαίρει, ὅτι ἡ θεωρία αὐτῆ τὴν εὐκολοῦσι περιωσώτερον τὰ μέσα ἢ τὰ ἀποτιμᾶξῃ τὸ λυπηρὸν πάθος τῆς ὀργῆς.

Εἶναι ὁμοίως τινές, λέγει ὁ Σενέκας (ἐν τῷ 7^ῳ ὀργῆς), οἱ ὁποῖοι ὀργίζονται καὶ ἔχουσι αὐτὰς τὰς εὐεργεσίας, ὅταν δὲν φθάνωσι εἰς τὸν βαθμὸν ἐκείνον, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ πλεονεξία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τῶν ἡθελόν. „Ὁ δαίμα, λέγων, μοὶ ἐχαρίσε τὸ δαῖμα δώρον· ἐγὼ ὁμοίως ἠλπίζον περιωσώτερον· μοὶ ἐπαρόσθη φερὲ τὸ δαῖμα ἀξίωμα· ἐγὼ ὁμοίως εἶμην ἀξίος ἀγαπᾶσθαι· μετεχειρίσθη εἰς ἐμὲ τὸν δαῖμα τίτλον· ἐπαρόσθη ὁμοίως νὰ μεταχειρίσθῃ ἐτι λαμπαρότερον. Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀδύνατα, ὅπου ἀκροῦμεν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν. Καὶ αὐτὰς μᾶς φαῖναι ὅτι ἄλλοι ἐτιμῆθησαν ἢ εὐεργετήθησαν περιωσώτερον, τότε ἡ ἀγαπάσις αὐξάνει περιωσώτερον, ἀναζωπυρριμῆν καὶ ἀπὸ τὸν φθόνον. Ἀλλὰ τί δίκαιον ἔχω γὰρ ἀγαπακτῶ, ὅπου μοὶ ἔκαμε τίς εὖ καλόν, ἢ τί δὲν μοὶ ἔκαμε μεγαλήτερον; δὲν εἶναι τὸ μίαν παρόδηλος ἀδικία; Πάντων ὀφείλω νὰ εἶμαι εὐχαριστὸς καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅπου μοὶ ἔκαμε καλόν ἐξ ἀπροσεξίας, ἢ κατὰ τύχην, καὶ χάρις νὰ θέλῃ· καὶ εἰς ἐκεῖνον ἀκόμη ὅπου μοὶ ἐγένετο αἴτιος καλῶ, ἐν ᾧ ἠθέλησε νὰ μοὶ κάμῃ κακόν· καὶ αὐτὸς εἰς ταύτην τὴν εὐεργεσίαν δὲν ἠμπορῶ νὰ τῷ εἶμαι εὐχαριστὸς ἢ τὸν σκοπὸν, θέλω εἶμαι ἢ τὸ ἀποτέλεσμα.

Εἰς καθὲν περιεσασιν ὁμοίως ἡ εὐγνωμοσύνη δὲν ἀρέπει, λέγει ὁ Σενέκας, νὰ εἶναι βεβιασμένη, ἢ ὁποῖα

ὅποια ὀλίγοι ἄφθέρει ἀπὸ τῶν ἀγνωμοσιῶν, ἀλλὰ ἐθέλωσις καὶ αὐτοκλήτος· μήτε γὰρ συνίσταται μόρον εἰς λόγους, ἀλλ' ἐκ καρδίας, καὶ εἰς πράγματα. Ἡ ἀληθὴς εὐγνωμοσύνη κάμνει (λέγει ὁ ἴδιος) τὸν ἀνθρώπον ἕσπον τινὰ ἀνήσυχον, ἕως ὅπῃ δὲν ἀπαποδώσῃ, ἢ δὲν ἀνταμείψῃ ἐκεῖνο, ὅπου ἔλαβεν· αὐτὴ ὅμως ἢ ἀνήσυχία εἶναι ἡδεῖα, ὅταν περέρχεται ἀπὸ ἄφθερσιν εἰλικρινῇ καὶ ἐνάρστων. Διὰ τί τότε ὁ εὐγνώμων αἰδανέται ἐν ἑαυτῷ εἶνα προτέρημα, τὸ ὅποιον τὸν ἐξισάζει μὲ τὸν ἴδιον εὐεργέτην· εἰς αὐτῶν τῶν συγγενῶν εἶναι καὶ αὐτὸς ἡγεναῖος καὶ ἐλευθέριος, ὡς ἐκεῖνος· ἢ ἀφθορὰ συνίσταται μόρον εἰς τῶν ἔλλειψιν τῶν μέσων· ἔλλειψιν, τῶν ὁποίων εἶναι πληροφορημῆος ὅτι δὲν πρέπει γὰρ τῶν ἀποδώσῃ εἰς ἑαυτὸν.

Ὁ δὲν ὄχι μόνον τὸ καθήκον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ πρὸ συμφέρον πρέπει γὰρ μᾶς κινῆ εἰς ἀγνωμοσιῶν. Διὰ τί ἐκτὸς τῆς, ὅτι αὐτὴ μᾶς κάμνει γὰρ λαμβανῶν μὲν εὐεργεσίας μεγαλητέρας, ἐκτὸς τῆς καλῆς ἐπιλήψεως, ὅπῃ ἀφθέρει εἰς τὸν ἀγνώμονα ἀνθρώπον, διεγείρει πρὸς τῆς καὶ μίαν ἐσωπεικίαν ἡδονῶν ζωηροτάτην εἰς ἐκεῖνον, ὅπῃ ἔχει τῶν ψυχῶν καλῶς ἀπεψειμῆν, καὶ γὰρ τῶν αἰδανῆ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καθήκορτα ἀμοιβαῖα μεταξὺ τῶν συγγενῶν.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Καθήκορτα τῶν συζύγων.

Επειδὴ ἔλαι αἱ καὶ νόμος συγγέναι ἐξήρηται ἀπὸ τῆς γαμικῆς συνθέσεως, μέλλοιτες ἡδη γὰρ παραγ-
μα-

ματάθωμῳ τὰ μεταξὺ συγγνωῶν ἀμοιβαῖα καθήκοντα, ἀρχίζουμῳ δὲ ἐκεῖνα, ὅπῃ φέρει μεθ' ἑαυτῆ ὁ ποιητὸς συνδέσμος.

Εὐθύς ὅπῃ δύο ὑποκείμενα συναφθῆν εἰς γαμικὸν δεσμόν, κάμνῃ ἐν ταύτῃ μὲν τῷ τῶν συνηθῆκτων τῆς οικειότητος καὶ ἐντελεστάτης φιλίας· μὲν τῷ δὲ συνάπτῳ ὅλα τὰ καθήκοντα, ὅπῃ ἀνωτέρω φέρει τῆς φιλίας ἰσημειώσαμῳ, μὲν τῶν διαφορῶν ταύτῳ, ὅτι ἐπι τόσῳ φελοσότερον εἶναι ὑπόχρεοι εἰς αὐτὰ, καὶ μὲν τόσον φελοσότερον ἀκρίβειαν οφείλουσι νὰ τὰ ἐξακολουθῆν, ὅσον ἀνωτέρα εἶναι μία φιλία ὠρκαμῶν μὲν συνηθῆκας ρητῆς καὶ τελεστικῆς.

Ἄλλ' εἰς τὰ εἰρημῶνα πῆς φιλίας καθήκοντα προσίεται καὶ ἐν ἄλλο, τὸ ὅποιον εἶναι ἡ γαμικὴ πίστις, καθήκον, τὸ ὅποιον καθίστα τῶν πρώτῳ καὶ βασισμῶν ἡσίου τῆ γάμου. Περεῖ τῶν κακῶν, ὅπῃ προέρχονται ἐκ τῆς ἀφραβάσεως τῆς τῶν καθήκοντες, ἐκ δὲ θέλουμῳ ὁμιλήσει ἐνταῦθα, ἐπειδὴ εἶναι καθ' ἑαυτὰ γνωριμώτατα τοῖς πᾶσιν· ἀντὶ δὲ τῆς θέλουμῳ εἰπῆ ὀλίγα τινὰ φέρει τῶν αἰτίων, ὅπῃ φέρει εἰς τῷ τῶν συνημῶν μὲν τῶν ἱερῶν τῶν συνδέσμων.

Τὰ πρώτιστα καὶ καθολικώτερα αἰτία ταύτης τῆς ἀφραβάσεως εἶναι ἡ ὑπερβλάπασα ἐλδθερία, καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ἡθῶν· ἐπειδὴ ἐν μέσω τῶν ποσῶν διηνεκῶν πειρασμῶν, καὶ ἡδδοσίμων ἀφραδειγμάτων, χρειζεται μεγάλη ἀρετῆ, ἡ νὰ ἡμπορέση τινὰς νὰ ἀντισταθῆ· καὶ ἡ ἀρετῆ, κακῆ τύχῃ, ἐκ εἶναι δῶρον κοινώτατον τοῖς πᾶσιν. Εἰς τῶν διαφορῶν τῶν ἡθῶν μᾶς ἔσυρε καὶ μικρὸν προηγημῶν ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ μαλθακία· καὶ ἐπεθυμῶσα νὰ κάμνῃ φελοσότερα σκέψῃ εἰς τῷ οἱ πολιτικοὶ, οἱ ἐπαινέται πῆς πολυτελείας, ἡ ὅποια κοινὰ ὅπῃ εἶναι γενικὴ αἰτία τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς ἀσελγείας, ἡ τῶν γρικῶν διαφορῶν, ὅπῃ προῆσσει εἰς τὰ ἡθῆ, εἰς πολλὰς γίνονται καὶ μερικώτερα αἰτία, κοινῶν τῶν νὰ ὁπιδιώκῃν μὲν φελοσῶν τῶν ἡθῶν τῶν τὰ μέσα, ὅπῃ τῶν λεί-

πην, ὅτι νὰ ἐξαρκίσουν εἰς τὰς μεγαλοπρεπείας, εἰς τὰς ματαιότητας, εἰς ταῖς μόδαις, εἰς τὴν ἀμείβον μαίαν τῆς ὑπερβολῆς.

Ἄλλα αἰτία ταύτης τῆς ἀδυναμίας προέρχονται ἀπὸ τὸ πρὸς ἀλλήλους φέριμον τῆς συζύγων. Λι οἰκιακαὶ διχόνοια ἀπαλλοξιοῦντας ἀπ' ἀλλήλων τὰς ψυχάς, τὰς ἀπομακρύνει δίκολως ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς πῆρσις τῆς οἰκείων χρεῶν τῆς (1). Ἡ ἰδία ζηλοτυπία, ὅποταν μάλιστα εἶναι ὑπερβολικὴ καὶ ἀτακτος, ἀδύναται πολλακίς ἀποπλέσματα ἐναντία τῆς ἐπιζομῶν. Ἡ ὀλικὴ λοιπὸν ἐκπλήρωσις τῆς ἀμοιβαίων χρεῶν τῆς φιλίας, συνηθοῦσθαι ἐκ μέρους μὴ τῆς ἀδρόδος, μὲ μίαν γλυκεῖαν καὶ φιλικὴν ἀσκησιν τῆς ὑπεροχῆς, ὅπως ἡ φύσις καὶ οἱ νόμοι τῆς ἐδωκαν (2), ἐκ μέρους δὲ τῆς γυναικός, μὲ μίαν γλυκεῖαν καὶ φιλικὴν ὑποταγῶν, εἶναι, μοι φαίνεται, τὸ μόνον μέσον, δι' ἃ ἡμπορεῖ καὶ τὴν σήμερον νὰ φυλαχθῆ ἡ σφαιρὰ ἢ γαμικὴ πίσις.

Α Ρ.

(1) Πολλακίς τὰ πλείοι μικρὰ ἀνάγματα, ὅταν εἶναι συχνὰ καὶ ἀκόστα, ἀποξενῶνται μεγάλως διχαιοῖας. Παῦλος ὁ Λιμίλιος, ἀφ' ἃ ἐξῆσε πολὺν χρόνον μετὰ τῆς γυναικός τῆς Παπιδίας, καὶ ἀπέκτισεν ἀπ' αὐτῆς καὶ τὸν πειρήμον Σκιπῶνα τὸν Αἰμιλιανόν, εἰς ὅσον τὸ ὕσπερον τῆς ἐχόμενης, καὶ ἐπειδὴ τὸν ἐκαταγρῶσαν εἰς τὴν οἰκίαν, οἱ ὅποιοι δὲ ἐβλαπτοῦσαν ἀλλοτρίαν αἰτίαν τῆς ἐχόμενης, εἰς τὴν δὲ ἐξῆρσαν, τὸς εἶπε, πῶς μὲ τείβει τὸ ὑπόδημα.

(2) Ἡ πρὸς τὴν γυναικα ἀρχὴ τῆς ἀδρόδος μὴ ἔστω διαποτικὴ, μήτε ἀρροστικὴ, ἀλλὰ φιλοφρονητικὴ, ἐπεὶ οὗτος ὁ Καλλικρατίδης (Σπελλίνος, Ἡθικ. Τόμ. Δ'. Σελ. 227.).

Κεφ. Δ'. Καθήκοντα τῆς γονέων. 291

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Β'.

Καθήκοντα τῆς γονέων πρὸς τὰ τέκνα.

Τὸ καθήκον τῆς γονέων πρὸς τὰ τέκνα εἶναι ἡ φυσικὴ καὶ ἠθικὴ ἀγωγή· εἰς τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὴ ἡ φωνὴ τῆς φύσεως πρὸ τῆς νόμων τῆς υποχρεώνει, καὶ τὸ ἴδιόν τῆς συμφέρον τῆς ἀγαθίνει.

Καὶ ὅσον ἔχει τὸ κρῶτον, τὸ ἔστι τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς, βλέπομεν ὅτι ὅλα τὰ ζῶα ἀχολοῦνται μετὰ μέγιστον ὀπιμέλειαν καὶ φροντίδα εἰς τὸ νὰ ἀναβέβῃ τὰ ἑαυτῶν ἔκγονα· καὶ ὅσα εἶναι ἡ φυσικὴ ὁρμὴ, λέξις κινή ἐννοίας καὶ ἀσήμενος, ὡς εἰργαίῃ κολλακίς, ὅπῃ τὰ ἀναγκάζει εἰς τὸτο, ἀλλ' ἐκείτη ἡ ἀγάπη, ὅπῃ αἰδανέται ἀναγκάειωσ κάθε αἰδητικὸν ὄν πρὸς ἐκεῖνο, ὅπῃ θεωρεῖ ὡς ἴδιόν τε κρῶγμα, καὶ ὡς ἑαυτὸ μέρος.

Περὶ δὲ τῆς φροντίδος, ὅπῃ ὀφείλων νὰ ἔχων εἰς τῆς φυσικῆς ἀγωγῆς τῆς τέκνων, ἀφίνωμεν νὰ ὁμιλήσωσιν οἱ ἱατροὶ, εἰς τῆς ὁποῖας κυρίως ἀνήκει τὸτο. Καὶ εἶπον ἡδη πολλὰ περὶ τῆς καταχρήσεως, ὅπῃ κάμνωσιν εἰς τὸτο βέροντες τὰ βρέφη μετὰ ζέον γάλα, καὶ σφίγγοντες τὰ εἰς τῆς νηπίστικῶν μετὰ τῆς φασκίαις, καὶ εἰς τῆς παιδικῆς ἡλικίας μετὰ τῆς στυα περὶ εἰθωρακία (μπῆσα), καὶ ἀναβέροντες τὰ μετὰ ὑπερβολικῆς μαλακόπτα, καὶ μετὰ ἄλογα χάδια, καὶ ἄλλα παρόμοια, καὶ αὐτοὶ, καὶ ὁ Λαίκιος, ὡς ἱατρός ἐν ταυτῶ καὶ Φιλόσοφος καὶ πλάτος, εἰς τῆς περὶ παιδων ἀγωγῆς Πραγματείας τῆς.

Ἐκεῖνο ὅμως, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείπει νὰ σρέβῃ, καὶ νὰ καταβάλλων τῆς κρῶτιστῆς φροντίδα τῆς οἱ ἀνθρώποι, εἶναι ἡ ἠθικὴ ἀγωγή. Διὰ τὴν ἄθλιον δῶρον ἡθελων κάμη εἰς τὰ παῖδιά των οἱ γονεῖς, ἀνίστασιν χαρίζοντες καὶ σωτηρῶντες εἰς αὐτὰ τῆς ζωῆς, τὰ ἀνέβρον ἔπειτα εἰς τῆς ἀμέλειαν, εἰς τῆς ἀ-

μάθειαν, καὶ εἰς τὴν κακίαν (1)· ἐπειδὴ ἀντὶ ἀνθρώπων ἠθέλων διγάλη εἰς τὸν κόσμον τέρατα δυσουχῆ μὲν καθ' ἑαυτὰ δὲ πάντα, μισητὰ δὲ εἰς ὄλον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Οἱ φρόνιμοι, ὅπως ἠθέλων λάβῃ ἐκ τῆς τιμωρίας, ἠθέλων εἶται αὐτοὶ οἱ ἴδιοι. Διὰ τί ποίαν ἀμειβλὴν ἠθέλων ἐλπίζῃ ἀπὸ τοιαῦτα τέκνα, ποίαν ἀξιομισθίαν εἰς τὴν ζωὴν, ποίαν βοήθειαν εἰς τὸ γυρατεῖον; Υἱὸς ἀπαιδότης εἶναι μάλιστα βάσανος ἐστὶν γοῖών.

Ἐκ τῆς φαίνεται γελοιώδους καὶ ἥττον ἢ μωσαρὰ ἢ ἀνοησία ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἶναι φειδωλότατοι εἰς τὰ πρὸς παιδαγωγίαν τῶν τέκνων τῆς. Φαίνεται ὅτι αὐτοὶ δὲν νομίζον κανεὶν μέρος τῆς ἀξιομισθίας τῶν τόσον κακῶς ἐξοιδωμένον, ὅσον ἐκεῖνο, ὅπως μεταχειρίζονται εἰς τὸ τοῦ τέλους. Ἀλλὰ τὰ πλεῖστα, ὅπως αὐτὴ φείδονται εἰς ποῖον ἔχον τέλος πάντων νὰ καταπιῇσιν, εἴμῃ εἰς τὰς ἰδίους αὐτῶν ἰδέας; Λοιπὸν ποία εἶναι καλλίτερα κληρονομία, νὰ τὰς ἀφήσῃν πλεσιωτάτης καὶ ἀμαθείας, ἢ ἀρχείας, ἢ νὰ τὰς ἀφήσῃν ὀλιγώτερον πλεσίους, ὅμως πεπαιδωμένους καὶ ἐναρέτους (2);

Κα-

(1) Οἱ Ἑλλήτες τὴν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διαφορὰν τὴν εἰς τὴν ἡθῆν, ὅσοι καὶ εἰς τὰς μαθήσεις τὴν ἀποδίδοι ὅλιον εἰς μόλιον τὴν ἀναξιοφύ· καὶ μὴ ὄλον ὅπως αὐτοὶ ἀπέδωκεν ἴσως εἰς αὐτὴν πεποιότερον ἀπὸ ὅ,τι ἔφατε, δὲν εἶναι ὅμως ἀμφιβολία, ὅτι αὐτὴ ἔχει εἰς τὸ τοῦ μεγίστου ἐπὶ ἄρρουν. Οἱ Λυκῆργος τὸ ἀπέδωκε μὲν τὸ παράδειγμα τῶν δύο σκυλάκων χρησθέντων μὲν ἐκ τῆς αὐτῆς ὠδίας, ἀναξιοφύτων δὲ τῆς ἐνός εἰς τὴν κτηνηγετικῆν, καὶ τῆς ἄλλης εἰς τὴν ἀργίαν, καὶ εἰς τὴν οἰκιακὴν μαλακότητα, εἰς τὴν ὅποια παρηγοσιάζωντες ἔπεισε μίαν λοπάδα γυμῆτιον φαγνὸν, καὶ εἰς τὴν λαγίδιον, τὸ σπῆτον ἔδραμεν εἰς τὴν λαγίδιον, καὶ τὸ δεινότερον ἔχασθη εἰς τὴν λοπάδα καθὼς ἦν ἀναξιοφύτων (Ὁρε Πλάτων. ἐν τῇ πρὸς Παιδὸν Ἀγωγῆς).

(2) Οἱ Λεῖτεπτες ἐξήρουν παρὰ τὰς πεντακισίας δρχμῶν εἰς παιδαγωγίαν τῶν υἱῶν· τῶν δὲ εἰκότος, ποσὴν δυνάμει ἀνδράπεδοι ὠπασάσαι· σφίω, ἔφη, καὶ ἔξεις δύο.

Καίνας ἕως καλῶς ἀναθρεμμένους καὶ πεπαιδευμένους δεῖ εἶναι ἀδραπορεθῆν βέβαια ὡς ἐκεῖνα, ὅπως εὐωδίσαν οἱ γενεῖς τε εἰς τὴν καλὴν ἀνατροφὴν τε.

Ἡ φροντίς τῆς ἡθικῆς τῆς παιδῶν ἀγωγῆς εἰσέρπει καὶ φύσιν νὰ εἶναι ἔργον ἀμεσον τῆς ἰδίων γονέων· ἐπειδὴ ὅμως εἰς τὰς φελοτοτέρας λείπουν οἱ ἔσοποι καὶ ὁ καιρός· ἐπειδὴ φελοπώμφοι εἰς ἄλλας φροντίδας, δεῖ ἔχον τὴν ἀναγκαίαν ὀπιηδεϊότητα, ἢ καὶ τὴν ἀπαιτημένην ὑπομονὴν, δεῖ τετο συγκεχώρηται νὰ κατασκίναται ἄλλως εἰς τὸν τόπον τῆς. Ἡ ἐκλογὴ ὅμως τῶν τῆς ὑποκειμένων, εἰς τὰς ὁποῖας φέρεται νὰ ἐμπισθῆται εὐα τὸσον ἱερὸν χέρος, φέρεται νὰ γίνεται μὲ πολλῆς σκέψεως καὶ βραδύτητος· καὶ εἴτε φέρεται νὰ παύσῃ πρὸς καὶ ἡ πατρικὴ φέρεται νὰ δότω τὸ γὰ ἐπαρρητην, ἔσον εἶναι δυνατὸν, εἰς τὴν καὶ αὐτῆς τῶν δευγαλιῶν.

Αἱ μέθοδοι καὶ τὰ συστήματα τῆς ἡθικῆς ἀγωγῆς ἐπολυπλασιασθήσαν ἐπ' ἀπειρον, μάλιστα εἰς τῆς τῆς ἐχάτης καιρῆς· φαίνεται ὅμως ὅτι ὅσον πλεοτάζει ὁ ἀριθμὸς τῶν μεθόδων, τὸσον χειροτερεύει ἡ παιδαγωγία.

Ἀμφισβητεῖται μάλιστα ἂν ἡ καὶ μέρος παιδαγωγία εἶναι φροτιμητέα τῆς ὀμισησίας· μερικὸι τῆς συνάπτων ὀμῆ καὶ τῆς δύω, με τὸν χειριστὸν ὀμως ἔσοπον· ἐπειδὴ φροτιμητέες κατ' ἀρχὰς τὴν κατ' οἰκίαν παιδαγωγίαν, ἀπὸ ὀμῆσι γὰ εὐρον δεῖ τὰ παιδία τὸν εἰς τῆς φρώτης χρόνης τῆς ἡλικίας τὸν φροφῆς καὶ παιδαγωγῆς· ἐπειτα εἰς τὴν πλέον φροβεβηκίαν ἡλικίαν τὸν, ἀνεξέζοντες ἢ δυσαρρηκίμοι δότω ταυτην τῆς παιδαγωγίαν, τὰ μεταφέρων εἰς τὴν τῆς κοινῶν γυμνασίων· ἀλλὰ ποίαν φροκοπὴν ἡμπορεῖ γὰ ἐλπίσῃ τιγὰς τότε εἰς τὰ γυμνάσια δότω εὐα γέον, ὅς τις ἐγινε πλέον δυσάγωγος δεῖ τὴν ἡλικίαν, ἐσωμῆθισεν εἰς τὴν ἐλδῆθῆριαν, εἰς τὴν πολυτέλειαν, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν φροφῆν, καὶ εἶναι ἴσως καὶ πλήρης μυριῶν οἰκίαν φρολήψων;

Μίαν ἔλλογον εἶωσιν τῆς δημοσίας παιδαγωγίας μὲν τῆς κατ' ἰδίαν πῆν προτιμῶ καὶ ἐγὼ ἀπὸ καθεμίαν ἀνὰ μέρος εἰλημηθῆναι, μετ' ἕξοπον ὅμως πάντη ἐναντίον (1).

Ὅποταν ἀρχῆται τὸ λογικὸν τῶν παιδῶν νὰ ἀναπτύσσεται, καὶ τὸ σῶμα νὰ λαμβανῆ δύναμεις, τὸ ὁποῖον συμβαίνει μεταξὺ τῶν ἕξ καὶ οκτῶ χρόνων τῆς ἡλικίας, τότε φέρεται κατ' ἐμὴν κρίσιν νὰ προτιμᾶται ἢ ἐν ταῖς γυμνασίοις παιδαγωγία ἀπὸ τῆς κατ' οἶκον ἢ πολλὰ αἰτία.

Ἐπειδὴ ἐν πρώτοις εἶναι δύσκολον νὰ εὐρεθῆ ἀνθρώπος ὁπιπιδεὶος, τρόντι προκομμένος, καὶ ἐνάρτος, ὅστις νὰ θυσιάσῃ ἑαυτὸν εἰς εὖα βρέφος· ἀλλὰ καὶ μὴ εὐρεθῆ, πολλὰ ὀφλίγωρα θέλην ἀνέλθει εὖας τὸν ἄλλον. Δάπτρον, ὅσον καὶ ἀν' παχίσων, δεὺν θέλην ἠμπορέσει νὰ ἐμποδίσων δι' ὅλην τὸ βρέφος ἀπὸ τὸ νὰ συνασπρέφῃται, καὶ νὰ συκομιλῆ συχνάκις μετὰ τὰς δέλτας, μετὰ τὰς θεράποντας, μετὰ τὰς δέλτας, τῶν ὁποίων αἱ κολακείαι, αἱ δωπεῖαι, τὰ ἀνόητοι καὶ ὀλίθρια χάρις θέλην ἰχύσει εἰς τὸ βρέφος ἀπεινώπερον, καὶ αἱ σεβαστὰ διδασκαλίαι τῆς παιδαγωγίας. Τρίτον, εἰς τῆν παρῆσαν ἡφθόρον τῶν ἠθῶν εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἰδῆ καὶ νὰ μὴν ἀκῆσῃ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δεὺν ἔπρεπε νὰ ἀκῆσῃ καὶ νὰ ἰδῆ, καὶ τὰ ὁποῖα ἐν βραχεὶ θέλην τῆ φθείρη τῆν καρδίαν καὶ τῆν διάνοιαν (2).

Ἀπὸ

(1) Τῆν γνώμην ταύτην, ἢ ὁποῖα ἐρείθεται εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ ἥττον, ἢ εἰς τῆν παρεκτρέψιν καὶ πείραν, τῆν ἐπιεργασίαν μετὰ τῆν δέξασιν ἀκείβειαν εἰς τὰ ἠθικά Διηγῆματα (Novelle Morali. Τόμ. Β'. Διηγ. γ').

(2) Διὰ τῆτο καὶ Ἐνοκράτης τοῖς παισὶ μᾶλλον ἐκέλευε περιπέτειν ἀμφώτιδας, ἢ τοῖς ἀθληταῖς· ὡς ἐκεῖνων μὴν πρὸς ὡπεταῖς πληγαῖς, τῆτον δὲ τοῖς λόγοις πρὸς ἠθῆν ἀναστροφῶν. Ἀλλὰ τῆτο πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ καταρθωθῆ εἰς τῆν κατ' οἶκον ἀγωγίαν;

Κεφ. Δ'. Καθήκοντα τῆς γομέωμ. 295

Ἀπὸ ὅλης αὐτῆς τῆς κινδύως καλλίτερα ἡμπορεῖ νὰ φυλαχθῇ τὸ παιδίον τῆς τῆς πρώτης χρόνης εἰς τὰ χολεῖα· μεμακρυσμῆνον τῆς παιδισκαριῶν καὶ τῆς θεραπόντων, μεμακρυσμῆνον τῆς ἀπωλείας τῆς συω-
γαστροφῶν, καὶ τῆς θεάτρων, πεφυλαγμῆνον πάντοτε εἰς κάθε βῆμα ἀπὸ ἀνθρώπων ὀπεικῶν καὶ τιμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπαχρυσθῶν ἀσυνάως εἰς τὴν ἀφγωγὴν τε, ὀλιγωτέραν ἀφθορῶν, προλήψεις, καὶ ψεύδοδοξασίας θέλει λάβῃ εἰς τὸ χολεῖον, καὶ εἰς ἐναντίας ψευ-
σότερα εὐθεῖα, τίμια, καὶ ἐνάρετα ἀγαθήματα, παρὰ εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐχει ἐν τούτῳ εὐκαιρίαν εἰς τὰς εἰς τὸ διωρισμῆνας ὥρας νὰ αναπαύηται ἐκ τῆς τῆς σπασθῆς πόνων μὲ τῆς ὀμνήλιων τε εἰς ἐκεῖνα τὰ παίγνια καὶ τὰ ἀσκήσια σκώμματα, τὰ ὁποῖα ἀνή-
κην εἰς τὴν ἡλικίαν τε, καὶ ὠφελεῖν εἰς τὴν ὑγείαν, εἰς τὴν εὐκηνσίαν καὶ βωμὴν τῆς σώματος· καὶ τὰ ὁποῖα ἀνίσως ἐμποδίζων μὲ βίαν εἰς τὴν κατ' ἰδίαν παιδαγωγίαν, ἀναφύονται πολλάκις εἰς πλέον προ-
βεβηκίαν ἡλικίαν μὲ ψευδέστερον σκανδαλον, καὶ με-
γαλητέραν βλάβην. Ἐχει φρεσέτι τὸ ἐκ τῆς ἀμίλλης (συμμερισίας) κέρδος, ἢ ὁποῖα ἔχει μεγάλῳ ἰσχύϊ εἰς τῆς παιδας, καὶ εἰς τὴν κατ' οἴκου παιδα-
γωγίαν ὅσον διεγείρεται, εἰμὴ μεταξὺ ἀδελφῶν, καὶ εἶ-
ναι πρᾶγμα ἐπικινδυνώτατον, λέγει ὁ Βάκων (Scrm.
7.), ἐπειδὴ παρέχει πολλάκις ἀφορμὴν εἰς ἀδελφι-
κῆς φθόρας, διχονοίας, καὶ δυσνοίας, τὰ ὁποῖα ἀφρέ-
φονται καὶ ἀφαιρῶνται ἔπειτα καὶ εἰς τὴν μακρὴν προ-
βεβηκίαν ἡλικίαν.

Ὁ μόνος κίνδυνος, ὅπου ἔχει τὸ παιδίον εἰς τὰ κοινὰ μυσεῖα, εἶναι τὰ κακὰ ἀγαθήματα τινὸς ἀ-
χρεῖς συωφῶν· ἀλλὰ καὶ ἔπος ὁ κίνδυνος εἶναι μι-
κρὸς εἰς ἐκεῖνας τῆς πρώτης χρόνης, καθ' ὅσον ἔχοντας
ἔτι πλήρη ἰσχύϊ οἱ νόμοι καὶ οἱ κανόνες τῆς παιδα-
γωγίας, οἱ κακοὶ ἀναγκάζονται ὑπὸ τῆς τιμωρίας
νὰ διορθῶνται καὶ νὰ χαλιναγωγῶνται. Ὁ κίνδυνος
γίνεται μεγαλύτερος, ὅπου αὐξάνοντας εἰς τὴν ἡ-

λικίαν οἱ παῖδες ἀρχίζον γὰρ ὑποτινάξον τὸν ζυγόν, καὶ γὰρ μὴν σέβονται πλέον τῆν καυόων αὐση-
εῖαν· καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ καιρὸς, ἐν ᾧ πρέπει γὰρ ἀνα-
καλῦνται οἱ παῖδες ἀπὸ τῆς κοινῆς χολείας εἰς τὰς
πατρικὰς οἰκίας.

Διὰ τὴν εἰς αὐτῶν τὴν ἡλικίαν εἶναι εὐκολώτερον γὰρ
εὐρεθῆναι χάριτας προκομιεύσις, ὀπισθεῖς, καὶ φρόνιμος
ἀνδραποσ, ὅστις γὰρ ὀπισθεῖδῃ δὲ γὰρ φέρη εἰς πέ-
ρας τῆν ἀρχομῆν παιδαγωγίαν, καὶ γὰρ διδάξῃ τὸν
ἐξομιόντι ὄχι μόνον γράμματα καὶ ὀπισθίμας, ἀλλὰ
καὶ τὸ τιμίως καὶ ἀσεύως ζῆν· καὶ συλλασρεφόμιμος
μετ' αὐτὸν ὡς φίλος καὶ συμβοσος μάλλον, ἢ παιδα-
γωγός, γὰρ λαμβωνῇ ἀφορμὰς ευκαίρες ἀπὸ τῆς τῆν
ἀλλων πράξεις εἰς τὸ γὰρ τὸν συμβουλεύῃ τὰ πρακτέα
καὶ τὰ λευτέα, καὶ τῆς ἐσοπας, κατ' ἡς πρέπει γὰρ φε-
ριπαι μετ' αὐτῶν καὶ ἔπαινον εἰς κάθε πράγμα, καὶ
κάθε ἐξέλιξις.

Ἀλλὰ τὸ μὴ σύστημα τῆς ἀγωγῆς, καὶ ὁ παιδαγα-
γός ἐχέτωσαν ὅπως καὶ αὐτὸν ἔχωσιν· ἐκεῖνο ὅμως, ὁ-
πῶν ἀπαιτεῖται ἀναγκαίως ὡς βᾶσις οἰασθῆναι παιδα-
γωγίας εἶναι τινὰ ἀξιώματα γρηκὰ, τὰ ὁποῖα δὲν
πρέπει γὰρ τὰ χάσθῃ ποτὲ ἀπὸ τῆν ὄψιν, μὴτε γὰρ
τὰ ἀλησμονήσθῃ· εἰσὶ δὲ ταῦτα.

Α'. Ὁ παιδαγωγός πρέπει γὰρ ὑποκρίσθῃ τὸ σέβας
καὶ τῆν ὑποταγῆν τῆς ἐσοπίμῃ (μαθητῆ). Ὁ μαθη-
τὴς μὴν ὑποφέρωντας τὸν ζυγόν καὶ τὸν χαλινόν πα-
ρχίζει εἰς τὰς ἀρχὰς μετ' αὐτῆς ἐσοπῆν γὰρ τὴν ὑποτι-
νάξῃ, ἢ γὰρ τὸν ἀδράξῃ ἀπὸ τῆς χεῖρας τῆς ἡνιοχῆν-
πος· καὶ αὐτὸ ἀπαξ τὸ κατορθώσθῃ, τότε γίνεται ὡς ὁ
ἀδάμαστος καὶ ἀχαλίνωτος ἵππος, τὸν ὁποῖον εἶναι ἀ-
δωῖατον πλέον γὰρ τὸν κραπίσθῃ τινὰς. Διὰ ταῦτα εἰς
τὰς πρώτας ἡμέρας, καὶ εἰς τὰς πρώτας ἐναντιότητας,
ἐκ τῆν ὁποῖων μάλιστα κρέματα τὸ παῦ δὲ τὸ με-
πέπειτα, χρεῖαζέται ἀνδρα καὶ σαφειρότις συμβοσδυ-
μῆν μετ' αὐτῶν ὄρθον λόγον, καὶ μετ' αὐτῶν ὄρθον καὶ συγ-
κερασμῆν αὐσηρότητα.

Κεφ. Δ'. Καθήκοντα τῷ γονέωι. 297

Β'. Κοιτᾶ εἰς τὸ σέβας πρέπει γὰ κερδοσὴ καὶ τὴν ἀγάπην τῷ μαθητῷ, ἢ γὰ ἐκτελεῖ τὰ προσαπτόμενα οὐκ μόνον ὑπὸ φόβου καὶ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐθελουσίως καὶ μετ' ἠδονῆς. Τὸτο δὲ κατορθύεται ἀνίσως ὅσον ἀγῆται ὑπὸ θυμὸν καὶ πάθος, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ἔρθεν λόγον (1). ἀνίσως εἶναι μὴ σαθερός εἰς τὸ γὰ ζητῆσαι τὰ μαθητῶ ἐκεῖνα, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ χρέος του, καὶ εἰς τὸ γὰ ἀπαρηῆται ἐκεῖνα, ὅπως εἰς τὸτο ἀντίκεινται, εἶναι ὅμως ἐν ταύτῃ εὐκολος καὶ συγκαταβατικός εἰς ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἠμπορῶν ἀκινδυνίως γὰ ἐπιβασπῶσιν· ἀνίσως ἰξεύρη εἶχ ἦττον γὰ τὸν παροξυνῆ με ἐπαίνους καὶ βραβεῖα, ἢ γὰ τὸν ἀνατέλλῃ με ὑποτιμήσεις καὶ τιμωρίας.

Γ'. Πρέπει γὰ σκεδάσῃ ἢ γὰ μορφώσῃ καὶ γὰ διαπλάσῃ προηγουμένως τὸ ἦθος καὶ τὴν καρδίαν. Εἰς τὸ ὅποιον ἀμαρτανῶν πολλὰ, ὅσοι φροντίζον περὶ κλύερον γὰ κάμην τῆς ἐξορίμουτων σοφῆς, καὶ ἀγαθῆς, καὶ καταστῶν εἰς ὅλον τὸ ὑπερον γὰ μὲν τῆς κάμην μήτε σοφῆς, μήτε ἀγαθῆς.

Δ'. Διὰ τῷτο πρέπει γὰ ἀνατέλλου τὰ πρῶτα ἀέριματι τῷ ἀτάκτων παιδῶν· γὰ τιμωρῶν αὐστηρῶς ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως ἐμφαίνουσι μοχθηρίαν καὶ κακοήθειαν, συγχαρῶντες συμπαθῶς ἐκεῖνα, ὅπως προέρχονται ἐκ μόνης κριτικῆς καὶ ἀγνοίας, ἢ γὰ μάθῃν οἱ παῖδες γὰ διακρίνου ἀκριβῶς τὸ εἶδος τῷ σφαλμάτων ὑπὸ τὸ ἄλλο· γὰ ἀφαιρῶσιν ὅλα ἐκεῖνα ὅπως φέρου τῆς παιδῆς εἰς κακὰς ἐξείεις (2). γὰ
εἰμ-

(1) Ita quod es Pater utere, ut memineris te et hominem esse, et hominis patrem. Οὕτως γὰ μεταχειρίζου τὴν θεοσίαν, ὅπως εἶχαι ὡς Πατὴρ, ὡς γὰ ἐνθυμησαι ὅτι εἶσαι ἐν ταύτῃ καὶ ἀνθρώπος, καὶ ἀνθρώπου πατήρ. (Πλάτωνος Ἐπισ. ιβ. Βιβλ. 9'.)

(2) Οἱ Πλάτων βλεπόντες εἰς ἀνατίσκον παῖζεσσι τῆς κύβης, πῶς ἀπέπληξε πικρῶς. τὴ δὲ εἰκότος, ὡς ἐπὶ μικροῖς· ἀλλὰ τὸ γὰ εἶδος, ἐπὶ ὁ Πλάτων, ἢ μικρόν. (Διευ. Λαίρ. ἐν βίβλ. Πλάτ.)

ἐμπνεύσιν εἰς τὰς παῖδας φρονήματα μίσης καὶ φρίκης, πρὸς τὴν ὠμότητα, τὴν κακοήθειαν, τὸ ψεῦδος, καὶ τὴν ἀπάτην, καὶ ἐξ ἐναντίας φρονήματα ἀγάπης πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὴν ἀρετήν· καὶ ἀπὸ πάντων γὰρ προβαίνουσιν εἰς κάθε πράγμα μὲν τὰ χρηστὰ ᾠδαδείγματα (1).

Ἄλλ' ἢ ἀρετὴ παιδαγωγία μῦθε ὡς τὰ πολλὰ φρεῶδες καὶ ἄκαρπος, ὁπόταν οἱ γονεῖς δεῦν λαμβάνουν τὴν θέουσαν πρόνοιαν τὸν καιρὸν, καθ' ὃν οἱ νέοι ἀπολυόμενοι ἔτι εἰπεῖν τῶν δεσμών τῆς παιδαγωγίας, ἐξέρχονται εἰς ἐλευθερίαν. Διὰ τὴν αὐτὸς εἶναι ὁ πικροδυνάτερος καιρὸς· καὶ αὐτὸς τότε σιωπηρῶς μοχθηρῶς σιωφρόνης, ἢ κακῶς συλλαστροφῶς, τὸ ὁποῖον εἶναι εὐκολώτατον καὶ συχνότατον, ἀπώλετο ἕξ πάντα καὶ παιδαγωγία καὶ πάντα.

Διὰ γὰρ τὰς ἀποξέλωμα λοιπὸν καὶ ἀπὸ πάντων τὸν κίνδυνον, συμφέρει γὰρ τοὺς συνηθίζωμα ἀπ' ἀρχῆς εἰς σιωφροῦς φρονίμους, τιμίους, καὶ ἀμαμῆτους· συμφέρει ὁμως ἀπὸ πάντων γὰρ τὰς ἀχολήσωμα ἀμέσως εἰς ἀχολίας ἐπαφελείας, καὶ κοσμίας. Διὰ τὴν ἀφ' ἑ τὰς ἀφῆσωμα εἰς ἀργίαν καὶ ἀσπραξίαν, εἶναι ἀδιύατον γὰρ τὰς ἐμποδίσωμα γὰρ σιωφρόντων μὲν αἰλλοὺς ὁμοίους των, καὶ γὰρ μάθων ἐκ ᾠδαδειγμάτων καὶ ᾠδακινήσεων τὰς κακίας των, καὶ γὰρ ἀπολαύσων ἐκ τῆς ὄλλω τὴν ἕξφθοραῦ, ὅπως σιωφρόντων γὰρ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀργίαν.

Ὅποιος ἀναγκάζεται ἐκ τῆς ἰδίας τῆς καταστάσεως εἰς τὸ γὰρ πορίζηται μὲν τὴν φιλοπονίαν του τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ τὰ πρὸς ἀνάπαυσιν ἀναγκαῖα, εἶναι ὀλιγώτερον ἐκτεθειμένος εἰς τὰς ἐκ τῆς ἀργίας κινδύνους,

καὶ

(1) Ἐπειδὴ τὸ παράδειγμα διδάσκει καλλίστην, λέγει ὁ Σενέκας, παρὰ ὁ λόγος, ἔλα τὴν ἀρετὴν τὰ διήχισωμα μὲν τὸ ἔργον ἐκείνη, ὅπως διδάσκωμα μὲν τὰς λόγους.

Κεφ. Δ'. Καθήκοντα τῶν τέκνων. 299

καὶ τὰ λοιπὰ κακά. Εἰς τὴν κίνδυνον ὑπόκεινται περιεσώπρον ἐκεῖνοι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ τύχη ἐσάθη ἐλευθερωτέρα, καὶ οἱ ὁποῖοι δεῦρ' ἔχον καμμίαν χρείαν ἢ γὰρ ἀχολῶνται εἰς τίποτες. Εἰς τὰς τριῖτας εἶναι εὐκτέον ἢ ἀγάπη τῆς πατρὸς, ἢ τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἢ τῶν πολεμικῶν ἢ πολιτικῶν ἐγχειρημάτων, ἢ γὰρ χορηγήσῃν εἰς αὐτὰς τὴν ἀχολίαν, ὅπως τὰς λείπει καὶ ὁπόταν δεῦρ' ἔχη χώραν κενεὰν τῶν εἰρημίων, πρέπει οἱ γονεῖς νὰ καταφύγῃν καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον παρίσταται μὴ δὺκόλως τοῖς πᾶσι, τὸ ἄποποιεῖνται ὅμως οἱ περισσότεροι ἢ ζήλοτυπία κυριότητος καὶ ἀρχῆς· τὸ δὲ ἔστι νὰ τὰς ἐμβάσῃν εἰς τὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις, καὶ ἀχολῶντες εἰς τὴν τῶν οἰκίαν διοίκησιν, νὰ τὰς ἀπαλλάτῃν ἀπὸ τὰ κακά, ὅπως ἀπαραιτήτως ἐπακολουθεῖν εἰς τὴν παντελῆ ἀργίαν καὶ ἄποπλῶνσιν.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Καθήκοντα τῶν τέκνων πρὸς τὰς γονεῖς.

Τὰ τῶν τέκνων πρὸς τὰς ἰδίαις γονεῖς καθήκοντα εἰς τρία προσημειώτως ἀνάγονται· εἰςὶ δὲ ὑποταγή, σέβας, καὶ δὺγνωμοσύνη.

Τὸ καθήκον τῆς ὑποταγῆς προκύπτει ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ καθήκον, ὅπως προσάττει τὰς γονεῖς νὰ προσέχῃν εἰς τὴν τῶν ἀνατροφῆν. Διὰ τὴν αὐτὰ τέκνα δεῦρ' ὑπιτάσσοντο εἰς τὰς γονεῖς, καὶ ἑφ' ἑαυτὸν εἶναι ἀνωφελῆς. Καὶ ἐπειδὴ οἱ γονεῖς ὅπως ἔποντες τὸ τῆς ἀγωγῆς βάρος εἰς ἄλλας, μεταδίδῃν εἰς αὐτὰς καὶ μέρος τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ὅσον ἀνήκει εἰς τὸ ἐργον τὰς, ἢ γὰρ τὸ οἱ παῖδες ἔχον χρεὸς νὰ ὑποτάσσωνται καὶ εἰς αὐτὰς καθὼς καὶ εἰς τὰς γονεῖς.

Εἶναι ὅμως δύο φερασάσεις, αἱ ὁποῖαι τὰς ἀπαλλάτῃν ἀπὸ τῆς χρεὸς· ἡ μία εἶναι ὅταν οἱ γονεῖς.

γείς, ἢ οἱ παιδαγωγοὶ τὰς προσάξον πράγματα κακὰ καὶ ἀτίμα· ἐπειδὴ τὸ πῶς τιμῆς καὶ πῶς δικαιοσύνης καθῆκον ἀρνηεῖται ἀπὸ κάθε ἄλλο, τὸ ὁποῖον ὑποτίθεται ὅτι ποτὲ, ἢ πολλαῖς ἀσυνείως συμβαίνει· ἢ ἄλλη πρῆξις, ἢ ὁποῖα εἶναι καὶ συνηθέρα, εἶναι ὅταν ὁ λόγος τείνει πρὸς ἐκλογὴν μίας καταστάσεως σαθερᾶς ἢ παστικῆς· εἰς τὸ ἐπειδὴ οἱ γονεῖς δεῦν ἔχον τὸ δικαίωμα νὰ κάμω τὰ τέκνα των δυσυχή, καὶ τὰ τέκνα δεῦν εἶναι ὑπόχρεα νὰ ὑπακούω, ὅταν ἡθέλω τὰ ἀναγκάσω εἰς εἰς δισμὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προβλέπω ὅτι θέλει τὰ ἀκλυθῆσαι παντοτινὴ δυσυχία. Οὕτω ἔμω εἰς ταύτην πῶς πρῆξιν ἀπληλαγμῶν ἀπὸ τὸ ἀτόλυτον χρέος πῶς ὑποταγῆς, δεῦν εἶναι ἀπληλαγμῶν καὶ ἀπὸ τὸ χρέος πῶς ὀλιβαβείας καὶ πῶς θεραπείας. Εἰς μίαν ὑπόθεσιν, ἢ ὁποῖα θέλει ἔχει ἐπιρροίαν εἰς ὅλην πῶς πῶς ζων, δεῦν πρέπει νὰ ἐπαυδῶσιν πῶς ἐκλογὴν χωρὶς πῶς συγκατάθεσιν ἐκείων, οἱ τινες ἐπαρξύνθησαν ἔως πῶς ἄρας, καὶ ἐξακολούθησαν ἀκόμη νὰ ἐπαρξύνθη εἰς αὐτά.

Τὸ καθῆκον πῶς ὀλιβαβείας ἀνατάται ἀπὸ πῶς ὑποταγῆν, ὅπως οφείλει καθ' ἑνὸς νὰ ἔχει πρὸς τὰς ἔχοντας ἐξουσίαν ἐπαύω, καὶ ἢ ὁποῖα οφείλεται εἰς πῶς γονεῖς πρῶτον, πρῶτα εἰς κάθε ἄλλον, ὡς αὐτὸ ὅπως εἰς αὐτὰς ἢ ἐξουσία ἐδόθη παρ' αὐτῆς πῶς φύσεως. Ὁ Μείστρος λέγει, ὅτι ὁ νόμος προσάττει μὴ πῶς Θεὸς ἀμέσως νὰ τιμῶνται οἱ γονεῖς (1). Ὁ δὲ Ἐυνοφῶν, ὅτι πρῶτα τοῖς Ἀθῆναιοῖς, ὁποῖος ἡθέλω ἄλλοι ἐλλείψη καὶ τὸ, ἐτιμωρεῖτο, καὶ ἀπεκλείετο πῶς πολιτικῆς διοικήσεως.

Τὸ

(1) Βλ. ἰσχυρῶς καὶ εἰς τὸν Δικαλόγον ὅτι, μὴ πῶς εἰς τὸ Θεὸν ἀφ' ὧν ἐπιτάγματα, τὸ πρῶτον εἶναι νὰ τιμῶνται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μας.

Κεφ. Δ'. Καθήκοντα τῷ τέκνω. 301

Τὸ ποιῆτο σέβας δεῦν πρέπει νὰ περιορίζηται μόνον εἰς τὰς γονεῖς, ἀλλὰ νὰ ἐκτείνεται καὶ εἰς ὅλους ἐκείνους, οἱ τινες ὄντες ἀνώτεροι καὶ τὴν ἡλικίαν, ἔχον κάποιαν ἐξουσίαν ἐπ' αὐτῶν μας, δοθεῖσαν αὐτοῖς καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἡλικίαν, καὶ ἀπὸ τὴν πείραν τῶν πραγμάτων, ὅπως ἀπόκτησαν μετὰ τὸν καιρὸν (1).

Οἱ γέροντες ἐτιμῶντο καὶ ἐσεβάζοντο μάλιστα πάντων αὐτῶν τὰς Σπαρτιάταις· καὶ διηγῶνται ὅτι εἶπας γέρον ὑπῆρχε εἰς τὰς Ὀλυμπιακὰς ἀγῶνας ἕνα νὰ θεωρήσῃ τὰς ἀγωνιζομένους· καὶ ἐν ᾧ ἐγύριζεν εἰδὼν καὶ ἐκεῖ ἕνα νὰ εὕρῃ τόπον νὰ καθῆσθαι, πολλοὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τότε ἐφερίπαιζον· ὅταν ὁμοῦς ἐφθασεν ἐκεῖ, ὅπως ἦτον καθήμενος οἱ Σπαρτιάται, ἀμέσως ἐσηκώθησαν ὅλοι ὄρθοι· ἕνα τὸ ὅποιον χαιρεῖς καθ' ὑπερβολὴν ὁ γέρον, ὡς Θεοὶ, ἐφώναζεν, ὅλοι μὲν οἱ Ἕλληνας γνωρίζον τὸ ἐπαινετὸν, μόνοι δὲ οἱ Σπαρτιάται τὸ κάμνεν!

Τὸ δὲ τῆς διγνωμοσύνης καθῆκον εἶναι ἀνάλογον μετὰ τὰς ῥητορικὰς λειτουργίας. Λοιπὸν ἐπειδὴ ἡ ζωὴ, καὶ ἡ ταύτης σωτηρία εἰς ἐκείνους τὰς ὀπικινδυνωτάτης χρόνης τῆς νεπιότητος, οἱ κόποι, τὰ βάσανα, ἡ σπουδὴ ἕνα τὴν ἀγωγὴν πῶσον τὴν φυσικὴν, ὅσον καὶ τὴν ἠθικὴν εἶναι λειτουργίαι πολλῶν τῶν μέτρων πάσαν ἄλλην λειτουργίαν ὑπερβάλλουσαι, ἕνα τὸτο ἡ πρὸς τὰς γονεῖς διγνωμοσύνη πρέπει νὰ εἶναι μεγαλητέρα, ζωηροτέρα, καὶ σαθερωτέρα πάσης ἄλλης· καὶ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, ὅς τις ἢ εἰς τὴν εὐδαιμόντην ἠθέλει τὰς ἀμελήσῃ, ἢ μετὰ εἶδος ζωῆς ἀτάκτῃ, ἀσώτῃ, καὶ ἀειχρᾶς ἠθέλει τὰς λυπήσῃ, ἢ τὰς ἐσωτιωθῆ.

A P-

(1) Νεανίσκῳ δὲ καθῆκεν τιμᾶν καὶ σεβῆσαι τὰς γονεῖς, καὶ ἐκ τούτων ἀγαπᾶν τὰς αἰετὰς καὶ ἀγαθὰς, καὶ ὡν αὐτῶν πρὸς βέλῃ καὶ τῶν ἀξιώματι ἰσάροιστο. (Κικέρων. Περὶ Καθηκ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 41.).

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Δ'.

Καθήκοντα ἀμοιβαῖα μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν.

Τὰ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ἀμοιβαῖα καθήκοντα εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συμφωνία· καὶ ἀτυχῆς ἐκείνη ἡ φιλία, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ δεσμοὶ τῆς φύσεως σε-
ρισθόνται καὶ κραταιῶνται ἀπὸ μίαν ἀληθῆ καὶ σταθε-
ρῶν φιλίαν!

Ὁ Θεὸς ὁ Θεμισίος (Λόγ. περὶ Φιλίας) ἔλεγε
ὅτι δεῖ νὰ γνωρίσῃ τινὰς τὴν καρδίαν τινὸς ἀρέπει
νὰ σοχαδῆ πρότερον τὸ πρὸς τὰς ἀδελφὰς φέρσιμον-
τα. Καὶ ὁ Πλωτάρχος ἠθέλει νὰ γίνωνται μέτοχοι οἱ
ἀδελφοὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν πειρασίαν καὶ εἰς τὰ ἀ-
γαθὰ τῆς τύχης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δόξαν· ὁ δὲ Ἰερο-
κλῆς αἰσῶς, ἔλεγε, ὁ ἀδελφός σου φέρηται πρὸς σὲ
ἀχραιοτέρου, σὺ πάχιζε νὰ φαῖς καλλίτερος ἀπὸ ἐ-
κείνον, καὶ νὰ νικᾷς τὴν ἀγριότητα τῆ ἡθῆς τῆ μετὶ τὴν
ἐδικλῶσαι ὀπείκειαν καὶ φιλοφροσύνην· ὁ δὲ Ἐπίκτητος
ἐπειδὴ, λέγει, ἡ φύσις σὲ ἠώσθη μετὰ ἀδελφόν, καὶ ὄ-
χι μετὰ ἀδελφὸν ἀγαθόν, δεῖν ἀρέπει νὰ σοχάζῃσαι
πῶς φέρεται ἐκεῖνος πρὸς σὲ, ἀλλὰ πῶς ἀρέπει νὰ
φέρησαι ἐσὺ πρὸς ἐκείνον, δεῖ νὰ ζῆτε συμφωνίως, καὶ
κατὰ φύσιν.

Ἡ ἀγάπη ὅμως αὕτη, καὶ ἡ ὄχι εἰς λόγους μόνως,
ἀλλ' εἰς πράγματα σωισταμῆν ἀγαθῆ καὶ φιλοφροσύνη,
ἀρέπει νὰ ἐκτείνεται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς συγγενεῖς,
καὶ λόγον, ὅπως ἠθέλων εἶναι μᾶλλον ἢ ἡττον πλη-
σιέστεροι εἰς ἡμᾶς· εἰς ἕξοπον ὡς νὰ τελευτᾷ εἰς ἐ-
κείνην τὴν εὐνοίαν, ὅπου ὀφείλεται παρήκων πρὸς
πάντα ἀνθρώπων ἐν ᾧ (1).

Κ Ε-

(1) Εἰμὶθα περὶ αὐτοῦ, λέγει ὁ Ἰεροκλῆς, ὡς ἐν μίᾳ πολ-
λῶν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Καθήκοντα πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ τὴν
Κοινοῦν.

Τὸ πρῶτον καθήκον ἐκάστου Πολίτου πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα εἶναι ἡ ἀκριβὴς πῆρσις τῶν νόμων της. Ἐπειδὴ ὁπόταν οἱ ἄνθρωποι ἐνώθησαν εἰς πολιτικὴν κοινωνίαν, εἶδομεν (ἐν τοῖς ἔμπροσθεν) ὅτι ὑπετάχθησαν αὐτοθελήτως εἰς κάποιας συνθήκας, αἱ ὁποῖαι μὲν ταῦτα κατεστάθησαν νόμοι, ἔχοντες τὰ λάβεν μεγαλύτεραν ἐπισημότητα καὶ σπουδαιότητα. Λοιπὸν ἐπειδὴ ἐκ τῆς τέτων πηρήσεως κρέματα ἡ κοινὴ ἡσυχία καὶ ἀσφάλεια, ἔχοντες τὸ ὅποιος ἀποποιεῖται τὰ ὑπακύνῃ εἰς αὐτὰς, ἀρέπει ἢ τὰ καταδικαθῆναι παρ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν μοναξίαν τῶν δρυμοίων, ἢ ὡς ἀδυσχερῆς τῶν κοινῶν συνθηκῶν τὰ τιμωρηθῆναι ἀπὸ τὴν δημοσίαν ἐξουσίαν.

Ἡ τῶν νόμων ἀδυσχερῆς, ἡ δυνάμις τῶν μειῶν ἢ αὐξάνει, ἢ μεταβάλλει αὐτὰς καὶ τὰς ἀδυσχερῆς, καὶ ἡ δυνάμις τῆς τέτων ἐκτελέσεως πᾶσι μὲν ἐνεπιστάθη εἰς ἑῶν μόνον, πᾶσι δὲ εἰς τὰς αἰεὶς τῶν δήμων, καὶ πᾶσι ἔμεινον εἰς τὸ χεῖρ ὅλας τῶν δήμων. Ὅποιοιδήποτε καὶ αὐτὰ εἶναι ὅμως τὸ εἶδος τῆς διοικήσεως, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ζῆτις, καθὼς εἶναι ὑπόχρεος τὰ ὑποτάσσεται εἰς τὰς κοινὰς νόμους τῆς κοινωνίας, ἔτις ἀρέπει τὰ ὑποκύνῃ καὶ εἰς τὰς καὶ μέρος ἀποσταθῆς ἐκείνης, ὅστις ἔχει τὴν νόμιμον δυνάμιν τὰ ἀποσταθῆ.

Α' Μ'

τῶν κύκλων ὁμοκύντων, εἰ ὁποῖοι διλήθῃσι τὰ πρὸς τῆς ἄλλης μεγαλίστην ἢ μικρότερην ἀνάγκην, κατὰ λόγον ὅτι εἶναι εἰς τὸν κύκλον τὸν ἐγγύστερον ἢ ἀπώτερον τῶν κύντων, εἰς τὸ ὅποιον δέισον κύντων (Σπυρίδιος Ἡθικ. Τόμ. Δ'. Σελ. 316.).

Ἀλλ' ἡ συντήρησις τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας, καὶ ἡ προμήθεια τῶν δημοσίων χρειῶν ἀπαιτεῖσι καὶ δημοσίων ἀναλώματα. Λοιπὸν καθὼς ἕκαστος ὑπολαμβάνει τὰ ἐκ τῶν καλῶν, ὥπως οὐκ εἶλεται καὶ εὐα συντρέχει εἰς τὰ πρὸς τὸ σωτείνοντα· καὶ ἐντεῦθεν προκύπτει τὸ χρέος, ὅπως ἔχει καθ' ἑαυτὸς εὐα συνεισφέρει μετὰ πίσεως καὶ ἀκερβείας τὸ ὀφειλόμενον εἰς τὰς κοινὰς φόρας.

Ἡ κοινὴ σωτηρία καὶ ὑπεράσπισις ἀπαιτεῖ ἐπίστε καὶ πῶν ἑκάστου προσωπικῶν δελοσίων, τὸ ὅποιον συμβαίνει, ὅταν εὐα ἐχθρὸς ὀπιπῆται καὶ ὀπιβελῶν τῶν κοινότητα, ἢ δοκιμάζει εὐα ἀφαιρέσει τῶν κοινῶν ἐλοῦθέρων, ἢ εὐα καταπατήσει τὰ δικαιώματα τῆς πατείδος. Κάθε πολίτης εἰς τῶν ὀφείσασιν ταύτων οὐκ εἶλεται εὐα ἀφροτεύσει τὰ κοινὰ δίκαια μετὰ ὅλας τῶν τὰς δυναμείας, καὶ μετὰ ὑποβολῶν τῆς ζωῆς, ὅπως τὸ ἀπαιτεῖ ἡ χρεία (1).

Ἀλλ' ἡ μόνη ἡσυχία καὶ ἀσφάλεια δεῖ ἀρκεῖ εἰς τῶν κοινῶν ευδαιμονίαν. Αὕτη προέρχεται ἀπὸ τῶν συνδρομῶν πῶν τε κοινῶν, καὶ τῶν καὶ μέρος ἑκάστου ἔργων (2). Λοιπὸν καθὼς ἕκαστος μετεχει τὸ κοινὸν καλῶν, ὥπως οὐκ εἶλεται καὶ εὐα συνεισφέρει τὸ μέρος του ἢτοι εὐα τῶν χειρῶν, ἢ καὶ εὐα τὸ πνεύματος. Ἐῖτας

πο-

(1) Μάλιστα χρεῖται εἰς αὐτῶν τῶν πείσεσιν, λέγει ὁ Κικέρων, τὰ ἀρετικὰ τῶν ἀγαθῶν τῆς πατείδος ἀπὸ πᾶσαν ἄλλων ἀγαθῶν. Chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, καὶ τ. Ἀγαπῶντες εἰσὶν οἱ γονεῖς, ἀγαπῶντες τὰ τέκνα, εἰς τὰ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι· ἀλλ' ὅλον ἔλον ἐμὴ τῶν ἀγαθῶν μῆτις ἢ Πατρίδος συμπεριλαμβανῆται. (Περί Καθῆκ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 18.) καὶ ἀξιοσημειώστον παραδύγμα τῆς εὐακείας παρὰ Ῥωμαίους ὁ Βρούτος, ὅταν κατεδίκασε εἰς θάνατον τὰ ἰδία τέκνα, εὐα τὸ ἴσχυον μισοῦσας κατὰ τῆς Πατείδος εἰς βοήθειαν τῶν Τερκυνίων.

(2) Ἡ κοινότης εἶναι, λέγει ὁ Σενέκας, (Ἐπιστ. 95.) ὡς μία κεφαλὴ, ἢ ὡς μία πέπτη ἀπὸ ὅλων αἰπέων, ὅπως τῶν συνδέσμων, δεῖ συντρέχειν εἰς τὸ καὶ τῶν ὑπερκειμένων.

πολίτις ἀργὸς εἶναι ἀνάξιός ἐκείνου, ὅπερ ἡ πατεὶς
 ἔχει τῶν κέπων τῶν ἄλλων πῶ παρέχει· εἶναι ὁ κη-
 φῶν τῆς πατείδος, ὅστις καταβῶγει ἐν ἀργία τῶν
 πόνων τῆς φιλοπότων μελιασῶν.

Ἐκεῖνο, ὅπερ χρεωσθεῖ τις εἰς τὴν πατείδα, τῶτ' ἔ-
 σιν εἰς τὸν τόπον, ὅπερ ἐξήρηθη, ἢ ὄθεν ἔλκει τὴν
 ἀρχιῶτι, ἢ ἐνθα ἔχει σαθερῶς τὴν οἴκησίν τε, τῶ-
 το τὸ χρεωσθεῖ καὶ εἰς κάθε ἄλλον τόπον, εἰς τὸν ὅ-
 ποῖον ἔχει πολὺν ἢ ὀλίγον καιρὸν γὰρ διημερεύσῃ·
 τὸ πρὸς τὰς κοινὰς νόμους σέβας, ἢ πρὸς τὰς διοικητι-
 τας τιμὴ, τὸ ὑπεβάλλον μέρος τῆς εἰς τὰς κοινὰς
 χρείας ἀπαιτημένων φόρων, εἶναι ἀφύκτα εἰς κατ' ἑ-
 γαν ὅπερ καὶ αὐτὸ εὐρίσκηται. Μάλιστα ἐνθ' ὅπαικτης
 ἀνθρώπος πρέπει γὰρ θεωρεῖται ὡς πολίτις ὅλας τοῦ
 Κόσμου· καὶ ἀποπληρωθέντων ἐπ' ἀκριβὲς τῶν πρὸς
 τὴν πατείδα τε χρεῶν, εἰς τὰ ὅποια ἐνέχεται κατὰ
 πρῶτον λόγον καὶ φεικτότερον, οφείλει γὰρ ἀποπληροῦ-
 σθαι καὶ δυνάμει καὶ πᾶ καθήκοντα τὰ δίκαια καὶ ὠφελί-
 μισ ἀνθρώπων πρὸς ὅλας τὰς ἀνθρώπους. (1)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ γ'.

Περί τῶ Κριτῶ τῆς χρηστότητος, ἢ αἰχρό-
 τητος τῆς ἡμετέρων πράξεων, ἢ περὶ
 τῆς Σωειδήσεως.

Η σωειδήσις καὶ τὴν τῆς Ἠθικολόγων ἐκδοχῶν,
 ὅθεν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος, ὅστις
 πα-

(2) Οὐχ ἡμῶν αὐτῶν μόνον, φησὶ Κικέρων (Καθηκ. Βιβλ.
 Α'. Κεφ. 6.) ἀλλὰ καὶ τῆς πατείδος καὶ τῆς συγγνώμης καὶ τῆς φι-
 λων ἐνθά ἐρηπίδην. τὰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς γῆς εἰς χρεῖσιν πτωχῶν
 ἀνθρώπων φύεται, ἢ δίκαι Στωϊκοῖς· ἀνθρώποι δὲ ἀνθρώπων ἐν-
 Elem. di Filos. T. IV. V κα

306 Μέρος Β'. Τμήμ. Β'. Καθήκοντα.

αδραβάλλον τὰς πεπραγμένους, ἢ πρακτέας πράξεις πρὸς τὰ καθήκοντα, κρίνει αὐ συμφωνῆν, ἢ ἄρμονον μὲ αὐτὰ, καὶ ἐπομυῶς αὐ εἶναι χρηστὰ, ἢ αἰχραῖ (1).

Διὰ τὸτο ἄρα ἡ συνειδήσις ἀνατέλλεται εἰς προσηγομυῶν καὶ ἐφεπομυῶν· ὧν ἡ μὲν πρώτη κρίνει περὶ τῶν πρακτέων, καὶ μὴ πρακτέων πράξεων· ἡ δὲ δεύτερα, περὶ τῶν πεπραγμένων, ἢ παρημελημένων.

Εἰς τὴν προσηγομυῶν συνειδήσιν αἰσθάνεται ἢ γινώσκει ἡ διδωσκίς τῶν πράξεών μας· καὶ ὁποῖος πράττει ἐναντίον τῆς συνειδήσεως, εἶναι ὑπώδικος δι' αὐτὸ τῆτο, δι' ὅτι πράττει ἐναντίον τῶ ὀρθῶ λόγῳ. Ἀλλ' ἡ συνειδήσις αὕτη ἢμπορεῖ γὰ εἶναι ὀρθῆ, ἢ ἐσφαλμένη, καὶ βεβαία, ἢ πιθανῆ, ἢ ἀμφίβολος.

Ὄρθῆ εἶναι, ὅταν ἔχη ἀληθῆ καὶ ἀκριβῆ γνώσιν τῶν οικείων καθήκοντων, καὶ κρίνη ἀληθῶς, τὰτ ἔστι δικαίως περὶ τῶν πράξεων, ὅπῃ συμφωνῆν, ἢ ἄρμονον μὲ αὐτὰ. Ἐσφαλμένη δὲ, ὅταν ἔχη ψευδεῖς ἀρχάς, τὰτ ἔστιν ἰδέας περὶ τὰ οικεία καθήκοντα, περὶ τὸ δίκαιον, ἢ ἀδίκον, περὶ τὸ ἔσιον καὶ ἀέσιον· ἢ καὶ ὅταν αὐτῶν τῶν ἀληθῶν ἀρχῶν κάμνη ψαδῆ ἐφαρμογῶν εἰς τὰς ἐπι μέρους πράξεις.

Διὰ γὰ εἶναι λοιπὸν ἡ συνειδήσις ὀρθῆ ἀπαιτῶνται δύο πράγματα· α'. Γνώσις ἀκριβῆς τῶν νόμων καὶ

κα γίνονται, ὅπως ἀλλήλοις συμφιλιώσι· τῆ φύσει ἀρχ εἰς τῆτο χρηστὰ ἐσθῶν, καὶ κοινῆς σωτηρίας εἰς μίσην προσεικτικῆν αἰμιῶν καθήκοντων, διδασκίς, λαμβαντικῆς, σέχη καὶ ἔργω καὶ κῆμασι αὐτῆς, ἢ πείθειν ἑκάστης, κοινῶν ἀνθρώπων ἐν ἀνθρώποις συνδύνας. Non nobis solum nati sumus, ortusque nostri partem patria vindicat, κατ.

(1) Ἡ σημασία αὕτη ἄρχει κατὰ τι ἄπο ἐκείνων, εἰς ὅν ὅποιαι συνειδήσιν οἱ Μεταφυσικοὶ γὰ ἐκλαμβάνου· τὴν συνειδήσιν, οἱ ὅποιοι συνειδήσιν ἐπὶ ἐκείνων τὴν διώκειν, κατ' αὐτὴν ἢ ψυχῆ συνειδῶν ἐαυτῆ πῆ συμβαίκεται εἰς ἐαυτῶν. (Ὁρῆ Λογικ. Μίρ. Α'.)

κὶ τῷ καθηκόντων πόσον ἢ ἡλικῶν, ὅσον κὶ τῷ ὅπῃ μέγες. β'. Πρὸ τῆ κάμη λήψασιν ᾠδύτινος πράξεως νὰ ἐξέταξῃ προσεκτικῶς αὐ κατ' ἑαυτῷ, ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις, ὅπῃ προηγῶνται, ἢ ἐφεπονται, ἢ τῷ συμφροδῶν, συμφωνῇ ἢ ἀσφωνῇ μετὰ τὰς νόμους, κὶ μετὰ τὰ καθήκοντα· αὐ κατ' αὐτὰ ταῦτα ῥητῶς προσάτπται, ἢ ῥητῶς ἀποδέπται· ἢ ἐλδύθέρως ἐπιβέπται, κὶ ἐπομῶως αὐ εἶναι παρακτεῖα, ἢ μὴ παρακτεῖα.

Δεὸ εἶχει ὁμως πάντοτε τινὰς γνώσιν βεβαίαν κὶ ἀκριβῆ τῷ νόμων κὶ τῷ καθηκόντων· μήτε ἡμπορεῖ πάντοτε νὰ ἀκρίβῃ μετὰ ἀκριβῆ ἐνάργειαν ἕως πού ἐκτείνεται ὁ νόμος κὶ τὸ καθήκον, κὶ αὐ μία ταῦτε ἢ ταῦτε παραξίς ᾠδύεχεται εἰς αὐτὰ, ἢ ἀποκλείεται. Εἰς τοιαυτῷ περιστάσιν ὁ ὀπεικῆς ἀνδρῶπος πρέπει νὰ κλίῃ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπῃ τῷ φέιεται πιθανώτερον, τῷ εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ εἰρίδαται εἰς λόγους ᾠδύαυτέρως κὶ ἰχυροτέρως.

Αὐτὸ ὁμως αὐτοὶ οἱ λόγοι εἶναι ἰσοσάθμιοι πόσον κὶ τὸν ἀειθμόν, ὅσον κὶ κὶ τὸ βάρος, τότε πρέπει νὰ ἀνάβάλλῃ κὶ τῷ κείσιν τῷ καὶ τῷ παραξί, ἕως ὅτε δεὸ φθάσῃ ἢ κατ' ἑαυτὸν, ἢ βοηθεῖα κὶ συμβαλλῇ ἄλλων γὰ ἀνακαλύψῃ πρὸς ποῖον μέρος ῥέπει τῶντι ἢ πλάσιγξ, κὶ ποῖον πρέπει νὰ ἐκλέξῃ.

Οφείλει δὲ ὄχι μόνον πρὸ τῷ πράξεων νὰ κάμη αὐτῷ πῖν ἐξέτασιν, ἀλλὰ νὰ τῷ ἐπαραλαμβανῇ κὶ μὴ τὰς πράξεις, ἀλλὰ νὰ δίδῃ ἑαυτῷ λόγον αὐ εἶναι καλῶς ἢ κακῶς πεπραγμέναι. Τῷτο εἶναι μάλισα ἀγαθαῖον, ὅποτῶν δεὸ ἔλαβε ἀρδύτερα καιρὸν, κατῶς καὶ συμβαίνει πολλάκις, ἢ τῷ δέξασαν ἡσυχίαν ἀλλὰ γὰ τὰς ζυγοσάθμισῃ· ἢ ὅτῶν συμβαίνει νὰ τὸν κίγῃν εἰς ταῦτας τὰ πάθῃ, ἢ ἢ πρόληψις, ἢ τὸ ᾠδύδειγμα, ἢ ἄλλο ᾠδύαπλήσιον αἴτιον ᾠδύαυτέρων, παραρὰ ὁ ὀρθὸς λόγος. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις, ἀνίσως γνώριση ὅτι ἐπράχθη τὶ κακῶς, οφείλει νὰ ἀνάσῃ μὴ πάσης ἀσυχῆς νὰ τὸ διορθώσῃ.

Αὐτὸ εἶναι προσέτι τὸ μόνον μέσον, ὡς εἶπομῃ

308 Μέρος Β'. Τμήμ. Β'. Καθήκομιτα.

ἐμπροσθεν. (Μέρ. Α'. Τμήμ. Α'. Κεφ. Δ'. §. Α'.)
 ἔστι γὰρ ἀποφύγων καὶ τὸν ἐλεγχον τῆς σιωπῆς, ὁ
 ὁποῖος ἀλλέως ὁπαδὸς ὁπαιμοτος θέλει μᾶς ἀκολου-
 θῆναι εἰς κάθε τόπον καὶ εἰς κάθε καιρὸν, καὶ ὅτι καὶ
 αὐτὸν κάμωμεν ὡς θέλωμεν δυναθῆναι ποτὲ γὰρ τὸν ἀπε-
 μακρυνώμεν. Αἱ εἰρηυές, ὅπως καταδίωκον καὶ διασπά-
 ραττον ἔστι παντὸς τὸν Οὐρίων, ὡς ἐδηλῶσαν ἄλλο
 καὶ τὸν Κικέρωνα (Pro Sexto Roscio Amerino)
 εἰ μὴ τῶς ἐλέγχος τῆς σιωπῆς. Μία κακὴ πρά-
 ξις ἀναίσταται κάθε στιγμήν ὡς τῆς ἐκδικητείας συ-
 νειδήσεως. Ἐμβαινόμεν τότε καὶ ἀκοντες, λέγει εὐας
 Φιλόσοφος, εἰς τόπον ὅλων ἐκείνων, ὅπως μᾶς θεω-
 ρῶν, καὶ αἰδανόμεθα ἐν ἑαυτοῖς μὲν τὸν πλέον πικρὸν
 ἔσθον τῶν κείνων, ὅπως κάμωμεν ὡς ἡμῶν. Ἡ κο-
 λακεία ἢ τῆς ἡμετέρας φιλαυτίας, ἢ τῶν ἄλλων ἡμ-
 πορῶν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν, καὶ ἐκ ἁλειμμάτων γὰρ
 ἀποκοιμίσαν τῶν αὐστηρὸν κριτῶν, ἀλλ' ἐπαυέρ-
 χεται καὶ χωρὶς γὰρ θέλωμεν παντοτε αὐστηρότερος καὶ
 πικρότερος.

Τ Μ Η Μ Α Γ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς Ἀρετῆς ἐν γυναι.

Ο πρώτος τῆς Παλαιῶν, ὅπως μᾶς ἐχρηγήσῃ μιᾷ ἐντελῇ πραγματείᾳ περὶ τῆς ἀρετῆς, εἶναι ὁ Ἀριστοτέλης. Οὕτως θέτει τὴν καθέδραν τῶν εἰς μίαν μεσότιπτα ἐκκλίνας ἐκατέρωθεν τὰ ἄκρα, εἴτ' ἐν τῆς ὑπερβολᾶς καὶ ἐλλείψεως, καὶ τῆς διαίρεσεν εἰς ἡθικᾶς, καὶ θεωρητικᾶς.

Εἰς τὴν τάξιν τῆς πρώτων ἀπαριθμεῖ εὐδαιμονία· εἰσὶ δὲ Α'· ἡ ἀνδρεία, ἕξις καθ' ἡν ὁ ἄνθρωπος ἀπαντᾷ τῆς κινδυνῆς καὶ ὑποφέρει θνητῶς καὶ ἐν τῇ βίῳ δεινᾷ· ἄκρα δὲ ταύτης, ὡς μὴ πρὸς τὴν κινδυνῆς, θρασύτης καὶ δειλία· ὡς δὲ πρὸς τὰ δεινὰ, ἀναιδυσία, (ἢ ὅποια εἶναι ὡς ἐλαστόπρον ἐλάττωμα τῆς φύσεως, ὡς κακία); καὶ μαλακία, εἴτ' ἐν χαυνότητι.

Β'. Ἡ σωφροσύνη, ἕξις, καθ' ἡν ὁ ἄνθρωπος ἀπέχεται τῆς ἡδονῶν, ἢ ὑπολαμβάνει μόνον, ὅσας ὅπως ἔπει ὁ ὀρθὸς λόγος· ἄκρα δὲ ταύτης ἀκολασία, καὶ ἡ μικρῶν πρὸς τὴν ἡδονῆν ἀναιδυσία, ἢ ἡλιθιότης.

Γ'. Ἡ ἐλευθεριότης, καθ' ἡν ὁ ἄνθρωπος δῶρεται τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς οἰκείων ευκόλως, καὶ κατὰ τὸ δέον· ἄκρα δὲ ταύτης φιλαργυρία (φειδωλία) καὶ ἀσώτεια.

Δ'. Ἡ μεγαλοψυχία, καθ' ἡν ὁ ἄνθρωπος δαπανᾷ (ἐξοδαίει) πολλὰ μὴ καὶ μεγάλα, ὅτε ὅμως
 ὁ δεινός;

δεῖ, καὶ ὡς δεῖ· ἄκρα δὲ ταύτης ἀσωτία, μᾶλλον δὲ βαναυσία, καὶ μικροσφίπεια, ἢ ῥυπαρεία.

Ε'. Ἡ μεγαλοψυχία, καθ' ἡμῶν ἀπεθαίνει· γὰρ ἀπολαύσῃ τιμὰς μεγάλας, οἷον ἀξίας καὶ δυνασείας, καὶ πλοῦτι, μετρίως ὅμως· καὶ ὡς προσήκει· ἄκρα δὲ ταύτης υπερηφάνια, καθ' ἡμῶν ζητεῖ μεγάλας τιμὰς μὴ ἀνικμάσας αὐτῷ· καὶ χαμωότης ἢ πωδρότης, καθ' ἡμῶν ἀποποιεῖται καὶ τὰς ἀνικμάσας αὐτῷ.

ς'. Ἡ μετριότης, καθ' ἡμῶν θέλει τις γὰρ ἀπολαύσῃ καὶ μικρὰς τιμὰς, δηλαδὴ τὰς περιπέσας ἑαυτῷ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον· ἄκρα δὲ ταύτης ἀλαζονεία, καὶ χαμύπεια, ἢ εὐπέλεια.

Ζ'. Ἡ φρόνησις, καθ' ἡμῶν κρατεῖ τὴν ὀργὴν, πᾶσι τῶν θυμὸν ἐντὸς τῶν δεόντων ὁρίων, εἰς ἕσπερον ὡς κινεῖται ὑπὸ τῆς πάθους ὡς, καὶ ὅτε, καὶ ὅσον, καὶ ἐφ' οἷς δεῖ ὀργίζεσθαι· ἄκρα δὲ ταύτης ὀργιλότης καὶ ἀοργησία, μᾶλλον δὲ ἠλιθιότης, ἢ ἀνομιησία.

Η'. Ἡ ἀλήθεια, καθ' ἡμῶν λέγει ἑαυτῷ οὔτε μείζω οὔτε ἐλάσσονα ὧν ἔχει, ἀλλὰ τὰ προσόντα τῷ ὄντι αὐτῷ· ἄκρα δὲ ταύτης ἀλαζονεία, καθ' ἡμῶν φερεσσιεῖται μείζω τῶν ὑπαρχόντων· καὶ εἰρωνεία, καθ' ἡμῶν φερεσσιεῖται καὶ ὧν ἔχει ἐλάττωτα.

Θ'. Ἡ φιλία, καθ' ἡμῶν τις φέγει, ἢ ἐπαινεῖ τὰ τῶν ἄλλων ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίαις ὅσον, καὶ ἐφ' οἷς, καὶ ὡς δεῖ· ἄκρα δὲ καὶ ταύτης ἀρέσχεια, εἴτε ἐν κολακείᾳ, καθ' ἡμῶν ἐπαινεῖ πάντα εὐκατὰ τῆς ἑαυτοῦ φιλοφιλίας· καὶ δυσκολία, ἢ δυστεία, καθ' ἡμῶν φέγει καὶ ἐπιτιμᾷ πάντα.

Ι'. Ἡ ὀφθαλμία, καθ' ἡμῶν λόγοις μᾶλλον χάριτες καὶ παιδίας ἀχρημόνως καὶ ἀλύπως σκόπτων, προξενεῖ ἠδονὴν εἰς τὰς σιωμιλῶντας· ἄκρα δὲ ταύτης βωμολοχία, καὶ σκληρότης, ἢ ἀχειρότης.

ΙΑ'. Ἡ δικαιοσύνη, καθ' ἡμῶν ἀποδίδει ἐκάστῳ τὸ ὀφειλόμενον, καὶ κατ' ἀξίαν· ἄκρα δὲ ταύτης ἀρπαγή τῶν ἀλλοτρίων, καὶ ἀμέλεια τῶν οικείων.

Εἰς δὲ τὴν τάξιν τῆς δευτέρας, τὰς ὁποίας καὶ δια-
 ροητικὰς ὀνομάζει, ἀπαριθμεῖ τέσσαρας· εἰσὶ δέ·

Α'. Ὁ νῦν, τῶν ἔστιν ἡ γνώσις, καθ' ἣν γινώσκει
 ἐπιμῶς τὰς ἀμέσους ἀρχὰς τῆς πραγμάτων.

Β'. Ἡ ὀπισθήμη, καθ' ἣν γινώσκει ἐπιμῶς, καὶ ὑπο-
 δεικνύει τὰς τῶν συμπερίεως.

Γ'. Ἡ φρόνησις, καθ' ἣν γινώσκει τί πρακτέον, καὶ
 τί μὴ πρακτέον εἰς καθὲν περὶ τῆς βίῃ.

Δ'. Ἡ τέχνη, ἕξις μὲν λόγου ἀληθοῦς, καθ' ἣν γι-
 νώσκει ὅλα, ὅσα απαιτῶνται εἰς καλλοῦ καὶ τελειό-
 πια εὐδὸς ἔργα.

Φαίνεται ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἐθεώρησεν ὡς ἐνάρετα
 ὅλα ἐν γυμνασίῳ τὰ πράγματα, ὅπερ εἶναι ἀξιόπαινα·
 καὶ ἀρετῶν ἐνοῶσε τὴν ἕξιν τῶν ποιῆν ἐπιμῶς οἰον-
 δήποτε ἀξιόπαινον πρᾶγμα. Διὰ τὸτο συγκαταλέγει
 εἰς τὰς ἀρετὰς τὸ γινώσκειν καλῶς ποιῆν ὁσπασίας
 μεγάλας, κατὰ δὴν μεγάλας τιμὰς, ὅπως τεῖν τὰ ἐαυ-
 τῷ ἀνῆκοιτα, ἐπαινεῖν μετ' ἀληθείας ἑαυτὸν, ἐπαι-
 νεῖν τὰς ἄλλας, τέρπειν τὰς συνομιλῶντας, καὶ τὰ πα-
 ραπλήσια.

Ἀλλὰ κοιτᾷ ὅπερ παρεσιώπησε πολλὰ, τὰ ὁποῖα
 ἠμποροῦσαν μὲν περὶ ἄλλοτερον δίκαιον γὰρ ὀνομαζῶν ἀ-
 ρεταί, καθὼς τὴν δέμψειαν, τὴν πίσιν, τὴν δι-
 γνωμοσυῖν, τὴν φιλοφροσυῖν, ἢ τὸ πολιτικόν, καὶ
 ἄλλα τοιαῦτα, ἢ θελεν αὐξήσῃ προσέτι καὶ ὁ ἀρετῶν
 τῆς ἀρετῆς, ἀνίσως ἢ θελε τὶς γὰρ ἐκλάβῃ τῶν τῶν
 ὄρον εἰς τὴν ἐνοίαν, ὅπερ αὐτὸς τὸν μετεχειρίσθη.
 Διὰ τὶ, ἀν εἶναι ἀρετὴ καταγιομῶν περὶ τὰς δα-
 παῖας, ἔφραπε γὰρ σημειώσῃ (λέγει Φραγγίσκος ὁ
 Ζωνόπος) καὶ μίαν καταγιομῶν περὶ τὰς κόπας,
 καὶ ἄλλῃ ἐτι καταγιομῶν περὶ τὴν σωδῶν τῆς
 μαθήσεων, καὶ ἐτι ἄλλῃ περὶ τὰς φιλικὰς ὀπισκέ-
 λεις, περὶ τὰς περὶ πάτας κτ. ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ ὅλα
 εἶναι ὀπδεκτικὰ ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως, καὶ ὅλα εἶ-
 ναι ἀξιόπαινα, ὁποῖαν γίνονται μὲν μετεῖοτητα· καὶ
 ἀν ἢ ἕξις τῆς δὲ φραπέλιας ἐναρετῆται εἰς τὰς ἡδι-
 κας

312 Μέροσ Β'. Τμήμ. Γ'. Ἀρεταί.

καὶ ἀρεταί, ἅ τ' ἐστὶν λέγει, καὶ μὴ συνάρασμαθ' ἢ καὶ ἢ ἐξὶς τῶ διεξαίεται λόγος, ὑψηλὸς, τῶ διηγεῖσθαι διουήσεις τιμίας, καὶ τὰ ᾠδὰπλησία;

Φαίνεται ὁμοίως ὅτι ὁ ὅρος ἀρετῆ καὶ ᾠδὰ τοῖς λοιποῖς τῶ Ἀρχαίων ἐλαμβάνετο ὁμοίως εἰς μίαν ἐννοίαν κενῶ καὶ ἀπροσδιορίστον. Εἰς τῆς πρώτης καιρῶ, ἐπειδὴ τὸ ἀξιολογώτερον ἀποτέλεσμα τῶ ἀνδρῶπε ἐτίθετο εἰς τῶ ῥωμαλαϊστικῶ, ἅ τ' ἀρετῶν πρὸ παντὸς ἄλλου ἐνεόταν τῶ ἀνδρείου. Διὰ τὶ βλέπομεν τῶντι ὅτι ἢ ᾠδὰ τοῖς Ἑλλησιν ἀρετῆ, καὶ ἢ ᾠδὰ Λατίνοισι virtus, ἐλαμβάνετο ἀποηγεμῶς εἰς σημασίαν τῆς πολεμικῆς ἀνδρείου· καὶ αὐτῆ ἢ ἀρχὴ μαλίστα τῆς τῶ Λατίνων virtus, δείχει ὅτι ᾠδὰ γεται ἀπὸ τοῦ vis, τῶ ἐσὶν ἰχίς (1).

Μετὰ ταῦτα ὁμοίως ἀρεταί καὶ πράξεις ἐνάρτεσι ἀνομάθησαν ὅλαι αἱ ἠθικαὶ πράξεις, αἱ ὅποσαι ἀπαίτησαι μίαν κάποια ἀνδρείου ψυχῆς, ἐνομιθήσαν ἅ τ' ἀξιόπαινοι ὁμοίως καὶ ὅλαι αἱ ἀγεροντικαὶ ἐργασίαι, καὶ αἱ σωματικαὶ ἀπιδειόπτες, ὅπῃ ἐνομιθήσαν ἀξιόπαινοι, καὶ ὡς εἶπειν αἰρεται, εἰς ἕῶπον ὡσεὶ ὁ Βιργίλιος ἀπὸ τῆς ἀρετῆς μετεχειρίσθη εἰς τῶ Λιβεϊάδα (Βιβλ. 4.) τῶ λέξιν ἔπαινος εἰπῶν· Sunt hic etiam sua praemia laudi (ἀπὸ τῶ εἶπῆ virtuti) τῶ ἐσὶν ἔχει καὶ ἐνταῦθα τῆς ἀμοιβῆς; τὸ ἔπαινος, ἢτοι ἢ ἀρετῆ.

Λοιπὸν ἅ τ' ἀπροσδιορίσμων καλλίτερα τῶ σημασίαν τῶ τῶ ὅρου, ἐβόλομεν ᾠδὰπλησίαι ἐν πρώτοις,

(1) Ὁ Βάρρων, καὶ ὁ Κικέρων παράγουσι τῶ λέξιν virtus (ἀρετῆ) ἀπὸ τῶ vir, τῶ ἐσὶν ἀνὴρ· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ vir φαίνεται ἐπὶ παράγεται ἀπὸ τοῦ vis (ἰχίς). Virtus ut viris vis a virilitate, λέγει ὁ Βάρρων. (Βιβλ. 4. πρὸς Λατίνικ. Γλώττ.) καὶ ὁ Κικέρων· Appellata est enim ex viro virtus; viri autem propria maxime est fortitudo. (Quæst. Tusc. Lib. 2. Cap. 18.).

τοίς, ἐτι ἀφώρισαι μὴ εἰς μόνας τὰς ἐπαινετὰς πράξεις, δεῦ ὀνομάζεται ὅμως ἀρετὴ καὶδε πράξις ἀξιόπαινος. Ἐῖνας Γεωμέτρης, ὅπῃ λύει εἷνα δύσκολον πρόβλημα· εῖνας Στρατηγός, ὅπῃ κάμνει μίαν εὐδοξον νίκην· εῖνας Ζωγράφος, ὅπῃ ζωραφίζει μίαν αἰραίαν εἰκόνα· εῖνας Ποιητής, ὅπῃ κάμνει εἷνα ἀριστον Ποίημα, ὅλοι αυτοὶ εἶναι ἀξιόπαινοι, δεῦ λέγονται ὅμως δεῦ τὸ καὶ ἐνάρετοι.

Ὁ τίτλος ὑποστυφίζει καὶ δίδωται κυρίως εἰς μόνας τὰς ἠθικὰς πράξεις, ἀλλὰ μήτε καὶ εἰς αὐτὰς ὅλας, μήτε καὶ εἰς ἐκείνας, ὅπῃ θεωρεῖται ὡς ἀγαθὰ καὶ πράξεις, δεῦ συγχαρεῖται. Τὸ καὶ πληρώσει τινὰς τὸ χρεὸς τῆ, καὶ φυλάξει τὴν ὑπόχρεσιν τῆ, καὶ ἀποδώσει σῶαν μίαν ἀδελφικαὴν δὴκύν, ὅλα ταῦτα εἶναι βέλτεια πράξεις ἀγαθὰ, μὲ ὅλον τὸ δεῦ ἐξυμνεῖται ὡς πράξεις ἐνάρετοι. Ἐξ ἐναντίας τὸ καὶ διποίηση τινὰς τὸν ἐχθρὸν τῆ, ἢ εἷναν ἀχάριστον, καὶ βοήθησιν μίαν τιμηρὴν φανιλίαν ἔσων εἰς εὐδειαν, καὶ ἐναντιωθῆ εἰς τὴν ὑπερχειρυσιν εἷνδς ἀδικε ἀρπαγος, ὑπερκαπιζόμενος εἷναν ἀδύνατον ἀθῶον, καὶ ἐχθρὴσιν ἄναισφρόγως τὴν ἰδίαν τῆ ζωὴν εἰς παραφροσύνην κίνδυνον δεῦ τὴν σωτηρίαν τῆ ἄλλων, εἶναι πράξεις, αἰ ὅποια εἰγνωρίθισαν πάντοτε τῆ δεῦ πικρῶν ὡς ἀληθῶς ἐνάρετοι.

Ἀλλὰ τί εἶναι ἐκεῖνο, ὅπῃ δεῦ εἰλεῖται ταῦτα τὰς πράξεις δεῦ τὰς πρὸ ὀλίγης εἰρημίας, καὶ κάμνει ταῦτα καὶ ὀνομάζονται ἐνάρετοι, καὶ ἐκείνας ὄχι; ἢ ὅτι αἰ πρῶται εἶναι χρεὸν ἀφύκτε καὶ διωρισμὸν παρὰ τῆ νόμου, καὶ αἰ δεῦτεραι ὄχι. Λοιπὸν ὅποιος ἐκπλήροῖ ἀκείβως τὰ χρεὸν τῆ, καὶ ὄχι περαιοτέρων, ὀνομάζεται, ὡς εἰρηται ἀλλῃ (Λογικ. Μέρ. Α'. Τμήμ. Δ'. Κεφ. Γ'. Ἀρθρ. Ε'. καὶ Μεταφυσικ. Μέρ. Β'. Τμήμ. Β'. Κεφ. Γ'. Ἀρθρ. Γ'.) μόνον τίμιος ἀνθρώπος. Τὸ εἶπε καὶ ὁ Ὀράτιος εἰς ἀλλῶν περὶ ἑσῶσιν· Vitavit denique culpam, non laudem meruit: τῆτ ἔστιν ἀπέφυγε μὲν τὸν φόγον, ἐπαίνε μὲν τῆ καὶ ἡ ἀξίος.

(de Arte Poet.) Ὅποιος ὁμῶς κάμνει ἐπαινεταῖς πράξεις χωρὶς νὰ ἀναγκάζεται εἰς τῆτο διὰ χρέος, ἢ κάμνει φελοσπρον διὰ ὅ,τι ἀπαιτεῖ τὸ χρέος τῆ, αὐτὸς μόνος εἶναι ἐκείνος, εἰς τὸν ὁποῖον δίδεται ὄντως καὶ κυρίως ὁ τίτλος τῆ σαρῆτῆ.

Δεν ἀρεῖ ὁμῶς μία μόνη τῆ ποιῆτων πράξεων, ὅ,τι νὰ κάμῃ τὸν ἀνδρωπον νὰ τιμᾶται σαθρῶς μετῆν τὸν τίτλον· ἀλλ' ἀπαιτεῖται εἰς τῆτο ἢ ἕξις τῆ ποιεῖν ταύτας πάποτε, ὅποταν ἤθελε τύχη φελοσασις, καὶ νὰ τὰς κάμῃ προθύμως, καὶ αὐτοπροαιρέτως.

Ἡ ἀρετὴ λοιπὸν ἢμπορεῖ νὰ ὀρεθῆ ἕξις τῆ σαρῆτῆν προθύμως· ἠδικὰς πράξεις ἀγαθὰς, ὄχι προσεπαγμύνας διὰ χρέος ἀφούκτον, ἀλλ' αὐτοπροαιρέτως· ἢ πράξεις ἀγαθὰς ἀνώτερας καὶ αὐτῆ τῆ χρέους.

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως ταύτης γίνεται δῆλον πόσον ἀπληξ, μαῖλλον δὲ ἐσφαλμένη εἶναι ἡ τῆ ἀρετῆ εἰς ἠδικὰς καὶ φεροντικὰς ἕξολῆ τῆ Λερισοτέλης· πόσον καταχρηστικῶς οἱ Ἐλλῆνες καὶ Λατῖνοι συνέχον τῆ ἀρετῆ μετῆν ἀνδρείαν, ὀνομάζοντες καὶ τὰς δύο μετῆ τὸ ἴδιον ὄνομα· καὶ πόσον καταχρησικώτερον τινὲς Ἰταλοὶ μεταχειρίζονται τῆτον τὸν ὄρον, διὰδίδοντες τὸν εἰς ὅποιον ἤθελεν ἕχη ὀπιδειόπτα τινὰ εἰς κἀνέσα ὀπιδείμα, ὀνομάζοντες διποκλεισικῶς χεδὸν virtuosi ἠτοι σαρῆτῆς τῆς μουσικῆς καὶ χορδῆτῆς. Μετῆ τῆ ἀντῆ ἀνάλυτιν ἢμπορεῖμεν γὰ κείνωμεν, ἀν μῆ λόγῆ διπφαιῖται ὁ Μοντάνις (Montagne) ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι μία ὄνοια κενὴ καὶ ἀπροσδιόριστος, ἢ ὁποῖα μεταβάλλεται καὶ τῆς καιρῆς, καὶ καὶ τῆ ἕθνη· ἀν ὁ Λώκιος μῆ λόγῆ τῆ διποῖεμη εἰς τῆ ἀπλῆν ὑπόληψιν τῆ ἀνδρωπων, διπφαινόμενος ὅτι αἱ πράξεις ὀνομάζονται σαρῆτῆ ἢ ἐλαττωματώδεις ὄχι καθ' ἑαυτῆς, ἀλλὰ καθ' ὅ ἰομίζονται κοινῶς ἀξιαὶ ἐπαίνῆ ἢ λόγῆ· ἀν ὁ Ἐλβέτιος ἕχη δίκαιον νὰ τῆ διέτη εἰς τῆ τῆ κοινῆ καλῆ ὀπιδυμῆαν· ἀν ὁ Μοντσκοῖ μῆ λόγῆ ὑποθέτη ἕξφορον βασιν εἰς τῆς Δημοκρατίας, καὶ Μοσαρχίας, διπφαινόμενος ὅτι τῆ μῆ

πρώτων βάσις· εἶναι ἡ ἀρετὴ· τῆς δὲ δευτέρας, ἡ τιμὴ, κτ.

Ἡ ἀρετὴ προϋποθέτει πάντοτε μίαν κάποιαν ἀνδρείαν καὶ γηραιότητα ψυχῆς· ἐπειδὴ αἱ ἀδύναται ψυχαὶ μόλις ἐξαρῶσι τὰ ἐκπληρόντων τὰ ἀφόδκτα χρέη των, πολλὰ γὰρ δεῖ καὶ τὰ ὑπερβάλλειν. Αὕτη δὲ ἡ ἀνδρεία πότε μὲν ἐνεργεῖται εἰς πράξεις ἀφορώσας εἰς ἡμᾶς αὐτὰς, καὶ καθιστᾷ τὰς ἀρετὰς, ὅπῃ ἀνῆκον εἰς τὸν φρόνιμον ἀνδρῶπον, τῆς ὁποίων πρῶτον εἶναι ἡ ἐν τοῖς δεινοῖς γηραιότης, ἡ ταπεινώσις, καὶ μετεροφροσύνη εἰς τὰς ἐπαίνας, εἰς τὰς τιμὰς, καὶ εἰς τὰς εὐτυχίας, ἡ σωφροσύνη εἰς τὰς ἡδονὰς, καὶ ὧν ἀμιλίσησιν· πότε δὲ εἰς πράξεις ἀφορώσας εἰς τὸ Θεῖον, καὶ καθιστᾷ τὰς ἀρετὰς, ὅπῃ ἀνῆκον εἰς τὸν εὐσεβῆ ἀνδρῶπον, καὶ ὧν θέλομεν ὀμιλήσει εἰς τὸ Γ'. Μέρος· καὶ πότε εἰς πράξεις ἀφορώσας εἰς τὰς λοιπὰς ἀνθρώπων, καὶ συγκροτεῖ τὰς κοινωνικὰς ἀρετὰς, τὰς ἀνηκῶσας εἰς τὸν ἐπεικῆ ἀνδρῶπον, καὶ ὧν λέγομεν ἠδὴ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῆς κοινορικῶν ἀρετῆς ἐν μέρει,
ὡς πρῶτον περὶ τῆς Εὐποιίας.

Αρετικῶ κοινωνικῶ, καὶ τὰ πρὸ ὀλίγου εἰρημῶα, ἐννοεῖται τὴν εἶναι τὴν ἀρετὴν ἀρετῆς ἐπαινετικῆς ἐπὶ τῇ τῆς ἄλλων ἀφελείᾳ, χωρὶς τὰ μᾶς ἀναγκάζει εἰς τὸ τοῦ χρέος· ἢ καὶ φεικτότερον ἀπὸ ὅ,τι απαιτεῖ ἀφοδῶτως τὸ χρέος μας. Λοιπὸν τὰτε πρῶτον, ἐπειδὴ τὸ τὰ ἀπονεμητὶς ἐκάσῳ τὸ αὐτῷ ἀνῆκον, εἰς τὸ ὅποιον συλλίσσεται ἡ δικαιοσύνη· τὸ τὰ φυλάττει καὶ τὰ ἐκπληροῖ τὴν ὑπόχρεσιν, εἰς τὸ ὅποιον συλλίσσεται ἡ πίστις· τὸ τὰ ὀμιλῆ καὶ τὰ ἐσωτερικὰ φρονήματα

ματα πῶς ψυχῆς, εἰς τὸ ὁποῖον συνίσταται ἡ εἰλη-
 χρεία· τὸ νὰ ἐνθυμῆται τὰς ἀεργεσίας, καὶ νὰ τὰς
 ἀνταμείβῃ, ὅταν ἐνδέχεται, τὸ ὁποῖον συγκροτεῖ τὴν
 δὺγνωμοσύνην· τὸ νὰ ἀπέχη διὰ τὴν ἐνδίκην,
 εἰς τὸ ὁποῖον θεμελιῖται ἡ ἀράτης, καὶ ὅλαι αἱ λοι-
 παὶ ἀρχαί, ὧν ὁμιλησάμεν ἐν τῷ ἡγεμῶν
 Τμήματι, εἶναι χρεὶ ἀριστῶν καὶ ἀπαραίτηται· ἔξ-
 ἴτητο μὲν ὅτι εἶναι πολλῶν ἐπαίνων ἀξίαι (εἴτι-
 σθὴ ἡ ἄφθορα τῶν ἡδῶν τόσον σπάνια παρέχει, λέ-
 γει εἷας φιλόσοφος, τὰ ἁθροίσματα τῶν εκπληρώ-
 των τὰ χρεὶ των, ὡς οἱ αὐτὸ καὶ μόνον εἶναι ἀποδε-
 κτέοι) ὅς ἐφθάνον ὅμως εἰς ἐκεῖνον τὸν ὑψηλὸν βα-
 θμὸν, τὸ νὰ εἰσμάθων ἀξίως ἐσάρητοι, καὶ εἶναι ἀ-
 ρεταί.

Ἡ πρώτη τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν, εἰς τὴν ὁποίαν
 ἀρτεῖ τῶντι νὰ ἀποδοθῇ ἕως ὁ τίτλος, εἶναι ἡ δι-
 ποικία· μάλιστα ὅλαι αἱ λοιπαὶ εἰς αὐτῷ μόνῳ κα-
 τήτικα ῥόπον ἐμπειροῦνται (1). Ἀλλ' ἐπεὶ ἔχει
 καὶ αὐτὴ πολλὰς βαθμύς, ἔξ ἴτητο ὅς εἶναι ὅλοι (οἱ
 βα-

(1) Ἡ διποικία εἶναι ὁμοίαν ῥηκὸν περιλαμβάνει ὅλας τὰς
 ἀρετὰς, ὅταν τῶντι καθ' οἰκονομίαν ῥόπον εἰς τὸ ἦν ἑστῶν κα-
 λῶν. Ἰδιαιτέρως ἐμὲν ἀποικία καλεῖται τὸ δι' ἔργων ἀποικίαι. Τὸ
 δὲ ἄλλοις ἢ ῥημῶν ἀποικίαι καλεῖται μεγαλοσύνεια, ἢ ἐλα-
 θειότης. Ἀρχαῖα ὁ Κικέρων (Περὶ Καθικ. Βιβλ. Β'. Κεφ. 11.)
 ἐπιφέρει ἐλαθειότητα καὶ τὴν πρώτην. Ἀν ὅμως ἡ ἀεργεσία
 συνίσταται εἰς τὸ νὰ συγχωρήσῃ εἰς εἷαν ὑπερβίον τὴν ἀξίαν
 τιμωρίας, τὴν καλεῖται ἐλεος· εἰς δὲ σωφροσύνην μὲν καποικίαι
 ἀσπλαγχνίαν καὶ συμπάθειαν, λέγεται καλοκαρδία. Ἐὰν γί-
 νηται μὲν καποικία μεγαλοσύνεια, λέγεται χενεῖσις (τζιν-
 μερτικὴ). Ἀν συνίσταται εἰς τὸ φιλοφρονεῖσθαι ἕλλῃ λαμ-
 φρῶν, καλεῖται λαμπρότης· εἰς δὲ εἰς ῥόπον χαιεῖσις καὶ αὐ-
 ποφροσύνη· περὶ τῆς αἰτίας, λέγεται φιλοφροσύνη, ἢ ἀγαθότης·
 Ἐὰν εἰς ὑποβίον καὶ περὶ τῆς αἰτίας τῶν ἔσων, καλεῖται φιλοξί-
 νια· εἰς τέλος ἢ ἐλαθειότητα βολήτων τῶν πτωχῶν, λέγεται
 φιλοπονηρία.

βαθμῶν) τῆς αὐτῆς ἀξίας, μήτε εἶναι ἔλοι τῶ τῆς ἀρετῆς ὀνόματος ἀξιοί.

Ὁ πρῶτος βαθμὸς τῆς εὐποΐας εἶναι ἡ φιλανθρωπία, ἡ ὁποία συρίζεται εἰς τὸ γὰ δίδωμῶν τοῖς ἄλλοις ἐκείνῳ τῶ ὀπικερῶν, ἡ ὁποία δὲν ἀποξενεῖ εἰς ἡμᾶς αὐτὰς κάμμιαν ζῆμίαν ἢ ἐνόχλησιν, κὶ γὰρ βοηθῶν τῶς ἄλλοις κὶ μὲ κάποιαν ζῆμίαν μας ἐνίοτε κὶ ἐνόχλησιν, πλάχισον εἰς τὰς δευοτέραις φερασάσεις τῶν. Ἀλλὰ τῶτο εἶναι, ὡς δεδεικται εὐμαρῶδεν (Τμήμ. Β'. Κεφ. Α'. Ἀρθρ. Β'), χρέος διωρισμῶν κὶ ἀπαραίτητον τῶ ἀνθρώπῳ, κὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶ δὲν ἡμπορεῖ γὰ συναειδημένη εἰς τὰς ἀρετῆς.

Τὰ δευτὰ, ὅπῃ εἶναι μικρὰ, ἢ δὲν ἔχουσιν τόσῳ ὀπιδεῖξιν, ἢ ἀποξενῶν μεγᾶλλον ἐνόχλησιν, ἢ μεγᾶλλον βλάβην κὶ κίνδυνον εἰς τὸν βοηθῶντα, εἶναι τὰ μόνῃ ὅπῃ φαίνονται, ὅτι δὲν ἀναγκάζεν καθεὶνα κατὰ χρέος ἀπαραίτητον γὰ δάσῃ βοηθειαν· μικρὸν φαίνεται ἐτι κὶ τὸ μεταδιδόναι τοῖς ἄλλοις ἐκ τῶ οικείων χωρὶς ἀπαραίτητῆ ἀνάγκης, ἢ κὶ πλέον αὐτῆς τῆς ἀνάγκης. Ἀλλ' ἐνθά λήγει τὸ χρέος τῆς φιλανθρωπίας, ἐκεῖ ἀρχεται, ὡς εἶπομῶν (Τμήμ. προηγμ. Κεφ. Α'. Ἀρθρ. Β'), ἡ τῆς ευποΐας ἀξία.

Αὕτῃ δὲ ἡ ἀξία εἶναι ἀνάλογος τόσον μὲ τῶ ποσότητι κὶ ποιότητι τῶ δειργεσιῶν, ὅσον κὶ μὲ τὰς φερασάσεις ἐκείων, ὅπου τὰς κάμνεν, ἢ τὰς δέχονται.

Καὶ ὅσον μὲν δὲ τῶ ποσότητι, τὸ πρᾶγμα εἶναι αὐτόθεν ἀρόδιλον· ἡ δὲ ποιότης ἡρπται γὰ τὸ αὐτῶ τῶν φύσιν τῆς δειργεσίας· ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὅπου γλυτόνει τῶ ζωῶ ἐνὸς ἀνθρώπῳ, κάμνει πολὺ περισσότερον, γὰ τὸ ὅτι κάμνει ἐνάς, ὅστις τὸν βοηθεῖ εἰς μίαν μικροτέραν δυσυχίαν· κὶ περισσότερον διώαται μία δειργεσία, ἡ ὁποία ἔχει ὀπρροίαν εἰς ὀλλῶ τῶ ζωῶ ἐνὸς ἀνθρώπου, γὰ μία ἀρρωθενή.

Ἡ μεγαλητέρα ὁμως ἀξία τῆς εὐποΐας ἡρπται
ἀπὸ

318 Μέρος Β'. Τμήμ. Γ'. Α' ρεταί.

ὁτι τὰς περιβάσεις τῆ ἀποποιήσεως· ἐπειδὴ ὅσον περιωπότερον ἐνόησεν πρέπει νὰ ὑποφέρῃ, ἢ ὅσον περιωπότερον βίαν πρέπει νὰ κάμῃ εἰς ἑαυτὸν ὁ ἀποποιῶν, τὸσον περιωπότερων ἐπαίνων ἀξίος εἶναι· ὁ δὲ ὅστις ἔχει εὐα μόνον ἄρτον, καὶ αἰδανόμηνος ἑαυτὸν πεινῶντα, τὸν μοιράζει ὁμως με ἄλλον πεινασμένον, αὐτὸς κάμνει περιωπότερον, ὁτι ὅσον κάμνει εὐας, ἐποῦ χαρίζει χίλια φλωεῖα ἐκ τῆ περιωπότερα τῶν.

Εἰς τὰς ὁμως ἔχον εὐα ὑποτέρημα οἱ πλείοσι καὶ πολυκλήμοιες· ὅτι ὅσον ὀλιγωπότερον τὰς κοσίζει νὰ κάμνῃ καλόν, καὶ ὅσον ἐπομηνως ὀλιγωπότερα ἀξίαν ἔχον δὲ αὐτὸ, τὸσον περιωπότερον ἠμπορῶν νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀξίαν τὰς πολυπλασιαζόντες τὰς εὐπορίας, καὶ κάμνοντες τὰς μεγαλητέρας.

Μία βία ὁμως, τὴν ὁποίαν ἠμπορῶν νὰ τὴν κάμνῃ εἰς ἑαυτὸς ὑπόσης καὶ μεγάλοι καὶ μικροί, καὶ ἢ ἐποία εἶναι εἰς ὅλης ἐπίσης εὐδοξος, εἶναι τὸ εὐποτεῖν τὰς ἐχθρῶς, ἢ τὰς ἀχαρίζεας. Τὸ ἀπόχεσθαι ἐκδικήσεως εἶναι εὐα χέος, ὡς δέδεικται εἰς τὸ πρὸ τῶν Τμήμ. (Κεφ. Α'. Ἀρθρ. Α'). καὶ μὲ ὅλον ἐπὶ καὶ τὸ μόνον ἀπαιτεῖ μίαν μεγάλην βίαν, δὲ συναρθεμεῖται ὁμως εἰς τὰς ἀρετὰς, καθὼς μήτε ἡ βία, ὅτι σφείλει ἄλλος τις νὰ κάμῃ δὲ νὰ ἀντισταθῇ εἰς μίαν ἰχυροτάτην πείραξιν, ἢ ὁποία τὸν φέρει εἰς καμμίαν ἀτιμον πρᾶξιν. Ἡ ἀρετὴ ἀρχίζει ἐποῦ τὴν εὐχρητισ τὴν ἡναιόπιτα νὰ κάμῃ καὶ καλόν εἰς τὸν ἀδικήσαντα· καὶ αὐτὴ ἡ βία, ἢ ὁποία εἶναι σιωπῶς βαρυτάτη, εἶναι τὸ πλέον ἡναιόπιτον ἔργον, εἰς τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ μία ψυχὴ τὰ ὅτι μεγάλη.

Τοῦτον εἶναι, λέγει ὁ Σκύλας, καὶ τὸ ἀπειεῖν τὰς ἀχαρίζεας. Ἡ δὲ εὐα ἀγνώμονος παροργίζει κενῶς καὶ φέρει ἀνδία· ὅστις ὁμως ἔχει ἡναιόπιτα νὰ νικήσῃ αὐτὴν τὴν ἀκολωτάτην ὁποροφίω, ὅστις ὁμῶς δυνάται, τυχεύσης εὐας περιωπότερας, νὰ ἀποποιήσῃ ἑ-

κείνης τῆς ἰδίας, οἱ ὁποῖοι ἐφάνησαν ἄλλοτε πρὸς αὐτὸν ἀχάριστοι, αὐτὸς εἶναι αἰσαύτως καὶ ὄντως ἀξίος τῆς προσηγορίας τῆ μεγάλης, γῆραις, καὶ μεγαλοψύχῃ.

Ὡς δὲ πρὸς τὸ διεργετέμενον υποκείμενον, πόσον ἀξιεπαινετώτερα εἶναι ἡ εὐποιία, ὅσον περισσοτέρους ἀνθρώπους περιλαμβάνει. Διὰ τῆτο ὁ Ἀνδρέας ὁ Δοεῖας, ὅπῃ ἐλόθθησε τῷ πατρὶδα· ὁ Θεμισοκλῆς, ὁ Μιλτιάδης, ὁ Κάμιλλος, ὁ Φάβιος, ὁ Σκιπίων, ὁ Μάρκελλος, ὅπῃ διεπύρηνσαν εἰς τῷ πατρὶδα τῶν τῷ ἐλόθθησαν· ὁ Τίτος, ὁ Τραϊανὸς, ὁ Μάρκος Ἀυρήλιος, ὅπῃ ἔκαμαν δῖτυχές τὸ δρυχωρότερον βασιλείον τῆ Κόσμου, θέλων εἶναι υποκείμενον θαύματος, καὶ ἀγάπης εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Οὐχ ἦτον ἀξιοί τῆς κοινῆς δὺγνωμοσύνης εἶναι καὶ ἐκεῖνοι, ὅπῃ φωτίζεν τὸ ἀνθρώπινον γῆρος μὲ τὰς μαθήσεις των, καὶ μὲ τὰς ἐφορέσεις των. Ὁ Γαββηλαῖος, ὁ Καρτέσιος, ὁ Βάκων, ὁ Λώκιος, καὶ ἄλλοι παλαιότεροι θέλων ἐξυμνῶνται εἰς αἰῶνας αἰῶνων.

Ὅταν δὲ ὁ λόγος εἶναι εὐχὴ ἐνὸς καὶ μόνου υποκειμένου, πόσον ἀξιεπαινετώτερα εἶναι ἡ διεργασία, ὅσον καλλίτερα τῷ μεταχειρίζεται τινός. Διὰ τί ἡ εὐποιία θέλει νὰ εἶναι μεγάλη, δεὶν θέλει ὅμως νὰ εἶναι τυφλή (1).

Ὅταν δὲ οἱ διεργετησόμενοι εἶναι πολλοί, προτιμῶνται ἄ. ἐκεῖνοι, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκει περισσότερο ἢ δὲ συγγῆλαιον, ἢ δὲ φιλίαν, ἢ δὲ συνηθοφίαν, ἢ δὲ κοιωνίαν πατρὶδος, ἢ δι' ἀνδραγαθίαν. β'. ἐκεῖνοι, ὅπῃ ἔχεν περισσοτέραν χρείαν. γ'. ἐκεῖνοι, ὅπῃ φαίνονται ἀξιώτεροι. Καὶ ὁπόταν προ-
βλέ-

(1) Εὐποιίαν μὴ καλῶς γινωσκόμενον, κακουργίαν ἔχοντι τίθεται, ἔλεγε ὁ Ἐπίσκοπος παρὰ Κικέρων (Καθ. Βιβλ. Β'. Κεφ. 12.).

βλέπωμεν ὅτι ἡ Διεργασία μας ἔχει νὰ γραφῆ εἰς κακὴν χῆσιν, πρέπει νὰ μὴ τῷ κάμνωμῳ· ἔτι τί ποτε εἶναι ὡς ἂν νὰ εὐδωμῆ ἔπλα εἰς χεῖρας εἰς κακῆργον, ἔτι νὰ ἠμπόρῃ νὰ βλάψῃ περισσοτέρως (1).

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἐκλογῆς, καὶ ὁ ἔσος καὶ τὸ τέλος, κατ' ὃ γίνεται πρὸς ἄλλης τὸ καλόν, ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ μάλλον, ἢ ἥττον ἐπαινετῶ τὴν Διεργασίαν. Ὁ Ἀββᾶ τῆ Ἀγίης Πέτρῃ (l'Ab. de Saint Pierre) χαριζόμενος εἰς μέρος τῆς περιουσίας εἰς τὸν Βαριγιῶν (Varignon), ὅς ἐξήπισεν ἄλλῳ σιωθῆκῳ, εἰμὴ νὰ μὴ ἐξαρτᾶται κατ' ἄδυσά λόγον εἶτος ἀπὸ ἐκείτου· ἠρωϊσμός ἀξίος, λέγει ὁ Δαλαμβέρτ, νὰ τὸν κάμνω ὅλοι οἱ Διεργῆται. Ὁ Μορτεσκιῆ ἐκαίμῳ ἀκόμι μεγαλύτερον ἠρωϊσμόν, ὅς τις καταβαλὼν μίαν μεγάλῳ ποσότητι χημιᾶτων, ἔτι νὰ ἐλύθῃ, καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς μίαν τιμηθῆναι φαμίλιαν τὸν ἀθλιον πατέρα, ὁ ὁποῖος ἐταλαιπωρεῖτο εἰς πικρὰν δουλείαν εἰς τὰς Βαρβαρέζας, ὅς ἐθέλησε ποτε μῆτε νὰ γνωριθῆ (2).

Τὸ δῶρον, λέγει ὁ Σκύεας (Περὶ Εὐποιίας), πρέπει νὰ κλείσῃ τὸ εἶμα τῷ δίδόντος, καὶ νὰ ἀνοίξῃ τὸ τῷ λαμβάνοντος. Ὁ Χίλων ἔλεγε καὶ τῆς φησιστότερον, ὅτι πρέπει διηλαθῆ νὰ ἀλησμονῆ τινος τὰς χάριτας ὅπῃ κάμνει, καὶ νὰ ἐνθυμῆται ἐκείνας, ὅπῃ λαμβαίει. Ὁποῖος καυχᾶται, ἢ κάμνει ἐπίδειξιν ἔτι τὰς χάριτας ὅπῃ κάμνει, ὅς εἶναι πλέον ἀξίος ἄγνω-

(1) Πρέπει νὰ παρατηρῶμεν μῆπως ἡ Διεργασία εἶναι βλαβερὰ πρὸς τὴν ἐκείνης, πρὸς τὰς ὁποῖας θέλει φανῆ νὰ γίνεται, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἄλλας. Videndum est ne obsit benignitas, κατ' (Κατέρ. Περὶ Καθικ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 14.)

(2) Ὁρᾶ τῆ Ἡθικῆς Διηγούμενης (Nouvelle Morali) Τίμ. Β'. Διηγμ. 12.

γνωμοσύνης· ἔξ' τὴν ἀρπάζει, ἔπος εἰπεῖν, μόνος τὴν τὴν ἀμοιβὴν.

Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἔξ' κενοδοξίαν ἀεργεῖτο εἶναι ἀξιοκατηγόρητος, πολλῶν μᾶλλον ὁ ἀεργεῖτο ἔξ' αὐτὸν κέρδος αἰχρὸν. Ὅς τις δίδει ἔξ' τὰ λαβὴν, δεῦν δίδει τίποτες, λέγει ὁ Σενέκας· καὶ, ὁφείπει νὰ χαρίζη τις τὴν χάριν, καὶ ὄχι νὰ τὴν δανείζη· λέγει πάλιν εἰς ἄλλο μέρος ὁ αὐτός· καὶ, ὁ ἐνάρετος ἀνδρῶπος ὅταν δίδῃ, δεῦν ὁφείπει νὰ σκοπῇ ἄλλο, εἰ μὴ μόνον τὴν ἡδονὴν δι' ὅ,τι ἔδωκεν (1).

Καὶ μὴ γομίσῃς, ὅτι αὐτὴ μὴ ἡδονὴ εἶναι καθ' ἑαυτὴν μικρὰ ἀμοιβή. Διὰ τὴν εἰς μίαν αἰδαντικὴν ψυχὴν δεῦν εἶναι ἄλλη ἡδονὴ μεγαλιτέρα ἀπὸ τὴν νὰ προξενῇ ἡδονὴν εἰς τὰς ἄλλας. Πόσον ἡδύς καὶ πρῆτος σοχασμός εἶναι τὸ νὰ ἡμπορῇ τις νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν, ὁ δεῖνα ζῆ, καὶ εἶναι ὡς εὐχαρὴς καὶ ἀδαιμῶν ἔξ' αἰτίας μὴ! Ὅς τις ἔχει πικρὸν ἔξ' ἑαυτοῦ δεῦν θέλει μεταμεληθῆν ἵνα δὲ ὅ,τι ἔκαμε καλὸν εἰς ἄλλας· ἐπειδὴ ὅσον ἀχάριστος καὶ ὡς εἶναι ὁ ἀεργετικὸς, δεῦν θέλει ἡμπορέσει νὰ τὴν ἀφαιρέσῃ τὴν ἡδονὴν καὶ ἐκείνῳ, ὅπως ἐδοκίμαζεν ὅταν τὸν ἀεργετῶσεν.

Ἀγκαλὰ καὶ εἶναι πάντων ἐνὰς ἀνδρῶπος τῷ εἶναι ἀεργετικὸς, τὸ εἶναι ὁ ἀεργεῖτο ἔξ' μόνον ἀρετὴν, καὶ ὄχι ἀπὸ κενοδοξίαν, ἢ δι' ἄλλα αἰχρὰ τέλη, νὰ ἀπαντήσῃ ψυχὰς ἀχαρίστους· ἔξ' τὴν ἢ ἀγνωμοσύνην εἶναι πάθος, εἴτ' ἐν μίᾳ ἔξ' ἑαυτοῦ, τὴν ὁποίαν τὴν αἰδανονται ὅλοι, καὶ ἔχ' ἀπλῶς μόνον, ἀλλὰ καὶ μετρίτινος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μὴ πολλῆς ἡδονῆς. Ἀλλὰ καὶ ὡς γίνονται τινὲς ἀχάριστοι, τὸ σφάλμα εἶναι
ὡς

(1) Οὐκ ἀμφιβάλλεται ὅτι ὁ καλὸς μὴ εἶναι ἀεργετικὸς καὶ πικρὸν τὸ καθ' ἑαυτοῦ ἀπὸς ἑαυτὸν ἔπρην ἀφ' ἑαυτοῦ γέλος. (Κικέρων ἐν τῷ περὶ Νόμων Βιβλ. Α'.)

ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐτῷ τῷ διεργετήτων, καὶ ὄχι τῷ διεργετημένων. Διὰ τὴν εὐαν ἀνθρώπος κενόδοξος, ὅς τις διεργετῆ με εὐαν ἕσπον ὑπεροχῆς, ἥτις κροξενεὶ ἀνδρίαν, ἢ κομπάζων εἰς τὴν διεργεσίαν, καταίχυνεὶ τὸν διεργετήμενον, ἢ φθαίνει καὶ εἰς τὴν αὐθάδειαν τῶν γὰρ ζητῆ γὰρ τῶν ἀπαιμείψαν τὰς διεργεσίας τε, εὐαν ποιῆτος ἀνθρώπος πῶς ἠμπορεῖ γὰ ἀγαπηθῆ; Ἐνας ἀνθρώπος εἰς ἄκρον αἰχροκερδῆς, ὅς τις, ἀν καμῆ καμμίαν διεργεσίαν, φερεται πάντοτε πρὸς τὸν διεργετηθέντα ὡς πικρὸς δανειστῆς, πῶς εἶναι ἕσπος γὰρ μὲν εἶναι φδοκτέος; Ἐκ πικραντίκ εἶνας ἀνθρώπος τρώντι ἐνάρετος, ὅς τις, ὅταν διεργετῆ, ἐμπνέει ἀγάπην καὶ θάρρος εἰς τὸν διεργετημένον, ὅς τις ὄχι μόνον δίδει προθύμως τῷ αἰτίῳ, ἀλλὰ καὶ προλαμβάνει αὐτοπροκίρετος τὰς αἰτίσεις τῷ ἄλλων, ὅς γὰρ τῶν ἀπαλάττη τῆς αἰχμῆς, ὅς τις πρῶτος θέλει ζηλοτύπως γὰρ καλύπτει τὰς διεργεσίας τε, ὅς τις ἄλλῳ ἀμοιβῶν δὸν σκοπεῖ, εἰμὶ μέγιστον τὴν δὲ τυχίαν τῷ διεργετημένῳ, αὐτὸς βέβαια θεωρεῖται πάντοτε ὡς πάντων με ὄμμα δὲ γνωμοσωνῆς καὶ ἀγάπης, λαβῶνεται ὡς Θεὸς προστάτης, καὶ ὅσον αὐτὸς σιωπᾶ, ποσέτω μᾶλλον ἄλλοι ὑποχρῆνται γὰρ τὸν θειάζων καὶ γὰρ τὸν ἐξυμνῶν καὶ ὅσω ὀλιγώτερον αὐτὸς τὸ ἐπιζητεῖ, ποσέτω μᾶλλον προθυμεῖται καθύστερ γὰρ τῷ δειξῆν τὴν δὲ γνωμοσωνίαν τε.

Ἀντίκειται δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑποψία καὶ ἐλαδθεροῦπι τὰ δύο ἄκρα, ἀσωτία δηλονότι καὶ φειδωλία, ἢ φιλαργυρία, ὡν ἡ πρώτη εἶναι ὑπερβολὴ, καὶ ἡ δεύτερη ἐλλείψις, καὶ ὅσον μὲν ὅς τὴν δὲ πέραν, τὸ πρᾶγμα εἶναι αὐτόθεν δηλονότι. ὅς δὲ μόνης τῆς πρώτης ἠμπορεῖ τις γὰρ ἀμφιβάλλει πότερον ἀρετῆ, ἢ κακίας. Θέλει παύσει ὅμως καθε ἀμφιβολία ἀνίσως σοχαδῶμην ἀ. ὅτι ἡ ἀσωτία ὅπως φιλοδομήν τὰς διεργεσίας χωεῖς μέτρα, καὶ χωεῖς ἐκλογίω, τὰς θασκορπίζει ὡς τὰ πολλὰ εἰς ἀνθρώπων ἀχρείας, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ποιεῖν ἀγαθὸν εἶναι ὅσον ταυτῶ ποιεῖν κακὸν εἰς

τῶν ἀγαθῶν. β'. ὅτι ἡ ἀγὰν ἐπιδαφίλεια εἶναι δύ-
 σκολον γὰρ πηγαίνει πολὺν καιρὸν χωρὶς τὴν ἀντικει-
 μένῃ κακίαν τῆς φειδωλίας καὶ ἀρπαγῆς. Διὰ τὸ ὅ-
 ἄσωτος ἀνθρώπος, ἀφ' ἧς κατασωτῶσθαι τὰ ἰδικά τε,
 μὴ δυνάμενος γὰρ παρקיπθῆναι ἀπὸ τῆς ἀσωτίας, εἰς
 τῆς ὁποίῳ εἶναι συνηθισμένος, καταφύγει εἰς μέ-
 σα ἄδικα, ἀρπάζωντας ἀπὸ ἐῶν ἐκεῖνο, ὅπως κατα-
 σωθῆται εἰς ἄλλον. „ Τὰς ἀγὰν χρημίας τὰς ἀφαι-
 „ ροῦνται, λέγει ὁ Κικέρων, αἱ ἀρπαγαί. Διὰ τὸ οἱ
 „ ἄσωτοι, ἀφ' ἧς δὲ τὴν ἀσωτίαν τὸς ἀρχίσκην γὰρ μέ-
 „ ρην κροῖ, ἀναγκάζονται γὰρ ἐπιβαίνειν τὰς χεῖρας
 „ εἰς τὰ ἄλλότρια. Διὰ τῆτο, λέγει, δεῦν πρέπει μὴ-
 „ τε γὰρ κατακλείη τινὰς τὰ ἀγαθὰ εἰς ἕῶπον, ὡ-
 „ σε γὰρ μὴ ἀνοίγη εἰς ἄλλους θύρας φιλωφροσύνας.
 „ μὴτε πάλιν γὰρ τὴν ἀνοίγη εἰς ἕῶπον, ὡσε γὰρ τὰ
 „ ἐκθέτη εἰς ὅλους· χραίνεται ἡ εἰς τῆτο μέτρον, τὸ
 „ πάντων ἄριστον· τῆτο δὲ ἔστω ἀνάλογον τῆ ἐκάστῃ
 „ δυνάμει. Πρέπει γὰρ ἐνθυμῆται πᾶς τις τῆς πα-
 „ λιαῦ παροιμίας, ὅτι ἡ ἀσωτία πυθμῆρα (πᾶ-
 „ τον) ἐσὶν ἔχει (Κικέρ. Ὁρὶ Καθικ. Βιβλ. Β'.
 Κεφ. ΙΙ.) (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς Φιλοφροσύνης.

Η Φιλοφροσύνη σιωπίζεται εἰς ἐκείνας τὰς θρα-
 πύτικὰς ἢ ἀργυρικὰς ἕῶπας, ὅπως δείχνει τις ἐκ καρ-
 δίας αὐτοπροαιρέτως εἰς τὸς ἄλλους· οἱ ὁποῖοι μὲ ὄλον
 ὅπως

(1) Sequuntur largitionem rapinae. Cum enim dando ege-
 re cœperint, alienis bonis manus afferre coguntur.... 27.

ὅπως δὲ σμικρότητα δὲν ἔμπορῶν γὰ ὀνομαδὴν εἰ-
ποιῆαι, ἀποξενῶν ὅμως μεγίστων ἠδούτων εἰς τὰς λαμ-
βανούσας, καὶ πολλῶν ἑπαίων εἰς ἐκεῖνας, ὅπως ἰξού-
ργῶν γὰ τὰς μεταχειριζομένων ἢ τὸ δέον.

Οἱ ἔθσοι τῆ πολιτικῆ καὶ τῆ καθήκοντος εἶναι ἀ-
παραίτητοι εἰς εὖαν ὅπως ζῆ μεταξύ τῶ ἀνθρώπων,
καὶ μάλιστα εἰς πεπολιτισμένης κοινωνίας· καὶ ὅποιος τὰς
ὑπερεῖται δικαίως κατηγορεῖται καὶ μισεῖται ὡς πᾶν-
των ὡς ἀρρεῖκος καὶ ἀπολίτῆτος. Τὸ πολιτικὸν λοι-
πὸν καὶ ἡ χρηστοθεῖα, ἣτις συνίσταται εἰς τὸ γὰ ἀπο-
σφερῆ τῆς ἐκάστῳ τὸ ὀφειλόμενον σέβας, γὰ φέρηται
κοσμίως καὶ ἀσεύως ἀπὸς πάντας, γὰ μεταχειρίζηται
ἀπὸς πάντας τὰς ἔθσας τῆ ἀρέποντος, ὅπως ἀπαιτεῖ
ὁ ἐκάστῳ βαθμὸς, ἢ διαείζει τὸ ἔθος, γὰ ἀποφύγει
καὶ ἔργα καὶ λόγους, ὅπως ἠμπορῶν γὰ ἀποξενῶσιν ὀχ-
λοποιῶν, ἢ ναυτίαν, ἢ δυσἀρέσκειαν εἰς τὰς ἄλλας, εἰ-
ται χρεός, καὶ ὄχι ἀρετὴ· καὶ ὡς τῆτε ὠμίλησε λεπτο-
μερῶς καὶ εἰς πλάτος ὁ Ἐπίσκοπος Δέλλα Κάζα (1).

Ἀλλὰ καθὼς ὅπως τελευτᾶ τὸ χρεός πῆς φιλανθρω-
πίας ἐκείθεν ἀρχίζει ἡ εἰποιία, ἔτσι εὖτα λήγει
τὸ ἀφοκτικὸν χρεός τῆ ἀρέποντος καὶ πῆς χρηστοθεῖας,
ἐκεῖ ἀρχεται ἡ φιλοφροσύνη. Εἶναι πολλὰ ἀράγμα-
τα, τὰ ὅποια ἀμελεῖσθαι μὲν, ὅσον φέρων ἔλλειψιν
εἰς τὸτο τὸ ἀπόλυτον χρεός, ἀραττόμενον ὅμως κάμνουν
τὸ μέγιστον καὶ ἠδούτον ἀρτυμα καὶ τῆν ἔυφῆν τῆς πο-
λιτικῆς κοινωνίας.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ γὰ ἀρολαμβυνῆτις πᾶς τῆν ἄλ-
λων ὀπθθυμίας, κάμνωντας εἰς αὐτὰς ἀυτοπροαιρέτως,
καὶ

(1) Ἐν τῶ Βιβλίῳ ὅπου οἰομαζέται Galateo. Ὅς τις βύ-
δεται γὰ ἰδῆ ἐν συνοφῆι τῆτε τὰ παραγγέλματα, διατάσσεται γὰ
διακρίση τῆν Προεδρῆτικῆ, τῆν ἔπιγραφῆμεν Regole della Civil-
tà, ἣτις καίτοι ἐν τῶ σῆδι ὡς συνοφῆν Πραγματείας πῆει Κα-
τακρίση τῆ Αἰθέρῆς ἀπὸς χρεός τῆν παίδων.

ἢ χαίρει ἀγακίλειν τὰς δαδύσεις εκείνας, ὅπῃ ἀπαιτεῖ τὸ πολιτικὸν γὰ κάμνη, ὅταν ἠθέλων τὴ τὰς ζήτησιν· γὰ ἐκθαμβίῃ πολλὰκις τινὰ κάμνωτάς τω ἐκείνας τὰς δαδύσεις, τὰς ὁποίας, ἐκεῖνος, μήτε ἠλπίζει· γὰ ἀπαλλάττη ἄλλον πότε τῶτε καὶ πότε ἐκεῖνα τὴ κόπῃ, ἀναλαμβάνωντάς τιν αὐτός· γὰ φέρηται ἐ-θελεύσας εἰς ἐκεῖνο, ὅπῃ προβλέπει, ὅτι ἠμπορεῖ εὐ εἶναι καθ' ἡδονῶν εἰς τὰς ἄλλας· γὰ τῆς κάμνη μετόχως καὶ αὐτῶ τῶ οικείων τῶ ἡδονῶν· γὰ τὰς σέβηται καὶ γὰ τὰς τιμᾶ καὶ τὰς ἀξιάσεις, καὶ γὰ κάμνη καὶ τὰς λοιπὰς γὰ τὰς τιμᾶν, καὶ γὰ τὰς σέβωται ὁμοίως.

Εἰς τὴν φιλοφροσύνην ἀνάγεται τὴν σήμερον καὶ ἡ φιλοξενία. Εἰς τὰς παλαιὰς καιρὸς αὐτῆ ἦσαν εὐαχέος τῆς φιλοφροσύνης, καὶ εἶναι ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον εἰς μερικὰς τόπους, εἰς τὰς ὁποίας, δεῦ εἶναι κοινὰ ξενοδοχεῖα· ὅπε ὅμως εἶναι ξενοδοχεῖα καὶ πανδοχεῖα, δεῦ ἔχει χρέος κανεῖς γὰ δεχθῆ ξένον εἰς τὴν ἰδίαν τῶ οικίαν, καὶ γὰ τὸν φιλοξενίην, ἐκτὸς εἰμὴ εἰς ἐκπατῶν τινὰ φέρσασιν τὴ γὰ τὴν δεχθῆ πρὸς ἄρας, καὶ ὅταν δεῦ ἠμπορῆ γὰ εὖρη καπέλυμα ἀλλῶ, τὸ ὁποῖον εἶναι σπανιώτατον. Ἐργον λοιπὸν φιλοφροσύνης, τὸ ἔστιν ἀρετῆς εἶναι γὰ προσφέρει τινὰς ἀποπροαιρέτως τὴν ἰδίαν τῶ οικίαν εἰς φίλους ἢ γνωρίμας τῶ, καὶ γὰ τὰς ἐποδεχθῆ καὶ γὰ τὰς τιμῆσιν μὲ ὅλας τὰς φέρποιήσεις, καὶ δαδύσεις, ὅπῃ ἀνήκων εἰς τὴν φιλοξενίαν.

Καὶ μὲ ὅλον ὅπῃ αὐτὰ τῶ ἔργα τῆς φιλοφροσύνης δεῦ φθάνων εἰς τὴν ἀξίαν τῆς δόξιας, δεῦ εἶναι ὅμως πολλὰ μακρὰ ταύτης· συμβαίνει μάλιστα πολλὰκις γὰ ὑποχρόνωται οἱ ἀνθρώποι φερσιώτερον, καὶ γὰ γνωρίζων μεγαλιτέραν χάριν δεῦ εὐα ἀπλῶν ἔργων φιλοφροσύνης καὶ δόξιας, φέρσιν δεῦ μίαν δόξιαν (1).

Κ Ε-

(1) Καὶ αὐτὰ καὶ ἀρετῶν, ἀνίσως δεῦ μετέχει φιλοφροσύνης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῆς Φρονήσεως.

Εγίναν πολλάι συζητήσεις, αὐτὴ ἡ φρόνησις πρέπει νὰ περὶ εἰς τὸν ἀρεθμὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ ὄχι. Ἀπὸ τῆς ἀνάλυσιν τῆς ἀρετῆς, ὅπου ἐκάμαμμεν εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον, φαίνεται πάντως ὅτι ἡ φρόνησις, μὲν τὸ νὰ ἀνέκη πρῶτον εἰς τὴν διανοίαν, πᾶσα εἰς τὴν καρδίαν, πρέπει νὰ θεωρηθῆ πρῶτον εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ κακογνωτικὴν τῆς ἀρετῆς, πᾶσα ὡς ἀρετή. Μὲν ὅλον τὸ ἐπιταμιεύσασθαι νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ αὐτῆς· ἐπειδὴ καὶ αἰσῶς ἐξαιρεθῆ ἀπὸ τὸν ἀρεθμὸν τῆς ἀρετῆς, δεῦν λείπει μὲν ὅλον τὸ νὰ εἶναι τὸ ἐπιταμιεύσασθαι πρῶτον, καὶ ἡ ἀκρα τελευτῆς τῆς ἐναρέτου ἀνθρώπου. Ἡ φρόνησις εἶναι, λέγει ὁ Βίας, εἰς τὰς ἀρετὰς, ἐκεῖνο ὅπου εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς εἰς τὰς πόδας, καὶ εἰς τὰς χεῖρας· καὶ ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω (Κεφ. Β΄.) καὶ ἡμεῖς, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀπειρία, ὅταν δεῦν ὀδηγῆται ἀπὸ τῆς φρόνησιν, αὐτὴ νὰ εἶναι ἀφελιμος ἢ ἢ μπορεῖ νὰ γῆν βλαπτικώτατη· πολλάκις μάλιστα καὶ αὐτὴ ἡ ἴδια ἀρετὴ, ὅταν εἶναι ἀπὸ φρονήσεως γίνεταί κακία. Ἡ ἀνδρεία ἀπὸ φρονήσεως γίνεταί θρασυτής· ἡ ἐλευθεριότης, ἀσωτία· ἡ ἀμύβεια πρὸς τὰς ποτηρὰς, γίνεταί ἀδικία πρὸς τὰς ἀγαθὰς· καὶ ὅτι τῶν λοιπῶν ὁμοίως.

Ἡ φρόνησις λοιπὸν, ἀρχίζοντας ἀπὸ τῆς ὀνομασίας

καὶ ἀμύβειας, ἐκπέπτωσι, λέγει ὁ Γιάσων, τῆς ἰδίως αὐτῆς αἰτίας. Εἶναι ὡς αὐτὴς ἀξίους πολυτίμους πέρας, τῆς ὁποῖων δεῦν γίνεται ἡ ἀξία (τιμὴ), αἰσῶς δεῦν ἀγαθὸν τῆς ἀνὸμαλον φρονήσεως, ὅπου τὰς καλύπτει.

σίαν τις, είναι σχεδόν παύτον με τὴν πρόνοιαν· καὶ μία ἕλληρος πρόνοια εἶναι κυρίως καὶ καθ' αὐτὸ εἰκόνιο, ὅπου συγχροτεῖ φρονησιμῶς τὴν ἕσταν τῶ φρονίμου ἀνθρώπου. Δια τί αὖ ὁ ἀνθρώπος ἐπιφοροῦσεν, εἴτ' ἔν προέβλεπεν ὅλα ἐκεῖνα ὅπ' ἐμελλον γὰ ἀκολουθήσεν, καὶ ἐκαυόνιζε πάντοτε τὰς πράξεις τε κατὰ ταύτην τὴν πρόνοιαν, ἠθέλεν εἶναι τὸ φρονιμώτατον τῶ ὄντων.

· Ἡ διαφορὰ ὅμως προκύπτει μέρος μὲν ἀπὸ τὰς ποικίλας πράξεις τῶ ἀνθρώπων, μέρος δὲ ἀπὸ τὰς ἐνεργείας τῶ ἄλλων ὄντων τῆς φύσεως. Ὅθεν ἔγ' γὰ ἔχη τινὰς ἐπιλή φρόνησιν ἐπρεπε γὰ ἔχη τὴν δύναμιν γὰ προβλέπει ἐπ' ἀκευβές ὅλας τὰς ἐνεργείας τῶσον τῶ ἀνθρώπων, ὅσον καὶ τῶ λοιπῶν ὄντων, ὅπ' ἠμπορεν γὰ ἔχεν ἐπιφοροῦσεν ἐπάνω εἰς ἡμᾶς. Ἀλλὰ μία ἀκευβής φρόνησις εἶναι ἀδύνατος εἰς τὸν ἀνθρώπον· ἐπειδὴ προῦποθέτει ἀναγκαίως τὴν ἀκευβή γνῶσιν ὅλων τῶ νόμων, καθ' ἃς διδύδονται τὰ φυσικά ὄντα, ὅλων τῶ φησιάσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἠμπορεν ἀμοιβαδὸν γὰ εὔρεθῆν, ἔγ' γὰ προέλεθ τὸ δεῖνα ἢ τὸ δεῖνα φαινόμενον, καὶ ὅλων τῶ ἀπλοθεδέχων ἀποφάσεων τῶ ἀνθρώπων· τὸ ὁποῖον ἀπειταμιδῆθ εἰς μόνον τὸν ὑπέρτατον Δημιουργὸν τῆς φύσεως.

Μὲ ὅλον ὅμως ὅπ' μία πλήρης καὶ βεβία φρόνησις εἶναι ἀδύνατος, ἠμπορεμὲν μὲ ὅλον τῶτο γὰ προχωρήσωμην με μίαν πιθανὴν εἰκασίαν.

Καὶ πρῶτον πολλοὶ νόμοι τῆς φύσεως εἶναι ἤδη ἐγνωσιμῶι, καὶ πολλοὶ ἔγ' τῆς φησιπρήσεως καὶ τῆς συνεχῆς πείρας ἀνακαλύπτονται καθ' ἡμέραν. Λοιπὸν ἐπειδὴ τὰ φυσικά ὄντα ὑπόκεινται εἰς ἀνάγκης εἰς αὐτὰς τὰς νόμους, πάντοτε ὁπόταν εἶναι τῆς ἡμετέρας δυνάμεως γὰ τὰ βάλωμην εἰς τὰς ὀπτιδείας φησιάσεις ἔγ' γὰ φησιᾶσθ τὸ δεῖνα, ἢ τὸ δεῖνα φαινόμενον, θέλει εἰμεθα πάντοτε βέβαιοι φησι τῆς ἀποβύσεως· καὶ ὁπόταν δεῖ εἶναι εἰς τὴν δυνάμιν μα;

να τὰ βάλωμεν εἰς τοιαύτας φημισάσεις, ἢ πορὲν μὴ πολλάκις καὶ ἀπὸ τῆς φημισήσεως τῆς φημισάσεως, εἰς τὰς οποίας ἤδη εὐρίσκονται, νὰ συμπεράτωμεν ἐκεῖνο, ὅπῃ ἔχει ἤδη νὰ συμβῆ, καὶ ἀπὸ τῆς φημισήσεως τῆς φημισάσεως, εἰς τὰ οποίας, δοθέντων τινῶν, συνηθίζον πολλάκις νὰ βάλωται παρ' ἐαυτῶν, νὰ σιωπῶμεν πιθανῶς ἐκεῖνο, ὅπῃ ἔχει νὰ συμβῆ εἰς τὸ μέλλον.

Ἐκεῖνο ὅπῃ δὲν ἢ πορὲν νὰ φημισώμεν καὶ τὸ δοκῆν, καὶ τὸ ὅποιον, μετὰ τὸ νὰ εἶναι εὐμετάβολον, δὲν ἢ πορὲν τόσο καλὰ νὰ τὸ προῖδωμεν, εἶναι αἱ φημισαίσεις τῆς ἀνθρώπων. Μ' ὅλον τὸ ἐχὼν καὶ αὐτὰ κάποιας νόμου, κατ' ἕξ συνηθίζον νὰ διδύκωνται.

Ἐῖτας σαφερὸς νόμος εἶναι, ὅτι ὅλοι οἱ ἀνθρώποι χωρὶς ἐξαίρεσιν ζητῶν τὸ εὖ εἶναι, τὰτ' ἐστὶ τῆς ευδαιμονίας των. Λοιπὸν ἡμεῖς ἀπεδείξαμεν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν, ὅτι βάσις τῆς ἀνθρώπινης εὐδαιμονίας εἶναι ἢ τῆς ψυχῆς ἡσυχία, καὶ συμπλήρωσις ἢ ὀχλήσις, καὶ ὅτι αὐτὰ χωρὶς τιμῆς καὶ ἀρετῆς δὲν προσκίτῃται. Ἀλλὰ μίαν τοιαύτην ἀλήθειαν μὴτε ὅλοι τῶν γνωρίζον κατὰ τὸν τρόπον, μὴτε ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπῃ τῶν γνωρίζον, εἶνε παῖτες σαφεροὶ εἰς τὸ νὰ τῶν βάλω εἰς πράξιν. Ἡ φαντασία, αἱ προλήψεις, καὶ τὰ πάθη κάμνουν ἄλλες μὴ νὰ θεωρῶν ὡς πρωτεύουσαν σοικεῖεν τῆς ευδαιμονίας των τὰ πλῆθη, ἄλλες δὲ, τὰς ἀρχὰς (ἐξουσίας), ἄλλες τῶν δόξαν, ἄλλες τῶν πολυμάθειαν, ἄλλες τῶν ἀργίαν, καὶ ἄλλες τῶν ἡδονῶν. Κάθε σὺναισθησις λοιπὸν διδύκει τὰς πράξεις τὰς ἀπὸς ἐκεῖνο προσημιῶν τὸ υποκείμενον, εἰς τὸ ὅποιον ἐλπίζει νὰ εὖρη τῶν ἄκρων εὐδαιμονίας τῆς. Γνωστικῶς λοιπὸν τὸ υποκείμενον, εἰς τὸ ὅποιον σὺναισθησις ἀνθρώπος ἀποκτείνει προσημιῶν τὰς σκοπούς τῆς, δὲν θέλει εἶναι δύσκολον νὰ τὸν βάλωμεν εἰς φημισάσεις, εἰς τὰς οποίας νὰ διμνησώμεν κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον νὰ διδύκωνται ἀπὸς τὸ δοκῆν τῶν

·θέλησίν τε, ἢ ἐγνωσμένων τῶν περιβάσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἤδη εὐρίσκειται, νὰ προὐδῶμην ποῖαι πρέπει νὰ εἶναι αἱ πράξεις τε.

Ἐκ τῶν τῶν ἀρχῶν καταβαίνην παρ' αὐτῶν οἱ κανόνες τῆς φρονήσεως. Πρὸ τῆς ὀπιχειριδῶμην λοιπὸν οἰοῦντοτε πρᾶγμα εἶναι ἀναγκαῖον, α. νὰ ἐξετάζωμην ὀπιμελῶς ποῖα φυσικὰ ὄντα ἤμπορῶν νὰ ἔχην εἰς αὐτὸ ἐπίρροια· ποῖαι εἶναι αἱ ἰδιότητες τῶν τῶν ὄντων· εἰς ποῖας περιβάσεις πρέπει πιθανῶς νὰ εὐρεθῶν, ἢ ἤμπορῶμην, ἡμεῖς νὰ τὰ βάλωμην, ἔξ' ἢ νὰ συωερῶσιν, ἢ τελάχισον νὰ μὴ ἐναντιωθῶν εἰς τῶν ἐκβασιν τῆς ἐγχειρήματός μας. β. ποῖος ἀνθρώπος πρέπει νὰ μεταχειριδῶμην εἰς τῶν ἐκτέλεσιν τῆς ἔργου· ποῖοι ἤμπορῶν νὰ ἔχην κάποιον συμφέρον εἰς τὸ νὰ συωερῶσιν, ἢ νὰ ἐναντιωθῶν· ποῖος εἶναι ὁ χαρακτήρ, ποῖον τὸ κυριεῦσιν πάθος, ποῖα ἢ φυσικὴ, ἢ ἠθικὴ διώμας τῶν, ἔξ' ἢ νὰ μεταχειριδῶμην, καὶ νὰ ἐπιχρῶσωμην τῆς συωερῶσιν, καὶ νὰ ἐπιποδίσωμην, ἢ νὰ καταστήσωμην ἀναφελῆς τῆς σκοπῆς τῶν ἐναντίων.

Πρὸ πάντων ὅμως εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάζωμην προσεκτικῶς τῶν φύσιν αὐτῆς τῆς ἐγχειρήματος. Νομίζω ὅτι εἶναι ἀναφελῆς νὰ εἰδοποιήσω ὅτι, ἀπίσως τὸ ἐγχειρήμα εἶναι ἀτιμὸν, δεῦν πρέπει νὰ ἀπολησώμην εἰς αὐτὸ μῆτε τῆν σοχασμόν μας, πολλῶ μᾶλλον τὰς πράξεις μας. Ἀλλ' ἐκτός τῆς τιμῆς πρέπει νὰ θεωρῶμην, καὶ τὸ ἐκ τῆς ὀφελος· ἔξ' ἢ τὸ ἢ θελῶν εἶναι μεγίστη ἀφροσύνη νὰ κοπιᾶζωμην εἰς εἶνα ἔργον ἢ ἀναφελῆς, ἢ ὀπιζήμιον. Τὸ δὲ ὀφελος πρέπει νὰ τὸ ζυγασαμίζωμην με ἀκριβῆ ἐξέτασιν τῶν ὀπικερδῶν ὀποτελεσμάτων, ὀπῶ ἤμπορῶμην νὰ ἐλπίσωμην· νὰ τὸ πῶραβάλλωμην με τὰ ἐναντία ὀποτελέσματα, ὀπῶ ἤμπορῶν νὰ προέλθῶν ἐκ τῆς, καὶ με τὰ ἐξῆσῶ καὶ τὸν καιρὸν, με τὰς δυσκολίας καὶ με τὰς ἐνοχλήσεις, ὀπῶ πρέπει νὰ ἀπυσιῶμην εἰς τῶν ἐκτέλεσιν τῆς ἔργου.

Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἐξετάσεις ἀπαιτῶσιν, ὡς δῆλον τοῖς παῖσι, καιρὸν, σκέψεις, καὶ τὴν ἡσυχον. Ὅθεν ἔπεται, α. ὅτι κάθε δπόφασις γινομένη ἐπαύω εἰς τὸν βρασμὸν τινὸς πάθος, εἶναι πάντοτε αὐόητος. β. ὅτι αὐόητος εἶναι ἐν ᾗθει κάθε δπόφασις γινομένη με πολλῶν βίω.

Ἄλλα μίτε πρέπει πάλιν νὰ μεταχειριζόμεθα βραδύτητα ὑπερβολικῶν εἰς τὰ ἔργαμας· ἴσ' τι καὶ αὐτὴ πολλὰκις βλάπτει ὀπίσης καθὼς ἡ ὑπερβολικὴ βία. Πρέπει μόνον νὰ κρατῶμεν τὸν κανόνα, νὰ μὴν ὀπχειριζόμεθα κανένα φράγμα, ἀπὸ τῆ νὰ ἰδῶμεν καθαρά τὸ ἐκ τῆ κέρδος, ἢ τὴν ζημίαν.

Ὁ δὲ καιρὸς, ὅπῃ ἀπαιτεῖται εἰς τῆτο, ἡμπορεῖ νὰ εἶναι περιαιότερος ἢ ὀλιγώτερος καὶ τὴν ἀξιολογότητα, καὶ τὴν φύσιν τῆ ἐγχειρηματος, καὶ κατὰ τὴν ὀπδεξιότητα, καὶ τὴν τῆ τοὸς ετοιμότητα τῆ θεωρητικὸς τῆτο. Εἰς εἶνω, ὅπῃ ἔχει μίαν ὀτυχή ἔξιν τῆ βλέπειν ἐπιμῶν τὰ φράγματα δπὸ ὄλας τὰς δυνατὰς ὄψεις, τῆ ἀνακαλύπτειν ὀκόλως ὄλλω τὴν ἄλυσον τῆ ἀναφορῶν τῆς, τοῦ ἀροβλέπειν ἐπιμῶν ὄλας τὰς ἐκ τούτων δποβάσεις, εἶναι ἰκωνὴ μία ὄρα ἢ μία στιγμή, ἐν ᾗ εἰς ἄλλον μὸλις ἀρκῶν ἡμέραι καὶ ἔβδομάδας.

Ἐκεῖνο ὅπῃ χρησιμὸν εἶναι πολλὰ εἰς τὸ νὰ ὀπταχύνῃ, καὶ νὰ κάμῃ ἀσφαλεσέραν τὴν ἐξέτασιν ταύτην, εἶναι νὰ σημειῶμεν καθ' ἑξῆς τῆς σοχασμὰς, ὅπῃ ἡ σκέψις μὰς ὑπεβάλλει. Ἐν ᾗ ἡ ψυχὴ ἀχολεῖται εἰς τὸ νὰ βολῶνται τῆ εἰτικὸς ἀξιολογῶν ὑποθέσεως, ὀππίπτει ἴσ' μίαν ἀλλεπάλληλοι μυρία ἰδέαι· παραχθεῖσα κατ' ἀρχὰς δπὸ τὸν ἀειθμόν τῆς, μὴ εἰ συγκεχυμένη, καὶ δὲν ἰξούρει πῶ νὰ εραφῇ. Ἄφ' ἑ ἀρχίσῃ νὰ τῆς θεωρῇ ἀνά μέρος, φοβιμένη μήπως τῆ φύγῃ, πηδᾷ συγκεχυμῶν δπὸ μίαν εἰς ἄλλω, καὶ ἐπανέρχεται ἀσκέπτως δπὸ τῆς μίαν εἰς τὴν ἄλλω· τῆτο ἀτὶ νὰ ἐξαλώσῃ τὸ φράγμα, ἀυξάνει περιαιότερον τὴν σύγχυσιν· ἀπαυδῆσασα τέλος πάντων

παν ἄπο μίαν ποιούτω πολιτικῶν, καὶ ἐξμάχων, ἢ ὑπορίπτει καθε σοχασμῶν καὶ πίπτει εἰς ἀπραξίαν, ἢ ὄψασύεται ἀμοιβαδὸν ἄπο σοχασμῶν συγκεχυμῶς ἀλλήλων ἡδεχομῶς, καὶ ἡμαχομῶς ἀλλήλοις, καὶ σαλεύει εἰς τὴν ἀμηχανίαν, ἢ ἐναγκαλίζεται με ἀπελπισίαν πρὸς πρῶτον, ὅπῃ ἠθελε παρησιασθῆ, καὶ κρημιγίζεται εἰς πρὸς ἀφροσύλῃ. Εξ ἐναντίας, αὐ αἰ ἰδέαι γεφῶσιν ἐφεξῆς καθῶς παρησιαζονται, ἐλαφρόνεται ῥόπον τινα ἢ ψυχῇ, καὶ τότε ἠμπορεῖ κατ' ἡσυχίαν γὰ πρὸς ἡπατῆ χωρεῖς φόβον μήπως πρὸς φυγῆ καὶ ἀφ' ἡπατῆ, ἠμπορεῖ, καὶ ταχύτερον ἢ ἀσφαλέστερον γὰ βαλέθῃ, καὶ γὰ ἄπασίση.

Εἶναι ὅμως πολλὰ δύσκολον εἶναι μέγος γὰ ἔχη πάντοτε ὅλας πρὸς γνώσεις, ὅπῃ εἰς εἶνα μόνον πάντοτε ἠμπορῆν γὰ ὑπεβάλλων ὅλας αἰ ἀναγκαῖαι ἰδέαι καὶ ἀσφοραί. Ὅθεν εἶναι φρόνιμος ὄσον ἀρέπει γὰ ἐμπισδύεται καὶ γὰ θάρρη εἰς εἶαυτὸν μόνον, μάλιθα εἰς ὑποθέσεις μεγάλας καὶ ἀξιολόγας· καὶ τοσούτω μάλλον, κατ' ὅσον γὰ πᾶθῃ καὶ ἢ φαντασία ἠμπορῆν εὐκολα, καὶ συχνάκις γὰ πρὸς ἀπαπίσην ἢ ὄσον γὰ μέσα πρὸς ἐκτελέσεως, ἢ ὄσον τὸ ἐγχείρημα, καὶ πρὸς ἐκ τέπυ ὠφέλειαν. Πρέπει λοιπὸν ἀπὸ πρὸς ἀποφάσεως γὰ βαλεῖται με ἄλλας· καὶ αἰσίως ἔχη γεγεχυμῶς πρὸς πρὸς τῆς ἰδίας αὐτῆ σχέσεις, τοῦτο θέλει πρὸς κάμην γὰ ἐλπίση τὴν παρ' ἐκείων συμβελλῶ ταχύτεραν, φρονηωτέραν, καὶ βασιμωτέραν.

Οἱ συμβελλάτορες τε ὅμως ἀρέπει γὰ εἶναι ἐν πρῶτοις ἀνδρωποι εἰσῆμοτες, καὶ γὰ ἠμπορῆν γὰ κάμην χεῖσιν ἀκερῆ, ἀνδρωποι τίμιος καὶ εἰλικρινεῖς, καὶ γὰ θέλῃν γὰ τὴν κάμην, ἀνδρωποι ἀπαθείς καὶ ἀφιλοκερδεῖς, καὶ γὰ μὴ εἶδεν ὑποψίαν πρὸς ἀκερβείας καὶ εἰλικρινείας τῆ συμβελλάτορες.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἢ ψυχῇ τῆ ὑποθέσεων εἶναι τὸ μυσικόν, καὶ τῆ οἱ ἀνδρωποι, πρὸς ὅποιος μέλλει γὰ συμβελλῆθῃ, ἀρέπει πρὸς πρὸς εἰρημῶς, γὰ εἶναι

προσέτι πιστοί, κ' σκεπτικοί, κ' ὅσον εἶναι δυνατὸν ὀλιγάριθμοι· ἔξ' τὴν τὸ μουσικὸν κοινῶς εἰς πολλὰς, εἶναι δύσκολον εἶναι μουσικόν· κ' πῶς εἶναι ἀπαιτητῶν ἔξ' εἶναι φυλάξεν ἄλλοι μουσικὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δεῦν ἠμπορέσαιμ' ἡμεῖς οἱ ἴδιοι εἶναι φυλάξωμεν; λέγει ὁ Ροχουφκαίλτ (1).

Γουομύης μὲ ὅλας τὰς εἰρημίας φυλάξεις τῆς συμβουλῆς, δεῦν μῦθι ἄλλο, εἰμὴ εἶναι τὴν βάλῃ εἰς ἀνάξιν· κ' εἰς τὸ ἀνάξιν εἶναι χωρῆ με ζέσιν κ' σαθερότητα (2)· μὲ ζέσιν ὅμως ἀνάλογον τῆ ποιότητι τῶ ἐγχειρήματος· ἔξ' τὴν πολλὰ ἐγχειρήματα δεῦν ἠμπορῶν εἶναι ἀχθῶσιν εἰς καλὸν τέλος, εἰμὴ μὲ τὴν ὑπομονὴν κ' βραδύτητα· καὶ μὲ σαθερότητα ἀνάλογον ταῖς περὶ τὰς εἰρημίας· ἐπειδὴ ὁπόταν ἐπισυμβαίνων δυσκολία ἀκαταμάχητοι, ἢ ὁπόταν ἀλλάζων αἱ περὶ τὰς εἰρημίας, ἢ θελῶν εἶναι θρασύτης, ἢ ἀνοησία, ἢ ἄλογον πείσμα εἶναι ἐπιμύνην εἰς τὸν σκοπὸν μας (3).

Ταῦτα μὲν περὶ τῶ πολυπλόκων κ' μεγάλων ἀνάξιν· τὰ τῆς φρονήσεως ὅμως φῶτα, δεῦν ἀνάξιν εἶναι
μας

(1) Ὁ Γουομύης μάλιστα θελεῖ εἶναι μὲν ἐμπιστώμεθα περὶ μουσικὰς, παρὰ εἰς ἐκείνους μόνον, εἰς τὰς ὁποίας συμφέρει εἶναι περὶ σιωπῆσαι ἕως καθὼς εἰς ἡμᾶς· ἀνάξιν, τὸ ὁποῖον ἐνίστη μὲν ἴσως, πάντοτε ὅμως δεῦν εἶναι δυνατὸν εἶναι καταρῶσιν.

(2) Βυλδὸν μὲν βραδύτητα, εἶλεγε κ' Γουομύης, εἶπαι εἶναι περὶ τῶς εἰρημίας.

(3) Πρέπει ὅμως εἶναι φυλαττέμεθα δεῦν ἐκεῖνο, ὅπου συνηθίως ἐπιβάλλει εἰς πολλὰς, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμῶν εἰς τὰς ἀνάξιν τῶν εἰρημίας πόδων, ἔξ' εἶναι ἔχων ἀνάξιν τῶ ἀνάξιν τῶν, ἢ ἀνάξιν εἶναι περὶ μὲν τὰ ἐμπόδια ἐχυρότερα κ' μεγαλύτερα δεῦν ὅ,τι εἶναι. Ὅποιος ἐπιβάλλει εἰς τὸν πλὴν (περὶ εἶναι) τὸ βίον, ἀνάξιν, λέγει ὁ Γουομύης, καλλίτερα εἶναι ἀνάξιν εἰς τὸν δρόμον τῶν μὲ τὴν ἀνάξιν τῶ ἀνάξιν, παρὰ μὲ τὰ κωπία. κ' εἰς ἄλλο μέρος: Ἐπειδὴ μὲν, λέγει, τὰ ἀνάξιν; ὅπου ἐπιθυμῶμεν· ἐπειδὴ, αὐτὴ εἶναι ἐπιμύνην ἔξ' εἶναι τὰ ἐπιμύνην, ἔξ' εἶναι τὸν καιρὸν εἰς τὸ εἶναι παρατηρούμεθα εἶναι ὅ,τι δεῦν περὶ ἐπιμύνην.

μας ἐδουγῶν εἰς αὐτὰς μόνας, ἀλλὰ πρέπει νὰ μᾶς συμμοῦδιεν εἰς κάθε πράξιν τοῦ βίου. Ἡ φρόνησις πρέπει νὰ ἐφεδρῶν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς φαντασίας, καὶ τῶν παθῶν μας, πρέπει νὰ ἐφεδρῶν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς φίλων μας, εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἡμετέρας, εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπιτηδεύσεων, εἰς ἕλλησιν ἐνὶ λόγῳ τὴν τῶν βίου οἰκονομίαν.

Διὰ νὰ ἀποκρίσωμεν ὅμως αὐτὰ τὰ φῶτα, χρειάζεται πολλὴ σπουδὴ καὶ προσοχὴ μεγάλη. Εἴμεθα ὑποκείμενοι εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀπείρων ἀντικειμένων φυσικῶν, ὅπως μᾶς περικυκλῶν, καὶ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ὀπμελῶς τὰς ιδιότητας τῶν ἀλλοτρίων ἐκείνων, ὅπως μᾶς ἐγγύζων περὶ αὐτῶν, ἵνα νὰ ἀποφύγωμεν τὴν βλάβην, ὅπως ἡμπορῶν μὲ τὴν αὐτῆς ὀπμῆσιν νὰ μᾶς ἀποξενήσωσιν, καὶ νὰ θηρώμεθα τὴν ἐκ τῶν ὀφελειῶν. Ζῶμεν ἐν μέσῳ ἀπείρων ἀνθρώπων ἀφορῶν χαρακτήρες, ἀφορῶν κλίσεις, ἀφορῶν γνώμων· αὐτὰ ὅλα πρέπει νὰ τὰ ἀνεροῦμε μὲ προσοχῆς, ἵνα νὰ ἀπολαμβάνωμεν τὰ κακὰ, ὅπως ἡμπορῶν ἐκ τῶν νὰ μᾶς ἀφείλωσιν, καὶ νὰ ἀφελώμεθα ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ, ὅπως ἡμπορῶμεν ἐντεῦθεν νὰ ἐλπίσωμεν (1).

Τὸ δυσκολώτερον μυστήριον εἶναι νὰ εἰχωρήσῃ τις εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων καρδίαν· ἵνα τί ἡ πονηρία ἰξοῦρει νὰ μεταμορφωθῇ, καὶ νὰ ἀποκλειθῇ καὶ μυστικῶς ἕσπερ, καὶ εἶναι δὲσκολώτερον, ἔλεγε ὁ Ροχίφκάλτ, νὰ γνωρίσῃ τινὰς τῶν ἀνθρώπων ἐν ἡμέρῳ, ὡς εἶναι μόνον ἀνθρώπων ἐν μέρει. Μ' ὅλον τὸ φρονιμος,

καὶ

(1) Ὁ Μεταφραστὴς λέγει, ὅτι αὐτὸ τὸ Γνώσισιν αὐτῶν, ἢτοι καλλίτερον, ἀνὲν ἔλεγε ὁ Σοφὴς, Γνώσισιν ἐπίσης. καὶ τὸ αὐτὸ ἐξὸς συγκρίνωσιν τῶν δύο πύκτες γνώμας, δεῖν ἡμπορῶν ἵνα εἶπω ποῖα εἶναι ὀφελιμώτερα.

καὶ προσεκτικὸς ἀνθρώπος καὶ ἐν μέσῳ τέτων τῶν ἡθῶν μεταμορφώσιάν τε, ἠμπορεῖ τέλος πάντων μὲ τὸν καιρὸν νὰ πῆ ἀνακαλύψῃ. Μία δοκῆσα καὶ υποκειμένη ἀλήθεια καὶ τιμιότης δὲν ἠμπορεῖ κατ' ἐαυτῷ νὰ μείνῃ ἐπὶ πολὺ σαθερά· ἀνακαλύπτεται τέλος πάντων ἢ ἀντίφασσις, καὶ ἀρκεῖ πολλάκις μία μικρὰ φράσις, μία λέξις, εἷς αἶμα, ἢ εἷς κίνημα νὰ ἡσπρήσῃ τὸ κάλυμμα, καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἐσωτερικῶς κακίαν.

Ἐν ἑσῶ ὅμως δὲν μᾶς εἶναι ἀρκετὰ γνωστὸς ὁ χαρακτήρ εἰδὸς ἀνθρώπου, ἑσῶ κανὼν ἡθικὸς νὰ βαδίζωμεν μὲ πολλὴν προσοχίαν εἰς τὸ νὰ δίδωμεν πίστιν. Οἱ τίμοι ἀνθρώποι κείνουσιν ἐξ οικείων παλλότεια, καὶ ἠδυσθῆναι ἔχουσιν τινὰ νὰ νομίζωσιν ὅλας τὰς ἀνθρώπους τιμίους. Ἀλλὰ μία ἐπιζήμιος πείρα τῆς κάμει μὲ τὸν καιρὸν νὰ ἴδωσιν, ὅτι ἡ τιμὴ δὲν εἶναι τόσοσιν ἡθικὴ εἰς τὰς ἀνθρώπους, καθὼς ἐξ ἀρχῆς ὑπελάμβανον. Ὁ φρόνιμος λοιπὸν πρὸ τῆς νὰ καταστήσῃ νὰ μάθῃ αὐτῷ τὴν ὀλιθίαν ἀλήθειαν μὲ ζήμιαν, πρέπει νὰ κωφερίζεται ἄπὸ τῆς πείρας τῶν ἄλλων, καὶ ἐξ τῆς τῆς νὰ βαδίζῃ μὲ μεγίστην προσοχίαν, καὶ προσέλαξιν.

Τῆς πρέπει νὰ τὴν κάμει πρὸ πάντων ὅταν ὁ λόγος εἶναι πᾶσι κέρδος. Ὁ χρυσὸς ἀπάτῃ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δόλοσιν τὴν θυσιάζει καθύπερθε τὸ κέρδος εἰς τὰ κτήματα. Λι ἀδικίαι, αἱ δολιότητες, αἱ προδοσίαι δὲν προέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἀλλοθεν, ὅτι μὴ ἄπὸ τῆς ἐρασιζουματίας. Ὅσας λοιπὸν βλέπωμεν, ὅτι ἔχειτις κέρδος εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀπάτῃ, πρέπει νὰ διπλασιάζωμεν τὴν προσοχίαν.

Καὶ ἐπειδὴ τὸ κέρδος εἶναι ἡ πρῶτη πηγὴ καὶ τῶν διχονοιών, καὶ εἰδὼν, ἡ τῆς ὅστις θέλει νὰ τὰς ἀπολαμβάνῃ, καὶ νὰ ζῇ πάντοτε ἐν σαθερᾷ ἡσυχίᾳ εἰς καθὲς συνθήκῃ, ἔπειτα ἔχει χάριον τὸ κέρδος, πρέπει νὰ βαδίζῃ μὲ μεγάλῃ σαφῶσιν καὶ ἀκρίβειαν, καὶ νὰ μὴ ἐμπισθῆναι εἰς μόνους τῆς λό-

της, οἱ ὅποιοι δὲκόλως μεπιβάλλονται καὶ ἀδαβαί-
νονται, ἀλλὰ γὰ φροντίζη καὶ γὰ γίνονται αἱ συ-
νήκαι ἔγγραφοι.

Ὁ φρόνημος οφείλει νὰ εἶναι ὀπιμελής, καὶ πεφυ-
λαγμῆος καθὼς εἰς τὸ φράττειν, ἔτω, καὶ πολὺ
περιστόπρον, εἰς τὸ λέγειν. „ βέλτιόν ἔστιν ὀλιθαί-
„ νειν πῆς ποσῖν, ἢ τῆ γλώττη, ἔλεγμα ὁ Ζῶων.
ἔτα τὶ εἴας λόγος ἀνόητος γίνεται πολλὰκις αἰτία ὀ-
λεθρίων ἁποπελεσμάτων. Λοιπὸν ἀπὸ τῆ ὀμιλήσητις
ἀρέπει νὰ ἐμβάπτῃ, καθὼς εἶπεν εἴας Σοφός, τῶ
γλώτταν πῶ νῶ, τὰτ ἔσι γὰ σκέππται ναιεχῶς τὶ,
καὶ ἀπὸς ποῖον ἔχει γὰ ὀμιλήση.

Εἶναι ὁμως δύσκολον νὰ κάμειν ταύτῃ τῶ σκέ-
ψιν ἐκεῖνοι, ὅπῃ ἀγαπῶν νὰ ὀμιλῶν πολλὰ. Διὰ τὶ
ἢ μαρία τῶ ὀμιλεῖν εἶναι, λέγει ὁ Σουεας, εἴας εἰ-
δος μέθης, ἢ ὀποία μὰς κάμνει πολλὰκις νὰ λέγω-
μῶ ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν ἀρέπει. Διὰ τῆτο ὁ φρόνημος
ἀρέπει νὰ φυλάττῃται πάντοτε ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα τῆς
πολυλογίας. „ Λαλήσας μῶ, πολλὰκις, σιωπήσας
„ δ' ἠδέποτε μεταμεμέλημαι, εἶπεν ὁ Ξεσοκράτης.

Τῆτο τὸ ἀξίωμα ἀρέπει γὰ τὸ ἔχειν εἰς τῶ ἔξ-
νοιαυ μάλισα πάντων οἱ γέοι, εἰς τῆς ὀποίας ἢ πο-
λυλογία ἢμπορεῖ νὰ γῆν ὀσον ὀπῆζημιωτέρα, ὀσω
ὀλιγατέρην σκέψιν συνηθίζεν νὰ κάμειν. Ὁ Ζῶων
ἀπὸς εἴας παιδίον πολὺλογεν „ ἔτα τῆτο, εἶπε, δύω
„ ὠτα ἔχοιμῶ, σῶμα δὲ εἴν, ἵνα πλείω μῶ ἀκῶ-
„ μῶ, ἢττονα δὲ λέγωμῶ.

Δὲν λέγω ὁμως μὲ τῆτο ὅτι οἱ γέοι ἀρέπει γὰ
εἶναι πάντῃ σιωπηλοί. Διὰ τὶ ἢ ὀκολία τῶ ἐκφρά-
ζεσαι μὲ ἀκρίβειαν, μὲ τάξιν, καὶ κάποιαν σωμαλίαυ
ἀρμόζησαν τῆ ὑποθέσει, εἶναι ἀπὸτέρημα ἀξιολογῶ-
τατον, καὶ δὲν ἀποσκαταται, εἰμῆ καὶ μόγις τῆς ἀσκή-
σεως· ἀλλ' ἐν τῶ γυμνάζεσαι εἰς τὸ ὀμιλεῖν ἀρέπει
νὰ συνηθίζεν ἐν ταύτῃ καὶ νὰ ὀμιλῶν μῶ σκέψως·
νὰ μῶν λέγειν ἀπειροσκέπτως ὅτι ἔλθῃ εἰς τῆν γλώσ-
σαν των, νὰ μῶν ἀφίεν, καθὼς λέγει ὁ Χίλων,
τῶ

336 Μέρος Β'. Τμήμ. Γ'. Α' ρεταί.

τὴν γλῶσσαν εἰς ἀποβίχην τῆς γῆς, εἰς ἰξάριον καὶ εἰς
σιωπῆν, ὁπόταν τὸ ἀπαιτῆ ἢ φθίσιαισις.

Οἱ ἀκετόμουθοι, καὶ ἀπόσεικτοι νομίζουσιν ὅτι καλύ-
πτει τὸ ἐλάττωμά των αἰσῶς τὸ ὀνομάσκειν εἰλικρί-
νειαν. Πρέπει ὅμως εἰς ἀφασίλωμην τὴν εἰλικρίνειαν
ἄπο τὴν ἀκετομουθίαν. Ὁ τιμημῆος ἀνθρώπος δὲ
πρέπει ποτὲ εἰπεῖν ψεῦδος, μήτε εἰς ὀμιλήσει ἐνα-
τίον τῆς φρονημάτων τῆς ψυχῆς τῆς· τὴν ἀπαιτῆ ἢ
εἰλικρίνειαν· δὲ ἀπαιτῆ ὅμως καὶ εἰς λέγωμην ἀπε-
ρισκέπτως εἰς κάθε φθίσιαισιν ὅτι ἰξάριον, χω-
εἰς κάμμιαν συτολλῶν πρὸς τῆς ἀνθρώπους, πρὸς τὸν
καιρὸν, καὶ πρὸς τὸν τόπον· „ εἰδέποτε ψεῦδος, καὶ εἰ
„ πάντοτε ἀλήθεια, εἶναι ὁ καιρὸν τῆς εἰλικρίνειας, καὶ
φρονίμης ἀνθρώπου.

Σ Τ Ο Ι Χ Ε Ι Α
Τ Η Σ
Η Θ Ι Κ Η Σ
Μ Ε Ρ Ο Σ Γ'.

Ο ΕΤΣΕΒΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Τὰ καθήκοντα τῷ δισεβῆς ἀνθρώπῳ εἶναι αὐτό-
θρον ἀρόδηλα. Ἡμεῖς ὅμως ἐν τῷ παρῶντι ἐκτὸς τῆς
καθηκόντων οὐδὴποτε δισεβῆς ἀνθρώπῳ ἐν γούει,
θέλωμεν ἐπιχειρεῖν νὰ ἀποδείξωμεν ἰδιαίτερον ἐκεί-
να, ἐπεὶ ἀνήκων εἰς τὸν Χριστιανὸν Ἄνθρωπον ἐν μέ-
ρει, δείχνοντες πόσον δικαιότερον οφείλει αὐτὸς πρὸ
παντὸς ἄλλου νὰ εἶναι ὄχι μόνον δισεβῆς, ἀλλὰ καὶ ἐ-
πιεικὴς ἅμα καὶ φρόνιμος.

Τῆτο δὲ θέλει χρησιμῶσαι νὰ ἀνακαλέσῃ ἐν συ-
νόψει ὅσα εἰπομένη μέχει τῷ δε καὶ πλάτῃς ἐν τοῖς
ἔμπαρθεν καὶ ἐν ταυτῷ θέλει μᾶς κάμῃ νὰ γνωρί-
σωμεν πόσῳ ἀροθήκῳ ἔκαυθῃ ἡ Χριστιανικὴ Ὁρη-
σκεία εἰς τὴν Ἡθικῷ Φιλοσοφίῳ, ὄχι μόνον βάρῃς
καὶ ἀνδρατείας, ἀλλὰ διὴ καὶ ὑπεροχῆς καὶ τελειότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς Εὐσεβείας Ἀνθρώπου ἐν γῆι.

Η εἰσαίτια οἰκοδομὴ τῆς Παντός, ἢ ἐν αὐτῇ θαν-
μασία τάξις, ἢ κατασκευὴ τῆς αὐτῆς μερῶν, πᾶ ὅ-
ποια εἶναι ἔλατθαι μὴ τοιαύτῳ σοφίᾳ, ὥστε ἐκ
μίσθων ἀπλυσάτων προέρχονται πάντοτε μέγιστα ἄπο-
πλείσματα, ὅλα αὐτὰ μᾶς εἰδοποιῶν ὅτι εἶναι ἐν
Ὁ' ὑπέρτατον, διμικρὸς, καὶ κυβερνήτης αὐτῆς πῆς ἀ-
πείρου μηχανῆς· ὅλα μᾶς καταγγέλλουν, ὅτι εἶναι ὁ-
να; Θεός.

Διὰ τὰ γνωρίσματα τῶν ὑπαρξῶν τῆς ὑπερτά-
της ὄντος, δεῖ εἶχον μὴ χεῖαν, ὡς εἶρηται ἐν τῇ Με-
ταφυσικῇ (Μέρ. Δ'. Κεφ. Α'), μὴ πὲρ τὰ εὐγαμῶν
ἐξω ἡμῶν αὐτῶν. Μάλιστα ἐκ τῆς ὑπαρξέως τῆς ἐν ἡ-
μῖν φηρονητικῆς ὄντος, ἢ ὅποια ὑπαρξίς εἶναι ἀποδη-
λος κατ' ἄμεσον μεταφυσικῶν βεβαιότητα, καὶ ἐκ τῆς
εἶναι ἀπλῶς ἀδύνατον νὰ ὑπάρχη ἐν ἡμῖν παρ' ἑαυ-
τῶν τὸ ὄν τῶν, εἰδομῶν ἐκεῖ ὅτι πορίζεται ἢ πλέον
ἀμεσος καὶ βεβαία ἀποδείξεις πῆς ὑπαρξέως τῆς Θεῶν.

Τῶν τὸ ὑπέρτατον Ὁ' ἀποδείξαμεν καὶ ὅτι ἀναγ-
καίως ἀρέπει νὰ εἶναι αἰδῖον, παντοδυναμον, ἐλδύ-
θρον, ἀπειρον, πανσοφον, ἀσφαλτον, προνοητικὸν,
ἐν, ἀπλῶν, ἀπειράγαθον, ἀπειροδίκαιον, ὑπερτέ-
λειον (αὐτοῦ. Κεφ. Β'. καὶ ἐξῆς).

Ἐκ τῆς λοιπὸν ἔπεται ἀ. ὅτι ἐπειδὴ ὁ Θεός εἶ-
ναι ὑπέρτατος διμικρὸς τῆς ἡμετέρῃ εἶναι, καὶ ἡμεῖς
εἴμεθα εἰς αὐτὸν ὀφείλεται πάντων ἀπλῶς ὡν ἔχο-
μεν, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογῶμεν εἰς αὐτὸν πάντοτε τὴν
μεγίστην χάριν καὶ δῆγνωμοσύνην.

Β'. Ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀληθῆς δῆγνωμοσύνη δεῖ ἡμπο-
ρεῖ ποτὲ νὰ χωριδῆ ἀπὸ τῆς ἀγάπης, καὶ ὁ Θεός
ἐχι μόνον ἄς τῆς ἀεργεσίας, ὅπως μᾶς ἔκαμεν, ἀλ-
λ' ἔτι

λ' ἔτι κ' κατ' ἑαυτὸν, κ' ἔξ τὰς ἀπειρίας αὐτῆς πλειόπι-
τας εἶναι· πρὸ παντός, ἀλλὰ ὄντος ἀξίος ἀγάπης, ἔξ τῶτο
οφείλομεν κ' γὰ τὸν ἀγαπῶμεν εἰς ὅλης τῆς ψυχῆς κ'
εἰς ὅλης τῆς ἰχθῆς κ' εἰς ὅλης ἡμῶν τῆς δυνάμεως.

Γ'. Ὅτι ἐπειδὴ ἔξ τὰς ἀπειρίας πύτης αὐτῆς π-
λειόπιτας εἶναι μέγιστος, μεγαλοαρετέστατος, ὑψιστος,
ὑπερβαύματος, πρὸ παντός ἀλλὰ ὄντος ἀξιοσέβαστος,
ἔξ τῶτο οφείλομεν κ' γὰ τὸν σεβώμεθα κ' γὰ τὸν τι-
μῶμεν ὡς πάντα τὰ ὄντα.

Δ'. Ὅτι ἐπειδὴ τὸ ποιῆτον σέβας καὶ ἡ τιμὴ τι-
μὴ δὲν ἀρέπει νὰ συστέλλεται εἰς μὴνα τὰ ἔσωτερι-
κά φρονήματα τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ἀρέπει νὰ ἐκδηλε-
ται κ' ἔξ τῶτο ἐξωτερικῶν σημείων, τὰ ὅποια εἶναι
μία μαρτυρία τῆς ἔσωτερικῶν ἔξέσεως τῆς ψυχῆς·
κ' τῶτο πρῶτον μάλλον, κατ' ὅσον ἡ πρὸς τῶτο τὸ ἀ-
πειρον Ὁ ἀγάπη κ' ἀγνωμοσύνη ἀρέπει νὰ μᾶς κά-
μνη νὰ ἐπιθυμῶμεν ἔξ νὰ γνωρίζηται νὰ τιμᾶται κ'
νὰ λαβδύηται ὡς πάντων τῶτο τὸ Ὁ ἢ ποιῆτον·
ἔξ τῶτο οφείλομεν νὰ τῆς ἀγαπῶμεν εἰς τὴν καὶ μετὰ τὸ
ἔξδειγμά μας.

Ε'. Ὅτι ἡ ἡμῶν παρ' αὐτῆς καὶ πάντα ἐξάρπαισις,
κ' ἡ ἀπειρος δυνάμις κ' ἐξουσία, ὅπως αὐτῆς ἔχει ἐ-
παύω εἰς ἡμᾶς, ἀρέπει νὰ μᾶς ἐμπτέρῃ μίαν ταπει-
νοτάτην ὑποταγὴν κ' μίαν λαβδύτικὴν κ' ἀκριβῆ ὑ-
πακοὴν εἰς ὅλα τὰ τὰ θελήματα.

ς'. Ὅτι ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ θελήματα τῆς μᾶς τὰ ἐ-
φανέρωσε ἔξ τῆς ὀρθῆς λόγῃ, ὅς τις μᾶς ἀνακαλύ-
πτει τὴν οφείλομεν πρὸς αὐτὴν, τὴν πρὸς τὸν πλησίον
μας, κ' τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτῆς· ἔξ τῶτο τὰ καθήκοντα
πάντα οφείλομεν νὰ τὰ ἐκπληρῶμεν ὡς ἰσμεν τὰ, καὶ
νὰ φοβώμεθα τῆς τιμωρίας ἐκείνης, ὅπως ὁ ὀρθὸς
λόγος ἐπιδεικνύει ὅτι ὁ Θεὸς ὡς ἀπειροδίκαιος ἐπρε-
πε νὰ διορίσῃ ἔξ τῆς ἀδυσβάτας καὶ καταφρονητῆς
τῆς ἐπιταγμάτων τῆς (1).

Υ'. Ο'.

(1) Ἡ Ὁμεία, εἶτι τὰ καθήκοντα, τὰ ἀδυσβάτα ἡμῶν πα-

340 Μέρος Γ'. Ο' άσεβής άψθρωπος.

Ζ'. Οτι επειδή ο ίδιος όρθος λόγος μάς πληροφορεί ότι κάθε πράγμα έχ' να συντηρηται έχει χείρας πώς σωζομένης ενεργείας αυτώ τω Θεώ, κ' έχ' τώτο αυτός γινάσκει όλα, βλέπει όλα, κυβερνά όλα, κ' είναι παρών εις όλα. έχ' τώτο αυτό πρέπει να μάς εμπιτή μίαν ταπεινώ υπόκλισην εις όλα εκείνα, όπε μάς συμβαίνουν εδώ κάτω επί γης τόσο αγαθά, όσον και ένοτία, πληροφορημένοι ότι αυτά όλα ήρπνιται εχ' αυτώ. κ' ότι αυτός ως άπειροδίκαιος κ' άπειράγαθος θέλει μάς απταμείψει ή εις ταύτην τήν ζωήν, ή εις τήν άλλην έχ' όλα εκείνα, όπε θέλομεν υποφέρη με υπομονήν, ή θέλομεν πράξει ένα-ρέτως.

Αλλ' όλα ταύτα τά καθήκοντα, όπε ο όρθος λόγος μάς ανακαλύπτει, εις τόν χεισιανόν άψθρωπον τά έχ' βουή και τά διορίζει ή Θρησκεία τω καθαρώτερον, καθάς ήδη άμέσως θέλομεν ιδή.

Κ Ε-

ρά τω όρθω λόγω, είναι αγροκή διδύματα τω Θεώ, είναι τόμοι τω αυτώ, έπιβαται και έπικυρωί τήν ήθικήν υποχρέωση πώς τήν εκπληρώσει (Burlamaqui, Principes du Droit natur. Part. II. Cap. 7. N. 16.). Της μάστις φραίν ότι η αληθής ήθική υποχρέωσις εκ τήν μόνη αποκύπτει επειδή η υποχρέωσις απύπεδύτη, λέγειν, μίαν εξάρτησιν, και αυτη ενα Νομοθέτην έχουσι τήν εξουσία τω αποφάττειν, ή τήν δύναμιν τω τιμωρήν. Εις αυτόν όμως πούτην τήν εννοιαν, λέγειν άλλοι, φαίνεται ότι και αυτοί μόνοι ο όρθος λόγος ήμπορεί κατά τινα τρόπον να οιομαθ' υποχρεωτικός επειδή δεν φησιν, λέγειν, να αμφιβάλλομεν ότι ο όρθος λόγος δεν έχη τήν δύναμιν τω να αποφάττη τήν θέλησην επειδή αυτός τήν διάδωει, και εν ώ τή δήλην εκηία, όπε τω δίκαιον απαιτηί, τήν αποφάττει εν πούτη και να εκπληρ' και εν δεν έχη τήν δύναμιν να τήν τιμωρή με πει-τας εξοπειακές, έχη όμως τήν δύναμιν να τήν τιμωρή εσωπει-κως έχ' τήν έλέγχων τήν συνήθειαν, κάμνωιας τήν να αιχύ-νισται ταύτην, ετότα παραβαίνη τής νόμου τω δικαίον. Αλλ' ε-πος και εν έχη τω πράγμα, ότι η ήθική υποχρέωσις έχη πα-ρα τω Θεώ τήν πρώτην έπικύρωσιν, δεν είναι καμμία αμφιβ-δία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῷ Χρησμοῦ Α' μ'θρώπι ἐν μέρει.

Μία ὀρθοκεία σεβασὴ καὶ ἀγιωτάτη, προκεκυρωμένη παρὰ Θεῶν ἀπὸ παλαιῶν αἰώνων ἔχει τὸ Προφητικόν, καταχθεῖσα ἔπειτα παρ' αὐτῶν τῶν Θεῶν εἰς τὴν γλῶσσαν, κηρυχθεῖσα ἔχει τῆς ἰδίας αὐτῆς φωνῆς, κραταιωθεῖσα ἔχει τὸ ἁγιοθεϊμάτων, ὀπικυρωθεῖσα ἔχει τὸ θαυμάτων, ὅσο ἡμπορεῖ βέβαια νὰ ἀφήσῃ καμμίαν ἀμφιβολίαν ἐπιπλάω εἰς τὰ καθήκοντα, ὅπως διορίζει, καὶ εἰς τὴν ἀφέλειαν τῆς τῶν ἀκριβῆς ἐκπληρώσεως. Ταῦτα λοιπὸν τὰ καθήκοντα ὅχι μόνον συμφωνῶσι μὲ ἐκάστο, ὅπως ὁ ὀρθὸς λόγος ὑπαγορεύει, ἀλλ' εἶναι ἔτι καὶ ἡ πλέον ἀξιοπῆς, ὀπιβεβαίωσις καὶ ὑπεριτάτη τελειότης ἐκείνων, ὅπως αὐτὴ διδάσκει. Ταῦτα δὲ εἶναι, ὅτι καθεὺς ἀνθρώπος οφείλει νὰ εἶναι φρόνιμος εἰς τὴν ἑαυτοῦ κυβέρνησιν, ἐπιεικὴς πρὸς τὴν ἄλλαν, καὶ εὐσεβὴς πρὸς τὸν ὑπέρτατον Δημιουργόν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἰδῶμεν πῶς δικαιοῦτερον οφείλει ἐκάστος, ὅπως γνωρίζει ταῦτῶν τῶν σεβασμιωτάτων ὀρθοκείων, νὰ ἐκπληροῖ καλῶς καὶ ἐπ' ἀκριβῆς ταῦτα τὰ καθήκοντα.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Α'.

Λόγοι, δι' ὧν ὁ Χρησμός Α' μ'θρώπος οφείλει πρὸ παντός ἄλλου νὰ εἶναι φρόνιμος.

Φρόνιμος εἶπαμεν ὅτι εἶναι ἐκάστος, ὅς τις ἰξδύρει καλῶς νὰ διοικῇ τὴν φαντασίαν τε, καὶ τὰ πάθη τε, καὶ ἡμπορεῖ μὲ τῆτο τὸ μέσον νὰ κατασηθῇ ἡσυχος καὶ ἀχαλεστημένος, καὶ ἐπομῶς εὐδαίμων:

342 Μέρος Γ. Ο΄ Δωδεβής α΄ Ψωπος.

Η΄ πρωτίτη αιτία τῆς ἡμετέρων κακῶν, ἡ ὁποία καὶ τὰ ὑποθάλλει καὶ τὰ αυξάνει αἰματότερον, ἀπεδείξαμην ὅτι εἶναι ἡ φαντασία μας. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὅμως εἰδείξαμην, ὅτι αὐτὴ ἡ ἰδία, ὅποταν οἰκικηται καθὼς πρέπει, χρησιμῶς εἰς τὸ νὰ μᾶς φέρῃ τὰς πλέον ἐπιίμιας καὶ μεγάλας φθαρμυθίας.

Λοιπὸν μία ἄπο τὰς ἰχυροτέρας φθαρμυθίας, ὅπως χρησιμῶς ἡ φαντασία νὰ μᾶς παρέχῃ εἰς τὰ δεῖνά μας, εἶναι ἡ ἰσθραία ἐλπίς ἢ μίας Θεραπείας, ἢ μίας ἀμοιβῆς· καὶ ἐσσοδάσαμην ἐν οἰκείῳ τῷ νὰ δείξαμην μετὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, πῶς δὲ φορα μέσα, ὅπως ἡμπορῶν νὰ ἐγείρων εἰς κάθε σῶμα, καὶ εἰς κάθε φθίσιον, ταύτῳ τῷ ἐλπίδα.

Ὁ Χριστιανὸς Ἀ΄ Ψωπος ὅμως ἔχει ἐνα αἰτιον περιαισώτερον ἄπο κάθε ἄλλον α΄ Ψωπον· αἰτιον μέγιστον καὶ ἰχυροτάτον. Αὐτὸς εἶναι πληροφορημῶς καὶ ἐκ τῶ ὀρθου λόγου, καὶ ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως, ὅτι εἰς τὴν κυβέρνησιν ὅλων τῶν πραγμάτων ἐπαρκενεῖ μία ἀγαθοποιὸς Πρόνοια· ἰξάρει ὅτι αὐτὴ ἡ Πρόνοια βλέπει ὅλα τὰ δεῖνά μας, καὶ τὰ βλέπει μετὰ ἐλεημονητικὸν ὄμμα· ἰξάρει ὅτι αὐτὴ καὶ δυνάται καὶ βέλεται τὸ καλὸν μας. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι βέβαιος, ὅτι τὰ δεῖνά τῶ Θελου παύσει, ὅθεν ὅπως ἡ τῶτων κατὰ-παυσις ἡμπορεῖ νὰ χρησιμῶς εἰς τὸ ὄντως καλὸν τῶ· καὶ ὅτι αὐτὸς παύσει, εἶναι βέβαιος, ὅτι τῶτο εἶναι παρῶφως διωρισμῶν ἄπο ἐκείνου τῷ ἀγαθοποιὸν Πρόνοιαν δὲ νὰ τῶ ἀρετιμῶσῃτι ἀγαθὸν μεγαλύτερον· καὶ αὐτὸ τῶ ἀγαθὸν βραδύῃ ἐδῶ κατὰ εἰς τῷ γῶ, εἶναι πληροφορημῶς ὅτι ἡ ἰδία Πρόνοια τὸ ἄποταμιῶς ἐπιπῶς, εἰς τῷ ἄλλῳ ζῶνῳ, δὲ νὰ τῶ χαεῖσῃ μεγαλύτερον καὶ λαμπρότερον. Η΄ ἐλπίς λοιπὸν, ἢ μάλλον εἰπεῖν ἢ βεβαιότης μίας Θεραπείας ἢ μίας ἀμοιβῆς καὶ αὐτῶ τῶ ἀπληπισμένων δεινῶν ἐν λείπει ποτε ἄπο τῶν χριστιανῶν α΄ Ψωπον· καὶ εἶναι περιπλέον βέβαιος, ὅτι δὲ νὰ ἀπελαύσῃ αὐτῷ τῷ ἀμοιβῶν ἀρέπει μάλιστα νὰ ὑ-

Κεφ. Β'. Ο' Χειρισμός Α' μθρωπ. 343

ποφέρει ἐν πνεύτῳ τὰ τοιαῦτα δεῖξαι μὲ ὑπόκλισιν καὶ γαλιῶν ψυχῆς, πῶτο δὲ ὅστι νὰ παρηγορηταὶ δι' αὐτὰ.

Ἀπὸ δὲ τὰ πάθη ἐκεῖνο ὅπῃ σπυργεῖ κοινότερον εἰς τὴν δυσυχίαν μας, ὡς καθολικώτερον, εἶναι ἡ ὑπερβολὴ τῶν ὀπιθυμιῶν. Αὐταὶ φελαμβαῶν πολλὰ ἀντικείμενα, ἐν οἷς τὸν φρεῶν τὸπον κατέχον τὰ πλάτη, αἱ τιμαὶ, καὶ αἱ ἡδοαὶ. Τὰ τοιαῦτα ὁμως ἀντικείμενα δεῖν διεγείρον τὰς ὀπιθυμίας μας, εἰ μὴ καθ' ὅσον μας παρῖστανται ὑπὸ μορφήν ἀγαθῶν πραγματοικῶν καὶ μεγάλων. Λοιπὸν αὐτὰ εἰς ποῖαν τιμὴν φέρεται τῶντι νὰ τὰ ἔχωμεν, τὸ ἀπεδείξαιμῳ ἐν οἰκείῳ τῷ πῶ ἀποχρόντως δεῖ τὰ ὀρθὰ λόγια.

Εἰς τὸν χειρισμὸν ἀνθρωπῶν ὁμως προσέθετα εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ ἡ Ἀποκάλυψις δεῖ νὰ τὸν πληροφορήσῃ φελαστότερον. Τὸ ἱερόν Ευαγγέλιον εἶναι τὸ τελειότερον χολείον δεῖ νὰ μας διγάλη ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῆς ἀξίας τῶν γνήτων ἀγαθῶν. Αὐτὸ δεῖχεται πόσον ελάχισον φέρεται νὰ ἐκτιμῶνται τὰ πλάτη, αἱ τιμαὶ, καὶ αἱ ἡδοαὶ, ὅπῃ πόσον ἀνοήτως ὀπιδιώκον οἱ ἀνθρωποὶ· καὶ δεῖ νὰ τὰς ἀποστῶσῃ φελοστότερον ἀπὸ αὐτὰ, βάλλει ἀπὸ ὀρθῶν τῶν τὴν ἀξίαν τῶν ἀληθινῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅπῃ μόνον φέρεται νὰ ὀπιθυμῶν.

Ἐν πνεύτῳ δεῖ νὰ καταβάλη τὴν ὑπερηφανίαν τῶν, καὶ νὰ ταπεινώσῃ τὴν ματαιότητά τῶν τὰς δεῖχεται ἀειδῶν τὴν ἀπέλειαν τῆς ἀρχῆς τῶν, τὴν σμικρότητα τῶν δυνάμεων τῶν, τὴν ἀγνοιά τῶν, τὰ ἐλαττώματα τῶν, τὰς ἀκλείας τῶν.

Διὰ νὰ τὰς πληροφορήσῃ φελαστότερον πόσον φέρεται νὰ ὀλιγορῶν τὰ γνήνα ἀγαθὰ καὶ τὴν ματαιότητα καὶ ἀνοησίαν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπερηφανίας, τὰς ὑποβάλλει τὸ ἐνδοξότατον φελαστόμα αὐτῶ τῶ Θεοῦ φρεῶν, ὅς τις ἐπὶ πνεύτῳ κατηφρόνησον αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ, ὡς με ὅλον τὸ ἀπειρον μεγαλειότη, ἐγνώματίσῃ ἐπιτέστατον ὑπόδειγμα τῆς ἀληθείς πνεύτῳ νῶσως.

Διὰ γὰρ τὴν ἀποβίβην ἀπὸ τὸν φόρον, ἀπὸ τὸν θυμὸν, καὶ πᾶς λοιπὰ θηριώδη καὶ παραχρῆδη πάθη, τὴν ἀποβάλλει τὸ μέγιστον καὶ ζωντανώτατον πνεῦμα πρὸς ἑαυτὸν, ὅς τις μὲ ὄλλω τῷ πνευματικῷ, ἢ τὸν πᾶσι πάντας ἀνθρώπους γλυκύτατος καὶ πραότατος.

Διὰ γὰρ τὴν υποχρέωσιν τέλος πάντων τοῦ ἐλαστέρον γὰρ κατόνασεν ὅλα αὐτὰ πᾶσι, καὶ γὰρ εἶναι φρονιμοὶ, ὅπως εἰπεῖν, καὶ ἀκοῦτες, τὴν ἀποβίβει ρητῶς τῷ φιλαργυρίῳ, τῷ υπερηφανίῳ, τῷ ἀκολασίῳ, τὸν θυμὸν, τὸν φόρον, τῷ εἰς τὰς θείας βοηθείας δυσισίῳ· τὴν ἐπαπειλεῖ ποινὰς αὐστηράς, ἀνίσως πᾶσι κείσιν, καὶ τὴν θέλει μὲ υποχρεῖσαι ἀσυγκρίτων ἀμοιβῶν, ἀνίσως ἀπέχωνται ἀπὸ τῶν εἰρημῶν.

Ἡ διδασκαλία ὁμῶς, τῷ ὁποίῳ ἢ φιλοσοφία ἢ ἡμπορέσεν ἀκοῦν γὰρ κατασῆσεν ἐντελῶς, καὶ ἢ Χριστιανικὴ Ὁρθοδοξία ἐποίησεν ἐκτός πάσης ἀμφιβολίας, εἶναι τὸ χρεῖος ὅτι ἔχει καθεὶς ἀνθρώπος γὰρ σωτηρῆ ἑαυτὸν, ἕως ὅτε θέλει ὁ Πλάτης τε γὰρ τὸν κρατῆ εἰς τῷ παρῶσαν ζῶν.

Ὅτι ἡ αυτοχειρία εἶναι ὡς τὰ πολλὰ ἀποτελεσματικῆς· ὅτι τὸ γὰρ θανατωθῆναι ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν τοῖς ἀφορήτοις δεινοῖς, μὴν ὑπερέρωτας γὰρ τὰ βασάνη, εἶναι πλεονεκτήριον ἀδυναμία καὶ μικροψυχία, ἢ μεγαλοψυχία καὶ ἀνδρεία· ὅτι μὲ τὸ γὰρ ἐγερνῆσθαι ὁ ἀνθρώπος ὄχι δι' ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ ἕως τὴν συγγενῆς τε, ἕως τῷ πατρὶδα τε, ἕως τὴν φίλους τε, ἕως τὴν ὀφείλει γὰρ σωτηρῆ ἑαυτὸν ἕως ἐκείνης ἕως ὅτε τὸ ὀφείλει ἢ φύσις· ὅτι μὲ τὸ γὰρ ὀφείλη τῷ ὑπαρξίῳ τε εἰς τὸν ὑπέριστατον Δημιουργὸν τῆς φύσεως, ἢ ἡμπορεῖ γὰρ τῷ ἕως θέσει ὅπως θέλει, καὶ γὰρ τῷ σερνῆσθαι καὶ τῷ ἀρέσκεια τε, χωρὶς τὴν συναινεῖσιν ἐκείνης, ὅς τις τε τῷ ἔδωκεν (1)· ὅλα ταῦτα
τὰ

(1) Οἱ Πυθαγορικοὶ ἔλεγον (λέγει ὁ Πλάτων ἐν Φαίδω-
νι) ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἔβαλεν εἰς τῷ παρῶσαν ζῶν, ὡς αὐτὸς
μίαν

τὰ ἀποδείχτει ἀποχρότως καὶ ὁ ὀρθὸς λόγος. Ἀλλ' εἰς τὰς φωνὰς ταύτας τῶ ὀρθῷ λόγῳ ἠνωτικῶτερότε μὲν ἡ ἀτλησία (ἀνυπομοιησία), πότε δὲ ἡ ἀρόληψις, ἢ εἴνα φάσμα μεγαλοφυχίας, καὶ ἀνδρείας. Συνηθισμένοι οἱ ἄνθρωποι εἴνα καιρὸν γὰ καταφροῦν τὸν θάνατον, καὶ γὰ ἐκδέκων τὴν ζωὴν τὴν εἰς τὰς κινδύνους τῆν πολέμων, ἐθεωρῶσαν τὴν ἀυτοχειρίαν ὡς ἔργον μεγαλοφυχίας. Οἱ Σπῳικοὶ μάλιστα ἐνόμιζον ὅτι εἶχον τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἀπὸ τῆς φύσεως, καὶ εἶναι γνωστὸν τοῖς πᾶσι πόσας ἐπαίνους ἔδωκαν εἰς τὴν σκληρὰν καρδίαν τῶ Κάτωιος, ὅστις ἐπροτίμησε γὰ καταπαράξῃ ἰδίαις χερσὶ τὰ ἐντοδιάτα, ἀπὸ γὰ ἀδαδοθῆ εἰς τὸν Καίσαρα. Λοιπὸν ἀπὸ γὰ ἀφαιρεθῆ μία τοιαύτη ἀρόληψις, ἀπὸ γὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι δεῦ ἐχομεν δεσποτικὴν κυριότητα ἐπάνω εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ ὅτι με ὅλα τὰ ἀφόρητα δεινά, ὅπῃ πάχουμεν, οφείλομεν γὰ ζῶμεν καὶ γὰ σωτηρῶμεν ἑαυτοὺς, ἕως ὅτε ἀρέσκει πρὸ Πλάσῃμας, εἰς τὰς φωνὰς τῶ ὀρθῷ λόγῳ προσίθεται ὁ ῥητὴς καὶ θετικός νόμος τῆς Γερᾶς Ὀρθοκείας. Ἡ ὁποία καὶ αὐτίς μὴ βασάζων τὰ δεινά, ἠθέλε νομίσῃ ὅτι ἔχη δικαίωμα γὰ ἀπαλλαγῆ τῶ βίῃ ἀπὸ γὰ ἐλαττωθῆ ἀπ' αὐτὰ, ἢ γὰ κατηγορησῇ ὡμόθυτος τὸν Θεὸν δι' ὅ,τι τὸν ὑποχρῶνει γὰ ζῆ καὶ γὰ τὰ ὑποφέρει, μῆτε αὐτὸν δεῦ τὸν ἀφίνει γὰ ἀδαπονήται δικαίως ἀπὸ γὰ τῆν, ἐπειδὴ πρὸ ἐπαγγέλλεται μετὰ βεβαιότητος ἀπείρους ἀνταμοιβὰς εἰς τὸ μετέπειτα, ἀπίσως ἠμπορέσῃ γὰ ὑποφέρει με ὑπομονὴν αὐτὰ τὰ δεινά.

A P-

μῆτε πᾶσιν, τὴν ὁποία δεῦ ἀπὸ γὰ τὴν ἀφίσταμεν χωρὶς τὴν ἀδίκων π.

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Λόγοι, δι' ἧς ὁ Χριστιανὸς Ἀνθρώπος ὀφείλει πρὸ παντός ἄλλου μὰ εἶμαι ἐπιεικής.

Η τιμιάτης, καὶ ἡ ἀρετὴ χαρακτηρίζουσι τὸν ὄντως καλὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἀπεδείχθη ἐν οἰκείῳ τόπῳ, ὅτι ὁ ἴδιος ὁρθὸς λόγος μάς προσάττει νὰ εἴμεθα τίμιοι, πᾶν ἔστι νὰ μὴ βλάπτωμεν ἑσένα, καὶ νὰ τὸν ἀξιώσωμεν νὰ ἔστω λαμβανὴν ἐλεῶσθῆρας, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ τὰ ἑαυτῶν. Καὶ ἐπειδὴ χωρὶς τῆς ὁσὺ ἡμπορεῖ νὰ συσταθῆ καμμία κοινωνία, καὶ ἄπο τὸ κοινῆ καλὸν τῆς κοινωνίας πηγάζει τὸ ἰδιαιτέρον καλὸν ἐκάστου ἀτόμου, ἐκ τῆς εἶναι ἀποδηλότατον ὅτι καθεὶ ἀτομον ἀρέπει νὰ κινῆται ἄπο τὸ ἰδιόν τῃ συμφέρον· εἰς τὸ νὰ εἶναι τίμιος (1).

Πολλοὶ ὁμῶς πειρῶνται νὰ ἀβασῶσι τῆς νόμους τῆ δικαίης, μάλις α ὅταν ἐλπίζον ὅτι ἡμπορῶν νὰ τὸ κάμω ἀτιμωρητί. Νομίζον ὅτι εἰς αὐτῶ τῶν φερίσασιν, ἀσίως ἡμπορέσαν νὰ ἄποκτήσαν ἐξῆτινος κακουργήματος ἐνα ἀγαθόν, χωρὶς νὰ ὑποπτόσαν καμμίαν ποινῶν, τὸ ἰδιόν τῃς συμφέρον ἀπαιτεῖ πειραστότερον νὰ τὸ ἄποκτήσαν, φερί νὰ τὸ ἀβασλέψαν ἐξ τὸ δίκαιον.

Ἄν ὁμῶς ἐθεωρῶσαν καλὰ τὰ ἐκ τῆς ἐπόμῃμα, ἡθέλω ἰδῆ βέβαια ὅτι καὶ εἰς αὐτῶ τῶν φερίσασιν
τὸ

(1) Ἐν δὲ τῆσὺ σκοπητέον ἀπασί, φησὶ Κικέρων (Καθικ. Βιβλ. 1. Κεφ. 2.), πᾶσαν συντέλειαν ἰδίαν τε ἐσὸς ἐκάστου, καὶ κοινῆ συμπαρόντων εἶναι ἀρπαζόμενη καὶ ὑφ' ἐκάστου ἐν τῶ μέρει, πᾶσα ἀνθρώπων κοινωνία ἐξελυθήσεται· ὡσπερ δὲ καὶ πᾶσὺ σωμικῶν ἀνθρώπων ἐξελυθήσεται, τῆσὺ μιλῶν ἐκάστου, τῶν ὑγιᾶν ὡρῶν ἐκ τῆσὺ γεννηθήσονται εἰς ἐαυτὸ ὑπασάν ἀξίοντος.

τὸ ἴδιόν τες συμφέρον ἀπαιτεῖ περαιοτέρον νὰ φθά-
βλέψῃ καὶ θε καλόν, ὅσον μέγαλον καὶ αὐ εἶναι, πα-
ρὰ νὰ βιάσῃν τὴς γόμες τῆς τιμῆς.

Ἐπειδὴ πρῶτον μὲν εἶναι δυσκολώτατον νὰ ἔχη
πλήρη καὶ ἀπόλυτον βεβαιότητα, ὅτι τὸ κακῆργημά τες
ἔχει νὰ μείνῃ κεκαλυμμένον διὰ πάντα· καὶ ἐπὶ οὐκ
φανερῶθῃ, ἢ φθῶ τῆς γόμεναι ποινῆ, ἢ ἡ κοινὴ δυ-
σσημία, καὶ καθολικὴ ἀπέχθεια εἶναι ἀφάκτα ἀπο-
τελέσματα.

Διότι δὲ, καὶ αὐ τὸ κακῆργημα μείνῃ κεκαλυμ-
μένον, δεῦ θέλει εἶναι ὀλιγώτερον ὀπζήμιον εἰς τὸν
κακῆργήσαντα. Διὰ τὴ μίαν πρῶτην πείρα ἀδοκιμή-
σασα, φέρεῖ ὡς πὰ πολλα τὸν ἀνδρωπον εἰς μίαν
δύτην, αὐτὴ δίδει θάρρος διὰ μίαν τρίτην, μετὰ
τὴν τέταρτην ἢ πέμπτην τὸ θάρρος γίνεται θρα-
σύτης, τότε ἐνεργεῖ χωρὶς πλέον νὰ ἔχη τὴν συσε-
λκῶ, ὅπως εἶχε προηγήτερα· ὅπως ἐπιφέρει ἀπερισκέ-
πτως ἐγχειρήματα πλέον δυσκολώτερα· καὶ ἐπὶ οὐκ
ὁ κίνδυνος εἶναι ἀφανής, ἢ εἰς τὴν κακίαν ἐξίς
τὸν κάμνει νὰ μὴν ἠμπορῇ πλέον νὰ ἀντισταθῇ εἰς
τὴν πείραξιν· φανερότεται τέλος πάντων τὸ κακῆρ-
γημα, καὶ ὅτι ἐνὶ τῶν τελευταίων λαμβάνει τὰ πείρα-
ρα ὅλων τῶν προηγουμένων. Οἱ περιβόητοι κακῆργοι,
καὶ ὅσοι ἐπλήρωσαν ἀκρίβωτερα τὴν ποινὴν τῆς κα-
κίαςτων, διὰ ταύτης τῆς οὐκ ἐφθασαν, ὅπως ἐφθασ-
σαν· κανεῖς δεῦ ἐγίγε διὰ μίαν μέγαν εἰς τὸ κακῆρ-
γεῖν (1)· κακῆργήματα ἴσως κατ' ἀρχὰς μικρότατα,
μείναντα κεκαλυμμένα ἢ ἀτιμάρητα, τῆς ἠοίξαν· διὰ
μικρὸν τὴν ὁδὸν εἰς τὰ μεγαλύτερα, καὶ τέλος παν-
τῶν εἰς τὰ ἔχματα.

Τὸ

(1) Οὐδέ τις ἀξίωμα ἄνθρωπος, ἐπὶ ἢ παλαιὰ παρρησία,
ἐν τῶν ἀγαθῶν, ἵνα μὴ ἐν κακίῃ. Nemo reperit se sum-
mus.

Τὸ ἴδιον λοιπὸν συμφέρον μας μᾶς υποχρεοῦν νὰ ἐμεῖθα πάντοτε τιμημένοι εἰς τὰς πράξεις μας, εἴτε κοιναὶ ἤθελον εἶναι, εἴτε ἴδιαι, εἴτε φανεραὶ, εἴτε κρυμμέναι (1). καὶ πρῶτον μᾶλλον, καθ' ὅτι ὅσον κεικεκρυμμένον ἢ αὐ μείνη εἷς ἀμάρτημα εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων, δεῦν θέλει εἶναι βίβαια κεικρυμμένον ἢ εἰς ἐκεῖνο τὸ ὑπέριστατον Οὐ, τὸ ἐποιοῦν βλέπει ὅλα. Ἀλλὰ τὴν τὸ ἀπειρον, τὸ δίκαιον, τὸ αγαθοποιόν, τὸ τελειότατον Οὐν δεῦν ἠμπορεῖ ποτε νὰ ὑποδεχθῆ εἷς ἀμάρτημα, ἢ τὶ αὐ τὸ ἐκαμνε τὴν ἠθέλουν ἀντιπίπτει φροφανεῶς αὐτὸς εἰαυτῶ. Κανένα λοιπὸν ἀμάρτημα δεῦν μῦναι δι' ὅλα ἀτιμώρητον· ἀλλὰ καὶ αὐ ἄφευγη τὴν τῶν ἀνθρώπων τιμωρίαν, τὴν δίκην τῆς ὑπεριστατου Κειτε δεῦν θέλει τὴν ἄφευγη κατ' ἕδρα ἕσπον.

Καὶ αὐ τигές πέριβόντοι κακῆργοι, ἀφ' ἕ ἀπέλασαν πολὺν καιρὸν τὸν καρπὸν τῆς κακίας των, ἐτέλειωσαν τὴν ζωῶν των, χωρεῖς νὰ ἀφίσαν κανένα δεῖγμα ὅτι ἐτιμωρήθησαν, πρὺτο δεῦν ἀναρεῖ τὴν προκειμῆν αλήθειαν, ἀλλὰ μᾶς ἄγει μάλιστα εἰς τὸ νὰ γνωρίσωμεν, ὅτι μὲν τὴν παρεῖσαν ζωῶν ποῖπει εἷς ἀνάγκης νὰ εἶναι μία ἄλλη, εἰς τὴν ὁποῖαν οἱ δίκαιοι, καὶ ἐνάρετοι θέλουν ἀταμειφθῆ, καὶ οἱ κακοὶ θέλουν τιμωρηθῆ.

Ταῦτα εἶναι καὶ ἐκ μόνου τῆς ὀρθῆς λόγου ἀπόδηλα· ἀλλὰ πόσον ἐκραταιώθησαν αἱ τοιαῦται ἀλήθειαι ὅπο τὴν θείαν Ἐποκαλυψιν! Αὕτη μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ νόμοι τῆς τιμιότητος, ὅπως μᾶς φανερόνει ὁ ὀρθὸς λόγος, εἶναι νόμοι αὐτῆς τῆς ἰδίας Θεῶ· μᾶς παραγγέλλει ἕξ τῆς αὐτῆς φωνῆς τὴν τῆτων ἀκριβῆ πρῆ-

ρη-

(1) Εἰ καὶ ἔχεις τὸ δακτυλίδιον τῆς Γύγης, διὰ τὰ γίνεται ἀόριστος, λέγει ὁ Κικέρων (πρὸς Καθικ. Βιβλ. 4. Κεφ. 3.) δεῦν ἔστιν ἡ τομίζη ἡ τῆς εἶναι συγχωρημένον τὸ ἀμάρτημα, καὶ ὡς μὴ ἔχου αὐτὸ :

Κεφ. Β'. Ο' Χριστιανός Ἀ' ἄνθρωπος. 349

ρησι· μᾶς λυπόρει ὄχι μόνον τῷ δι ἔργῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ δι ἐπιθυμίας, καὶ ἡσυχίας ἀπάθειας· μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Θεός, ὡς κριτὴς ἀδέκαστος καὶ ἀνεκλήρωτος, ἀπαρεῖ καθε πρᾶξιν μας, καθε βήμα, καθε κίνημα τῆς ἡμετέρας καρδίας· ὅτι ἔχομεν γὰρ δάσωμεν εἰς αὐτὸν λόγον ἀκριβῆ πᾶσι παστων, ὅτι μας εἶναι ἀποδομασμεῖν ποικαὶ αἰώνιοι καὶ πικρῶνται, ἀπίσως ἀπαθῶμεν τίς τῆς τόμας. Ταῦτα ἡσυχίαμος ὁ χριστιανός ἄνθρωπος, πῶς ἠθελε πολήση πλέον γὰρ πρᾶξιν κατένα κακῶρημα;

Τὸ συμφέρον, ὅπως κινεῖ καθε ἄνθρωπον γὰρ εἶναι τίμιος, τὸν κινεῖ γὰρ εἶναι καὶ ἐνάρετος. Διὰ τὴν ἐκτὸς τῶ, ὅτι ἡ δημοσία ἀγάπη, ἡ δημοσία ἀπολήψις, ἡ δημοσία ἀποχέσις πορῶσει εἰς τὸν ἐνάρετον ἄνθρωπον μωρίας ἀπαύσεις, καὶ ἡδογᾶς, καὶ μωρία ἄλλα κέρδη, (1) αὐτὴ μόνη ἡ ἡδογῆ τῶ ὅτι ἔκαμε μίαν καλλῶ πρᾶξιν εἶναι ἡ καθαρῶτερα, ἡ γλυκυτέρα, ἡ ἡσυχῶτερα, ὅπως ἡμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος γὰρ ἀπολαύσει ὅτι τῆς γῆς.

Ταῦτα τὰ αἷτια καθ' ἑαυτὰ πορῶσει εἰς ἅπαντες γὰρ ἔχει μεγίστην ἰσχυρῶν γὰρ ἀπακλήσιν καθε ἄνθρωπον εἰς τῷ ἀρετῷ. Ὁ χριστιανός ἄνθρωπος ὁμοῦς ἔχει ἔτι μᾶλλον ἰσχυρότερα, καὶ ἐπαγωγότερα αἷτια. Ἡ πρὸς πάντας, καὶ πρὸς αὐτὸς ἀκόμη τῆς ἐχθρῶς εὐπορία, εἶναι ἐντολή ρητῆ τῶ θεῶν νόμου· ὅλας τῆς ἀνθρώπων ἀποσάττεται γὰρ τῆς θεωρῆ ὡς ἀδελφῶς τῶ· ὅλας σφείλει γὰρ τῆς ἀγαπᾶ ὡς ἑαυτὸν· ἡ ἀμοιβαία εὐνοια, ἡ πρὸς ἀλλήλων βεβήθεια, ἡ ἀγάπη

(1) Κατένα πρᾶγμα ἐστὶν εἶναι ἀρμοδιώτερον, λέγει ὁ Κικέρων (Πιεὶ Καθκ. Βιβλ. Β'. Κεφ. 5.), πρὸς ἀκαλύψιν τῆς ἐπαρχοίτων ὅσον τὸ εἶναι τῆς ἀγαπημῶς, μὴτε ἐκατιώτερον ἔσον τὸ, γὰρ τὸν φεβῶται. Rerum omnium nec artius est quicquam ad opes tuendas, κτ.

350 Μέρος Γ'. Ο' ὠσεβὴς ἀφ' ἑρωπος.

πρέπει γὰ εἶναι τρόπον τινὰ τὸ σωθῆμα τε, ὃ ἁ-
 κριτικὸς χαρακτήρ τε· καὶ ἀφ' ἑ ἐκπληρωσῆ ταῦτα, ὃ
 καρπὸς, ὅπως πρέπει ἐπιτεῖσθαι νὰ προσδοκᾷ, δὲν εἶ-
 ναι μόνον ἡ δημοσία ὑπολιψίς, ἢ ἡ δημοσία εὐγνω-
 μοσύνη, τὰ ὅποια μάλιστα μήτε πρέπει νὰ τὰ σοχα-
 ζῆται, ἀλλὰ εἶναι μία ἀμοιβὴ ἀνέκφρατος, εὐα γέ-
 ρας ἀπειροπότη, καὶ αἰδίου, τὸ ὅποιον εἶναι βέβαιος
 ὅτι θέλει τὸ ἀπολαύσει.

Αὐτὰ τὰ αἰτία ἔκαμαν γὰ λάμψον εἰς τὴν Χρι-
 στιανικῶ Ἐρησκείᾳ ἐκεῖνα τὰ ἥρωικὰ κατορθώματα,
 ἐκεῖνα τὰ εἰσίσια ᾠδαδείγματα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ει-
 ποίας, τὰ ὅποια καθεμία ἄλλη αἵρεσις, ἢ Ἐρησκεία,
 καὶ καθεὶς φιλοσοφικὸς λόγος ἐδυηθήσαν γὰ ᾠδαζον.
 Διὰ τί εἰς ποίαν ἄλλω ἢ Ἐρησκείᾳ, ἢ αἵρεσιν, ἢ
 φιλοσοφίᾳ εὐείσκομην ἀνθρώπου, γὰ γυμνωθῆν ἀνά-
 κράτος τῆ ὑπαρχόντων τε, καὶ γὰ γυμνῶν πενήτων πέ-
 νητες, καὶ γὰ βοηθήσαν τὴ πτωχὴς, νὰ θυσιάσαν
 ἄλλως δὲ ὅλα ἑαυτὴς εἰς ᾠδαμουθίαν χηρῶν, ὀρφανῶν,
 ἀδελφένων, καὶ ὅπως ἄλλως θλιβομένων, γὰ
 ἔμβον εἰς τὰ δισμα, καὶ γὰ εὐδωδερῶσαν ἄλλης τῆ
 δισμῶν, γὰ ᾠδαδώσαν εἰς θάνατον τὸ σῶμα τῆς καὶ
 αὐτῆς τῆς ἐχθρῶτων; πᾶ ἄλλῃ εὐείσκομην ᾠδα-
 δείγματα, οἷα ἀνεφανήσαν εἰς τὴν ἡμετέραν Ἱερὰν
 Ἐρησκείᾳ; τὰ ὅποια κοινὰ ὅπως εἶναι δείγματα ἁ-
 σφαλτα τῆς ὑπεροχῆς, καὶ ἀγιότητος τῆς Ἐρησκείας,
 εἶναι προσέτι καὶ καθ' ἑαυτὰ τῶ Χριστιανῶ μυηπίσ-
 ματα εἰς μίμησιν ἀρετῆς ἰχυρότατα.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Γ'.

Λόγοι, δι' ὅς ὁ Χριστιανός Α' μ' θρωπος ὀφεί-
λει πρὸ παντός ἄλλοι μὰ εἶναι ἀσεβής.

Η ὑπαρξίς τῶ ὑπερτάτω Οἴτις εἰς τὸν χριστιανὸν
ἀνθρώπον ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον ἀνακαλύ-
πεται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀποκάλυψιν ἀκριβῶς φα-
ίνεται· ἢ ἀπειρῶν πλειοψηφῶν αὐτῶ τῶ ὑπερτάτω
Οἴτις, εἰς γνώσιν ἢ ὁποῖων μᾶς ὀδηγεῖ ὁ ὀρθὸς
λόγος, ὁ χριστιανὸς ἀνθρώπος ἔχει ἀποδείξεις λαμ-
πρότερας εἰς τὰ δόγματα, καὶ τὴν ἰσοεἰά τῆς θρη-
σκείας τῆς. Ἡ ἀγαθότης ἀπὸ πάντων, ἡ ἀρεσκία, ἡ
παντοδυναμία, ἡ δικαιοσύνη φαίνεται πανταχῶ τῶ-
σον τῆς παλαιᾶς, ὅσον καὶ τῆς νέας Διαθήκης, μὲ εἶνα
ῤόπον ἐναργέστατον ἅμα καὶ θαυμασιώτατον. Τὸτο
λοιπὸν ἀποδείχτει ἰκανώτατα πόσον ὀφείλει ὁ χρι-
στιανὸς ἀνθρώπος πρὸ παντός ἄλλοι τὰ δὲ χαριστῆ, τὰ
ἀγαπᾶ, τὰ σέβηται, καὶ τὰ φοβῆται τὸτο τὸ ἀπει-
ρον Οἴ.

Ἡ λαβρία πόσον ἡ ἐσωτερικὴ, ὅσον καὶ ἡ ἐξωτερικὴ,
καὶ μὲ τὴν ὁποῖαν θέλει τὰ λαβρύνεται ὁ Θεός,
εἶναι καὶ αὐτὴ προσεταγμένη εἰς αὐτὸν ἕως τῆς θρη-
σκείας ἢ φωνῆς αὐτῶ τῶ ἰδίῳ Θεῷ· καὶ δευ' ἔχει
λοιπὸν ἄλλο τὰ κάμη, εἰμὴ τὰ τὴν ἐξακολουθῆ ὄλη
διωάμει, χωρὶς φόβον, ἡ ἀμφιβολίαν, μήπως ἐξα-
πατάται, ἡ σφάλλει.

Ἐξαπατάται ὅμως καὶ σφάλλει θανάσιμα, ἀνίσως
μὴ συμβάλλων τῆς νόμης, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς θρη-
σκείας τῆς, ὀπιδιδῶται μόνον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν λα-
βρίαν, ἀδυναμιῶν τὴν ἐσωτερικὴν, ἡ ὁποῖα εἶναι ἡ
ἀναγκασιότα· καὶ ἀνίσως ἀχρεῖδι τὴν ἐξωτερικὴν λα-
βρίαν μὲ παιδαριώδεις καὶ γελοιώδεις δεισιδαιμονίας,
ἡ ἀνάγκη ὄλα τὰ καθήκοιτα τῆ χριστιανῶ εἰς μόνον
τὴν

352 Μέρος Γ'. Ο' Ἀσεβὴς ἀΐθρωπος.

πὴν ἀσκησὶν ταύτης τῆς ἐξωτερικῆς λαβείας, ᾠδαμι-
λῶν τὰ ἰεραῖτερα, καὶ ἀγιώτερα καθήκοντα τῶ τιμίῳ,
καὶ τὰ πρὸς τοὺς πλησίον ωφελίμῃ ἀνθρώπων. „Ἐλεον
„ θέλω, καὶ ἡ θυσία, φωνάζει εἰς τὰς Γραφὰς ὁ
ἴδιος Θεός, (Ματθ. Κεφ. 9. 13.) ἵνα γὰρ μάθω-
μεν ὅχι ὅτι τὰ ἔργα τῆς ἐξωτερικῆς λαβείας εἶναι
ᾠδαμιλητέα, ἀλλ' ὅτι τὰ ἔργα τῆς καθαρῆς τι-
μιότητος, καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης εἶναι τὰ πρῶτα,
εἰς τὰ ὅποια οφείλομεν γὰρ προσέχωμεν τὸν ἑν, εἶ-
ναι ἐκεῖνα, ὅπως πρέπει γὰρ προτιμῶμεν πρὸ παντὸς
ἄλλῃ, εἶναι τέλος πάντων ἐκεῖνα, τῶ ὁποίῳ ἢ ἀ-
σκησις εἶναι ἀφάρκτος, καὶ ἀπαραίτητος.

Π Ι Ν Α Ξ

Τ Ο Υ Δ. Τ Ο Μ Ο Υ.

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'.

Ο Φ Ρ Ο Ν Ι Μ Ο Σ Α Ν Θ Ρ Ω Π Ο Σ.

- ΤΜΗΜΑ Α'. Περὶ τῆς Φαντασίας. Σελ. 13
 Κεφάλαιον Α'. Φύσις ἢ ἰχὺς τῆς Φαντασίας. αὐτόθι.
 Κεφ. Β'. Ἐπίρροια τῆς Φαντασίας ἐπ' αὐτὴν εἰς τὰ κα-
 καὰ τῆς ψυχῆς. 16
 Κεφ. Γ'. Ἐπίρροια τῆς Φαντασίας ἐπ' αὐτὴν εἰς τὰ κα-
 καὰ τῶ σώματος. 31
 Κεφ. Δ'. Θεραπείαι τῆς κακῶν, ὅπῃ ἤρτῳται ἀπὸ
 τῆς Φαντασίας. 35
 Ἀ'ρθρον Α'. Θεραπεία ῥηϊκὴ. Ἀνακαλεῖν τὴν ψυ-
 χὴν ἀπὸ τῆς Φαντασίας εἰς τὴν Αἰσθησιν. αὐτόθι.
 Ἀ'ρθρον Β'. Ὅτι τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον εἰς ἐκτέ-
 λειν τῶν τῆ κανόνος εἶναι ἡ ἐνδόμυχος ἡδονή,
 ὅπῃ δοκιμάζομεν εἰς τὰς θλίψεις. 38
 Ἀ'ρθρον Γ'. Μέσα μηχανικά, δι' ὧν γὰ ἀπάγωμεν
 τὴν φαντασίαν ἀπὸ τῆς λυπηρῆς ἰδέας. 43
 Ἀ'ρθρον Δ'. Μέσα φιλοσοφικά, δι' ὧν γὰ ἀπολαμ-
 βάωμεν, ἢ γὰ ἡσκακεδάζωμεν τὰς θλίψεις. 48
 §. Α'. Περὶ τῶ ἐλέγχου τῆς σιωπευτικῆς, καὶ τῆς
 τῆς μεταμελείας. 50
 §. Β'. Περὶ τῆς διὰ τι κακὸν γεγονός λύπης, καὶ τῆ
 διὰ τι ἀποβληθεὶς ἀγαθὸν πόθου· ἐν ᾧ καὶ τῆς
 τῆς ἡς τῆς ἐνεσώσας δυσυχίας θλίψεων. 51
 §. Γ'. Ἐκτίμησις τῆς ἀγαθῶν. 53
 §. Δ'. Πρόγνωσις, εἴτ' ἐν προμελέτῃσι τῆς κακῶν. 59
 Elem. di Filos. T. IV. Z. §. E.

§. Ε'. Περὶ τῶν κακῶν, ὅπου ὀπιδέχονται Θερα- πείαν.	60
§. ς'. Περὶ τῶν κακῶν, ὅπερ δὲν ὀπιδέχονται Θερα- πείαν, εἴτ' ἂν διόρθωσιν.	63
§. Ζ'. Ὅτι καθεὶ κακὸν ἔχει κάποιαν ἀταμοιβλίω.	65
§. Η'. Ὅτι τὰ κακὰ εἶναι πάντοτε μικρότερα ἢ τὸ ἔτι φαίνονται.	68
§. Θ'. Μέσον, δι' ἃ τὰ κακὰ φαίνονται μικρότερα ἂ- κόμι καὶ ἄπο ὅτι εἶναι.	71
§. Ι'. Ἀνακεφαλαίωσις τῶ παρόντος Κεφαλαίου.	72
Κεφ. Ε'. Θεραπείαι τῆς Φαντασίας εἰς τὰ κακὰ, ὅ- περ δὲν κρίμνεται ἄπο αὐτῶν.	75
Κεφ. ς'. Ἡδοναὶ τῆς Φαντασίας.	80
ΤΜΗΜΑ Β'. Περὶ τῶν Παθῶν.	85
Κεφ. Α'. Ἀρχὴ καὶ Φύσις τῶν Παθῶν.	αὐτόθι.
Κεφ. Β'. Ἀγάπη καὶ Μῖσος ἡμῶν αὐτῶν.	97
Ἀρθρ. Α'. Ἀγάπη ἡμῶν αὐτῶν.	99
Ἀρθρ. Β'. Μῖσος ἡμῶν αὐτῶν.	106
Κεφ. Γ'. Ὑπερηφάνεια, Ταπείνωσις, Εὐτέλεια.	107
Κεφ. Δ'. Κερδοξία, Μετριοφροσύνη· ἐν ᾗ καὶ ὡρεῖ προνοίας, ἢ καταφρονήσεως τῶν τιμῶν.	114
Κεφ. Ε'. Ἐπιθυμία, Εὐχαρίστησις.	122
Κεφ. ς'. Φιλοπλετία, Φιλομάθεια, Φιλοδοξία, Φι- λοτιμία, Φιλαρχία, Φιληδονία.	138
Ἀρθρ. Α'. Φιλοπλετία.	139
Ἀρθρ. Β'. Φιλομάθεια.	144
Ἀρθρ. Γ'. Φιλοδοξία.	150
Ἀρθρ. Δ'. Φιλοτιμία, καὶ Φιλαρχία.	152
Ἀρθρ. Ε'. Φιληδονία.	157
Κεφ. Ζ'. Ἐλπίς καὶ Φόβος, Ἀνδρεία καὶ Θράσος.	161
Ἀρθρ. Α'. Ἐλπίς.	αὐτόθι.
Ἀρθρ. Β'. Φόβος.	165
Ἀρθρ. Γ'. Ἀνδρεία, καὶ Θράσος.	169
Κεφ. Η'. Ουμὸς, Μῖσος, Ἀντιπάθεια, Ἀγαπάκη- σις.	171
Ἀρθρ. Α'. Ουμὸς.	αὐτόθι.
	Ἀρ-

- A'p'p. B. Mις, Α'ντικ'θεις. 191
- A'p'p. I. Α'ντικ'θεις. 195
- Κεφ. Θ. Φ'θολος, Ζηλος, και Ε'πιγ'ρωσις και αυ- 196
- A'p'p. A. Φ'θολος. αυ'θ'σι. 200
- A'p'p. B. Ζηλος. 202
- A'p'p. I. Γ'ρωσις και αυ'θ'σι. 209
- Κεφ. I. Μεγα'λοια, Ευθυια, Ευδαιμονια. αυ'θ'σι. 212
- A'p'p. B. Ευθυια. 214
- A'p'p. I. Ευδαιμονια.

Μ Ε Ρ Ο Σ Β :

- Ο Ε Π Ι Ε Ι Κ Η Σ Α Ν Θ Ρ Ω Π Ο Σ. 217
- ΤΜΗΜΑ Α. Α'ρην τ'η Κοινωνια, τ'η Ε'θιμων, και τ'η Νομον και αυ'θ'σι Διοικησεως. αυ'θ'σι. 220
- Κεφ. Α. Καταστασις τ'η Κοινωνια. αυ'θ'σι. 224
- Κεφ. Β. Α'ρην και επ'δοον τ'η κοινωνια. 234
- Κεφ. Γ. Α'ρην τ'η Νομον, και τ'η Ε'θιμων και τ'η Ε'θιμων Διοικησεων. 240
- ΤΜΗΜΑ Β. Περί τ'η Κοινωνια. 247
- Κεφ. Α. Κοινωνια γ'νωκα αυ'θ'σι επ'δοον. αυ'θ'σι. 249
- Κεφ. Α. Κοινωνια Χρηματα. αυ'θ'σι. 256
- Κεφ. Β. Κοινωνια επ'δοον και επ'δοον και επ'δοον. αυ'θ'σι. 268
- Κεφ. Β. Κοινωνια επ'δοον και επ'δοον και επ'δοον. αυ'θ'σι. 272
- Κεφ. Α. Ε'κλογη τ'η Φιλια. αυ'θ'σι. 280
- Κεφ. Β. Κοινωνια επ'δοον και επ'δοον και επ'δοον. αυ'θ'σι. 285
- Κεφ. Δ. Κοινωνια επ'δοον και επ'δοον και επ'δοον. αυ'θ'σι. 288
- Κεφ. Α. Κοινωνια επ'δοον και επ'δοον και επ'δοον. αυ'θ'σι. 292

Ζ 2

Α'φ.

Λ'ρθρ. Β'. Καθήκοντα τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα.	291
Λ'ρθρ. Γ'. Καθήκοντα τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς.	299
Λ'ρθρ. Δ'. Καθήκοντα ἀμοιβαῖα μεταξὺ τῶν ἀδελφ.	302
Κεφ. Ε'. Καθήκοντα πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ τὴν Κοι- νωσίαν,	303
Κεφ. ς'. Περὶ τῶν Κελετῶν τῆς χρηστότητος, ἢ ἀειχρόπιτος τῶν ἡμετέρων πράξεων, ἢ πρὸς τῆς Συμειδήσεως.	305
ΤΜΗΜΑ Γ'. Περὶ τῆς Ἀρετῆς.	309
Κεφ. Α'. Περὶ τῶν Ἀρετῶν ἐν ᾗθει.	αὐτόθι.
Κεφ. Β'. Περὶ τῶν κοινωρικῶν ἀρετῶν ἐν μέρει, καὶ πρῶτον πρὸς τῆς Εὐποιίας.	315
Κεφ. Γ'. Περὶ τῆς Φιλοφροσύνης.	323
Κεφ. Δ'. Περὶ τῆς Φρονήσεως.	326

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ'.

Ο ΕΥΣΕΒΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.	337
Κεφ. Α'. Περὶ τῆς εὐσεβῆς ἀνθρώπου ἐν ᾗθει.	338
Κεφ. Β'. Περὶ τῆς Χριστιανῆς ἀνθρώπου ἐν μέρει.	341
Λ'ρθρ. Α'. Λόγοι, δι' ὧν ὁ χριστιανὸς ἀνθρώπος ὀ- φείλει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ εἶναι φρόνιμος. αὐτ.	
Λ'ρθρ. Β'. Λόγοι, δι' ὧν ὁ χριστιανὸς ἀνθρώπος ὀ- φείλει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ εἶναι ὀπεικῆς.	346
Λ'ρθρ. Γ'. Λόγοι, δι' ὧν ὁ χριστιανὸς ἀνθρώπος ὀ- φείλει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ εἶναι εὐσεβῆς.	351

Τέλος τοῦ Δ'. ἔ τελευταίον Τόμου.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΤΑΥΤΗΣ

Καθ' ἐκείνῳ Πόλιμ.

ΕΝ ΤΗ ΑΙΝΩ.

Ἡ' ἐν τῇ Αἴνῳ Σχεδῶν	2
Ο' Γεροδιδέσκιδες κύρ Μελίτιες Μιτυλιεύαιες	1
Ο' λογιώτατος κύρ Μόχος Μιτζᾶ	1
Ο' τιμιώτατος κύρ Χ. Λασκαράκης	1
Ο' τιμιώτατος κύρ Α'θανασάκης Χ. Λασκαράκη	1
Ο' τιμιώτ. κύρ Πίρρης Μαλκότης	1
Ο' τιμιώτ. κύρ Χ. Δημηξάκης Καρκαδιλανῆ	1
Ο' τιμιώτ. κύρ Μασολάκης Χάρουλης	1
Ο' τιμιώτ. κύρ Στεφανάκης Χ. Λασκαράκη	1

ΕΝ ΑΜΠΕΛΑΚΙΟΙΣ :

Ο' πέντηροσθηγιμώτατος ἄγιος Πλατῆμῶτος κύρ Γεράσιμος	3
Ἡ' ἐν Ἀμπελακίῳ Σχεδῶν	37
Ο' τιμιώτατος κύρ Γεωργίου Χρόνια Δροσινῶ	5
Ο' τιμιώτ. κύρ Α'θανάσιος Οἰκονόμος	2
Ο' τιμιώτ. κύρ Εὐθύμιος Δημητρίου	7
Ο' τιμιώτ. κύρ Γεωργίου Δημητρίου Σφάρτζ	3
Ο' τιμιώτ. κύρ Γεωργίου Καρχπέτζη	2
Ο' τιμιώτ. κύρ Κωνσταντῖνος Νικολάου Πραγαῶ	1
Ο' τιμιώτ. κύρ Κωνσταντῖνος Χ. Πραγαῶ	3
Ο' ἐντιμέλλογιμώτατος κύρ Α'θανάσιος Μεζηβερίου	2
Ο' ἐλλόγιμος κύρ Κωνσταντῖνος Χ. Ἀρσενῆ Χ. Πραγαῶ	2
Ο' τιμιώτ. κύρ Γεωργίου Μεζηβερίου	2
Ο' τιμιώτ. κύρ Φίλιππος παπᾶ Διχμασῶ	1
Ο' τιμιώτ. κύρ Δρόσιος Χ. Ζαφείρης	2
Ο' τιμιώτ. κύρ Σπύριος Γεωργίου Πέσιου	3
Ο' τιμιώτ. κύρ Εὐθύμιος Γεωργίου Γεωργιζιώτη	2

Ο ἰατροφιλόσοφ. κύρ Γεώργιος Σακελαεῖν	1
Ο αἰδισμ. ππτᾶ κύρ Λκειβός	1
Ο λογιώτατος κύρ Παναγιώτης παιδαγωγός ὁ εἰς Ἀγῆας	1
Ο τιμιώτ. κύρ Χρόνιας Κέμη Δροσινῶ	1
Ο τιμιώτ. κύρ Γεώργιος Γερσίβν	1
Ο τιμιώτ. κύρ Κωνσταντῖνος Γβν Χ. Δροσινῶ	1
Ο τιμιώτ. κύρ Ἀτατάσιος Ἀθανασίου ὁ ἐκ Ράφνης	1
Οι ἐντιμώτατοι κύρ Δροσινός Δροσινός Χ. Γβν, } Σφαρτζ ἢ Σωφορία. }	5
Ο τιμιώτ. κύρ Δρόσος Κώμη Δροσινῶ	3
Οι ἑλλογιμοὶ Δημήτριος ἢ Γεώργιος Εὐθυμίου Δημ.	4
Ο ἑλλογιμεστιμιώτ. κύρ Δημήτριος Γωκων Σφαρτζ	5
Ο ἐντιμώτατ. κύρ Ἀτατάσιος Σολομῶ	5
Ο ἑλλογιμ. κύρ Δημήτριος Κασείδης	1
Ο τιμιώτ. κύρ Γεώργιος Νικολάου Μτσιάρη	2
Ο τιμιώτ. κύρ Στέλιος Μαντζιόλας	2
Ο τιμιολογιώτ. κύρ Μιχαὴλ Γεωργίου Διδασκάλου	2

ΤΩΝ ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ.

Ο ἰατροφιλόσοφος κύρ Μανουῆς Ἡλιάδης	3
Ο τιμιώτ. κύρ Γωκῆς φρετιμὸς ὁ ἐκ Ζαγοράς	2
Οι τιμιώτατοι Αὐτοκέδεραι Σπύργιος ἢ Νικόλαος Ρίζν	4
Ο ἐντιμιλλογιμώτ. κύρ Δημήτριος Χαμτζᾶς	1
Baron de Langefeld	1
Ο ἐντιμώτ. κύρ Χαλείσιος οἰκειόμν	1

ΤΩΝ ΕΝ ΒΥΖΑΝΤΙΩ, ΤΗ ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣῃ, ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ.

Ο μακχειώτατος Πατριάρχ. Αἰτισοχείας κύριος Αἰθίμιος	1
Ο πατριώτατος ἅγιος Πρωσίας κύριος Αἰθίμιος	5
Ο πατριώτατος ἅγιος Λαλείσης κύριος Διεύσιος	3
Ο πατριώτατος ἅγιος Δέρκιον κύριος Γρηγόριος	4
Ο πατριώτ. ἅγιος Παραξίνας κύριος Νικόφυτος	2
Ο πατριώτ. ἅγιος ἁγίου Κερρώνης κύριος Γρηγόριος	1
Ο πατριώτ. ἅγιος ἁγίου Ναυπλίου κύριος Μιλέτιος	1
Ο πατριώτ. ἅγιος Σιαγῶν κύριος Παΐσιος	1
Ο πατριώτ. ἅγιος Σιβασιῆας κύριος Γερμανός ὁ ἐκ Πι- } λοποιήσω. }	1
Ο πατριώτ. ἅγιος Λαϊδικίου κύριος Διεύσιος	1

- Ο πατριάρχ. Ἐπίσκοπος τῷ ἁγίῳ Μωϋσῆ· Ἰσραὴλ
της ὁ Χρῆς. }
 - Ο ἐκκλησιάρχης Πιτῆ ἀδελφ. Δημιήτριος Μωϋσῆν. 1
 - Ο ἐκκλησιάρχης Πιτῆ ἀδελφ. Πικροβωσκῆς Μωϋσῆν. 3
 - Ο ἐκκλησιάρχης Πιτῆ ἀδελφ. Κωνσταντῆος Μωϋσῆν. 4
 - Ο ἐκκλησιάρχης Πιτῆ ἀδελφ. Δημιήτριος Μωϋσῆν. 3
 - Ο μέγας Διοσκῶντος Ἀλέξανδρος Μάρκος. 3
 - Ο μέγας Πάριος Ἀλέξανδρος Χερζήνης. 3
 - Ο μέγας Χάρτιντος Κωνσταντῆος Μωϋσῆ. 3
 - Ο μέγας Διοσκῶντος Στέφανος Μακροβόσκῆς. 1
 - Ο μέγας Κόμνητος Γεωργίος Μωϋσῆ. 2
 - Ο μέγας Σπασσιμῆς Κωνσταντῆος Σωτῆρος. 2
 - Ο μέγας Πασθάνικος Ἰωσήφης Σαμυρκῆος. 2
 - Ο μέγας Χάρτιντος Δημιήτριος Σχολῆς. 2
 - Ο ἀρχων Κωνσταντῆος Γρηγόριος Παλάσκῆς Θεοδωρικῶν. 1
 - Ο Ρηγῆς Σχολῆς. 1
 - Ο μέγας Πρωτοσύγγατος ἁγίου Μετάνῆος Ἐκκλησιῆς κύριος Ἰωσήφης. 1
 - Ο μέγας Ἀρχιεπίσκοπος ἁγίου Μετάνῆος Ἐκκλησιῆς κύριος Κύριλλος. 1
 - Ο λογιώτατος δέσποβῶν ἁγίου Μετάνῆος Ἐκκλησιῆς κύριος Περφύριος. 1
 - Ο ἀρχων Γραμματικῶς τῷ πρωτοκρίτῳ Σπυρίδων ὁ Μιτῆς. 1
 - Ο σφραγιώτατος Διδασκαλὸς ἁγίου Ἐκωνσταντινουλάου παύλαρχικῆς Σχολῆς κύριος Μαρτῖνῶς ὁ εἰς Αἴν. 2
 - Ο πατριάρχης Λαρισηνῶν ἁγίου καὶ ἁγιοτάτου τῷ Ἐκκλησιῆς τῷ Σινῆ κύριος Ἰωσήφης ὁ Κρής. 4
 - Ο πατριάρχης ἁγίου Πρωτοσύγγατος τῷ ἁγίῳ Δαδελῆος κύριος Σαμυρῆλ. 1
 - Ο λογιώτατος ἐποβιτῆς τῷ ἁγίῳ Δαδελῆος Ἀνθῆμος Θεοδωρικῶς. 1
 - Ο λογιώτ. ἐποβιτῆς Νεόφυτος Ὁ πικριεὶ λῆς. 1
 - Η δι' ἡμεῖς ἀνακῶν Ἐλέγχο Χρῆς. 1
 - Ο ἱεροεπίσκοπος Ἐποβιτῆς Δαδελῆος. 1
 - Ο ἐκκλησιάρχης Διδασκαλὸς Νεόφυτος Χρῆς. 1
 - Ἐπίσκοπος ἱεροβιτῆς. 1
 - Ἀνθῆμος ἱεροβιτῆς ὁ Κύνος. 1
 - Φιλόθεος ἱεροβιτῆς. 1
 - Πρωτοεπίσκοπος ἱεροβιτῆς τῷ ἁγίῳ Ἀρχων Πικροβωσκῆς. 1
 - Ἀνθῆμος ἱεροβιτῆς τῷ ἁγίῳ Διόσκων. 1

— Αυξάντιος ἱερομόναχος τῷ ἁγίῳ Δέρκῳ.	1
— Νισόφυτος ἱεροδικὴ τῷ ἁγίῳ Δέρκῳ Κωνσταντινουπόλεως.	1
Ο' ἰλλογιμῶν. Ἀρχιεπίσκοπος τῷ ἁγίῳ Εἰφίσι Κύελλος } ὁ ἐκ Τεσσαλῶν τῆς Θιππάλιας :	2
Ο' ἱερολογίωτ. Γεροδῶκ. τῷ ἁγίῳ Εἰφίσι Ἰγνάτιος ὁ Χίος.	1
Ο' ἰλλογιμῶντος Γραμματικὸς τῷ ἁγίῳ Εἰφίσι Πανα- } γιωτικῆς Κωνσταντίνου ὁ ἐκ Μάρης.	1
Ο' παρσιισλλογιμῶντος κύεως Γρηγόριος ὁ Κρη; ὁ ἦδ } Χρῆσαν Διδάσκαλος.	2
Ο' ἰλλογιμῶντος κύρ Ματθαῖος Β' Διδάσκαλος τῆς ἐν } Κωνσταντινῶν Ἑλληνικῆς Σχολῆς.	1
— Προκόπιος μοναχὸς τῷ ἁγίῳ Βηθλιέμ.	1
— Δαυιδ ἱεροδῶκτος τῷ ἁγίῳ Βηθλιέμ Τζιελῶν.	1
— Γεώργιος παπᾶ Κωνσταντίνου Μακεδῶν.	1
Ο' ἀρχὸν Β'. Καμαρῖνος κύεως Μιχαὴλ.	1
Ο' παρσιισλλογιμῶντος ἁγίος Ἀρχιμαδῆτος κύεως Παρ- } δῶν Διδάσκαλος τῆς ἐν Κωνσταντίνῳ Σχολῆς.	1
— Φραγγύλης Γεωργίου καὶ ἀειψίος τῷ Δημήτριος Βαρ- } λάμης.	2
— Γεωργίου Βηκλῆς ὁ Χίος.	1
— Τακὸς Μυχρόπουλος Θεσσαλονικῆς.	1
— Σερβικὸς Μήτη Κωνσταντινουπόλεως.	1
— Γεωργίου Ἀθανασίου ὁ ὑπὸ Κροσυνιτζαίου Κωνσταν- } τινουπόλεως.	1
— Γεωργίου Γεωργίου Ἀρμάσης ὁ ὑπὸ Γεωργίας.	1
— Γεωργίου Καρδίας Λακωνικῶν.	2
— Νικόλαος Γεωργίου Ἀχτζικῶν ὁ ἐκ Μακεδονίας.	1
— Εὐφράτιος οἰκοδόμος Χίος.	1
— Κωνσταντίνος Μπαλασῆς Χίος.	1
— Ἀπῆλιος Εὐσχυειόπουλος.	1
— Σπυρίδων Καλοσηράκης.	2
— Ἀμπάσιος Α. Λ. Κυζικῶν.	1
— Γεωργίου καὶ Θεόδωρος Μπακλόγλου.	1
— Νικηφόρος Ἀπειλλῆς.	1
— Μιχαὴλ Ἀλμαλῆς.	1
— Παναγιώτης Σαφῆς Μαρξίτης.	1
— Δημήτριος Τομαρῆς ἐκ παλαιῶν Πατρῶν.	1
— Δημήτριος ὁ Ψυχάρης.	1
— Ἀναστάσιος Μπικρῆς.	1
— Δημήτριος Ἀθανασίου ἐκ Πορταίας.	1
— Γεωργίου Σχημῆς.	2

— Γεωργίου Μισοιζής	2
— Φραγγάλης Μικρογαργάτος	2
— Μιχαήλ Βασιλείου	1
— Κωνσταντίνος Κολοβός	1
— Δημήτριος Αργυρόπουλος Θεσσαλονικῆς	1
— Γεωργίου Νικολάου Βελισσάκειος Πελοποννησίος	1
— Αἰώνιος Ἀλιζόπουλος	1
— Γεώργιος Κεττιμάκης Κύπριος	1
— Λαυρέντιος Πιζοκόκκινος ὁ Χῖος	1
— Ἀλέξανδρος Τζέφος ὁ Χῖος	1
— Γεώργιος Μάζιμος ὁ Χῖος	1
— Νικόλαος Δεσφρικός Λήμιος	2
— Χ. Μαυροδης Κεμινάκη Λήμιος	1
— Χ. Γεωργίου Προνῆ ὁ εἰς Γεωργίαν	1
— Α. Μπασιλειμή	1
— Γεώργιος Γ'ακῆσιος ὁ Βυλποινῆς	1
— Σκαρλάτος Ζαμπῆσιος Περίος	1
Οἱ ἑλληγομῶντες Διδάσκαλος Γεωργίου ὁ Κρῆς	1
— Δημήτριος Μπῆλλης	1
— Γεωργίου Δημητρίου Μπῆλλης	1
— Ἐμμανουήλ Μπῆλλης	1
Οἱ ἀρχῶν Γραμματικῶν τῆς σόλων Εὐσταθίου ὁ Δημητριάδης	1
Οἱ παιδοσώτ. ἅγιοι Ἀρχιμανθ. κύριος Ζαχαρίας ὁ πα- ρὰ τῶν ὑψηλοτάτων Αυθεντῆ Καλλιμάχη	1
Οἱ παιδοσώτ. ἅγιοι Πρωτοσύγγειοι τῶν ἁγίων Πρωσῆς κύ- ριοι Δασίλ	1
— Φιλόθεος ἱεροδίακονος ὁ Χῖος	1
— Παπαγιώνης καὶ Κυελαζῆς Μπαρχεῖται	2
— Σπύρος Κρασιῶς	1
— Λυγῆς Μπαρπλεμή	1
— Γεώργιος Κωισαῖτος	1
— Κωνσταντίνος Μικρόπουλος ὁ ἐκ Βόλων	1
— Δημήτριος Φυτόπουλος	1
— Στέφανος Νεφροπόσιος	1
— Μηνῆς Ροδοκασιῆς	1
— Νικόλαος Παπαδόπουλος	2
— Ἀγγελίας Θεσσαλονικῆς	1
— Διούσιος Πελοποννησίος	1
— Κωνσταντίνος Μαῖος Δημητριάδης	2
Οἱ ἑλληγομῶντες Διδάσκαλ. Ἀλιζαῖδρος ὁ ἐκ Μυσει- φύτων	1

—	Γαλιῆς	Εὐφρύες	1
—	Παύλος	Μαυρος	1
—	Αΐνιος	Βασίλειος Καδύλης	1
—	Αΐνιος	Νεφερόσιμος ὁ Χίος	1
—	Μπαλαῖος	Πλάτης	1
—	Ασκάς	Ράλης	1
—	Δημιῆρος	Παζήλης Χίος	1
—	Αποστόλος	Παπα	1
—	Κοισσαῖτις	Τζογανῆς	1
—	Νικολάος	Χ. Παπα Ζαφείρη	1
—	Γεώργιος	Αιμιλιανός ὁ ἐκ Μακεδονίας	1
—	Γρηγόριος	Μαυροῦς	1
—	Πέτρος	Παπα	1
—	Ζηὸς	Παπα Γεωργίε	1
—	Αΐνιος	Ιωάννης Πολίτη	1
—	Δημιῆρος	Παλαμάρας	1
—	Δημιῆρος	Μ. Τζογανῆς	1
—	Αλέξανδρος	Τζογανῆς Χίος	1
—	Γεώργιος	Μακάς ὁ ἐξ Ιωαννίνων	1
—	Εὐμμεσὴλ	Πέτρος ὁ ἐκ Σμύρνης	1
—	Γεώργιος	Τζογανῆρας ὁ ἐκ Πέλοπος τῆς Ἀργείων	1
—	Μαργαρίτης	Σακελλαεὶς ὁ ἐκ σπουδαίωντων Ἐκκλησιῶν	1
—	Πατριάρχης	Γεωργίος Βυζαντίας	1
—	Λαγυῖαντος	ἱεροδράκοντος Νεώφυτος Κωνσταντίνος Βυζαντίας	1
—	Λαγυῖαντος	ἱεροδράκοντος Γεωργίου Μυροπόδης	1
—	Ὀβελώντιος	ἐκ ἐξοφλασούφου Δημητρίου ὁ Πένης	1
—	Λαγυῖαντος	ἱεροδράκοντος Νικόδημου Δασκαλέως ὁ ἐξ Ἀΐνου	1
—	τῆς αἰγῆς	Εφείος Αΐνου Ἡλιουτάσιος	1
—	πασσιῶν	Αργυριανῶν. Ιωάννης ὀφισσῶς τοῦ αἰγίου } Ιωάννης τῆς Γαλακίε }	1
—	Θωμάς ὁ Χ.	Κοτζαγυλαῖος	1

EN ZEMONI THE OTTAPIAS.

—	Ὁ	Ζημιῖαντος	κύριος	Μιχαὴλ	Ζήτης	1
—	Ὁ	Ζημιῖος	κύριος	Δημητρίου	Κωνσταντίνος Σκούρος	1
—	Ὁ	αεθριμαῖαντος	κύριος	Ἰωάννου	Κωνσταντίνος ἱεροῦ. Ράκης	1
—	Ὁ	Ζημιῖος	κύριος	Ασκάς	Σχολάριος	1
—	Ὁ	Τὸ	Σχολάριον	τῆς	Ζημιῖαντος } Γεωργίου Παπα } Λαγυῖαντος }	1
—	Ὁ	Μαργαρίτης	Διδάσκων	τῆς	Ζημιῖαντος } Γεωργίου Παπα } Λαγυῖαντος }	1

Ο΄

Ο	τιμιώτ. κύρ Δημήτριος Ρέσις :	1
Ο	τιμιώτ. κύρ Γεωργίου Χ. Ουμά :	1
Ο	τιμιώτ. κύρ Νάυμ Τζιόν :	1
Ο	τιμιώτ. κύρ Νικόλαος Γεωργίου :	1
Ο	τιμιώτ. κύρ Νικόλαος Καμισιόρου :	1

ΕΝ ΖΗΤΟΥΝΙΩ ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΕΙΑ.

Ο	Θεοφιλέστατος Επίσκοπος ἁγίος Ζητούνιω κύριος Γεράσιμος } ὁ ἐκ Κλεοβού.	1
Ο	ἐκλογιστάτος Εὐστάθιος Χοϊδάς ὁ ἐκ Κεφαλαΐας :	1
Ο	ἐργαστάτος ἀρχὸν Λεγοθέτης Γεωργίου Σπάμυ ὁ ἐκ } Λεβαδείας.	1
Ο	παισιώτατος ἁγίος Προγενοφίης πῆς ἐν τῇ Ἀθῶνι } Λαύρας κύριος Γάκωβος.	2
Ο	παισιώτ. ἠγέμενος τῆ ἀγίᾳ Βλασίᾳ κύριος Καλλίνικος :	1
—	Κύρ Ἀθανάσιος ἱεραμόναχος Λαοδικαίης :	2
—	Γρηγόριος ἱεραμόναχος Κελεθίης :	1
—	Παρθένιος ἱεραμόναχος Μεγαποπλαιώτης :	1
—	Νεόφυτος ἱεραμόναχος :	1
—	Λιασάσιος ἱεραμόναχος :	1
Ο	ἐργ. Φίλων Γεωργίου ὁ ἐκ Λεβαδείας :	1
—	Νικόλαος Νάυμ ὁ ἐκ Λεβαδείας :	1
—	Γεωργίου Λεονάρδου :	1
—	Πέτρος Νάυμ :	1
—	Δημήτριος Νίκου ὁ ἐκ Κοτζαβής :	1
—	Γεωργίου Φίλωνος :	1
—	Σπυρίδων Μανυλ Κοιπαχτζή :	1
—	Λάμπρος Νικολάου :	1
—	Δημήτριος Γεωργίου :	1

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

Ο	Θεοφιλέστατος ἢ ἐκλογιστάτος Επίσκοπος Ἀρδαν- } εἰν κύριος Ἰγνάτιος ὁ ἐκ Ἀμπελακίων.	4
Ο	Θεοφιλέτ. ἢ λογιώτατος Επίσκοπος Πελαγονίας κύριος } Θεοδόσιος.	2
Ο	παισιώτατος πνευματικὸς κύρ Ἀρσένιος Πατριστα- } εινός.	1
Ο	ἱερολογιώτατος κύρ Διονύσιος ἐκ τῆς Μοῦνης ἁγ. Βλα- } σέων.	1

Ο ἱεροθέμιτος κύρ Βερασμύλῳ	1
Ο ἱεροθέμιτος κύρ Θεοφάνης	1
Ο τιμιώτατος κύρ Αβασίσιος ἐπιφανέτης τῆς Συχώνης	1
Ο ἀγιος κύρ Μιρσίσιος Κωνσταντῶν ὁυλάς	4
Ο αγιοώτατος κύρ Γεωργίος Χείσιος	1
Ο τιμιώτατος κύρ Δημήτριος Ἐγκλισμῶν	1
Ο — κύρ Γρηγόριος Γεωργιολογίας	1
Ο λογιώτατος κύρ Αβδοῦνικος Γεωργίω	1
Ο φιλομαθὴς κύρ Γρηγόριος Τύασι	1
Ο φιλομαθὴς κύρ Δήμες Χρῆσι	1
Ο φιλομαθὴς κύρ Μαρτῖνῶ Οἰκονομίδης	1
Ο Στέργιος Γεωργίω	1
Ο ἱερογλυφώτατος κύρ Δέσιος Απρονίδης	2
Ο ἑσθημώτ. ἀντιπρόδρομοι Ιωάννης καὶ Βασίλειος Πίλις	2

(EN IASIN.)

Ο πρωτοβήμιτος Μιγέτρονίσιος Μοδάβίσιος κύριος Βερασμύλῳ	2
Ο Σεφιλῆσιος Ἐπίσκοπος Ρομαῶν	2
Ο ἐκλαμωφόριος Πιζιάσιος Σκαρλάτιος Τίσιος	2
Ο μέγας Πρεσβύτερος Δημητρεὺς Μάσιος	5
Ο μέγας Δοροθέσιος Κωνσταντῆ Τίσιος	1
Ο μέγας Κόμιτος Ιωάννης Παλάσιος	1
Ο μέγας Στρατάσιος Δημητρεὺς Σαῖνῶ	1
Ο μέγας Βόβινικος Κωνσταντῆ Βασιλῆος	1
Ο μέγας Βεστιάσιος Γεωργιάνης Ριζιβασιός	1
Ο μέγας Δοροθέσιος Γεωργιάνης Παρχασιός	1
Ο μέγας Δοροθέσιος Κωνσταντῆρος Παλάσιος	1
— Κωνσταντῆς Παλάσιος	1
Ο μέγας Βόβινικος Θεοδοπάσιος Παλάσιος	1
Ο μέγας Πρεσβύτερος Δημητρεὺς Στρεβλίσιος	1
Ο μέγας Βόβινικος Κωνσταντῆ Στρεβλίσιος	1
Ο μέγας Βησιζιόσιος Γρηγορίου Στρεβλίσιος	1
Ο Β. Δοροθέσιος Μαρτῖνῶς Κερασιάνης	1
Ο μέγας Πρεσβύτερος Κωνσταντῆρος Βασιλῆος	1
Ο μέγας Κόμιτος Κωνσταντῆς Κερακῆς	1
— Ιωάννης Σπυρίδης	1
— Κωνσταντῆς Κερακῆς	1
— Ιωάννης Ἀγρίτιος ὁ σκ Ζαγοραῶν	2
— Ιωάννης Δήμες Μηλιώσιος	1
Ο ἀγιος Ευχαΐτων Θεοφάντης Κερασιάνης	2

— Ουμᾶς Γεωργίου Νερώντζης.	1
Ο ἀρχ. Κλοτζιάρης Γεωργίου Ἰλίου.	1
— Αἰατάσιος Μιχαήλ.	3
— Ζήσης ὁ ἐκ Τυριάβη.	1
— Εὐστάθιος ὁ Γαῖος.	1
— Αἰατάσιος Διδάσκαλος ὁ ἐκ Ἀρπῆς.	1
— Δημήτριος Γεωργίου.	1
— Σπυρίδης Χρήστου Διδάσκαλος.	1
— Νικόλαος Διογενίδης.	1
— Γρηγόριος Διδάσκαλος ὁ ἐκ Κρήτης.	1
— Διονύσιος ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεῆς ὁ ἐκ Οὐρακίου.	1
— Σπυρίδων Φώτης ὁ ἐκ Κερκύρας.	1
— Κωνσταντῖνος Γεωργίου Σπυρίδωνος.	1
— Γεώργιος Γεωργίου ἐκ Νέας Πάφης.	1
— Γεώργιος Εἰπιστάτης ὁ ἐκ Τείκης.	2
— Κωνσταντῖνος Τζιγαράς.	1
— Κωνσταντῖνος καὶ Νικόλαος Γεωργίου.	2
Ο Πανσιώπτος Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἡγούμενος τῆς Τζιαπῆς τῆς Ἀρσένιος.	1
Ο Πανσιώπ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἡγούμενος τῆς Γαλακκῆς Διονύσιος.	1
— Κωνσταντῖνος Τζερκόζης.	1
— Παπαῆς Θεόδωρος Τζέρης.	1
— Εὐστάθιος Θεόδωρος Λάσιμος.	1
Ο ἀρχὸν Σερδάρης Αἰατάσιος Σκυρτζέσκης.	1
— Κωνσταντῖνος Ζαγυρᾶς.	1
— Ἀγγελῆς Δημητρίου ἐκ Ζαγυρᾶς.	1
— Γεώργιος Παπαζογλῆς ἐκ Ζαγυρᾶς.	1
— Τετυκάρης Γεωργίου ἐκ Ζαγυρᾶς.	1
— Κωνσταντῖνος Παπαζογλῆς.	2
Ο ἀγιος Καθηγούμενος τῆς Ραμνίκης Γεωργίου.	1
Πίξις Περβίτης.	1
— Χριστόδουλος Γεωργίου.	1
— Γεωργίου Γεωργίου Σκυρᾶς.	1
— Κωνσταντῖνος Φωτιάδης.	1
— Αἰατάσιος ὁ Γατρός.	1
Ο ἐλλογιμώτατος Διδάσκαλος Νικόλαος Πελοποννήσιος.	1
Ο μίγας Περέλινκος Νικόλαος ὁ ἐκ τῆς Πηλίου ὄρους.	2

ΕΝ ΚΤΑΘΝΙΑΙΣ ΚΑΙ ΜΙΤΥΛΗΝΗ.

— Η' ἐν Μιτυλίῳ Σχολῆ	1
— Τεσσαρτίκῃς Ἰσημένης Μιτυλιωτίδος	1
— Κατ' ἡ Παρυσιώτις Τζαῖς Μιτυλιωτίδος	1

ΕΚ ΤΗΣ ΤΟΝ ΚΤΑΘΝΙΟΝ ΣΧΟΛΗΣ.

Βενιαλίῳ ὁ σφαιρικός Διδασκαλὸς αὐτῷ ἐν Κωδικίῳ Σχολῆς.	1
— Τεσσαρτίκῃς Σφαίρης Κωδικίῳ	1
— Νεφύρος ὁ ἐκ Σφαιρῆς Φαυράσιος	1
— Σφαίρη λ' ἰσοδιακῆς ὁ ἐξ Ἄιδου	1
— Κωδικογράφος Τζιέρας Κωδικίῳ	1
— Θωμάς Καίσιος ὁ ἐξ Ἄιδου	1
— Ἀθανάσιος ἰσοδιακῆτος ὁ Κρης	1
— Σφαιρικός Πάσις ὁ ἐκ Κεφαλληνίας	1
— Δημήτριος Χ. Διακίμων Κωδικίῳ	1
— Ἀνδρέας ἰσοδιακ. Σαζωνοσίτης	1
— Σωφρώνιος ἰσοδιακ. Μιτογένης	1
— Κρήσιος ἰσοδιακ. Παντοπιστός	1
— Εὐσέβιος Ἀγρῆς Κωδικίῳ	1
— Ἰσοστάς ἰσομαθῆς Κωδικίῳ	1
— Νεφύρος ἰσομαθῆς. Ααεσίτης	1
— Θεοφάνης ἰσομαθῆς. Μιτυλιωτίδος	1
— Κυριακὸς ἰσοδιακ. Θεοδωρικίῳ	1
— Δασίλ. ὁ ἐξ Ἄιδου	1
— Δημήτριος Χ. Παπαριδά Κωδικίῳ	1
— Παρθένος ἰσομαθῆς. Μιτυλιωτίδος	1
— Περφύριος ἰσοδιακόν. Βυζαντίος	1
— Ἰωάννης ἰσομαθῆς. Κωδικίῳ	1
— Ζηναίος Βυζαντίος	1
— Ἀρμάιος Ρ'οπαῖς	1
— Μιχαὴλ Κρης	1
— Φρατζίκος ὁ ἐξ Ἄιδου	1
— Δημήτριος Ἀγγεῖλ. Κωδικίῳ	1
— Ἀρμάιος Μιτυλιώτις ὁ ἐξ Ἰ" φρας	1
— Ἰωάννης Βότσης ὁ ἐξ Ἰ" φρας	1
— Ἰωάννης Πρωτοπλάτης ὁ ἐξ Ἰ" φρας	1
— Μενάχιος Τείσης ὁ ἐξ Ἰ" φρας	1
— Μιχαὴλ Δημητριάνης Κωδικίῳ	1
— Κωσῆς Βυζαντίος	1

— Γάβριελ Σαμπορλιανός	1
— Αιδρίας Σμουριάνος	1
— Αιδριμος ιεροδίακονος Τεικκαίος	1
— Λεόντιος ιεροδίακ. ο εἰς Αἶδρα	1
— Βιοσαείων Γμβεις	1
— Παύλος Κυθωνίδης	1
— Γεωργίου Πριεβύτης Α'θινάως	1
— Γεωργίου Γ'θακισιος	1
— Γεωργίου ο εκ Βλαχίας	1
— Κωνσταντίνος Ζαχουριανός	1
— Νικόλαος Κύπειος	1
— Α'γκυριώτης Περγαμινός	1
— Δημήτριος Ουκπειδός	1
— Πατριώτης Χ. Δάκκ Κυθωνίδης	1
— Κωνσταντίνος Λαυριώτης	1
— Πατριώτης τῆ Γαλιτῆ Κυθωνίδης	1
— Βασίλειος Μπειτῆρ ο εἰς Τ'δρας	1
— Γαβριήλ Α'μανίως Κυθωνίδης	1
— Η' ἐν Κυθωνίαις Σχολή	1

ΕΝ ΛΑΡΙΣΣῃ, ΤΥΡΝΑΒΩ, ΚΑΙ ΤΖΑΡΙΤΖΑΝῃ.

Ο' πατριώτης Μητροπολίτης Βιρροίας κύριος Χρῦσανθος	4
Ο' πατριώτ. Αρχιεπίσκοπος Ελασσώνος κύριος Γεωργίου	3
Ο' διεφιλίστατος Επίσκοπος Πειραιῶς ἡ δ'αἰρέσεις τῆ αἰγίᾳ Λαλειότης κύριος Παΐσιος	3
Ο' διεφιλίστατ. Επίσκοπος Σερβίων κύριος Θεόφιλος	1
Ο' διεφιλίστατ. Επίσκοπος Πέτρας κύριος Νεόφυτος	1
Ο' διεφιλίστατ. Επίσκοπος Τείκης κύριος Γαβριήλ	2
Ο' παιδιαδικασεφιλολογισμῶτατος ἀγιος εἰκονομοδιδάσκαλος τῆς Τυρνάβου κύριος Γεωργίου	3
Ο' παισιολογισμῶτ. Αρχιμανδρίτης τῆ παταγία Τάφου κύρ Γαβριήλ Αιδεμιώτης ο ἐν τῆ ταξιδίῳ τῆς Λαλειότης	2
Ο' παισιολογισμῶτατος Πρωτοσύγγιλος τῆ ἀγιῆ Τείκης κύρ Δοσίθεος	1
Ο' παισιώτατος ιερομναχός Σινάτης κύρ Δοσίθεος ο ἐκ Τείκης	1
Ο' παισιώτατος ἡγούμενος τῆ Σπαρμῆ κύρ Ζαχαρίας	1
Ο' παισιολογισμῶτατος ιερμ. κύρ Κωνσταντίνος ο ἐκ τῆς ἐν Σελιτζαίῃ Μοίῆς τῆς Τ'περχίας	1
Ο' παισιώτ. ιερμ. κύρ Σιμεὼν ο ἐκ τῆς αὐτῆς Μοίῆς	1

- Ο' ἐφορολόγιωτ. δέκατος τὴ ἀγία Ἐλεσώρας κυρ Διο-
 νύσιος Τζαειτζανιώτης. 1
 Ο' λογιώτ. Ζαχαρίας ἐφορ. κ. ὁ ἐκ Νεζήρη. 1
 Ο' παροσιώπτης ηγούμενος τῆς ἐν Ἐλασσόνι Μονῆς τῆς
 Ἱεραγίας κυρ Α'ρσουλός. 1
 Ο' ἐκ τῆς αὐτῆς Μονῆς παροιολόγιωτ. κυρ Γερίμας
 Διδασκαλός τῆς Λαλείτης. 1
 Ο' παροσιώπτης κυρ Νικηφόρος Δοσιμίου πιδεματικός. 1
 Ο' ἐν τῷ μεγάλῳ μετὰ τῆς Λαλείτης ἐφορ. ἰων Πα-
 πᾶ Διμής. 1
 Ο' τιμωπτης κυρ Βασίλειος Χ. Γεωργίου Λαλείτης. 1
 Ο' η' παροσιώτ. πιδεματικός κυρ Γάβριηλ Καταλλιώτης ὁ
 ἐν Τζαειτζανίῳ. 2
 Ο' παροσιώτ. ἡγούμεν. τῆς ἐν Τζαειτζανίῳ ἀγίας Ἀ'να-
 σίας κυρ Ιωαννίκιος. 1
 Ο' ἐπιμωπτης ἀρχων Λογδωίτης κυρ Ιωάννης Σπυρίη
 ὁ ἐκ Τζαειτζανίης. 1
 Ο' ἀντιέφορος αὐτῆ κυρ Παναγιῆς Σπυρίη. 1
 Ο' η' παροσιωλογιώπτης κυρ Εὐφράτης Ξιδωρη ὁ ἐκ Τζα-
 ειτζανίης. 5
 Ο' η' παροσιωλογιώπτης κυρ Χ. Θιδωρος Χ. Φαρμάκης ὁ
 ἐκ Τζαειτζανίης. 2
 Ο' ἐφορ. ὡπτης ἐαθός κυρ Ζωὴς Ζαχαρείτης ὁ ἐν Τζα-
 ειτζανίῳ. 1
 Ο' η' παροσιωπτης κυρ Κλεικίης Χ. Νίχου ὁ ἐκ Τζαει-
 τζανίης. 1
 Ο' η' παροσιωπ. κυρ Χ. Ζήσης Χ. Λακιά ὁ ἐκ Τζαει-
 τζανίης. 1
 Ο' η' παροσιωπ. κυρ Δημήτριος Χ. Α'θανασίος. 1
 Ο' τιμωπτης κυρ Κλεικίης Χ. Θεόδωρος. 1
 Ο' τιμωπ. κυρ Γεωργίος Χ. Α'γγιλή. 1
 Ο' τιμωπ. Κασπὴν Γωπὸς Χ. Τζιμοσπίδης. 2
 Ο' λογιώπτης ἐφορ. ἰων. κυρ Γεωργ. Α'καδημίου. 1
 Ο' λογιώπτης κυρ Ιωάννης Παπᾶ Α'ιζερσίω Γιδεσίτης. 1
 Ο' παροιολογιώπτης ἐφορ. ἰων. κυρ Γερίμας Σπυρί-
 μωπτης. 1
 Η' ἐν Τζαειτζανίῳ Σχολή. 2
 Ο' ἐπιμωπτης κυρ Γεωργίου ὁ ἐκ Ζαφρυ. 2
 Ο' παροιολογιώπτης πιδεματικός Χ. Παπᾶ κυρ Σὺ-
 φανί. 1
 Ο' τιμωπτης κυρ Θεοφάνους Χ. Γεωργίου ὁ ἐκ Ζαφρυ. 1

Elem. di Filos. T. IV.

Α α

Ο

- Ο Ἰωαννῆτος κύρ Δικκῆσις Γεωργίου ὁ ἐκ Ζαφῆς . . . 1
- Ο ἑπιμελεστέος κύρ Κελέσις Χ. Κωνσταντῆ Τύχου . . . 2
- Ο ἀθροιστέος ἁγίος Οικονόμος πατριᾶ κύρ Ξενοφῶντος
ὕπο Τύχου . . . } 1
- Ο ἡσυχαστέος κύρ Πατριάρχης Πατριᾶ κύρ Γεωργίου
ὕπο Τύχου . . . } 1
- Ο τιμιώτεος κύρ Ανδρόσιος Ἀλεξάνδρου . . . 1
- Ο ἑπολεστέος Διδάσκαλος τῆς Ζήτησος κύρ Ἰωάννου . . . 1
- Ο ἰσογυμνῆτος κύρ Κωνσταντῆ Μιχαήλ ὁ Λαοσευτής . . . 2

ΕΝ ΜΕΛΕΝΙΚΩ.

- Ο ἰσογυμνῆτος Διδάσκαλος τῆς ἐν Μελενίκῳ Σχολῆς
Ἀδελφῆς Τύχου ὁ ἐκ Μεσοβίου . . . } 1
- Ο ἑπολεστέος Ἀρχιερέτικος κύρ Ἰωάννου ὁ ἐκ Σέρβου . . . 1
- Ο ἑπολεστέος κύρ Νικόφυτος ἑπολεστικ. ὁ ἐκ Ἀγῶν . . . 2
- Ο πρεσβυτέρου κύρ Πατριάρχης ἑπολ. ὁ ἐκ Ἰωαννίνων . . . 1
- Ο λογιώτ. κύρ Εὐμενοπούλου, ὁ ἐκ Μεσοβίου . . . 1
- Ο λογιώτ. Κωνσταντῆ Σοφιστικῆς, ὁ ἐκ Μεσοβίου . . . 1
- Ο λογιώτ. κύρ Στεφάνου Κωνσταντῆ, ὁ ἐκ Μελενίκης . . . 1
- Ο λογιώτ. κύρ Ἰωάννου Καλαμιπλάκη, ὁ ἐκ Μελενίκης . . . 1
- Ο λογιώτ. κύρ Κωνσταντῆ Εὐμενοπούλου, ὁ ἐκ Μελενίκης . . . 1
- Ο λογιώτ. κύρ Ἰωάννου Πατριᾶ Χερσοβίου, ὁ ἐκ Σερβου . . . } 1
- Ο λογιώτ. κύρ Δημητρίου Δάκκῃ, ὁ ἐκ Μελενίκης . . . 1
- Ο λογιώτ. κύρ Ἀσκηταίος Πατριᾶ Δημητρίου ὁ ἐκ Μεσοβίου . . . } 1
- Ο λογιώτ. κύρ Κυριακῆς Πατριᾶ Ἰωάννου, ὁ ἐκ Μεσοβίου . . . 1

ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩ.

ΕΝ ΑΡΓΕΙ.

- Ο σφραγιστέος Διδάσκαλος Χατζῆ κύρ Ἀγαπίου ὁ
ἐκ Δημητριάδος . . . } 2
- Ο σφραγιστέος Διδάσκαλος τῆς Σχολῆς τῆ Ἀργεὸς κύρ
Ἠσαΐας . . . } 2
- Ο λογιώτεος ὑποδιδάσκαλος τῆς αὐτῆς Σχολῆς κύρ Δημητρίου . . . } 1

ΟΙ ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ.

Αδελανός Πειμικηέως παπά Μιχαήλ	1
Αγαπίος ιερομόναχος ο εκ κώμης Παγκρατίου	1
Αρσένιος ιερομόναχος ο εκ Κραυιδίου	1
Ζαχαρίας ιερομόναχος	1
Αικαίος ιερμον. ο εκ Σοφικῶν	1
Γωάννης κ' Δημητρεος Λογιδετω	2
Αναστάσιος Τζοριζη	1
Γωάννης Πετζιώτη ο δε Υδρας	1
Ευθύμιος Μιχαήλ δε Αποειζασης	1
Γεώργιος Λακεδαιμόνιος ο τῷ Σακιλλαίου	2
Παναγιώτης Αδαμασίω ο εκ Γιλίου	1
Κωνσταντῖος ο εκ Τειπολιτζας	1
Δημητρεος Κωνσταντῖου Κεγιά ο εκ Τειπολιτζας	1
Νεόφυτος μοναχος παπά Θαλασπούλου	1
Ο τῷ ἀγίῳ Ναυπλίου Αρχιδιάκονος κυρ Γρηγόριος	3
Ο τῷ Ἀργυρῶν Οικοδόμος παπά κυρ Γεώργιος	1
Ο τῷ Ἀργυρῶν αγιοπαπας παπά κυρ Αλέξιος	1
Δημητρεος ιερός ο τῷ αγιοπαπα	1
Ο τῷ Ἀργυρῶν Σακιλλαίος παπά κυρ Γεώργιος	1
Θεοδοσιος Ιερός	1
Ο τῷ Μοιμβασιόως Αρχιδιάκονος κυρ Παρθεσίος	1
Βενεδικτος Πιδαματικός ο εκ Φαιρωμλῶν	1
Θεοδωρακης Βλασιος ο εκ Κοτίτζης	5
Τζέρτος Ηλίου Γωατισση	1
Πααχης Γωατισσης	1
Αἰπώνιος Ιαφός Ζωγραφης ο εκ Κεφαλῶν	2
Παναγιωτάκης Ιαφός Ζωγραφης ο εκ Κεφαλῶν ο φί- } λος μκ . }	10
Θωμάς Ιαφός Ζωγραφης ο εκ Κεφαλῶν	2
Δόκτωρ Χεισόδουλες Σιβασός ο εκ Καλαβρυτων	1
Σταματίλος Αἰπινόπουλος ο εκ Κοτίτζης	1
Δημητρεος Γεωργακόπουλος ο εκ Βερδῶν	1
Αδελανός Καββα	1
Δημητρεος Εμμανηλ ο εκ Πρασῶν	1
Παναγιώτης Διδάσκαλος ο εκ Πρασῶν	1
Ο πασιρολλογιμώτατος ἅγιος Κοείνθω	1
Πανίτζης Νοταρῶν ο εκ Κοείνθω	1
Χ. Νικόλας Σίκκιος ο εκ Τειπολιτζας	2

Δημήτριος Γωβίης 1
 Μεσσήνιος Ἰερώνης Σπίτζας 1

ΒΝ ΠΕΣΤΑ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ .

Ὁ πραιπόσιτος καὶ ἐλλογιμώτης ἅγιος Βυδμήνιος κύριος Διε-
 υσεις 1
 Ὁ ἀδισιμώτης παπᾶ καὶ κυρ Θεόδωρος 1
 Ὁ ἐσπιμώτης καὶ Ἀλέξανδρος Δυρμύσης 2
 Ὁ τιμωτής καὶ Γωβίης Τυρζής 1
 Ὁ τιμωτής καὶ ἐλλογιμώτης καὶ Γωβίης Τζάκας 1
 Ὁ τιμωτής καὶ Γωβίης παπᾶ Κωνσταντίνος Οἰκονόμου 1
 Ὁ τιμωτής καὶ Νικόλαος Μπιρκέλας 1
 Ὁ αὐτὸς ἔλα τὸ Σιχολέου 1
 Ὁ τιμωτής καὶ Χριστόδουλος Διδασκάλου 1

Ὁ Παιερράκτης ἢ οὐβασμιάκτης Διπρόσας ἀγίος Σμύρ- νης κύριος Ἀΐθιμας.	1
— Γιώτης Κομιλιῶν Μιμμάκης.	2
Διούσιος Μονυχός ὁ Ἰΐκκησιος.	1
Ὁ ἔλληγομιάκτης Διδάσκαλος πρὸς τὸν Σμύρην Σχολῆς κύρ Γεράσιμος ὁ ἐκ παλαιῶν Φωκείων.	1
Ὁ ἐκ παλαιῶν Φωκῶν Μπαπῆς.	1
Ὁ ἐκ πρὸς Ἰΐθάκης Ἀΐτωίης.	1
— Ὁ Ἀϊσάσιος Ρέχπετής.	1
Ὁ Χατζῆ Γύσιος Δημητρεῖς ὁπὲρ Γκιζέλασαρ.	2
— Ἰωάννης Δημητρεῖς ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
— Ὁ Θεοχάρης Παναγιώτου Πελαγολόγος.	2
Νικόλαος Ἰωάννης Χρυσόχης ὁ ἐκ Μικελιτζής.	1
Παναγιώτης Παναγιωτῶν πάλαι Πελοποννήσιος.	1
Δημητρεῖς Ὁλαυδῆς.	1
Παναγιώτης Γκινακῆς ὁ ἐκ Πριβίτζης.	1
Νικόλαος Κωνσταντῆλ. κρησὶς ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Ἰωάννης Ηΐλίας Πελοποννήσιος.	1
Ὁ παροιστολογιώκτης ἐφημέριος Σμύρνης κύρ Δακηλ Πι- λοπονήσιος.	1
Ὁ παροιστῶν ἐφημέριος πρὸς ἐν Σμύρην Ἐκκλησίας κύρ Ἀΐθιμας ὁ ἐκ Λακκίων.	1

Ο ἰκκλυσίαρχος τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Γεωργίου Ἀι- θίμης ἱεροδύκασις ὁ Πέλωψ. } .	1
Κωνσταντῖνος Ἀθανασίου Περγασίου ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Ο ἱεραρχὸς τῆς ἁγίας Σμύρνης κύριος Μελέτιος ὁ Κρῆς.	1
Βενεδικτὸς ἱερομόναχος ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Γεωργίου Ἀλιβιζόπουλος Πελοποννήσιος.	1
Δημήτριος Κόντογλης Πελοποννήσιος.	1
Βασίλειος Ἀθανασόπουλος Πελοποννήσιος.	1
Σπύρος Βλασιῆς ὁ ἐκ Πελοποννήσου.	1
Χρῆστος Νικολάου ἱερέως Λακεδαιμόνιος.	1
Δημήτριος Ἀλεξανδρόπουλος Πελοποννήσιος.	1
Δημήτριος Σταθόπουλος Πελοποννήσιος.	2
Παρθένος ἱερομόναχος ἀνωκεδικὸς τῆς ἁγίας Σμύρνης καὶ ἱερμῆσις τῆς Μπόλα ὁ ἐκ Τυρναβῶν τῆς Θεσσαλίας. } .	1
Ἀθανασίος Κόντος Φάγγα Τυφικτῆς ὄψλης ὁ ἐκ Μοχσοπόλεως.	1
Πατριάρχης Κωνσταντίνου Σκιαθῆτος ὁ Θεσσαλονικὴς.	1
Θεόδωρος ὁ τῆς πασιπτι Δεσπότης ἁγίας Σμύρνης Γραμ- ματικός. } .	1
Ο τῆς ἁγίας Σμύρνης Ἀρχιεπίσκοπος κύριος Καλλίνικος, ὁ ἐκ Μυκῶν. } .	1
Ο τῆς ἐν Σμύρῃ Κεσόλου Πατίβου Δηριμιωλῆτος κύριος Γεώργιος ὁ Ἀμυράς. } .	1
Ο ἐκ Χίου Μπατιῆς Ροδοκίτου τῆς ποτῆ Παύλας.	1
Λεῶν Ἀμυράς ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Ο ἑλληνομάντης Διδάσκαλος κύριος Γαβριὴλ ὁ Βρυελίτης.	1
Στυλιανὸς Σπασιόπουλος ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Ἀπερόλης Πελοποννήσιος.	1
Δημήτριος Μαρχειῆτος ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Ἱερμῆσις ἱερομόναχος ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Διονύσιος Σπασιῆτος ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Σπυριδωνὸν Γιοβαλόγλης ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Γεώργιος Λάτεις ἱερέως ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Δημήτριος Μανῆσις ὁ ἐκ Χίου.	1
Γεώργιος Σιβασόπουλος ὁ ἐκ Σμύρνης.	1
Αἰθῆσις Μασγαλῶς ὁ ἐκ Σμύρνης καὶ ἱερέως τῆς Νεσο- κεμῶν. } .	1
Νικόλαος Σπαθῆς ἱερέως ὁ ἐκ Ζακύνθου.	1
Γεώργιος Καλύβας.	1
Παναγιῆς Αἰτίπας ὁ ἐκ Κιφλῶν.	1
Σωμῆσις Θεόδωρος ὁ ἐκ τῆς Νήσου Λέσβου.	1
Γεωργίου Ἀλιφειράκας ὁ ἐκ Σμύρνης.	1

- Ο' πατριάρχ. κὶ σφοδ. ἁγίος Χίω κλέεις Διούσιος. 1
 Ο' ἐθολογιστὸν ἀντιπρὶ τῆς αὐτῆ πατριάρχου κὺρ Κων- }
 στατινὸς κὶ κὺρ Μιχαὴλ Κωνστατινολίται. } 2
 Ο' ἐθολογιστ. Ἀρχιεπίσκ. τῆς αὐτῆ πατριάρχου κὺρ }
 Ἰωάννη Κωνστατινολίτης. } 1
 Η' ἐν τῇ Χίῳ Σχολῆ. } 2
 Ο' σφοδολογιστ. ἐπισκοπὺς κὺρ Δαυρεντίος ἐπισκ. ὁ Ἰω- }
 σβηλδίνης. } 1
 Ο' σφοδολογ. ἐπισκοπὺς κὺρ Ἰάκωβος ἐπισκ. ὁ Μαυρογρη- }
 δάτης. } 2
 Ο' σφοδολογ. ἐπισκοπὺς κὺρ Μακάριος ἐπισκ. ὁ Βασιλάκης. }
 Ο' σφοδολογιστ. Διδασκ. τῆς ἐν Χίῳ Σχολῆς κὺρ Α' }
 Σαρκίτιος ἐπισκ. ὁ Πάριος. } 1

ΕΝ ΤΡΙΕΣΤΩ.

- Ο Μυσικός Συμβουλάρχου τῆ Ἰμπριέις ἤτις Ραορίας καὶ
 Καθολοίσιος δύο παγκάτων Αἰνώνιος ὁ Ψαχός. }
 Ο ἰκλαμυροπατὴς Κόισος ἤτις Ραορίας καὶ ἤτις ἐπιπ- }
 νίος Πηγματάκας ἔν Τελισίῳ Καῖσαρ ὁ Παναργίης. }
 Ο ἔρτιμύπτος κύρ Αἰσίβιαι Κλακίης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Αἰνώνιος Νιτώνης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Γεώργιος Οἰκιστής. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Νικόλαος Ρώπης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Νικόλαος Ζωγράφος. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Παναργίος Βασιλείης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Αἰσάσιος Γεωργίος ἐκ παλαιῆς Πάρας. }
 Ο ἰσποδύιστ. ἰσποδύικ. κύρ Γηγιέις. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Παναργίως Ιωαννίσης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Ιωάννης Καετζιώτης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Αἰσάσιος Βασιλείης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Νικόλαος Ρωσίης ὁ ἐκ Κρήτης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. Κατῆν κύρ Θεόδωρος Μίνας. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Γεώργιος Ιωάννης. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Ιωάννης Ζαμπιάνης ὁ ἐκ Αδελκίδος. 1
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Γεώργιος Καβάνος. 2
 Ο ἔρτιμύτ. κύρ Γεώργιος Σπύρος Αργυροκασέτης. 2
 Ο ἔργωκώπτος αἰσάσιος κύρ Ατσίωπέης ὁ Βασιλείης. 1

Ο	ἔλλογιμ.	ἱεροδίακ.	κύρ Γωσφ	ὁ ἐκ τῶ Φορνι	Ἰ
				Ἀρχέφωρ.	Ἰ
Ο	ἔλλογιμ.	ἱεροδίακ.	κύρ Νικηφόρος.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Μισὴρ Πίξος	Σκαρμαγγῆς	τῷ Λυρωτζῆ	Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Μισὴρ Μενηλ	Ροδοκρυκῆς	τῷ Πύλυ.	Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Παπολέων	Ροδοκρυκῆς.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Ζωτῆς	Ψυχῆς	τῷ Πύλυ.	Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Μανηλ	Σκυλλίτζης	τῷ Θεοδώρ.	Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Ματθαῖος	Μαυρογορδάτος.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Κωνσταντῖος	Μαυρογορδάτος.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Γεώργιος	Πηλοκόκκινος.		Ἰ
Ο	ἔλλογιμ.	Νικητῆς	Κετταρῆτος.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Κωνσταντῖνος	Ράλλης.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Γεώργιος	Μαυρογορδάτος.		Ἰ
Η	τιμιωπάω	Διασπῆ	τῷ Ἀμβροσίῳ	Ράλλη.	Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Μανηλ	Προσακῆς.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Θεόδωρος	Πυεῖτος.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Λεοντίος	Ἀργυρίτης.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Σπυριάτιος	Σκυλλίτζης.		Ἰ
Ο	παισιολογιώτ.	Εὐαγγέλιος	ἱερέμ.	ὁ Βαριάδης.	Ἰ
Ο	παισιολογιώτ.	Σεμενλ	ἱερέμ.	Μαυσοσ.	Ἰ
Ο	λογιώτ.	Χριστόδουλος	Δυζιῶς	Παργιωτῆς.	Ἰ
Ο	ἔλλογιμ.	ἱεροδίακ.	τῷ αγίῳ	Σμύρτης Γαβριήλ	Ἰ
				Σμυρ- } γελος.	Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Σπυριδῶν	Θεοδοσίδης	Λαδκαῖος	Ἰ
Ο	ἔλλογιμ.	Τελαπαφυλλος	Παύλ	Κατζάρης	Ἰ
Ο	λογιώτ.	ἱεροδίακ.	Κοσμάς	Τζήρας.	Ἰ
Ο	λογιώτ.	Γεώργιος	Φωκῆς.		Ἰ
Ο	λογιώτ.	Ἀνδρίας	Φωκῆς.		Ἰ
Ο	λογιώτ.	Πίξος	Φωκῆς.		Ἰ
Ο	λογιώτ.	ἱεροδίακ.	Κυελλῆς	Φωκῆς.	Ἰ
Ο	λογιώτ.	ἱεροδίακ.	Καλλίνικος	Γ'θακησίος.	Ἰ
Ο	λογιώτ.	ἱεροδίακ.	Συμεὼν	Σιναιῆς.	Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Πίξος	Καρμαῖνας.		Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Λυκάς	Μαυρογορδάτος	τῷ Ματθαῖ.	Ἰ
Ο	τιμιώτ.	Δημήτριος	Βύρας.		Ἰ
Ο	παισιολογιώτ.	Κυελλῆς	ἱερέμ.	Λαδῆς.	Ἰ
Ο	παισιολογιώτ.	Κυελλῆς	ἱερέμ.	Πατῆς.	Ἰ
Ο	παισιολογιώτ.	Λαυρεντίος	ἱερέμ.	Βαλεσῆς.	Ἰ
Ο	ἔλλογιμ.	Ἀντίπιος	ἱερέμ.	Τραχανῆς.	Ἰ
Ο	σεφολογιώτ.	Διδάσκαλος	π.	Ναζυ	Ἰ
				Γρηγόριος	Ἰ
				Γ'θακησίος.	Ἰ

Ο' τιμιώτ. Μιχαήλ Πρωτόγενος.	1
Ο' τιμιώτ. Γεωργίου Νεοκόμος.	1
Ο' τιμιώτ. Κοζής Χρυσανθός.	2
Ο' ελληγιώτ. Γεώργιος Οικονομίδης ο εκ Σκύρου.	1
Ο' Πανσιώτ. Καλλίνικος ιερομ. Κατλας.	1
Ο' Πανσιώτ. Μάξιμος ιερομ. Μικρολαίκης.	1
Ο' τιμιώτ. Κορκός Δαμιανός.	1
Ο' τιμιώτ. Γεωργίου Παρίμπλης.	1
Ο' τιμιώτ. Σπύρος Κατακληρᾶς.	1
Ο' τιμιώτ. Θόδωρος Καλογεωμης.	1
Ο' τιμιώτ. Νικόλαος Α'ταγνώτης Παγώνης.	1
Ο' τιμιώτ. Λευκός Μαυρογορδάτης τῷ Παύλῳ.	1
Ο' ἰαξοφιλόσοφος Γεώργιος Χρυσοβελώτης.	1
Ο' ἰλλογιμ. Νικόλαος Ζυλῶτης.	1
Ο' τιμιώτ. Αἰθρίας Πεπιασίδης.	1
Ο' τιμιώτ. Δημήτριος Πεξοκόκκινος τῷ Νικολάῳ.	1
Ο' τιμιώτ. Ζαυτῆς Βλασός.	1
Ο' τιμιώτ. Εὐφράσιος Μαυρογορδάτης τῷ Παύλῳ.	1
Ο' τιμιώτ. Γιακκιμῆς Δρομοκαΐτης.	1
Ο' τιμιώτ. Νικόλαος Σγυρός.	1
Αἰώνιμῶς τις εκ τῷ Ξηρομέρῳ.	2
Αργύριος Φιλίππου ο εκ Μελιῶν τῷ Πηλίου ὄρους.	2
Ο' ἐντιμώτερος κυρ Ναῦμ Κοιταστίου ἰαξῶ ο εκ Βυ- σοπέλειας.	2